מכירה **75** Auction

פריטים נדירים ומיוחדים

כולל מדור מיוחד של ספרים מספריית האדמו"ר
רבי יואל מסאטמר וספריית בית אבותיו הקדושים

Rare and Important Items

Including a Special Chapter – Books from the
Library of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar

Writing
Shneur Hertzel
Yonatan Jacoby
Miriam Kornfeld
Oriel Leibzon
Joseph Lieder
Ruth Pachtowitz
Eli Stern

Editing
Miriam Kornfeld
Eli Stern

Photography
Yigal Pardo

Design
Ettie Naftaly

Administration
Galit Eva Smith
Esther Strauss
Miryam Tzoker

Logistics
Yaniv Ilan

Print
A.R. Printing Ltd, Tel Aviv

October 2020

כתיבה
שניאור הרצל
יונתן יעקבי
אוריאל ליבזון
יוסף לידר
רות פכטוביץ
מרים קורנפלד
אלי שטרן

עריכה
מרים קורנפלד
אלי שטרן

צילום
יגאל פרדו

עיצוב
אתי נפתלי

אדמיניסטרציה
גלית אוה סמיט
מרים צוקר
אסתר שטראוס

לוגיסטיקה
יניב אילן

הדפסה
ע.ר. הדפסות בע"מ, תל-אביב

אוקטובר 2020

This catalogue requires Genizah

הקטלוג טעון גניזה

Front Cover: Item 88
Back Cover: Item 133
Page 1: Detail from Item 8

כריכה קדמית: פריט 88
כריכה אחורית: פריט 133
עמ' 1: פרט מפריט 8

פריטים נדירים ומיוחדים

Rare and Important Items

מכירה **75** Auction

יום שלישי, ח׳ כסלו תשפ״א, 24 בנובמבר 2020, 19:00

Tuesday, November 24, 2020, at 7:00 pm

התצוגה תתקיים במשרדנו
רחוב רמב״ן 8, ירושלים

The preview will be held at our offices
8 Ramban St. Jerusalem

Auction Preview on			ימי תצוגה			
Thursday	November 19, 2020	12:00 - 20:00	12:00 – 20:00	ג׳ כסלו	19.11.20	יום ה׳
Sunday	November 22, 2020	12:00 - 20:00	12:00 – 20:00	ו׳ כסלו	22.11.20	יום א׳
Monday	November 23, 2020	12:00 - 20:00	12:00 – 20:00	ז׳ כסלו	23.11.20	יום ב׳
Tuesday	**November 24, 2020**	**11:00 - 14:00**	**11:00 – 14:00**	**ח׳ כסלו**	**24.11.20**	**יום ג׳**

תצוגה במועד אחר תתאפשר בתיאום מראש

Preview at other times can be arranged through our offices

Phone during preview +972-77-5140223 **טלפון בזמן התצוגה**

Online bidding is possible (pre-registration is required) ניתן להשתתף במכירה בזמן-אמת (בהרשמה מראש)
via the Kedem website באמצעות אתר האינטרנט של קדם

www.kedem-auctions.com

Kedem קדם

www.kedem-auctions.com | office@kedemltd.com | Fax: 02-9932048 :פקס | Tel: 077-5140223 :טלפון

תוכן Contents

ספרי יסוד - תלמוד, קבלה ומוסר
6 Classic Books – Talmud, Kabbalah and Ethics

דפוסי ערש ודפוסים עתיקים - שנות הר'
14 Incunabula and Early Printed Books

דפוסי סלאוויטא וזיטומיר
25 Books Printed in Slavita and Zhitomir

ספרי חסידות
30 Chassidic Books

חסידות - עותקים מיוחסים, חתימות והקדשות
43 Books Owned by Chassidic Leaders – Signatures and Dedications

ה"ישמח משה" ואדמו"רי סיגט - ספרים, כתבי יד והגהות - ספריית האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר
60 The Yismach Moshe & the Sighet Rebbes – Books, Manuscripts & Glosses – The Library of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar

ספרים עם חתימות, הגהות והקדשות
99 Books with Signatures, Glosses and Dedications

קהילות ישראל - פנקסים ומסמכים
114 Jewish Communities – Pinkasim and Documents

אוסף ששון: מכתבים, ספרים מדפוסי הודו
126 The Sassoon Collection: Letters, Books Printed in India

חכמי ארץ ישראל, חכמי המזרח וחכמי צפון אפריקה
134 Eretz Israeli, Oriental and Maghrebi Rabbis

כתבי יד עתיקים מלפני תקופת הדפוס
153 Early Manuscripts, Before the Printing Era

כתבי יד ומכתבי רבנים
160 Rabbinic Manuscripts and Letters

יהדות תימן - כתבי יד ומכתבים
179 Yemenite Jewry – Manuscripts and Letters

חסידות - מכתבים וכתבי יד
182 Chassidut – Letters and Manuscripts

חסידות חב"ד - מכתבים וכתבי יד
214 Chabad – Letters and Manuscripts

חפצים, גרפיקה ואמנות
234 Ceremonial Objects and Art

ספרי מסע ותמונות - ארץ ישראל במאה ה-19 ובראשית המאה ה-20
244 Travelogues and Photographs – Eretz Israel in the 19th Century and Early 20th Century

מזל
יזאב שמעם בריק
פה על כסא ממשלה
שרך שים
מזר
ורמנות
מזב
ואשיבה יושפטיך כבראשונה
ויעצך כבתחילה
ל
מעשרות
ראת אוצרן וקחשתו ואשרת הכמתו ,
תרב חדה . הרים ירוממו סגעתו .
לוך לראשינו ונסמכנו ברות מיבתו .
ע"לנו צא ברנה ה' שמור צאתי ובואתו .
יואל טייטלבוים
בקיל
לוב ולאבד

1. תלמוד בבלי – זולצבאך, תקט"ו–תקכ"ג – סט שלם מפואר – כריכות עץ ועור מקוריות עם אבזמי מתכת

תלמוד בבלי, עם המפרשים. זולצבאך, [תקט"ו–תקכ"ג 1763–1755]. דפוס משולם זלמן בן אהרן [פרנקל]. סט שלם ומפואר בחמישה עשר כרכים.

מהדורה זו עמדה במרכזה של מריבת מדפיסים, שגררה אף פולמוס בין רבנים, כאשר זמן קצר לאחר תחילת ההדפסה פנו המדפיסים לבית פרופס מאמשטרדם לחכמי "ועד ארבע ארצות" בתלונה כי מהדורת זולצבאך משיגה את גבולם. המדפיסים מאמשטרדם היו אז בעיצומה של הדפסת מהדורת תלמוד משלהם, ובידיהם היו הסכמות רבנים שהעניקו להם זכות בלעדית להדפסת התלמוד למשך עשרים וחמש שנה. רבני "ועד ארבע ארצות" ורבנים נוספים מיהרו להכריז חרם על הגמרות שנדפסו בזולצבאך, אסרו את הלימוד בהן ודנו אותן לשריפה[!] או לכל הפחות לגניזה. ואולם, המחלוקת נמשכה כאשר רבני פיורדא ובראשם רבי דוד שטרויס נעמדו לצדו של ר' זלמן – המדפיס מזולצבאך. במהלך המחלוקת נדפסו קונטרסים פולמוסיים שכל צד הדפיס כנגד השני. המחלוקת בין המדפיסים נמשכה עוד זמן רב וגררה את מעורבותם של גדולי הדור, ביניהם ה"נודע ביהודה", שנכנס לעובי הקורה כדי לפשר בין המדפיסים (על הפרשה, ראה: רבי רפאל נתן נטע רבינוביץ, מאמר על הדפסת התלמוד, ירושלים תשי"ב, עמ' קיט–קכא; הרב יוסף ויכלדר, הדפוס והפולמוס, המבשר התורני, גליון 243 – כ"ו אב תשע"ג, וגליון 245 – י' אלול תשע"ג).

בשו"ת זכרון יוסף (חושן משפט, סימן ב) מאת אחד מגדולי אותו דור, הגאון רבי יוסף שטיינהרט אב"ד פיורדא, נדפסה תכתובת בינו לבין הגאון רבי שאול אב"ד אמשטרדם ורב נוסף, ובו דיון מפורט על מעמדם ההלכתי של כרכי הש"ס ממהדורת זולצבאך: האם חובה לשרוף את הגמרות לאור החרם שהכריזו רבני "ועד ארבע ארצות", ואולי עדיף לגנזן, ושמא האיסור היה רק על הגמרות שמצויות בידי המדפיס ולא על כרכים שכבר נקנו על ידי אנשים פרטיים. רבי יוסף שטיינהרט מכריע בתשובתו: "לפי עניות דעתי הדבר ברור כצהרים וכשמש בחצי השמים שמותר ללמוד מתוך הש"ס שנדפסו בזולצבאך, ואפילו נדפסו בחרם...".

חלק מנוסח השער בחלק מהמסכתות (ברכות, שבת, פסחים, ראש השנה, יבמות, גיטין, בבא קמא, בבא בתרא, סנהדרין, זבחים, חולין, נדה), נדפס בדיו אדומה. בכל השערים דגל המדפיס עם הכיתוב "זלמן מדפיס".

רישומי בעלות רבים, ביניהם של רבי חיים פייבל ב"ר אליעזר ליזר, בנו רבי רפאל ובן–בנו רבי ליפמן "מנהג"ט", "מהג"ט" או "הג"ט", כלומר מהעיירה נידר–האגנטל (Niederhagenthal, Hagenthal-le-Bas) שבאלזס, חלקם מתוארכים לאמצע שנות הת"ק; כמה מבני משפחת בלום מבישהיים; "לעלת"ם [לפני עיוור לא תתן מכשול] אליעזר הארודי"; ועוד.

15 כרכים. סט שלם. • ברכות וסדר זרעים, תקט"ו: [3], ב–ק; פז דף. • שבת, ביצה, תקט"ו: [3], ב–קצ; נא דף. • עירובין, חגיגה, תענית, שקלים, תקט"ז–תקי"ז: קיז, קיט–קל; כח; לו; יג דף. • פסחים, מועד קטן, מגילה, תקט"ז–תקי"ז: קכא, קכא–קלז; מד; לט דף. • ראש השנה, יומא, סוכה, תקי"ז: מא; צה; סח דף. • יבמות, כתובות תקי"ז–תקי"ח: קמז; [2], ב–קמה, קנ–קנג דף. • נדרים, נזיר, סוטה, תק"כ: קו; סט; נב דף. • גיטין, קידושין, תקי"ז–תק"כ: קטז; צז דף. • בבא קמא, בבא מציעא, תק"כ: קמו; קנח, [1] דף. • בבא בתרא, עבודה זרה, תקכ"ג: ריט; צז דף. מסכת עבודה זרה נדפסה ללא שער. • סנהדרין, אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, דרך ארץ רבה וזוטא, אבות עם שמונה פרקים לרמב"ם והפירוש "חסד אברהם", הלכות קטנות של רבינו אשר, שבועות, עדיות, הוריות ומכות, תקכ"א: קכט; לג; [לז]–נב; סא; יד; יח; כח דף. • זבחים, מנחות, תקכ"א–תקכ"ב: [2], ב–קכא, קכא–קכו; קיד, קיד–קטו, [1] דף. • חולין, כריתות, תקכ"ב: קעז; לא דף. • בכורות, תמורה, מעילה, קינים, תמיד, מידות, ערכין, תקכ"ב: עג; לו; לו, [1], לז–מב, [1]; לו, [1] דף. • נדה וסדר טהרות, תקי"ח–תקי"ט: פח; קעח דף.

39 ס"מ בקירוב. שוליים רחבים. נייר בהיר, עבה ואיכותי בחלק מן הכרכים. מצב כללי טוב. כתמים, במספר מקומות כתמים גדולים. בלאי קל בשולי מספר דפים. קרעים במספר דפים, חלקם משוקמים. קרעים בשער מסכת שבת, עם פגיעה קלה בטקסט, משוקמים. מעט סימני עש קלים. רישומים בכתב–יד. כריכות עץ ועור מקוריות, עם אבזמי מתכת לסגירה. פגמים בכריכות, וסימני עש קלים במקומות בודדים. הכריכות עברו שיקום, בחלקן שוחזרו רצועות האבזמים וחלקים מהכריכה. בכרך אחד נוספו דפי בטנה חדשים.

במסכת מדות, שלושה עמודים עם ציורים ושרטוטים של בית המקדש וכליו, עם שמו של הצייר (בעמוד אחד), יהונתן ב"ר יוסף מראזינאי (על פי מהדורת פרנקפורט).

לתיאור מפורט של מהדורה זו, ראה: רנ"נ רבינוביץ, מאמר על הדפסת התלמוד, ירושלים תשי"ב, עמ' קכ–קכא.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

Original leather-covered wood bindings, with metal clasps. Damage to bindings and minor worming in a few places. Bindings restored; straps and parts of binding replaced in some volumes. One volume with new endpapers.

Tractate Middot includes three pages with plans and illustrations of the Temple and the Temple vessels. Name of the artist (noted on one page): Yehonatan son of R. Yosef of Rozhinoy (after the Frankfurt edition).

For a detailed description of this edition, see: R. N.N. Rabinowitz, Maamar al HaDpasat HaTalmud, Jerusalem 1952, pp. 120-121.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

commentary, Halachot Ketanot by Rabbenu Asher, Shevuot, Eduyot, Horayot and Makkot, 1761: 129; 33; [37]-52; 61; 14; 18; 28 leaves. • Zevachim, Menachot, 1761-1762: [2], 2-121, 121-126; 114, 114-115, [1] leaves. • Chullin, Keritot, 1762: 177, 31 leaves. • Bechorot, Temurah, Me'ilah, Kinnim, Tamid, Middot, Arachin, 1762: 73; 36; 36, [1], 37-42, [1]; 36, [1] leaves. • Niddah and Order Taharot, 1758-1759: 88; 178 leaves.

Approx. 39 cm. Wide margins. Light-colored, thick, high-quality paper in some volumes. Overall good condition. Stains, including large stains in several places. Minor marginal wear to several leaves. Tears to several leaves, repaired in part. Tears to title page of tractate Shabbat, slightly affecting text, repaired. Some minor worming. Handwritten inscriptions.

1

1. Babylonian Talmud – Sulzbach, 1755-1763 – Complete, Elegant Set – Original Wood and Leather Bindings, With Metal Clasps

Babylonian Talmud, with commentaries. Sulzbach: Meshulam Zalman son of Aharon (Fränkel), [1755-1763]. Complete elegant set in fifteen volumes.

This edition was the focus of a dispute between printers which engendered a controversy between rabbis. Shortly after the beginning of printing, the Proops brothers of Amsterdam appealed to the rabbis of Vaad Arba Aratzot with the contention that the printing of the Sulzbach edition was a violation of their printing rights. The printers in Amsterdam were then in the midst of publishing their own Talmud edition, and had received rabbinic approbations granting them exclusive rights to print the Talmud for a period of twenty-five years. The Vaad Arba Aratzot and other rabbis hastened to ban the Sulzbach Talmud. They prohibited studying from that edition of the Talmud and ruled that the volumes should be burnt (!) or at least buried. The dispute persisted however as the rabbis of Fürth, led by R. David Strauss, backed R. Zalman, the printer from Sulzbach. During the course of the conflict, both sides published polemic booklets against each other. The dispute continued for a long while and eventually drew the attention of leading rabbis of that time, such as the Noda BiYehuda who intervened to mediate between the printers (see: R. Refael Natan Nata Rabinowitz, Maamar al Hadpasat HaTalmud, Jerusalem 1952, pp. 119-121; R. Yosef Wichelder, HaDfus VehaPulmus, HaMevaser HaTorani, issue 243 – 26th Av 2013, and issue 245 – 10th Elul 2013).

In Responsa Zichron Yosef (Choshen Mishpat, section 2) by R. Yosef Steinhart Rabbi of Fürth, a leading Torah scholar of that generation, an exchange of letters between himself, R. Shaul Rabbi of Amsterdam and another rabbi is printed, comprising a detailed discussion of the halachic status of the Talmud volumes of the Sulzbach edition. They question whether there is an obligation to burn the volumes, in light of the ban issued by the rabbis of the Vaad Arba Aratzot, or whether it is preferable to bury them. They also suggest that the prohibition may apply only to volumes in possession of the printer and not to volumes which have already been purchased by private individuals. R. Yosef Steinhart rules in his responsum: "In my humble opinion, the matter is clear as day… it is permissible to study from the Talmud printed in Sulzbach, even though the printing was banned…".

Title pages of some tractates (Berachot, Shabbat, Pesachim, Rosh Hashanah, Yevamot, Gittin, Bava Kama, Bava Batra, Sanhedrin, Zevachim, Chullin, Niddah) printed in red and black. All the title pages bear the printer's device with the inscription: "Zalman Madpis".

Many ownership inscriptions, including several by R. Chaim Feivel son of R. Eliezer Leizer, his son R. Refael and his grandson R. Lipman, of Niederhagenthal (Hagenthal-le-Bas, Alsace). Some inscriptions are dated to the late 18th century. Inscriptions by members of the Blum family of Bischheim; "Eliezer Horodi"; and others.

15 volumes. Complete set. • Berachot and Order Zera'im, 1755: [3], 2-100; 87 leaves. • Shabbat, Beitzah, 1755: [3], 2-190; 51 leaves. • Eruvin, Chagigah, Taanit, Shekalim, 1756-1757: 117, 119-130; 28; 36; 13 leaves. • Pesachim, Moed Katan, Megillah, 1756-1757: 121, 121-137; 44; 39 leaves. • Rosh Hashanah, Yoma, Sukkah, 1757: 41; 95; 68 leaves. • Yevamot, Ketubot 1757-1758: 147; [2], 2-145, 150-153 leaves. • Nedarim, Nazir, Sotah, 1760: 106; 69; 52 leaves. • Gittin, Kiddushin, 1757-1760: 116; 97 leaves. • Bava Kama, Bava Metzia, 1760: 146; 158, [1] leaves. • Bava Batra, Avoda Zara, 1763: 219; 97 leaves. Tractate Avoda Zara printed without title page. • Sanhedrin, Avot DeRabbi Natan, Sofrim, Semachot, Kallah, Derech Eretz Rabba and Zuta, Avot with Shemonah Perakim by the Rambam and the Chesed Avraham

2. ספר שני לוחות הברית (של"ה) – אמשטרדם, שנת נח"ת – שנת הולדתו של הבעש"ט – עותק עם כריכה מקורית ואבזמים

2a

ספר שני לוחות הברית (של"ה), לרבינו ישעיה הלוי הורוויץ. אמשטרדם, תנ"ח [1698]. דפוס הבחור עמנואל בן יוסף עטיאש. שער מאוייר (ע"י אברהם בן יעקב הגר).

ספר "שני לוחות הברית" כולל בתוכו חידושי הלכה רבים, יסודות תורת הנסתר, דרוש ומוסר, והוא בלול מכל חלקי התורה. הספר התקבל בחרדת קודש בכל תפוצות ישראל, ודבריו מובאים בספרי גדולי הפוסקים והמקובלים. רבים מגדולי החסידות המפורסמים היו דבוקים בלימוד ספרי השל"ה בלב ונפש.

ידועים דבריו של רבי יואל סירקיש – הב"ח – בהסכמתו לסידור "שער השמים" על גודל קדושת המחבר וחיבוריו: "הגאון כמוהר"ר ישעיה הלוי זצ"ל... הניח אחריו ברכה בחבוריו הקדושים, וכאשר ראינו וקרינו בהם הרגשנו השפעת הקדושה מרום המעלות בכל אברינו, וזה האות שחיבוריו הם מחוברים לשם שמים לתקן הדורות הבאים אחריו...". בעל ה"תוספות יום טוב" כותב בהסכמתו על הסידור: "איש קדוש ונורא הוא... שבלי ספק נוצצה בו עוד רוח ממרום אשר הערו עליו מן השמים".

מהדורת השל"ה שנדפסה באמשטרדם בשנת נח"ת נתקדשה בקרב קהילות החסידים, שכן אותה שנה היתה שנת הולדתו של הבעל שם טוב, ומסורות חסידיות קשרו בין שני המאורעות. באגרות אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש (אגרת ב'תתנג) נכתב אודות ספר של"ה הקדוש שנדפס ב"שנת נח"ת בהידור. וסימנא מילתא כי התגלות הספר הקדוש גרם 'נחת' רוח למעלה, ובשנה ההיא נולד מאורן של כל ישראל מורנו הבעש"ט נ"ע. ומרגלא בפומי' קדישא של מורנו הבעש"ט שהוא נולד בשנה שנדפס של"ה הקדוש להאיר את העולם באור ה' דתורה ויראת שמים בעבודה שבלב". במקום אחר סיפר האדמו"ר הריי"צ מסורת מופלאה בשם רבי מנדלי מוויטבסק על מה שקרה בעת הדפסת המהדורה הראשונה והמהדורה השניה של הספר: "כשהדפיסו ספר של"ה הקדוש... וספר קדוש זה הלהיב והלהיט לבבות בני ישראל, ושלטה עין רעה, והיו אז ר"ל גזירות ת"ח ות"ט הידועות..." – "בשנה שבה נולד הבעש"ט הדפיסו בפעם השניה את השל"ה הקדוש בעיר אמשטרדם, וגם אז היה קטרוג ר"ל למעלה על בני ישראל במדינת פולין, כמו שהיה ר"ל הקטרוג הראשון מיד כשנתפרסם ספר של"ה, אך ת"ל היתה שנת מנוחה" (ליקוטי דיבורים המתורגם, א', עמ' 50).

בדפי המגן רישומי בעלות מהשנים תקנ"ו ותקע"ח בחתימת "ברוך ב"ר שמעון זאב" מהעיר מילהיים (Mülheim an der Ruhr), ורישומי לידות ופטירות בכתב ידו. רישום נוסף מבנו על פטירת אביו בשנת תקפ"ז.

[4], תכב; מד; [12] דף. 29.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים (כתמים כהים בחלק מהדפים, במיוחד בדפים האחרונים). בלאי, קרעים קלים וסימני–שימוש בשולי חלק מהדפים. הדבקות נייר ישנות בשוליים הפנימיים של כמה דפים. חותמות. כריכת עץ ועור מקורית מפוארת, עם אבזמי מתכת לסגירה. צידה הקדמי של הכריכה מנותק ברובו. פגמים בשולי הכריכה ובשדרה.

פתיחה: $2000
הערכה: $4000-6000

2. Shenei Luchot HaBrit – Amsterdam, 1698 – Birth Year of the Baal Shem Tov – Copy with Original Binding and Clasps

2b

Shenei Luchot HaBrit (Shelah), by R. Yeshaya HaLevi Horowitz. Amsterdam: Immanuel son of Yosef Athias, 1698. Engraved title page (by Avraham son of Yaakov HaGer).

Shenei Luchot HaBrit contains many halachic novellae, Kabbalistic principles, homiletics and ethics, and incorporates all realms of the Torah. The book was received with awe throughout the Jewish world, and its teachings are quoted in the books of leading poskim and kabbalists. Many renowned Chassidic leaders were extraordinarily devoted to the study of the books of the Shelah.

The Bach – R. Yoel Sirkis, notably acclaimed the author and his works in his approbation to the Shaar HaShamayim siddur: "R. Yeshaya HaLevi… left behind blessing in his holy compositions, and upon seeing or reading them, we sensed the outpouring of holiness in all our limbs, and this is the sign that his works were composed for the sake of heaven, to elevate future generations…". The Tosafot Yom Tov in his approbation to the siddur writes: "He is a holy, awe-inspiring man… no doubt he was invested with a heavenly spirit".

This edition of the Shelah was printed in Amsterdam in 1698, birth year of the Baal Shem Tov, and Chassidic lore ties these two events. The Rebbe Rayatz of Lubavitch writes (Igrot, 2853) of the elaborate edition of the Shelah printed in the year "Nachat" (gratification; the numerical value of 'nachat' corresponds to the Hebrew year 5458, i.e. 1698). He states that "this alludes to the heavenly gratification caused by the revelation of the holy book, and in that year the Baal Shem Tov was born". The Baal Shem Tov was used to saying that he was born in the year of the printing of the Shelah HaKadosh, in order to enlighten the world with G-d's light of Torah and fear of Heaven with service of the heart. The Rebbe Rayatz brings a wondrous tradition from R. Mendel of Vitebsk regarding the first and second editions of the Shelah: "During the printing of the Shelah… this holy book enthused and inspired the hearts of the Jewish people, drawing the Evil Eye, which brought about the infamous Chmielnicki pogroms"; "In the year the Baal Shem Tov was born, the second edition of Shelah was printed in Amsterdam, and then as well there was an accusation in heaven against the Jewish people in Poland, similar to the first accusation upon the initial publication of the Shelah, yet thank G-d, it was a year of serenity" (Likutei Diburim HaMeturgam, I, p. 50).

Ownership inscriptions on the endpapers, dated 1796 and 1818, signed by "Baruch son of R. Shimon Ze'ev" of Mülheim an der Ruhr, and birth and death records in his handwriting. Another inscription, written by his son, documenting the passing of his father in 1827.

[4], 422; 44; [12] leaves. 29.5 cm. Overall good condition. Stains (including dark stains on some leaves, in particular final leaves). Marginal wear and minor tears to some leaves. Old paper repairs to inner margins of some leaves. Stamps. Elegant original wood and leather binding, with metal clasps. Front board mostly detached. Damage to edges of binding and spine.

Opening price: $2000
Estimate: $4000-6000

3. רזיאל המלאך – מהדורה ראשונה – אמשטרדם, תס"א – ספר סגולה

"זה ספרא דאדם קדמאה שנתן לו רזיאל המלאך". קבלה וסגולות. אמשטרדם, [תס"א 1701]. דפוס משה מינדיס קויטיניו. מהדורה ראשונה. איורים קבליים רבים.
לפנינו המהדורה הראשונה שנערכה ונדפסה מתוך כתבי-יד. ספר זה הוא המקור להרבה סגולות ידועות, לזכרון הלימוד, קמיע שמירה ליולדת, ועוד. עצם החזקת ספר זה בבית היא סגולה בדוקה להצלה מפגעים ומשריפות כפי שנכתב בשער הספר שלפנינו: "סגולה מעולה לראות בנים חכמים ונבונים ולהצלחה ולברכה ולכבות אש המערכה שלא ישלוט בביתו וכל שד ופגע רע לא יגור במגורתו למי שהספר הקדוש הנכבד והנורא אתו גנוז וטמון אצל כספו וזהבו באוצרתו ובחילתו ובעת צרתו יהיה לו תשועת מהרה. וזה יעידון ויגידון כל בני תורה". יש אומרים שהוא סגולה לחשוכי בנים ולמקשה לילד.
יח, [1], יט–מה דף. 22 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים. בדף השער ובששה הדפים שאחריו קרעים חסרים בשוליים העליונים, משוקמים בהדבקת נייר. בדף השער ובשלושה דפים נוספים, פגיעה בטקסט (ובמסגרת השער) כתוצאה מקרעים אלה. שאר הדפים במצב כללי טוב. כתמים, בהם כתמי רטיבות ובלאי. כריכה חדשה.

פתיחה: $6000
הערכה: $10,000-15,000

3a

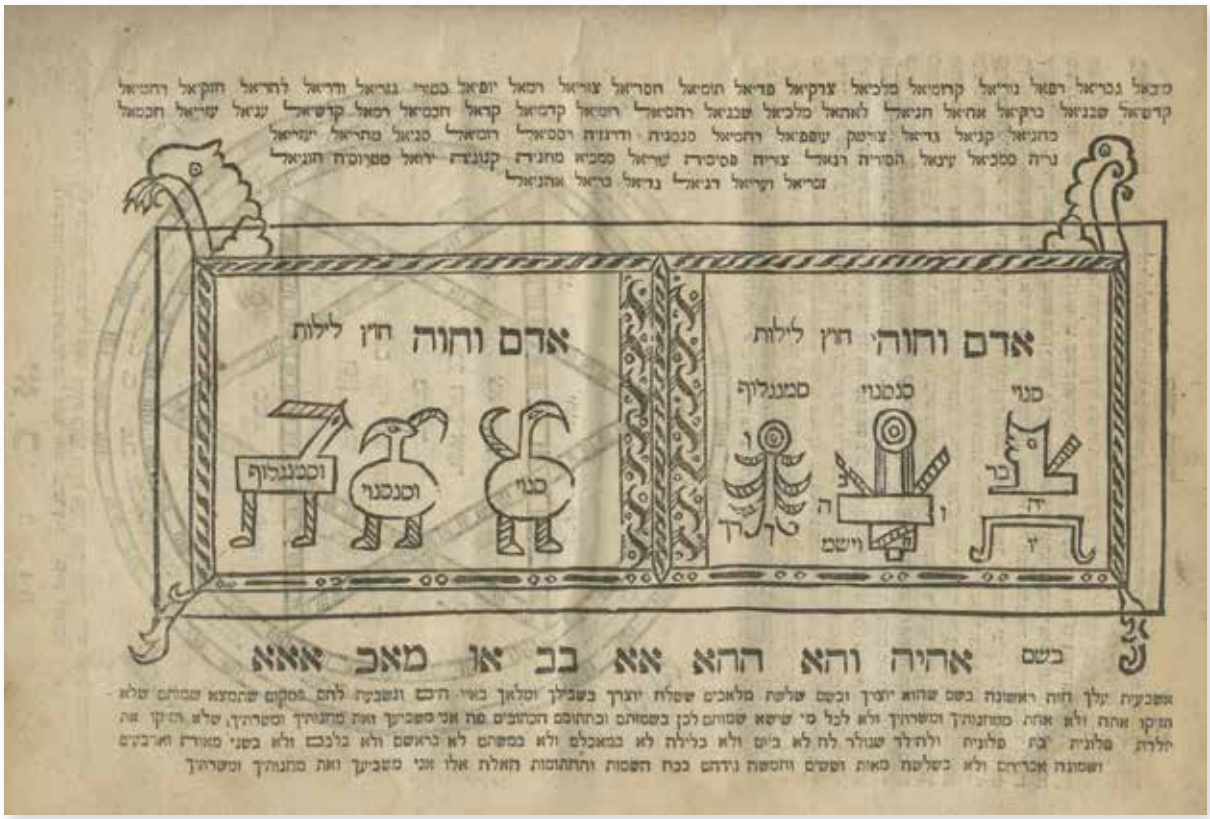

3b

3. Raziel HaMalach – First Edition – Amsterdam, 1701 – Segulah Book

"This is the book of Adam HaRishon given to him by Raziel HaMalach". Kabbalah and segulot. Amsterdam: Moses Mendes Coitinho, [1701]. First edition. Many kabbalistic illustrations.
This is the first edition, edited and printed based on manuscripts. This book is the source of many renowned segulot, for remembering Torah study, a protective amulet for a woman giving birth, etc. Just having this book in the house is a reputed segulah for protection from harm and fire as stated on the title page: "An excellent segulah to bear wise and sage sons, for success, blessing and to extinguish fire, so that it shouldn't affect his home, and no evil being should reside in his home, since the holy, awesome book is concealed with his money in his treasury, and in times of trouble it will afford him speedy salvation. And to this, any learned person will attest". Some say that it is a segulah for the childless and for women experiencing difficult labor.
18, [1], 19-45 leaves. 22 cm. Condition varies. Open tears to upper margins of title page and six following leaves, repaired with paper, with damage to text (and border) of title page and three other leaves. Remaining leaves in overall good condition. Stains, including dampstains, and wear. New binding.

Opening price: $6000
Estimate: $10,000-15,000

4. ספר מסילת ישרים – מהדורה ראשונה – אמשטרדם, ת"ק

ספר מסילת ישרים, כולל כל עניני מוסר ויראת השם, מאת רבינו משה חיים לוצאטו - הרמח"ל. [אמשטרדם, ת"ק 1740]. דפוס נפתלי הירץ רופא. מהדורה ראשונה, שנדפסה בחיי הרמח"ל, בעת שהותו באמשטרדם (קודם שעלה לארץ ישראל).
לפי המקובל, הספר "מסילת ישרים" הינו תמצית מזוקקת וברורה של ספריו האחרים של הרמח"ל (דרך ה', דעת תבונות, קל"ח פתחי חכמה, ועוד). דברי הספר מדודים ושקולים בפלס הלשון ועומק הדברים. רבי יחזקאל סרנא בהקדמתו למהדורת ספרו "מסילת ישרים - עם עיונים", מביא מסורת בשם הגר"א שאמר כי עד פרק י"א אין אף מילה אחת מיותרת בספר[!]. רבי ירוחם ממיר היה אומר לתלמידיו כי "ספר מסילת ישרים בנוי על כל ספרי הרמח"ל שכתב בתורת הקבלה, אלא שהוריד הענינים וקירבן ללשוננו, עד שבלומדינו אותו אנו מדַמים שיש לנו שייכות בזה" (ספר דעת חכמה ומוסר, ח"א, עמ' רמ"ט).
בהקדמת המחבר נתבאר כי הספר נתחבר לתועלת קנין חכמת המוסר ויראת השם, אשר איננה נקנית בידיעה בלבד, ואין תועלת הספר בחידוש ידיעות אשר לא נודעו קודם לכן, אלא בחזרה ושינון תמידיים, והתבוננות רבה עד אשר יקבעו הדברים פנימה בנפש האדם. ואכן, ספר זה נתקבל בכל תפוצות ישראל כספר העיקרי ללימוד המוסר.
כאשר הגיע הספר לידי הגר"א מווילנא, אמר כי אור חדש ירד לעולם, ולגודל החביבות נתן בעדו רָעְנְדִיל [=דינר זהב]. ר"י מאלצאן הביא בהקדמה לספר "דרך ה'" ששמע מגדולים, בשם הגר"א, שאמר כי אילו היה המחבר בחיים היה הולך ברגל לאיטליה כדי לקבל את פניו, והוא מביא עוד כי הגר"א היה רגיל לחזור עליו הרבה.
גדולי החסידות אף הם עמדו על גודל מעלת הספר וקדושת מחברו הגאון המקובל. המגיד מקוזניץ אמר כי כל המדרגות בימי נעוריו קבל מהספר מסילת ישרים. הרב הקדוש מאפטא בעל "אוהב ישראל" ורבי מנחם מענדיל מרימנוב התמידו והעמיקו בספר הקדוש מסילת ישרים, ואמרו עליו דברים נוראים ונפלאים. הרב מאפטא היה אומר כי את כיוונו הרוחני ואת חינוכו, קיבל בראש ובראשונה מהספר מסילת ישרים (ספר החסידות, עמוד קמו). רבי נחמן מברסלב היה מורה למקורבים חדשים שילמדו בספר מסילת ישרים (שיחות וסיפורים, עמ' קסז). האדמו"ר בעל "בני יששכר" כתב בהוספותיו לספר "סור מרע ועשה טוב": "...עיין בספר מסילת ישרים ותרווה צמאונך ותתן מעדנים לנפשך, מָתְקוּ דבריו מדבש ונופת צופים". המוכיח רבי יעקב יוסף מאוסטראה (רב ייב"י) כותב בהסכמתו לספר "קל"ח פתחי חכמה" להרמח"ל (קוריץ, תקמ"ה): "ספר מסילת ישרים, דרכי ה' צדיקים ילכו בם, אשר חברו הרב הגדול איש האלוקי מ"ו משה חיים לוצאטו ז"ל, וזאת התורה אשר שם משה לפני ישראל להבין דברי חכמים וחידותם, ביושר אמריו... וגם במשה דיבר ה'...". בהקדמה לספר הנ"ל מביא המו"ל ששמע מפי רב ייב"י, בשם המגיד ממזריטש, שאמר כי "אין דורו היה כדאי להבין צדקתו ופרישותו".
הצדיק רבי יוסף זונדל מסלאנט סיפר לתלמידו הגדול רבינו ישראל מסלאנט, כי כשקיבל ברכת פרידה בעת עזבו את ישיבת וואלוז'ין, שאל את רבינו חיים מוואלוז'ין באיזה ספרי מוסר טוב לעסוק? השיב לו רבו: "כל ספרי מוסר טוב ללמוד, אך ספר מסילת ישרים הוא יהיה מְנֻהָלְךָ".
מאז צאתו של הספר בשנת ת"ק, נדפס הספר במאות מהדורות [!], והינו עד היום ספר המוסר העיקרי בהיכלי התורה והחסידות בדורנו.
[6], סג דף. 15 ס"מ. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים (בהם כתמי רטיבות). בלאי קל. השוליים נחתכו באופן עקום. קרעים בדפי הבטנה. רישומים בדף השער ודף הבטנה. כריכה מקורית (עץ מחופה עור, עם שדרת קלף), פגומה.

פתיחה: $7000
הערכה: $10,000-12,000

4. Mesilat Yesharim – First Edition – Amsterdam, 1740

Mesilat Yesharim, including all topics of ethics and fear of G-d, by R. Moshe Chaim Luzzatto – the Ramchal. [Amsterdam]: Naftali Hertz Rofe, [1740]. First edition, printed during the lifetime of the Ramchal, while he was in Amsterdam (before he immigrated to Eretz Israel).

Mesilat Yesharim is reputed as a refined, clear summary of the Ramchal's other works (Derech Hashem, Daat Tevunot, Klach Pitchei Chochma, etc.), written in measured, precise language with great depth of thought. In his introduction to the book Mesilat Yesharim – im Iyunim (with study), R. Yechezkel Sarna mentions a tradition transmitted in the name of the Gaon of Vilna, that not one unnecessary word can be found(!) until chapter 11. R. Yerucham of Mir would tell his disciples that "Mesilat Yesharim is based on all the Ramchal's kabbalistic works, yet he simplified the concepts to make them more accessible to us, to the point that when studying them, it appears to us that we have a connection to them" (Daat Chochma UMusar, I, p. 249).

The author explains in his introduction that this work was composed to assist in the acquisition of ethical wisdom and fear of G-d, which cannot be achieved through knowledge alone. The purpose of this work is not the innovation of new concepts but rather constant review and meditation to anchor these ideas within one's soul. Indeed, this book has been accepted throughout the Jewish world as the primary book for the study of ethics.

When the Gaon of Vilna first saw the book, he proclaimed that a new light has come down to illuminate the world. In his high regard for the book, he paid a gold coin for it. In his foreword to Derech Hashem, R. Y. Moltzan quotes the statement of the Gaon of Vilna, that if the author had been alive, he would have travelled on foot all the way to Italy to greet him. He further relates that the Gaon of Vilna would frequently review the book. Chassidic leaders likewise appreciated the great stature of the book and the holiness of its kabbalistic author. The Maggid of Kozhnitz attested that all the heights he reached in his youth stemmed from the book Mesilat Yesharim. The Ohev Yisrael of Apta and R. Menachem Mendel of Rimanov diligently studied Mesilat Yesharim in great depth, and describe it in awesome and wondrous terms. The rebbe of Apta would say that his spiritual direction and education were drawn first and foremost from the book Mesilat Yesharim (Sefer HaChassidut, p. 146). Rebbe Nachman of Breslov would instruct new disciples to study Mesilat Yesharim (Sichot VeSipurim, p. 167), and the Bnei Yissaschar wrote in his additions to the book Sur MeRa V'Aseh Tov: "Study the book Mesilat Yesharim and it will quench your thirst… its words are sweeter than honey". R. Yaakov Yosef of Ostroh writes in his approbation to the book Klach Pitchei Chochma by the Ramchal (Korets 1785):

ספר
מסילת ישרים
כולל כל ענייני מוסר ויראת ה׳
חברו החכם הנעלה כמוהר״ר
משה חיים לוצאטו
נר״ו:
הובא לבית הדפוס והוגה בעיון נתרן
על ידי החכם הנעלה כמוהר״ר
יעקב בכ״ר אברהם בשן וצ״ל
ומשלהו החכם הנעלה כמוהר״ר דוד בן
החכם השלם מרא הגדול והמובהק כמוהר״ר
רפאל מילדולה נר״ו:
בבית וכדפוס של החתוף כמוהר״ר נפתלי
הירץ לוי רופין בן החתוף והקלין פ״ו
כמוהר״ר אלכסנדר זיסקינד
לוי מעמדין:
בשנת כי עת למשנה כי בה מועד לפ״ק

4

"The book Mesilat Yesharim, the paths of G-d which tzaddikim tread, written by the great rabbi… R. Moshe Chaim Luzzatto, this is the Torah which Moshe presented to Israel, to understand the words of the wise and their riddles, through its straightforward teachings...". In his foreword to the above-mentioned book, the publisher quotes the Maggid of Mezeritch who stated that "[The Ramchal's] generation was not worthy of appreciating his righteousness and abstention".

R. Yosef Zundel of Salant told his illustrious disciple R. Yisrael of Salant that when receiving a farewell blessing upon leaving the Volozhin yeshiva, he asked R. Chaim of Volozhin which ethics book to study. His teacher responded: "All musar books are good to study, but Mesilat Yesharim should be your guide". Since its first printing in 1740, Mesilat Yesharim has been reprinted in hundreds(!) of editions, and until this day remains the primary musar book studied in Torah and Chassidic study halls.

[6], 63 leaves. 15 cm. High-quality paper. Good condition. Stains (including dampstains). Minor wear. Margins trimmed at a slant. Tears to endpapers. Inscriptions on title page and endpaper. Original binding (leather-covered wood, with parchment spine), damaged.

Opening price: $7000
Estimate: $10,000-12,000

5

5. ספר זרע שמשון – מנטובה, תקל"ח – ספר סגולה לזרע של קיימא ולפרנסה טובה

ספר זרע שמשון, דרשות על התורה ועל חמש מגילות, מאת רבי שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני. מנטובה, [תקל"ח 1778]. ספר סגולה לזרע של קיימא, לחיים טובים ולפרנסה טובה ("בני חיי ומזוני").

המחבר, רבי שמשון חיים נחמני (תס"ו–תקל"ט), מחכמי ומקובלי איטליה. הרביץ תורה במודנה ומנטובה והעמיד תלמידים ששירתו בקודש בכמה מקהילות איטליה. חיבר גם את ספר תולדות שמשון, על מסכת אבות. החיד"א כותב כי היה בקי בקבלה מעשית וצוה לגנוז את חיבוריו בקבלה בקברו (שם הגדולים, מערכת ספרים, אות מו).

בהקדמה לספר מפציר המחבר ב"עשר לשונות של תפילה" שילמדו בספרו, ומברך את העושה זאת ש"בעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי". בהמשך ההקדמה כותב המחבר כי מאחר שבנו היחיד נפטר והוא נותר ללא ילדים, קרא לספרו "זרע שמשון", ומבטיח "ועיניכם תראינה בנים בני בנים כשתילי זיתים סביב לשלחנכם חכמים ונבונים ובתים מלאים כל טוב גם עשר וגם כבוד לא יסופו מזרעכם עד יתקיים בכם המה יראו כבוד ה'...".

בשנים האחרונות חלה התעוררות רבה סביב הספר שלפנינו, והתפרסמו סיפורים רבים על זוגות שנפקדו בזרע של קיימא בזכות הספר, בין היתר בגליונות העלון "נפלאות שמשון", ולאחר מכן ב"קובץ סיפורי ישועות" שנדפס בסוף המהדורה החדשה של הספר (בהוצאת ה"אגודה להפצת תורת רבינו ה'זרע שמשון'", ערד תשע"ה).

[1], ב–קד, קח–קיה, [2], קיז–[ק]סב; כא, [1] דף (מספור דפים משובש). שני הדפים האחרונים חסרים ונמצאים בצילום (דף כא והדף האחרון עם לוח התיקונים וההשמטות). 33.5 ס"מ. נייר בהיר. מצב בינוני. כתמים. קרעים חסרים וסימני עש (משוקמים במילוי נייר) בדף השער ובדפים נוספים. פגיעה בטקסט בדף השער. חיתוך דפים עם פגיעה בטקסט של ההערות המודפסות בצדדים. רישומי בעלות וחותמות. כריכה ישנה, לא מקורית.

פתיחה: $4000
הערכה: $6000-8000

5. Zera Shimshon – Mantua, 1778 – Segulah Book for Offspring and Abundant Livelihood

Zera Shimshon, homiletics on the Torah and the Five Megillot, by R. Shimshon Chaim son of R. Nachman Michael Nachmani. Mantua, [1778]. Segulah for offspring, good life and abundant livelihood.

The author, R. Shimshon Chaim Nachmani (1706-1779), was an Italian kabbalist and Torah scholar. He disseminated Torah in Modena and Mantua and educated disciples who later held rabbinic positions in several Italian communities. He also authored Toldot Shimshon on Tractate Avot. The Chida wrote that R. Nachmani was well versed in practical Kabbalah and ordered his kabbalistic writings to be buried with him in his grave (Shem HaGedolim, Maarechet Sefarim, 46).

In the preface, the author implores "with ten expressions of prayer" to study his book, and blesses those who do so: "The One who repays will recompense you... with the threefold blessing of offspring, life and abundant livelihood". Further in the preface, the author writes that since his only son had passed away, leaving him without descendants, he named his book Zera Shimshon, and promises: "And your eyes will witness sons and grandsons like olive shoots around your table, wise and intelligent, and houses full of goodness, neither wealth nor honor will cease from your descendants...".

In recent years, interest in this book has grown considerably, and many accounts have been publicized of couples who were blessed with children in the merit of this book. These stories were recorded in the Niflaot Shimshon leaflets and later in Kovetz Sipurei Yeshuot printed at the end of the new edition of the book (published by the Association for Spreading the Teachings of the Zera Shimshon, Arad 2015).

[1], 2-104, 108-115, [2], 117-62 [i.e. 162]; 21, [1] leaves (misfoliation). Final two leaves lacking, replaced in photocopy (leaf 21 and final leaf with errata and omissions). 33.5 cm. Light-colored paper. Fair condition. Stains. Open tears and worming to title page and other leaves (repaired with paper). Damage to text of title page. Leaves trimmed, affecting text of printed marginal glosses. Ownership inscriptions and stamps. Old non-original binding.

Opening price: $4000
Estimate: $6000-8000

6a

6. פירוש המשניות להרמב"ם – מהדורה ראשונה, נאפולי, רנ"ב – אינקונבולה – העותק של רבי אברהם הלוי בקראט, ממגורשי ספרד, בעל "ספר הזכרון" – עם אלפי הגהות בכתב ידו

משנה עם פירוש המשניות לרבי משה בן מיימון – הרמב"ם, סדר קדשים וסדר טהרות. [נאפולי, רנ"ב 1492. דפוס יהושע שלמה שונצינו]. מהדורה ראשונה של פירוש המשניות לרמב"ם.

לפנינו העותק של רבי אברהם הלוי בקראט, ממגורשי ספרד, בעל "ספר הזכרון" על פירוש רש"י לתורה. עותק זה מעוטר באלפי הגהות בכתב–ידו – על מסכתות כלים ואהלות מסדר טהרות. בסוף סדר קדשים, מופיעה הקדמה ארוכה בכתב–ידו, ובה הוא מתבטא בחריפות נגד השיבושים שחלו בתרגום פירושו של הרמב"ם (מערבית–יהודית) ובמהדורת הדפוס של החיבור, וכותב שזו הסיבה שבחר להגיה ככל יכולתו את הספר שלפנינו.

כרך מתוך מהדורת נאפולי, בה נדפס לראשונה פירוש המשניות לרמב"ם, שנכתב כאמור במקור בערבית–יהודית ותורגם על ידי מתרגמים שונים, בתקופות שונות. סדר קדשים (שלפנינו) תורגם על–ידי ר' נתנאל ב"ר יוסי בן אלמלי. שם המתרגם של סדר טהרות (שלפנינו) לא נזכר. יש האומרים כי סדר זה תורגם אף הוא על ידי ר' נתנאל הנ"ל, מתרגמו של סדר קדשים.

כולל נוסח המשניות. שתי עמודות בכל עמוד. אחרי כל משנה (שנדפסה בכתב מרובע), מופיע הפירוש (שנדפס בכתיבה בינונית – "כתב רש"י"). תיבת פתיחה מאוירת (בתחריט עץ) בראש סדר טהרות.

בסוף סדר קדשים, שבו נסתיימה ההדפסה, נדפס סיכום הפרקים של כל ששת הסדרים, ואחריו מופיעים מספר קטעי קולופון מאת המדפיס. תחילה מופיע קולופון בחרוזים: "קחו פירוש לכל המשניות למשה רב בכל תלמו' ותורה / בנו מיימון אשר נודע למורה בכל מדע לו וגבורה... בעיר נאפו'[לי] הלא נעש'[ה] בדע'[ת] יהושע ואיש שונצין מקור'[ה] / באייר נגמר חדש ושנה רנב לפרט וה' אלף ליצירה...".

לאחר מכן נדפס: "נברך ה' אשר יעצנו... להתחיל ולהשלים מלאכת ה' החבור הגדול הלזה מהמשניות משתא סדרי עם פירושם להרמב"ם ז"ל... נעשה בעזר והתעוררות... הח"ר אברהם תלמיד ספרדי יצ"ו כי אמץ כח להעשותו בדפוס למען זכות בו את הרבים, בהיות שלמעוט מציאות החבור הזה שלם בגלותינו לא הגיע לכלל האומה התועלת אשר בו כוון הרב המורה המחבר הפירוש הנזכר... ועמו נשתתפו בהוצאה הרבה הזאת הנדיב וחשוב כמ"ר יוסף אבן פיסו ספרדי בעל בריתי יצ"ו ואנכי הצעיר דמן חבריאה יהושע שלמה איש שונצינו בעל המלאכה הזאת והיתה השלמתו יו'[ם] ג' י"א לחדש אייר רנ"ב לאלף הששי פה נאפולי יכוננה עליון וירום הוד מלכה דון פיראנד"ו שיחיה לאורך ימים...".

לאחר מכן מופיע קטע נוסף: "למען לא נהיה נאשמים אנחנו עושי המלאכה על עשותינו הסיום בסוף סדר זה מקדשים, אשר היה ראוי להיו'[ת] בסוף סדר טהרות להיותו האחרון בסדר אמרנו לעשות התנצלותינו כי היה לסבה שסדר קדשי'[ם] נעשה במלאכתינו זאת אחרון בזמן להעדר מאתנו ההעתקות הראויות בזמנם כפי בנין הספר...".

בחלקו התחתון של דף זה, רישום ארוך בכתב–ידו של רבי אברהם בקראט, המהווה הקדמה להגהותיו הרבות המופיעות לאחר מכן בדפי סדר טהרות, ובה מתבטא רבי אברהם בחריפות על טיב התרגום, ההעתקה ומהדורת הדפוס:

"בע"ה אמ'[ר] אברהם הלוי בקראט, בראותי את ההקדמה הרבת[!] התועלת שהקדים אדוננו הר"ם במז"ל לביאור סדר טהרות... שהם בזאת הנסחא הדפוסיית סרות טעם, בין מצד בעל הדפוס בין מצד המעתיק הראשון שמעך לה ערב"י ש[--] בין דדיה ובדה מלבו דברים לא כוון אליהם אדוננו ז"ל, אמרתי ראוי לי לחוס על כבוד קונה, ולתמוך יד ימינה, להרימה מאשפות הטעיות ההם, ולא אניח פה מפיק מרגליות לחוך עפר ההעתקה המשובשת הזאת...".

בהמשך הקדמתו הוא מתייחס לאופן עבודתו בהגהותיו, ועל הפנייתו לעתים בהערותיו למילה המקורית בשפה הערבית: "וכתבתי בקצת מקומות ע' [=ערבית] כך וכך לרמוז לבקי בלשון ההיא מה היתה סבת הטעות ואיך נתחלפה למעתיק הראשון מלה במלה או ענין בענין אחר משם ראיה שהיה מעתיק המלות לבד בלתי הבנת ענין...".

לאחר מכן, משבח את עבודתו: "ובהגהתי הצעירה הזאת אומר אני בעניי מה שאמ'[ר] רבי'[נו] ז"ל במעשהו הגדול בסוף ההקדמה הנזכרת וזה לשונו ולא ידע שיעור התועלת בו על האמת אלא מי שייגע וכו' כן אני אומ'[ר] שלא ידע שיעור מה שעשיתי אלא מי שיעיין יום או יומיים בפי'[רוש] הלכה מאותן הלכות ולא יעלה

6b

6c

בידו ממנה אלא כמה דמסיק תעלא מבי כרבא ויחזור לעיין בנסחא המתוקנת הזאת אזי יבין ויערוך מה שעשיתי ויגמלני טוב".

לאחר מכן, בדפי המסכתות כלים ואהלות, מופיעה עבודתו היסודית של רבי אברהם הלוי בקראט, בדמות אלפי הגהות, סימונים ומחיקות, בכתב-ידו. ההגהות כוללות הערות, הבהרות ותיקוני נוסח רבים (על פי המקור הערבי). במספר מקומות תרגם רבי אברהם פסקאות שלמות מן המקור הערבי, ובמקום אחד הוסיף פירוש על משנה אחת, בתרגום משלו, שנשמט במהדורת הדפוס שלפנינו. במקומות רבים הוא מעתיק את המילה הערבית מן המקור, עם ציון האות ע' [=ערבי].

רבי אברהם בן שלמה הלוי בקראט, חכם בתורה, פייטן ומשורר, ממגורשי ספרד. מראשוני פרשני רש"י - מחבר "ספר הזכרון". התגורר במלגה שבספרד, ובעת הגירוש בשנת רנ"ב הגיע עם מגורשים רבים לתלמסאן שבאלג'יריה, ומשם עבר לתוניס בשנת רס"ז. בתוניס חיבר את פירושו על פירוש רש"י לתורה. חיבור זה נודע כ"ספר הזכרון" וכתיבתו הסתיימה בשנת רע"ו (הספר נדפס לבסוף בליוורנו תר"ה, לאחר שכתב-היד של החיבור התגלגל מתוניס לאיטליה). בהקדמה לספרו זה הוא כותב כי הוא "מן הגולה אשר הגלתה מספרד...", ובסוף הקדמתו כותב: "וזה החלי לכתוב ואני בתוך הגולה נאחז בסבך הנדוד כאורח נטה ללון פה מדינת תונס בשנת מאתים וששים ושבע לפרט האלף הששי...". "ספר הזכרון" הוא מספרי הפרשנות היסודיים על פירוש רש"י לתורה. בין היתר מראה שם רבי אברהם את בקיאותו בשפה הערבית, כשהוא מפרש דברים "על דרך לשון הערב, שהוא לשון קודש משובש". רבי אברהם בקראט נודע בדורו כמשורר, ובשיר לכבודו שכתב ידידו (בן עירו מלגה) רבי אברהם זמירו (מובא בספר "עומר השכחה" לר"א גבישון [אף הוא ממגורשי ספרד שגלו לצפון אפריקה]; ליוורנו תק"ח, דף קכו/2-קכז/1), הוא מכנהו "אברם נעים המשוררים כולם". רבי אברהם חיבר גם קינה על גירוש ספרד (נתפרסמה ע"י חיים הלל ששון, בתוך: תרביץ, 31 [1], 1961, עמ' 71-59). בהקדמה לקינה מופיעה עדותו - עדות מכלי ראשון - המתארת את הגירוש מספרד, ואת הצרות והתלאות שעברו על המגורשים. בסיום הקדמה זו כותב: "ואני אברהם בכמ"ר שלמה הלוי זלה"ה בקראט מתותשבי מאלקה - היא העיר ההוללה... בראותי בני עליה בשוקים וברחובות, בנים יומתו על אבות, להיות לי לעדה כי אש הגירוש הלא נשקה בקרבי ורע עלי המעשה ובמאד מאד מר לי מר...".

כרך חסר בתחילתו ובסופו. מתחיל בסוף מסכת מנחות, ומסתיים בפרק הראשון של מסכת מקואות. [99] דף. קונטרסים בני שמונה דף כל אחד. **קדשים**: קונטרסים ל (חסרים שני הדפים הראשונים של הקונטרס), לא, לב, לג (הדף השני בקונטרס זה נכרך הפוך), לד. סה"כ [38] דף (סדר קדשים במקור: [56] דף). **טהרות**: קונטרסים לה (הדף הרביעי של קונטרס זה נכרך בטעות לאחר הדף הראשון של קונטרס לח), לו, לז, לח, לט, מ, מא, מב (חסרים שני דפים אחרונים של קונטרס זה). סה"כ [61] דף (סדר טהרות במקור: [86] דף).

32 ס"מ. מצב משתנה בין הדפים (מצב כללי בינוני). כתמים, בהם כתמי רטיבות. קרעים ובלאי. קרעים עם חסרון בחלק ניכר מהדפים, עם פגיעה בטקסט. בשלושה דפים חסרון גדול ופגיעה משמעותית בטקסט (הדף ובו פרקים ראשון ושני של מסכת ערכין; הדף ובו פרקים ראשון, שני ושלישי של מסכת כריתות; והדף עם סיום מסכת טהרות ותחילת מסכת מקואות). הדפים כולם עברו שיקום מקצועי בהשלמת נייר ונכרכו מחדש. שוליים קצוצים, עם פגיעה בטקסט בחלק מהדפים. חלק מההגהות נקצצו. כריכת עור חדשה, עם פגמים.

פתיחה: $45,000
הערכה: $60,000-100,000

6e

6d

the original Arabic word, marked with the letter A [=Arabic].

R. Avraham son of Shlomo HaLevy Bacrat, Torah scholar and poet, a Spanish exile. He was one of the first to compose a supercommentary to Rashi's commentary – Sefer HaZikaron. He lived in Malaga, Spain, and after the expulsion in 1492, made his way with many other exiles to Tlemcen, Algeria. In 1507 he moved to Tunis and there he composed his supercommentary to Rashi's commentary on the Torah. This work is known as Sefer HaZikaron, and it was completed in 1516 (the book was only printed in Livorno, 1845, after the manuscript wandered from Tunis to Italy). In his preface to this book, he writes that he is from "the exile that was exiled from Spain…" and at the end of his preface, he writes: "And this I began writing, while in exile, caught in the thicket of wandering, sojourning here like a guest in Tunis, 1507…". Sefer HaZikaron is a basic work pertaining to the Rashi commentary on the Torah. R. Avraham exhibits therein his proficiency in the Arabic language, explaining words "based on Arabic, which is derivative of the Holy Tongue". R. Avraham Bacrat was known in his times as a poet, and in a poem composed in his honor by his colleague (also a native of Malaga) R. Avraham Benzamero (quoted in Omer HaShikhecha by R. A. Gavison, also a Spanish exile who fled to North Africa; Livorno 1748, pp. 126b-127a), he is described as "Avraham, finest of poets". R. Avraham also composed a lamentation on the expulsion of Spanish Jewry (published by Chaim Hillel Sassoon in: Tarbiz, 31 [1], 1961, pp. 59-71). This lamentation is prefaced by his first-hand testimony describing the expulsion and the trials and tribulations endured by the exiles.

Volume lacking beginning and end. Begins at the end of Tractate Menachot, and ends with the first chapter of Tractate Mikvaot. [99] leaves. 8-leaf gatherings. **Kodashim**: gatherings 30 (lacking first two leaves), 31, 32, 33 (second leaf bound back to front), 34. Altogether [38] leaves (Order Kodashim originally: [56] leaves). **Taharot**: gatherings 35 (fourth leaf of this gathering erroneously bound after first leaf of gathering 38), 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42 (lacking final two leaves of this gathering). Altogether [61] leaves (Order Taharot originally: [86] leaves).

32 cm. Condition varies (overall fair condition). Stains, including dampstains. Tears and wear. Open tears to a large number of leaves, affecting text. Large open tears to three leaves, significantly affecting text (leaf with chapters I and II of Tractate Arachin; leaf with chapters I, II and III of Tractate Keritot; and leaf with conclusion of Tractate Taharot and beginning of Tractate Mikvaot). All leaves were professionally restored with paper and rebound. Margins trimmed, affecting text on some leaves. Some glosses trimmed. New leather binding, with damage.

Opening price: $45,000
Estimate: $60,000-100,000

6. Commentary to Mishnayot by the Rambam – First Edition, Naples, 1492 – Incunabulum – Copy of Rabbi Avraham HaLevy Bacrat, Spanish Exile, Author of Sefer HaZikaron – With Thousands of Glosses in His Handwriting

Mishnah with commentary by R. Moshe son of Maimon – the Rambam, Orders Kodashim and Taharot. [Naples: Joshua Solomon Soncino, 1492]. First edition of the Rambam's commentary to Mishnayot.

This copy belonged to R. Avraham HaLevy Bacrat, a Spanish exile, author of Sefer HaZikaron – supercommentary to the Rashi commentary on the Torah. Tractates Kelim and Ohalot of Order Taharot are annotated with thousands of his handwritten glosses. At the end of Order Kodashim, there is a lengthy introduction in his handwriting, in which he sharply criticizes the errors found in the translation of Rambam's commentary (from Judeo-Arabic) and in the printed edition of this work, and explains that he therefore chose to correct this book to the best of his ability.

Volume from the Naples edition, containing the first printed edition of the Rambam's commentary to Mishnayot, written originally in Judeo-Arabic, and translated by several translators during various periods. Order Kodashim (present in this volume) was translated by R. Netanel son of R. Yossi ibn Almoli. The name of the translator of Order Taharot (present in this volume) is not mentioned. Some say that it was also translated by R. Netanel, translator of Order Kodashim.

Includes the text of the Mishnayot. Two columns per page. Each Mishnah (in square typeface) is followed by the commentary (in semi-cursive Rashi typeface). Woodcut initial word at the beginning of Order Taharot. At the end of Order Kodashim, which was printed last, there is a summary of the number of chapters in each tractate of the six orders of Mishnah, followed by several colophons by the printer. The first colophon, in rhyme, mentions Naples as the town of printing, the printer Joshua of Soncino, and the completion of the printing in Iyar 1492. This poem is followed by a long passage of praise and acknowledgments upon the completion of the printing, giving credit to "R. Avraham Talmid Sephardi" for his assistance in the printing, and to "R. Yosef ibn Piso Sephardi" for his financial backing; "and it was completed on Tuesday, 11th Iyar 1492, here in Naples, under His Majesty King Ferdinand…".

The printer then apologizes for printing the colophon at the end of Order Kodashim and not Taharot, and explains that since the manuscripts of Kodashim were not available, they first printed Order Taharot and only later went back to print Order Kodashim, concluding the printing of this edition therewith.

At the bottom of this page, there is a lengthy inscription by R. Avraham Bacrat – an introduction to his many glosses which follow in Order Taharot, sharply criticizing the quality of the translation, the transcription and the printed edition.

6f

R. Avraham writes that the printed text is error-ridden, due both to printing errors and to the inaccuracy of the original translation, and he therefore decided to endeavor to raise this composition from its lowly stature. Further in his introduction, he describes his method in composing glosses, and his occasional reference to the original word in Arabic: "And I wrote in a few places 'A' [=Arabic] such and such, to indicate to those proficient in that language the source of the mistake, how the first translator mistook one word for another or one meaning for another, and that is the proof that he merely translated the words, without understanding the topic…".

He then praises his own work: "…and only someone who spends a day or two in fruitless attempts to understand the commentary, and then goes back to study this corrected text, will appreciate what I did and thank me for it".

This introduction is followed by the comprehensive work of R. Avraham HaLevi Bacrat, in the form of thousands of handwritten glosses, markings and deletions throughout the leaves of Tractates Kelim and Ohalot. The glosses consist of comments, explanations and many textual emendations (based on the Arabic source). In several places, R. Avraham translated entire paragraphs from the Arabic source, and in one place he added the commentary of an entire Mishnah, which had been omitted in this printed edition, in his own translation from the Arabic. In many places he copied

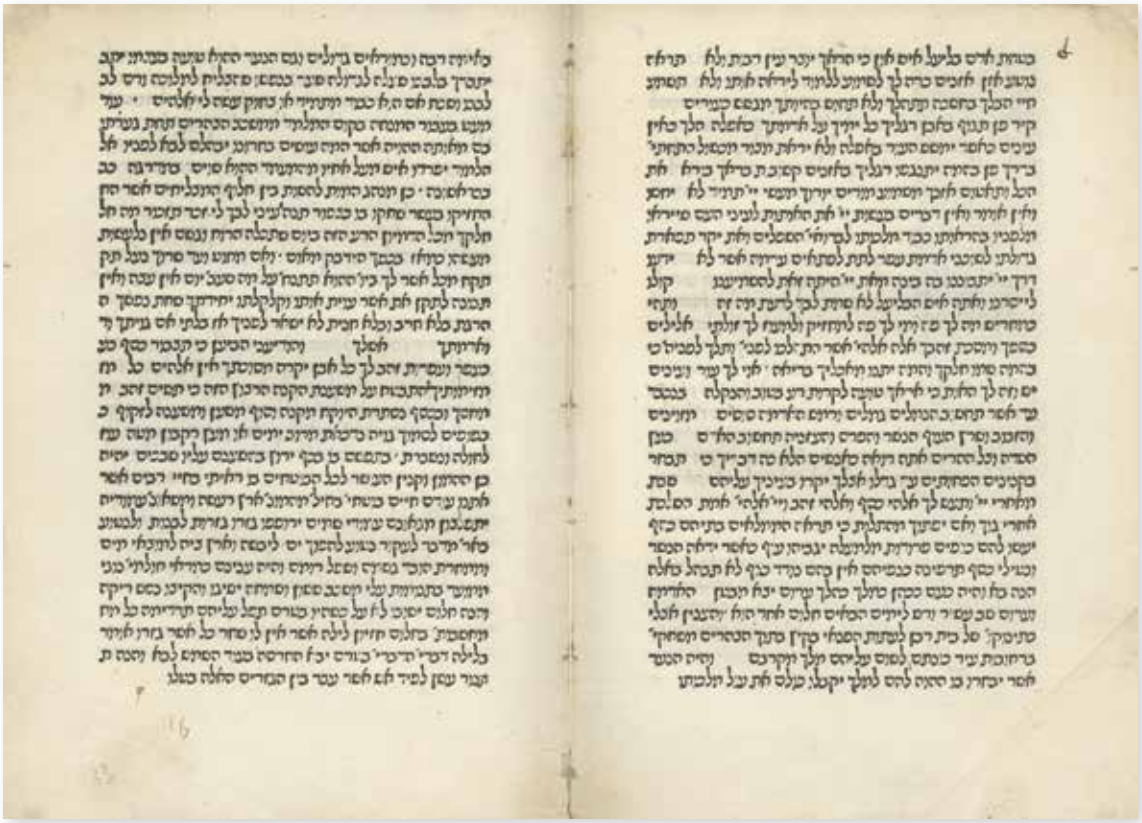

7

7. ספר אבן בוחן – נאפולי, רמ"ט 1489 – אינקונבולה – עותק חלקי

ספר אבן בוחן, ענייני מוסר, מאת רבי קלונימוס בן קלונימוס (רבינו קלונימוס הזקן). [נאפולי, סוף אלול רמ"ט 1489. דפוס יוסף בן יעקב אשכנזי]. מהדורה ראשונה. דפוס ערש (אינקונבולה).

עותק חלקי.

המדפיס, יוסף בן יעקב אשכנזי גונצנהוזן [כלומר מגונצנהויזן שבבוואריה], היה מחלוצי המדפיסים היהודים, ופעל באיטליה בתקופת ערש הדפוס. יוסף אשכנזי פעל לצדם של בני משפחת שונצינו, שהדפיסו באותה עת בערים שונות באיטליה. את דפוסו הקים יוסף אשכנזי בנאפולי בסביבות שנת רמ"ז, ובשנת ר"ן נפטר. החל משנת ר"ן החל לפעול בנאפולי גם בית דפוסם של משפחת שונצינו (על ידי יהושע שלמה שונצינו). במקביל, המשיך בית הדפוס של יוסף אשכנזי להתקיים עוד כשנתיים, על ידי בנו עזריאל, עד שנת רנ"ב (שנת הגירוש מספרד) – אז נסגרו בתי הדפוס של אשכנזי ושונצינו. בבית דפוסו של יוסף אשכנזי נדפסו כ־15 כותרים עבריים בלבד. העורך והמגיה של הספר שלפנינו היה ר' יום טוב בן פרץ (בונפוי) צרפתי.

במהדורה זו נפלה טעות בהדפסה והדפים [32–33] הודפסו בהיפוך הסדר (הסדר הנכון הוא 33ב, 32ב, 33א, 32א). לאחר מכן תוקנה הטעות ובשאר העותקים הודפסו הדפים בסדר הנכון. בדפים המתוקנים מופיע סִדר שונה, תוקנו מספר טעויות, ונעשה שימוש באותיות ה' ור' מורחבות (ראה: שמעון יקירסון, קטלוג האינקונבולים העבריים מאוסף ספריית בית המדרש לרבנים באמריקה, כרך א', ניו יורק וירושלים תשס"ד, עמ' 241–236). בעותק שלפנינו מופיעים הדפים עם הטעות בהדפסה.

עותק חלקי. [21] דף (במקור: [50] דף. חסרים 29 דף). לפנינו הדפים: [19–15], [27–22], [36–29], [39], [42] (דפים 7–3 מקונטרס ג', דפים 2–7 מקונטרס ד', קונטרס ה' במלואו [8 דף], דפים 3 ו־6 מקונטרס ו'). 18.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. רוב הדפים שלמים. קרעים חסרים בשולי מספר דפים, ללא פגיעה בטקסט. קרע חסר בדף האחרון, עם פגיעה בטקסט. מספר קרעים נוספים. רוב הקרעים שוקמו בהדבקה ובהשלמת נייר. כריכה חדשה (עם שדרת עור).

פתיחה: $10,000

הערכה: $15,000-20,000

7. Even Bochan – Naples, 1489 – Incunabulum – Incomplete Copy

Even Bochan, ethics, by R. Kalonymus son of Kalonymus (Rabbenu Kalonymus HaZaken). [Naples: Joseph son of Jacob Ashkenazi, end of Elul 1489]. First edition. Incunabulum.
Incomplete copy.
The printer, Joseph son of Jacob Ashkenazi Gunzenhauser (from Gunzenhausen, Bavaria), was a pioneer in Hebrew printing, active in Italy in the early years of printing. Joseph Ashkenazi worked alongside the Soncino family, who set up presses in that time in various Italian cities. He established his printing press in Naples, ca. 1487, and passed away in 1490. That year, the printing press of the Soncino family began its operation in Naples (run by Yehoshua Shlomo Soncino). Joseph Ashkenazi's son, Azriel, continued operating the printing press for another two years, until 1492 (the year of the Spanish expulsion) – when both Ashkenazi's and Soncino's printing presses were closed. Joseph Ashkenazi's press produced all of 15 Hebrew titles. The editor and proofreader of this book was R. Yom Tov son of Peretz (Bonfoi) Zarfati.
There is a printing error in this edition – leaves [32-33] were printed in the wrong order (the correct order is 33b, 32b, 33a, 32a). This error was later rectified, and the remaining copies were printed in the correct order. The corrected leaves were printed in a different typography, several printing errors were emended, and stretched Heh and Resh letters were used (see: Shimon Iakerson, Catalogue of Hebrew Incunabula from the Collection of the Library of the Jewish Theological Seminary of America, vol. I, New York-Jerusalem 2004, pp. 236-241). This copy contains the uncorrected leaves.
Incomplete copy: [21] leaves (originally: [50] leaves. Lacking 29 leaves). Leaves present: [15-19], [22-27], [29-36], [39], [42] (leaves 3-7 of gathering 3, leaves 2-7 of gathering 4, gathering 5 complete [8 leaves], leaves 3 and 6 of gathering 6). 18.5 cm. Good condition. Stains. Most leaves complete. Marginal open tears to several leaves, not affecting text. Open tear to final leaf, affecting text. Several other tears. Most tears repaired with paper. New binding (with leather spine).

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-20,000

8. ספר נחלת אבות לרבי יצחק אברבנאל – קושטא, רס"ו – מהדורה ראשונה שנדפסה בחייו

ספר נחלת אבות, פירוש על פרקי אבות [עם הפנים], מאת רבי יצחק אברבנאל. [קושטא, רס"ו 1505. דפוס דוד ושמואל ן' נחמייאש ויצחק קספוטה]. מהדורה ראשונה.
נדפס ללא שער. העמוד הראשון של הדף הראשון נותר חלק, ובעמוד השני נדפסו שירים לכבוד הספר, בתוך מסגרת מאוירת בתחריט עץ נאה, עם דמויות חיות ודגמים צמחיים: "שירים שעשה החכם הר' יהודה אברבנאל בן השר המחבר על ספר נחלת אבות" (בעותק שלפנינו נכרך דף זה במהופך והמסגרת המאוירת מופיעה כעמוד ראשון).
יחד עם ספר זה נדפסו במקור גם הספרים "ראש אמנה" ו"זבח פסח" לרבי יצחק אברבנאל. הספרים נכרכו יחד ונוסף להם דף קולופון המשותף לשלושת החיבורים. לפנינו החיבור "נחלת אבות" בלבד.
השר הנודע רבי יצחק אברבנאל (קצ"ז–רס"ט 1437–1508), חכם בתורה ומדינאי מפורסם, גדול חכמי ומנהיגי יהדות ספרד בתקופת הגירוש. נודע לדורות בפירושו על התורה והנביאים. לאחר גירוש ספרד התיישב בעיר נאפולי שבאיטליה ובה סיים את החיבור שלפנינו, בשנת רנ"ו. בדף האחרון שלפנינו הוא חותם את החיבור: "והיתה השלמת הפי'[רוש] הזה בעיר מאנופולי אשר במחוז הפוליא ממלכו'[ת] נאפוליש אשר באנו להתגורר שם מפני זלעפות הגירוש אשר נגזר על גלות ירושלם אשר בספרד, והמלכות זה קבלנו ראשונה בסבר פנים יפות ונהפך לאויב... שנת רנו שמים כי עשה יי' מהאלף הששי ליצירה". המהדורה הראשונה שלפנינו נדפסה עוד בחייו, בהיותו בוונציה, בה שהה בשנותיו האחרונות.
חתימות בדף הראשון: "הצעיר יוסף ב' ראובן", "הצעיר נס[ים] ב"ר --" [פגומה בחלקה].
ללא החיבורים ראש אמנה וזבח פסח, וללא דף הקולופון המשותף לשלושת הספרים. [109] דף (במקור: 58 קונטרסים בני שני דפים כל אחד, המונים סה"כ [116] דף). חסרים 7 דפים (דף שני של קונטרס לה, דף ראשון של קונטרס מה, דף שני של קונטרס מח, דף ראשון של קונטרס נא, דף שני של קונטרס נג, דף ראשון של קונטרס נד ודף אחרון של קונטרס נח – דף הקולופון לשלושת החיבורים). הדף הראשון עם המסגרת המאוירת נכרך במהופך. 23 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים חסרים וסימני עש קשים בחלק מהדפים, עם פגיעה בטקסט (חלקם משוקמים במילוי נייר ובנייר דבק). שוליים קצוצים, עם פגיעה בכותרות מספר עמודים. כריכת עור חדשה.
מהספרים העבריים הראשונים שנדפסו בקושטא. מס' 3 ברשימת אברהם יערי, הדפוס העברי בקושטא, ירושלים תשכ"ז.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

8. Nachalat Avot by Rabbi Yitzchak Abarbanel – Constantinople, 1505 – First Edition, Printed in His Lifetime

8

Nachalat Avot, commentary to Pirkei Avot (with the text of Pirkei Avot), by R. Yitzchak Abarbanel. [Constantinople: David and Samuel ibn Nahmias and Isaac Kaspota, 1505]. First edition.

Printed without title page. The recto of leaf 1 is blank, and the verso features poems in praise of the book, set in a decorative woodcut border with animal and vegetal motifs (in this copy, this leaf was bound back to front, and the woodcut border appears on recto).

The books Rosh Amana and Zevach Pesach by R. Yitzchak Abarbanel were originally printed together with this book. The books were bound together, and share a single colophon. This volume comprises Nachalat Avot only.

R. Yitzchak Abarbanel (1437-1508), prominent Torah scholar and renowned statesman, foremost leader of Spanish Jewry in the time of the expulsion. He is renowned for his commentary to Torah and Neviim. Following the Spanish expulsion, he settled in Naples, Italy, where he completed the present composition, in 1496.

On the final leaf of this book, he concludes his work with the following words: "And this commentary was completed in Monopoli, in the Apulia region… where we settled following the fearful expulsion of Spanish Jewry, and this kingdom, which at first received us pleasantly, turned into an enemy… 1496". This first edition was printed in his lifetime, while he was in Venice, where he spent his final years.

Signatures on the first leaf: "Yosef son of Reuven", "Nissim son of R. –" (partly damaged).

Without Rosh Amana and Zevach Pesach, and without shared colophon leaf. [109] leaves (originally: 58 two-leaf gatherings, altogether [116] leaves). Lacking 7 leaves (leaf 2 of gathering 35, leaf 1 of gathering 45, leaf 2 of gathering 48, leaf 1 of gathering 51, leaf 2 of gathering 53, leaf 1 of gathering 54 and final leaf of gathering 58 – colophon leaf for all three compositions). First leaf with woodcut border bound back to front. 23 cm. Overall good condition. Stains. Open tears and significant worming to some leaves, affecting text (partially repaired with paper and tape). Margins trimmed, affecting headings of several leaves. New leather binding.

One of the first Hebrew books printed in Constantinople. No. 3 in the list of Avraham Yaari, HaDfus HaIvri BeKushta, Jerusalem 1967.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

9

9. ספר המנהיג – קושטא, רע"ט – עותק שלם, עם שוליים רחבים

ספר המנהיג, דינים, מנהגים וסדרי תפילות וברכות, מאת רבי אברהם בן נתן [ראב"ן] הירחי. [קושטא, רע"ט 1519]. [דפוס שלמה בן מזל טוב].
עותק שלם. שער מאויר בתחריט עץ.
מהדורה ראשונה של ספר "המנהיג" – מספרי ההלכה והמנהג היסודיים והחשובים שנתחברו בתקופת הראשונים. המחבר, מחכמי פרובנס שבצרפת ותלמידו של ר"י הזקן – בעל התוספות, מספר בהקדמתו על נדודיו בערים שונות, בהם נוכח בשינויי המנהגים בין קהילה לקהילה, ועל החלטתו – בעקבות כך – לחבר את הספר שלפנינו, בהיותו בטולידו בשנת ד'תתס"ד (1103). הספר נקרא בפי מחברו "מנהיג עולם", אך במהדורה הראשונה שלפנינו ניתן לו השם "המנהיג" וכך נתקבע שמו.
בעמוד האחרון קולופון ארוך של המדפיס: "עד הנה עזרנו העוזר והשלמנו אמרי נפך ספיר ויהלום של הרב המובהק מהר"ר אברהם בן נתן הירחי זלה"ה... נמצא בו אורח חיים שונה הלכות מכל אשר יצטרך האדם וחי בו חיים נצחיים ואמת קראו מנהיג עולם... לנו נתנה למורשה יען היותנו קהלת יעקב מפוזרים בינות העמי[ם]... וישא ברכה מאת השם וצדקה מאלה ישעו הנבון והשוע כ"ר אליה יצ"ו בכ"ר שמריא עדו ז"ל אשר החזיק ידי עושי המלאכה בהונו וממונו... להדפיס ולהרביץ תורה בישראל, ונשלם יום ג' ח' ימים לחדש תמוז שנת הרע"ט בקושטנטינא רבתי אשר היא תחת ממשלת אדוננו המלך סולטן סלים ירום הודו... נאם צעיר במשכי שבט ועט ברזל ועפרת שלמה בן הה"ר מזל טוב זלה"ה".
רישום (בעפרון) בדף השער: "הקדש ישיבת הגביר סי' רפאל קמחי נר"ו".
[130] דף (16 קונטרסים, כולם בני 8 דף מלבד הקונטרס האחרון שהוא בן 10 דף. הדפים בחציו הראשון של כל קונטרס ממוספרים). שוליים רחבים. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים, בהם כתמי רטיבות רבים. קרע בשולי דף השער. קרעים ובלאי בשולי דפים נוספים. סימני עש בדף השער ובמספר דפים נוספים (עם פגיעה קלה במסגרת השער ובטקסט). כתם דיו כהה על הקולופון בדף האחרון, עם פגיעה במספר מילים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

9. HaManhig – Constantinople, 1519 – Complete, Wide-Margined Copy

HaManhig, laws, customs and orders of prayers and blessings, by R. Avraham son of Natan (Raavan) HaYarchi (of Lunel). [Constantinople: Solomon son of Mazal Tov, 1519].
Complete copy. Woodcut border on title page.
First edition of HaManhig – a classic and important work on Halachah and customs, composed during the time of the Rishonim. The author, a Provence Torah scholar and disciple of R. Yitzchak the Tosaphist, describes in his preface his wanderings through various cities, where he took note of the customs which vary from one community to another, and relates his decision, in view of this, to compose the present work, while in Toledo in 1103. The book was named by the author Manhig Olam, yet in this first edition, the book was titled HaManhig, and so it is known.
Lengthy printer's colophon on the final page: "…completed on Tuesday, 8th Tammuz 1519 in Constantinople… so says the printer Shlomo son of R. Mazal Tov".
Inscription penciled on the title page: "Hekdesh of the yeshiva of the wealthy senor Rafael Kimchi".
[130] leaves (16 gatherings, 15 comprising 8 leaves each, and final one comprising 10 leaves. Leaves of first half of each gathering numbered). Wide margins. 20.5 cm. Good condition. Stains, including many dampstains. Marginal tear to title page. Marginal tears and wear to other leaves. Worming to title page and several other leaves (slightly affecting border and text). Dark ink stain to colophon on final leaf, affecting several words. New leather binding.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

10a

10b

10. מדרש חמש מגלות – פיזארו, רע"ט – דפוס גרשם שונצינו – הגהות מעניינות בכתב יד

מדרש חמש מגילות – כולל: שיר השירים רבתי, מדרש רות, מדרש מגלת אסתר ["אחשורוש"], איכה רבתי ומדרש קהלת. [פיזארו, רע"ט 1519]. דפוס [גרשם] שונצינו.

עמוד השער והעמוד הראשון מעוטרים במסגרת מאוירת (תחריט עץ). בתחילת המדרשים (למעט מדרש איכה) תיבות פתיחה מאוירות (גם הן בתחריטי עץ).

בעמוד השער מופיע רק הכותר "מדרש חמש מגלות", ללא פרטי דפוס, מקום ושנה.

קולופון בדף האחרון, עם פרטי שנת ההדפסה והמדפיס: "נדפס במדינת איטליאה על ידי צעיר המחוקקים זרע ישראל איש שונצינו... שנת חמשת אלפים ורע"ט לבריאת העולם...". באותו דף מופיעים דברי סיום, עם שיר (בעותק שלפנינו דף זה קרוע וחסר בחלקו, וטקסט זה פגום בחלקו).

רישומים רבים בדף השער, בהם רישומי בעלות. ביניהם: "גרשון מפדווא" ו"שלי אברהם אהרן אשכנזי ס"ט" (חתימה נוספת שלו בדף שאחרי השער).

בדפי הספר הגהות, חלקן ארוכות, בכתיבה איטלקית, מכותב לא מזוהה.

בדף [97/ב] הגהה ארוכה במיוחד, בה מתייחס הכותב למדרש "שלוש השבועות" האוסר על היהודים למרוד באומות לדחוק את הקץ, ומדגיש את היחס הנכון אל הגוים שצריכים היהודים לנקוט בהיותם בגלות. בין היתר הוא כותב: "...מכל זה נראה היטיב שהרבה מצוה המקום שישראל בגלות יעשו שם טוב נגד האומות ושיסבלו עול הגלות לכפרת עוונות ושיהיה להם נגד האומות ושריהם דרך ארץ, ובפרט בעת שיש צרה בין השרים או עת מלחמה בין המלכים שכ"ש וק"ו שיתנהגו בדרך ארץ ובבינה כדי שלא יעלו נגדם וישנאו אותם יותר, באופן שאם יש להם איזה צורך מסיוע שלהם של המלכות יוכלו ליתנם להם באהבה וברצון ולא ילכו בפחי נפש כשרוצים איזה דבר ולא יתחלל ש"ש ח"ו בהיותם בלתי לבושי בינה נכונה עמהם...". הוא מסיים את דבריו בתקווה לביאת המשיח ולגאולה שתבוא בזכות קידוש שם שמים בין הגויים.

[100] דף. 28 ס"מ. מצב כללי טוב. מספר דפים במצב בינוני. כתמים, בהם כתמים כהים במספר דפים. קרעים (בהם קרעים חסרים) בדף השער ובדף שאחריו, משוקמים בהשלמה והדבקת נייר. קרעים במספר דפים נוספים, משוקמים בהדבקת נייר. קרע חסר גדול בדף האחרון (חסר קרוב למחצית הדף), משוקם בהשלמת נייר. סימני עש בדפים בודדים. חותמת. כריכת עור, פגומה ומנותקת חלקית.

בני משפחת שונצינו היו מחשובי המדפיסים העבריים במאות ה-15 וה-16 ובפרט בתקופת ערש הדפוס. את בית דפוסם הראשון הקימו בעיר שונצינו באיטליה בסביבות שנת רמ"ב (1483), ומאז נדדו עם כלי הדפוס ברחבי איטליה, שהו בערים שונות והמשיכו לעסוק במלאכת ההדפסה. אחד מבני המשפחה המפורסמים הוא גרשם שונצינו, מדפיס המהדורה שלפנינו.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

10. Midrash Chamesh Megillot – Pesaro, 1519 – Printed by Gershom Soncino – Interesting Handwritten Glosses

Midrash Chamesh Megillot – including: Shir HaShirim Rabbati, Midrash Ruth, Midrash Megillat Esther ("Achashverosh"), Eichah Rabbati and Midrash Kohelet. [Pesaro]: [Gershom] Soncino, [1519].

Title page and first page within woodcut border. Ornamental woodcut initial words at the beginning of each composition (apart from Midrash Eichah).

The title page only states "Midrash Chamesh Megillot", without imprint.

Colophon on final leaf, with year of printing and name of printer: "Printed in Italy by the Jewish printer Soncino… 1519…". This leaf also features closing remarks and a poem (in this copy, the leaf is torn and lacking, with loss of text).

Many inscriptions on the title page, including ownership inscriptions: "Gershon of Padua" and "Mine, Avraham Aharon Ashkenazi" (the leaf following the title page also contains his signature).

The book contains glosses, including lengthy ones, in Italian script, by an unidentified writer.

In a particularly long gloss on p. [97b], the writer addresses the Midrash of the Three Oaths, which forbids Jews to rebel against the nations and forcibly reclaim the land. He writes that it is incumbent upon the Jews to relate to the non-Jews amongst whom they live with respect, and act towards them with prudence, so that they shouldn't hate them or harm them. He concludes with hope for the coming of Mashiach and the Redemption, which will occur in the merit of sanctifying G-d's name amongst the nations.

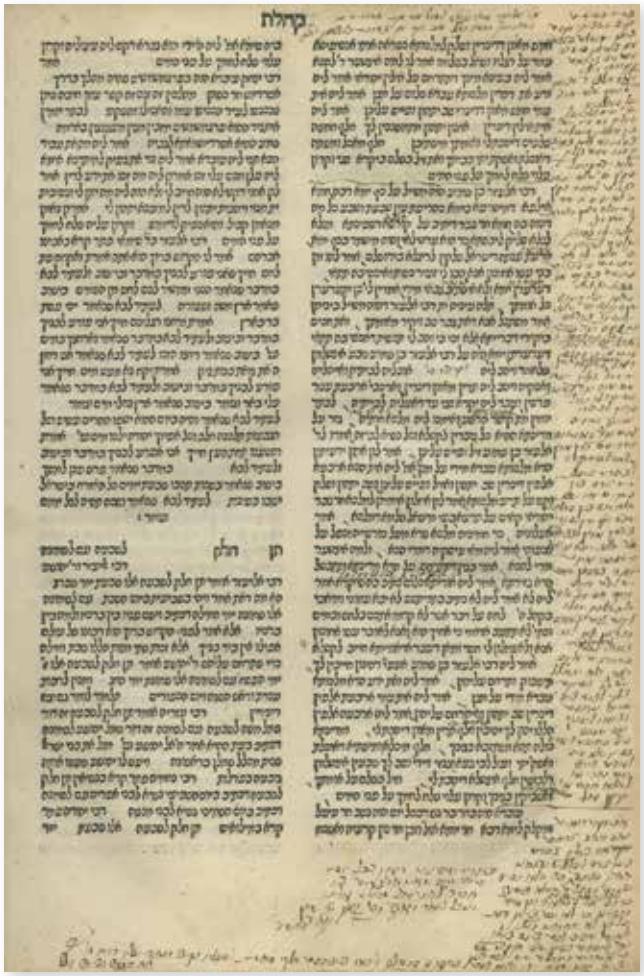

10c

[100] leaves. 28 cm. Overall good condition. Several leaves in fair condition. Stains, including dark stains to several leaves. Tears (including open tears) to title page and following leaf, repaired with paper. Tears to several other leaves, repaired with paper. Large open tear to final leaf (with loss of almost half the leaf), repaired with paper. Worming to a few leaves. Stamp. Leather binding, damaged and partially detached.

The Soncino family were prominent printers in the 15th and 16th century, and particularly in the incunabula period. They established their first printing press in Soncino, Italy, in ca. 1483, and later wandered through various Italian cities with their printing equipment, resuming their printing operations wherever they settled. One of the prominent members of this family was Gershom Soncino, printer of the present edition.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

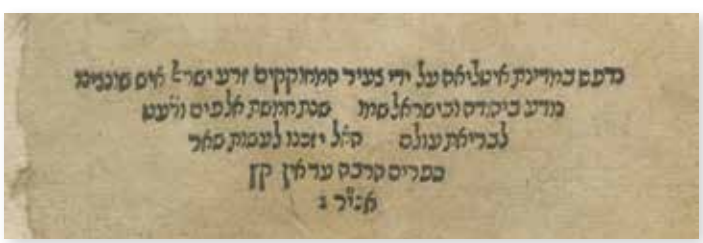

10d

11

11. ספר אור עמים לרבי עובדיה ספורנו – בולוניה, רצ"ז

ספר אור עמים, מאת רבי עובדיה ספורנו. בולונייא (בולוניה), [רצ"ז 1537]. דפוס "הצעירים השותפים... עושים מלאכת המשי". מהדורה ראשונה.

המחבר, רבי עובדיה סְפוֹרְנוֹ (נפטר בשנת ש"י), מגדולי חכמי איטליה, התפרסם בפירושו על התורה. התיישב בעיר בולוניה, שם פעל כפוסק הלכה והתפרנס ממקצועו כרופא מומחה (וזכה לכינוי "אביר הרופאים"). כפי הנראה, היה מהתומכים (ואולי היוזמים) בהקמת דפוסם של "הצעירים השותפים" בבולוניה. בחיבורו הפילוסופי 'אור עמים' מתמודד רבי עובדיה ספורנו עם שיטתו של הפילוסוף היווני אריסטו וסותר את טיעוניו. בהמשך תרגם את ספרו ללטינית והמהדורה הלטינית נדפסה אף היא בבולוניה, שנה לאחר מכן, בשנת 1538. הספר שלפנינו הוא הראשון שנדפס בבית דפוסם של השותפים (ומהספרים העבריים הראשונים שנדפסו בבולוניה).

רישומי בעלות בשער: "הספר הזה הגיע לחלקי אני ---" (מחוק); "הגיע לחלקי מיכאל אלישע ממודי'[נה] יצ"ו" [מחכמי מודינה, משפחתו כונתה 'מלאך'. נפטר תט"ז. ראה חומר מצורף].

בעמוד האחרון רישום בעברית, בכתיבה איטלקית: "פ' ב' ה' [=פירש בעל הספר] מלות כללות לגנאי על עכו"ם לא על הנוצרי'[ם]...". רישום זה נכתב כנראה על ידי צנזור מומר (ראה: בניהו, הסכמה ורשות בדפוסי וניציאה, עמ' 192). לצד רישום זה – חתימות צנזורים באיטלקית.

סד דף. 19 ס"מ. שוליים רחבים. נייר איכותי. מצב טוב. כתמים (חלקם כהים). סימני עש (בדפים הראשונים עם פגיעה בטקסט). רישומים. כריכה חדשה, עם פגמים קלים.

פתיחה: $1800
הערכה: $3000-5000

11. Or Amim by Rabbi Ovadia Sforno – Bologna, 1537

Or Amim, by R. Ovadia Sforno. Bologna: Silk Weaver's Guild, [1537]. First edition.

The author, R. Ovadia Sforno (d. 1550) was a leading Italian Torah scholar, renowned for his commentary to the Torah. He lived in Bologna, where he served as posek and earned a living as an expert physician. He was presumably one of the sponsors (or the initiators) of the establishment of the press of the Silk Weaver's Guild in Bologna. In his philosophic work Or Amim, R. Ovadia Sforno challenges and refutes the theories of the renowned Greek philosopher Aristotle. He later translated his work to Latin, and the Latin edition was also printed in Bologna, a year later, in 1538. This is the first book printed by the Silk Weaver's Guild (and one of the first Hebrew books printed in Bologna).

Ownership inscriptions on the title page: "This book was allotted to me, I ---" (deleted); "Was allotted to me, Michael Elisha of Mode[na]" (a Torah scholar of Modena. His surname was Malach. Died 1656. See enclosed material).

On final page, Hebrew inscription in Italian script: "... the derogatory words about pagans do not refer to Christians...". This inscription was presumably written by an apostate censor (see: Benayahu, Haskama VeReshut BiDfusei Venitzia, p. 192). Censors' signatures in Italian beneath this inscription.

64 leaves. 19 cm. Wide margins. High-quality paper. Good condition. Stains (including dark stains). Worming (affecting text of first leaves). Inscriptions. New binding, with minor damage.

Opening price: $1800
Estimate: $3000-5000

12b

12. סליחות כמנהג פולין – סלאוויטא, תקע"ט – הגהות חשובות בכתב יד

סדר סליחות, כמנהג פולין קטן ופולין גדול. סלאוויטא, [תקע"ט 1819]. דפוס רבי משה שפירא, הרב מסלאוויטא.
בשולי הדפים הגהות פרשניות ארוכות בכתב-יד [כתיבה אשכנזית, אופיינית למאה ה-19]. בהגהה בדף ב/1 – מקשה הכותב על אחד הביאורים ומציין כי "...בתשובה למדינות רוסיא הארכתי בזה". בהגהה אחרת (דף ח/2), הוא מציין לדברי תשובות הגאונים שנדפסו ב"זכרון לראשונים" (ברלין, תרמ"ז). לא ידוע לנו מי הכותב, אך נראה שהוא היה רב תלמיד חכם מופלג, ואף השיב מכתבי שו"ת למדינות אחרות.
רישומים שונים ביידיש ובאותיות לטיניות בדפי המגן ובדפים נוספים (ממספר כותבים. בכתיבה שונה מזו של כותב ההגהות).
סליחות בהדפסה נאה באותיות גדולות. מעלת המהדורה מוזכרת בשער: "כמתכונת סליחות הראשונים.... בהדפסה על אותיות גדולות, נראים בעליל... בין ביום ובין בלילה... וכמה טובה מכופלת שהצגנו מסודרים סליחות האמורות דבר יום ביומו, כגון סליחות של ערב יום כיפור ושל יום כיפור, בלי חפש מחופש ציונים הבאים ממקום אחר".
[1], ב-עד דף. 22.5 ס"מ. נייר כחלחל. מצב בינוני-טוב. כתמים. בלאי וקמטים רבים (בעיקר בדפים הראשונים). קרעים ונזקי עש, עם פגיעות בטקסט במספר מילים (שיקום בנייר דבק לא-חומצי). כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $4000-6000

12a

12. Selichot According to Polish Rite – Slavita, 1819 – Important Handwritten Glosses

Selichot, following the rite of Lesser and Greater Poland. Slavita: R. Moshe Shapira, rabbi of Slavita, [1819].
Lengthy handwritten explanatory glosses in the margins (Ashkenazic script, typical of the 19th century). In the gloss on p. 2a, the writer raises a difficulty on one of the commentaries and notes that "...in a responsum to Russia, I explained this at length". In a different gloss (p. 8b), he refers to Teshuvot HaGeonim printed in Zikaron LaRishonim (Berlin, 1887). The identity of the writer is not known, yet he appears to be an outstanding Torah scholar and rabbi, who even sent halachic responsa to other countries.
Various inscriptions in Yiddish and in Latin characters on the endpapers and other leaves (from various writers; not in the same hand as the glosses).
Beautifully printed Selichot, in large typeface. The merits of this edition are noted on the title page.
[1], 2-74 leaves. 22.5 cm. Bluish paper. Fair-good condition. Stains. Wear and many creases (predominantly to first leaves). Tears and worming, affecting several words (repaired with acid-free tape). New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $4000-6000

סידור
תקוני שבת
עם
דרך החיים
כמנהג ספרד
חלק שני
משה מהלשון יצא
שפירא
בזיטאמיר
אבידם שבשמים פעם אחת בחדש
דם · אמר אבי הלבך צדק למטרא
מעמד · מי זאת עולה מן המדבר
מתרפקת על דודה : ויהי רצון מלפניך
יהוה אלהי ואלהי אבותי למלאות פנימת
הלבנה ולא יהיה בה שום מיעוט ויהיה
אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת
ימי בראשית כמו שהיתה קודם מיעוטה
שנאמר את שני המאורות הגדולים
ויתקיים בנו מקרא שכתוב ובקשו את
יהוה אלהיהם ואת דויד מלכם אמן :
למנצח בנגינות מזמור שיר : אלהים יחנגנו ויברכנו יאר פניו אתנו
סלה : לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתך : יודוך עמים
אלהים יודוך עמים כלם : ישמחו ירננו לאמים כי תשפט עמים
מישר ולאמים בארץ תנחם סלה : יודוך עמים אלהים יודוך עמים
כלם : ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו : יברכנו אלהים ויראו

13a

13. סידור תיקוני שבת, נוסח ספרד – זיטומיר, תר"כ

סידור כמנהג ספרד, תקוני שבת עם דרך החיים, שני חלקים. זיטומיר, תר"ך 1860. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא.
בתחילת החלק הראשון שני שערים. שער נוסף לחלק השני.
סידורו של רבי משה מזאלושין (עפ"י מהדורת ווארשא תקפ"ז ומהדורת יוזעפף תר"ב). מהדורה דומה לזו כבר נדפסה בזיטומיר בשנת תרי"ח 1857. המהדורה שלפנינו משנת תר"ך אינה רשומה במפעל הביבליוגרפיה.
[4], 428 עמ'; [2], 684–431 עמ'. 21.5 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. שוליים רחבים. מצב טוב–בינוני. כתמים. קרעים קלים. סימני עש רבים, עם פגיעות בטקסט (הספר שוקם באופן מקצועי במילוי נייר, והפגיעות לא ניכרות כל כך). כריכת עור חדשה.
סידור נדיר במיוחד. גם ממהדורתו הקודמת (זיטומיר, תרי"ח) ידועים רק עותקים בודדים בעולם.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-12,000

13b

14a

13. Tikunei Shabbat Siddur, Nusach Sefard – Zhitomir, 1860

Nusach Sefard siddur, Tikunei Shabbat with Derech HaChaim, two parts. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1860.

Two title pages at the beginning of Part I, and an additional title page for Part II. Siddur of R. Moshe of Działoszyn (based on the Warsaw 1827 edition and the Józefów 1842 edition).

Similar edition to the one printed in Zhitomir, 1857. The present 1860 edition is not listed in the Bibliography of the Hebrew Book.

[4], 428 pages; [2], 431-684 pages. 21.5 cm. Light-colored, high-quality paper. Wide margins. Good-fair condition. Stains. Minor tears. Significant worming, affecting text (book professionally restored, damage hardly noticeable). New leather binding.

Extremely rare siddur. Of the previous edition as well (Zhitomir, 1857), only a few copies are extant.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-12,000

14. תהילים דגלי הודיה – זיטומיר, תרכ"ו

ספר תהלים, דגלי הודיה והמצוה, עם סדר מעמדות מהרב הקדוש מאפטא. זיטומיר, תרכ"ו 1866. דפוס רבי אריה ליב שפירא נכד הרב מסלאוויטא.

שני שערים. בשער הראשון הדגשת השם "ירושלים" בדיו אדומה. שער נוסף לסדר מעמדות. סדר מעמדות בעותק שלפנינו אינו שלם. בראש הספר הסכמות רבות מרבני ארץ ישראל ורשימת מנויים נרחבת מארץ ישראל ומרוסיה (כוללת שמות רבים של רבנים ואדמו"רים ידועים).

בתחילת סדר מעמדות רשימה נוספת של מנויים (ארבעת בניו של האדמו"ר רבי יצחק מסקווירא ועוד). לפני ספר התהילים מופיע: "סדר נטילת ידיים העולה במקום מקוה, מהרב המגיד... מו"ה מרדכי... טשטארנביל... מהבעש"ט...".

440, 225–221, [11]; [4], 50 עמ' (במקור: 440, 225–221, [11]; [4], 112, 64–57, 64–61, 28 עמ'). חסרים 102 עמ'. כל הדפים החסרים הם מסדר מעמדות, ספר התהלים שלם. 20 ס"מ. מצב בינוני–טוב. כתמים, חלקם כהים. קרעים ופגמים בשני דפי השער ובדפים נוספים, עם פגיעה קלה בטקסט במקומות בודדים, משוקמים בשיקום מקצועי. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

ספר
תהלים
עם מעמדות
בזיטאמיר
בשנת כתוך ישועה לעיר

14b

14. Tehillim Diglei Hodaya – Zhitomir, 1866

Tehillim, Diglei Hodaya VehaMitzvah, with Seder Maamadot by the rabbi of Apta. Zhitomir: R. Aryeh Leib Shapira grandson of the rabbi of Slavita, 1866.

Two title pages. On the first title page, the word Jerusalem is emphasized in red. Additional title page for Seder Maamadot. In this copy, Seder Maamadot is incomplete.

Many approbations by rabbis of Eretz Israel and long list of pre-subscribers from Eretz Israel and Russia at the beginning of the book (featuring the names of many prominent rabbis and rebbes).

At the beginning of Seder Maamadot, additional list of pre-subscribers (including the four sons of Rebbe Yitzchak of Skver and others). Before the book of Tehillim: "Order of handwashing to replace immersing in a mikveh", compiled by the maggid R. Mordechai of Chernobyl, from the Baal Shem Tov.

440, 221-225, [11]; [4], 50 pages (originally: 440, 221-225, [11]; [4], 112, 57-64, 61-64, 28 pages). Lacking 102 pages. Lacking pages are all from Seder Maamadot; Book of Tehillim complete. 20 cm. Fair-good condition. Stains, some dark. Tears and damage to two title pages and other leaves, slightly affecting text in a few places, professionally restored. New leather binding.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

15. אוסף קונטרסי "תחינות" לנשים – זיטומיר, תרי"ז–תרכ"ו – דפוס האחים שפירא

אחד עשר קונטרסי תחינות לנשים, בשפת היידיש, שנדפסו בזיטומיר בדפוס האחים שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא (מלבד קונטרס אחד שנדפס בדפוס שאדאוו). בעמודי השער מופיעה הדפוסת (פרטי הדפוס והמדפיסים) או חלקה באותיות קריליות.

• תחנה שבת. זיטומיר, [תרי"ז] 1857. דפוס האחים שפירא.

• תחנה פון ראש חודש בענטשין, שרה, רבקה, רחל, לאה. זיטומיר, [תרי"ח] 1858. דפוס האחים שפירא. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחנה בקשה [לאומרה בזמן שבאים לבית הכנסת]. זיטומיר, [תרכ"א] 1861. דפוס האחים שפירא. נייר ירקרק. הדפים נכרכו בסדר משובש (במספור העמודים חסרים המספרים 24–23, אך נראה שזו קפיצה במספור ולא חסרון). אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחנה אמהות. זיטומיר, [תרכ"א] 1861. דפוס האחים שפירא. נייר ירקרק. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחינות מקרא קודש, תחינות לברכת החודש, עם מועדי מולדות החודשים. זיטומיר, תרכ"ב 1862. דפוס האחים שפירא. רשימות מולדות לשנים תרכ"ג–תרכ"ז, עם טקסט ביידיש להקראה בבית הכנסת. עותק חסר. 34 עמ' (חסרים עמ' 45–35). בעותק שמופיע בקטלוג הספריה הלאומית חסר דף השער.

• תחנה קודם התפלה. זיטומיר, [תרכ"ג] 1863. דפוס רבי אריה ליב שפירא. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחינה ברכות הנרות, סדר ברכות הנרות לנשים, עם תחינות לימים נוראים ולשלושה רגלים, מאת רבי "ישראל ג"ב [גולדברגר] מאיווניצא". זיטומיר, תרכ"ד [1864]. דפוס שפירא]. קרעים חסרים, עם פגיעות בטקסט.

• תחנה קול בכיות, הובאה מארץ ישראל, מאת מרת הענא בת יהודה. זיטומיר, [תרכ"ד] 1864. דפוס רבי אריה ליב שפירא. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחנה אמרי שפר, שש תחינות חדשות לאומרן במועדים שונים, מאת רבי ישראל ג"ב [גולדברגר] מאיווניצא. זיטומיר, תרכ"ד [1864]. דפוס רבי אריה ליב שפירא. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית. קרעים גדולים חסרים (בכמה מקומות חסרון של קרוב למחצית הדף), עם חיסרון ופגיעה בטקסט. יתכן וחסר דף אחד או יותר.

• פרעגיר תחנה. זיטומיר, תרכ"ד 1864. דפוס רבי אריה ליב שפירא. טז דף. חסר בסופו. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

• תחנה אמהות לראש חודש אלול. זיטומיר, [תרכ"ו] 1866. דפוס רבי אברהם שלום שאדאוו. אינו מופיע בקטלוג הספריה הלאומית.

אחד עשר קונטרסים. 16–14 ס"מ. מצב משתנה. כתמים. בלאי וקרעים במקומות שונים. כריכות חדשות.

פתיחה: $4000
הערכה: $8000-10,000

תחנה
פֿן ראש חודש בענטשן
שרה רבקה רחל לאה
ТЕХИНА РОШЪ ХОДЕШЪ
то есть
Молитвы для новаго мѣсяца
ЖИТОМИРЪ
Въ типографіи братьевъ Шапиронъ
1858
Печатать позволяется,
Кіевъ, 1857 года марта 31 дня
Цензоръ Новицкій

15b

תחנות
מקרא קודש
בדפוס האחים שפירא
בזימאמיר
МИКРА КОДЕШЪ
т. е. Благочестивыя Чтенія
Сочиненіе Сруль Мордховичъ гезъ
бурдъ
ЖИТОМИР
Въ типо. Брать. Шапировъ
1862

15a

15. Collection of Booklets, Techinot for Women – Zhitomir, 1857-1866 – Printed by the Shapira Brothers

Eleven booklets, Techinot (supplications) for women in Yiddish, printed in Zhitomir by the Shapira brothers, grandsons of the rabbi of Slavita (apart from one booklet printed by Shadov). The imprints (details of printing and name of printer) on the title pages are printed, partially or completely, in Cyrillic characters.

• Techinah Shabbat. Zhitomir: Shapira Brothers, 1857.

• Techinah for Rosh Chodesh Bentschen, Sarah, Rivka, Rachel, Leah. Zhitomir: Shapira Brothers, 1858. Not listed in the NLI catalog.

• Techinah Bakashah (to be recited upon arriving at the synagogue). Zhitomir: Shapira Brothers, 1861. Greenish paper. Leaves bound out of order (pagination skips page numbers 23-24, book appears to be complete). Not listed in the NLI catalog.

• Techinah Imahot. Zhitomir: Shapira Brothers, 1861. Greenish paper. Not listed in the NLI catalog.

• Techinot Mikra Kodesh, supplications for the blessing of the new month, with the times of the Moladot of each month. Zhitomir: Shapira Brothers, 1862. Lists of Moladot for 1862-1867, with Yiddish text to be recited in the synagogue. Incomplete copy. 34 pages (lacking pages 35-45). The copy recorded in the NLI catalog is lacking the title page.

• Techinah Kodem HaTefillah. Zhitomir: R. Aryeh Leib Shapira, 1863. Not listed in the NLI catalog.

• Techinah Birchot HaNerot, order of candle lighting for women, with supplications for the High Holidays and the three festivals, by R. "Yisrael G.B. [Goldberger] of Ivnytsia". Zhitomir: [Shapira], 1864. Open tears, affecting text.

• Techinah Kol Bechiot, brought from Eretz Israel, by Mrs. Henna daughter of Yehuda. Zhitomir: R. Aryeh Leib Shapira, 1864. Not listed in the NLI catalog.

• Techinah Imrei Shefer, six new supplications for various special times, by R. Yisrael G.B. [Goldberger] of Ivnytsia. Zhitomir: R. Aryeh Leib Shapira, 1864. Not listed in the NLI catalog. Large open tears (in a few places, with loss to almost half the leaf), affecting text with loss. May be lacking one leaf or more.

• Prager Techinah. Zhitomir: R. Aryeh Leib Shapira, 1864. 16 leaves. Lacking end. Not listed in the NLI catalog.

• Techinah Imahot for Rosh Chodesh Elul. Zhitomir: R. Avraham Shalom Shadov, 1866. Not listed in the NLI catalog.

Eleven booklets. 14-16 cm. Condition varies. Stains. Wear and tears in various places. New bindings.

Opening price: $4000
Estimate: $8000-10,000

16. ספר צפנת פענח – מהדורה ראשונה – קוריץ, תקמ"ב – עותק נאה

ספר צפנת פענח, דרושים על ספר שמות, ע"פ פשט רמז דרוש סוד, מאת תלמיד הבעש"ט רבי יעקב יוסף הכהן כ"ץ אב"ד פולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף". [קוריץ, תקמ"ב 1782]. [דפוס צבי הירש מרגליות וחתנו שמואל בן ישכר בער].
מהדורה ראשונה.
ספרי בעל ה"תולדות" הנם המקור החשוב והאותנטי ביותר לתורת הבעש"ט. במאות מקומות מביא המחבר דברי תורה ששמע באזניו מפי רבו הבעש"ט – לאורך הספרים הודגשו בכל פעם מקומות אלה והם פותחים במילים "שמעתי ממורי".
חביבות מיוחדת נודעה לספריו אצל גדולי החסידות שהפליגו בדבר קדושתו של הספר. המגיד ממזריטש אמר על מחברו כי זכה לגילוי אליהו והשיג מדרגות גבוהות. רבי פנחס מקוריץ אמר כי עוד לא היו ספרים כאלה בעולם, וכי תורתו היא מן השמים. הוא היה אומר שכל הספרים החדשים אינם עפ"י האמת, לבד מספרי הרב מפולנאה שהם "תורה מגן עדן", ובכל דיבור "ושמעתי ממורי" אפשר להחיות מתים[!].
החיד"א בספרו "שם הגדולים" כותב על הספר שלפנינו: "צפנת פענח, חדש מחודש... דרושים על סדר הפרשיות בס[פר] שמות, והם דרושים נחמדים בדרך פרד"ס בכמה אופנים. חיברם הרב החסיד מוהר"ר יעקב יוסף, ול"ו רג"ל על לשונו הקדמות רבו הרב המפורסם, קדוש יאמר לו, מהר"ר ישראל בעל שם טוב. וידענו שכבר נדפס להרב הנז[כר] ס[פר] תולדות יעקב יוסף, ונותנים לו את השבח. ושם [בספר צפנת פענח] כתוב שחיבר ס[פר] בן פורת יוסף. ונדפס צפנת פענח בעיר קארעץ שנת תקמ"ב" (מערכת ספרים, אות צ'). מדברי החיד"א נראה שמכל ספריו של בעל ה"תולדות יעקב יוסף" רק ספר זה היה לפניו.
[1], צה דף. 31.5 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. מצב טוב. מעט כתמים ובלאי. סימני עש בודדים, עם פגיעות קלות בטקסט. קרעים בשולי מספר דפים (עם פגיעה קלה בטקסט בדף האחרון). הדבקות נייר בשולי כמה דפים. חותמת צנזורה. כריכת עור חדשה.
סטפנסקי חסידות, מס' 505.

פתיחה: $6000
הערכה: $8000-12,000

16

17

16. Tzofnat Pane'ach – First Edition – Korets, 1782 – Fine Copy

Tzofnat Pane'ach, homiletics on the Book of Shemot, by the disciple of the Baal Shem Tov, R. Yaakov Yosef HaKohen Katz Rabbi of Polonne, author of Toldot Yaakov Yosef. [Korets: Tzvi Hirsh Margolies and his son-in-law Shmuel son of Yissachar Ber, 1782]. First edition.

The books of the Toldot Yaakov Yosef are the most important and authentic source of the Baal Shem Tov's teachings, containing hundreds of references to teachings the author personally heard from the Baal Shem Tov, emphasized throughout the book and beginning with the words "I heard from my master".

This book was especially cherished by Chassidic leaders, who ascribed great holiness to the author and to his books. The Maggid of Mezeritch commended the author as having merited revelation of Eliyahu and reached lofty heights. R. Pinchas of Korets attested that a book of such stature has never yet existed, and its teachings originate from Heaven. He would customarily say that all new books do not totally conform with the truth, except for the books of the rabbi of Polonne which are "teachings from Paradise", and that with each quotation "heard from my master" one can resurrect the dead (!).

The Chida in Shem HaGedolim writes about this book: "Tzofnat Pane'ach, innovative novellae… homiletics on the Torah portions of Shemot, delightful homily according to the Pardes approaches of interpretation. Authored by R. Yaakov Yosef, who often cited the introductions of his prominent teacher, R. Yisrael Baal Shem Tov. And we know that this rabbi already published Toldot Yaakov Yosef, and it is widely acclaimed. And there [in Tzofnat Pane'ach], it says that he authored Ben Porat Yosef. And Tzofnat Pane'ach was printed in Korets in 1782" (Maarechet Sefarim, Tzadi). From the words of the Chida, it appears that of all the books of the Toldot Yaakov Yosef, only this one was before him.

[1], 95 leaves. 31.5 cm. Light-colored, high-quality paper. Good condition. Minor stains and wear. Minor worming, slightly affecting text. Marginal tears to several leaves (slightly affecting text on final leaf). Marginal paper repairs to a few leaves. Censorship stamps. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 505.

Opening price: $6000
Estimate: $8000-12,000

17. ספר גנזי יוסף – לבוב, תקנ"ב – מהדורה ראשונה

ספר גנזי יוסף, מאמרי מוסר, דרוש, חסידות וקבלה על פרשיות התורה, עם חידושים על מסכתות ברכות, שבת, פסחים וסוכה, מאת רבי יוסף בלוך אב"ד אלעסק. לבוב, תקנ"ב [1792]. מהדורה ראשונה. עם הסכמות רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי זושא מאניפולי, רבי יעקב שמשון משפיטובקה, רבי אברהם משה מפשוורסק, ועוד.

מחבר הספר: הרב הקדוש רבי יוסף בלוך (תפ"ד-תק"ן), מבני חבורתו של המגיד ממעזריטש. אב"ד אלעסק ומגיד מישרים בסטאנוב. התפרסם בעולם החסידות בספרו "גנזי יוסף" שנחשב לאחד מספרי החסידות הראשונים. בספרו נדפסו הסכמות גם מרבנים 'מתנגדים' חשובים, כמו רבי צבי הירש רוזאניש אב"ד לבוב שכותב: "אשר לא מש מתוך האהל אהלו של תורה, והיה משים לילות כימים".

חתימה בדף השער: "ר' דוד הירש...".

[4], צח; כד דף. 31 ס"מ. מצב בינוני–טוב. כתמים, ובהם כתמי רטיבות רבים, גדולים וכהים. קרעים בדף השער ובדף שאחריו, עם פגיעות קלות בטקסט ובמסגרת השער, משוקמים. קרעים ובלאי בשולי מספר דפים נוספים. חותמת ורישומים.

סטפנסקי חסידות, מס' 110.

פתיחה: $1500
הערכה: $2000-3000

ספר
דגל מחנה אפרים
נדפס
בקק קארינין

18

17. Ginzei Yosef – Lviv, 1792 – First Edition

Ginzei Yosef, essays of ethics, homiletics, Chassidut and Kabbalah on the Torah, with novellae on tractates Berachot, Shabbat, Pesachim and Sukkah, by R. Yosef Bloch Rabbi of Alesk (Olesko). Lviv, 1792. First edition. With approbations by R. Levi Yitzchak of Berditchev, R. Zusha of Anipoli, R. Yaakov Shimshon of Shepetovka, R. Avraham Moshe of Pshevorsk and others.

The author, R. Yosef Bloch (1724-1790), was a close associate of the Maggid of Mezeritch. Rabbi of Alesk and maggid in Satanov (Sataniv). He was renowned in the Chassidic world for his book Ginzei Yosef, one of the first Chassidic books. His book contains approbations from eminent rabbis who opposed Chassidut, such as R. Tzvi Hirsh Rosanes Rabbi of Lviv who wrote: "He did not depart from the tent of Torah, and would make nights as days".

Signature on title page: "R. David Hirsch…".

[4], 98; 24 leaves. 31 cm. Fair-good condition. Stains, including many large, dark dampstains. Tears to title page and following leaf, slightly affecting text and title page border, repaired. Marginal tears and wear to several other leaves. Stamp and inscriptions.

Stefansky Chassidut, no. 110.

Opening price: $1500
Estimate: $2000-3000

18. ספר דגל מחנה אפרים – קוריץ, תק"ע – מהדורה ראשונה

ספר דגל מחנה אפרים, על סדר התורה בדרך החסידות, מאת רבי משה חיים אפרים אשכנזי אב"ד סדילקוב, נכד הבעש"ט. קוריץ, תק"ע [1810]. מהדורה ראשונה.

מספרי החסידות המוקדמים. ספר זה הוא מן המקורות הראשוניים והמוסמכים ביותר של תורת הבעש"ט, אותה ינק ישירות מפיו המחבר הקדוש רבי משה חיים אפרים מסדילקוב (נפטר בתק"ס), שהיה נכדו – בן-בתו הצדקנית מרת אדל. על נכדו זה כתב זקנו הבעש"ט באגרתו הידועה לגיסו רבי גרשון מקיטוב בשנת תקי"ב: "נכדי החתן החשוב כ' אפרים עלוי גדול בתכלית הלימוד".

הסכמות גדולי החסידות: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, המגיד רבי ישראל מקוזניץ, רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ ה"חוזה" מלובלין, רבי אברהם יהושע העשיל אב"ד אפטא ובעל ה"באר מים חיים". בסוף הספר "לקוטים" מהבעש"ט וכן "החלומות שנמצא בכ"י הרב הקדוש זללה"ה".

גדולי החסידות הפליגו בדבר קדושתו של הספר ובסגולתו לעורר את הקורא בו ליראת שמים, וכפי שכתב רבי לוי יצחק מברדיטשוב בהסכמה לספר: "מובטחני שעל ידי החיבור הלז יתלהב לבב אחינו בני ישראל לעבודת הבורא ברוך הוא וברוך שמו".

כל כותבי ההסכמות מדגישים את ייחוסו של המחבר כ"נכד הבעש"ט", וכי הספר מלא ביסודות תורתו של סבו הבעש"ט. מחותנו ה"באר מים חיים" כותב בהסכמה על המחבר וספרו: "בוצינא קדישא... נכד של האיש אלקי אשר לו דומיה תהלה הרב ר' ישראל בעש"ט, ובפרט שבפעם נמצא דברי הריבש"ט מעורב בהן, אשר ניצוץ אחד שלו מתפשט לכמה ניצוצין ושבילין דאורייתא... וה' יזכינו לראות הספר הנאה הלז בהדפסתו, ולקרות בו שתים ושלש דלתות כדי להנות מזיו הוד המתחדש בעולם...".

[2], קיד דף. 21.5 ס"מ. מצב בינוני–גרוע. כתמים. סימני עש קשים (בחלק מהדפים סימני עש רבים עם פגיעה משמעותית בטקסט). דפים וקונטרסים מנותקים. חותמות. ללא כריכה.

סטפנסקי חסידות, מס' 128.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-10,000

ספר
תורי זהב
חיבור
שחיבר
בנימין
זלאזין
אהבת דודים
אמתחת בנימין
חלקת בנימין
הובא
ברשין
מאזלאוויטש
במאהלוב
עשר
לפ"ק

19

18. Degel Machaneh Efraim – Korets, 1810 – First Edition

Degel Machaneh Efraim, Chassidic teachings on the Torah, by R. Moshe Chaim Efraim Ashkenazi Rabbi of Sudilkov (Sudylkiv), grandson of the Baal Shem Tov. Korets, 1810. First edition.

An early Chassidic book. This book is one of the first and most reliable sources of the teachings of the Baal Shem Tov, which the author, R. Moshe Chaim Efraim of Sudilkov (d. 1800), grandson of the Baal Shem Tov (son of the Baal Shem Tov's pious daughter Odel), received directly from him. In his renowned letter to his brother-in-law R. Gershon of Kitov in 1752, the Baal Shem Tov refers to this grandson as a tremendous genius.

The book includes approbations by foremost Chassidic leaders: R. Levi Yitzchak of Berditchev, the Maggid R. Yisrael of Kozhnitz, R. Yaakov Yitzchak HaLevi Horowitz the Chozeh of Lublin, R. Avraham Yehoshua Heshel Rabbi of Apta, and the Be'er Mayim Chaim. Printed at the end of the book: selections by the Baal Shem Tov, and "the dreams found in the writings of the holy rabbi".

Chassidic leaders greatly praised the holiness of this book, and its ability to inspire whoever studies it with fear of G-d, as R. Levi Yitzchak wrote in his approbation to the book: "I am convinced that this book will enthuse the hearts of our Jewish brethren to worship G-d".

All the approbations emphasize the author's lineage as grandson of the Baal Shem Tov, and that the book is replete with the latter's essential teachings.

[2], 114 leaves. 21.5 cm. Fair-poor condition. Stains. Significant worming (including extensive worming to some leaves, considerably affecting text). Detached leaves and gatherings. Stamps. Without binding.

Stefansky Chassidut, no. 128.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-10,000

19. ספר תורי זהב – מאהלוב, תקע"ו – מהדורה ראשונה

ספר תורי זהב, דרוש, מוסר, קבלה וחסידות על פרשיות התורה, מועדים, מגילות איכה ואסתר, מאת רבי בנימין מזאלוזיץ. מאהלוב, [תקע"ו 1816]. מהדורה ראשונה.

המחבר: המגיד מזאלוזיץ - רבי בנימין (נפטר תקנ"ב, אנצ' לחסידות, א', שנ-שנד), גדול בנגלה ובנסתר, בן דורם של הבעל שם טוב וראשוני צדיקי החסידות. אחד מהמוסרים והמעתיקים הראשונים של תורת החסידות. לא ברור אם זכה להכיר את הבעל שם טוב ולפגוש אותו, אך בחיבוריו הוא מביא דברים בשמו. בנוסף, הוא מביא דברים רבים בשם תלמידי הבעש"ט, המגיד ממזריטש, רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב ורבי מנחם מנדל מפרמישלאן. את רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב הוא מכתיר בתואר "מורי": "ושמעתי ממורי הותיק וחסיד איש אלוקי מ' יחיאל מיכל ז"ל...". מחיבוריו הנוספים: "חלקת בנימין" - פירוש על הגדה של פסח; "אהבת דודים" - פירוש על שיר השירים; "אמתחת בנימין" - על מגילת קהלת. כל חיבוריו נדפסו לאחר פטירתו, על ידי בנו רבי אשר זליג. רבי לוי יצחק מברדיטשוב מכתירו בהסכמה לספרו "אמתחת בנימין": "אותו צדיק בוצינא קדישא איש אלקי...".

מו, מח-קא, קא-קח, קז-קיב, קיז-קיט, קיט-קכב, קכה-קכו דף (מספור דפים משובש). 19.5 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, ובהם כתמי רטיבות. סימני עש, עם פגיעות קלות בטקסט. קרעים קלים. בכמה דפים בתחילת הספר ובסופו קרעים חסרים משוקמים. קרע חסר גדול בדף השער, סמוך לכותר, עם פגיעה בטקסט, משוקם בהשלמת נייר (והשלמת טקסט בכתב-יד). מספר רישומים וסימונים בעפרון. חותמת. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 613.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

20a

19. Torei Zahav – Mohyliv, 1816 – First Edition

Torei Zahav, homiletics, ethics, Kabbalah and Chassidut on the Torah, festivals, Megillat Eichah and Megillat Esther, by R. Binyamin of Zalozitz (Zaliztsi). Mohyliv, [1816]. First edition.

The author, R. Binyamin, maggid of Zalozitz (d. 1791; Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 350-354), was well versed in both revealed and hidden realms of the Torah. A contemporary of the Baal Shem Tov and early Chassidic masters, he was one of the first disseminators of Chassidic teachings. It is unclear whether he merited meeting the Baal Shem Tov, however his works include teachings in his name. His works also include many teachings in the names of the disciples of the Baal Shem Tov, the Maggid of Mezeritch, R. Yechiel Michel of Zlotchov and R. Menachem Mendel of Premishlan. He refers to R. Yechiel Michel of Zlotchov as "my teacher". His works include: Chelkat Binyamin, commentary on the Passover Haggadah; Ahavat Dodim, commentary to Shir HaShirim and Amtachat Binyamin on Megillat Kohelet. All of his works were published posthumously, by his son R. Asher Zelig. R. Levi Yitzchak of Berditchev, in his approbation to Amtachat Binyamin, describes R. Binyamin as a "righteous and G-dly man".

46, 48-101, 101-108, 107-112, 117-119, 119-122, 125-126 leaves (misfoliation). 19.5 cm. Fair-good condition. Stains, including dampstains. Worming, slightly affecting text. Minor tears. Open tears to several leaves at beginning and end, repaired. Large open tear to title page, close to title, affecting text, repaired with paper (text touched up by hand). Some inscriptions and markings in pencil. Stamp. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 613.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

20. ספר לבושי שרד, לבעל ה"ערבי נחל" – אוסף מהדורות – מהדורות ראשונות ועוד

אוסף מהדורות של הספר לבושי שרד, ביאור על השו"ע, מאת רבי דוד שלמה אייבשיץ, בעל ה"ערבי נחל":

1. לבושי שרד, יורה דעה. מאהלוב, [תקע"ב 1812]. **מהדורה ראשונה של חלק יורה דעה**. הסכמות צדיקי החסידות: רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ה"אוהב ישראל" מאפטא וה"באר מים חיים". סטפנסקי חסידות, מס' 256.
2. לבושי שרד, אורח חיים. מאהלוב, תקע"ח [1818]. **מהדורה ראשונה של חלק אורח חיים**. סטפנסקי חסידות, מס' 253.
3. לבושי שרד, אורח חיים. "מאהלוב, תקע"ח". מהדורת זיוף של המהדורה הראשונה (על ההבחנה ביניהן ראה: הרב יחיאל דוב ולר, מהדורות לבושי שרד וערבי נחל לרבי דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל, קובץ זכור לאברהם, חולון תשנ"א, עמ' צו).
4. לבושי שרד, יורה דעה. הרובשוב, [תקע"ט] 1819. סטפנסקי חסידות, מס' 257. חותמת "בית עקד" של ישיבת חכמי לובלין.
5. לבושי שרד, יורה דעה. [רוסיה-פולין, תק"ץ 1830 בקירוב]. מהדורת חיקוי של הוצאת הרובשוב תקע"ט, שנדפסה דף-על-דף כמותה (ראה: א' יערי, הדפוס העברי בהרובשוב, קרית ספר, כ, תש"ג- תש"ד, עמ' 226). סטפנסקי חסידות, מס' 259.
6. לבושי שרד, אורח חיים. זולקווא, תקצ"ו 1836. סטפנסקי חסידות, מס' 254.
7. לבושי שרד, אורח חיים, חלק א' וחלק ב'. זיטומיר, תרי"ד 1853. דפוס רבי חנינא ליפא ורבי יהושע העשיל שפירא, נכדי הרב מסלאוויטא. **מהדורה ראשונה של החלק השני** (סימנים קמט-תרצ"ו). סטפנסקי חסידות, מס' 255.
8. לבושי שרד, יורה דעה. לבוב, [תר"י 1850 בקירוב]. חותמות "אוצר הספרים של ישיבת 'עץ חיים' דולאזין". רישומי בעלות.
9. לבושי שרד, אורח חיים. שני חלקים. זיטומיר, תרכ"ט-תר"ל.
10. ספר אוריין תליתאי - שמלה חדשה, תבואות שור ובכור שור, עם לבושי שרד. זיטומיר, תרכ"ח.
11. שלושה ספרים נפתחים - שמלה חדשה, תבואות שור, בכור שור, עם לבושי שרד ודעת קדושים. ווארשא, [תרס"ט? 1909]. ד"ס של ווארשא, תרנ"א, עם ההסכמות.

חתימות, חותמות ורישומי בעלות. הגהות במספר מקומות.

גודל ומצב משתנים.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

ספר
לבושי שרד
חלק ראשון
בזיטאמיר
ДЕВУШЕ СЕРАДЪ
ЖИТОМИРЪ
1853

20c

ספר
לבושי שרד
במאהלוב
תקעיח

20b

20. Levushei Serad, by the Author of Arvei Nachal – Collection of Editions – First Editions and More

Collection of editions of the book Levushei Serad, commentary to Shulchan Aruch, by R. David Shlomo Eybeschutz, author of Arvei Nachal:

1. Levushei Serad, Yoreh De'ah. Mohyliv, [1812]. **First edition of Yoreh De'ah part**. Approbations by prominent Chassidic leaders: R. Levi Yitzchak of Berditchev, the Ohev Yisrael of Apta and the Be'er Mayim Chaim. Stefansky Chassidut, no. 256.
2. Levushei Serad, Orach Chaim. Mohyliv, 1818. **First edition of Orach Chaim part**. Stefansky Chassidut, no. 253.
3. Levushei Serad, Orach Chaim. False imprint, stating "Mohyliv, 1818" (as in the first edition; regarding the distinction between this edition and the first one, see: R. Yechiel Dov Weller, Editions of Levushei Serad and Arvei Nachal by R. David Shlomo Eybeschutz, Zechor LeAvraham, Holon 1991, p. 96).
4. Levushei Serad, Yoreh De'ah. Hrubieszów, 1819. Stefansky Chassidut, no. 257. Stamp of the Yeshivat Chachmei Lublin library.
5. Levushei Serad, Yoreh De'ah. [Russia-Poland, ca. 1830]. Edition imitating the Hrubieszów 1819 edition, printed after it, leaf by leaf (see: A. Yaari, HaDfus HaIvri BeHrubishov, Kiryat Sefer, XX, 1943-1944, p. 226). Stefansky Chassidut, no. 259.
6. Levushei Serad, Orach Chaim. Zhovkva, 1836. Stefansky Chassidut, no. 254.
7. Levushei Serad, Orach Chaim, parts I and II. Zhitomir: R. Chanina Lipa and R. Yehoshua Heshel Shapira, grandsons of the rabbi of Slavita, 1853. **First edition of part II** (sections 149-696). Stefansky Chassidut, no. 255.
8. Levushei Serad, Yoreh De'ah. Lviv, [ca. 1850]. Stamps of the library of the Etz Chaim yeshiva in Volozhin. Ownership inscriptions.
9. Levushei Serad, Orach Chaim. Two parts. Zhitomir, 1869-1870.
10. Oryan Telitai – Simlah Chaddasha, Tevuot Shor and Bechor Shor, with Levushei Serad. Zhitomir, 1868.
11. Shelosha Sefarim Niftachim – Simlah Chaddasha, Tevuot Shor, Bechor Shor with Levushei Serad and Daat Kedoshim. Warsaw, [1909]. Stereotype edition of the Warsaw 1891 edition, with the approbations.

Signatures, stamps and ownership inscriptions. Glosses in several places.

Size and condition vary.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

21. ספר עטרת צבי לרבי צבי הירש מזידיטשוב – שלושת החלקים – לבוב, תקצ"ד–תר"א – מהדורה ראשונה

ספר עטרת צבי, פירוש על ספר הזוהר, מאת האדמו"ר "שר בית הזוהר" רבי צבי הירש מזידיטשוב, חלק ראשון על בראשית, חלק שני על שמות וחלק שלישי על ספרים ויקרא, במדבר ודברים. [לבוב, תקצ"ד–תר"א? 1841–1834?]. מהדורה ראשונה.

שלושה חלקים בשני כרכים. דף שער נפרד לכל חלק.

הדפסת הספר נמשכה על פני מספר שנים. החלק הראשון נדפס בשנת תקצ"ד, על פי פרט השנה הרמוז בדברי המביא לדפוס, מעבר לדף השער. החלק השלישי נדפס לאחריו (על פי דברי המביא לדפוס, הכותב: "אבטח בחסד אל... להוצי'[א] גם את ספר שמות ממכבש הדפוס בקרב[!]..."). החלק השני נדפס ככל הנראה רק בשנת תר"א [שכן אחד מהמסכימים, רבי אהרן משה טויבש "אב"ד דק"ק ייאס", נתמנה לכהונתו ביאס בשנת תר"א].

האדמו"ר בעל ה"עטרת צבי" מזידיטשוב – הגאון הקדוש רבי צבי הירש אייכנשטיין (תקכ"ג–תקצ"א, אנצ' לחסידות, ג', עמ' תקצו–תקצט), נודע בכינויו "שר בית הזוהר" על שם גדלותו בחכמת הקבלה. מגיל צעיר נודע כ"עילוי" מופלא בעל ידיעות מקיפות בכל חלקי התורה. מתלמידיו הגדולים וממקורביו של ה"חוזה" מלובלין. נסע ונפגש גם עם יתר גדולי החסידות, ביניהם רבי משה ליב מסאסוב, רבי ישראל ה"מגיד" מקוז'ניץ, רבי מנחם מנדל מרימנוב ורבי אברהם יהושע העשיל מאפטא. לאחר פטירת רבו ה"חוזה" מלובלין, בשנת תקע"ה, הפכה זידיטשוב תחת הנהגתו של רבי צבי הירש לאחד ממרכזי החסידות הגדולים והחשובים בגליציה. ההערצה אליו היתה עצומה, והתבטאה גם בדברי שבח מופלאים שנאמרו עליו על ידי צדיקי דורו. מבין תלמידיו בתורת הקבלה היה גם הגאון המלבי"ם [על אף שלא היה חסיד].

בספרו "עטרת צבי" על ספר הזוהר מתגלה מעט מעומק ידיעותיו בתורת הקבלה. שמו של החיבור לא ניתן על ידי רבי צבי הירש עצמו, אלא על ידי העורך והמביא לדפוס, רבי יוסף הכהן רפפורט, שהביא לדפוס גם את יתר כתביו של רבי צבי הירש. רבי יוסף רפפורט היה חתנו של רבי יחיאל מיכל, בנו היחיד של רבי צבי הירש, שנפטר עוד בחיי אביו.

חיבורים נודעים נוספים של רבי צבי הירש מזידיטשוב הם: ספרו "סור מרע ועשה טוב" שמכונה גם "הקדמה ודרך לעץ החיים" – חיבור המשמש כמבוא לספר "עץ חיים" למהרח"ו, ועליו נכתבו הוספות מאת רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר"; ספרו "בית ישראל", וכן ספרו "פרי קודש הלולים" – הקדמה וביאור לספר "פרי עץ חיים" על כוונות התפילה.

חותמות האדמו"ר רבי "מנחם דוד הגר" – האדמו"ר משאץ ויז'ניץ–חיפה. הגהה בכתב–יד בדף פב של הכרך הראשון.

שני כרכים. כרך ראשון: [1], פג, פה–קנב דף (בראשית). כרך שני: [1], נד דף (שמות); [1], נ דף (ויקרא–דברים). 21 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים. סימני עש, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות (על חלקם הודבקו פיסות נייר דבק). מעט קרעים. כריכות עור חדשות.

סטפנסקי חסידות, מס' 460. ראה עוד על הספר: א' סגל, ועל דרך העבודה, ירושלים תשע"א, עמ' 120–101.

פתיחה: $1500
הערכה: $2000-3000

21

introduction to the book Etz Chaim by R. Chaim Vital, and contains additions by R. Tzvi Elimelech of Dinov, author of Bnei Yissaschar; Beit Yisrael; and Pri Kodesh Hillulim – an introduction and commentary to the book Pri Etz Chaim on the kavanot in prayer.

Stamps of Rebbe "Menachem David Hager" – Rebbe of Shotz Vizhnitz-Haifa. Handwritten gloss on f. 82 in Vol. I.

Two volumes. Vol. I: [1], 83, 85-152 leaves (Bereshit). Vol. II: [1], 54 leaves (Shemot); [1], 50 leaves (VaYikra-Devarim). 21 cm. Good-fair condition. Stains. Worming, affecting text in several places (some worming covered with tape). Some tears. New leather bindings.

Stefansky Chassidut, no. 460. For further information about the book, see: A. Segal, VeAl Derech HaAvodah, Jerusalem 2011, pp. 101-120.

Opening price: $1500
Estimate: $2000-3000

21. Ateret Tzvi by Rabbi Tzvi Hirsh of Zidichov – Three Parts – Lviv, 1834-1841 – First Edition

Ateret Tzvi, commentary on the Zohar, by Rebbe Tzvi Hirsh of Zidichov – "Sar Beit HaZohar", Part I on Bereshit, Part II on Shemot and Part III on Vayikra, Bamidbar and Devarim. [Lviv, 1834-1841?]. First edition.

Three parts in two volumes. Separate title page to each part.

The work was printed over several years. Part I was printed in 1834, as implied by the chronogram in the publisher's words on verso of the title page. Part III was printed next (based on the words of the publisher: "I trust in the kindness of G-d… to soon print the book of Shemot as well…"). Apparently, Part II was printed in 1841 (since the approbation of R. Aharon Moshe Taubes is signed "Rabbi of Iasi" and he was appointed rabbi of Iasi in 1841).

Rebbe Tzvi Hirsh Eichenstein, the Ateret Tzvi of Zidichov (1763-1831, Encyclopedia L'Chassidut, III, pp. 596-599), was known by the name "Sar Beit HaZohar" due to his exceptional knowledge of kabbalah. From a young age, he was renowned as an outstanding genius whose knowledge encompassed all facets of the Torah. A close disciples of the Chozeh of Lublin, he also travelled to other Chassidic masters, such as R. Moshe Leib of Sassov, R. Yisrael the Maggid of Kozhnitz, R. Menachem Mendel of Rimanov and R. Avraham Yehoshua Heshel of Apta. After the passing of his teacher, the Chozeh of Lublin, in 1815, Zidichov thrived under the leadership of R. Tzvi Hirsh, becoming one of the largest and most prominent Chassidic centers in Galicia. He was highly venerated, this being expressed in the exceptional praise he received from tzaddikim of his generation. The Malbim, although not a Chassid, studied kabbalah under him.

A glimpse of his profound kabbalistic knowledge is revealed in his book Ateret Tzvi on the Zohar. The title was not given by R. Tzvi Hirsh, but rather by the editor and publisher, R. Yosef HaKohen Rappaport, who also published R. Tzvi Hirsh's other writings. R. Yosef Rappaport was the son-in-law of R. Yechiel Michel, R. Tzvi Hirsh's only son, who died in his father's lifetime.

Other famed compositions of R. Tzvi Hirsh of Zidichov are: Sur MeRa V'Aseh Tov, also known as "Hakdamah VeDerech L'Etz HaChaim", which serves as an

22. ספר בת עין (אַבְּריטש) – מהדורה ראשונה – ירושלים, תר"ז

ספר בת עין, מאת האדמו"ר רבי אברהם דוב מאַבְּריטש. ירושלים, [תר"ז 1847]. דפוס רבי ישראל ב"ק. מהדורה ראשונה.

מספרי היסוד של תורת החסידות, שיש בו מקדושת ארץ ישראל. נכתב ע"י רבי ישראל מפאלאטשאן, תלמידו וקרובו של המחבר, אך הוגה ביסודיות על ידי הרב המחבר, לאחר שהאדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל פקד עליו להדפיס את הדברים. הספר נדפס במהדורתו הראשונה דווקא בארץ ישראל ולא בחו"ל, וזאת בעקבות הוראתו של האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין, וכפי שנכתב בהקדמת המו"ל. במהדורת זיטומיר תרכ"ט, נוספו בהקדמת המחבר שורות נוספות, בו כותב כי הכניס בספר מקדושת ארץ ישראל: "ושמו קראתיו בת עין מפני שעולה כשמי... עוד טעם מפני שהכנסתי בכתבים קדושת ארץ ישראל אשר עיני ה' אלהיך בה תמיד".

האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל מבטיח בהסכמתו למהדורת תרכ"ט: "הנני... לברך... כל איש ואיש אשר יקח הספר הקדוש ההוא בכסף מלא שיזכו לראות שכר טוב בעמלם".

המחבר, האדמו"ר הקדוש רבי אברהם דוב מאַבְּריטש (תקכ"ה-תר"א), מגדולי החסידות המפורסמים. מתלמידי רבי נחום מטשרנוביל ובנו רבי מרדכי, ומתלמידי רבי זושא מאניפולי ורבי לוי יצחק מברדיטשוב. כארבעים שנה כיהן כאב"ד העיר אבריטש שעל שמה נודע שמו "הרב הקדוש מאווריטש". בשנת תקצ"ג עלה לארץ ישראל והתיישב בעיר צפת, שם יסד את בית מדרשו והיה לרבם ומנהיגם של קהילות החסידים. מפורסם הסיפור על נס הצלתו בעת רעידת האדמה הקשה בשנת תקצ"ז, שארעה כידוע בשעת תפלת מנחה בבתי הכנסיות. הרב מאַבְּריטש הזהיר את חסידיו שלא לצאת מבית הכנסת, נשכב על הארץ, וכל הקהל סביבו אחז באבנטו. כל הבנין התמוטט, מלבד שטח מצומצם בו היו הרב והציבור. [לאחר זמן סיפר הרב מאַבְּריטש, כי ראה שהרעש היה שלא כדרך הטבע מאחר והאבנים נזרקו לצדדים ולא נפלו למטה לארץ מחמת הכובד. אזי הבין שכח הסט"א תקיף, לכן נשכב בהכנעה על הארץ - "חבי רגע עד יעבור זעם"]. לאחר הרעש שיקם מחדש את קהילת צפת, ולא נתן לנטוש את העיר הקדושה. נפטר במגפת הדבר בשנת תר"א ולאחר פטירתו פסקה המגפה. סיפורי מופת רבים מסופרים על גודל קדושתו וכוחו הגדול לפעול ישועות עבור עם ישראל.

במספר דפים חתימות "יחיאל צבי מרגליות" [כנראה, הרב החסיד רבי הירש קריניקער, מזקני חסידי קארלין בירושלים באמצע שנות הת"ר].

[2], קכה, [1] דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים, חלקם כהים. סימני עש קלים ומספר קרעים. שיקומים מקצועיים בדף השער ובמספר דפים נוספים. חותמות (החותמת בדף השער נמחקה בדיו). רישומים. כריכה חדשה.

העותק שלפנינו כולל גם את הדף האחרון עם רשימת המנויים מערי ארץ ישראל, שאינו מופיע בחלק מהעותקים. דף זה מהווה תיעוד היסטורי לאנשי היישוב החסידי בירושלים, צפת, טבריה וחברון במחצית המאה ה-19.

זמן קצר לאחר הדפסת מהדורה זו בירושלים נדפסה מהדורה נוספת של הספר, בזיטומיר תר"י. ככל הנראה, לא ידע המדפיס בזיטומיר כי הספר כבר נדפס בירושלים. הספר בזיטומיר נדפס מכתב-יד אחר, ועל כן קיימים שינויים בין המהדורות [ראה על כך: נ' בן-מנחם, קרית ספר, כרך לז, תשכ"ב, עמ' 402-401; בשערי ספר, ירושלים תשכ"ז, עמ' 53-49].

ש' הלוי, מס' 38; סטפנסקי חסידות, מס' 103.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-4000

22. Bat Ayin (Ovruch) – First Edition – Jerusalem, 1847

Bat Ayin on the Torah, by Rebbe Avraham Dov of Ovruch and Safed. Jerusalem: R. Yisrael Bak, [1847]. First edition.

This book is a classic text of Chassidic thought and has in it the holiness of Eretz Israel. It was written by one of the author's disciples, Rabbi Yisrael of Fălticeni, but it was carefully edited by Rebbe Avraham Dov after Rebbe Mordechai of Chernobyl instructed him to print it. The first edition of the book was printed specifically in Eretz Israel and not in the Diaspora, according to the instructions of Rebbe Yisrael of Ruzhyn, as written in the publisher's preface. The Zhitomir edition (1869) contains several additional lines in the author's introduction, where he writes that the holiness of Eretz Israel is included in his book: "I called this book Bat Ayin, since that title has the same numerical value as my name… and because I have included the holiness of the Holy Land in my writings, and the land is referred to as being under the constant scrutiny of G-d's watchful eyes" (ayin in Hebrew).

Rebbe Aharon of Chernobyl writes in his approbation to the 1869 edition: "I hereby… bless… anyone who buys this book at full price, with success in all their dealings".

The author, Rebbe Avraham Dov of Ovruch (1765-1841), was a renowned chassid and disciple of R. Nachum of Chernobyl and his son R. Mordechai as well as of R. Zusha of Anipoli and R. Levi Yitzchak of Berditchev. He served as rabbi of Ovruch for approx. 40 years, and was known as "the holy rabbi of Ovruch". In 1833 he immigrated to Eretz Israel, and established his Beit Midrash in Safed, where he became the leader of the Chassidic communities. Miraculous stories are told of his deliverance from the tragic earthquake in 1837, which took place during the late afternoon Mincha prayers in the synagogues. The Rebbe warned his Chassidim not to leave the synagogue, and he himself lay on the floor of the Beit Midrash while the surrounding congregation held on to his belt. The entire building collapsed with the exception of the narrow area in which the Rebbe and his followers lay (some time later, the Rebbe related that he recognized that the earthquake was not a natural event since the stones were cast to the sides and did not fall directly to the ground in spite of their weight. He understood that great power had been granted to Satan, and he therefore lay submissively on the ground in fulfillment of the verse "Wait a moment until the fury passes"). After the earthquake, he restored the Safed community and did not allow his Chassidim to abandon the holy city. He died of a plague in Safed in 1841; the plague ceased after his passing. Many miraculous stories are told of his lofty holiness and the wonders he performed for the Jewish people.

ספר
בת עין
ירושלים תובב"א

22

On several leaves, signatures of "Yechiel Tzvi Margolies" (presumably R. Hirsh Kriniker, an elder Karlin Chassid in Jerusalem at the end of the 19th century).

[2], 125, [1] leaves. 20.5 cm. Good condition. Stains, some dark. Minor worming and some tears. Title page and several other leaves professionally restored. Stamps (stamp on title page blotted out with ink). Inscriptions. New binding.

This copy contains the last leaf – list of subscribers from Eretz Israel – which is not included in some copies. This leaf is a historical documentation of the Chassidic settlers in Jerusalem, Safed, Tiberias and Hebron in mid-19th century.

A short time after the printing of the first edition in Jerusalem, a second edition was printed in Zhitomir, 1850. The Zhitomir printers were evidently unaware of the earlier Jerusalem printing. The Zhitomir edition was based on a different manuscript, ensuing in differences between the two works (see N. Ben-Menachem, Kiryat Sefer, vol. 37, 1962, pp. 401-402; B'Shaarei Sefer, Jerusalem, 1967, pp. 49-53).

S. HaLevi, no. 38; Stefansky Chassidut, no. 103.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-4000

ספר

בני יששכר

מאמר שבתות ד' ורח

Rue Jissaschar.

Zolkiew bei Seel. Meyerhoffer 1850.

23

23. ספר בני יששכר, שני חלקים – זולקווא, תר"י – מהדורה ראשונה של החלק הראשון

ספר בני יששכר, מאמרי חסידות וקבלה על מועדי וחודשי השנה, חלק ראשון, על ענייני שבת ועל החודשים ניסן–אב, וחלק שני, על חודשים תשרי–אדר, מאת האדמו"ר רבי צבי אלימלך שפירא אב"ד מונקאטש ודינוב. זולקווא, תר"י 1850. מהדורה ראשונה של החלק הראשון.

שני חלקים בכרך אחד. לפנינו המהדורה הראשונה של החלק הראשון, שנדפסה בשנת תר"י יחד עם החלק השני (החלק השני, על חודשים תשרי–אדר, נדפס לראשונה בשנת תר"ו, עוד לפני החלק הראשון, ונדפס בשנית בשנת תר"י יחד עם המהדורה הראשונה של החלק הראשון).

מסופר על המחבר שהיה מרגיש קדושה והתעלות מיוחדת בימי החנוכה, ופעם כשרצה לשאול את רבו המובהק, "החוזה מלובלין", על פשר הדבר, טרם שהספיק לשאול השיב לו רבו: משבטו של יששכר אתה, ובגלגולך הקדום היית מבית דינם של החשמונאים, לפיכך אתה מרגיש תוספת קדושה בחנוכה. על שם כך קרא את ספרו בשם "בני יששכר". מסופר על ה"דברי חיים" מצאנז שפעם בראש השנה לפני תקיעת שופר, הסתגר בחדרו במשך כמה שעות עם הספר "בני יששכר", ולמד בו בדבקות גדולה כהכנה לתקיעת השופר (הקדמת הספר יודעי בינה, מאת רבי אלעזר צבי שפירא, בנו של ה"בני יששכר"; בית שלמה, מהדו' ניו–יורק תשס"ה, עמ' טו; ש"י עגנון, ספר סופר וסיפור, עמ' 457).

הגאון הקדוש האדמו"ר רבי צבי אלימלך לנגזם–שפירא (תקמ"ג–תר"א), מגדולי החסידות המפורסמים, תלמיד מובהק של רבי מנדלי מרימנוב ותלמיד "החוזה מלובלין", היה גם תלמידם של הרב מאפטא והמגיד מקוזניץ. מגיל צעיר כיהן ברבנות בעיירות שונות בגליציה, אך בעיקר נודע על שם רבנות העיר דינוב, בה אף הוכתר לאדמו"ר בשנת תקע"ה. כיהן גם ברבנות העיר מונקאטש, בירת רוסיה הקרפטית. חיבר עשרות חיבורים בהלכה ובאגדה, בחסידות ובקבלה. חיבורו אשר על שמו נודע שמו בישראל, הוא הספר הקדוש "בני יששכר". מצאצאיו יצאו שושלות רבות של רבנים ואדמו"רים: דינוב, מונקאטש, בוקאווסק ועוד.

[1], כד; עב; פב; כא דף. 22.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים (כתמי שעווה במספר דפים). חיתוך שוליים עם פגיעה בטקסט ובכותרות בחלק מהדפים. קרע בדף השער, עם פגיעה קלה במסגרת השער, משוקם. קרעים במספר דפים נוספים, חלקם עם חיסרון ופגיעה קלה בטקסט. כריכה חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 91, 92.

פתיחה: $2000

הערכה: $5000-8000

23. Bnei Yissaschar, Two Parts – Zhovkva, 1850 – First Edition of Part I

Bnei Yissaschar, Chassidic and Kabbalistic essays on the festivals and months of the year, Part I – Shabbat and Nissan-Av, and Part II – Tishrei-Adar, by Rebbe Tzvi Elimelech Shapiro Rabbi of Munkacs and Dinov. Zhovkva, 1850. First edition of Part I.

Two parts in two volumes. First edition of Part I, printed in 1850, together with Part II (Part II, on Tishrei-Adar, was first published in 1846, before Part I; in 1850 it was republished, together with the first edition of Part I).

Reputedly, the author would experience exceptional holiness and elevation during Chanukah. He once wished to question his prime teacher the Chozeh of Lublin as to the cause of this phenomenon, and even before he had a chance to ask, his teacher explained: You originate from the tribe of Yissachar, and in your earlier incarnation you were a member of the Beit Din of the Chashmonaim, which is why you experience extra holiness during Chanukah. He therefore named his book Bnei Yissaschar. It is recorded that the Divrei Chaim of Sanz once closeted himself in his room on Rosh Hashanah before the shofar blowing, studying the book Bnei Yissaschar for several hours with great intensity, as a preparation for the shofar blowing (foreword to Yod'ei Binah, by R. Elazar Tzvi Shapiro, son of the Bnei Yissachar; Beit Shlomo, New York 2005 edition, p. 15; Shai Agnon, Sefer Sofer VeSipur, p. 457).

Rebbe Tzvi Elimelech Langsam-Shapiro (1783-1841), a most prominent Chassidic leader, close disciple of R. Mendele of Rimanov and disciple of the Chozeh of Lublin, as well as of the Rebbe of Apta and the Maggid of Kozhnitz. From a young age, he served as rabbi of various Galician towns, yet is primarily renowned as rabbi of Dinov (Dynów), where he was later appointed rebbe in 1815. He also served as rabbi of Munkacs (Mukachevo), capital of Carpatho-Russia. He authored dozens of compositions on halachah and aggadah, Chassidut and Kabbalah. His magnum opus, by whose name he became known throughout the Jewish world, is the book Bnei Yissaschar. His descendants branched out into many dynasties of rabbis and rebbes: Dinov, Munkacs, Bikovsk and more.

[1], 24; 72; 82; 21 leaves. 22.5 cm. Good condition. Stains (wax stains to several leaves). Leaves trimmed affecting text and titles of some leaves. Tear to title page, slightly affecting border, repaired. Tears to several other leaves, some affecting text with minor loss. New binding.

Stefansky Chassidut, nos. 91, 92.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

ספר
זרע קודש
הלזום לד' מאת הרב הקדוש איש אלקים
משה"ה רבינו נפתלי צבי הורוויץ
נבנים מראפשיץ ז'
חלק ראשון
על חמשה חומשי תורה
לעמברג
שנת תרכ"ח לפ"ק
Sera Kodesch
Lemberg Druck u. Verlag von U. W. Salat. 1868.
Nachdruck wird Vorbehalten

24

24. ספר זרע קודש (רופשיץ) – שני החלקים – לבוב, תרכ"ח – מהדורה ראשונה

ספר זרע קודש, דרושי חסידות, חלק ראשון על התורה וחלק שני על המועדים, מאת האדמו"ר רבי נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ. למברג (לבוב), תרכ"ח 1868. מהדורה ראשונה.

שני חלקים בכרך אחד. דף שער נפרד לחלק השני.

הסכמה מעניינת מאת תלמידו המובהק של המחבר - האדמו"ר רבי חיים מצאנז, הכותב כי אף שבעבר לא הסכים להדפסת כתבי הקודש של רבו, "כי ידעתי שגם המחבר הקדוש בחיים-חיותו לא הסכים שידפסו חידושי תורתו. אולם לאחר זה עלה בלבי שיפה עשו המדפיסים הנ"ל שהוציאו לאור כתבי קודש האלו. כי ידוע שגם הרב מהרח"ו זלה"ה מנע מלהוציא לאור חידושיו ומה שקיבל מרבו האר"י זלה"ה, ולא הניח לתלמידיו לכותבם. ואעפ"כ עשו צדיקי הדור כמה תחבולות והתפעלות להעתיקם ולכותבם ולהוציאם לאורה, והארץ האירה מכבודו ומלאו פני תבל...". מעבר לדף ההסכמה: "מודעה" מאת המביא לבית הדפוס, הכותב: "אנכי קראתי שם הספר 'אור הנר', אמנם רבינו הגאון הקדוש מצאנז קרא את שמו 'זרע קודש' - ומפני שמו ניחת הנני ובטלתי רצוני נגד רצונו הקדוש".

בדף ט/1 חתימה: "שמואל זיסקינד ב"ר חיים פייווש הלווי הורוויץ [...] מדעגנבארג".

שני החלקים בכרך אחד: [2], קכד; [1], קכ דף. 20.5 ס"מ. מצב בינוני–טוב. כתמים, ובהם כתמי רטיבות (חלקם כהים). סימני עש. קרעים בדף השער ובמספר דפים נוספים, עם פגיעה בטקסט, חלקם משוקמים.

סטפנסקי חסידות, מס' 208.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-4000

24. Zera Kodesh (Ropshitz) – Two Parts – Lviv, 1868 – First Edition

Zera Kodesh, Chassidic homilies. Part I on the Torah and Part II on the Festivals, by Rebbe Naftali Tzvi Horowitz of Ropshitz (Ropczyce). Lemberg (Lviv), 1868. First edition.

Two parts in one volume. Separate title page for Part II. Interesting approbation by a close disciple of the author – Rebbe Chaim of Sanz, who writes that although in the past he did not agree to the printing of the holy teachings of R. Naftali of Ropshitz, "because I knew that also the holy author did not approve of printing his Torah novellae. However, on second thought, I decided that it was good that the printers published these writings. It is known that R. Chaim Vital also refrained from publishing his novellae and the teachings he received from his teacher, the Ari, and did not allow his disciples to write them; nevertheless, the righteous of the generation made efforts to copy, write and publish them, and the world shone…". On the verso of the approbation leaf is a notice by the person who brought the book to press: "I have called the book Or HaNer, however the holy rebbe of Sanz called it Zera Kodesh… and I have cancelled my will before his holy will".

Signature on p. 9a: "Shmuel Ziskind son of R. Chaim Feivush Halevi Horowitz […] of Dannenberg".

Both parts in one volume: [2], 124; [1], 120 leaves. 20.5 cm. Fair-good condition. Stains, including dampstains (some dark). Worming. Tears to title page and several other leaves, affecting text, repaired in part.

Stefansky Chassidut, no. 208.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-4000

25. סט חומשים "היכל הברכה" קומרנא – למברג, תרכ"ד–תרל"ד – מהדורה ראשונה – ספר סגולה, עם הבטחת המחבר: "ומובטחני שכל מי שיהיה חומש שלנו בביתו, ינצל מכל רע ומכל פגע רע ומחליים ומחסרון, ויהי ביתו מלא ברכת ד' וכל טוב והצלחה ועושר וחיים ארוכים...."

סט שלם של חמשה חומשי תורה, עם תרגום אונקלוס ומפרשים, ועם פירושי היכל הברכה ואוצר החיים, מאת האדמו"ר המקובל רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין אב"ד זידיטשוב וקומרנא. למברג, [תרכ"ד–תרל"ד 1874–1864]. דפוס פעסיל באלאבן. מהדורה ראשונה שנדפסה בחיי המחבר הקדוש, במשך כעשר שנים (סדר ההדפסה: במדבר, תרכ"ד; ויקרא, תרכ"ו; בראשית, תרכ"ט; שמות, תרל"ב; דברים, תרל"ד). חמישה כרכים.

בספר שלפנינו נדפסו שני חיבורים מקוריים מאת האדמו"ר המחבר: פירוש "היכל הברכה" – פירוש על פי יסודות הקבלה והחסידות על כל ענייני המסורה, חסרות ויתרות, פתוחות וסתומות, ופירוש "אוצר החיים" על תרי"ג המצוות שבפרשיות, ובו מבאר בהרחבה על פי יסודות הקבלה והחסידות באיזה אות מעשרת הדברות רמוזה כל מצווה (על פי יסודו של רבינו סעדיה גאון המובא ברש"י בפרשת משפטים כד, יב). שני החיבורים מיוסדים על הקדמותיהם ויסודותיהם של האריז"ל והבעש"ט. בחיבוריו אלו מרבה המחבר לבאר את שורשי תורתם של האר"י והבעש"ט, וכיצד הם משתלבים יחד.

חומשי "היכל הברכה" למהרי"א מקומרנא הם מספרי היסוד של ההגות הקבלית החסידית. חביבות מיוחדת היתה להם אצל אדמו"רים מכל החוגים (בית זידיטשוב, ה"דברי חיים" וצאצאיו, ה"צמח צדק" מליובאוויטש ועוד).

במכתבו של רבינו המחבר לחסידים המתגוררים בהונגריה, אודות הפצת החומשים עם פירושו הקדוש, כותב המחבר את ברכתו המיוחדת וסגולת ספריו הקדושים: "...ומובטחני שכל מי שיהיה חומש שלנו בביתו ינצל מכל רע ומכל פגע רע ומחליים ומחסרון ויהי ביתו מלא ברכת ד' וכל טוב והצלחה ועושר וחיים ארוכים לו ולבניו... בבני חיי ומזונא וחסדים ורחמים והכרעת הכף לזכות ולחיים ארוכים".

החומש כולל, מלבד תרגום אונקלוס, גם את פירושי רש"י ובעל הטורים, מסורה גדולה וקטנה, משכיל לדוד (פירוש על רש"י), מאת רבי דוד פארדו, ומנורת שלמה – פירוש על המסורה, מאת רבי אורי שרגא פייבוש אב"ד דובראוונא (חתן הגר"א).

בכרך בראשית הגהות בכתב-יד, בכתיבה מזרחית [תימן?], ומספר הגהות בכתיבה אשכנזית (בהן הפניות לספריו הנוספים של המחבר). רישומים וחתימות בכרכים האחרים.

כרך בראשית: [1], רפג, [10] דף. חסר דף קדם-שער. הדף של הפטרת ויחי, בסוף הכרך, נכרך פעמיים. כרך שמות (ומגילת אסתר): [2], שכ, [45] דף. חסר אחד הדפים מדפי מגילת אסתר. כרך ויקרא (ומגילת שיר השירים): [2], ש, [11]; [4], טו–סב דף. כרך במדבר (ומגילת רות): [3], רכה, [15] דף. כרך דברים (ומגילת קהלת ואיכה): [3], ריא, [1], כו דף. חסר דף קדם-שער.

5 כרכים. 26.5 ס"מ. מצב משתנה בין הכרכים. כתמים (בהם כתמי רטיבות), קרעים ובלאי. בכרך בראשית – קרעים חסרים בדף השער ובמספר דפים נוספים, עם פגיעה בטקסט, רובם משוקמים (בהשלמת נייר או בצילום). סימני עש (רובם קלים. במספר דפים עם פגיעה בטקסט). בכרך שמות – קרעים בדף השער, בדפים שאחריו ובדפים האחרונים. קרעים אלו חוזקו ברצועות עבות של נייר דבק חומצי, על חלקים נרחבים מהדפים (כתוצאה מכך כמה מן הדפים דבוקים מעט זה לזה). בכרך ויקרא – סימני עש, עם פגיעות קלות בטקסט. קרע חסר באחד הדפים, עם פגיעה בטקסט. בכרך במדבר – קרעים חסרים בדף קדם השער, עם פגיעה במסגרת, חלקם משוקמים בהשלמת נייר. בכרך דברים – דף השער והדף שאחריו מנותקים (כנראה הושלמו מעותק אחר). קרע חסר בדף השער. הדבקות נייר דבק לשיקום. חותמת. חיתוך שוליים עם פגיעה בטקסט בחלק מהדפים. כריכות חדשות.

בכרך במדבר (שנדפס ראשון) נדפסה הקדמה. ידועים לנו שני וואריאנטים של ההקדמה. האחד, עם נוסח ארוך (שני דף ובהם שלושה קטעי הקדמה), והשני – עם נוסח קצר (דף הכולל קטע הקדמה אחד, ובצדו השני הסכמת רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב). לפנינו דף ההקדמה הקצר.

פתיחה: $1800
הערכה: $3000-5000

25. Set of Heichal HaBerachah Chumashim, Komarno – Lviv, 1864-1874 – First Edition – Segulah Book, with a Blessing from the Author: "I am Confident that Anyone who Has our Chumash in His Home will be Spared from any Misfortune and Harm, Illness and Want; His Home Will be Filled with G-d's Blessing and All Good, Success, Wealth and Longevity…"

Complete set of Five Books of the Torah, with Targum Onkelos and various commentaries, and with the Heichal HaBerachah and Otzar HaChaim commentaries, by Rebbe Yitzchak Eizik Yehuda Yechiel Safrin, rabbi of Zidichov (Zhydachiv) and Komarno. Lviv: Pessel Balaban, [1864-1874]. First edition printed in the lifetime of the author, over the course of approximately ten years (order of printing: Bamidbar, 1864; Vayikra, 1866; Bereshit, 1869; Shemot, 1872; Devarim, 1874). Five volumes.

This book contains two original compositions by the author: The Heichal HaBerachah commentary – commentary based on Kabbalistic and Chassidic teachings regarding Masorah, exact spelling of words and spacing between sections; and the Otzar HaChaim commentary on the 613 mitzvot as found in the Torah portions, Kabbalistic and Chassidic commentary explaining which mitzvah is alluded to in each letter of the Ten Commandments (based on the principle of R. Saadia Gaon, quoted by Rashi in Parashat Mishpatim 24, 12). The two compositions are based on the principles of the Arizal and Baal Shem Tov. In these works, the author explains at length the sources of the teachings of the Arizal and the Baal Shem Tov, and how they fit together. The Heichal HaBerachah chumashim by R. Yitzchak Eizik of Komarno are classic works of Kabbalistic and Chassidic thought. These books were favored by rebbes of all circles (the Zidichov dynasty, the Divrei Chaim and his descendants, the Tzemach Tzedek of Lubavitch, and others).

In the author's letter to Chassidim living in Hungary, regarding the distribution of the Chumashim with his commentary, he writes his special blessing and notes the segulah of his holy books: "…I am confident that anyone who has our Chumash in his home will be spared from any misfortune and harm, illness and want, and his home will be filled with G-d's blessing and all good, success, wealth and longevity for him and his offspring… children, life and sustenance, benevolence and mercy, favorable judgement, for a long life".

Apart from Targum Onkelos, the chumash also includes Rashi and Baal HaTurim, Masorah Gedolah and Ketanah, Maskil LeDavid (commentary on Rashi) by R. David Pardo, and Menorat Shlomo – commentary on the Masorah, by R. Uri Shraga Phoebus Rabbi of Dubrovna (son-in-law of the Gaon of Vilna).

The Bereshit volume contains handwritten glosses, in Oriental script (Yemen?), and several glosses in Ashkenazic script (including references to other books by the author). Inscriptions and signatures in the other volumes.

Bereshit vol.: [1], 283, [10] leaves. Lacking first (decorated) title page. Extra copy of leaf of Haftarah of Vayechi at end of volume. Shemot vol. (with Megillat Esther): [2], 320, [45] leaves. Lacking one leaf of Megillat Esther. Vayikra vol. (with Shir HaShirim): [2], 300, [11]; [4], 15-62 leaves. Bamidbar vol. (with Megillat Ruth): [3], 225, [15] leaves. Devarim vol. (with Megillat Kohelet and Eichah): [3], 211, [1], 26 leaves. Lacking first (decorated) title page.

5 volumes. 26.5 cm. Condition varies. Stains (including dampstains), tears and wear. Bereshit: open tears to title page and several other leaves, affecting text, mostly repaired (with paper or photocopy). Worming (mostly minor, affecting text of several leaves). Shemot: tears to title page, subsequent leaves and final leaves. Tears repaired with many wide strips of sellotape (some leaves slightly adhere to each other due to tape). Vayikra: worming, slightly affecting text. Open tear to one leaf, affecting text. Bamidbar: open tears to first (decorated) title page, affecting border, repaired in part with paper. Devarim: title page and subsequent leaf detached (presumably supplied from a different copy). Open tear to title page. Tape repairs. Stamp. Margins trimmed with damage to text of some leaves. New bindings.

The Bamidbar volume (which was printed first) contains a preface. Two variants of the preface are known to us. One is a longer version (two leaves comprising a three-part preface), and the second is a shorter version (one leaf, comprising a single-part preface, with an approbation by R. Yitzchak Eizik of Zidichov on verso). The present copy features the shorter preface.

Opening price: $1800
Estimate: $3000-5000

ספר
במדבר
סדר
חמשה חומשי תורה
עם תרגום אונקלוס ופירושי . בעל הטורים . תולדות אהרן .
חלק רביעי
לעמברג

25

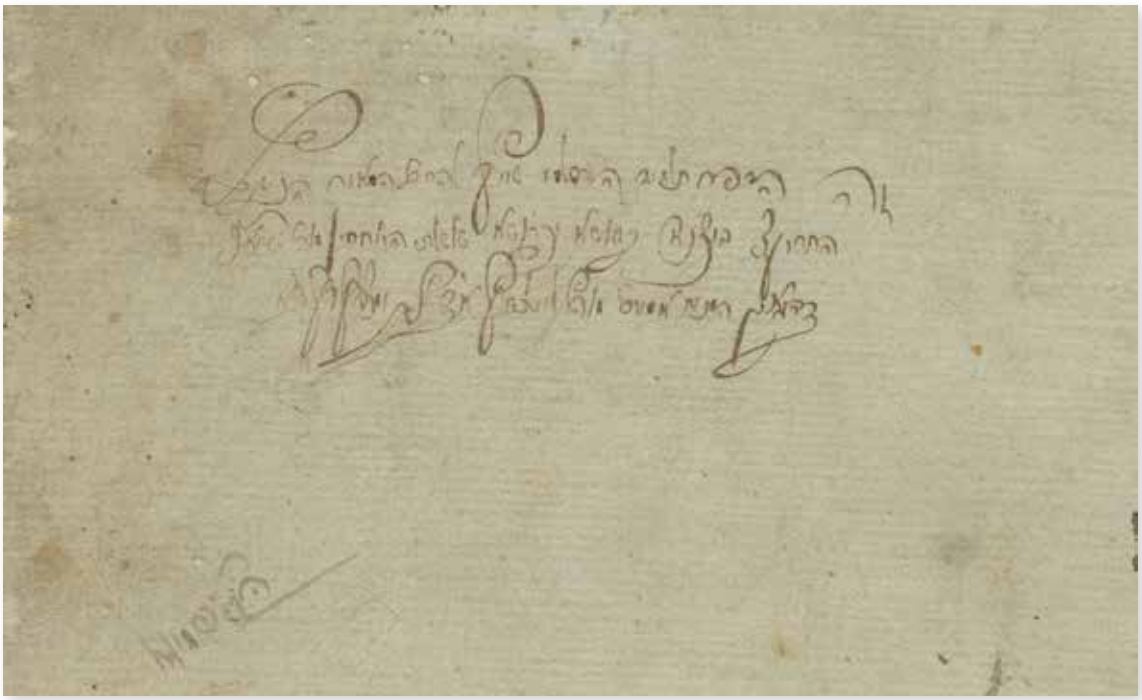

26a

26. ספר יפה מראה – ברלין, תפ"ה–תפ"ו – העותק של רבי ישראל מפיקוב (בנו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב) – חתימות בניו רבי שמואל שמעלקא ורבי ישעיה

ספר יפה מראה, אגדות חז"ל מן התלמוד הירושלמי, מסדרי זרעים, מועד ונשים, עם פירוש יפה מראה, מאת רבי שמואל יפה אשכנזי מקושטא, ועם פירוש יופי מכלול, מאת רבי יחיאל מיכל אב"ד ברלין. ברלין, [תפ"ה–תפ"ו 1726–1725]. מהדורה ראשונה של הפירוש יופי מכלול.

העותק של הרה"ק רבי ישראל מפיקוב, בנו וממלא מקומו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב. בדף המגן הקדמי מופיע רישום המעיד שהספר שייך לו: "זה הספר תלמוד הירושלמי שייך להרב המאור הגדול החריף בוצינא קדישא ופרישא שלשלת היוחסין מו"ה ישראל בהגאון המנוח אמיתי מו"ה לוי יצחק אב"ד ומצד"ק [=ומורה צדק] דק'[הילת] בא'[רדיטשוב]".

מתחת לרישום זה, מופיעה חתימה: "הק' שמואל" – כפי הנראה, זו חתימת רבי שמואל שמעלקא, בנו הגדול של רבי ישראל מפיקוב.

בדף השער, חתימה (מחוקה במקצת): "נאו' ישעי'[ה] [בהר]ב מפקאב" – מבניו הצעירים של רבי ישראל.

הרב הקדוש רבי ישראל אב"ד פיקוב (תקכ"ג–תקע"ט), בן בכור ותלמיד מובהק לאביו רבי לוי יצחק מברדיטשוב. הסתופף גם בצילם של רבי זושא מאניפולי ורבי משה ליב מסאסוב (עמו עסק הרבה בענייני פדיון שבויים). בראשית שנות התק"נ התמנה לאב"ד פיקוב. לאחר פטירת אביו בשנת תק"ע התמנה לאב"ד ברדיטשוב. אביו רבי לוי יצחק מביא בספרו "קדושת לוי" (סלאוויטא תקנ"ח) מחידושיו של בנו רבי ישראל, בהלכה ואגדה. מחותנו בעל התניא כותב עליו "חסידא ופרישא", והמגיד מקוזניץ כותב עליו "ידיד ה'... איש אלקי קדוש הוא". חיבר ספר בשם "לקוטי מהרי"ן ותולדות יצחק בן לוי" – רמזים וסודות על פרשיות התורה והמגילות (ברדיטשוב תקע"א). בספרו זה הוא מביא עשרות פעמים מדברי תורתו של אביו, בחרדת הכבוד.

[4], ריב דף. 34.5 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים. בלאי וקרעים חסרים בדף המגן הקדמי, בדף השער ובדפים נוספים, רובם משוקמים בהשלמת נייר או בהדבקה. נקבי עש בחלק מהדפים. רישומים וחותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $8000
הערכה: $10,000-20,000

26. Yefeh Mareh – Berlin, 1725-1726 – Copy of Rabbi Yisrael of Pikov (Son of Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev) – Signatures of His Sons Rabbi Shmuel Shmelke and Rabbi Yeshaya

ספר יפה מראה

חבור קדוש ונורא · חברו הנודע בשערים שמו

הלא הוא החכם השלם פמיש חזוק כמהורר שמואל יפה אשכנזי נרו

ויניציאה

יפה מראה · שמואל

יופי מכלל

GUM LICENTIA SERENISSIMI.

26b

Yefeh Mareh, Aggadot from Orders Zera'im, Moed and Nashim of the Jerusalem Talmud, with the Yefeh Mareh commentary by R. Shmuel Yoffe Ashkenazi of Constantinople, and with the Yofi Michlol commentary by R. Yechiel Michel Rabbi of Berlin. Berlin, [1725-1726]. First edition of the Yofi Michlol commentary.

Copy of R. Yisrael of Pikov (Pykiv), son and successor of R. Levi Yitzchak of Berditchev. The front endpaper bears an inscription attesting that the book belonged to him: "This Jerusalem Talmud belongs to the great luminary…. R. Yisrael son of the late R. Levi Yitzchak, rabbi and posek of Berditchev". Signature beneath the inscription: "Shmuel" – presumably the signature of R. Shmuel Shmelke, eldest son of R. Yisrael of Pikov.

Signature on the title page (slightly deleted): "So says Yeshaya [son of the rabbi] of Pikov" – one of the younger sons of R. Yisrael.

R. Yisrael, rabbi of Pikov (1763-1819) was the eldest son and close disciple of R. Levi Yitzchak of Berditchev. He also frequented the courts of R. Zusha of Anipoli and R. Moshe Leib of Sassov (with whom he collaborated in redeeming captives). In the early 1790s, he was appointed rabbi of Pikov. After the passing of his father in 1809, he succeeded him as rabbi of Berditchev (Berdychiv). In his book Kedushat Levi (Slavita, 1798), R. Levi Yitzchak quotes novellae from his son R. Yisrael, in Halachah and Aggadah. His mechutan, the Baal HaTanya, termed him "pious and ascetic", and the Maggid of Kozhnitz acclaimed him a holy, godly man. He authored Likutei Maharin and Toldot Yitzchak ben Levi – kabbalistic commentary on the Torah portions and Five Megillot (Berditchev, 1811). In this book, he quotes his father's teachings dozens of times, with exceptional awe and respect.

[4], 212 leaves. 34.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear and open tears to front endpaper, title page and other leaves, mostly repaired with paper. Worming to some leaves. Inscriptions and stamps. New leather binding.

Opening price: $8000
Estimate: $10,000-20,000

תפלה קודם הליכוד

למנחה של שבת

27a

27. סידור רבי שבתי מרשקוב, תלמיד הבעל שם טוב – קוריץ, תקנ"ד – מהדורה ראשונה – עם הדף הנדיר שנדפסו בו "הודו" ו"כגוונא" – עותק חסר, עם השלמות בכתב–ידו של הרה"ק רבי אברהם ווייס ממונקאטש (זקנו של האדמו"ר ה"אמרי יוסף" מספינקא)

"סדר תפלה מכל השנה", עם כוונות האר"י, תפילות לחול, שבת ומועדים, נוסח ספרד, בעריכת המקובל רבי שבתי מרשקוב – תלמיד הבעל שם טוב. קוריץ, [תקנ"ד 1794]. מהדורה ראשונה.

העותק של הרה"ק רבי אברהם ווייס, זקנו של האדמו"ר בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא. בעותק זה חסרים 31 דפים. רוב התוכן של דפים אלו הושלם בקונטרס בן 17 דף, בכתב–ידו של רבי אברהם ווייס, אשר נכרך בסוף הסידור (מצורף אישור מומחה מאת נכדו רבי יצחק ישעיה ווייס המעיד על זיהוי כתב היד שלפנינו).

ב"סידור רבי שבתי" מופיעים לראשונה כוונות ומנהגים מרבינו ישראל בעל שם טוב, רבו המובהק של עורך הסידור רבי שבתי מרשקוב. סידור זה התקדש ונערץ אצל גדולי החסידות (על חשיבותו של הסידור ושל מחברו, ראה בהרחבה במסגרת).

רבי אברהם ווייס (תקנ"ג–תר"כ) שו"ב בקאליש ולאחר מכן במונקאטש. גדל בביתו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב, לאחר שהתייתם בגיל שנתיים. לאחר מכן היה תלמידו ומבני חבורתו של "שר בית הזהר" – הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב. חיבר חיבורים רבים בכל מקצועות התורה, אך הם אבדו בשואה. היה ידוע כמעתיק כתבים עבור רבותיו אדמו"רי זידיטשוב. בשנת תרי"ב עלה לארץ והתגורר בצפת, ולאחר מכן בטבריה, ובה מקום קבורתו.

רבי אברהם היה זקנו של האדמו"ר בעל "אמרי יוסף" מספינקא, שכן בנו רבי שמואל צבי ווייס, ראש בית הדין במונקאטש, היה אביו של ה"אמרי יוסף". בניו האחרים הם: רבי יצחק אייזיק ווייס, בעל "בית יצחק", ראב"ד מונקאטש, ולאחר מכן אב"ד סוואליווע (חותנו של האדמו"ר רבי אלימלך מטאהש); ורבי מרדכי ווייס, שעלה עם אביו לטבריה והיה ממנהיגי הישוב שם.

בסוף כתב היד חתימה וחותמות (בעברית ואותיות לטיניות) של נכדו של רבי אברהם (בן בנו רבי מרדכי): "חיים אברהם ווייס בלא"א מו"ה מרדכי ווייס ז"ל"; "חיים אברהם ווייס בה"צ ר' מרדכי ממונקאטש זל"ה בעה"ק ירושלם ת"ו"; "אברהם ווייס, ירושלים".

חותמתו של הנכד מופיעה גם בדף שכט/1.

עותק חסר. ו–צו, קא–רסג, [1] (בדף זה נדפסו "הודו" ו"כגוונא". הדף נכרך רק בחלק מהעותקים), רסא, רסג–שמד; סב; עז, פה–פז דף. סך הכל חסרים 31 דפים (במקור: [2], רסג, [1], רסא–שמד; סב; צט דף) + [17] דפי השלמה בכתב–יד (הדפים החסרים הושלמו בשלב מאוחר יותר גם בצילום). 18 ס"מ. מצב בינוני. כתמים (חלקם כהים) ובלאי. קרעים (חלקם חסרים) וסימני עש בדפים רבים, עם פגיעה בטקסט, רובם משוקמים בהשלמת נייר. כמה מדפי כתב–היד קרועים בשוליהם ומנותקים, עם פגיעה בטקסט. חותמת. כריכה חדשה, עם שדרת עור. רוב הספר מנותק מן הכריכה.

סטפנסקי חסידות, מס' 412.

פתיחה: $15,000

הערכה: $20,000-40,000

סידור רבי שבתי מרשקוב

בסידורו של רבי שבתי מרשקוב מופיעים לראשונה כוונות ומנהגים מאת רבו הבעל שם טוב. בשער נדפס כי נוספו בו: "יחודי'[ם] של האלקי קדוש הבעש"ט אשר שמו נודע בכל קצוי ארץ".

בסידור זה נדפס לראשונה המנהג שחידש הבעש"ט לומר בשעת הדלקת נרות חנוכה "ויהי נועם" ו"יושב בסתר" שבעה פעמים: "ובשם מורי ריב"ש נר"ו לאמר ז"פ [=ז' פעמים] ויהי נועם יושב בסתר כפשוטו, והיה נוהג לומר ג"כ בימים נוראים ובכל עת צרה שלא תבא..." (כרך א, דף שלו/2). כמו כן הוא המקור למנהג הבעש"ט שיש להימנע מדברי חולין בליל שבועות עד לאחר הקדושה שבמוסף: "בשם מורי נר"ו צריך ליזהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאומר במוסף קדוש'[ת] כתר..." (כרך ב, דף נב/2). עוד מוזכר שם בעמ' שלפניו: "קבלתי ממורי נרו כשחל שבועות ביום... שיכוין בשעת אמירת עשרת הדברות...". כמו כן הוא מביא כוונות "ממורי נר"ו" שיש לכוונן בשעת הלימוד באשמורת הבוקר, וכן כוונות להתרת נדרים.

הסידור ומחברו התקדשו ונערצו ביותר בקהילות החסידים, ובעיקר אצל גדולי החסידות. בספר "סדר הדורות החדש" (מהדורת סאטמר תש"א, דף יט/1) נכתב: "הרב מ' שבתי ראשקיווער ז"ל המקובל האלקי חיבר סידור עם כוונת האר"י, והוא נדפס זה זמן רב, והוא יקר במציאות..." (הדברים נכתבו בשנת תרכ"ה). מיכאל לוי רודקינזון כותב בספרו "תולדות עמודי החב"ד" (קניגסברג תרל"ו, עמ' 32–31) כי כאשר ערך האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי את סידור התפלה שלו "בחר לו מסדורי האר"י ז"ל הנדפסים את סידור ר' שבתי שעפטיל מראשקוב... ועפ"י רוב לקח נוסח התפילה מסידור ר' שבתי ראשקעווער בסדור התפלה שלו". בספר אמרי פנחס השלם (א, עמ' רכג–רכד) מובא בשם רבי יעקב שמעון בנו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ: "אין להתפלל כי אם בנוסח האריז"ל דפוס לבוב [=תקמ"ח, סידור רבי אשר] או בסידורו של רבי שבתי, ולא בנוסחאות האחרות שבסידורים החדשים". עוד מובא שם בשמו של רבי בנימין זאב מבאלטא – תלמידו המובהק של רבי פנחס מקוריץ: "...סידור של רבי שבתי ז"ל הוא גם כן סידור שלנו" [של תלמידי רבי פנחס מקוריץ]. המגיד מקוז'ניץ, ה"עטרת צבי" מזידיטשוב וה"מנחת אלעזר" ממונקאטש למדו ועיינו בסידור רבי שבתי, ועיטרוהו בהגהות וביאורים שנדפסו. האדמו"ר רבי שמואל אבא מזיכלין התפלל כל ימיו בסידור רבי שבתי (להב אש, פיטרקוב תרצ"ה, עמ' 28).

הסבא קדישא רבי ישראל מרוז'ין היה מתפלל את תפילותיו מסידור רבי שבתי שהיה כתוב בכתב–יד קדשו של המחבר. מסופר שלאחר שעקר הרב הקדוש מרוז'ין לסדיגורה, "שאל תמיד בלי הרף מאת כל האנשים העומדים לפניו, כי יתאמצו להביא לו את הסידור אשר שכח בעיר יאס, יען כי הוא כתב–יד של הצדיק מו"ה שבתי זצ"ל מראשקוב... וכן היה אשר הביאו לפניו את הסידור לסאדיגורא, וכאשר הגיע לידו הקדושה אמר בזה הלשון: דער סידור איז מיין לעבען [=הסידור הזה הוא החיים שלי]" (ישועות ישראל, פאדגורזע תרס"ד, ב, עמ' מט). המקובל האלוקי רבי שבתי ב"ר צבי הירש מרשקוב (נולד לפני ת"פ ? – נפטר בין השנים תקמ"א–תקמ"ד), תלמידו של רבינו ישראל בעל שם טוב וסופרו של רבו הבעש"ט. יש אומרים כי היה גם תלמידו של רבינו דוב בער המגיד ממזריטש. ידוע כי הצדיק רבי מאיר מפרמישלן הראשון שימש כמלמד בביתו, ומספרים כי באותם ימים נסע אליהם הבעש"ט, כדי לפעול יחד ולבטל ע"י ייחודים וכוונות את כוחה של כת הפרנקיסטים שהתפשטה אז. נודע כמעתיק מומחה ועורך של כתבי–יד, במיוחד כתבי קודש מתורת האר"י ותלמידיו. כך לדוגמה, בספר "פרי עץ חיים" [לרבי חיים ויטאל] שנדפס בקוריץ תקמ"ה, ובו הוספות רבות מגורי האר"י שלא נמצאו במהדורה הראשונה, נכתב: "אלה מוסיף על הראשונים אשר יגענו ומצאנו ספר פע"ח מוגה מאד המועתק מכתיבת יד של הרב המנוח החסיד המקובל מו"ה שבתי ראשקובר ז"ל אשר כל כתביו בחזקת מתוקן כנודע שמו באיתן מושבו והמפורסמת א"צ ראי'[ה]...". מסופר כי הבעש"ט ביקש מרבי שבתי להעתיק עבורו את חיבורו של המקובל רבי העשיל צורף, "ונתן לו להעתיקו ולא גרמה הזמן עד שנתבקש הרב הריב"ש [רבי ישראל בעל שם] בישיבה של מעלה". על גודל קדושת כתביו של רבי שבתי מספרים מעשה מופלא בשם הרב מאוטוניא כי פעם נפל בשוגג כתב–יד של סידור רבי שבתי לתוך תנור אש, ומבלי שידעו הציתו עליו אש במשך החורף כולו, ובכל זאת נשרפו ממנו רק הגליונות החלקים והשאר נותר קיים בשלמותו. שנת לידתו ופטירתו לוטים בערפל. רבי שבתי העמיד אחריו שושלת מפוארת של צדיקים ואדמו"רים מצאצאיו. ביניהם, בנו האדמו"ר רבי יוסף – תלמיד רבי פנחס מקוריץ, נכדו – האדמו"ר רבי שלמה זלמינא מרשקוב, נינו – רבי שבתי [השני] מרשקוב, ועוד (סידור רבי שבתי, מהדו' ירושלים תשס"ח, "תולדות רבינו").

סידור זה שלפנינו בנוי על המהדורות הקודמות של סידורי האר"י האשכנזיים. הסידור הראשון שנדפס בזולקווא בשנת תקמ"א, נערך על–ידי המקובל רבי אריה ב"ר אברהם מזולקווא, בהסכמת חכמי ומקובלי הקלויז בבראד. הנוסח והכוונות נערכו במהדורה ההיא על פי הספרים משנת חסידים ופרי עץ חיים. לאחר מכן נדפס בלבוב "סידור רבי אשר" בשנת תקמ"ח, שנערך על ידי רבי אשר מרגליות ממעז'יבוז' – תלמידו של רבי חיים צאנזר מבראד. במהדורת לבוב תקמ"ח הוגהו ותוקנו השיבושים שנפלו במהדורה הראשונה, וכן נוספו בו הוספות ע"פ ספרים נוספים המיוסדים על כתבי האר"י: עץ חיים, ספר היחודים, מחברת הקודש, וכן "מסידור של הגאון המקובל החסיד המפורסם איש אלקים מו' שבתי זללה"ה מק"ק ראשקאב" [הסידור שלפנינו שהיה עדיין בכתב–יד] (מהקדמת רבי אשר מרגליות לסידורו). בסיס הסידור שלפנינו הוא כאמור הסידור שנדפס בזולקווא תקמ"א, שעליו הוסיף רבי שבתי עוד הוספות חשובות מכתבי האר"י.

27. Siddur of Rabbi Shabtai of Rashkov, Disciple of the Baal Shem Tov – Korets, 1794 – First Edition – With Rare Leaf of Hodu and Kegavna – Incomplete Copy, With Handwritten Replacements by Rabbi Avraham Weisz of Munkacs (Grandfather of the Imrei Yosef, Rebbe of Spinka)

"Prayers for the year-round", with kavanot of the Arizal, prayers for weekdays, Shabbat and festivals, Nusach Sefard, compiled by the kabbalist R. Shabtai of Rashkov – disciple of the Baal Shem Tov. Korets, [1794]. First edition.

Copy of R. Avraham Weisz, grandfather of the Imrei Yosef, rebbe of Spinka. The copy is lacking 31 leaves. Most of the contents of these leaves were replaced in a gathering of 17 leaves handwritten by R. Avraham Weisz, bound at the end of the book (expert report by his descendant R. Yitzchak Yeshaya Weisz enclosed, confirming the identification of the handwriting).

This siddur is the first to contain kavanot and customs of R. Yisrael Baal Shem Tov – prime teacher of the compiler of this siddur, R. Shabtai of Rashkov. This siddur was deemed holy and revered by prominent Chassidic leaders (for more information about the prominence of this siddur and its author, see adjoining article).

R. Avraham Weisz (1793-1860), shochet and bodek in Kalish (Kalisz) and later in Munkacs (Mukachevo). He was raised in the home of R. Yitzchak Eizik of Kaliv, after he was orphaned at the age of two. He later became a disciple and close associate of the Sar Beit HaZohar – R. Tzvi Hirsh of Zidichov. He composed many works on all fields of the Torah, yet they were ultimately lost in the Holocaust. He served as copyist for his teachers, rebbes of the Zidichov dynasty. In 1852, he immigrated to Eretz Israel; settling in Safed and later in Tiberias, where he was eventually buried.

R. Avraham was the grandfather of the Imrei Yosef, rebbe of Spinka – his son, R. Shmuel Tzvi Weisz, head of the Munkacs Beit Din, was the father of the Imrei Yosef. His other sons were: R. Yitzchak Eizik Weisz, author of Beit Yitzchak, head of the Munkacs Beit Din and later rabbi of Svaliava (father-in-law of Rebbe Elimelech of Tosh); and R. Mordechai Weisz, who immigrated with his father to Tiberias and became one of the heads of the settlement there.

At the end of the manuscript, signature and stamp (in Hebrew and Latin characters) of the grandson of R. Avraham (son of his son R. Mordechai): "Chaim Avraham Weisz son of R. Mordechai Weisz"; "Chaim Avraham Weis son of R. Mordechai of Munkacs, Jerusalem";

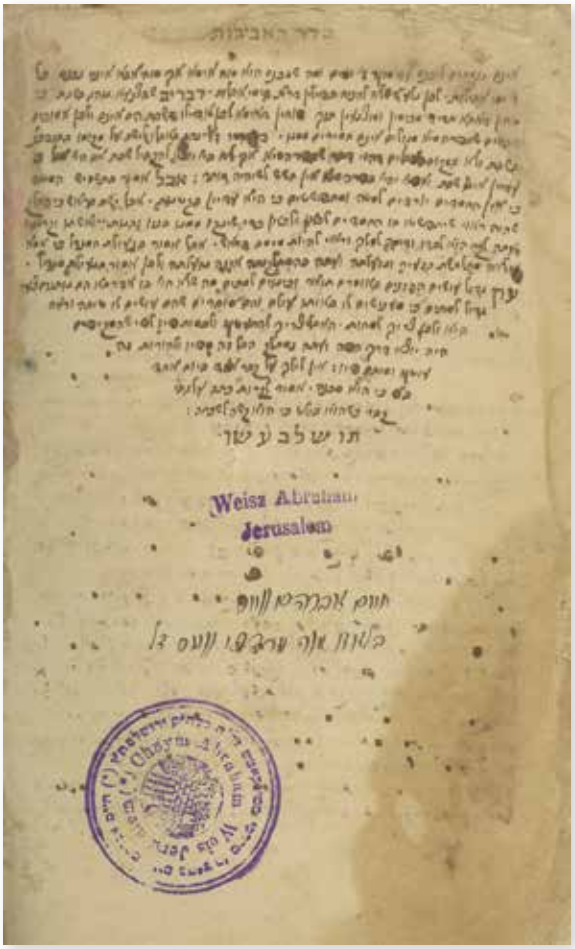

27b

"Weisz Abraham, Jerusalem". The grandson's stamp is also found on p. 329a.

Incomplete copy. 6-96, 101-263, [1] (printed leaf containing Hodu and Kegavna, included in some copies only), 261, 263-344; 62; 77, 85-87 leaves. Altogether lacking 31 leaves (originally: [2], 263, [1], 261-344; 62; 99 leaves) + 17 leaves, handwritten replacement of missing text (missing leaves later replaced in photocopy as well). 18 cm. Fair condition. Stains (including dark stains) and wear. Tears (including open tears) and worming to many leaves, affecting text, mostly repaired with paper. Some of handwritten leaves torn at edges and detached, with damage to text. Stamp. New binding, with leather spine. Most of book detached from binding.

Stefansky Chassidut, no. 412.

Opening price: $15,000
Estimate: $20,000-40,000

Siddur of Rabbi Shabtai of Rashkov

The siddur of R. Shabtai of Rashkov is the first to contain kavanot and customs of his teacher R. Yisrael Baal Shem Tov. The title page states that "Yichudim from the G-dly and holy Baal Shem Tov, whose name is renowned throughout the world" were added to this siddur.

This siddur is the first to feature the custom innovated by the Baal Shem Tov, of reciting Viyehi Noam and Yoshev BeSeter Elyon seven times at the Chanukah candle lighting ceremony: "And in the name of my teacher R. Yisrael Baal Shem, one should say seven times Viyehi Noam and Yoshev BeSeter in the ordinary way, and he would also recite these Psalms during the High Holidays and at any time of trouble…" (Vol. I, p. 336b).

This is also the source of the Baal Shem Tov's custom of refraining from idle talk on Shavuot night until after the Kedushah prayer of Mussaf: "In the name of my teacher, one must be very careful after the Tikkun in the night, not to interrupt with any mundane talk, until after Kedushah in Mussaf…" (Vol. II, p. 52b). The page before states: "I received from my teacher, that when Shavuot falls on… one should focus during the reading of the Ten Commandments…". Likewise, he quotes kavanot "from my teacher, which one should focus on during the time of learning early in the morning, as well as kavanot for Hatarat Nedarim (annulment of a vow).

The siddur and its author were deemed holy and highly regarded by Chassidim, and especially by great Chassidic leaders. Seder HaDorot HaChadash (Satmar 1941, p. 19a) states: "R. Shabtai Rashkover, the holy kabbalist, composed a siddur with the kavanot of the Arizal, and it was printed a long time ago, and it is very rare…" (this was written in 1865). Michael Levi Rodkinson writes in his book Toldot Amudei HaChabad (Königsberg 1876, pp. 31-32) that when Rebbe Shneur Zalman of Liadi compiled his siddur "he chose the siddur of R. Shabtai Sheftel of Rashkov from amongst the printed siddurim of the Arizal… and for the most part, he based the text of the prayers in his siddur on the siddur of R. Shabtai Rashkover". Imrei Pinchas HaShalem (I, pp. 223-224) quotes R. Yaakov Shimon son of R. Pinchas of Korets: "One must only pray from the rite of the Arizal printed in Lviv (=1788, R. Asher's siddur) or from the siddur of R. Shabtai, and not from other editions of the new siddurim". It also brings the words of R. Binyamin Ze'ev of Balta – close disciple of R. Pinchas of Korets: "…the siddur of R. Shabtai is also one of the siddurim we use". The Maggid of Kozhnitz, the Ateret Tzvi of Ziditchov and the Minchat Elazar of Munkacs studied the siddur of R. Shabtai in depth, and annotated it with glosses and commentaries which were later printed. Rebbe Shmuel Abba of Zichlin prayed his entire life from the siddur of R. Shabtai (Lahav Esh, Piotrkow 1935, p. 28).

R. Yisrael of Ruzhin would always pray from the copy of R. Shabtai's siddur handwritten by the author. Reputedly, after R. Yisrael of Ruzhin moved to Sadigura, "he constantly asked the people around him to make the effort to go bring him the siddur which he left in Iaşi, since it was handwritten by R. Shabtai… and when they finally brought the siddur to Sadigura, he exclaimed 'This siddur is my life!'" (Yeshuot Yisrael, Podgórze 1904, II, p. 49).

The kabbalist R. Shabtai son of R. Tzvi Hirsh of Rashkov (Raşcov; b. before 1720? – d. 1781-1784) was a disciple of R. Yisrael Baal Shem Tov and the latter's sofer. Some say that he was also the disciple of R. Dov Ber, the Maggid of Mezeritch. R. Meir of Premishlan the first served as a teacher of young boys in the home of R. Shabtai, and reputedly, the Baal Shem Tov went to visit them, so that they could together make efforts, through Yichudim and kavanot, to cancel the influence of the Frankist movement which had broadened at that time. R. Shabtai was known as an expert copyist and editor of manuscripts, especially holy manuscripts of the teachings of the Arizal and his disciples. Thus for instance, Pri Etz Chaim (by R. Chaim Vital), printed in Korets 1785, contains many additions from the disciples of the Arizal which were not included in the first edition: "This comes to improve upon the first, since we toiled and found a very accurate Pri Etz Chaim, copied by R. Shabtai Rashkover, whose writings are all considered perfect…". Reputedly, the Baal Shem Tov asked R. Shabtai to copy for him the composition of the kabbalist R. Heshel Tzoref, "and he gave it to him to copy, and the time was not ripe, until R. Yisrael Baal Shem was summoned to the Heavenly academy". A wondrous story is related regarding the exceptional holiness of the writings of R. Shabtai, in the name of the rabbi of Otyniyia. Once, a manuscript of the siddur of R. Shabtai mistakenly fell into the fireplace without anyone realizing. The fire burnt on it throughout the entire winter, and nevertheless, only the blank leaves of the manuscript got consumed, the rest remained completely intact. R. Shabtai's year of birth and death are shrouded in mystery. He left behind an illustrious dynasty of Tzaddikim and rebbes, including his son Rebbe Yosef – disciple of R. Pinchas of Korets, his grandson – Rebbe Shlomo Zalmina of Rashkov, his great-grandson – R. Shabtai (the second) of Rashkov, and others (Siddur R. Shabtai, Jerusalem 2008 – biography of the author).

This siddur is based upon previous editions of Ashkenazic siddurim of the Arizal. The first Arizal siddur, printed in Zhovkva in 1781, was compiled by the kabbalist R. Aryeh son of R. Avraham of Zhovkva, with the approbation of the Torah scholars and kabbalists of the Brody Kloiz. Subsequently, R. Asher's siddur was printed in Lviv, 1788, compiled by R. Asher Margolies of Mezhibuzh – disciple of R. Chaim Sanzer of Brody. In the Lviv 1788 edition, errors which crept into the first edition were corrected, and additions were added based on other books of the writings of the Arizal: Etz Chaim, Sefer HaYichudim, Machberet HaKodesh, as well as "the siddur of the great kabbalist, the renowned Chassid, the G-dly man R. Shabtai of Rashkov" (this siddur was then still in manuscript; from R. Asher Margolies' preface to his siddur). R. Shabtai's siddur is thus built upon the siddur printed in Zhovkva 1781, to which R. Shabtai added further important additions from the writings of the Arizal.

28a

28. ספר עמק המלך – אמשטרדם, ת"ח – מהדורה ראשונה – העותק של האדמו"רים רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא ובנו רבי אריה ליבוש מטורנא

ספר עמק המלך, תורת הקבלה, מאת רבי נפתלי הירץ בכרך. אמשטרדם, [ת"ח 1648]. מהדורה ראשונה.

העותק של האדמו"רים רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם משינאווא ובנו רבי אריה ליבוש מטורנא.

דף השער ועשרים הדפים שאחריו חסרים. במקומם נכרכו דפים בכתב-יד, בהם הושלמו השער והדפים החסרים בכתיבת סופר נאה, ובהעתקה מדוייקת של הטיפוגרפיה המקורית בדפוס.

בדף השער שבכתב היד, חותמותיו של האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם: "**יחזקאל שרגא הלברשטאם חופ"ק שינאווא**". בדף שאחריו – חותמת נוספת שלו, ולצדה חותמת בנו – האדמו"ר רבי אריה ליב הלברשטאם מטורנא: "**ארי' ליבוש הלברשטאם חופ"ק טארנא יצ"ו**".

כפי הנראה, הגיע הספר אל האדמו"ר ללא הדפים בכתב-יד ורק בעת שהספר היה ברשותו נעשתה ההשלמה. הדבר עולה מכך שבדף הראשון מדפי הספר המודפסים (דף א' של הספירה השניה), מופיע מעין "קוויטל", אותו כתב כנראה אחד מחסידי האדמו"ר שהעניק ספר זה במתנה לרבו: "מנחת זכרון ממני אלימלך בן פייגא אסתר".

האדמו"ר הראשון משינאווא (שיניווא) – הגאון הקדוש רבי יחזקאל שרגא הלברשטם אב"ד שינאווא (תקע"ה-תרנ"ט), בעל "דברי יחזקאל". בנו בכורו של האדמו"ר בעל "דברי חיים" מצאנז, וחתן רבי אריה ליב ליפשיץ מווישניצא בעל "אריה דבי עילאי" (חתן רבי משה טייטלבוים בעל ה"ישמח משה"). גדול בתורה, בנגלה ובנסתר, בהלכה ובחסידות. אביו ה"דברי חיים" העריכו וכבדו מאד, וכתב בכמה מתשובותיו על גודל קנאותו של בנו לאמת: "זה לא כביר היה אצלי בני הרב הגדול האבד"ק שינאווע וסיפר לי... ועדותו נאמנה אלי למאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא" (שו"ת דברי חיים, ב, אורח חיים, סימן ב). עוד בחיי אביו הגדול נחשב לאחד מגדולי הרבנים והאדמורי"ם בדורו. אבי שושלות אדמו"רים חשובות, וכבר בחייו כיהנו עשרות אדמו"רים מבניו ונכדיו ברבנות ואדמו"רות בערים שונות. קדוש וטהור מנעוריו, שימש את גדולי האדמו"רים ונחשב לתלמידם החשוב. נודע גם כבעל-מופת ופועל-ישועות, והיה נותן לפונים אליו מחפציו, כסגולה ל"שמירה" ולישועה.

בנו, האדמו"ר רבי אריה לייבוש הלברשטם מטורנא (תר"כ בערך-תר"צ), חתן אחיו האדמו"ר רבי משה משיניווא. לאחר פטירת אביו כיהן כאדמו"ר בקלויז עדת חסידי צאנז ושינווא בטורנא, והתקבצו אליו חסידים רבים וחשובים. הנהיג חבורה של בני-עליה, עובדי השם, והיה שם דגש על לימוד התורה ודקדוק ההלכה. היה נוהג להתפלל כ"ותיקין". עמד בקשרי שו"ת ופולמוס עם הרה"ק מנאסויד רבי אברהם יהושע פריינד, הכותב עליו: "...כ"ק אריא בר אריא עילאה קדישא, זרעא קדישא דמרן אדומו"ר, הרה"ק מטורנא שליט"א" (שו"ת מאור יהושע, סימן א).

בדף הראשון מדפי הדפוס חתימה בכתיבה ספרדית: "נסים אשכנזי הי"ו". רישום בעלות בכתיבה ספרדית בעמוד האחרון של הספר: "זה הספר הקדוש והנורא של הגביר הנעלה המשכיל הנבון הר' שמואל נטף קנה אותו על ידי בגרוש אחד...". מתחתיו רישום נוסף: "ואני הצעיר יוסף בכר יצחק נטף נכד הגביר הנז'[כר] זכיתי לקרות בזה הספר של אדוני זקני תנצב"ה".

עותק חסר כא דף ראשונים, שהושלמו בכתב-יד. כא דף (בכתב-יד); קעח דף. 30.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. בלאי בחלק מהדפים. מעט קרעים בדף השער, בדף שלאחריו, ובדף א מהספירה השניה, ללא פגיעה בטקסט, משוקמים בהדבקת נייר. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

28. Emek HaMelech – Amsterdam, 1648 – First Edition – Copy of Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam of Shinova and His Son Rebbe Aryeh Leibush of Torna

28b

Emek HaMelech, kabbalah, by R. Naftali Hertz Bacharach. Amsterdam, [1648]. First edition.

Copy of Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam of Shinova (Sieniawa) and his son Rebbe Aryeh Leibush of Torna (Tarnów).

Lacking title page and twenty subsequent leaves. These were replaced with handwritten leaves, containing the missing text in neat scribal script, accurately reproducing the original typography in the printed work.

The handwritten title page bears stamps of Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam: "**Yechezkel Shraga Halberstam, residing here, Shinova**". The following leaf bears his stamp, alongside that of his son – Rebbe Aryeh Leib Halberstam of Torna: "**Aryeh Leibush Halberstam, residing here Torna**".

The first printed leaf (leaf 1 of second sequence) contains a kind of kvittel, presumably written by one of the rebbe's Chassidim who gave this book as a gift to his rebbe: "A gift from me, Elimelech son of Feiga Esther". One can therefore assume that the book was given to the rebbe without the handwritten replacement leaves, which were added while the book was in his possession.

The first rebbe of Shinova, R. Yechezkel Shraga Halberstam (1815-1898), rabbi of Shinova and author of Divrei Yechezkel, eldest son of the Divrei Chaim of Sanz and son-in-law of R. Aryeh Leib Lifshitz of Vishnitsa, author of Aryeh D'Vei Ilai (son-in-law of R. Moshe Teitelbaum, author of Yismach Moshe). An outstanding Torah scholar, he was well versed in all realms of Torah, exoteric and esoteric, halachic and Chassidic teachings. His father, the Divrei Chaim, held him in high regard and respected him exceedingly, and mentions his son's exceptional truthfulness in several of his responsa: "My eldest son, rabbi of Shinova, was by me recently, and he related to me… and I consider his testimony to be very reliable, since I know he would not be deceitful for anything in the world" (Responsa Divrei Chaim, II, Orach Chaim, section 2). He was venerated in his role as rabbi and rebbe already during his father's lifetime. Progenitor of important Chassidic dynasties, with many of his sons and grandsons serving as rabbis and rebbes in various cities already in his lifetime. Holy and pure from his youth, he served leading rebbes of his times and was considered their prominent disciple. He was famed for the miracles he performed, and would give out his objects as a segulah for protection and salvation.

His son, Rebbe Aryeh Leibush Halberstam of Torna (ca. 1860-1930), son-in-law of his brother Rebbe Moshe of Shinova. After his father's passing, he succeeded him as rebbe of the kloiz of Sanz and Shinova Chassidim in Torna, drawing a large group of followers. He led a group of men devoted to the service of G-d, and emphasized Torah study and meticulous halachah observance. He would pray at sunrise each morning (KeVatikin). He exchanged halachic and polemic correspondence with R. Avraham Yehoshua Freund of Nasaud, who mentions him with great deference (Responsa Meor Yehoshua, section 1).

A signature in Sephardic script on the first printed leaf: "Nissim Ashkenazi". Ownership inscription in Sephardic script on the final page: "This holy and awesome book, of the exalted, wealthy, educated and wise R. Shmuel Nataf, acquired through me for one grush…". Followed by another inscription "And I, Yosef son of R. Yitzchak Nataf, grandson of the above-mentioned wealthy man, had the merit of reading this book of my grandfather".

Copy lacking first 21 leaves, replaced in manuscript. 21 leaves (handwritten); 178 leaves. 30.5 cm. Good condition. Stains. Wear to some leaves. A few tears to title page, subsequent leaf and leaf 1 of second sequence, not affecting text, repaired with paper. New leather binding.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

ישמח משה בפתנת חלקו

ספר

ישמח משה

על

ספר בראשית

הבינו ... תקרוש . כוצינא קדישא . תסדא ופרישא . אור ישראל וקדושו . הכבו ורשו . מאור הגולה . מוה משה איש האלהים משל"ה זצוקל"ה אביד"ק אשקלון

בשנת הדרת וקנים בני בנים לפ"ק

Printed by Gabriel Ben Chaim Gad[illegible] 1858.

29

29. ספר ישמח משה – על חמישה חומשי תורה – מהדורות ראשונות של כל החלקים – לבוב, תר"ט–תרכ"א – כרך בראשית, העותק של רבי עמרם בלום, בעל ה"בית שערים" – חתימות והגהות

סט שלם (חמשה חלקים בחמשה כרכים) של הספר ישמח משה על התורה, דרוש ומוסר, חסידות וקבלה, על סדר פרשיות התורה, מאת הגאון הקדוש רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל. חלקים א–ה, על חומשים בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים. לבוב, [תר"ט]–תרכ"א 1861–1848.
מהדורות ראשונות של כל חמשת החלקים, עם שער נפרד לכל חלק. בראש חלק במדבר ובראש חלק דברים נדפסו הסכמותיהם של האדמו"ר בעל ה"דברי חיים" מצאנז ושל העורך, נכד המחבר, בעל ה"ייטב לב" מסיגט.
בכרך בראשית, בדף הבטנה הקדמי, רישום בעלות המעיד שהספר שייך לרבי עמרם בלום, בעל ה"בית שערים": "שייך לכבוד הרב הגאון הגדול האמיתי קדוש וטהור מרנא ורבנא כקש"ת מהו' עמרם בלוהם נ"י האבדק"ק חוסט והגליל". מתחתיו רישום אחר המעיד שהספר שייך לבנו רבי משה נחום בלום "דומ"ץ דפק"ק אראדעא יע"א", בכתב–יד בנו של רבי משה נחום – רבי שמואל שמעלקא. בדף זה, בדף השער ובדף האחרון, חותמות בעלות של רבי משה נחום בלום, עם הכתובת: "משה נחום בלוהם בהגאון מוה"ר עמרם זצ"ל דומ"ץ דק"ק גראססווארדיין תע"א". בדף לו/1, הגהה בכתב–ידו של רבי משה נחום, חתומה "מנ"ב" [=משה נחום בלוהם].
בכרך שמות, חותמות באותיות לטיניות במספר דפים: "א.ל. [=אהרן לוי] גרין". הגהות בכתב–יד בדפים עג/2, עז/1, עז/2 (בעמוד השער רישום בעפרון עם הזיהוי: "הגהות ר' אביש שפירא אב"ד הומענע").
בכרך ויקרא, מספר חתימות ורישומי בעלות, בהם של רבי ישראל אלימלך וערטהיימר מזבארוב.
בכרך במדבר, בעמוד השער, חתימת רבי אברהם אבלי כץ רפפורט הרטשטיין מאוהעל (ראה אודותיו להלן): "הק' אברהם אבלי כ"ץ ראפאפורט מאוהעל הארטשטיין".
בכרך דברים, חותמת באותיות לטיניות בסוף הספר: "יהודה הארניק".
המחבר הגאון הקדוש רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל (תקי"ט–תר"א), אבי שושלות אדמו"רי סיגעט וסאטמר ועוד שושלות חסידיות חשובות. נודע מצעירותו לגאון מופלג, ואף זכה בימי נעוריו לבקר בהיכלו של הגר"א בווילנא ולשוחח עמו בלימוד (הרב יוסף משה סופר, הגאון הקדוש בעל ישמח משה, ברוקלין תשמ"ד, עמ' כה–כו). כיהן ברבנות בשיניווא ובאוהעל. התקרב לחסידות בגיל מבוגר, והיה מתלמידי ה"חוזה מלובלין" וה"אוהב ישראל" הרב מאפטא. משנת תקס"ח, בה נבחר לרב באוהעל, הפיץ את החסידות בארצות הונגריה. התפרסם בדורו כמקובל אלוקי ופועל ישועות, ועסק הרבה בנתינת קמיעות. מספריו: שו"ת "השיב משה" בהלכה, "ישמח משה" על תנ"ך ו"תפלה למשה" על תהלים.
הגאון רבי עמרם בלום (תקצ"ד–תרס"ז), מגדולי הפוסקים בהונגריה. בן–בתו של הגאון הקדוש רבי עמרם חסידא (רוזנבום) אב"ד מאד וצפת. תלמידו המובהק של רבי מאיר פרלס אב"ד קרולי, ותלמיד ה"כתב סופר" וה"מחנה חיים". כבר בצעירותו התפרסם כגאון מופלג, ובשנת תרי"ח נתמנה לרב בעיר אלמשאד בהיותו כבן 22. בשנת תרכ"ד עלה לכהן ברבנות ה' מאד (עיר בה כיהן בעבר ברבנות סבו רבי עמרם חסידא). משנת תרמ"א אב"ד חוסט ומשנת תרמ"ג אב"ד ברטי–אויפאלו בה כיהן למעלה מ–25 שנה. נודע כאחד מגדולי המשיבים בהונגריה, בספריו שו"ת בית שערים נדפסו למעלה מ–1000 תשובות להלכה בארבעת חלקי שו"ע. ספריו נדפסו מחדש ע"י נכדו הגאון רבי מנשה קליין גאב"ד קהילת אונגוואר בארה"ב ובירושלים, שאף ייסד לזכרו את ישיבת "בית שערים".
רבי אברהם אבלי כץ הרשטיין–רפפורט (נפטר תרמ"ח), היה תלמידם של ה"ישמח משה" וה"דברי חיים". התכתב בהלכה עם ה"דברי חיים", ה"כתב סופר" וה"ייטב לב", והיה מממוני קופת רבי מאיר בעל הנס.
חמשה כרכים. כרך ראשון (בראשית): [1], קיז דף. כרך שני (שמות): צ דף. כרך שלישי (ויקרא): מב דף. כרך רביעי (במדבר): [1], מט דף. כרך חמישי (דברים): עב, [1] דף. 24–22 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. קרעים קלים בדף השער של הכרך הראשון, מודבקים בנייר דבק. בכרך הרביעי, קרעים בשוליים הפנימיים של דף השער והדף שאחריו, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכות עור חדשות.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-8000

29. Yismach Moshe – On the Five Books of the Torah – First Edition of Each Part – Lviv, 1848-1861 – Bereshit Volume Previously Owned by Rabbi Amram Blum, Author of Beit She'arim – Signatures and Glosses

Complete set (five parts in five volumes) of Yismach Moshe on the Torah, homiletics and ethics, Chassidut and Kabbalah, on the weekly Torah portions, by R. Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely). Parts I-V, on the Books of Bereshit, Shemot, Vayikra, Bamidbar and Devarim. Lviv, 1848-1861.

First edition of all five parts, with a separate title page for each part. At the beginning of Bamidbar and Devarim, approbations by the Divrei Chaim Rebbe of Sanz and by the Yitav Lev Rebbe of Sighet, editor and grandson of the author.

On the front endpaper of the Bereshit volume, ownership inscription attesting that the book belongs to R. Amram Blum, author of Beit She'arim: "Belongs to the outstanding Torah scholar… R. Amram Blum, rabbi of Khust and the region". Beneath it is another inscription, testifying that the book belongs to his son, R. Moshe Nachum Blum "dayan and posek of Oradea", handwritten by the son of R. Moshe Nachum, R. Shmuel Shmelke. Stamps of R. Moshe Nachum Blum on this leaf, the title page and the final leaf, with the inscription: "Moshe Nachum Bluhm son of R. Amram, dayan and posek of Grosswardein". A gloss on p. 36a handwritten by R. Moshe Nachum, signed: "M.N.B.".

Stamps in Latin characters on several leaves of the Shemot volume: "Revd A.L. [=Aaron Levy] Green". Handwritten glosses on pp. 73b, 77a and 77b (an inscription penciled on title page identifies the writer of the glosses as "R. Abish Shapiro, rabbi of Humenné"). Several signatures and ownership inscription in the Vayikra volume, including that of R. Yisrael Elimelech Wertheimer of Zborov.

On the title page of the Bamidbar volume, signature of R. Avraham Abele Katz Rappaport Hartstein of Ujhel (see below): "Avraham Abele Katz Rappaport of Ujhel Hartstein".

Stamp in Latin characters at the end of the Devarim volume: "Judá Hárnik".

The author, R. Moshe Teitelbaum, rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely; 1759-1841), was the progenitor of the Sighet and Satmar dynasties, as well as other prominent Chassidic dynasties. Renowned already in his youth as an outstanding Torah scholar, he had the merit of studying in the Beit Midrash of the Vilna Gaon, and holding Torah discussions with him (see: HaGaon HaKadosh Baal Yismach Moshe, by R. Yosef Moshe Sofer, Brooklyn, 1984, pp. 25-26). He served as rabbi of Shinova (Sieniawa) and Ujhel. He embraced Chassidut in his later years, and became a disciple of the Chozeh of Lublin and the Ohev Yisrael of Apta. In 1808, he was appointed rabbi of Ujhel and began disseminating Chassidut in Hungary. He was renowned in his times as rebbe and wonder-worker and frequently gave out amulets. His books include: Responsa Heshiv Moshe on halachah, Yismach Moshe on the Torah and Tefilla LeMoshe on Tehillim.

R. Amram Blum (1834-1907) was a leading halachic authority in Hungary. Grandson of R. Amram Chasida (Rosenbaum) Rabbi of Mád and Safed. Close disciple of R. Meir Perles Rabbi of Karoly (Carei), and disciple of the Ketav Sofer and of the Machaneh Chaim. He earnt the reputation of an outstanding Torah scholar already in his youth, and in 1858, at the age of 22, he was appointed rabbi of Álmosd. In 1864, he went to serve as rabbi of Mád (where his grandfather R. Amram Chasida had previously served as rabbi). From 1881, he served as rabbi of Khust and from 1883, of Berettyóújfalu, a position he held for over 25 years. He was known as one of the most prominent responders in Hungary, and his books Responsa Beit She'arim contain over 1000 halachic responsa on all four parts of Shulchan Aruch. His books were reprinted by his grandson R. Menashe Klein, rabbi of the Ungvar community in the United States and Jerusalem, who also founded in his memory the Beit She'arim yeshiva.

R. Avraham Abele Katz Hartstein-Rappaport (d. 1888), a disciple of the Yismach Moshe and the Divrei Chaim. Exchanged halachic correspondence with the Divrei Chaim, the Ketav Sofer and the Yitav Lev, and was a trustee of the Rabbi Meir Baal HaNess fund.

Five volumes. Vol. I (Bereshit): [1], 117 leaves. Vol. II (Shemot): 90 leaves. Vol. III (Vayikra): 42 leaves. Vol. IV (Bamidbar): [1], 49 leaves. Vol. V (Devarim): 72, [1] leaves. 22-24 cm. Overall good condition. Stains and wear. Minor tears to title page of vol. I, repaired with tape. In vol. IV, tears to inner margins of title page and following leaf, slightly affecting text. New leather bindings.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-8000

30. ספר צילותא דאברהם – אוסטרהא, תקפ"א – מהדורה יחידה – העותק של האדמו"ר רבי שלום אליעזר מראצפרט – חתימותיו וחותמותיו

ספר צילותא דאברהם, חידושים על מסכתות הש"ס, מאת רבי משה אברהם אבוש [מרגליות] אב"ד זאבנא. [אוסטרהא, תקפ"א 1821]. מהדורה יחידה.

מחבר הספר היה אחיו ורבו של בעל ה"מאיר נתיבים". חיבור זה הועתק ונערך על ידי בעל ה"ערבי נחל", שהיה נשוי לנכדת המחבר.

בדף השער, בסוף הספר ובאמצעו, חתימותיו וחותמותיו של האדמו"ר רבי שלום אליעזר הלברשטאם מראצפרט: "זה שייך לר' שלום אליעזר הלברשטאם"; "שייך לשלום אליעזר הלברשטאם"; "שלום אליעזר האלברשטאם חונה פה ק"ק טארנאוו".

בדף השער חתימת בנו רבי חיים הלברשטאם - דיין ומו"צ בסאטמר.

האדמו"ר רבי שלום אליעזר הלברשטאם (תרכ"ב-תש"ד), מבניו הצעירים של האדמו"ר בעל "דברי חיים" מצאנז. מגדולי הצדיקים ובעלי המופת בהונגריה בדור שלפני השואה. כבר מנעוריו הצביעו עליו גדולי האדמו"רים כעל דמות מופת והרבו לדבר על קדושתו ועל נשמתו הגבוהה. מסופר כי כאשר שהה בצאנז האדמו"ר בעל "תפארת שלמה" מראדומסק, הצביע על רבי שלום אליעזר ואמר כי הוא יהיה אחד ממנהיגי ישראל בעת ביאת המשיח. בזמן פטירת אביו היה בן 14 בלבד, והוא נתחנך על ידי אחיו הגדול האדמו"ר משיניווא. נשא את בת אחותו וגיסו האדמו"ר רבי מרדכי דוב טברסקי אב"ד הורנוסטייפולי. בשנת תרמ"ו התיישב רבי שלום אליעזר בעיר טארנא (טארנאוו/ טרנוב, גליציה), ושם הסתגר בד' אמותיו בקלויז של חסידי צאנז והגה בתורה יומם ולילה. בשנת תרנ"ט עבר להונגריה לעיר ראצפרט והקים בה את חצרו. בראצפרט ישב למעלה מארבעים שנה. נודע כאיש מופת ופלא. יהודים רבים נהרו מרחבי הונגריה אל ביתו בראצפרט ונושעו מברכותיו (ראה בספר 'רבינו הקדוש מראצפערט', בני ברק 2007, עדויות וסיפורים לרוב על המופתים והישועות שפעל). [ראה קטלוג "קדם", מכירה 33 פריט 172, בו מובאת עדותו של יהודי שחמיו קיבל מכתב מהאדמו"ר ערב השואה, והוא מעיד כי חמיו "הטמין ונשא את המכתב על גופו כל שנות השואה במסירות נפש, וניצל בניסי ניסים ממש"]. בשנות השואה לא עזב את קהילתו ונספה עמם באושוויץ בחודש סיון תש"ד.

[1], צט דף. 33 ס"מ. נייר תכלכל. מצב טוב. כתמים (במספר דפים כתמים כהים). מעט בלאי. קרעים וסימני עש בדף השער ובדפים ראשונים ואחרונים, עם פגיעה קלה בטקסט. כריכת עור חדשה.

סטפנסקי חסידות, מס' 499.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

30a

30b

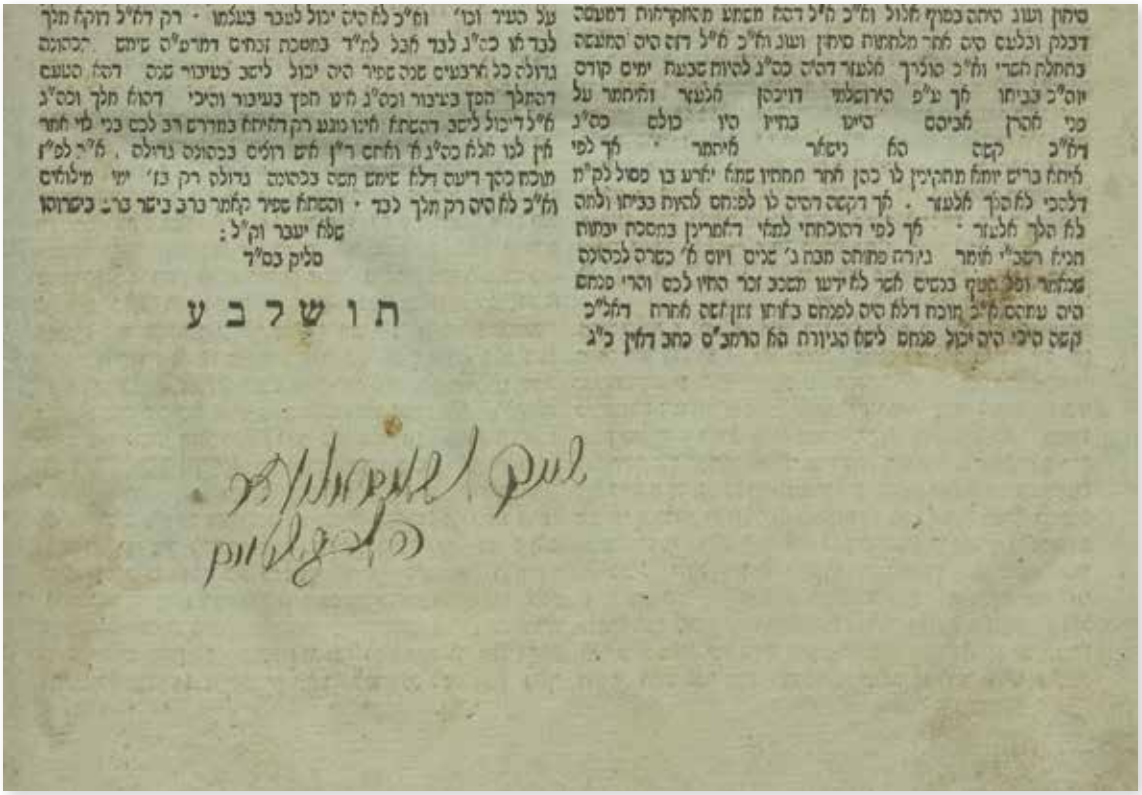

30c

30. Tziluta D'Avraham – Ostroh, 1821 – Only Edition – Copy of Rebbe Shalom Eliezer of Ratzfert – His Signatures and Stamps

Tziluta D'Avraham, novellae on Talmudic tractates, by R. Moshe Avraham Abish [Margolies], rabbi of Żabno. [Ostroh, 1821]. Only edition.

The author was the brother and teacher of the Meir Netivim. This work was copied and edited by the author of Arvei Nachal, who married the granddaughter of the author.

Signatures and stamps of Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert (Újfehértó) on the title page, in the middle and at the end of the book: "This belongs to R. Shalom Eliezer Halberstam"; "Belongs to Shalom Eliezer Halberstam"; "Shalom Eliezer Halberstam, residing here, Tarnow".

Signature of his son, R. Chaim Halberstam, dayan and posek in Satmar, on the title page.

Rebbe Shalom Eliezer Halberstam (1862-1944) was one of the younger sons of the Divrei Chaim of Sanz, a leading tzaddik and wonder-worker in pre-Holocaust Hungary. Prominent rebbes spoke of his holiness and lofty soul already in his youth. Reputedly, during his stay in Sanz, the Tiferet Shlomo of Radomsk pointed at R. Shalom Eliezer and said that he will be among the leaders of the nation when the Messiah comes. He was only 14 years old when his father passed away and was raised by his elder brother, the Rebbe of Shinova. He married his niece, daughter of his sister and his brother-in-law Rebbe Mordechai Dov Twersky, Rabbi of Hornostaipil. In 1886, R. Shalom Eliezer settled in Tarnów (Galicia), and cloistered himself in the kloiz of the Sanz Chassidim, studying Torah day and night. In 1899, he established his court in Ratzfert (Újfehértó, Hungary), remaining there for over 40 years. His reputation as a wonder-worker drew Jews from all over Hungary to his court in Ratzfert, and they experienced salvations through his blessings (see Rabbenu HaKadosh MiRatzfert, Bnei Brak 2007, for numerous testimonies and accounts of miracles and salvations he effected. See Kedem Auction 33, item 172, report of the son-in-law of a Jew who received a letter from the rebbe on the eve of the Holocaust, where he testifies that his father-in-law "hid and carried the letter on his person unfailingly throughout the Holocaust years, and he miraculously survived"). During the Holocaust he refused to abandon his community, and perished with them in Auschwitz in Sivan 1944.

[1], 99 leaves. 33 cm. Light-bluish paper. Good condition. Stains (including dark stains on several leaves). Minor wear. Tears and worming to title page, first and final leaves, slightly affecting text. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 499.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

31. נועם אלימלך – העותק של הרה"ק מקרעסטיר רבי אברהם שטיינער – חתימות והקדשה – עם רישום שם אביו רבי "ישעיה ב"ר משה"

31a

ספר נועם אלימלך, מאת האדמו"ר רבי אלימלך מליזנסק. "לבוב" [למברג?, תר"מ בערך. מהדורה שנדפסה במתכונת דף-על-דף על פי המהדורה הראשונה – לבוב, תקמ"ח 1787 – כולל נוסח השער וה"כוכביות" המפורסמות].

עותק מיוחס למשפחת הרב הקדוש מקרעסטיר, עם חתימות והקדשה.

בשער חתימת ידו של רבי "אברהם שטיינער" מקרעסטיר, עם חותמות וחתימת רבי "אברהם צבי גינצלער מהומנא". בחזית הכריכה המקורית, הטבעת שם: "אברהם שטיינער". בדף לפני השער הקדשה בכתב ידו וחתימתו של רבי "אברהם שטיינער", שנתן את הספר כמתנה ליום חתונתו של ידידו רבי אברהם צבי גינצלער, בשנת תרס"[ז?]. מתחת לחתימת ההקדשה של "הק' אברהם שטיינער", רישום נוסף בכת"י אחר [כנראה, של המקבל רא"צ גינצלר]: "בהה"צ מהור"ר ישעי' שליט"א, הנקרא בפי כל הרבי ר' ישעי'לי בקרעסטיר". בעמוד מול השער רישומים בעיפרון: "ישעי' ב"ר משה ז"ל" [דומים במקצת לחתימת הרב הקדוש רבי ישעיה'לה מקרעסטיר, אך מסתבר שזו רק העתקת חתימותיו, שנעשתה כנראה ע"י אחד מבני ביתו].

הצדיק הקדוש רבי ישעיה שטיינר מקרעסטיר (תרי"ב-תרפ"ב), תלמידו וממשיך דרכו של האדמו"ר רבי צבי הירש מליסקא בעל "אך פרי תבואה". התייתם מאביו בגיל שלוש ומגיל 12 התגדל כבן בביתו של רבו הקדוש מליסקא. דבק בחסידות ונסע אל רבי חיים הלברשטאם מצאנז ורבי מרדכי מנאדבורנה, אולם עיקר שימושו היה אצל רבי צבי הירש מליסקא והוא קיבל על עצמו להיות שמשו של רבי צבי הירש [גם בתקופת אדמו"רותו כאשר המונים מכל רחבי הונגריה נסעו אליו היה חותם: "...שהיה משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא"]. גדולי האדמו"רים בדורו העריצוהו, בהם האדמו"ר רבי חיים מצאנז והאדמו"ר רבי יששכר דוב המהרי"ד מבעלז [שאמר עליו כי "מפתח של פרנסה" נמצא אצל רבי ישעיה מקרעסטיר]. עשה צדקות לאלפים ורבבות. קיים בהידור ובגופו מצוות הכנסת אורחים, והיה עמוד החסד והתפילה בדורו. צדיק עממי מפורסם. מכל רחבי הונגריה נהרו לחצרו המוני יהודים (ואף גויים) לשאול בעצתו. נודע לרבים כפועל ישועות ונותן קמיעות. עד היום הזה יש שתולין את תמונת פני-קדשו כסגולה להינצל מעכברים, משום מעשה שהיה, כמסופר בספר תולדותיו, "מַי באר ישעיהו".

בנו הרה"ק רבי אברהם שטיינר האדמו"ר מקרעסטיר (תרמ"ג בערך-אדר א' תרפ"ז, אוצר הרבנים 851), ממלא מקום אביו ר' ישעיה'לה באדמו"רות קרעסטיר. המשיך את מעשי החסד המופלגים ואת הכנסת-האורחים של אביו הקדוש. לביתו המשיכו לנסוע המוני יהודים מכל רחבי הונגריה, לשאול בעצתו ולהשיג "קמיעות" וישועות. לאחר פטירתו, עלה על כסאם חתנו הרה"ק רבי מאיר יוסף רובין האדמו"ר מקרעסטיר. מקבל הספר – החתום בשער הספר – רבי אברהם צבי גינצלער (נספה בשואה, בשנת תש"א), דומ"צ בעיר הומנא (סלובקיה) ומרמ"י הישיבה בעיר. תלמיד בעל "ערוגת הבושם" ותלמיד וחסיד לאדמו"רי בעלז וסיגט. סבו רבי אברהם צבי גינצלר (הראשון), היה משמשו בקודש של ה"ישמח משה" ומגדולי חסידיו של הרה"ק רבי צבי מליסקא. אביו רבי יצחק אייזיק גינצלר גר בעיר קרעסטיר, והוא ובניו היו מתלמידי ומקורבי הרה"ק רבי ישעיה'לה מקרסטיר, בהם בנו רבי יוסף מרדכי גינצלר, שחיבר את הספר "מַי באר ישעיהו" לתולדות רבי ישעיה'לה מקרסטיר, בו הוא מביא דברים בשם אחיו רבי אברהם צבי. בשואת יהודי אירופה נספו רוב בני משפחתו של רבי אברהם צבי, הי"ד – הוא ואשתו, בניו ובנותיו, חתניו ורוב נכדיו (מלבד שני נכדים שניצלו כ"אוד מוצל מאש" והקימו משפחות מפוארות). לאחר השואה נמצאו בעליית בית מדרשו בהומנא, כתבי-ידו בהלכה ובאגדה, מהם נדפסה סדרת הספרים "יצב אברהם", בה מובאים דברים רבים מרבותיו הגדולים.

[2], קיב דף. 24.5 ס"מ. נייר יבש. מצב בינוני. סימני שימוש רב. כתמים. בלאי וקרעים, עם פגיעות בטקסט (הדבקות שיקום רבות בנייר דבק וברצועות נייר). כריכה מקורית עם שדרה ופינות מעור, מעט בלויה ופגומה.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

31. Noam Elimelech – Copy of Rebbe Avraham Steiner of Kerestir – Signatures and Dedication – Inscriptions of His Father's Name, Rabbi "Yeshaya Son of R. Moshe"

Noam Elimelech, by Rebbe Elimelech of Lizhensk. "Lvov" [Lemberg? ca. 1880. Edition printed leaf by leaf after the first edition – Lviv, 1787 – including title page text and the famous asterisks].

Important copy, owned by the family of Rebbe Yeshaya of Kerestir, with signatures and a dedication.

Signature of Rebbe "Avraham Steiner" of Kerestir on the title page, with stamps and a signature of R. "Avraham Tzvi Günzler of Humenné". The name "Avraham Steiner" is lettered on the front board of the original binding. Dedication on the flyleaf handwritten and signed by R. "Avraham Steiner", attesting that he is giving this book as a wedding gift to his friend R. Avraham Tzvi Günzler, in 190[7?]. Beneath the signature of R. "Avraham Steiner" at the end of the dedication, another inscription in a different hand (presumably that of the recipient, R. Avraham Tzvi Günzler): "son of R. Yeshaya, known to all as Rebbe Yeshayale of Kerestir".

Inscriptions penciled on the page facing the title page: "Yeshaya son of the late R. Moshe" (reminiscent of the signature of R. Yeshayale of Kerestir, yet actually a transcripts of his signature, presumably written by a household member).

R. Yeshaya Steiner of Kerestir (Bodrogkeresztúr; 1852-1922) was the disciple of Rebbe Tzvi Hirsh of Liska (Olaszliszka), author of Ach Pri Tevua and reverently followed in his footsteps. He was orphaned from his father at the age of three and was raised in the home of R. Tzvi Hirsh of Liska from the age of twelve. Drawn to Chassidut, he frequented the courts of Rebbe Chaim Halberstam of Sanz and Rebbe Mordechai of Nadvorna. However, his primary rebbe and mentor remained Rebbe Tzvi Hirsh of Liska, and he eventually became his close attendant (even when R. Yeshaya already served as rebbe, with throngs flocking to his court from all over Hungary, he would still sign "…who served as attendant of the righteous Rebbe of Liska"). Rebbe Yeshaya was revered by the leading rebbes of his day, including Rebbe Chaim of Sanz and Rebbe Yissachar Dov of Belz (who stated that the "key to sustenance" is in the hands of R. Yeshaya of Kerestir). He performed thousands of charitable deeds, personally engaging in hospitality, and was considered one of the pillars of kindness and prayer in his times. He was renowned as a holy man, and thousands of Jews (as well as non-Jews) from all over Hungary would travel to his court to seek his advice. He was also renowned as a wonder-worker and for providing amulets. Until this day, his portrait is hung in homes as a segulah against mice. The story behind this custom is related in his biography, Mei Be'er Yeshayahu. His son, Rebbe Avraham Steiner of Kerestir (ca. 1883 – Adar I 1927, Otzar HaRabbanim 851), succeeded his father as rebbe of Kerestir. He continued his father's exceptional acts of lovingkindness and hospitality. His home too was frequented by throngs of Jews from throughout Hungary, who sought his advice, amulets and salvations. After his passing, his son-in-law R. Meir Yosef Rubin succeeded him as rebbe of Kerestir.

The recipient of the book, whose signature appears on the title page – R. Avraham Tzvi Günzler (perished in the Holocaust, 1941), dayan and posek in Humenné (Slovakia) and lecturer in the local yeshiva. He was a disciple of the Arugat HaBosem, and a disciple and Chassid of the rebbes of Belz and Sighet. His grandfather, R. Avraham Tzvi Günzler (the first) was the attendant of the Yismach Moshe, and a prominent Chassid of R. Tzvi of Liska. His father, R. Yitzchak Eizik Günzler lived in Kerestir, was a disciple and associate of R. Yeshayale of Kerestir, as were R. Avraham Tzvi and his brothers. His brother R. Yosef Mordechai Günzler authored Mei Be'er Yeshayahu, biography on R. Yeshayale of Kerestir, and he quotes R. Avraham Tzvi there. R. Avraham Tzvi and most of his family – his wife, his sons and daughters, his sons-in-law and most of his grandchildren – perished in the Holocaust (two of his grandsons survived and established distinguished families). Following the Holocaust, his manuscripts on Halachah and Aggadah were found in the attic of his Beit Midrash in Humenné, and they were published in the Yatzev Avraham series, which includes many teachings from his illustrious teachers.

[2], 112 leaves. 24.5 cm. Dry paper. Fair condition. Many signs of usage. Stains. Wear and tears, affecting text (many paper and tape repairs). Original half-leather binding, slightly worn and damaged.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

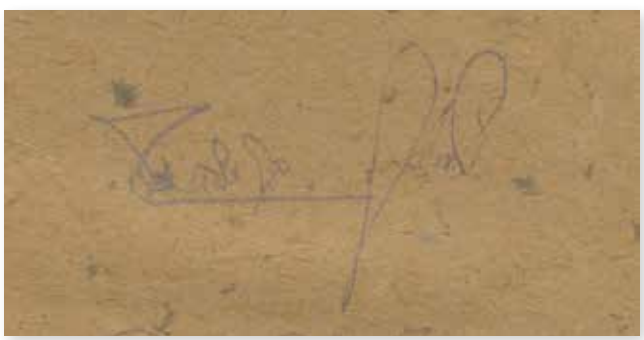

31b

32a

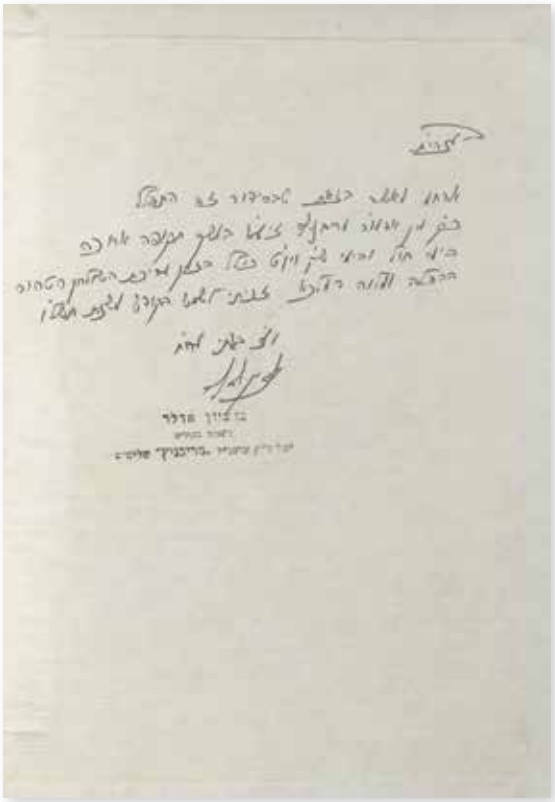

32b

32. סידור "בית יעקב" של האדמו"ר הקדוש מריבניץ

סידור בית יעקב, שחיבר רבי יעקב עמדין, נוסח ספרד, עם ספר תהלים וסדר מעמדות. הוצאת "פאר התורה", ירושלים תשל"ג [1973]. דפוס צילום של מהדורת למברג תרנ"ז 1897].

העותק של האדמו"ר הקדוש מריבניץ, שהתפלל בו רבות, עם סימני שימוש (כתמי יין בדפי הקידוש והזמירות של ליל שבת וזמירות של סעודה שלישית, וכתמי שעווה בדפי הדלקת נר חנוכה).

בדף הבטנה של הכריכה הקדמית אישור בכתב-ידו של של גבאי האדמו"ר – רבי בן ציון אדלר, בו מעיד "שבסידור זה התפלל כ"ק אדמו"ר מריבניץ זיע"א במשך תקופה ארוכה בימי חול ובימי ש"ק ויו"ט, כולל בזמן עריכת השולחן הטהור, הבדלה ומלוה דמלכא[!]...".

בדף המגן הקדמי, וכן בסוף ספר תהלים, רישומי "קוויטל" של חסידים, שכתבו את שמם ושם אמם כדי שהאדמו"ר יתפלל עליהם ויזכירם בתפילתו.

האדמו"ר רבי חיים זנוויל אברהמוביץ - "הרבי מריבניץ" (תרנ"ח-תשנ"ו), צדיק בעל מופת, שכיהן במסירות נפש כאדמו"ר תחת השלטון הקומוניסטי ברומניה. נולד בבוטושאן שברומניה ונתייתם מאביו בגיל שנתיים וחצי. כיתום צעיר גדל בבית האדמו"ר רבי יהודה אריה ליב פרנקל מבוטושאן ונסמך להוראה ע"י רבי יהודה לייב צירלסון, אך במיוחד הפך לבן-בית ותלמיד קרוב של האדמו"ר רבי אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט. מספרים כי הרבי משטפנשט, שלא היו לו ילדים, כינה אותו "בני היקר" ואמר עליו: "אתה החידוש שלי", והוא מצדו היה אומר על הרבי משטפנשט: "אני בן יחיד שלו".

בפטירתו של הרבי משטפנשט אמר לו: "אני משאיר לך שלושה דברים: את רוח הקודש שלי, את הצורה ואת החן שלי". היה בקי מופלג והעיד על עצמו שכבר בהיותו בגיל 18 ידע את כל הש"ס. כבר בצעירותו נודע בהנהגות החסידות והפרישות שלו: נהג לסגף את עצמו, היה טובל בקרח, צם ימים ארוכים כשהוא עטוף בטלית ותפילין עד הלילה, ועורך "תיקון חצות" בדמעות שליש במשך שעות ארוכות כשהוא לבוש שק.

לאחר מלחמת העולם השניה עזבו רבנים רבים את אזור הכיבוש הרוסי, בשל הקושי לקיים אורח חיים דתי תחת השלטון הקומוניסטי, אך הוא נשאר בעיר ריבניצה (Râbniţa, כיום במולדובה), שם החל לכהן כאדמו"ר במסירות נפש. למרות איסור השלטונות, המשיך לקיים מצוות בגלוי, היה שוחט ועורך בריתות ליהודי האזור, ומוסר שיעורי תורה. בזכותו השתמרו באורח פלא חיים חסידיים מלאים מאחורי מסך הברזל. הפקידים הקומוניסטים הכירו אותו וידעו על מעשיו, אך כיבדו אותו. מספרים כי פעם נעצר בשל פעילותו, אך שוחרר כשהבטיח לשופט כי אשתו תתרפא אם ישחררו.

לאחר נפילת מסך הברזל, עלה לירושלים ולאחר מכן היגר לארצות הברית, שם צבאו על דלתותיו המונים. היה ידוע כבעל רוח הקודש ואף הוא העיד על עצמו כי ביכולתו לראות "מקצה העולם ועד סופו". נתפרסם מאד כצדיק בעל מופת ופועל ישועות. רבבות באו להתייעץ עמו ולהתברך מפיו, וראו ישועות ומופתים מופלאים. היה מבטל מחלות של האנשים בברכתו, ורבים מצאו את זיווגם ונפקדו בילדים בזכותו. היה אוהב ישראל מופלג והיה מסוגל לבכות בכי תמרורים לשמע צרותיו של אדם אחר. נהג לומר כי הישועות שהוא פועל הן בזכות שמרגיש את צערו של השני, בוכה ומתפלל עליו. נפטר בגיל מופלג קרוב למאה שנים. קברו שבעיר מונסי הוא מוקד עליה לרגל, ואלפים באים להשתטח על ציונו מדי שנה. הזמר החסידי מרדכי בן-דוד (ורדיגר), שהיה קשור אליו בלב ובנפש, הקדיש לו את השיר "אוי רבי" באלבומו "אין עוד מלבדו".

רז, [14], תו; כ; תלג-תעב דף. 23.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. כריכה מקורית.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-12,000

32. Siddur Beit Yaakov of the Ribnitzer Rebbe

Siddur Beit Yaakov, by R. Yaakov Emden, Nusach Sefard, with Tehillim and Seder Maamadot. Pe'er HaTorah edition, Jerusalem 1973. [Photocopy edition of the Lviv 1897 edition].
Siddur of the Ribnitzer Rebbe which he used extensively for prayer and ceremonies, with signs of usage (wine stains on the pages of kiddush, zemirot of Friday night and of Se'udah Shlishit; and wax stains on the pages of Chanukah candle lighting).
Inscription on the front endpaper by the rebbe's gabbai – R. Ben Tzion Adler, attesting that "The Ribnitzer Rebbe prayed from this siddur for a long period, on weekdays, Shabbat and festivals, including during his Tish, Havdalah and Melaveh Malkah…".
On the front endpaper, as well as at the end of the book of Tehillim, kvittel inscriptions of the rebbe's Chassidim, who wrote their names and their mothers' names for the rebbe to mention them in his prayers.
Rebbe Chaim Zanvil Abramovitz – the Ribnitzer Rebbe (1898-1995), a Tzaddik and wonder-worker, he risked his life to serve as rebbe under Communist rule in Romania. Born in Botoshan, Romania, he was orphaned of his father at the age of two and a half. As a young orphan, he was raised in the home of Rebbe Yehuda Aryeh Fränkel of Botoshan and was rabbinically ordained by R. Yehuda Leib Tzirelson, yet primarily he was a close disciple and household member of Rebbe Avraham Mattityahu Friedman of Shtefanesht. The latter, who was childless, reputedly referred to him as his precious son, and he in turn considered himself as the only child of the rebbe of Shtefanesht. On his deathbed, Rebbe Avraham Matityahu told him: "I am bequeathing you three things: my Divine Inspiration, my form and my grace". He was exceptionally erudite, and testified that he knew the entire Talmud at the age of 18. Already in his youth, he was renowned for his Chassidic and ascetic conduct: he would practice self-denial, immerse in icy water, fast for days on end until nightfall wrapped in his tallit and tefillin. He spent many hours reciting Tikkun Chatzot with copious tears, dressed in sackcloth.
After WWII, many rabbis left Russian-occupied areas, due to the difficulty in leading a Torah observant life under communist rule, yet he remained in Ribnitza (Rîbnița, Moldova), where he served as rebbe at risk of his life. Despite governmental prohibitions, he continued observing mitzvot openly, slaughtering animals, performing circumcisions for the Jews of the region, and delivering Torah classes. In his merit, Chassidic life was fully preserved behind the Iron Curtain. The communist officials were aware of his activities, yet respected him. Reputedly, he was once arrested, yet was freed when he promised the judge that his wife would be cured if he would release him.
After the Iron Curtain fell, he immigrated to Jerusalem and from there to the United States, where people thronged to his door. He was renowned for his Divine Inspiration, and even attested that he was able to see "from one end of the world to another". His fame spread as a Tzaddik and wonder-worker. Many came to seek his advice and blessings, and experienced miraculous salvations. He was able to cure people with his blessings, and many found their match and were blessed with children in his merit. In his outstanding love for his fellow Jew, he would shed bitter tears upon hearing of another Jew's pain. He used to say that the salvations he achieved were in the merit of sharing the pain of his brethren and his tears and prayers on behalf of those in distress. He passed away at the advanced age of close to 100 years. Thousands visit his grave in Monsey, New York each year. The singer Mordechai ben David (Werdyger), a devoted Chassid of the Ribnitzer Rebbe, dedicated the song "Oy, Rebbe" (from his album "Ein Od Milvado") to him.
207, [14], 406; 20; 433-472 leaves. 23.5 cm. Good condition. Stains. Original binding.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-12,000

33. סידור "תפלה ישרה – ברדיטשוב" של האדמו"ר הקדוש מטאהש – עם פתק בכתב-יד קדשו

סידור "תפלה ישרה – ברדיטשוב – יד אשר". הוצאת רבי אשר אנשיל קרויז. ווילימסבורג, תשל"ה [1975].
העותק של האדמו"ר הקדוש רבי משולם פייש סגל לאווי אב"ד טאהש, שהתפלל בו רבות, עם סימני שימוש רבים.
בדף שלפני השער ובדף שאחריו חותמותיו של האדמו"ר: "משולם פייש סג"ל לאווי אב"ד דק"ק טאש יצ"ו".
בדף שלפני השער רשומים עשרות שמות של חסידים שכתבו את שמם על הסידור כדי שהאדמו"ר יזכיר אותם בתפילותיו.
לסידור מצורף פתק בכתב-יד קדשו של האדמו"ר, שנכתב בחנוכה תשל"ו: "אכלו לשם[?] ואני בא במהרית[!] האפשרי להתפלל".
מצורף לסידור אישור חתום של הרב משה אליעזר פאפער, תלמיד האדמו"ר, בו מעיד שהסידור היה בשימושו של האדמו"ר "והתפלל בו במשך תקופה ארוכה". סידור זה עבר במשך הזמן לבעלותו של הרב פאפער, ששמו חתום בדף המגן הקדמי, וחקוק על גבי הכריכה.
האדמו"ר מטאהש, הגאון הקדוש רבי משולם פייש סג"ל לאווי (תרפ"ב-תשע"ה), בן האדמו"ר רבי מרדכי מדעמעטשער (דָמָצְ'ר), נכדו של רבי משולם פייש לאווי מטהאש (הראשון). הגיע למונטריאול קנדה בשנת תשי"א, והקים בשנת תשכ"ג את קרית "בית הלוי" לחסידות טאהש. נודע בתפילותיו הארוכות והנהגתו בעבודת ה' בדבקות נפלאה. רבים נהרו לחסות בצל קורתו בשבת קודש, מהם מגדולי המשפיעים החסידיים בארה"ב וקנדה. דברי תורתו נדפסו בספר "עבודת עבודה".
[173], יח, [8] דף. 22.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים במספר דפים, מודבקים בנייר דבק. קרע חסר באחד הדפים של תפילת "שמונה עשרה" של שחרית לחול, עם פגיעה בטקסט.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-12,000

סידור תפלה ישרה
ברדיטשוב — יד אשר

החרש והשלם
התפלות שתיות שלא היו בסידורים
קול תפלות לעל השנה
קיץ פה ו
נעשה ונשמע

עפ"י כתב נהורא

על התפלות של יחי חסד חנכת קדש. על ידך "שויתי ה' לנגדי תמיד"
מאת הרב המפיר המסובל וכו' מהורר אהרן הכהן וזהרה. פ"ש תפרים ויקיץ
וליושב ובאביר ויקיץ ביל"נדרי". בענינים מ' אור הגנוז קדוש תשר חיבורים.

עם תוספת דינים ומנהגים מסוסים אחרונים ונוסח פיוט רבים מנוסח האריז"ל.
חכל מעשה ומלוכן. מוקף ומבואר. כמו שנדפס בסידור הראשון
וברדיטשוב — מהדורה חדשה. יפה ומהוקנה עם תוספות
רבות. מרוסות ומעולות.

יצא לאור מחדש ע"י
הרב אשר אנשיל קרויז
רב דקהל רשפעטרס
פה ברוקלין יע"א

סידור	שנת
יד אשר בניסוחי תקפ"ו	
תפלה " "	תפלות שנתקנו לפנות המתפללים
ישרה " "	
ברדישבא " "	תיקוני שבת לעם הגבתר
האתרנן " "	
בענני תקפ"ו תפלות שהתפלל	תפנבו שיתקבלו לפעלה התפלות
משה רבינו ע"ה	

לפ"ק

וויליאמסבורג
שנת תשל"ה לפ"ק

33

33. Tefillah Yesharah Berditchev – Siddur of the Rebbe of Tosh – With a Note in His Handwriting

Tefillah Yesharah – Berditchev – Yad Asher Siddur. Williamsburg, R. Asher Anshel Krausz, 1975.
Siddur of Rebbe Meshulam Feish Segal Lőwy, rabbi of Tosh (Nyirtass), which he used extensively for prayer, with many signs of usage.
Stamps of the rebbe on the flyleaf and on the leaf following the title page: "Meshulam Feish Segal Lőwy Rabbi of Tosh".
Dozens of Chassidim wrote their names on the flyleaf of the siddur, so that the rebbe should mention them in his prayers.
A note was found in the siddur, handwritten by the rebbe on Chanukah 1976: "…I will come as soon as possible to pray".
Enclosed with the siddur is a letter by R. Moshe Eliezer Popper, disciple of the rebbe, confirming that the siddur was used by the rebbe and that "he prayed from it for a long period of time". The siddur later came into the possession of R. Popper, and his name appears on the front endpaper and is lettered on the binding.
Rebbe Meshulam Feish Segal Lőwy, Rebbe of Tosh (1922-2015), son of R. Mordechai Demecser, grandson of R. Meshulam Feish Lőwy of Tosh (the first). In 1951, he arrived in Montreal, Canada, where he founded the Beit HaLevi enclave of Tosh Chassidim in 1963. He was renowned for his lengthy prayers and his exceptional passion in his worship of G-d. Many would flock to spend the Shabbat in his presence, including leading Chassidic figures from the United States and Canada. His teachings were published in Avodat Avoda.
[173], 18, [8] leaves. 22.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Tears to several leaves, repaired with tape. Open tear to one leaf of weekday Shacharit Amidah prayer, affecting text.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-12,000

ה"ישמח משה" ואדמו"רי סיגט - ספרים, כתבי יד והגהות - ספריית האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר

בפרק שלפנינו אוסף ייחודי ונדיר בהיקפו של ספרים מספריית האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר, וכן כתבי-יד וספרים מספריית בית אבותיו הקדושים אדמו"רי סיגט וה"ישמח משה", בהם ספרים עם חתימות והגהות.
ספרייתו של בעל ה"ישמח משה" עברה לנכדו בעל ה"ייטב לב" וממנו עברה לבנו בעל ה"קדושת יום טוב". לאחר פטירת ה"קדושת יום טוב" עברו הספרים בחלקם לידי בנו הגדול בעל ה"עצי חיים" ובחלקם לידי בנו הצעיר רבי יואל טייטלבוים אב"ד סאטמר. ספרים רבים מאלה נמצאים באוסף שלפנינו.

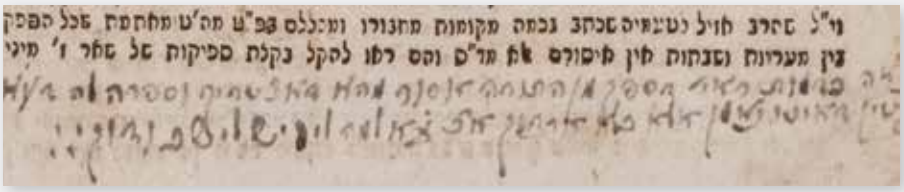

האדמו"ר הקדוש רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל (תקי"ט-תר"א), מגדולי החסידות בהונגריה ובגליציה. גאון אדיר, ומקובל אלוקי, חריף ובקי בכל מכמני התורה, נגלה ונסתר. התפרסם בחייו כאיש אלוקים קדוש ונורא, בעל רוח הקודש, ופועל ישועות בקרב הארץ. רבנותו הראשונה הייתה בשיניווא בין השנים תקמ"ה-תקס"ח. בשנת תקס"ח נבחר לרב ואב"ד אוהעל והגליל. במחצית ימי-חייו הראשונה היה רבי משה מן ה"מתנגדים" לדרך החסידות, ובצעירותו נסע להקביל פני הגר"א בווילנא ולקבל תורה מפיו (ר"ב לנדוי, הגאון החסיד מווילנא, עמ' רצא, בשם רבי זלמן וובר. האדמו"ר מקלויזנבורג מביא עדות מעניינת מאותו ביקור, מה שסיפר סבו זקנו ה"ישמח משה" בעניני הנהגת הגר"א עם תלמידיו - שו"ת דברי יציב, ח"ד, יורה דעה, סימן קלא). במשך השנים התקרב רבי משה אל החסידות, בהשפעת חתנו הגאון רבי אריה ליב ליפשיץ מווישניצא, מחבר שו"ת "אריה דבי עילאי", ששכנעו לנסוע אל ה"חוזה מלובלין". אצל "החוזה" נוכח לראות גילויי רוח הקודש מובהקים, ומאז נהיה לתלמידו המובהק, התדבק בדרך החסידות והיה למפיצי תורתה בגלילותיו. מהפך זה חל אצלו בשנות רבנותו בשיניווא. כמו כן, נסע אל האדמו"ר ה"אוהב ישראל" הרב מאפטא. משנת תקע"ה החל לחלק קמיעות לנזקקים לישועה. "הפעולות והמופתים שנעשו ע"י הקמיעות מאתו, תלאה העט להעריך". לפי המסופר לבו היה מהסס בעניין הקמיעות האם להמשיך בכך, עד ששמע קול משמים שקרא לו בהקיץ: "אל תירא כי אתך אני" (תהלה למשה). עד היום מרבית הקמיעות וה"שמירות" בארצות אשכנז מיוחסים לתיקוני הקמיעות של בעל ה"ישמח משה", ובהם הנוסח הנדפס של "שמירה לילד וליולדת" ו"שמירה למגפה". גם נוסח ה"קרעסטירר'ס קמיעות" המפורסמים, שנכתבו ע"י אדמו"רים כסגולה לשמירה על הבית והרכוש, מקורם מבעל ה"ישמח משה".
מכתביו נדפסו ספרי הדרוש הנודעים שלו "ישמח משה" על התורה והמגילות ועל אגדות הש"ס, "תפילה למשה" על תהלים, ותשובותיו נדפסו בספר "השיב משה", ועוד ספרים. בסידורים רבים נספח ספרו "מעין טהור" על הלכות נדה, שנכתב ביידיש עבור נשות ישראל.

האדמו"ר הקדוש רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים (תקס"ח-תרמ"ג), בן רבי אלעזר ניסן טייטלבוים אב"ד סיגעט, וחתן רבי משה דוד אשכנזי - הרב מטולטשווא שעלה לצפת. תלמידו המובהק של אבי-אביו האדמו"ר בעל "ישמח משה" רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל, אשר היה מקרבו ביותר וגילה לו גילויים שמימיים מדברים שהתגלו אליו ברוח הקודש. היה גם מתלמידיו של האדמו"ר רבי אשר ישעיה מרופשיץ. בשנת תקצ"ג (בהיותו כבן 25) נתמנה לרב בסטרופקוב, ולאחר פטירת סבו הגדול נתקבל לעלות על מקומו כאב"ד אוהעל. לאחר מכן התמנה לרבנות בגורליץ ולאחר מכן בדרוהוביטש. בשנת תרי"ח עבר לכהן ברבנות סיגעט בירת מחוז מארמארוש והקים ישיבה גדולה, בה למדו בתקופת פריחתה כמאתיים תלמידים. בין תלמידיו שם נודע הגאון רבי שלמה ליב טאבאק בעל "ערך שי" וראב"ד סיגעט. נכדו מעיד כי "היה להם לאב הרחמן ונשאם על כתפיו כאשר ישא האומן את היונק, והשגיח עליהם בפרטיות שילמדו תורה בקדושה ובטהרה". מסיגעט נתפרסם שמו על פני כל הארץ, ואלפי חסידים נהרו אל העיר, ליטול ממנו עצה ותבונה, להתברך ולהיוושע מפיו. נודע בקדושתו הרבה ונכדו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר העיד עליו שמעולם לא פגם בקדושתו. סיפורי מופת רבים מסופרים אודותיו, בהם דברי פלא שהתגלו לו ב"רוח הקודש". מקובל היה בדורו כמי שיודע את מחשבות העומדים מולו, וסיפורים מופלאים התפרסמו אודות כך. על מצבתו נכתב: "הרב המפורסם שמו נודע בשערים, העמיד תלמידים הגונים וישרים, השאיר אחריו חיבורים יקרים". נודע בספריו: ספר ייטב לב על התורה, ספר ייטב פנים על המועדים, ספר רב טוב על התורה ושו"ת אבני צדק.

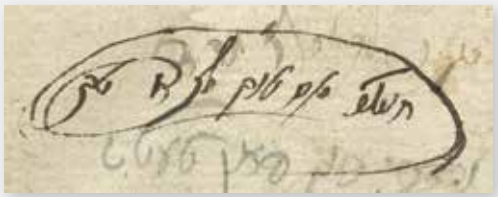

האדמו"ר הקדוש רבי חנניה יום טוב ליפא טייטלבוים (תקצ"ו–תרס"ד), בנו וממלא מקומו של רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ה"ייטב לב". תלמיד אביו ומגדולי תלמידיו של רבי חיים הלברשטאם בעל "דברי חיים" מצאנז. רבו ה"דברי חיים" אמר פעם לאביו ה"ייטב לב" כי "עשאו כלי שלימה". מסופר כי הרב הקדוש משינאווא אמר עליו "...שהוא בקדושה מבואו לעולם הזה, עד צאתו לעולם הבא". לאחר פטירת אביו נתמנה על מקומו ברבנות העיר סיגט וכמנהיג עדת החסידים אחריו. תחת הנהגתו גדלה חסידות סיגט ומספר חסידיו נאמד באלפים. היה מגדולי מנהיגי היהדות החסידית באזור מרמרוש, קנאי ללא פשרות ומתנגד חריף לתנועה הציונית. לאחר פטירתו נדפס חיבורו "קדושת יום טוב" על התורה והמועדים. בניו הקדושים הם האדמורי"ם רבי חיים צבי טייטלבוים בעל ה"עצי חיים", שמילא את מקומו כאב"ד ואדמו"ר בסיגט, ורבי יואל טייטלבוים בעל "ויואל משה" שכיהן כאב"ד ואדמו"ר בסאטמר.

האדמו"ר הקדוש רבי חיים צבי טייטלבוים, בעל ה"עצי חיים" (תר"מ–תרפ"ו), בנו של האדמו"ר בעל "קדושת יו"ט" רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים, ומשנת תרס"ד ממלא מקומו כרב ואב"ד סיגט וכאדמו"ר לחסידי סיגט. חתן האדמו"ר רבי שלום אליעזר האלברשטאם מראצפרט בנו של ה"דברי חיים" מצאנז. נסע לצדיקי הדור, וביחוד לדודיו האדמו"רים רבי יחזקאל שרגא משינאווא ורבי ברוך מגורליץ, וכן להאדמו"ר רבי יהושע מבעלז. גדול בתורה ומופלג בקדושה וביראת שמים. אמרו עליו שמעולם לא שכח דבר מתלמודו וכן נודע בפקחותו הרבה. זמן קצר לאחר מינויו בגיל 24 [!] לרב העיר סיגט [בירת מחוז מרמרוש] ואדמו"ר לחסידי סיגט, תפס את מקומו כאחד ממנהיגי יהדות הונגריה, שקבעו את הדרך בהנהגה הארצית של הלשכה האורתודוכסית במדינה. השפעתו הייתה רבה על מרבית הקהילות החרדיות בהונגריה, הן בקרב החסידים והן בקרב האשכנזים. לעמדתו היה משקל מכריע בבחירת רבנים ומינוי דיינים ושוחטים בקהילות, וביחוד במקומות שישבו בהם חסידי סיגט [שהיתה החסידות הגדולה והמרכזית באזור מרמרוש]. ה"עצי חיים" היה רבו המובהק של אחיו הצעיר האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר.

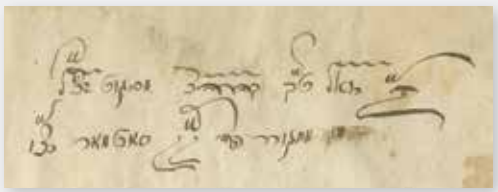

האדמו"ר הקדוש רבי יואל טייטלבוים מסאטמר (תרמ"ז–תשל"ט), בנו הצעיר של האדמו"ר רבי חנניה יו"ט ליפא בעל ה"קדושת יו"ט" (תקצ"ו–תרס"ד), ונכדו של האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה בעל ה"ייטב לב" (תקס"ח–תרמ"ג), שכיהנו כרבני סיגט והיו ממנהיגי היהדות החסידית באזור מרמרוש.
נודע מנעוריו כאחד מגדולי דורו, בחריפותו ובגאונותו, בקדושתו ובטהרתו הנפלאה. בגיל צעיר נתמנה לכהן ברבנות העיר אורשיווא. בשנת תרפ"ה עבר לכהן ברבנות העיר קָרָאלי (על מקומו של רבי שאול בראך שעבר לכהן ברבנות קאשוי), ובשנת תרצ"ד עבר לכהן ברבנות העיר סאטמר. בכל ערי רבנותו ניהל ישיבה גדולה ועדת חסידים גדולה. עמד בראש היהדות האורתודוקסית הנאמנה והבלתי–מתפשרת באזור מרמרוש. מעמודי התווך של עולם התורה בדור שלאחר השואה. לאחר הצלתו מהשואה הגיע לארה"ב וכונן בה את קהילת חסידי סאטמר – העדה החסידית הגדולה בעולם. נשיא "העדה החרדית" בירושלים, וממנהיגי היהדות החרדית בארה"ב וברחבי העולם. מחיבוריו יצאו לאור עשרות ספרים: "ויואל משה", שו"ת "דברי יואל", ספרי "דברי יואל" עה"ת, ועוד.

על הקדושה שבחפצי הצדיקים במשנתו של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

במקומות רבים בכתביו מבאר האדמו"ר רבי יואל מסאטמר את השפעת הקדושה שיש ברכושו של צדיק, ומאידך את האיסור ליהנות מממונם של רשעים, וזאת משום ש"כח הפועל בנפעל", כשהוא מזהיר שלא ליהנות מתקציבי המדינה הציונית וכדומה.
במספר מקומות בספרו "דברי יואל" על התורה כותב האדמו"ר על המעלה העצומה שיש בממונו של הצדיק, וכי יש בכחו להשפיע קדושה לדורות, שכן ניצוצות הקדושה אינם כבים ממנו. על פי זאת הוא מבאר את סירובו של אברהם אבינו ליהנות מרכוש סדום ואת פגישתו עם מלכי צדק מלך שלם. האדמו"ר מסביר על פי זאת גם את השפעת יוסף על המצרים, שנהנו מרכושו בימי הרעב וקיבלו ממנו "חיות דקדושה": "...וממון של צדיקים מסוגל להשפיע חיות דקדושה וחיות דעולם הבא..." (דברי יואל, שמות, עמ' לג). על "בחינת הקדושה" הטמונה בממונם של צדיקים "משורש נפשם", הוא כותב: "צדיקים חביב עליהם ממונם... מפני שיש בו חלק מבחינת נפשם ושורש נשמתם... מפני שאין פושטין ידם בגזל..." (דברי יואל, ויצא, עמ' צב).

Rebbe Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum (1836-1904), son and successor of Rebbe Yekutiel Yehuda Teitelbaum, the Yitav Lev. Disciple of his father and prominent disciple of Rebbe Chaim Halberstam of Sanz, the Divrei Chaim. His teacher the Divrei Chaim once told his father the Yitav Lev that "He is has made him into a perfect utensil". Reputedly, the rebbe of Shinova said about him "…he remained holy from his arrival in this world until his departure to the next world". He succeeded his father after the latter's passing as rabbi of Sighet and leader of the Chassidim. Under his leadership, the Sighet Chassidut flourished and numbered thousands of Chassidim. He was a foremost leader of Chassidic Jewry in the Maramureş region, an uncompromising zealot and a fierce opponent of the Zionist movement. His composition Kedushat Yom Tov on the Torah and the festivals was published after his passing. His sons were Rebbe Chaim Tzvi Teitelbaum, author of Atzei Chaim, who succeeded him as rabbi and rebbe of Sighet, and R. Yoel Teitelbaum, author of VaYoel Moshe, who served as rabbi and rebbe in Satmar.

Rebbe Chaim Tzvi Teitelbaum, author of Atzei Chaim (1880-1926), son of Rebbe Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum, the Kedushat Yom Tov. In 1904, he succeeded his father as rabbi of Sighet and as rebbe of the Sighet Chassidic court. He was the son-in-law of Rebbe Shalom Eliezer Halberstam of Ratzfert son of the Divrei Chaim of Sanz. He frequented the courts of the Tzaddikim of his generation, in particular his uncles Rebbe Yechezkel Shraga of Shinova and R. Baruch of Gorlitz, as well as Rebbe Yehoshua of Belz. He was an outstanding Torah scholar, exceptionally holy and G-d-fearing. Reputedly, he never forgot anything he learned, and he was renowned from his great perspicacity. Shortly following his appointment as rabbi and rebbe of Sighet (capital of the Maramureş county) at the age of 24 (!), he became known as one of the leaders of Hungarian Jewry, who established the national policies of the Orthodox bureau of the country. He had a great impact over almost all Orthodox communities in Hugnary, whether in Chassidic or Ashkenazi circles. His opinion bore weight regarding the appointment of rabbis, dayanim and shochatim, especially in communities with a dominant constituency of Sighet Chassidim (Sighet was the largest and principal Chassidic court in Maramureş). He was the prime teacher of his younger brother Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar.

Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar (1887-1979) was the youngest son of Rebbe Chananya Yom Tov Lipa, the Kedushat Yom Tov (1836-1904), and grandson of Rebbe Yekutiel Yehuda, the Yitav Lev (1808-1883), who both served as rabbis of Sighet (Sighetu Marmaţiei) and were leaders of Chassidic Jewry in the Maramureş region.
He was renowned from his youth as a leading Torah scholar of his generation, for his perspicacity and intellectual capacities, as well as for his holiness and outstanding purity. At a young age, he was appointed rabbi of Irshava. In 1925, he was appointed rabbi of Karaly (Carei; in place of R. Shaul Brach who went to serve as rabbi of Kashoi), and in 1934, of Satmar (Satu Mare). In all the places he served as rabbi, he also maintained a large yeshiva and Chassidic court. He stood at the helm of the faithful, uncompromising Orthodox Jewry in the Maramureş region. He was one of the founding pillars of the Torah world in the generation following the Holocaust. After surviving the Holocaust, he emigrated to the United States, where he established the Satmar Chassidic community – the largest Chassidic community in the world. He served as president of the Eda HaCharedit in Jerusalem, and as leader of Orthodox Jewry in the United States and throughout the world. His writings were published in dozens of books: VaYoel Moshe, Responsa Divrei Yoel, Divrei Yoel on the Torah and more.

The Holiness of Items of Tzaddikim – In the Teachings of Rebbe Yoel of Satmar

In his writings, Rebbe Yoel of Satmar repeatedly relates to the holiness contained in the possessions of a Tzaddik; and conversely to the prohibition of benefitting from the money of the wicked, warning not to accept funding from the Zionist state and the like.
In several places in his book Divrei Yoel on the Torah, the Rebbe describes the tremendous virtue of the belongings of the Tzaddik, which have the power to endow holiness for generations, since the "sparks of holiness" endure in them. Based on this concept, the Rebbe explains Yosef's influence on the Egyptians, who were sustained from his produce during the famine and drew from it "spiritual vibrancy": "…the property of Tzaddikim has the power to impart spiritual vibrancy…" (Divrei Yoel, Shemot, p. 33). Regarding the "aspect of holiness" contained in the belongings of Tzaddikim from "the root of their soul", he writes: "The possessions of Tzaddikim are precious to them… since they contain an aspect of the root of their soul… as they are particular not to steal…" (Divrei Yoel, Vayetze, p. 92).

The Yismach Moshe and the Sighet Rebbes – Books, Manuscripts and Glosses – The Library of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar

This chapter comprises a unique and rare collection of books from the library of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar, as well as manuscripts and books from the library of his ancestors, the rebbes of Sighet and the Yismach Moshe, including some with signatures and glosses.The library of the Yismach Moshe was passed down to his grandson the Yitav Lev and from him to his son, the Kedushat Yom Tov. After the passing of the Kedushat Yom Tov, some books were inherited by his eldest son, the Atzei Chaim, and some by his youngest son, R. Yoel Teitelbaum, rabbi of Satmar. Many of these books are included in the present collection.

R. Moshe Teitelbaum, Rabbi of Ujhel (1759-1841), was an illustrious Chassidic leader in Hungary and Galicia. An outstanding Torah scholar and G-dly Kabbalist, sharp and proficient in all facets of Torah, revealed as well as hidden. During his lifetime he was renowned as a holy G-dly man and a wonder-worker benefiting from Divine Inspiration. He first served in the Shinova (Sieniawa) rabbinate from 1785-1808, and in 1808, was appointed rabbi of Ujhel (Satoraljaujhely) and its region. During the first half of his life, R. Moshe was an opponent of Chassidut, and in his youth, he travelled to Vilna to study Torah from the Vilna Gaon (R. B. Landau, HaGaon HeChassid MiVilna, p. 291, in the name of R. Zalman Weber. The Klausenburg Rebbe cites an interesting testimony from that visit, which his great-grandfather the Yismach Moshe related about the conduct of the Vilna Gaon with his disciples – Responsa Divrei Yatziv, Part IV, Yoreh De'ah, section 131). Over the years, R. Moshe gravitated towards Chassidut, influenced by his son-in-law R. Aryeh Leib Lifshitz of Vishnitsa, author of the Responsa Aryeh D'Bei Ila'i, who convinced him to travel to the Chozeh of Lublin. There, R. Moshe saw revelations of Divine Inspiration, and became the Chozeh's close disciple, adhering to Chassidut and disseminating its doctrines. This transformation took place while he was still officiating as rabbi of Shinova. He also travelled to the Ohev Yisrael of Apta. From 1815, R. Moshe began distributing amulets to those requiring salvation and "the pen cannot properly describe the wonders performed by those amulets". Reputedly, he deliberated whether to continue writing amulets until he heard a pronouncement from Heaven: "Do not fear for I am with you" (Tehilla L'Moshe). Until this day, most of the texts of amulets and "protections" in Ashkenazi countries are attributed to the Yismach Moshe, including the printed text of the "Protection for the infant and the mother" and "Protection from epidemic". The text of the renowned Kerestir amulets, inscribed by Chassidic rebbes for safeguarding home and property, also originates from him. His published writings include the well-known books of homilies - Yismach Moshe on the Torah, Megillot and on Talmudic Aggadot, Tefilla L'Moshe on Tehillim, Responsa Heshiv Moshe and other books. His book Maayan Tahor, with the laws of Nidda in Yiddish for Jewish women, was appended to many siddurim.

Rebbe Yekutiel Yehuda Teitelbaum (1808-1883), son of R. Elazar Nissan Teitelbaum Rabbi of Sighet, and son-in-law of R. Moshe David Ashkenazi – rabbi of Tolcsva who later immigrated to Safed. He was a close disciple of his grandfather the Yismach Moshe – Rebbe Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely), who drew him especially close and disclosed to him Heavenly revelations which he had perceived with Divine inspiration. He was also a disciple of Rebbe Asher Yeshaya of Ropshitz. In 1833 (at the age of 25), he was appointed rabbi of Stropkov, and after the passing of his illustrious grandfather, he was selected to succeed him as rabbi of Ujhel. He was then appointed rabbi of Gorlitz (Gorlice), and later of Drohobych. In 1858, he went to serve as rabbi of Sighet, capital of the Maramureş region, and founded there a large yeshiva, which numbered at its zenith two hundred students. Amongst his renowned disciples from that time was R. Shlomo Leib Tabak author of Erech Shai and head of the Sighet Beit Din. His grandson attested that "he was a merciful father to his disciples, carrying them on his shoulders as a nurse carries a suckling, and overseeing each one individually to ensure they studied Torah in holiness and purity". In Sighet, he gained worldwide renown, and thousands of Chassidim flocked to seek his counsel and wisdom, blessing and salvation. He was renowned for his exceptional holiness, and his grandson R. Yoel of Satmar attested that his holiness was never tainted. Numerous stories circulated of the wonders he performed, including incredible insights which were revealed to him with Divine Inspiration. He was reputed in his generation as one who could read the minds of those standing before him, and amazing stories were told of this ability. His epitaph reads: "The renowned rabbi, he edified upstanding and reputable disciples, left behind valuable compositions". He is renowned for his books: Yitav Lev on the Torah, Yitav Panim on the Festivals, Rav Tuv on the Torah and Responsa Avnei Tzedek.

34. ספר שו"ת התשב"ץ – אמשטרדם תצ"ח–תצ"ט – מהדורה ראשונה – הגהות בכתב יד ה"ישמח משה" – עותק שעבר בירושה לבן–נינו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר שו"ת התשב"ץ, שלושה חלקים, מאת רבינו שמעון בן צמח דוראן. עם ספר שו"ת חוט המשולש, מאת נכדי המחבר. אמשטרדם, [תצ"ח–תצ"ט 1739–1738]. מהדורה ראשונה. עם ארבעה שערים. השער הראשון מאוייר בדמויות משה ואהרן, דוד ושלמה.

בתחילת הספר שבע הגהות קצרות בכתב יד קדשו של הגה"ק רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל, בעל ה"ישמח משה". ההגהות מכילות תיקוני טעויות דפוס (רוב הטעויות תוקנו במהדורת למברג תרנ"א ובמהדורת מכון ירושלים. חלקן תוקנו על פי העתקות כתבי יד של התשב"ץ).

הספר הגיע בירושה לבן–נינו האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים. בכמה דפים חותמות בעלות שלו מתקופת כהונתו כאב"ד אורשיווא.

בעל ה"ישמח משה" היה רגיל לכתוב הגהות בשולי הגליונות של ספריו (ראה: ייטב פנים ח"ב, חוסט תרע"ב, דף קנד/2, אות ד; הגאון הקדוש בעל ישמח משה, ברוקלין תשמ"ד, עמ' קעז–קעח; קטלוג קדם 72, פריט 131; ראה גם פריט הבא). ספרייתו של בעל ה"ישמח משה" עברה לנכדו בעל ה"ייטב לב" וממנו עברה לבנו בעל ה"קדושת יום טוב". לאחר פטירת ה"קדושת יום טוב" עברו הספרים בחלקם לידי בנו הגדול בעל ה"עצי חיים" (ראה: ויגד משה, ברוקלין, תשל"ב, עמ' רעו – סימן לד אות כד), ובחלקם לידי בנו הצעיר רבי יואל טייטלבוים אב"ד סאטמר.

ספר התשב"ץ מובא מספר פעמים בספריו של בעל ה"ישמח משה", ובפרט בספר השו"ת שלו "השיב משה". לדוגמה: "אחר שכתבתי כל אלה, נשאתי עיני וראיתי בתשובת מהר"ש דוראן, שהוא חלק רביעי של התשב"ץ, הנקרא חוט המשולש, בטור הראשון סימן מ"ג, שכתב..." (השיב משה, יורה דעה, סימן מח). כמו כן, מוזכר הספר שלפנינו כמה פעמים בספרי בן–נינו האדמו"ר מסאטמר. ראה לדוגמה: "והמהר"ם שיק ז"ל... וגרם לו זאת עבור שלא היה ספר התשב"ץ בידו, כאשר העיד בעצמו... שאין ספר התשב"ץ בידו ולא ראהו בפנים, לזה כתב כן. ולאחר העיון בפנים הספר נלפענ"ד [=נראה לפי עניות דעתי] ברור כמו שכתבתי" (שו"ת דברי יואל, אורח חיים, סימן ו, עמ' מז).

במספר דפים הגהות קצרות ותיקונים בכתב–יד [מוקדם]. חתימות ורישומים שונים בעברית ובאותיות לטיניות: "הק' יונתן בנימין גראס – האמאק" (ראה עליו בחומר המצורף); "הק' מאיר [ג?] רונוואלד".

[11], צא; סט, [1]; סח, [1]; [1], לו; [2], לט–פג; [1], פה–קא, [1] דף. ארבעה שערים. 32 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. בלאי וקרעים. סימני עש בדפים האחרונים. חתימות וחותמות שונות. כריכת עור חדשה.

למהדורה זו ידועים מספר וריאנטים, הנבדלים זה מזה במספר דפי השער. ידועים עותקים עם 7 דפי שער (ואף עם 8 דפי שער, ראה קטלוג "קדם", מכירה 59, פריט 88), וישנם עותקים בהם מופיעים במקור רק 4 דפי שער (כמו בעותק שלפנינו. ראה מפעל הביבליוגרפיה, וראה מאמר דן וגיטה ירדני, עלי ספר, י, עמ' 132–119). בשער הראשון המאויר נרשם פרט השנה "אשר" [תק"א 1741], אולם הספר נדפס למעשה בתצ"ח–תצ"ט.

פתיחה: $10,000
הערכה: $15,000-25,000

34a

34b

34. Responsa Tashbetz – Amsterdam, 1738-1739 – First Edition – Handwritten Glosses by the Yismach Moshe – Copy Inherited by His Great-Great-Grandson, Rebbe Yoel of Satmar

Responsa Tashbetz, three parts, by R. Shimon son of Tzemach Duran. With Chut HaMeshulash, by the grandsons of the author. Amsterdam, [1738-1739]. First edition. With four title pages. The main title is framed in an engraved border depicting the figures of Moshe and Aharon, David and Shlomo.

At the beginning of the book, there are seven brief glosses handwritten by R. Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely), author of Yismach Moshe. The glosses consist of corrections to printing errors (most of these errors were corrected in the Lviv 1891 edition and the Machon Yerushalayim edition. Some were corrected based on copies of manuscripts of the Tashbetz).

The book was passed down as an inheritance to his great-great-grandson, Rebbe Yoel Teitelbaum. Several leaves bear stamps from Rebbe Yoel's tenure as rabbi of Orsheva (Irshava).

The Yismach Moshe was accustomed to recording his notes in the margins of his books (see: Yitav Panim, part II, Khust 1912, p. 154b, section 4; HaGaon HaKadosh Baal Yismach Moshe, Brooklyn 1984, pp. 177-178; Kedem Auction 72, item 131; see also next item). The library of the Yismach Moshe was inherited by his grandson, the Yitav Lev, who bequeathed it to his son, the Kedushat Yom Tov. Following the latter's passing, some of the books were inherited by his eldest son, the Atzei Chaim (see: VaYaged Moshe, Brooklyn, 1972, p. 276 – section 34, 24), and some to his youngest son R. Yoel Teitelbaum, rabbi of Satmar.

Responsa Tashbetz is quoted several times in the books of the Yismach Moshe, especially in his responsa work, Heshiv Moshe. It is also mentioned several times in the works of his descendant, Rebbe Yoel of Satmar.

Brief (early) handwritten glosses and emendations on several leaves. Signatures and various inscriptions in Hebrew and Latin characters: "Yonatan Binyamin Gross – Homok"; "Meir [G?]rünwald".

[11], 91; 69, [1]; 68, [1]; [1], 36; [2], 39-83; [1], 85-101, [1] leaves. Four title pages. 32 cm. Overall good condition. Stains. Wear and tears. Worming to final leaves. Various signatures and stamps. New leather binding.

This edition has several variants that differ in the number of title pages. Some copies are known to have seven title pages (and even eight, see Kedem Auction 59, item 88), and some, like this copy, were printed with only four title pages (see Bibliography of the Hebrew Book, and see article by Dan and Gita Yardeni, Alei Sefer, X, pp. 119-132). The main title page with the woodcut border contains a chronogram of 1741, though the book was in fact printed in 1738-1739.

34c

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-25,000

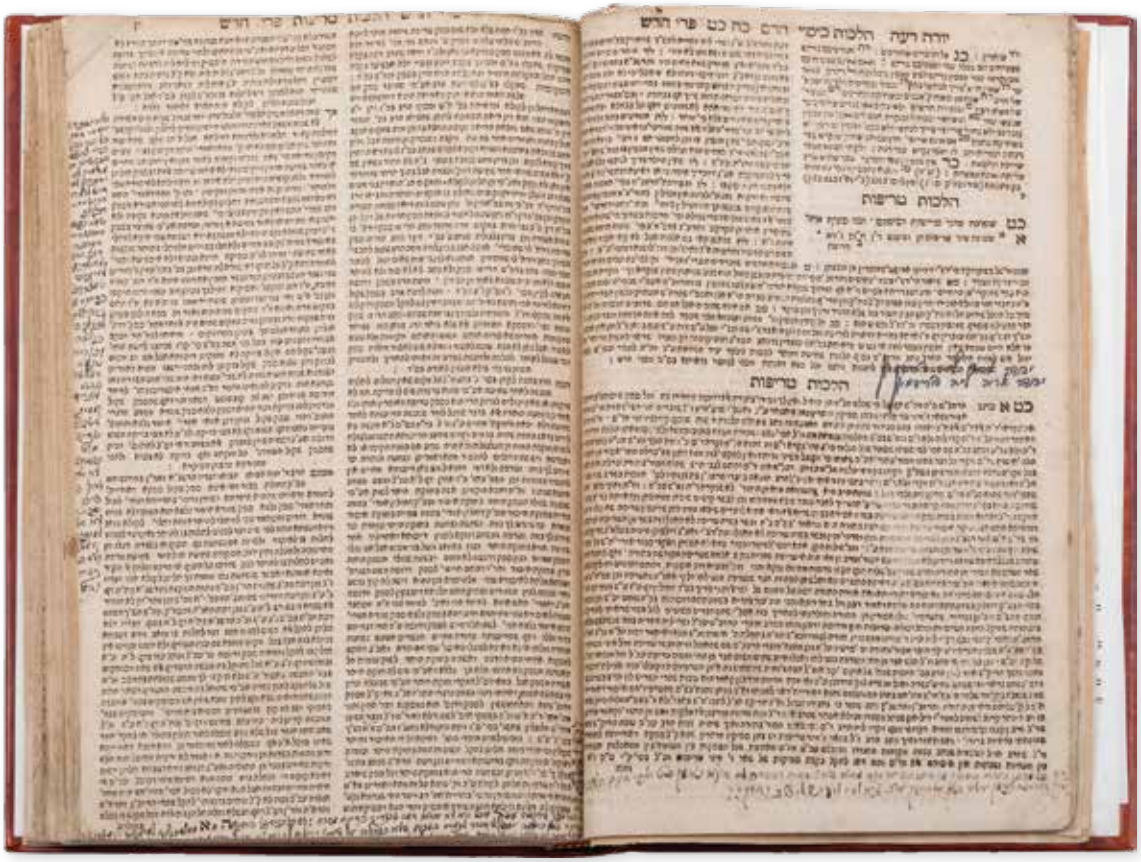

35a

35. ספר פרי חדש, יורה דעה – פיורדא, תקכ"ט – הגהות ארוכות בכתב-ידו של ה"ישמח משה" – העותק של תלמידו רבי ישראל אפרים פישל שרייבר (סופר) אב"ד נאנאש, בעל "אפסי ארץ"

שלחן ערוך, חלק יורה דעה (סימנים א-קכב), עם פירוש פרי חדש, מאת רבי חזקיה די סילוה. פיורדא, [תקכ"ט 1769].

עותק זה היה בידיו של הגה"ק רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל, בעל ה"ישמח משה", אשר כתב בו מספר הגהות בכתב-יד קדשו:

בסימן כט (דפים טז/2-יז/1), שלוש הגהות ארוכות בהלכות טריפות, בכתב-יד קדשו של ה"ישמח משה". הגהות אלה נדפסו בקובץ "כרם שלמה", קמג, עמ' י-יא.

בסימן סט (דף נה/1), הגהה נוספת, בת מילה אחת, בכתב-יד קדשו של ה"ישמח משה" (הגהה זו לא נדפסה בקובץ הנ"ל).

שתי הגהות נוספות בדף נד/1 (הגהה בת מילה אחת) ובדף פט/2, יתכן שאף הן בכתב-יד קדשו.

רוב ההגהות קצוצות.

בעל ה"ישמח משה" היה רגיל לכתוב הגהות בשולי הגליונות של ספריו (ראה: ייטב פנים, למברג תרמ"ג, דף קנד/2, אות ד; הגאון הקדוש בעל ישמח משה, ברוקלין תשמ"ד, עמ' קעז-קעח; קטלוג קדם, 72, פריט 131).

בכמה מדפי הספר חותמות תלמידו של ה"ישמח משה" - רבי ישראל אפרים פישל שרייבר (סופר), אב"ד נאנאש, בעל "אפסי ארץ".

רבי ישראל אפרים פישל שרייבר [סופר], אב"ד נאנאש (תקפ"ב-תרנ"ט, אנצי' לחסידות, ב, עמ' תקפ"ד-תקפ"ה; החתם סופר ותלמידיו, עמ' רעח-רפ). אבי אמו היה חתן של רבי ישראל יהודה טייטלבוים - אחיו היחיד של ה"ישמח משה". רבי אפרים פישל היה תלמידם המובהק של דודו זקנו בעל ה"ישמח משה", של ה"חתם סופר", של ה"דברי חיים" מצאנז, ושל האדמו"ר רבי צבי הירש אב"ד ליסקא, בעל "אך פרי תבואה". היה ידיד נפשו של האדמו"ר בעל ה"ייטב לב" מסיגט, "והוא [הייטב לב] היה יודעו ומכירו עוד מימי עלומיו, בהיות אור שמשו זורח באוהעל" (מתוך הקדמת חתנו לספר "אפסי ארץ"). בשנת תרכ"ב התמנה לרבה של נאנאש שבהונגריה, שם כיהן ברבנות שלושים ושמונה שנה עד לפטירתו. ה"ייטב לב" אמר עליו: "בכל רבני המדינה [הונגריה] בימינו אלה, אינני רואה איש גדול המעלה כמו הרב מנאנאש, מלא תורה וחכמה ויראה קודמת וגדולה" (שם). מכתביו נדפס לאחר פטירתו ספר "אפסי ארץ", שלושה חלקים, על התורה (מונקאטש תר"ס-תרע"ב).

[1], קיו, קטז, קיו-קכט דף. 30 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים חסרים בדף השער ובדפים נוספים, עם פגיעה בטקסט, שוקמו בהשלמת נייר. בדפים האחרונים קרעים חסרים גדולים, הושלמו בצילום. השוליים נקצצו, עם פגיעה בהגהות. חותמות (בדף השער חותמות של הקהילה החרדית במיינץ). כריכת עור חדשה.

פתיחה: $10,000
הערכה: $15,000-25,000

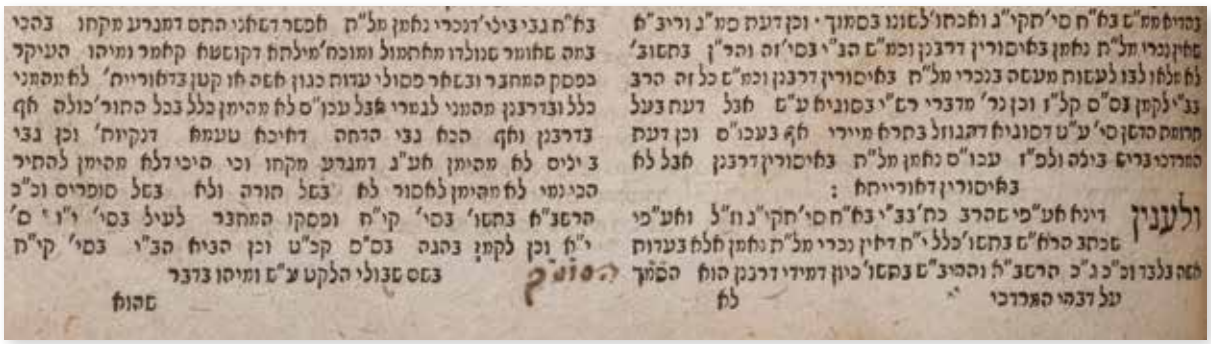

35b

35c

35. Pri Chadash, Yoreh De'ah – Fürth, 1769 – Lengthy Glosses Handwritten by the Yismach Moshe – Copy of His Disciple, R. Yisrael Efraim Fischel Schreiber (Sofer) Rabbi of Nanash, Author of Afsei Aretz

Shulchan Aruch Yoreh De'ah (sections 1-122), with the Pri Chadash commentary by R. Chizkiya da Silva. Fürth, [1769].

This copy was in the possession of R. Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely), author of Yismach Moshe, and bears several glosses handwritten by him:

Section 29 (pp. 16b-17a) contains three lengthy glosses on the laws of Terefot, handwritten by the Yismach Moshe. These glosses were published in Kerem Shlomo, 143, pp. 10-11.

In section 69 (p. 55a), there is a one-word gloss handwritten by the Yismach Moshe (this gloss was not published in the above-mentioned anthology).

Two other glosses on p. 54a (one word) and p. 89b, possibly also handwritten by the Yismach Moshe.

Most of the glosses are trimmed.

The Yismach Moshe was accustomed to recording his notes in the margins of his books (see: Yitav Panim, Lviv 1883, p. 154b, note 4; HaGaon HaKadosh Baal Yismach Moshe, Brooklyn 1984, pp. 177-178; Kedem Auction 72, item 131).

Stamps on several leaves, of the disciple of the Yismach Moshe – R. Yisrael Efraim Fischel Schreiber (Sofer), Rabbi of Nanash (Hajdúnánás), author of Afsei Aretz.

R. Yisrael Efraim Fischel Schreiber (Sofer), Rabbi of Nanash (1822-1899, Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 584-585; HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 278-280). His mother's father was the son-in-law of R. Yisrael Yehuda Teitelbaum – only brother of the Yismach Moshe. R. Efraim Fischel was a close disciple of his great-uncle the Yismach Moshe, of the Chatam Sofer, of the Divrei Chaim of Sanz and of Rebbe Tzvi Hirsh Rabbi of Liska, author of Ach Pri Tevua. He was a close friend of the Yitav Lev, Rebbe of Sighet, "and [the latter] knew him already in his youth, when his sun shone in Ujhel" (from his son-in-law's foreword to Afsei Aretz). In 1862, he was appointed rabbi of Nanash, Hungary, a position he held for thirty-eight years, until his passing. The Yitav Lev praised him: "Of all the Hungarian rabbis of our times, no one is as exceptional as the rabbi of Nanash, [who is] full of Torah and wisdom, fear of G-d and greatness" (ibid.). His writings were published after his passing in the three parts of Afsei Aretz on the Torah (Munkacs, 1900-1912).

[1], 116, 116, 116-129 leaves. 30 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Open tears to title page and other leaves, affecting text, repaired with paper. Large open tears to final leaves, with photocopy replacement of missing text. Margins trimmed, affecting glosses. Stamps (on title page, stamps of the Israelitische Religionsgesellschaft zu Mainz). New leather binding.

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-25,000

36. כתב-יד, "תשובה" ארוכה מבעל ה"ישמח משה" – קטע מעניין שלא נדפס: "...הנני תמיד אסקופה הנדרסת מוכן להשיב לכל שואלי דבר כאשר ישאל איש בדבר אלקים" – הגהה ארוכה חתומה בכתב-ידו של נכדו ותלמידו האדמו"ר ה"ייטב לב" מסיגט – סיגט, תרכ"ו

36a

כתב-יד, ארבעה דפים (שמונה עמודים), תשובה בענייני פילוסופיה וקבלה, מאת הגה"ק רבי משה טייטלבוים אב"ד אוהעל - בעל ה"ישמח משה". כתיבת סופר. עם הגהה חתומה בת 10 שורות בכתב-ידו של נכדו ותלמידו האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגט - בעל ה"ייטב לב". [סיגט, תרכ"ו? 1866?].

ארבעה דפים (עוקבים) בפורמט גדול, כתובים משני צדיהם (שני טורים בכל עמוד).

תשובתו של בעל ה"ישמח משה" שלפנינו עוסקת בביאור משפט סתום המופיע בהקדמת ספר הרוקח לרבי אלעזר מגרמייזא. ה"ישמח משה" מבאר את כוונת הרוקח בכמה אופנים - על פי דרוש, רמז וסוד. הוא מאריך לכתוב בעומק על עניינים שונים, כגון ענייני דביקות הנפש בהשי"ת בעולם הזה ובעולם הבא; שכל הפועל; השארת הנפש ומושגים שונים בקבלה. בתשובה זו מופיעים ציטוטים והפניות רבות לעשרות ספרי מחקר, פילוסופיה, דרוש וקבלה. בתשובתו הוא מעמת את דעות הפילוסופים בעניינים הנ"ל עם דעות המקובלים, ומוכיח את צדקת שיטת המקובלים.

בסוף התשובה שלפנינו הוסיף העורך, נכדו ותלמידו בעל ה"ייטב לב", בכתב-יד קדשו, הגהה בת עשר שורות, בה מסביר את כוונת ספר הרוקח באופן פשוט יותר, על פי מה שכותב הרוקח במקום אחר בספרו. ההגהה מסתיימת בחתימתו: "כנ"ל ייט"ב" [=כ'ן נ'ראה ל'י י'קותיאל י'הודה ט'ייטלב'וים]. בתוך ההגהה ישנו משפט שה"ייטב לב" העביר עליו קו למחיקה (משפט שאכן לא נדפס). במשפט המחוק מופיעה חתימה נוספת שלו. בגוף התשובה ישנם עוד מספר מילים וסימונים בכתב-יד קדשו של ה"ייטב לב" לצורך עריכה וסידור הקטעים להדפסה.

התשובה שלפנינו נכתבה בשנות רבנותו של ה"ישמח משה" בשינאווא (שיניווא), בין השנים תקנ"א-תקס"ח. בתחילת התשובה נכתב: "תשובה לעיר מלוכה ווארשי" [ווארשא]. התשובה נדפסה לראשונה לאחר פטירת מחברה ה"ישמח משה" (תמוז תר"א), בלמברג, בסוף שנת תרכ"ו, בתחילת ספר השו"ת שלו "השיב משה", ובסופה נדפסה הגהתו של ה"ייטב לב". קיימים שינויים קלים בין הנוסח הנדפס לנוסח שבכתב-היד שלפנינו, הן בגוף התשובה של ה"ישמח משה" והן בהגהתו של ה"ייטב לב".

בנוסף לכך, בתשובה שנדפסה הושמטה פיסקה שלמה על ידי העורך, ה"ייטב לב". פסקה זו מופיעה בסוף התשובה שלפנינו. בעל ה"ישמח משה" כותב: "אין דרכי להשיב בענינים כאלה [של תורת הנסתר] במכתב, רק מפה לאוזן. **רק בגופי הלכות בדין גיטין וחליצה, ועיגונא דאתתא, וסוטה, ואו"ה** [=ואיסור והיתר], **ודיני שבת וי"ט** [=ויום טוב], **ודיני ממונות, וכדומה בשאר הלכות, הנני תמיד אסקופה הנדרסת מוכן להשיב לכל שואלי דבר, כאשר ישאל איש בדבר אלקים, וח"ו למנוע בר**". על פיסקה זו הועבר קו למחיקה על ידי ה"ייטב לב". למיטב ידיעתנו, פיסקה זו לא נדפסה מעולם.

ה"ייטב לב" ירש את כל כתבי זקנו ה"ישמח משה" (כתבים שלא היו ערוכים ומוכנים כלל לדפוס) וארגן את העתקתם, סידורם ועריכתם לדפוס, עם הגהותיו והערותיו. בין השנים תר"ט-תרכ"א הוציא לאור את חמשת הכרכים "ישמח משה" על התורה. על שאר כתבי זקנו הפקיד את חתנו רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים אב"ד גורליץ, שערך והדפיס את השו"ת "השיב משה", ואת נכדו רבי משה דוד אב"ד לאפאש, שערך והדפיס את "תפלה למשה" על תהלים, ו"ישמח משה" על נ"ך.

[4] דף (8 עמ'). דפים עוקבים. 42 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי.

פתיחה: $10,000
הערכה: $15,000-25,000

36. Manuscript, Lengthy Responsum by the Yismach Moshe – Noteworthy, Unpublished Passage: "…I am Always Like a Doorsill to be Tread Upon, Ready to Respond to Whoever Asks" – Lengthy Gloss Handwritten and Signed by His Grandson and Disciple, the Yitav Lev, Rebbe of Sighet – Sighet, 1866

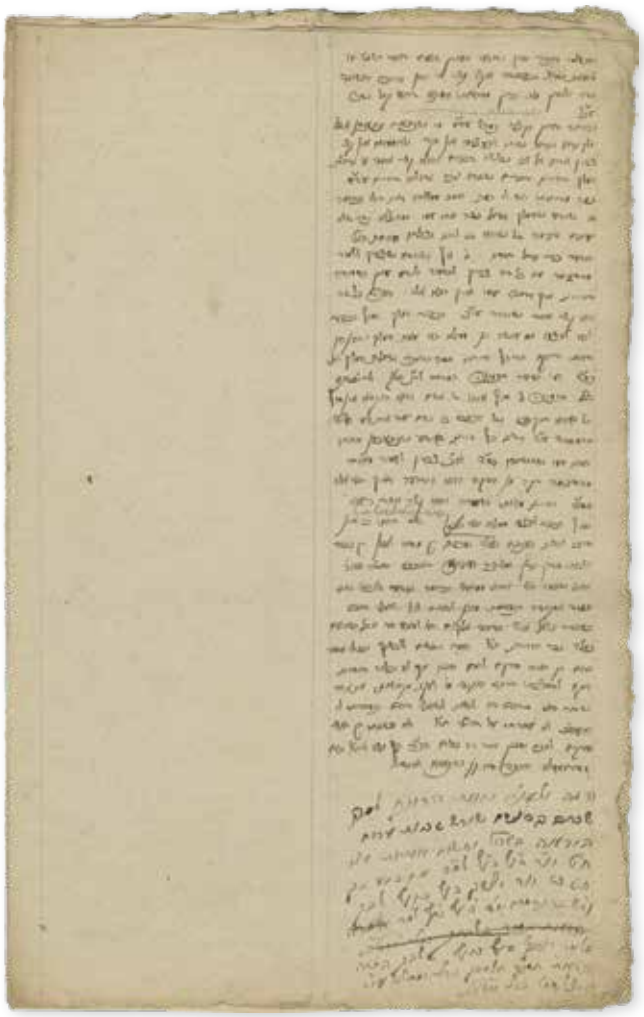

36b

Manuscript, four leaves (eight pages), responsum regarding philosophy and Kabbalah, by R. Moshe Teitelbaum Rabbi of Ujhel (Sátoraljaújhely), author of Yismach Moshe. Written by a scribe. With a 10-line gloss handwritten and signed by his grandson and disciple, Rebbe Yekutiel Yehuda Teitelbaum Rabbi of Sighet (Sighetu Marmației) – author of Yitav Lev. [Sighet, 1866?].

Four large (consecutive) leaves, written on both sides (two columns per page).

This responsum by the Yismach Moshe explains an impenetrable sentence in the foreword to Sefer HaRokeach by R. Elazar of Worms. The Yismach Moshe explains the meaning of this sentence using various approaches – Derush, Remez and Sod. This lengthy and profound thesis covers many topics, such as the topic of the closeness of the soul to G-d in This World and the Next, and other kabbalistic concepts. It includes many quotes and references to dozens of research, philosophical, homiletical and kabbalistic works. The Yismach Moshe confronts the views of philosophers on these topics with those of kabbalists, and proves that the opinion of the kabbalists is correct.

At the end of this responsum, the editor, his grandson and disciple, the Yitav Lev, added a 10-line gloss in his handwriting, in which he explains the meaning of the passage in the Rokeach in a simpler way, based on what the Rokeach wrote elsewhere in his book. The gloss is signed: "So it seems to me, Yekutiel Yehuda Teitelbaum". The gloss contains one line which the Yitav Lev crossed out (this line was indeed not printed). The deleted line also bears his signature. The body of the responsum contains several words and markings handwritten by the Yitav Lev, as part of his editing and preparing the text for print.

This responsum was composed during the Yismach Moshe's tenure as rabbi of Shinova (Sieniawa), in 1791-1808. The responsum opens: "Responsum for the capital city of Warsaw". This responsum was first published after the passing of its author, the Yismach Moshe (Tammuz 1841), in Lviv 1866, at the beginning of his responsa work Heshiv Moshe, with the gloss of the Yitav Lev at the end of it. There are slight textual variations between the printed text and the text of the present manuscript, both in the main responsum by the Yismach Moshe, and in the gloss of the Yitav Lev.

Additionally, in the printed responsum, an entire paragraph was omitted by the editor, the Yitav Lev. This paragraph is found at the end of this manuscript responsum. The Yismach Moshe wrote: "I do not usually reply on these matters (kabbalah) in letters, only orally. **Only on halachic matters of divorce and Chaliztah, agunot, Sotah, kashrut, laws of Shabbat and Yom Tov, monetary laws, and other laws, I am always like a doorsill to be tread upon, ready to answer to whoever asks, as if a man inquired of the word of G-d and far from me to withhold**". This passage was crossed out by the Yitav Lev. To the best of our knowledge, this passage was never published.

The Yitav Lev inherited all the writings of his grandfather, the Yismach Moshe (writings which were not edited nor prepared for print), and arranged to have them transcribed, edited and prepared for print, with the addition of his glosses and notes. In 1849-1861, he published the five volumes of Yismach Moshe on the Torah. He delegated the task of editing the rest of his grandfather's writings to his son-in-law, R. Yisrael Yaakov Yukel Teitelbaum Rabbi of Gorlitz, who edited and published Responsa Heshiv Moshe, and to his grandson R. Moshe David Rabbi of Laposch, who edited and published Tefillah LeMoshe on Tehillim and Yismach Moshe on Neviim and Ketuvim.

[4] leaves (8 pages). Consecutive leaves. 42 cm. Good condition. Stains and wear.

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-25,000

37. ספר "וחרב פיפיות" – לבוב, תקמ"ו–תקמ"ז – ספר קבלי עם "כוכביות" כמו בספר "נועם אלימלך" שנדפס באותו דפוס של רבי שלמה יאריש – חתימת ה"ייטב לב" – העותק של נכדו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר וחרב פיפיות – "כתם פ"ז" ו"גלילי זהב", פירוש קבלי על קריאת שמע, ושמות הקודש "המפורשים" הרמוזים בה – שם בן מ"ב אותיות ושם בן ע"ב אותיות, מאת רבי ישעיה הלוי, מגדולי מקובלי ה"קלויז" מבראד. לבוב (למברג), [תקמ"ו–תקמ"ז] 1786. דפוס רבי שלמה יאריש.

במרכז השער חתימה: "ייט"ב" – חתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים, שהיה רגיל לחתום "ייט"ב" בראשי תיבות (ומסיבה זו נקרא שם ספרו "ייטב לב").

הספר שלפנינו עבר בירושה לנכדו האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדפי הספר מופיעות שתי חותמות בעלות שונות של האדמו"ר, עם הכתובות: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".

ספר זה נדפס בבית הדפוס של רבי שלמה יאריש (רפפורט), שבשנת תקמ"ח נדפס בו הספר הקדוש "נועם אלימלך". על-פי המקובל היו עובדי הדפוס אנשים קדושים מ"ל"ו הצדיקים הנסתרים" [ראה הרב ב' לנדא, בספר הרבי ר' אלימלך מליזנסק, ירושלים, תשכ"ג, עמ' שיא, המביא מסורת בעל פה (בשם הגאון רבי משה הלברשטאם), על סגולתו הרבה של ספר נועם אלימלך בדפוס רבי שלמה יאריש, ש"נדפס על ידי פועלים יראי ה' שעסקו בהדפסה בקדושה ובטהרה, ומהם שהיו בין ל"ו הנסתרים שעליהם העולם עומד"].

בספר שלפנינו מופיעות אותן "כוכביות" מפורסמות שנדפסו גם בספר "נועם אלימלך" – שהדפיס רבי שלמה יאריש כשנה לאחר הדפסת הספר שלפנינו. המסורת החסידית ייחסה חשיבות מיוחדת לכוכביות אלו. החוקר ר' חיים ליברמן כותב על כך במאמרו על המהדורה הראשונה של ה"נועם אלימלך" (אהל רח"ל, חלק א, ניו יורק תש"מ, עמ' 63): "חסידי פולין קוראים למהדורה זו: 'נועם אלימלך עם כוכבים', והיא חשובה בעיניהם מאד, שכן הם מייחסים לכוכבים אלו סודות ורמזים...". בספר הדרת קודש, לתולדות רבי אברהם יהושע פריינד (הרב מנאסויד; ירושלים תש"כ, עמ' מז) נכתב בשמו: "רבינו ז"ל אמר שיש סוד בציוני הכוכבים שנדפסו בסה"ק נועם אלימלך בדפוס הראשון, ואומרים שהרה"ק ר' אלעזר ז"ל [בנו של ה"נועם אלימלך"] הי' לו גילוי אליהו בכתבו, ועשה שם ציון כוכב, ועוד אמרו כי המדפיסים הראשונים מסדרי האותיות היו מל"ו צדיקים...". כאמור, גם בספר שלפנינו מופיעות אותן כוכביות, וכך גם בספרים נוספים שבדפוס רבי שלמה יאריש (ראה על כך במאמרו הנ"ל של חיים ליברמן).

בראש הספר הסכמות רבות מרבני גליציה ומחכמי ה"קלויז" מבראד, המציינים את גדלותו של המחבר בחכמת הקבלה, ואת היותו תלמיד מובהק של הגאון המקובל רבי חיים צאנזר מגדולי חכמי ה"קלויז" של קהילת בראד "הרבנים המפורסמים אשר להם יד ושם בחכמה זו, וכל סתום לא עממוהו".

[2], יח דף; לו, [1] דף. 20.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי (בעיקר בדפים הראשונים והאחרונים). כריכת עור חדשה.

פתיחה: $5000
הערכה: $12,000-15,000

37a

also say that the first printers and typesetters were amongst the 36 hidden Tzaddikim...". As mentioned, this book also features asterisks, as do other books printed by R. Shlomo Yarish (see article by Chaim Lieberman).

The book opens with many approbations by Galician rabbis and Torah scholars of the Brody Kloiz, who acclaim the author's erudition in Kabbalah, and his being the close disciple of the kabbalist R. Chaim Sanzer, foremost Torah scholar of the Brody Kloiz.

[2], 18 leaves; 36, [1] leaves. 20.5 cm. Good condition. Stains and wear (primarily to first and final leaves). New leather binding.

Opening price: $5000
Estimate: $12,000-15,000

37b

37c

37. VeCherev Pifiyot – Lviv, 1786 – Kabbalistic Book with Asterisks Like in Noam Elimelech Printed by the Same Printer, Rabbi Shlomo Yarish – Signature of the Yitav Lev – Copy of His Grandson, Rebbe Yoel of Satmar

VeCherev Pifiyot – Ketem Paz and Gelilei Zahav, kabbalistic commentary to Keriat Shema and the Holy Names alluded in it – the 42-letter name and the 72-letter name, by R. Yeshaya HaLevi, leading kabbalist of the Brody Kloiz. Lviv: R. Shlomo Yarish, 1786.

Signature of Rebbe Yekutiel Yehuda Teitelbaum on the title page: "Yitav" (=initials of Yekutiel Yehuda Teitelbaum, as he would frequently sign; this is also the source of the name of his book – Yitav Lev).

This book was inherited by his grandson, Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. The book bears two different stamps of the rebbe: "Rabbi of Karoly and the region", "Rabbi of Orsheva and the region".

This book was published in the printing firm of R. Shlomo Yarish (Rappoport), who notably printed the Noam Elimelech in 1788. Reputedly, its workers were holy men, amongst the 36 hidden tzaddikim of the generation (see: R. B. Landau, R. Elimelech MiLizhensk, Jerusalem, 1963, p. 311, who quotes an oral tradition [in the name of R. Moshe Halberstam], on the unique qualities of R. Shlomo Yarish's edition of the Noam Elimelech, which "was printed by G-d fearing workers, who worked in sanctity and purity, and some were amongst the 36 hidden Tzaddikim upon whom the world stands").

This book also includes the famous asterisks, just like the Noam Elimelech which R. Shlomo Yarish printed approximately a year later. Chassidic tradition ascribes great importance to these asterisks. The researcher R. Chaim Lieberman relates to these asterisks in his article on the first edition of Noam Elimelech (Ohel Rachel, I, New York, 1980, p. 63): "Polish Chassidim name this edition 'the Noam Elimelech with asterisks', and they hold it in extremely high regard, since they attribute hidden meaning and allusions to these asterisks…". Hadrat Kodesh, biography of R. Avraham Yehoshua Freund (rabbi of Năsăud; Jerusalem 1960, p. 47) states in his name: "He attested that there is hidden meaning in the asterisks printed in the first edition of Noam Elimelech; reputedly, Elazar (son of the Noam Elimelech) experienced revelations from Eliyahu as he was writing, and he marked those places with an asterisk, and they

38a

38. תלמוד ירושלמי, סדר מועד – דעסויא, תק"ג – עשרות הגהות ארוכות חתומות בכתב-ידו של רבי אלעזר לעוו, בעל "שמן רוקח" – העותק של האדמו"ר ה"ייטב לב" מסיגט, עם חתימתו

תלמוד ירושלמי, סדר מועד, עם הפירושים "קרבן העדה" ו"שירי קרבן", מאת רבי דוד פרנקל אב"ד דעסוי. דעסויא, [תק"ג 1743]. מהדורה ראשונה של הפירושים.

שער כללי לכל הכרך. שער נפרד לכל מסכת.

העותק של בעל ה"שמן רוקח", עם חתימתו ועם עשרות הגהות בכתב-ידו (ראה להלן). לאחר מכן הגיע הספר לידי האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגט, אשר חתם בו בעמוד השער בחתימת ידו: "**ייט"ב**" [=יקותיאל יהודה טייטלבוים].

בראש עמוד השער חתימה מטושטשת: "...מיקאלאש", ובתחתית עמוד השער חתימת ה"שמן רוקח": "**נאום הצעיר אלעזר חופ"ק הנ"ל**".

בדפי הספר עשרות הגהות למדניות, חלקן ארוכות, בכתב-יד קדשו של רבי אלעזר לעוו, בעל "שמן רוקח". רוב ההגהות חתומות בסופן בשמו: "אלעזר" או "הצעיר אלעזר". בחלק מהגהותיו מציין ה"שמן רוקח" למקומות אחרים בספריו שהדפיס בשנות התק"ס, בהם דן בהרחבה בנושא הנידון, כגון: "ומה שכתבתי בספרי שב שמעתתא" (שבת ג/2); "עמ"ש [=עיין מה שכתבתי] בס'[פר] שב שמעתתא" (יומא ח/2); "כאשר כתבתי באריכות בספרי תורת חסד" (סוכה ז/1); "ועיין בחידושי שבארתי בזה באורך" (מגילה י/2).

למיטב ידיעתנו, ההגהות שלפנינו לא נדפסו.

בדף המגן האחורי - רישום בעלות ארוך, בסגנון מליצי, בכתב-ידו של רבי יצחק מאושפיצין, תלמידו של ה"שמן רוקח". רישום הבעלות נכתב ב"יום ה' ג' דחוהמ"פ [=דחול המועד פסח] תקפ"ב פ"ק מיקאלאש". בשולי רישום זה הוסיף רבי יצחק מאושפיצין "שיר נאה ומסוגר, על תנועה, בדלת וכן בסוגר". בסוף השיר כתב רבי יצחק: "...בשיר הזה... נחתם שם הגאון בראשי תבות לאורך השיר, וכן לרחבו בצד פזמון".

[3], נב; [1], כט; [1], לה; [1], כב; [1], טו; [1], יג; [1], י; [1], יא; [1], טו; [1], יח; [1], יא; [1], י דף. 34 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים ובלאי. קרעים בדף השער ודף שאחריו, עם פגיעה קלה בטקסט, חלקם משוקמים בנייר דבק. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $10,000

הערכה: $15,000-20,000

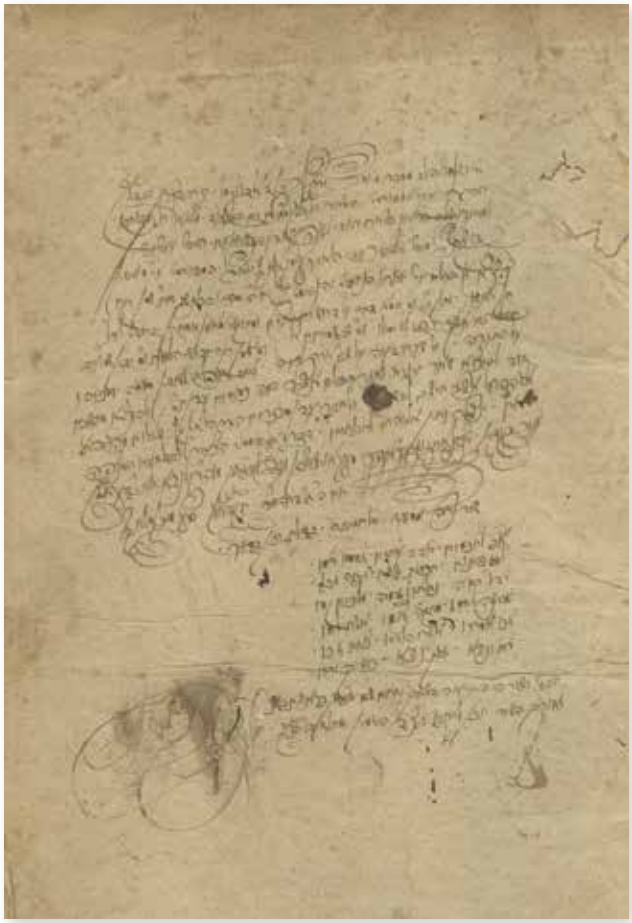

38c

38b

38. Jerusalem Talmud, Order Moed – Dessau, 1743 – Dozens of Lengthy Glosses Signed by Rabbi Elazar Löw, Author of Shemen Rokeach – Copy of the Yitav Lev, Rebbe of Sighet, With His Signature

Jerusalem Talmud, Order Moed, with the Korban HaEdah and Sheyarei Korban commentaries by R. David Fränkel, rabbi of Dessau. Dessau, [1743]. First edition of the commentaries.

Main title page for the whole volume, with divisional title pages for each tractate.

Copy of the Shemen Rokeach, with his signature and dozens of his handwritten glosses (see below). The book later came into the possession of Rebbe Yekutiel Yehuda Teitelbaum Rabbi of Sighet (Sighetu Marmației), who affixed his signature to the title page: "**Yitav**" [=Yekutiel Yehuda Teitelbaum].

Faint signature at the top of the title page: "…Miklosh [Liptovský Mikuláš]", and signature of the Shemen Rokeach at the foot of the title page: "**So says Elazar, who resides in the above-mentioned community**".

The book contains dozens of scholarly glosses, some lengthy, handwritten by R. Elazar Löw, author of Shemen Rokeach. Most of the glosses are signed: "Elazar" or "the young Elazar". In some glosses, the Shemen Rokeach refers to sections in his books printed in the 1800s, where he discusses the topic at length: "and what I wrote in my book Shev Shemateta" (Shabbat 3b); "see what I wrote in the book Shev Shemateta" (Yoma 8b); "as I wrote at length in my book Torat Chessed" (Sukkah 7a); "see in my novellae where I explained this at length" (Megillah 10b).

To the best of our knowledge, these glosses were never published.

The back endpaper bears a lengthy poetic ownership inscription, handwritten by R. Yitzchak of Oshpitzin, disciple of the Shemen Rokeach. The inscription was written on "Thursday, 3rd day of Chol HaMoed Pesach, 1822, here in Miklosh". It is followed by a double acrostic by R. Yitchak, spelling the name of R. Elazar Löw.

[3], 52; [1], 29; [1], 35; [1], 22; [1], 15; [1], 13; [1], 10; [1], 11; [1], 15; [1], 18; [1], 11; [1], 10 leaves. 34 cm. Good condition. Stains. Minor tears and wear. Tears to title page and subsequent leaf, slightly affecting text, repaired in part with tape. Stamps. New leather binding.

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-20,000

38d

הגאון רבי אלעזר לעוו (תקי"ח–תקצ"ז), מגאוני דורו המפורסמים, כיהן רוב שנותיו כאב"ד בשש קהילות חשובות בגלילות מוריביה, בוהמיה והונגריה. בשנים תקפ"ב–תק"צ כיהן ברבנות מיקלאש שבהונגריה. רוב ימיו כיהן כראש ישיבה, והעמיד מעל אלף תלמידים, בהם מגדולי גאוני הדור. בנו היה הגאון המפורסם רבי בנימין וואלף לעוו, בעל "שערי תורה". רבי אלעזר היה ספרא–רבה, וחיבר 13 חיבורים גדולים שהוציאו לו שם עולם (12 מהם הדפיס בחייו). בחלק גדול מחיבוריו הוא עוסק בכללי ודרכי הש"ס. על פי המסופר, היה הוגה בתורה אף בשעות השינה, ובחלומותיו היו מתחדשים לו חידושים רבים. על גודל התמדתו וקדושתו מסופר עוד כי במוצאי יום כיפור היה שוקד על תלמודו כל הלילה, מבלי שטעם מאומה עם צאת הצום, והיה זוכה כל שנה בלילה זה לגילוי אליהו (זכרון אלעזר). כותבי תולדותיו מספרים גדולות על כח תפילתו שהייתה נשמעת. בשנת תקצ"ג התעוור כתוצאה מפגיעת ברק. על אף זאת, המשיך ללמוד מאז ועד לפטירתו. בשנים אלו ראו את כח זכרונו האדיר וכיצד סדורה כל התורה בפיו כנתינתה מסיני. דבר זה אף מוזכר בהספדו של בעל ה"חתם סופר", שכתב עליו: "היה סגי נהור כמה שנים, וטעמו לא נמר וריחו לא פג מבקיאותו הנפלא וחריפותו". ה"חתם סופר" מביא מספריו בכמה מקומות ומפלפל בהם, על אף שהיה מבני דורו. על ספרו "שערי חכמה – שב שמעתתא" התבטא רבי מרדכי בנט בהתפעלות רבה: "הספר הזה לא חברו ילוד אשה, אלא מלאך ה' צב–אות, כי לא נראה כבושם הזה בעולם". בהדפסת ספריו ראה את עיקר ייעודו משמיים, אך מעולם לא לקח עול חובות כדי להדפיסם – "לא הרשה לעצמו להדפיס בפעם אחת הרבה, כי ירא לנפשו שלא יוכל לשלם ההוצאות, כי מלאכת הדפוס היתה ביוקר. על כן הדפיס בכל פעם מקצת מחידושיו עד אשר שילם ההוצאות, ואת הריווח הקדיש תמיד להדפסת יתר חידושיו, כי זו היתה כל מגמתו להגדיל תורה ולהאדירה" (בית אשר אהל שרה, עמ' קג, בתחילת ספר מנוחת אשר, מהדורת ברוקלין, תשכ"ג). בצוואתו כתב שיחקקו על מצבתו את שמות כל ספריו.

R. Elazar Löw (1758-1837) was a renowned and outstanding Torah scholar. He served as rabbi of six prominent communities in the regions of Moravia, Bohemia and Hungary. During 1822-1830, he served as rabbi of Miklosh (Liptovský Mikuláš) in Hungary. He served as yeshiva dean for most of his life, and taught more than 1000 disciples, including many future Torah leaders. His son was the famed R. Binyamin Wolf Löw, author of Shaarei Torah. R. Elazar was a prolific writer and was famous for 13 large compositions which he authored (12 were printed in his lifetime). A large part of his writings deal with Talmudic methodology. He pondered Torah even in his sleep and many of his novellae would appear to him in his dreams. Reputedly, his diligence and holiness were so profound that he would not break his fast on the night after Yom Kippur, studying the entire night, and every year on that night, he would merit the revelation of Eliyahu HaNavi (Zichron Elazar). His biographers extol the effectiveness of his prayers. In 1833, he was hit by lightning and became blind. Nevertheless, he continued studying from memory until his last days. At that time, his exceptional memory and proficiency in the entire Torah was apparent. The Chatam Sofer mentioned this in his eulogy: "He was blind for several years, yet this did not impair his amazing erudition and sharpness". The Chatam Sofer cites his books in several places, although he was his contemporary. R. Mordechai Banet stated in awe that his book "Shaarei Chochmah – Shev Shemateta" was "not composed by a human but rather by an angel, and the world has never seen anything like it". Although R. Elazar considered printing his books a G-dly mission, he never went into debt to print them: "He would not allow himself to print too much at once, fearing that he will not be able to pay the expenses... Therefore, he would print his novellae one part at a time… using the profits from the sale of each part to continue printing, for his sole aim was to magnify and strengthen the Torah" (Beit Asher Ohel Sarah, p. 103, at the beginning of Menuchat Asher, Brooklyn, 1963). In his testament, he requested that the names of all his books be inscribed on his tombstone.

39a

39. ספר לחם סתרים – שטרסבורג, תקל"ז – עותק של האדמו"ר מסיגט רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים בעל "קדושת יום טוב", שעבר לבנו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר לחם סתרים, פירוש על מסכת עבודה זרה, מאת רבי שלמה אלגאזי. שטרסבורג, [תקל"ז 1777]. עם הסכמת "הנודע ביהודה".
העותק של האדמו"ר מסיגט רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים בעל "קדושת יום טוב" ושל בנו האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר.
בשער ובדפי הבטנה רישומים רבים, בהם רישומי בעלות של רבי "חנניה יום טוב ליפא ט"ב [טייטלבוים]" בעברית ובאותיות לטיניות [כנראה מתקופת כהונתו כאב"ד טעטש]. בדף השער חותמת בעלות של בנו האדמו"ר רבי יואל "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".
בראש דף השער רישום "קוויטל" של רבי "אריה ליב כהנא בן רחל".
בדפי הבטנה רישומי בעלות של רבי "יוסף מרדכי הכהן" מטעטש. הגאון רבי יוסף מרדכי כהנא (נפטר תרנ"ו) אב"ד טעטש, בעל "דברי צדיקים". בן-בנו של הגאון רבי יוסף מרדכי כהנא ראב"ד סיגט (נפטר תקצ"ד), שהיה בנו של רבי יהודה כהנא בעל "קונטרס הספיקות", ובהקדמת ספר "קצות החושן" מאת דודו רבי אריה ליב הכהן, הוא מברכו ומזכירו לשבח: "...בן אחי הנ"ל, היניק וחכים האברך יקר הערך המופלג מוהר"ר יוסף מרדכי הכהן, פאר יכהן".
[4], קיב, [4] דף; יד דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים במספר דפים. קרע חסר בתחתית דף השער. כריכת עור עתיקה, עם שדרת עור חדשה.

פתיחה: $3000
הערכה: $8000-10,000

39b

39. Lechem Setarim – Strasbourg, 1777 – Copy of Rebbe Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum of Sighet, Author of Kedushat Yom Tov, and of His Son, Rebbe Yoel of Satmar

Lechem Setarim, commentary to Tractate Avodah Zara, by R. Shlomo Algazi. Strasbourg, [1777]. With approbation by the Noda BiYehuda.
Copy of Rebbe Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum of Sighet, author of Kedushat Yom Tov, and of his son Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar.
The title page and endpapers bear many inscriptions, including ownership inscriptions of R. "Chananya Yom Tov Lipa T.B. [Teitelbaum]" in Hebrew and Latin characters (presumably from his tenure as rabbi of Tetsh). On the title page, stamp of his son, Rebbe Yoel "Rabbi of Karoly and the region".
At the top of the title page, kvittel of R. "Aryeh Leib Kahana son of Rachel".
The endpapers bear ownership inscriptions of R. "Yosef Mordechai HaKohen" of Tetsh (Tiachiv). R. Yosef Mordechai Kahana (d. 1896), rabbi of Tetsh, author of Divrei Tzaddikim. Grandson of R. Yosef Mordechai Kahana, head of the Sighet Beit Din (d. 1834), son of R. Yehuda Kahana author of Kuntress HaSefekot. In the foreword to Ketzot HaChoshen by his uncle, R. Aryeh Leib HaKohen, the latter blesses and praises him: "...this nephew, the young and erudite Torah scholar, the precious and outstanding R. Yosef Mordechai HaKohen...".
[4], 112, [4] leaves; 14 leaves. 19.5 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Tears to several leaves. Open tear to bottom of title page. Early leather binding, with new leather spine.

Opening price: $3000
Estimate: $8000-10,000

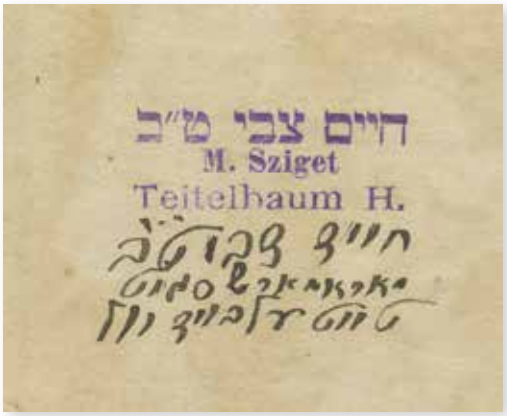

40a

40b

40. ספר לחם יהודה – ליוורנו, תק"ה – עותק של האדמו"ר מסיגט בעל "קדושת יום טוב", שעבר לבנו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, עם חתימות וחותמות אחיו בעל ה"עצי חיים" – חתימת רבי שלמה גאנצפריד בעל "קיצור שולחן ערוך"

ספר לחם יהודה, על הרמב"ם, חלק ראשון, מאת הגאון רבי יהודה עייאש. ליוורנו, [תק"ה 1745]. מהדורה ראשונה.

העותק של האדמו"ר מסיגט רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים בעל "קדושת יום טוב" ושל בניו האדמו"ר רבי יואל מסאטמר ורבי חיים צבי אב"ד סיגט.

בדפי הבטנה רישומים מליציים, חתימות וחותמות של "חיים צבי ט"ב [טייטלבוים] / Teitelbaum H. / M. Sziget", הכותב שהספר שייך לאביו הגאון הקדוש רבי חנניה יו"ט ליפא ט"ב.

חותמות בעלות שונות של אחיו – האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים, עם הכתובות: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".

ספר זה היה שייך קודם לכן להגאון רבי שלמה גאנצפריד מאונגוואר בעל "קיצור שולחן ערוך". בשער הספר מופיעה חתימתו: "**שלמה גאנצפריד**". חתימות נוספות בשער: "הק' שמואל [זנוויל?]"; "יוסף מרדכי הכהן" [כנראה, רבי יוסף מרדכי כהנא אב"ד טעטש, בעל "דברי צדיקים", נפטר בסיגט בשנת תרנ"ו. נכדו של רבי יוסף מרדכי כהנא ראב"ד סיגט שנפטר בשנת תקצ"ד. ראה אודותיו פריט קודם].

בעמוד הריק שבסוף החלק הראשון מופיעה רשימת מפתחות בכתב-יד (יתכן והיא בכתב-ידו של רבי שלמה גאנצפריד).

[4], קיח, [1] דף. 31 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים. בלאי וקרעים. סימני עש קלים. כריכה ישנה, עם שדרת עור חדשה.

פתיחה: $5000
הערכה: $10,000-15,000

הגאון הנודע רבי שלמה גנצפריד (תקס"ד–תרמ"ו), ראב"ד אונגוואר עיר מולדתו, משנת תר"י עד פטירתו בשנת תרמ"ו ועמד בראש מערכות הרבנות האורתודוקסית בהונגריה. בהיותו בן שמונה שנים מת עליו אביו רבי יוסף (שהיה דיין ומו"ץ באונגוואר), וחינוכו עבר לידי הרב צבי הירש הלר [ר' הירשלי חריף] מחבר הספר הידוע "טיב גיטין". חיבר עשרות חיבורים חשובים, אך עיקר פרסומו בא בשל ספרו המפורסם "קיצור שולחן ערוך", אשר זכה למהדורות רבות מאז שיצא לראשונה באונגוואר שנת תרכ"ד [ב"אוצר ישראל", ניו יורק תרס"ט, נכתב שעד זמנו יצאו לאור כחצי מיליון טפסים מספר קיצור שו"ע, ועל פי ד"ר יצחק ריבקינד הופיעו ממנו עד שנת תש"כ למעלה ממיליון טפסים]. ספרו הראשון "קסת הסופר" על הלכות כתיבת סת"ם יצא לאור בשנת תקצ"ד בעיר אפען, הספר זכה להסכמת מרן ה"חתם סופר" אשר כתב כי לא יתנו קבלת סופר לתלמידים עד שיהיו בקיאים בספר הזה ואף עיטרו בהגהותיו.

40. Lechem Yehuda – Livorno, 1745 – Copy of the Kedushat Yom Tov, Rebbe of Sighet, and of His Son Rebbe Yoel of Satmar, with Early Signatures and Stamps of His Brother, the Atzei Chaim – Signature of Rabbi Shlomo Ganzfried, Author of Kitzur Shulchan Aruch

Lechem Yehuda on the Rambam, Part I, by R. Yehuda Ayash. Livorno, [1745]. First edition.

Copy of Rebbe Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum of Sighet, author of Kedushat Yom Tov, and of his sons, Rebbe Yoel of Satmar and Rebbe Chaim Tzvi Rabbi of Sighet.

The endpapers bear poetic inscriptions, signatures and stamps of "Chaim Tzvi T.B. [Teitelbaum] – M. Sziget – Teitelbaum H.", who writes that the book belongs to his father, R. Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum.

Various stamps of his brother – Rebbe Yoel Teitelbaum, with the inscriptions: "Rabbi of Karoly and the region", "Rabbi of Orsheva and the region".

This book previously belonged to R. Shlomo Ganzfried of Ungvar (Uzhhorod), author of Kitzur Shulchan Aruch. His signature appears on the title page: "**Shlomo Ganzfried**". Other signatures on the title page: "Shmuel [Sanvil?]"; "Yosef Mordechai HaKohen" (presumably R. Yosef Mordechai Kahana Rabbi of Tetsh, author of Divrei Tzaddikim, d. in Sighet in 1896. Grandson of R. Yosef Mordechai Kahana, head of the Sighet Beit Din, who passed away in 1834. See previous item).

The blank page at the end of part I contains a handwritten table of contents (possibly written by R. Shlomo Ganzfried).

[4], 118, [1] leaves. 31 cm. Good-fair condition. Stains. Wear and tears. Minor worming. Old binding, with new leather spine.

Opening price: $5000
Estimate: $10,000-15,000

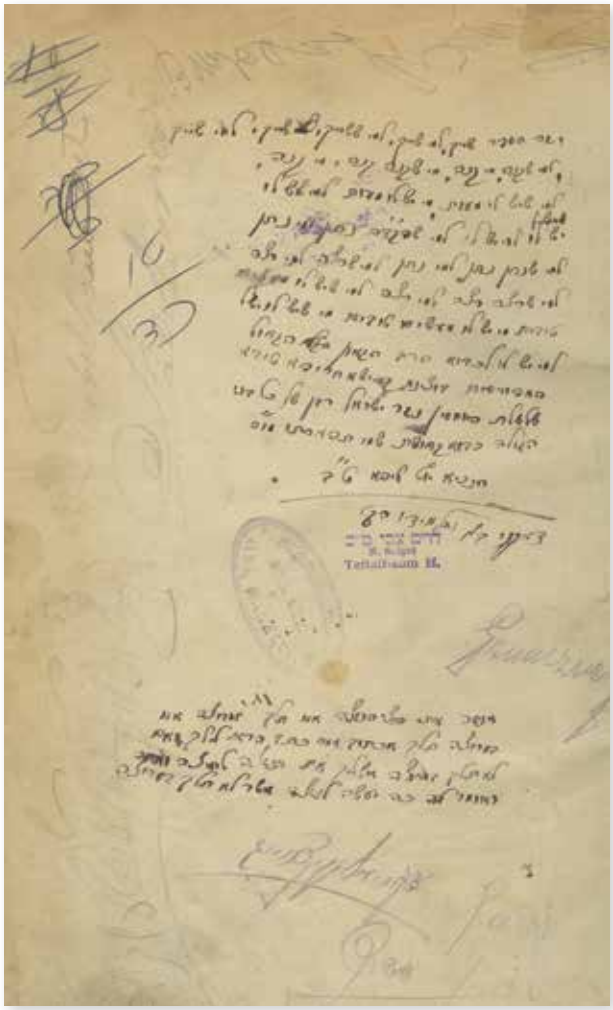

40c

R. Shlomo Ganzfried (1804-1886), head of the Ungvar Beit Din from 1850 until his passing in 1886, was a prominent leader of the Hungarian Orthodox rabbinate. He was orphaned of his father R. Yosef (dayan and posek in Ungvar) at the age of 8, and was raised by R. Tzvi Hirsh Heller (R. Hirshele Charif), author of Tiv Gittin. He authored dozens of important works; however, he is best known for his Kitzur Shulchan Aruch, printed in many editions since its first publishing in 1864 in Ungvar (Otzar Yisrael, New York, 1909, records that up until that point, half a million copies had already been published, and according to the bibliographer Dr. Yitzchak Rivkind, over a million copies had been published by 1960). R. Ganzfried's first book, Keset HaSofer, on the laws of scribal writing of Torah scrolls, tefillin and mezuzot (Óbuda, 1834), earned the effusive approbation of the Chatam Sofer, who stated that no scribe should be ordained without demonstrating proficiency in this book. The Chatam Sofer even recorded glosses to this book.

40d

41a

41b

41. שו"ע הלכה ברורה – וילהרמשדורף, תע"ז – העותק של האדמו"ר אב"ד סיגט ושל האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר הלכה ברורה – שלחן ערוך אורח חיים, עם פירוש הלכה ברורה, מאת רבי פנחס אויערבאך, חתן רבי יוסף שמואל אב"ד פפד"מ. וילהרמשדורף, [תע"ז 1717]. מהדורה יחידה.

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף שלפני דף השער רישום בכתב יד: "**זה הספר הקדוש שייך לאדמו"ר שליט"א אב"ד דק"ק סיגעט**" [כפי הנראה הכוונה לרבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים בעל "קדושת יום טוב", אך יתכן והכוונה היא לאביו בעל "ייטב לב", שכיהן לפניו כאב"ד סיגט].

חותמות בעלות שונות של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, בהן חותמת מימי נעוריו: "**יואל טייטלבוים בהרה"צ ז"ל – מ. סיגעט**" [מתקופת מגוריו בבית משפחתו בסיגט - לאחר פטירת אביו, ולפני שעבר לגור בסאטמר בשנת תרס"ה], ושתי חותמות עם הכתובות: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".

חתימה בשער: "אהרן ברוקענשטיין" [רבי אהרן ברוקנשטיין, מראשוני העולים מזיבנבירגן לירושלים בשנת תרט"ו ומגבאי בית הכנסת "החורבה" כארבעים שנה. ראה אודותיו וצילום חתימותיו: עלי זכרון, גליון 45, ניסן תשע"ח, עמ' לד-נא].

חתימה עתיקה (משולבת במספור של דף ג): "גבריאל וויזל".

[2], ב-קפו, [2] דף. 30 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בדפים הראשונים (כעשרה דפים), עם פגיעות במרכז הטקסט. סימני עש. חותמת ורישומים. כריכה חדשה.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-8000

41. Shulchan Aruch Halachah Berurah – Wilhelmsdorf, 1717 – Copy of the Rabbi of Sighet, and of Rebbe Yoel of Satmar

Halachah Berurah – Shulchan Aruch Orach Chaim, with the Halachah Berurah commentary, by R. Pinchas Auerbach, son-in-law of R. Yosef Shmuel Rabbi of Frankfurt am Main. Wilhelmsdorf, [1717]. Only edition.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. A handwritten inscription on the flyleaf: "**This holy book belongs to the rebbe, rabbi of Sighet**" (the inscription presumably refers to R. Chananya Yom Tov Lipa Teitelbaum, author of Kedushat Yom Tov, yet it is also possible that it refers to his father, the Yitav Lev, who served before him as rabbi of Sighet).

Various stamps of Rebbe Yoel of Satmar, including an early stamp: "**Yoel Teitelbaum son of the late rabbi – M. Sighet**" (from the time he lived in his parents' home in Sighet, after the passing of his father, before he moved to Satmar in 1905), and two stamps with the inscriptions: "Rabbi of Karoly and the region", "Rabbi of Orsheva and the region".

Signature on the title page: "Aharon Bruckenstein" (R. Aharon Bruckenstein, one of the first to immigrate from Siebenbürgen, Transylvania to Jerusalem in 1855, served as gabbai of the Churvah synagogue for forty years. For more information about him and a picture of his signatures, see: Alei Zikaron, 45, Nissan 2018, pp. 34-51).

Early signature (using page numeral on leaf 3): "Gavriel Weisel".

[2], 2-186, [2] leaves. 30 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Tears to (approx. 10) first leaves, affecting center of text. Worming. Stamp and inscriptions. New binding.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-8000

42. ספר תולדות אדם, לרבי משה דוד אשכנזי אב"ד טולטשווא – ירושלים, תר"ה – עותק מעזבון הרב המחבר, עם חותמות בעלות של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, מצאצאי המחבר

ספר תולדות אדם, חידושים על סוגיות הש"ס, מאת הגאון הקדוש רבי משה דוד אשכנזי. ירושלים, [תר"ה 1845]. דפוס רבי ישראל ב"ק [תלמיד רבי ישראל מרוז'ין ורבי לוי יצחק מברדיטשוב].

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר, שהיה צאצא של המחבר. בעמוד השער ובעמוד האחרון חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".

בשער הספר הקדשה עצמית ארוכה (וקצוצה) בכתב יד וחתימת רבי יעקב מרדכי מליזענסק, הכותב שקיבל את הספר מעזבון המחבר בתנאי שאם צאצאי המחבר יבקשו את הספר בחזרה, יהיה מחויב להחזירו לידיהם: "זה הספר ניתן לי במתנה מע[זבון] הרב המחבר זצוק"ל ע"פ האפ[וטרופסים?], דהיינו, א' – שלא אמכור ושלא את[ן] במתנה לזולתי. ב' – שאם יבא מ[כתב ממשפחתו?] של המחבר שישלחו להם הספרים [--?] מחויב אנוכי להחזיר, ולראי' באת[י עה"ח] הק' יעקב מרדכי מליזענסק אי[...]".

המחבר, הרב הקדוש רבי משה דוד אשכנזי אב"ד טאלטשווא-צפת (תקל"ד-תרט"ז, אישים בתשובות החת"ס, עמ' ש) בעל "תולדות אדם" ו"באר שבע", חותנו של האדמו"ר בעל "ייטב לב" מסיגעט ואביו של רבי יואל אשכנזי אב"ד זלוטשוב. לגזעו הקדוש מתייחסים האדמור"ים מסאטמר-סיגט ומקלויזנבורג. כבר בגיל צעיר נתקבל לאב"ד העיר טולטשווא, ובמשרה זו כיהן כארבעים שנה. עלה לצפת בשנת תר"ד והיה ממקימי הישוב החסידי בצפת שלאחר הרעש. זמן קצר לאחר עלייתו ארצה, הדפיס את ספרו שלפנינו בדפוסו של רבי ישראל ב"ק בירושלים. את הספר חיבר בשנות השלושים לחייו, ורבי יעקב מליסא בעל "חוות דעת" כותב עליו בהסכמתו לספר: "הרב הגאון המפורסם מ' משה דוד... האי גברא לא צריך לדידי ולדכוותי, אך רצונו של אדם זהו כבודו ואין מסרבין לגדול". ביתו ובית מדרשו בצפת שוקמו ע"י נכדו האדמו"ר מקלויזנבורג, וכיום שוכנים בהם מוסדות צאנז בעיה"ק צפת.

מקבל הספר הוא רבי יעקב מרדכי מליזענסק וצפת. חתימתו מופיעה במכתב שנשלח לבעל ה"דברי חיים" מצאנז ע"י ראשי העדה החסידית בצפת, ונדפס בספר "ארץ הצבי" (וינה, תרמ"ג, עמ' 184).

[2], קמב דף. 29.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. קרעים וסימני עש, עם פגיעות בטקסט והדבקות נייר (בעיקר בדפים הראשונים והאחרונים). חותמת ורישומים. כריכת עור חדשה. סטפנסקי חסידות, מס' 603; ש' הלוי, מס' 33.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-8000

42a

42b

43a

42. Toldot Adam, by R. Moshe David Ashkenazi Rabbi of Tolcsva – Jerusalem, 1845 – Copy from the Estate of the Author, with Stamps of Rebbe Yoel of Satmar, Descendant of the Author

Toldot Adam, novellae on Talmudic topics, by R. Moshe David Ashkenazi. Jerusalem: R. Yisrael Bak (disciple of R. Yisrael of Ruzhin and R. Levi Yitzchak of Berditchev), [1845].

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar, a descendant of the author. Stamps of the rebbe on the title page and final page, with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

The title page bears a long inscription (trimmed) handwritten and signed by R. Yaakov Mordechai of Lizhensk, stating that he received the book from the estate of the author, on condition he returns it to the descendants of the author upon their request.

The author, R. Moshe David Ashkenazi – rabbi of Tolcsva-Safed, (1774-1856, Ishim B'Teshuvot HeChatam Sofer, p. 300), father-in-law of the Yitav Lev Rebbe of Sighet and father of R. Yoel Ashkenazi, rabbi of Zlotchov. Ancestor of the rebbes of Satmar and Klausenburg. At a young age he was appointed rabbi of Tolcsva, a position he held for forty years. He moved to Safed in 1844 and was one of the founders of the Chassidic settlement in post-earthquake Safed. A short while after his immigration to Eretz Israel, he printed this book in the printing press of R. Yisrael Bak in Jerusalem. He authored the book in his thirties and Rabbi Yaakov of Lissa, author of Chavat Daat writes in his approbation to the book: "The famous Torah scholar R. Moshe David… does not need me and my likes, but I honor his wish and cannot refuse a person greater than I". His home and Beit Midrash in Safed were restored by his grandson the Rebbe of Klausenburg and at present, they house the Sanz institutes in Safed. He also authored the book Be'er Sheva.

The recipient of the book was R. Yaakov Mordechai of Lizhensk and Safed. His signature appears on a letter which the leaders of the Chassidic community in Safed sent to the Divrei Chaim of Sanz, published in Eretz HaTzvi (Vienna, 1883, p. 184).

[2], 142 leaves. 29.5 cm. Good-fair condition. Stains. Tears and worming, affecting text, with paper repairs (primarily to first and final leaves). Stamp and inscriptions. New leather binding.

Stefansky Chassidut, no. 603; Sh. HaLevy, no. 33.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-8000

43. ספר עיר דוד – אמשטרדם, תע"ט – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר – עם רישום "קוויטל"

ספר עיר דוד, דרושים, מאת רבי דוד מלידא. אמשטרדם, [תע"ט 1719].

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. על נייר השיקום בדף השער מופיעה חותמתו, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א". חותמת נוספת שלו בדף קו/2.

בדף השער (על נייר השיקום) רישום הקדשה: "למזכרת אהבא[!] כתבתי שמי... יוסף מנחם כ"ץ מקאשעל, מחוז מארמארעש", ורישום "קוויטל": "יעקב צבי ב' יהודית בילא להצלחה בכל ענינים". רישומי בעלות נוספים (של "ישראל חרמ"ן מלבוב"), וחותמת: "יוסף חיים - סאטמאר". בדף הבטנה הקדמי רישום "קוויטל" נוסף: "אפרים בן טאבא, מנחם בן פעסיל...". בדפי הספר מספר הגהות בכתב-יד, ממספר כותבים (חלקן קצוצות, שתיים מהן ארוכות).

[1], ג–קז דף. 30 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, בהם כתמי רטיבות. קרעים חסרים גדולים בדף השער, עם פגיעה בטקסט, משוקמים בהשלמת נייר. קרעים חסרים גדולים בכעשרה דפים נוספים, עם פגיעה בטקסט. קרעים במספר דפים נוספים, חלקם משוקמים. חותמת. כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

43. Ir David – Amsterdam, 1719 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar – With a Kvittel Inscription

Ir David, homiletics, by R. David of Lida. Amsterdam, [1719].
Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Title page incomplete and repaired with paper; stamp of the rebbe on the paper addition: "Rabbi of Karoly and the region". Another stamp of the rebbe on p. 106b. Dedication on title page (on the paper addition): "As a remembrance of love I wrote my name… Yosef Menachem Katz of Kasheli [Koshel'ovo], Maramureș region", and kvittel: "Yaakov Tzvi son of Yehudit Baila for success in all areas". Additional ownership inscriptions and stamp: "Yosef Chaim – Satmar". Another kvittel on the front endpaper: "Efraim son of Tova, Menachem son of Pessel".
The book contains several handwritten glosses, from several writers (some are trimmed, including two lengthy ones).
[1], 3-107 leaves. 30 cm. Fair condition. Stains, including dampstains. Large open tears to title page, affecting text, repaired with paper. Large open tears to approx. 10 other leaves, affecting text. Tears to several other leaves, repaired in part. Stamp. New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

43b

44a

44. ספר מגלה עמוקות – זולקווא, תק"ס – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר – חתימה עתיקה

ספר מגלה עמוקות, רנ"ב אופנים לביאור תפלת "ואתחנן" עפ"י הקבלה, מהגאון רבי נתן נטע שפירא אב"ד קראקא. זולקווא, [תק"ס 1800]. מהדורה שלישית, על פי מהדורת פיורדא [תנ"א 1691], בתוספת "מראה האופנים" – מפתח לפסוקי המקרא.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בשער ובדפי הבטנה חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".
חתימה עתיקה במרכז השער: "משה [ט?]---". יתכן שזו חתימת הגאון הקדוש רבי משה טייטלבוים בעל ה"ישמח משה", וספר זה עבר בירושה במשפחות צאצאיו, כמו ספרים אחרים מספרייתו שהגיעו אל האדמו"ר רבי יואל מסאטמר בירושת בית-אבות.
[9], א, א-מב, מא-מב, מה-נב, נ-נא, [2], נז-עג, [2] דף (מספור דפים משובש. דפים יג-יד נכרכו בסדר הפוך). 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים (כתמי רטיבות לאורך הספר). בלאי. חיתוך דפים עם פגיעה בגבול הטקסט והכותרות בדפים רבים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

44b

45a

44. Megaleh Amukot – Zhovkva, 1800 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar – Early Signature

Megaleh Amukot, 252 kabbalistic interpretations of the prayer of VaEtchanan, by R. Natan Nota Shapiro Rabbi of Krakow. Zhovkva, [1800]. Third edition, based on the Fürth 1691 edition, with the addition of Mareh HaOfanim – index of biblical verses.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe on the title page and endpapers, with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

Early signature in the center of the title page: "Moshe [T?]----". This may be the signature of Rebbe Moshe Teitelbaum, author of Yismach Moshe, the great-great-grandfather of Rebbe Yoel of Satmar. Books from the library of the Yismach Moshe are known to have been inherited by Rebbe Yoel of Satmar.

[9], 1, 1-42, 41-42, 45-52, 50-51, [2], 57-73, [2] leaves (misfoliation. Leaves 13-14 bound in reverse order). 21 cm. Good-fair condition. Stains (dampstains throughout). Wear. Margins trimmed, affecting edge of text and headings of many leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

45. Tzemach David – Salonika, 1811 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Tzemach David, homilies on the Torah, Part II – on the Books of Bamidbar-Devarim, Neviim and Ketuvim, by R. Yosef David author of Responsa Beit David. Salonika, [1811]. Only edition. With Mashma'ut Dorshim and Klalei HaTalmud.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe on the title page and other leaves, with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

[1], 141, 29 leaves. 27.5 cm. Overall good condition. Stains and wear. Worming (affecting text of final nine leaves of second sequence). Stamp. New leather binding.

The first part of this book – homilies on the Books of Bereshit, Shemot and Vayikra, was printed in Salonika in 1785, and the present book comprises part II, printed many years later.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

45. ספר צמח דוד – שאלוניקי, תקע"א – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר צמח דוד, דרשות על התורה, חלק ב' על במדבר-דברים, נביאים וכתובים, מאת רבי יוסף דוד בעל שו"ת "בית דוד". שאלוניקי, [תקע"א 1811]. מהדורה יחידה. עם קונטרס "משמעות דורשים" ו"כללי התלמוד".

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בשער ובדפים נוספים חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".

[1], קמא, כט דף. 27.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים ובלאי. סימני עש (פגיעות בטקסט בתשעת הדפים האחרונים מהספירה השניה). חותמת. כריכת עור חדשה.

חלקו הראשון של הספר עם הדרשות על בראשית, שמות וויקרא, נדפס בשלוניקי בשנת תקמ"ה, ולפנינו החלק השני שנדפס לאחר שנים רבות.

45b

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

46. ספר ושבועתו ליצחק – ליוורנו, תקפ"ה – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר ושבועתו ליצחק, חידושים ופלפולים בדיני שבועה, מאת רבי יצחק נטף. ליוורנו, [תקפ"ה 1825]. מהדורה יחידה.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".
[1], קטו דף. 20 ס"מ. מצב טוב. כתמים. הדבקות נייר בדף השער ובדף האחרון. סימני עש בשוליים, ללא פגיעה בטקסט. חותמת. כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

46. UShevuato LeYitzchak – Livorno, 1825 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

UShevuato LeYitzchak, novellae and pilpul on the laws of oaths, by R. Yitzchak Nataf. Livorno, [1825]. Only edition. Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe, with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".
[1], 115 leaves. 20 cm. Good condition. Stains. Paper repairs to title page and final leaf. Marginal worming, not affecting text. Stamp. New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

46a

47. ספר כרם שלמה – הומבורג, תצ"ח – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר כרם שלמה, דרשות על התורה, מאת רבי שלמה זלמן גייגר, מדייני פרנקפורט דמיין. "הומבורג פאר דער הא" (באד הומבורג Bad Homburg vor der Höhe), [תצ"ח 1738]. מהדורה ראשונה.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בשני הדפים האחרונים חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".
בראש עמוד השער הקדשה בכתב-יד לרגל חתונה - "...לדור[ו]ן איין ווארך", בכתב ידו וחתימתו של רבי "**פייבל בלאאמ"ו הרב המה"ג כמ"ה זוסמן תאומים נר"ו**" [איין-ווארך הוא כינוי למעמד חלוקת מתנות לחתן ולכלה קודם החופה, שהיה נהוג באשכנז. ראה שו"ת רבי טיאה ווייל סימן מב ובשו"ת חוות יאיר סימן קמד].
רבי זוסמאן תאומים-שנאפיר אב"ד בינגן ומדינת מגנצא (נפטר תשרי תקמ"ט), בנו של רבי אהרן תאומים-שנאפיר (השני) אב"ד בינגן ומחוז צווייבריקן (נפטר טבת תקכ"ה); בנו של רבי אריה יהודה ליב תאומים-פרנקל-שנאפיר (נפטר אייר תע"ז), מדייני פרנקפורט בבית דינו של רבי נפתלי כ"ץ בעל ה"סמיכת חכמים"; בנו של רבי אהרן תאומים (הראשון) בעל "בגדי אהרן" אב"ד וורמייזא וקראקא (נהרג על קידוש השם בשנת ת"נ, הי"ד).
[2], ב-מט דף. 32 ס"מ. שוליים רחבים. מצב טוב. כתמים. קרע קטן בחלק העליון של כל הדפים, עם פגיעה בטקסט. הדבקות נייר בשולי הדף האחרון. חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

46b

47. Kerem Shlomo – Homburg, 1738 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Kerem Shlomo, homilies on the Torah, by R. Shlomo Zalman Geiger, a dayan in Frankfurt am Main. Bad Homburg vor der Höhe, [1738]. First edition.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. On the two final leaves, the rebbe's stamps, with the inscription: "Rabbi of Orsheva and the region".

At the top of the title page, a wedding dedication handwritten and signed by R. "**Feivel son of R. Sussman Teomim**".

R. Sussman Teomim-Schnapper, rabbi of Bingen and the Mainz county (d. Tishrei 1788), son of R. Aharon Teomim-Schnapper (the second), rabbi of Bingen and Palatine Zweibrücken (d. Tevet 1765); son of R. Aryeh Yehuda Leib Teomim-Fränkel-Schnapper (d. Iyar 1717), a dayan in the Beit Din of R. Naftali Katz, author of Semichat Chachamim, in Frankfurt; son of R. Aharon Teomim (the first), author of Bigdei Aharon, rabbi of Worms and Krakow (murdered in 1690).

[2], 2-49 leaves. 32 cm. Wide margins. Good condition. Stains. Small tear to upper part of all leaves, affecting text. Marginal paper repairs to final leaf. Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

47a

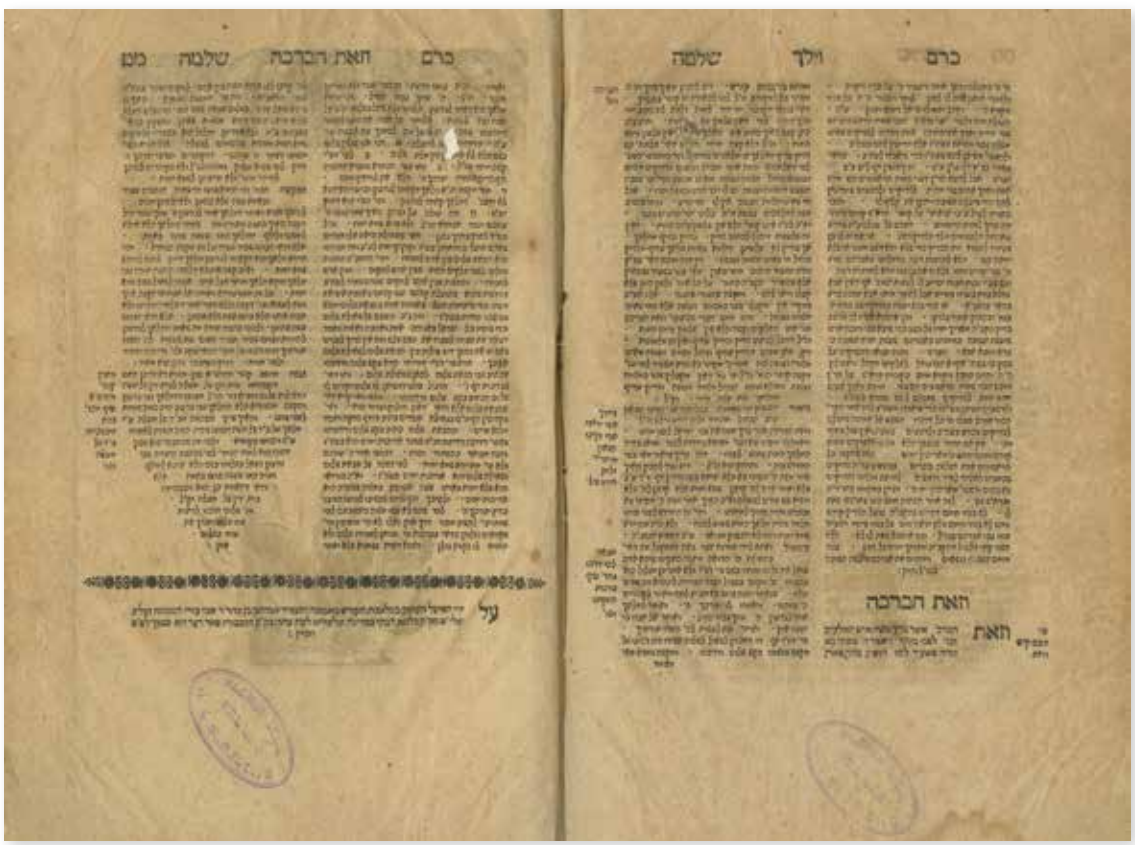

47b

48a

48b

48. ספר שער הפסוקים וספר הליקוטים למהרח"ו – ירושלים, תרכ"ג – מהדורה ראשונה – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר שער הפסוקים וספר הליקוטין, מאת רבינו חיים ויטאל. ירושלים, [תרכ"ג 1863]. דפוס רבי ישראל ב"ק (תלמיד רבי ישראל מרוז'ין ורבי לוי יצחק מברדיטשוב). מהדורה ראשונה.

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בעמוד השער ובעמוד האחרון חותמות בעלות של האדמו"ר, שתיים מהן בעברית, עם הכתובת "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", ואחת באותיות לטיניות, עם הכתובת: "Teitelbaum Joel – Rabbi – Ilosva, Bereg m." (יואל טייטלבוים, רב באורשיווא).

[4], קנח, [2] דף. ללא דף שער נוסף המופיע בחלק מהעותקים. 32.5 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. קרעים קלים ובלאי. חותמת. כריכת עור חדשה.

ש' הלוי, מס' 91.

פתיחה: $2000

הערכה: $5000-8000

48. Shaar HaPesukim and Sefer HaLikutim by Rabbi Chaim Vital – Jerusalem, 1863 – First Edition – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Shaar HaPesukim and Sefer HaLikutin, by R. Chaim Vital. Jerusalem: R. Yisrael Bak (disciple of R. Yisrael of Ruzhin and R. Levi Yitzchak of Berditchev), [1863]. First edition.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. The title page and final page bear the Rebbe's stamps, including two in Hebrew with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region" and one in Latin characters: "Teitelbaum Joel – Rabbi – Ilosva, Bereg m." (Yoel Teitelbaum, Rabbi in Orsheva).

[4], 158, [2] leaves. Without additional title page present in some copies. 32.5 cm. Overall good condition. Stains. Minor tears and wear. Stamp. New leather binding.

Sh. HaLevy, no. 91.

Opening price: $2000

Estimate: $5000-8000

49

49. ספר חסידים – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, עם חתימותיו וחותמותיו – רישומי "קוויטל" לברכה וישועה

ספר חסידים, לרבינו יהודה החסיד. ווארשא, תרס"ב 1801.

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בעמוד השער שלוש חתימות בכתב-יד קדשו של האדמו"ר: "**לה"ו יואל טייטעלבוים סאטמאר י"ע**" [ישמרה עליון]; "**להו"מ** [לה' הארץ ומלואה] **יואל טייטעלבוים קראליע"א**" [קראלי יע"א - ישמרה עליון אמן]; "**יואל טייטעלבוים אבדק"קראליע"א**" [אב"ד דק"ק קראלי יע"א]. בדף הבטנה שלפני דף השער רישומים רבים באותיות לטיניות: "Teitetelbaum Joel – Satmar" (יואל טייטלבוים, סאטמר).

חותמות בעלות של האדמו"ר. שלוש מהן מימי נעוריו: "**יואל טייטלבוים בהרה"צ ז"ל – מ. סיגעט**" [מתקופת מגוריו בבית משפחתו בסיגט - לאחר פטירת אביו, ולפני שעבר לגור בסאטמר בשנת תרס"ה], ואחת עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".

רישומים רבים בדף הבטנה ובדף השער (משני צדיו), בהם רישומי "קוויטל" רבים, של חסידים שכתבו את שמם ושם אמם כדי שהאדמו"ר יזכירם לברכה וישועה בעת תפילתו ולימודו: "משה בן ברכה להנצל מכל רע"; "אשר אנטשיל בן ברכה להצלחה"; "צבי בן פעסיל להצלחה [בלימוד ---]"; "צבי בן פעסיל לבהגו"נ [לבריאות הגוף ונפש] ולהתמדה בלימוד התורה"; "שמואל בן אלטע חי' זיסעל"; "שמואל בן נעכא לפרנסה בנקל"; "שלום בן אברהם אלי פינקילשטיין"; "ב"ה סאטמאר. אברהם יצחק בן חוה".

[2], 223 עמ'. 21.5 ס"מ. נייר יבש. מצב בינוני. כתמים רבים. קרעים ובלאי. חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

49. Sefer Chassidim – Copy of Rebbe Yoel of Satmar, with His Signatures and Stamps – Kvittel Inscriptions for Blessing and Salvation

Sefer Chassidim by Rabbenu Yehuda HaChassid. Warsaw, 1801.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. The title page bears three of the rebbe's signatures: "**Yoel Teitelbaum Satmar**"; "**Yoel Teitelbaum Karoly**"; "**Yoel Teitelbaum Rabbi of Karoly**". The flyleaf bears many inscriptions in Latin characters: "Teitelbaum Joel – Satmar".

Stamps of the rebbe, including three early stamps: "**Yoel Teitelbaum son of the late rabbi – M. Sighet**" (from the time he lived in his parents' home in Sighet, after the passing of his father, before he moved to Satmar in 1905) and one with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

Many inscriptions on the endpaper and title page (recto and verso), including numerous kvittels by Chassidim who wrote their names and their mothers' names to be mentioned by the rebbe during his prayers and studies, for blessing and salvation.

[2], 223 pages. 21.5 cm. Dry paper. Fair condition. Many stains. Tears and wear. Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

50

51

50. ספר עלי נהר, ביאור לכוונות הרש"ש – ירושלים, תרנ"ו – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר עלי נהר, ביאורים לכוונות הרש"ש. ירושלים, תרנ"ו [1896]. מהדורה ראשונה, על פי כתב יד ש"נמצא בכתיבת יד הרב... המקובל האלקי כמהר"ר ניסים הררי המכונה רפול זלה"ה זיע"א".

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. חותמות בעלות של האדמו"ר מתקופת מגוריו בעיה"ק ירושלים [בשנת תש"ו בערך, לפני שעבר לארה"ב], עם הכתובת: "יואל טייטלבוים אבדק"ק סאטמאר והגלילות - בעיה"ק ירושלים תובב"א".

תוכן הספר "סובב הולך לבאר דברי הרש"ש זיע"א... בספרו הבהיר נה"ש [נהר שלום] ובסדורו כת"י...". בספר זה נדפסו גם הגהות הרב המקובל רבי שאול דוויך הכהן נר"ו - הרב השד"ה.

[2], ב–כח דף; ו עמ'. 23.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב. כתמים. קרעים בשוליים ודפים מנותקים. סימני עש קלים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

50. Alei Nahar, Commentary on the Kavanot of the Rashash – Jerusalem, 1896 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Alei Nahar, commentary on the kavanot of the Rashash. Jerusalem, 1896. First edition, based on a manuscript "handwritten by the rabbi... G-dly kabbalist, R. Nissim Harari-Raful".

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe from the time he resided in Jerusalem (ca. 1946, before he moved to the United States), with the inscription: "Yoel Teitelbaum, rabbi of Satmar and the region – in Jerusalem".

The book explains the teachings of the Rashash in his book Nahar Shalom and in his manuscript siddur. This book also comprises printed glosses by the kabbalist R. Shaul Dweck HaKohen – HaRav HaSadeh.

[2], 2-28 leaves; 6 pages. 23.5 cm. Dry paper. Good condition. Stains. Marginal tears and detached leaves. Minor worming. Stamps. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

51. ספר מגיד מישרים – וילנא, תרל"ה – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר – עם רישום "קוויטל"

ספר מגיד מישרים, מאת רבינו יוסף קארו בעל "בית יוסף" ו"שלחן ערוך". ווילנא, תרל"ה 1875.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. חותמות בעלות של האדמו"ר מתקופת מגוריו בעיה"ק ירושלים [בשנת תש"ו בערך, לפני שעבר לארה"ב], עם הכתובת: "יואל טייטלבוים אבדק"ק סאטמאר והגלילות – בעיה"ק ירושלים תובב"א".
בראש השער רישום "קוויטל" (כנראה של חסיד שנתן את הספר לאדמו"ר ורשם את שמו ושם אמו כדי שהאדמו"ר יזכירו לברכה וישועה בעת תפילתו ולימודו).
חותמות בעלות מוקדמות יותר של רבי יעקב בן ציון הכהן מנדלסון – רב בניוארק, ארה"ב [נולד בתשרי תרל"ו ונפטר בחודש אב תש"א].
הספר המופלא מגיד מישרים מכיל סודות גדולים וסתרי תורה שנתגלו למרן רבי יוסף קארו בעל בית יוסף ושלחן ערוך, באמצעות "מגיד" שנשלח אליו מן השמים והיה מתגלה אליו לעתים מזומנות.
[3], 4–104 עמ'. 20.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב–בינוני. כתמים. קרעים חסרים בשולי מספר דפים, עם חסרון בטקסט בראש הדף האחרון. נייר דבק לשיקום במספר מקומות. חותמת. כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

51. Maggid Mesharim – Vilna, 1875 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar – With a Kvittel Inscription

Maggid Mesharim, by R. Yosef Karo, author of Beit Yosef and Shulchan Aruch. Vilna, 1875.
Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe from the time he resided in Jerusalem (ca. 1946, before he moved to the United States), with the inscription: "Yoel Teitelbaum, rabbi of Satmar and the region – in Jerusalem".
Kvittel inscription at the top of the title page (presumably by a Chassid who gave the book to the rebbe and inscribed his name and the name of his mother so that the rebbe can mention him for blessing and salvation during his prayers and studies).
Earlier stamps of R. Yaakov Ben Tzion HaKohen Mendelson, rabbi in Newark, United States (Tishrei 1875 – Av 1941).
The wondrous book Maggid Mesharim contains lofty Torah secrets revealed to R. Yosef Karo, author of Beit Yosef and Shulchan Aruch, by a heavenly maggid who frequently appeared to him.
[3], 4-104 pages. 20.5 cm. Dry paper. Good-fair condition. Stains. Marginal open tears to several leaves, with loss of text at top of final leaf. Tape repairs in various places. Stamp. New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

52a

52. ספר פרי האדמה, חלק ג' – שאלוניקי, תקט"ו – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, עם חתימת ידו מימי נעוריו

ספר פרי האדמה, על הרמב"ם, מאת רבי מיוחס ב"ר שמואל, חלק ג', מדע–שופטים, עם "תוספת הביכורים" – ליקוטים על הש"ס ועל התורה. שאלוניקי, [תקט"ו 1755]. מהדורה ראשונה.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בעמוד שמול עמוד השער חתימת ידו מימי נעוריו, בעת שהתגורר בסאטמר מיד לאחר נישואיו: "**הק' יואל ט"ב בהרה"צ מסיגוט זצ"ל, מתגורר פה ק"ק סאטמאר יצ"ו**". חותמות בעלות שונות של האדמו"ר מתקופת מאוחרות יותר, עם הכתובות: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".
רישומים שונים בעברית ובאותיות לטיניות, בהם רישום משנת תרפ"א של הבחור "ישראל דוד ב"ר חיים פריעד מק"ק בארשא".
[2], ס, [9] דף. 32 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים, בהם כתמי רטיבות. בלאי וקרעים קלים. סימני עש קלים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $8000-10,000

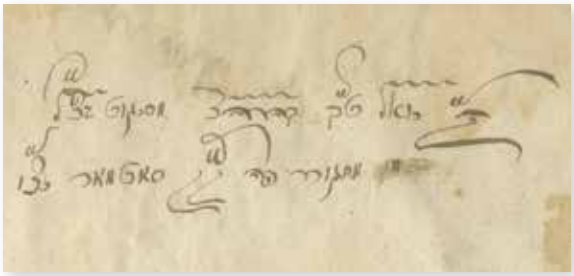

52b

52. Pri HaAdamah, Part III – Salonika, 1755 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar, with His Early Signature

Pri HaAdamah on the Rambam, by R. Meyuchas son of R. Shmuel, Part III, Mada-Shoftim, with Tosefet HaBikurim – selections on the Talmud and the Torah. Salonika, [1755]. First edition.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. On the flyleaf, his early signature from the time he resided in Satmar, immediately after his wedding: "**Yoel T.B. son of the late rabbi of Sighet, residing here, Satmar**". Stamps of the rebbe from later periods, with the inscriptions: "Rabbi of Karoly and the region", "Rabbi of Orsheva and the region".

Various inscriptions in Hebrew and Latin characters, including an inscription dated 1921 of the student "Yisrael David son of R. Chaim Fried of Borşa".

[2], 80, [9] leaves. 32 cm. Good-fair condition. Stains, including dampstains. Minor wear and tears. Minor worming. Stamps. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $8000-10,000

53

53. Torat Yosef – Wilhelmsdorf, 1725 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Torat Yosef, commentaries on Torah and the Mesorah, by R. Yosef Yozel son of R. Moshe of Frankfurt. Wilhelmsdorf, [1725]. Only edition.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamps of the rebbe on the title page and several other leaves, with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

Early signature at the top of the title page: "Avra[ham] –[?]".

[2], 4-101, [1] leaves. 33.5 cm. Fair condition. Stains, dampstains and wear. Large open tears. Minor damage to text and border of title page. Minor damage to text of two other leaves (leaves 4 and 101). Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

53. ספר תורת יוסף – וילהרמשדורף, תפ"ה – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר תורת יוסף, ביאורים על התורה ועל ה"מסורה", מאת רבי יוסף יוזיל ב"ר משה מפרנקפורט. וילהרמשדורף, [תפ"ה 1725]. מהדורה יחידה.

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בשער ובמספר דפים חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".

בראש השער חתימה עתיקה: "לה' הארץ ומלואה, הק' אבר[הם] --[?]".

[2], ד–קא, [1] דף. 33.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות ובלאי. קרעים גסים חסרים. בדף השער פגיעה קלה בטקסט ובמסגרת השער. פגיעות קלות בטקסט בשני דפים אחרים (בדף ד ובדף קא). חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

54. שו"ת שב יעקב – פרנקפורט דמיין, תק"ב – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר שו"ת שב יעקב, שני חלקים, מאת רבי יעקב פופרש כ"ץ אב"ד פרנקפורט. פרנקפורט דמיין, [תק"ב 1742]. מהדורה ראשונה. עם הסכמת בעל ה"פני יהושע".
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף הבטנה הקדמי חותמות בעלות שונות של האדמו"ר, עם הכתובות: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א", "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל".
רישום בעלות עתיק בראש דף השער: "שייך להקצין פו"מ כ"ה לימא הענא סגל".
[1], קט דף; [1], צג-קא, א-צב, קב-קלט דף (דפים צג-קא של החלק השני כרוכים שלא במקומם, מיד לאחר דף השער של החלק השני). שוליים רחבים. 33 ס"מ. נייר בהיר ואיכותי. מצב טוב. מעט כתמים. חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

54a

54b

54. Responsa Shev Yaakov – Frankfurt am Main, 1742 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Responsa Shev Yaakov, two parts, by R. Yaakov Poppers Katz Rabbi of Frankfurt. Frankfurt am Main, [1742]. First edition. Approbation by the Pnei Yehoshua.
Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. On the front endpaper, different stamps of the Rebbe, with the inscriptions: "Rabbi of Karoly and the region", "Rabbi of Orsheva and the region".
Early ownership inscription at the top of the title page: "Belongs to the distinguished community leader, Lima Hanau Segal".
[1], 109 leaves; [1], 93-101, 1-92, 102-139 leaves (leaves 93-101 of part II bound out of sequence, immediately after title page of part II). Wide margins. 33 cm. Light-colored, high-quality paper. Good condition. A few stains. Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

54c

55a

55. שו"ת לב שלמה – שאלוניקי, תקס"ח – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, עם חותמת מימי נעוריו

ספר לב שלמה, שאלות ותשובות, מאת רבי שלמה בן רבי בנימין הלוי. שאלוניקי, [תקס"ח 1808]. מהדורה יחידה.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בראש השער חותמת בעלות של האדמו"ר, מימי נעוריו: "**יואל טייטלבוים בהרה"צ ז"ל – מ. סיגעט**" [מתקופת מגוריו בבית משפחתו בסיגט – לאחר פטירת אביו, ולפני שעבר לגור בסאטמר בשנת תרס"ה].
[2], קסב דף. 28.5 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים. סימני עש, במספר דפים עם פגיעה משמעותית בטקסט. הדבקת נייר בשולי דף השער. חותמת. כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

55b

55. Responsa Lev Shlomo – Salonika, 1808 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar, with His Early Stamp

Lev Shlomo, responsa, by R. Shlomo son of R. Binyamin HaLevi. Salonika, [1808]. Only edition.
Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. At the top of the title page, early stamp of the rebbe: "**Yoel Teitelbaum, son of the late rebbe – M. Sighet**" (from the time he lived in his parents' home in Sighet, after the passing of his father, before he moved to Satmar in 1905).
[2], 162 leaves. 28.5 cm. Good-fair condition. Stains. Worming, significantly affecting text on several leaves. Marginal paper repairs to title page. Stamp. New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

56a

56. ספר הזכרונות וחיי יצחק – ליוורנו, תקכ"א – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר הזכרונות וחיי יצחק, חידושים על פירוש הרא"ם על התורה, חידושים על הש"ס, ליקוטים ודרושים, מאת רבי יצחק קאראבלייו. ליוורנו, תקכ"א 1761. מהדורה יחידה.
המחבר נפטר בקיצור ימים, והספר נדפס לזכרו על ידי אביו רבי מרדכי ברוך קאראבלייו (ומכאן שמו "ספר הזכרונות וחיי יצחק"). הספר נספח כחלק שני (עם שער נפרד) לספר "תועפות ראם" (על פירוש הרא"ם לתורה), שחיבר רבי מרדכי ברוך.
העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף רמב/1 חותמת בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק ארשאווא והגליל". בעמוד האחרון חותמות בעלות של האדמו"ר, עם הכתובת: "אב"ד דק"ק קראל והגליל יע"א".
[3], קסט–רמה, [1] דף. 29 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים. סימני עש, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות. הדבקות נייר בשולי הדף האחרון. רישום וחותמת בדף השער. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

ספר חזכרונות

וחיי יצחק

LIVORNO MDCCLXI.

56b

ספר

שאלות ותשובות

מנחת יצחק

חלק שלישי

יצחק יעקב ווייס

57a

56. Sefer HaZichronot VeChayei Yitzchak – Livorno, 1761 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Sefer HaZichronot VeChayei Yitzchak, supercommentary on the Re'em commentary on the Torah, Talmudic novellae, selections and homiletics, by R. Yitzchak Carvalho. Livorno, 1761. Only edition.

The author passed away at a young age, and this book was published in his memory by his father, R. Mordechai Baruch Carvalho (hence its name). This book was originally appended as a second part (with a separate title page) to Toafot Re'em (supercommentary to the commentary of the Re'em on the Torah), composed by R. Mordechai Baruch.

Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. Stamp of the rebbe on p. 242a, with the inscription: "Rabbi of Orsheva and the region". On the final page, stamps of the rebbe with the inscription: "Rabbi of Karoly and the region".

[3], 169-245, [1] leaves. 29 cm. Overall good condition. Stains. Worming, affecting text in several places. Marginal paper repairs to final leaf. Inscription and stamp on title page. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

57. שו"ת מנחת יצחק – הקדשת המחבר רבי יצחק יעקב ווייס אל האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

ספר שאלות ותשובות מנחת יצחק, חלק שלישי, מאת הגאון רבי יצחק יעקב ווייס אב"ד מנצ'סטר וגאב"ד "העדה החרדית" בירושלים. לונדון, תשכ"ב [1962].

העותק של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף שלפני דף השער הקדשה בכתב-ידו וחתימתו של המחבר, החותם את שמו עם שם אמו כ"קוויטל": **"ותהי נא מנחתי מנחת** (יצחק) **עני לרצון לכ"ק מרן הגה"ק צי"ע רשכבה"ג** [צדיק יסוד עולם, רבן של כל בני הגולה] **וכו', אור ישראל וקדושו ע"ה פה"ח אדמו"ר כקש"ת מוהר"י** [עמוד הימיני פטיש החזק אדונינו מורינו ורבינו כבוד קדושת שם תפארתו, מורינו הרב רבי יואל] **טייטעלבוים שליט"א אבד"ק סאטמאר יצ"ו. יצחק יעקב בן יוכבד באבטשי ווייס – המחבר"**.

המחבר, הגאון הנודע רבי יצחק יעקב ווייס (תרס"ב-תשמ"ט), מגדולי הפוסקים בדור האחרון, בעל שו"ת "מנחת יצחק" עשרה חלקים. רב בקהילות גרוסווארדיין ומנצ'סטר (אנגליה). בשנת תש"ל נקרא ע"י האדמו"ר מסאטמר לכהן כראב"ד "העדה החרדית" בירושלים. לאחר פטירת האדמו"ר מסאטמר בשנת תשל"ט נתמנה על מקומו כרב ואב"ד (גאב"ד) "העדה החרדית".

[5], ב–רפ עמ'. 36.5 ס"מ. שוליים רחבים. מצב טוב מאוד. מעט כתמים בעובי הדפים. חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

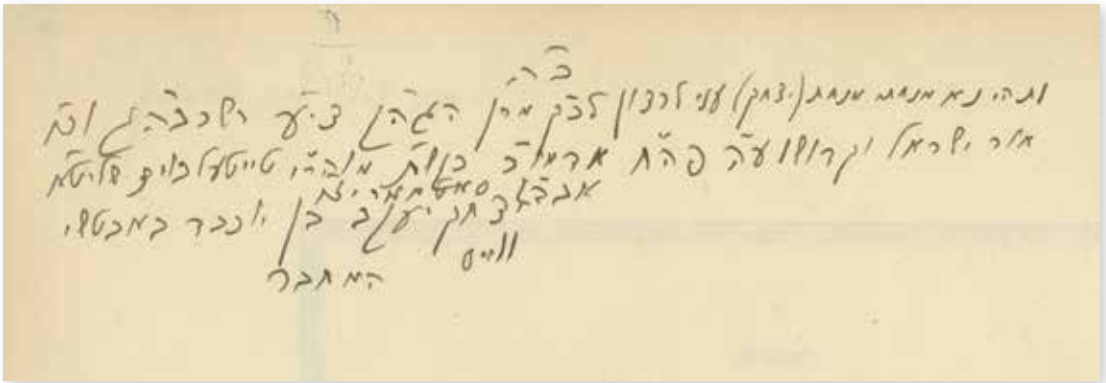

57b

57. Responsa Minchat Yitzchak – Dedication by the Author Rabbi Yitzchak Yaakov Weiss, to Rebbe Yoel of Satmar

Responsa Minchat Yitzchak, part III, by R. Yitzchak Yaakov Weiss, Head of the Manchester Beit Din and of the Eda HaCharedit in Jerusalem. London, 1962.
Copy of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. The flyleaf bears a dedication handwritten and signed by the author, who signed his name with that of his mother, as a kvittel: "**And may my offering, the offering of the poor, find favor before the great Tzaddik, rabbi of the entire diaspora… R. Y. Teitelbaum, rabbi of Satmar. Yitzchak Yaakov son of Yocheved Babtshe Weiss – the author**".
The author, R. Yitzchak Yaakov Weiss (1902-1989), a leading Halachic authority in the past generation, author of Responsa Minchat Yitzchak, ten parts. Rabbi of Grosswardein (Oradea) and head of the Manchester Beit Din (England). In 1970, he was summoned by the rebbe of Satmar to serve as head of the Eda HaCharedit Beit Din in Jerusalem. He succeeded the rebbe of Satmar in 1979 as rabbi (and head) of the Eda HaCharedit.
[5], 2-280 pages. 36.5 cm. Wide margins. Very good condition. A few stains to leaf edges. Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

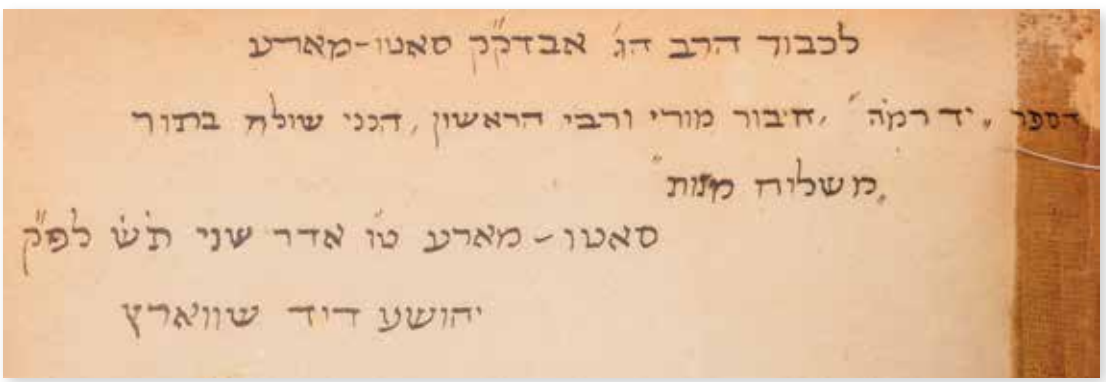

58a

58. שו"ת יד רמה – גרוסווארדיין, ת"ש – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר

שו"ת יד רמה, על ד' חלקי השו"ע וחידושי סוגיות, שני חלקים, מאת רבי משה צבי פוקס אב"ד גרוסווארדיין. אוראדיה (גרוסווארדיין), ת"ש [1939].
מהדורה ראשונה. שני החלקים בכרך אחד.
ספר זה ניתן בפורים ת"ש כ"משלוח מנות" להאדמו"ר רבי יואל טייטלבוים אב"ד סאטמר, מאת אחד מחסידיו, שלמד בעבר אצל המחבר [שנפטר בשנת תרע"א]. בדף שלפני השער מופיעה הקדשה בכתיבה מרובעת: "**לכבוד הרב הג' אבדק"ק סאטו-מארע. הספר 'יד רמ"ה', חיבור מורי ורבי הראשון, הנני שולח בתור 'משלוח מנות'. סאטו-מארע, ט"ו אדר שני ת"ש לפ"ק. יהושע דוד שווארץ**".
[8], קיד דף; [2], ג-ק דף. 33 ס"מ. נייר יבש. מצב כללי טוב. כתמים וקרעים. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

59a

58b

59. ספר זה ינחמנו – אמשטרדם, תע"ב – העותק של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר – עם רישום "קוויטל"

ספר זה ינחמנו, מדרש המכילתא, עם פירושי רבי משה פרנקפורט. אמשטרדם, [תע"ב 1712]. מהדורה ראשונה. הסכמות רבי שלמה אאיליון אב"ד אמשטרדם, מהרשש"ך אב"ד ורנקפורט [פרנקפורט דמיין] ורבי יודא מילר מבינגא.

עותק זה הגיע מספריית האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף שלפני השער הקדשה משנת תשכ"ה של הרה"ח רבי חיים שנעבלג מירושלים, שהעניק את הספר לאדמו"ר ורשם את שמו ושם אמו (כ"קוויטל"): "**ב"ה. חשון תשכ"ה. מתנה נתונה להוד כ"ק מרן אדמוה"ק שליט"א, מעבדו חיים בן שרה באבצא לישועה בנו"ג**" [בנפש וגוף].

[1], סד דף (חסר 2 דף לאחר השער, המשך ההקדמה והסכמות). 32 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים ובלאי. קרעים חסרים גדולים בדף השער וקרעים חסרים במספר דפים בסוף, שוקמו בהדבקת נייר. חותמות. כריכה חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

58. Responsa Yad Ramah – Grosswardein, 1939 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar

Responsa Yad Rama – responsa on the four parts of Shulchan Aruch and novellae on Talmudic topics, two parts, by R. Moshe Tzvi Fuchs Rabbi of Grosswardein (Oradea). Grosswardein, 1939. First edition. Two parts in one volume.

This book was given to Rebbe Yoel Teitelbaum, rabbi of Satmar, on Purim 1940 as Mishloach Manot by one of his Chassidim, a disciple of the author (who passed away in 1911). The flyleaf bears a dedication in square script: "**In the honor of the great rabbi of Satu Mare. I hereby send the book Yad Ramah, composed by my first teacher, as Mishloach Manot. Satu Mare, 15th Adar II, 1940. Yehoshua David Schwartz**".

[8], 114 leaves; [2], 3-100 leaves. 33 cm. Dry paper. Overall good condition. Stains and tears. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

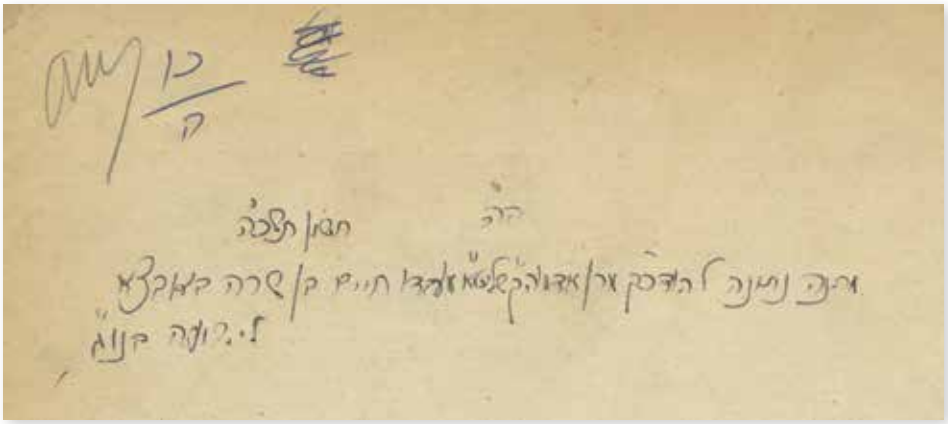

59b

59. Zeh Yenachamenu – Amsterdam, 1712 – Copy of Rebbe Yoel of Satmar – With a Kvittel Inscription

Zeh Yenachamenu, Midrash Mechilta, with commentaries by R. Moshe Frankfurt. Amsterdam, [1712]. First edition. Approbations by R. Shlomo Ayllon Rabbi of Amsterdam, the Maharshashach Rabbi of Frankfurt am Main and R. Yehuda Mehler of Bingen.

This copy comes from the library of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. The flyleaf bears a dedication dated 1964, by R. Chaim Schneebalg of Jerusalem, who gave this book to the rebbe, and inscribed his name and the name of his mother (as a kvittel): "**Cheshvan 1964. A gift to the rebbe, from his servant Chaim son of Sarah Bobtze, for spiritual and material salvation**".

[1], 64 leaves (lacking 2 leaves following title page, continuation of foreword and approbations). 32 cm. Good-fair condition. Stains and wear. Large open tears to title page and open tears to several leaves at end, repaired with paper. Stamps. New binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

60. ספר קצור ציצת נובל צבי – העותק בו השתמש האדמו"ר מסאטמר לחיבור ספרו "ויואל משה" נגד הציונות

ספר קיצור ציצת נובל צבי, ספר פולמוסי מאת רבי יעקב ששפורטש נגד משיח השקר שבתי צבי. אודסה, תרכ"ז 1867. מהדורה שלישית [על פי מהדורת אלטונה, תקי"ז, שנדפסה על ידי רבי יעקב עמדין היעב"ץ].

העותק בו השתמש רבות האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר בעת שכתב את ספרו הידוע "ויואל משה" נגד התנועה הציונית ו"מבשרי הגאולה" השונים, לאחר הקמת מדינת ישראל.

בספר "ויואל משה" (מאמר שלש שבועות, סימן קעה) כותב האדמו"ר על רבי יעקב ששפורטש ומלחמתו במשיח השקר שבתי צבי ומזכיר את הספר שלפנינו: "...וכאשר התחילה המבוכה הנוראה מכת ש"ץ ימ"ש. בתחלה הטעה כמעט את כל העולם כולו, אף גדולים עצומים שהיו בימים ההם. והמהר"י ששפורט ז"ל שהיה אז גדול הדור בגאונות וקדושה יתירה, וראיתי מחכמי דורו שמתארים אותו בתואר הקדוש האלקי, הוא היה הראש והראשון שעמד במלחמה חזקה נגדו והפקיר את חייו נגד כל הקמים עליו בזה, וחיבר אח"כ ס' ציצת נובל צבי ד' חלקים, אשר בו יסופר כל המאורעות שעברו וחלפו בענין הש"ץ...".

בדף הבטנה (של הכריכה החדשה) מודבק מכתב אישור מאת רבי מנחם מנדל גרינברג, ה"משמש בקודש" של האדמו"ר, המעיד כי קנה את הספר "**בשביל כ"ק מרן אדמו"ר מסטמר זי"ע בשנת תשי"ח, כשהיה עסוק בכתיבת ספרו הקדוש 'ויואל משה', והיה נצרך לו ספר הזה, ולמד בו בעיון לזמן רב**". בשער הספר חותמות רבי "מענדל גרינבערג" הנ"ל. בדף הבטנה המקורי רשם רבי מנדל גרינברג "קוויטל" עם שמו ושם אמו, על מנת שרבו האדמו"ר יזכירו לברכה וישועה בעת לימודו בספר זה: "ניסן מנחם מענדיל בן עטיל צביא".

חותמות בעלות קודמות של רבי "אברהם גרשון אסס, חופ"ק מוש חדש יצ"ו" – רבי אברהם גרשון אַש (נפטר אדר תש"ב), אב"ד מוש חדש בליטא. לאחר שעבר לארה"ב כיהן ברבנות רידינג (פנסילבניה) והיה מראשי "אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה".

[1], ג–נב דף (חסר דף ב). 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, בהם כתמי רטיבות וכתמי נייר דבק. נייר דבק חומצי בשולי מספר דפים. בלאי וקרעים. חותמת. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

60. Kitzur Tzitzat Novel Tzvi – Copy Used by the Rebbe of Satmar to Compose His Book VaYoel Moshe Against Zionism

60a

Kitzur Tzitzat Novel Tzvi, polemic work by R. Yaakov Sasportas, against the false messiah Shabbetai Tzvi. Odessa, 1867. Third edition (based on the Altona 1757 edition, published by R. Yaakov Emden, the Yaavetz).
This copy was used extensively by Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar, while he was writing his famous work VaYoel Moshe against the Zionist movement and various "heralds of the Redemption", after the founding of the State of Israel.
In VaYoel Moshe (Maamar Shalosh Shevuot, section 175), the rebbe writes about R. Yaakov Sasportas and his battle against the false Messiah Shabbetai Tzvi, and mentions the present book: "… when the terrible confusion from the sect of Shabbetai Tzvi began, he at first managed to deceive almost the entire world, even outstanding Torah leaders of that time. R. Y. Sasportas, who was a prominent Torah leader of that time… he was the first to stand up firmly and wage war against him, and he risked his life to fight all those who opposed him because of this, and he later authored Tzitzat Novel Tzvi in four parts, in which he relates of all the events which transpired related to Shabbetai Tzvi…".
A letter from R. Menachem Mendel Greenberg, the rebbe's attendant, is pasted to the endpaper (of the new binding), testifying that he bought the book "**for the rebbe of Satmar in 1958, when he was engaged in writing VaYoel Moshe and required this book, and he studied it in-depth for an extended period of time**". Stamps of R. "Mendel Greenberg" on the title page. On the original endpaper, R. Mendel Greenberg inscribed a kvittel, with his name and the name of his mother, to be mentioned by the rebbe for blessing and salvation while studying this book: "Nissan Menachem Mendel son of Ettel Tzivia".
Earlier stamps of R. "Avraham Gershon Ash, residing here, Mush Chadash" – R. Avraham Gershon Ash (d. Adar 1942), rabbi of Mush Chadash (Novaya Mysh). After he immigrated to the United States, he served as rabbi of Reading (Pennsylvania) and was one of the leaders of the Union of Orthodox rabbis of the United States and Canada.
[1], 3-52 leaves (lacking leaf 2). 20.5 cm. Fair condition. Stains, including dampstains and tape stains. Acidic tape to edges of several leaves. Wear and tears. Stamp. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

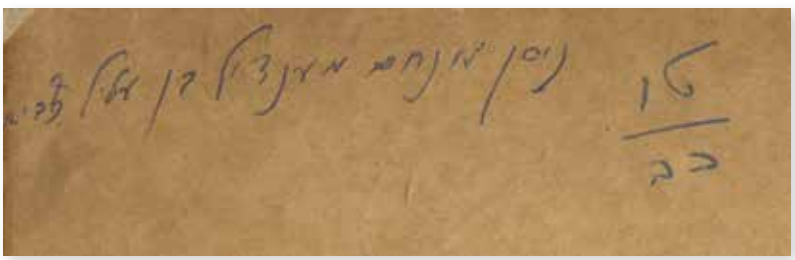

60b

ספר
מקור חיים
לליוורנו יצ"א
קניתי ה' קנ"ן
יעקב נונים ואיס ע"י
רפאל מילדולה ע"י
61

61. ספר מקור חיים לרבי שמואל ויטאל – מהדורה ראשונה – העותק בו למד האדמו"ר רבי יואל מסאטמר "בעיון רב"

ספר מקור חיים, דרושים למועדים וזמנים, מאת המקובל רבי שמואל ויטאל מדמשק (מהרש"ו), בנו ותלמידו של רבי חיים ויטאל (מהרח"ו). ליוורנו, [תקנ"ב 1792]. מהדורה ראשונה.

העותק בו למד האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר. בדף הבטנה (של הכריכה החדשה) מודבק מכתב אישור מאת רבי מנחם מנדל גרינברג, ה"משמש בקודש" של האדמו"ר, המעיד כי השאיל את הספר "**לכ"ק אדמו"ר מסטמר זי"ע בשנת תשי"ט, ומאד חבבו ולמד בו בעיון רב**". בשער הספר חותמות בעלות של רבי "מענדל גרינבערג" הנ"ל.

[2], פו דף. 28 ס"מ. מצב בינוני. כתמים כהים רבים. סימני עש וקרעים, עם פגיעות בטקסט. שיקומים רבים בהדבקות נייר. חותמת. כריכה חדשה.

בשער מצוין פרט השנה "קויתי ה'", כלומר תקל"א. למעשה נדפס הספר בשנת תקנ"ב ויש לחשב את שם ההויה במלואו (כלומר האות ה' נמנית כ-26), מאחר ובית דפוסם של רבי יעקב נוניס ואיס ורפאל מילדולה החל לפעול בסביבות שנת תק"ן.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-10,000

61. Mekor Chaim by Rabbi Shmuel Vital – First Edition – Copy Studied In-Depth by Rebbe Yoel of Satmar

Mekor Chaim, year-round homiletics, by the kabbalist R. Shmuel Vital of Damascus, son and disciple of R. Chaim Vital. Livorno, [1792]. First edition.

Copy studied by Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar. A letter from R. Menachem Mendel Greenberg, attendant of the rebbe, is pasted to the endpaper (of the new binding), testifying that he lent the book "**to the rebbe of Satmar in 1959, and he cherished it greatly and studied it in great depth**". The title page bears stamps of R. "Mendel Greenberg".

[2], 86 leaves. 28 cm. Fair condition. Many dark stains. Worming and tears, affecting text. Many paper repairs. Stamp. New binding.

The chronogram on the title page, which includes G-d's name, seems to indicate the year 1771. However, the printing press of R. Yaakov Nunes Vais and Rafael Meldola only began operating ca. 1790. Therefore, one must assume that the numerical value of the full spelling of G-d's name – 26 – should be reckoned, adding up to the year 1792.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-10,000

62

62. "נזר הרבנות" – כתב הכתרה של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר לרבה של הקהילה החסידית בעיר קלויזנבורג – תמוז תרפ"א – מינוי שלא התממש בפועל

"נזר הרבנות" – כתב הכתרה של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר, הזמנה לכהן כרב הקהילה החסידית בעיר קלויזנבורג, בחתימת שישה מראשי הקהל. קלויזנבורג. ד' תמוז [תרפ"א 1921].

תעודה גדולה בכתיבה קליגרפית, מעוטרת בעיטורים צבעוניים, על נייר איכותי דמוי-קלף, עם שש חתימות של ראשי הקהל: "הק' פריד הילמאן[?] רה"ק" [=ראש הקהל]; "שמואל מארמארשטיין – רהק"א"; "פינחס פריעדמאנן – רהק"ב"; "הק' דוד ליעבערמאנן – סאקרעטער" [=מזכיר]; "חיים אליעזר ווייס – קאסיער" [=גזבר]; "משה הערשקאוויטש – גבאי". עם חותמת: "אויט. ארטה. 'ספרד' איזר. קולטוסגעמיינדע קלוזש" [=הקהילה היהודית האורתודוקסית האוטונומית "ספרד", קלוז']. בראש התעודה נכתבו בהגדלה ובאותיות צבעוניות ומעוטרות המילים "מזל טוב" ו"נזר הרבנות". כתב ההכתרה כתוב בסגנון מליצי ונפתח בראשי התיבות של שם האדמו"ר. בשולי הדף המעוטר נכתב רישום בחתימת המאייר: "הכנתיו אף עשיתיו, יצחק הכהן שווארטץ".

בכתב שלפנינו מבקשים ראשי הקהילה החסידית בקלויזנבורג – "קהל עדת הספרדים", מאת האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים, שיבוא לכהן בעירם כרב ואב"ד של קהילתם. המינוי בסופו של דבר לא התממש.

הרקע לכתב הרבנות: ברבנות הקהילה האורתודוכסית בעיר קלויזנבורג, כיהן בשנים תרל"ח-תרפ"ג רבי משה שמואל גלזנר, מחבר ספר "דור רביעי", מצאצאי ה"חתם סופר". הרב גלזנר היה רב אורתודוכסי ותלמיד חכם, אך לא היה מקובל על הקהילות החסידיות בעיר עקב דעותיו הציוניות והיותו אחד מראשי תנועת ה"מזרחי". העיר קלויזנבורג היתה למבצר של הציונות בטרנסילבניה. בעקבות כך התחולל פילוג בקהילה האורתודוכסית של קלויזנבורג. הפלג הקנאי, שהיה מורכב בחלקו הגדול מחסידי סיגט, רצה לייסד קהילה חדשה משלו, דבר שנאסר על פי חוקי הממשלה האוסטרו-הונגרית. אך לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה, כאשר קלויזנבורג הפכה לחלק מרומניה, הותר לקבוצה הפורשת להקים קהילה חדשה משלה. וכך בעידודו של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר, שהיה מנהיגה הרוחני של הקבוצה הפורשת, פרשה קבוצה גדולה של חסידי סיגט מהקהילה הקודמת, ויסדה לעצמה קהילה חרדית חדשה שנקראה בשם "עדת הספרדים (=חסידים מתפללי נוסח ספרד) – קלויזנבורג" [עפ"י ההגדרה החוקית של המדינה נאלצו להגדירה כקהילת "סטטוס-קוו", ולא כקהילה אורתודוכסית]. הפילוג עורר פולמוס גדול שבו היו מעורבים הרבה רבנים; חלקם דרשו לשבח, וחלקם לגנאי. משני הצדדים נדפסו כתבי פולמוס שונים.

אנשי הקהילה החדשה רצו שמנהיגם רבי יואל טייטלבוים יבוא לקלויזנבורג לכהן כרב של קהילתם [בשנת תרע"א מונה רבי יואל לרב באורשיווא, אך בתחילת מלחמת העולם הראשונה עבר להתגורר בסטמאר]. לכן כתבו וחתמו את כתב ההכתרה המפואר שלפנינו, בו הם מזמינים את רבי יואל לבוא ולכהן ברבנות הקהילה, אך תוכנית זו לא התממשה. בסופו של דבר, שלח אליהם רבי יואל מסאטמר בשנת תרפ"ו את אחיינו רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, שבא לכהן כרב הקהילה החדשה בקלויזנבורג [האדמו"ר מקלויזנבורג רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, שהקים לאחר השואה את ממלכת חסידות צאנז, היה אז חתנו של האדמו"ר בעל ה"עצי חיים", רבי חיים צבי טייטלבוים מסיגט, אחיו של האדמו"ר רבי יואל טייטלבוים מסאטמר]. רבי יואל עצמו חזר לכהן כרב באורשיווא בשנת תרפ"ב.

[1] דף. 59.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. בלאי. מודבק על נייר לחיזוק.

פתיחה: $20,000
הערכה: $50,000-80,000

62. Nezer HaRabbanut – Certificate of Appointment for Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar as Rabbi of the Chassidic Community of Klausenburg – Tammuz, 1921 – Appointment Which Was Not Realized

Nezer HaRabbanut – certificate of appointment for Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar, invitation to serve as rabbi of the Chassidic community of Klausenburg, signed by six community leaders. Klausenburg (Cluj-Napoca). 4th Tammuz [1921].

Large certificate in calligraphic script, within an elaborate, colored border, on high-quality, parchment-like paper, with six signatures of community leaders: "Fried Hillman[?] Head of the Community"; "Shmuel Marmorstein; "Pinchas Friedmann"; "David Liebermann – Secretary"; "Chaim Eliezer Weiss – Treasurer"; "Moshe Hershkovitch – Gabbai". With the stamp: "The Autonomous 'Sefard' Orthodox Jewish Community, Cluj".

At the top of the certificate, the words "Mazal Tov" and "Nezer HaRabbanut" are inscribed in large, colored ornamented letters. The text opens with an acrostic poem, forming the rebbe's name. At the foot of the leaf, an inscription signed by the artist: "Made by me, Yitzchak HaKohen Schwartz".

In this certificate, the heads of the Chassidic community in Klausenburg – "Khal Adat HaSefardim", invite Rebbe Yoel Teitelbaum to come serve as rabbi of their community. This appointment was not ultimately realized.

The background of this certificate of appointment: In 1878-1923, R. Moshe Shmuel Glasner, author of Dor Revii, descendant of the Chatam Sofer, served as rabbi of the Orthodox community in Klausenburg. R. Glasner was an Orthodox rabbi and Torah scholar, yet he was rejected by the Chassidic communities in the town for his Zionist views and leadership of the Mizrachi movement. Klausenburg was at that time the stronghold of Zionism in Transylvania, and this generated a schism in the local Orthodox community. The opposing faction, mostly consisting of Sighet Chassidim, wished to establish their own community, though this was forbidden by Austro-Hungarian law. After the end of WWI, when Klausenburg came under Romanian rule, the seceding faction was authorized to organize its own community. Thus, with the support of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar, their spiritual mentor, a large group of Sighet Chassidim broke away from the main community, and founded a new Orthodox community named "Adath HaSefardim (Chassidim who pray with Nusach Sefard) – Klausenburg" (due to legal restrictions, they were compelled to define their community as Status Quo rather than Orthodox). This schism aroused a great controversy involving many rabbis; some supporting it, and others opposing it. On both sides, polemic works were written.

The members of the new community wished their mentor R. Yoel Teitelbaum to come to Klausenburg to serve as rabbi of their community (In 1911 R. Yoel was appointed rabbi in Irshava; since the beginning of WWI, he lived in Satmar). Consequently, they wrote and signed this magnificent certificate of appointment, in which they invite R. Yoel to come serve as rabbi of their community. However, this plan did not materialize. Eventually, in 1926, R. Yoel of Satmar sent them his nephew, R. Yekutiel Yehuda Halberstam to serve as rabbi of the new community in Klausenburg (Rebbe Yekutiel Yehuda Halberstam of Klausenburg, founder of the Sanz Chassidic dynasty after the Holocaust, was the son-in-law of Rebbe Chaim Tzvi Teitelbaum, the Atzei Chaim of Sighet – brother of Rebbe Yoel Teitelbaum of Satmar). R. Yoel Teitelbaum returned to serve as rabbi in Irshava in 1922.

[1] leaf. 59.5 cm. Good-fair condition. Stains. Wear. Mounted on paper for reinforcement.

Opening price: $20,000
Estimate: $50,000-80,000

63. רישום בעלות משנת שנ"ט בכתב-ידו וחתימתו של המקובל בעל "מעבר יבוק" – על קטע ממסכת סנהדרין, מהדורת בומברג – ונציה, ר"פ

63a

פירוש המשניות להרמב"ם והלכות הרא"ש למסכת סנהדרין – קטע בן 16 דפים מן המהדורה הראשונה של התלמוד הבבלי שהדפיס דניאל בומברג. [ונציה, ר"פ 1520. דפוס בומברג].

בדף הראשון רישום וחתימה בכתב-ידו של המקובל רבי אהרן ברכיה ממודינה: "**לה' הארץ ומלואה וחנן זה לעבדו הצעיר אהרן ברכיה בכמ"ה משה ממודו'[נה] יצ"ו שנת השנ"ט לפ"ק לי"א** [=לברכה יהיה אמן]".

המקובל רבי אהרן ברכיה ממודינה בעל "מעבר יבק" (נפטר שצ"ט 1639), מגדולי המקובלים והמנהיגים הרוחניים באיטליה. נולד למשפחה מיוחסת, "מקדמוני משפחות גירוש צרפת", שהתיישבה באיטליה, בעיר מודינה (על משפחה זו נמנה קרובו רבי יהודה אריה ממודינה). רבי אהרן ברכיה היה תלמידו של המקובל הנודע רבי מנחם עזריה (הרמ"ע) מפאנו, ממנו קיבל תחילה את תורת הקבלה של הרמ"ק ולאחר מכן את תורת האר"י. בהמשך היה תלמידו של רבי ישראל סרוק – מגורי האר"י ומי שהביא את תורת האר"י לאיטליה. על גדולתו וקדושתו של בעל ה"מעבר יבק" כותב החיד"א בספרו 'שם הגדולים' (בערכו): "**ושמעתי שהיה לו מגיד, ושמעתי ענינים רבים עזוזו ונפלאותיו זי"ע**".

זמן קצר לאחר שנת ש"ע, נסמך רבי אהרן ברכיה בסמיכת חכמים על ידי חכמי צפת, ובכך היה בין החכמים הבודדים שנסמכו עוד בהיותם בגולה ע"י חכמי צפת. את הסמיכה קיבל על פי המלצת השד"ר רבי יוסף חיים, שהתאכסן בביתו והעיד לפני חכמי צפת על גדולתו וקדושתו. נוסח הסמיכה נדפס בספר שו"ת מהריט"ץ החדשות (ירושלים תשל"ט, חלק ב, סימן רא), ללא שמות החכמים, אך כפי הנראה היו בין החותמים על כתב הסמיכה חכמי צפת של אותם ימים: רבי משה גאלנטי, רבי יום טוב צהלון, רבי אברהם גבריאל, רבי חייא הרופא, רבי סולמאן ן' אוחנה ורבי מסעוד אזולאי.

רבי אהרן ברכיה ממודינה נודע בתיקון סדרי תפילות ומנהגים שנתקבלו בכל תפוצות ישראל. בסביבות שנת שע"ז יסד רבי אהרן ברכיה חבורה בעירו, בשם "מעירי שחר", ולהם תיקן וסידר תפילות ובקשות מיוחדות, על מנת לאומרן בהשכמת הבוקר. כעבור כמה שנים הדפיס את סדר התפילות והבקשות בספר "אשמורת הבוקר" (מנטובה שפ"ד). ספר תפילות זה התקבל בערים רבות באיטליה וכפי שהוא כותב בחיבורו "מגן אהרן" (שבכתב-יד): "שאר קהילות הקדש הנלוים עמי להגות בסדרי מידי יום ביום, הלא הם עיר פיורינצ"ה וירונ"ה וחברת חצות לילה בעיר מנטוב"ה, וגם ריי"ו נלוה עמהם... קהל קדוש פיס"א וגלילותיה... ופה מודינה נעשה קיצור א'[חד] מסדרי הראשון והורגלו בו כמעט כל הקהל קדוש יצ"ו אנשים ונשים וטף ואומרים אותו בלילה בהשכיבנו שלהם...".

חיבוריו הרבים, על הזוהר וחכמת הקבלה, נותרו בכתב-יד, אך הוא נודע לדורות בספרו "מעבר יבק" שנתקבל בכל תפוצות ישראל. חיבור זה, שנדפס בחייו, בשנת שפ"ו במנטובה, הוא המקור העיקרי והחשוב לסדרי הנהגת האדם בימי חוליו ופטירתו, סדרי ההשכבה, הטהרה והקבורה, סדרי תפילות על הקברים, ועוד. ספר יסודי זה נדפס בעשרות מהדורות עד ימינו, נעשו ממנו קיצורים והוא מצוטט אינספור פעמים בספרי ההלכה והמנהג.

התקבלותו של הספר "מעבר יבק" בכל קהילות ישראל החלה כבר בחייו, וכפי שהוא עצמו מעיד (בהקדמתו ל'מגן אהרן', שם): "ובכל גלילות איטלייא שנתראה ספר 'מעבר יבק' קבלו עליהם לשמור לעשות הרבה ממה שכתוב בו...". גם חכמי ומקובלי צפת סמכו את ידיהם על הספר, כפי שהוא כותב: "וממה שנכתב אלי מצפת תוב"ב מהרבה שלמים... העידו והגידו כי מעלות הבית דין משם קיימו וקבלו עליהם לשמור ולעשות כל דברי ומנהגי 'מעבר יבק'...".

דפים קטו-קכט, [1], ממסכת סנהדרין. הדף האחרון הוא לוח ה"ריגיסטרו" (ובו פירוט הקונטרסים כעזר לכורכי הספר). 37 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים (בהם כתמי רטיבות). סימני עש (בעיקר בשוליים הפנימיים). דפים מנותקים.

פתיחה: $1000
הערכה: $5000-8000

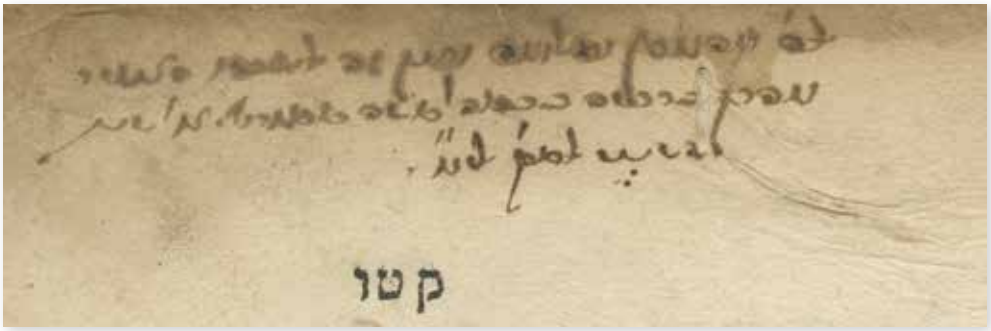

63b

63. Ownership Inscription from 1599, Handwritten and Signed by the Kabbalist R. Aharon Berechiah of Modena, Author of Maavar Yabok – On a Section of Tractate Sanhedrin, Bomberg Edition – Venice, 1520

Commentary to Mishnayot by the Rambam and Laws of the Rosh on Tractate Sanhedrin – 16-leaf section of the first edition of the Babylonian Talmud, printed by Daniel Bomberg. [Venice: Bomberg, 1520].
Inscription on the first leaf, handwritten and signed by the kabbalist, R. Aharon Berechiah of Modena: "**The land and the fullness thereof are G-d's, and He granted this to His young servant, Aharon Berechiah son of R. Moshe of Modena, 1599**".
The kabbalist, R. Aharon Berechiah of Modena, author of Maavar Yabok (d. 1639), a leading kabbalist and spiritual leader in Italy. Born to a family of distinguished lineage – "an early family of French exiles" – who settled in Modena, Italy (his relative R. Yehuda Aryeh of Modena also belonged to this family). R. Aharon Berechiah was a disciple of the renowned kabbalist R. Menachem Azariah (the Rama) of Fano, who first taught him the kabbalah of R. Moshe Cordovero and later that of the Arizal. He subsequently studied under R. Yisrael Sarug – a disciple of the Arizal and the one who brought the teachings of the Arizal to Italy. The Chida describes the greatness and holiness of R. Aharon Berechiah in his book Shem HaGedolim (in his entry): "**I heard that he had a maggid, and I heard much about his power and wonders**".
Shortly after 1610, R. Aharon Berechiah was rabbinically ordained by the rabbis of Safed, and he is one of the few Torah scholars who were ordained by the Safed rabbis when in the Diaspora. He received his ordination based on the recommendation of the emissary R. Yosef Chaim, who stayed in his home and testified to his preeminence and holiness before the Safed Torah scholars. The text of the ordination was published in Responsa Maharitatz HaChadashot (Jerusalem 1979, Part II, no. 201), without the names of the rabbis, yet it may be assumed that the signatories included the following Safed Torah scholars of that time: R. Moshe Galante, R. Yom Tov Tzahalon, R. Avraham Gabriel, R. Chiya HaRofeh, R. Suleiman ibn Ohana and R. Masoud Azulai.
R. Aharon Berechiah of Modena is renowned for instituting prayer orders and customs accepted throughout the Jewish world. In ca. 1617, R. Aharon Berechiah established a society in his city named Me'irei Shachar, and he compiled for them special prayers and supplications to be recited in early morning. Several years later, he published this order of prayers and supplication as Ashmoret HaBoker (Mantua 1624). As he writes in his work Magen Aharon (in manuscript), this siddur was accepted in many cities in Italy – Florence, Verona, Mantua, Reggio and Pisa.
His many works on the Zohar and kabbalah remained in manuscript, but he became renowned throughout the generations for his book Maavar Yabok, which was accepted throughout the Jewish world. This book, which was published in his lifetime, in 1626 in Mantua, is the main and most important source for the conduct of a person in illness and death, orders of Taharah (purification after death) and burial, prayers by gravesites and more. This classic work was reprinted in dozens of editions until this day, also in abridged versions, and it is quoted extensively in books of Halachah and customs.
His book Maavar Yabok became widely accepted already in his times, as he himself testifies (in his preface to Magen Aharon). It was also recognized by the rabbis of Safed.
Leaves 115-129, [1], of Tractate Sanhedrin. Final leaf contains a "registro" table (list of gatherings, to facilitate bookbinding). 37 cm. Good-fair condition. Stains (including dampstains). Worming (primarily to inner margins). Detached leaves.

Opening price: $1000
Estimate: $5000-8000

64

64. ספר בית יעקב – דיהרנפורט, תנ"ו – מהדורה ראשונה – חתימת יד קדשו של המקובל האלוקי רבי נפתלי כץ, בעל "סמיכת חכמים"

ספר שו"ת בית יעקב, מאת רבי יעקב אב"ד צויזמר, [דיהרנפורט], תנ"ו [1696]. מהדורה ראשונה.

העותק של הגאון הקדוש המקובל האלוקי רבי נפתלי כץ, בעל "סמיכת חכמים". בתחתית דף השער מופיעה חתימת ידו: "נפתלי הכהן מאוסטרא" (כך נהג לחתום, ראה: רפאפורט-הארטשטיין, שלשלת זהב, הוצאת אהבת שלום, ירושלים תשס"א, במבוא, עמ' יז).

בראש הספר שלפנינו נדפסה הסכמת רבני "ועד ארבע ארצות", ביניהם "נפתלי הכהן החונה בק"ק פוזנן יע"א והגליל יצ"ו" – הלא הוא רבי נפתלי כ"ץ בעל "סמיכת חכמים" שהעותק שלפנינו היה שייך לו.

הגאון המקובל המפורסם רבי נפתלי כ"ץ (ת"י-תע"ט), איש אלוקים קדוש ונורא, מגדולי המקובלים הנודעים בארצות אשכנז, אב"ד אוסטראה, פוזנא ופרנקפורט דמיין. מנעוריו החל רבי נפתלי כ"ץ בהנהגתו הנוראה והקדושה ובהתמדתו המופלגת, עד כי למד את כל הש"ס בעל פה. בהיותו בן שלושים[!] נתמנה רבי נפתלי לרבה של העיר החשובה אוסטראה וכל "גליל אוקריינא", מקום בו שימשו ברבנות לפניו גדולי עולם כרבינו המהרש"א ועוד. בשנת תמ"ט נתמנה לרבה של פוזנא, על מקומו של רבי ישעיה הורביץ נכד השל"ה הקדוש, עיר חשובה ומרכזית, בה שימשו ברבנות לפניו השל"ה הקדוש, בעל ה"לבושים" וזקנו המהר"ל מפראג. באותו הזמן נתמנה לראש ומנהיג "ועד ארבע ארצות" בהיותו רק כבן ארבעים שנה[!], תפקיד שהיה הסמכות התורנית העליונה בכל ארצות אשכנז ופולין. בשנת תס"ד נתמנה לרבה של העיר פרנקפורט דמיין, בירת לימוד התורה בגרמניה. רבי נפתלי היה מגדולי המקובלים באשכנז, ועסק גם בקבלה מעשית, בהשבעות ובכתיבת קמיעות. בשנת תע"א פרצה שריפה גדולה בפרנקפורט ורבי נפתלי נאלץ לברוח מן העיר, לאחר שהואשם על ידי תושביה הלא-יהודים של פרנקפורט בגרימת השריפה תוך כדי עיסוקו בקבלה מעשית. לאחר נדודים שונים פנה לנסוע לארץ ישראל, אך כשהגיע לקושטא נחלה ונאסף שם אל עמיו. קברו בעיר קושטא מהווה עד היום מקום אליו מגיעים מרחבי העולם לתפילה ולישועה.

שמו נודע בעולם על שם ספרו "סמיכת חכמים" על מסכת ברכות, שבראשו הקדמה חשובה על-פי הקבלה. חיבר שירים, תחינות ותפילות עפ"י הקבלה, והיה אומרם בלילה בעת קומו לקונן על גלות השכינה. מקצת מהם נדפסו בספר הקדוש "בית רחל". צוואתו הנוראה נדפסה בעשרות מהדורות בשם "צוואת רבי נפתלי כ"ץ".

בשעת פטירתו מן העולם בעיר קושטא, אירעו עמו דברים נוראים, וכל העם ראו את כוחותיו המופלאים וקדושתו הרבה. לפי הסיפור, המובא בספר 'שער נפתלי ורפואת הנפש' (ובספרים אחרים), עברו לפניו יהודים רבים מאנשי העיר ולכל אחד מהם אמר מאיזה גלגול נשמה הוא בא. מסופר כי בעת שהגיע הבעש"ט לעיר קושטא בדרכו לארץ ישראל, התגלה אליו רבי נפתלי כ"ץ בחלום הלילה, וגילה לו כי לא יזכה לעלות לארץ ישראל כשם שהוא לא זכה ונסתלק בעיר קושטא – ומשום כך פנה הבעש"ט וחזר על עקבותיו לעירו מז'יבוז'.

רבי נפתלי כ"ץ הניח אחריו דורות ישרים גאונים וצדיקים. חתנו הגאון רבי משה רוקח, בן הגאון רבי אלעזר רוקח בעל "ארבעה טורי אבן" היה מאבות אבותיו של הגאון הקדוש האדמו"ר שר שלום מבעלזא, אבי שושלת האדמו"רים הקדושים מבעלז.

קכח, [8] דף. ספירת דפים משובשת. מספר דפים נכרכו שלא במקומם. ללא דף קדם-שער שצורף רק לחלק מהטפסים. 30.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים חסרים בשולי דף השער ובשולי מספר דפים נוספים, משוקמים במילוי נייר. קרעים נוספים בדף השער ובדף שאחריו, משוקמים בהדבקה. סימני עש במספר דפים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $20,000
הערכה: $50,000-80,000

64. Beit Yaakov – Dyhernfurth, 1696 – First Edition – Signature of Rabbi Naftali Katz, Author of Semichat Chachamim

Responsa Beit Yaakov, by R. Yaakov Rabbi of Tsoyzmer (Sandomierz). [Dyhernfurth], 1696. First edition.

Copy of the holy kabbalist, R. Naftali Katz, author of Semichat Chachamim. His signature appears at the foot of the title page: "Naftali HaKohen of Ostroh" (as he was accustomed to signing, see: Rappaport-Hartstein, Shalshelet Zahav, Ahavat Shalom publication, Jerusalem 2001, introduction, p. 17).

At the beginning of the book, approbations by the rabbis of Vaad Arba Aratzot, including an approbation by "Naftali HaKohen, residing in Poznan and the region" – that is R. Naftali Katz, author of Semichat Chachamim, to whom this copy belonged.

R. Naftali Katz (1650-1719), a holy, G-dly man, a foremost and prominent kabbalist in Ashkenazic countries. He served as rabbi of Ostroh, Posen and Frankfurt am Main. From a young age, R. Naftali Katz adopted awesome and holy practices and studied with outstanding diligence, until he knew the entire Talmud by heart. At the age of thirty(!) he was appointed rabbi of Ostroh and the entire district of Ukraine, a position previously held by outstanding Torah leaders such as the Maharsha. In 1689, he succeeded R. Yeshaya Horowitz, grandson of the Shelah, as rabbi of Posen – a major and important city, where illustrious rabbis such as the Shelah, the Levushim and the Maharal of Prague had served. At that time, when he was only forty years old, he was appointed head of the Vaad Arba Aratzot, a position which was in effect the highest Torah authority in all Ashkenazic countries. In 1704, he was appointed rabbi of Frankfurt am Main, capital of Torah study in Germany. R. Naftali was a foremost kabbalist in Germany, and engaged in practical kabbalah, hashbaot and writing amulets. After the great fire in Frankfurt am Main in 1711, he was compelled to flee, after non-Jewish residents of the city accused him of causing the fire with his practical kabbalah. After much wandering, he set out for Eretz Israel, yet fell ill in Constantinople, were he passed away. His gravesite in Constantinople serves until this day as a pilgrimage destination for prayer and salvation.

He earned worldwide fame for his book Semichat Chachamim on Tractate Berachot, which includes an important kabbalistic preface. He composed kabbalistic poems, supplications and prayers, and would recite them in the middle of the night when he would arise to lament the exile of the Divine Presence. A small part of these was printed in the book Beit Rachel. His testament was published in dozens of editions under the title of Tzavaat Rabbi Naftali Katz.

Astounding events occurred at the time of his passing in Constantinople, demonstrating to all his wondrous abilities and exceptional holiness. As recorded in Shaar Naftali URefuat HaNefesh (and other books), many Jews of the city passed before him, and he revealed to each one which soul he was reincarnating. Reputedly, when the Baal Shem Tov arrived in Constantinople on his way to Eretz Israel, R. Naftali Katz appeared to him in a dream and revealed to him that he would not merit to immigrate to Eretz Israel, just like he himself hadn't and had passed away in Constantinople. The Baal Shem Tov therefore returned to his town, Medzhybizh.

R. Naftali Katz left behind upstanding generations of Tzaddikim and leading Torah scholars. His son-in-law, R. Moshe Rokeach, son of R. Elazar Rokeach author of Arbaa Turei Even, was an ancestor of the Sar Shalom, rebbe of Belz, progenitor of the Belz dynasty.

128, [8] leaves. Misfoliation. Several leaves bound out of place. Without additional title page, included in some copies only. 30.5 cm. Good condition. Stains. Marginal open tears to title page and other leaves, repaired with paper. Other tears to title page and following leaf, repaired. Worming to several leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: $20,000
Estimate: $50,000-80,000

Signature of the Semichat Chachamim as Amulet and Segulah for Salvations

Divrei David (Husiatyn 1904, p. 60) brings a wondrous story related by rebbe David Moshe of Chortkov: "The Baal Shem Tov was once in Istanbul on his way to the Holy Land, and he heard people enthusing over amulets which R. Naftali Hakohen gave out, using Holy Names. The Baal Shem Tov requested an amulet, and when he opened it, he discovered that it only contained R. Naftali's name – 'Naftali HaKohen' – this name alone was effective for all the cases which R. Naftali gave his amulets for".

חתימת שמו של ה"סמיכת חכמים" כקמיע וסגולה לישועות

בספר "דברי דוד" (הוסיאטין תרס"ד, עמ' 60) מובא סיפור מופלא שסיפר האדמו"ר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב: "פעם אחת סיפר אדמו"ר זי"ע [רבי דוד משה מטשורטקוב] המעשה שבעת שהיה הבעש"ט זי"ע בעיר סטאמבול בנסיעתו לארץ הקודש, שמע בשם מה שמרעישים העולם על הרבי רבי נפתלי הכהן זלל"ה שנותן קמיעות ומשמש בשמות הקדושים, וביקש הבעש"ט מאחד שיביא לו איזה קמיע ויפתח אותה, וירא שלא היה כתוב שם רק שמו 'הק' נפתלי הכהן', והשם הזה לבד היה מועיל לכל מה שנתן הרבי ר' נפתלי את הקמיעות שלו".

65a

65. ספר קרבן נתנאל – העותק של ה"נודע ביהודה", עם הגהה בכתב-יד קדשו

ספר קרבן נתנאל, חידושים על פסקי הרא"ש בסדר מועד וסדר נשים, מאת רבי נתנאל ווייל. קארלסרוא, [תקט"ו 1755].

העותק של הגאון רבי יחזקאל לנדא אב"ד פראג בעל "נודע ביהודה". בשער הספר רישום בכתב-יד בנו: "הספר הלז שייך לאדוני אבי הגאון המפורסים מו"ה יחזקאל הלוי לנדא אב"ד ור"מ פה ק'[הילת] פראג הבירה". תחת רישום זה נרשמה המילה "מסעדתך" שהיא השם "יחזקאל" בצופן א"ת ב"ש.

בדף המגן הקדמי ובשלושה דפי מגן אחוריים רישומים רבים, רובם בגרמנית, המעידים כי הספר שייך ל"רב הראשי של פראג" רבי יחזקאל לנדא "מהעיר אפטא בפולין". אחד הרישומים חתום (בגרמנית ובעברית) על ידי "וואלף עלבוגן". ברישום אחר מופיע התאריך יולי 1790.

בדף נ/2 הגהה בכתב-ידו של ה"נודע ביהודה", עם התייחסות ביקורתית לדברי המחבר: "**במחילה מכבוד המחבר הזה שלא הבין הכוונה ושם הכוונה...**".

רבינו יחזקאל הלוי סגל לנדא (תע"ד-תקנ"ג), מגדולי עמודי ההוראה שבכל הדורות אשר כל בית ישראל נשען עליו. נולד בעיר אפטא שבפולין למשפחה מיוחסת. מגיל צעיר נודע כאחד מגדולי גאוני דורו. מגיל 13 עד גיל 30, דר בעיר ברודי, שהיתה אחד ממרכזי התורה הגדולים שבאותו הדור. בה היה הקלויז המפורסם של "נסיכי אדם, רבנים מופלגים, חכמי תעודה דקלויז רבתא, קדושי דק"ק בראד", שנודעו לתהילה בלימוד הנגלה והנסתר, בפירושי הש"ס ובפסקי הלכות, ובחיבורי הקבלה המפורסמים שיצאו מתחת ידם. בברודי כיהן כ-10 שנים כאב"ד באחד מארבעת בתי הדין שהיו בה. בתקופת מגוריו בברודי התיידד עם חכמי הקלויז המפורסמים, בהם רבי חיים צאנזיר ורבי גרשון מקיטוב (גיסו של הבעש"ט). בשנים ההן למד את כתבי האר"י בחברותא עם ר"ח צאנזיר, גדול יושבי ה"קלויז".

בשנת תק"ה בערך עבר לכהן ברבנות העיר יאמפלא (ימפולי Jampol), ובשנת תקי"ד (1754) עלה לכהן ברבנות העיר הגדולה פראג וגלילותיה. בשבתו בפראג הנהיג את נשיאותו ברמה, והתפרסם כאחד מגדולי מנהיגי הדור. בפראג הקים ישיבה גדולה שבה העמיד אלפי תלמידים, מהם רבים מגדולי אותו הדור (תלמידו הנודע רבי אלעזר פלקלס בעל "תשובה מאהבה", כותב עליו בהספדו: "העמיד כמה אלפים תלמידים בעולם, מהם כמה מאות מורי הוראות בישראל ויושבי כסאות למשפט". עולת החודש השלישי, יז, דף פה ע"א). שאלות לאלפים נשלחו אליו ממקומות מרוחקים ביותר. כ-850 מתשובותיו נדפסו בספריו נודע ביהודה. ספריו שנדפסו בחייו, "שו"ת נודע ביהודה – מהדורא קמא", וחידושי צל"ח על מסכתות פסחים וברכות, הוציאו לו שם עולם כבר בחייו [בספרו נודע ביהודה – מהדורא תניינא (שנדפס לאחר פטירתו, פראג, תקע"א) נדפסו תשובות ממנו לעשרות ומאות, על קושיות שנשלחו אליו ממחוזות שונים, על ספרו הראשון].

החיד"א בספרו "שם הגדולים" כותב על הספר "נודע ביהודה": "תשובותיו מיוסדות על אדני הפלפול והסברא חריפות ובקיאות, והרביץ תורה בישראל בספריו ותלמידיו... החכם בחכמתו יכיר מספריו כי רב הוא ומופלא מגדולי הדור, גאון עז תהלות ישראל וגדול כבודו...". הנודע ביהודה כותב באחת מתשובותיו, על אחד מחידושיו שחידש: "ולדעתי כיוונתי בזה דבר אמיתי בתורת משה" (אבן העזר, מהדורא תניינא, סימן כג, ב). על תשובה זו כותב בעל ה"חתם סופר" באחת מתשובותיו (ח"ב, אבה"ע, סימן צה): "ודבר אלקים בפיו, אמת".

מחבר הספר שלפנינו, הגאון רבי נתנאל ווייל (תמ"ז-תקכ"ט), היה מגדולי הדור בתקופת ה"נודע ביהודה". תלמיד רבי אברהם ברוידא. מחכמי פראג עד לגירוש יהודי בוהמיה בשנת תק"ה (1744; כעשר שנים קודם שהגיע ה"נודע ביהודה" לפראג), אז עבר לכהן כרב בגרמניה, תחילה בשוורצוואלד, ולאחר מכן בקרלסרואה (בסוף הספר שלפנינו הוא מספר על קורותיו מיום הולדתו ועד הגיעו לקרלסרואה). נודע לדורות בחיבורו "קרבן נתנאל", שנדפס תחילה כספר נפרד, לאחר מכן צורף למהדורות הש"ס של ווילנא וסלאוויטא, ומאז נדפס בכל מהדורות הש"ס עד ימינו. ה"נודע ביהודה" עמד עמו בקשרי שו"ת. בחיבוריו מביא ה"נודע ביהודה" מהספר "קרבן נתנאל" שלפנינו, ואף חולק עליו (ראה מחלוקתם בעניין טבילה בחמין בליל שבת; שו"ת נודע ביהודה, מהדו"ת, אורח חיים, סימנים כד-כה). בנו של ה"קרבן נתנאל", רבי ידידיה טיאה ווייל, היה תלמידו של ה"נודע ביהודה" בפראג (ה"נודע ביהודה" מכנהו בתשובה לאביו ה"קרבן נתנאל": "כבוד בנו ידיד נפשי הרב הגדול מוהר"ר טיאה נ"י"; שו"ת נודע ביהודה, מהדו"ק, אה"ע, סימן לז).

בדף המגן האחרון שבסוף הספר, רישום: "אני למדתי אצל הרב המופל' והמופלג מה"ו טיאה ווייל נר"ו בנו של המחבר ספר קרבן נתנאל, הק' ליב ב"ה-- סג"ל".

[2], קמח, [3] דף. 32 ס"מ. מצב טוב. כתמים (כתמים כהים במספר דפים). קרעים במספר דפים. קרעים חסרים באחד מדפי המפתחות בסוף הספר, עם פגיעה בטקסט (משוקמים במילוי נייר). כריכת עור חדשה.

פתיחה: $10,000
הערכה: $15,000-25,000

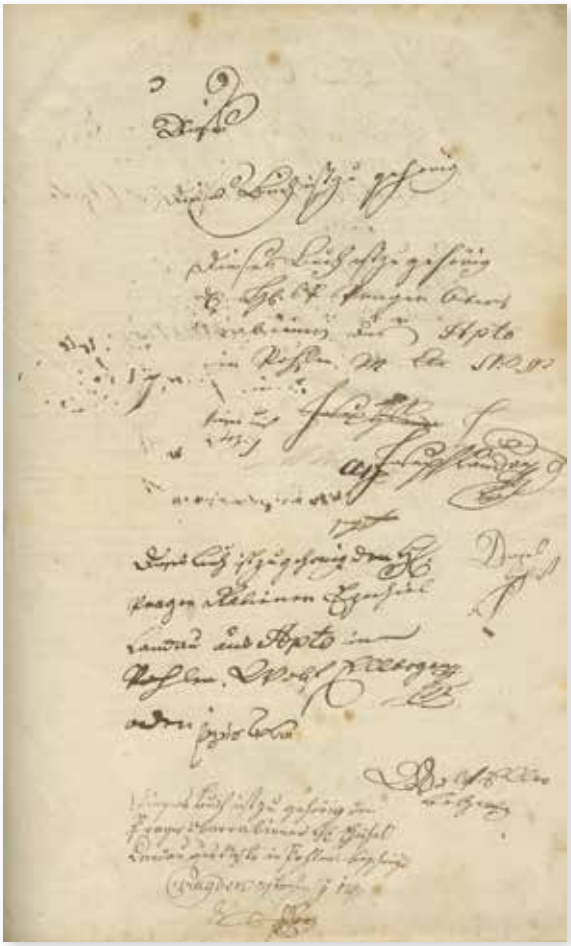

65c

65b

BiYehuda himself wrote in a responsum regarding one of his novellae, that in his opinion it is a true Torah thought (Even HaEzer, Mahadura Tinyana, section 23, 2). The Chatam Sofer relates to this responsum in one of his responsa (Part II, Even HaEzer, section 95): "The words of G-d are in his mouth, truth".

The author of this book, R. Netanel Weil (1687-1769), was a leading Torah scholar in the times of the Noda BiYehuda. A disciple of R. Avraham Broda. He served as rabbi of Prague until the expulsion of the Jews from Bohemia in 1744 (approx. a decade before the Noda BiYehuda came to Prague), when he went to serve as rabbi in Germany, first in Schwartzwald (Black Forest), and later in Karlsruhe (at the end of this book, he relates his life story from the day of his birth until his arrival in Karlsruhe). He was renowned for posterity for his book Korban Netanel, which was first published as an independent book and later incorporated in the Talmud editions of Vilna and Slavita, and since printed in all Talmud editions until this day. The Noda BiYehuda exchanged halachic correspondence with him. The Noda BiYehuda quotes the Korban Netanel in his books, and even differs from him (see their disagreement on the issue of immersing in hot water on Shabbat; Responsa Noda BiYehuda, Mahadura Tinyana, Orach Chaim, sections 24-25). The son of the Korban Netanel, R. Yedidia Tia Weil, was a disciple of the Noda BiYehuda in Prague (the Noda BiYehuda refers to him in a letter to the Korban Netanel: "His son, my friend, the great rabbi, R. Tia"; Responsa Noda BiYehuda, Mahadura Kama, Even HaEzer, section 37).

Inscription on the final leaf: "I studied under the outstanding rabbi, R. Tia Weil, son of the author of Korban Netanel, Leib son of … Segal".

[2], 148, [3] leaves. 32 cm. Good condition. Stains (dark stains to several leaves). Tears to several leaves. Open tears to one index leaf at end of book, affecting text (repaired with paper). New leather binding.

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-25,000

65e

65d

65. Korban Netanel – Copy of the Noda BiYehuda, with His Handwritten Gloss

Korban Netanel, novellae on Piskei HaRosh to Orders Moed and Nashim, by R. Netanel Weil. Karlsruhe, [1755].

Copy of R. Yechezkel Landau Rabbi of Prague, author of Noda BiYehuda. Inscription written by his son on the title page: "This book belongs to my father, the renowned R. Yechezkel HaLevi Landau, rabbi and dean here in the community of Prague, capital city". The name Yechezkel in Atbash cipher was written beneath the inscription.

Many inscriptions on the front endpaper and three back endpapers, mostly in German, attesting that the book belongs to the "chief rabbi of Prague", R. Yechezkel Landau "from the city of Apta in Poland". One of the inscriptions is signed (in German and Hebrew) by "Wolf Elbogen". Another inscription is dated July 1790.

Gloss on p. 50b, handwritten by the Noda BiYehuda, relating critically to the words of the author: "**Begging the pardon of the honorable author who did not understand the meaning…**".

R. Yechezkel HaLevi Segal Landau (1713-1793) was a leading Halachic authority of all times, which the entire Jewish nation relied upon. He was born in Apta, Poland, to a family of distinguished lineage. From a young age, he was renowned as a leading Torah scholar of his generation. From the age of 13 until 30, he resided in Brody, a thriving Torah center in those times, home to the celebrated Kloiz – Beit Midrash renowned for the study of all realms of Torah, and for the famous compositions on the Talmud, in Halachah and in Kabbalah which it produced. He served for about ten years as the rabbi of one of the four Batei Din in Brody. During his stay in Brody, he became close to the Kloiz scholars, including R. Chaim Sanzer and R. Gershon of Kitov (brother-in-law of the Baal Shem Tov). During those years, he studied the Arizal's writings together with R. Chaim Sanzer, a leading scholar in the Kloiz.

In ca. 1745, he went to serve as rabbi of Jampol, and in 1754, he began serving as rabbi of Prague and the region. In Prague, he led his community fearlessly, becoming a foremost leader of his generation. He established a large yeshiva there, in which he educated thousands of disciples, including many of the leaders of that generation (his disciple R. Elazar Fleckeles, author of Teshuva MeAhava, eulogized him: "He edified several thousands of disciples, including hundreds of rabbis and dayanim". Olat HaChodesh HaShlishi, 17, p. 85a). Thousands of questions were addressed to him from far-flung places. Approximately 850 of his responsa were published in Noda BiYehuda. His books published in his lifetime, Responsa Noda BiYehuda – Mahadura Kama and Tzelach on Tractate Pesachim and Berachot, earned him worldwide fame already then (Noda BiYehuda – Mahadura Tinyana, printed after his passing, Prague 1811, includes hundreds of his responsa to questions about his first book, addressed to him from various places).

The Chida in Shem HaGedolim greatly praises the book Noda BiYehuda as well as its author, describing him as an exceptionally outstanding Torah scholar who disseminated much Torah through his books and disciples, and mentions the acuity and extensive Torah wisdom apparent in his responsa and books. The Noda

66. ספר כנסת הגדולה, אורח חיים – ליוורנו, תקנ"ב – העותק של הגאון רבי עקיבא איגר – הגהות בכתב-יד קדשו

ספר כנסת הגדולה, חלק אורח חיים, לקט פסקים מספרי הפוסקים על סדר סימני השלחן ערוך, מאת רבי חיים בנבנישתי. ליוורנו, [תקנ"ב] 1791. מהדורה שניה.

העותק של הגאון רבי עקיבא איגר. בדף השער, רישומי בעלות בכתב-ידו של אחד מחתניו של רבי עקיבא איגר: "**שייך למו"ח הגאון הגדול רשכבה"ג קדוש וטהור חסיד ועניו מאד מכל אדם, אהוב לכל, כקש"ת מ' עקיבא איגר נ"י אב"ד ורמ"ג בק' פאזנע**"; "**שייך למו"ח גאון עולם מבחר הגאונים רשכב"ה קדוש וטהור צדיק וחסיד ועניו מאד מ' עקיבא איגר נ"י**".

בספר שלוש הגהות בכתב-יד קדשו של רבי עקיבא איגר, בדפים: קכח/1, קמב/1, קנו/2. ההגהה הראשונה – בכתב "רש"י" (על דרכו של רבי עקיבא איגר לכתוב את הגהותיו, לעתים, בכתב "רש"י", ראה: מבית הגנזים, ברוקלין, תש"ע, עמ' רלג; שו"ת גינות ורדים השלם, אורח חיים, ירושלים, תשס"ח, עמ' 8; קטלוג קדם, מכירה 66, פריט 108). ההגהות שלפנינו נדפסו בקובץ מוריה, שנה יט, גליון ה-ו (רכא-רכב), כסלו תשנ"ד, עמ' כד-כה.

הספר "כנסת הגדולה" מוזכר עשרות פעמים בחיבוריו של רבי עקיבא איגר (הגהות נוספות שלו על כרך אחר של ספר כנסת הגדולה, חלק אבן העזר, נדפסו בקובץ מוריה, שנה ששית, גליון י-יא [ע-עא], סיון תשל"ו, עמ' כג).

הגאון המפורסם רבינו עקיבא (גינז) אֵיגֶר (תקכ"ב-תקצ"ח), גדול גאוני דורו. נולד באייזנשטאט, לאביו רבי משה גינז ולאמו בת הגאון רבי עקיבא איגר הראשון [אב"ד פרשבורג, בעל "משנת דרבי עקיבא"]. עוד טרם הגיעו לגיל בר-מצוה למד בישיבת ברסלוי במחיצת דודו ורבו הגאון רבי בנימין וואלף איגר. בהיותו בן ט"ו שנה כבר החל לומר שיעור בפני תלמידים. עם נישואיו בשנת תקל"ח עבר לגור בעיר ליסא בבית חותנו רבי איצק מרגליות. למרות היותו רך בשנים נחשב כאחד מגדולי הלמדנים בעיר, שהיתה מרכז התורה באותה תקופה.

ספר
כנסת הגדולה
חלק אורח חיים
ליוורנו
IN LIVORNO 1791.
Nella Stamperia di Gio. Vinc. Falorni
Con Approvazione.

66a

בשנת תקנ"ב נתקבל לרב בעיר מארקיש-פרידלנד ויסד שם ישיבה. בשנת תקע"ה עבר לכהן כרב בעיר פוזנא בה שימש כ"ג שנים עד פטירתו, שם יסד ישיבה והעמיד תלמידים הרבה. איש קדוש בעל "רוח הקודש", ענוותן ונעים הליכות אשר לא השתרר על הציבור, אך ידע לעמוד בתוקף על כבוד הרבנות וכבוד התורה. התקין תקנות מרובות והקים מוסדות רבים לטובת הציבור. השיב תשובות לאלפי שאלות שהגיעו אליו מכל קצוי תבל, וכתב חידושי תורה רבים.

מצאצאיו נודעו כגדולי דורם, הגאון רבי שלמה איגר (תקמ"ו-תרי"ב) – מנגידי וורשא וממלא-מקום אביו ברבנות פוזנא, בעל "גליון מהרש"א" וספרים נוספים; הגאון רבי אברהם איגר מהעיר ראוויטש, שערך את כתבי אביו (עם הוספותיו החתומות "אאבה"ה" – אמר אברהם בן הרב המחבר), וחתנו הגדול הגאון רבי משה סופר בעל ה"חתם סופר", שנשא בזיווג-שני את בת רע"א [הרבנית שרל, אֵם-צאצאיו רבי אברהם שמואל בנימין וואלף בעל ה"כתב סופר", ורבי שמעון סופר אב"ד קראקא].

רבינו עקיבא איגר עמל בתורה במסירות נפש כל ימיו. נודע בבקיאותו הרחבה ובהגדרותיו העמוקות אשר הפכו לאבני-יסוד בלימוד התורה עד ימינו. ספריו וחידושיו הפכו לספרי יסוד בעולם הישיבות ואצל כל פוסקי ההלכה. הגאון רבי אלעזר מנחם שך בעל "אבי עזרי" כותב בהסכמה לספר "פותח שערים – מתורתו של רבינו עקיבא איגר" (ירושלים, תשמ"ה) "כי הגרעק"א אצלינו ודעתו וסברתו מכריעות כאחד מן הראשונים...".

מחיבוריו: ספר "תשובות רבי עקיבא איגר" נדפס בחייו על ידי בניו על פי הוראותיו. אחרי פטירתו המשיכו בניו להדפיס מחידושיו את הספר

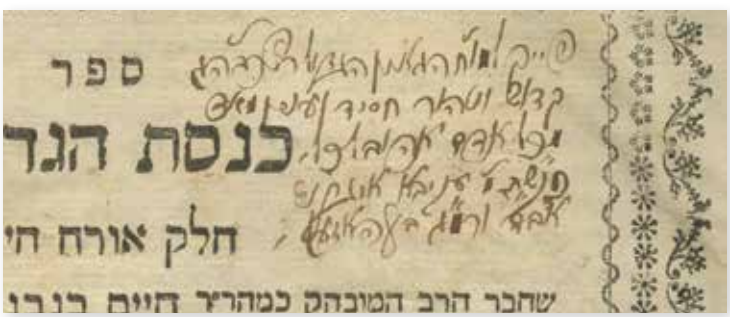
ספר
כנסת הגד
חלק אורח חי

66b

66c

66d

"דרוש וחידוש", וכן נדפסו חלקים נוספים מתשובותיו. תשובות נוספות וחידושי תורה מכת"י נדפסים עד היום (כמו הספרים: "קושיות עצומות", "כתב וחותם", "מכתבי רבי עקיבא איגר" ועוד). ספריו השונים זכו למהדורות רבות, חלקן במהדורות מוערות ומורחבות, עם הוספת ליקוטים ממקומות אחרים מדברי תורתו ה"עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר".

הגהותיו של רבי עקיבא איגר נחשבות בקרב הלמדנים ובעולם הישיבות כבעלות ערך מיוחד, הראויות לעמול ולהתייגע עליהן בשל חריפותן ועמקותן. אף הוא עצמו החשיב את הגהותיו כחיבור הראוי להדפסה, כפי שניכר במכתביו לבנו רבי אברהם איגר, שנדפסו בראש ספר הגהות רבינו עקיבא איגר, ברלין תרכ"ב. מבין הגהותיו מפורסמות הגהותיו לש"ס, הידועות בשם "גליון הש"ס" (שנדפסו תחילה בחייו בש"ס פראג ובש"ס וילנא), הגהותיו לשולחן ערוך ו"תוספות רעק"א" למשנה. במהלך השנים נדפסו הגהותיו לספרים שונים במהדורות חדשות של ספרים אלה ובקבצים תורניים. הגאון רבי חיים ברלין סיפר על אביו הנצי"ב מוואלאז'ין: "**ותיבה ממש אחת מלשון רע"א ז"ל היה מכריע בעיניו כמה וכמה דפין מפלפולי ספרים אחרים**" (מרומי שדה, א, ירושלים תשט"ז, בהקדמה).

ג; קסב דף. 29 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים ומעט בלאי בדפים בודדים. חותמות. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $2000

הערכה: $5000-10,000

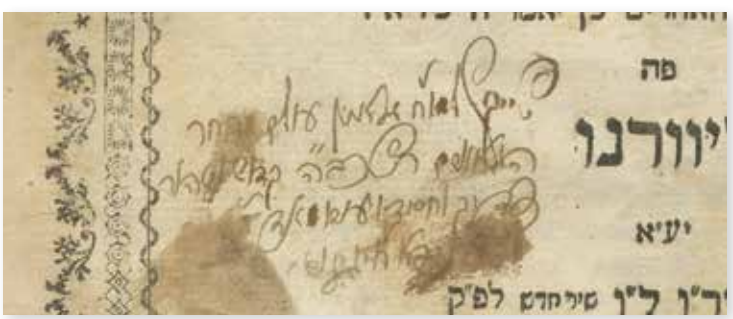

66e

66. Knesset HaGedolah, Orach Chaim – Livorno, 1791 – Copy of Rabbi Akiva Eger – His Handwritten Glosses

Knesset HaGedolah, Orach Chaim part, selected rulings from Halachic literature, following the order of Shulchan Aruch, by R. Chaim Benveniste. Livorno, 1791. Second edition.

Copy of R. Akiva Eger. On the title page, ownership inscriptions handwritten by one of the sons-in-law of R. Akiva Eger: "**Belongs to the prominent Torah scholar, leader of the entire diaspora, holy and pure, pious and very humble, more than any other person, beloved to all… R. Akiva Eger, rabbi and dean in Pozna** [Poznań]"; "**Belongs to my father-in-law, outstanding and elite Torah scholar… R. Akiva Eger**".

The book contains three glosses handwritten by R. Akiva Eger, on pages: 128a, 142a and 156b. The first gloss is in Rashi script (regarding R. Akiva Eger's practice of occasionally writing his glosses in Rashi script, see: MiBet HaGenazim, Brooklyn, 2010, p. 233; Responsa Ginat Vradim HaShalem, Orach Chaim, Jerusalem, 2008, p. 8; Kedem Auction 66, item 108). These glosses were published in Moriah, year 19, issues V-VI (221-222), Kislev 1993, pp. 24-25.

R. Akiva Eger mentions the book Knesset HaGedolah dozens of times in his works (additional glosses he wrote on Knesset HaGedolah, Even HaEzer, were published in Moriah, year 6, issues X-XI [71-72], Sivan 1976, p. 23).

R. Akiva (Güns) Eger (1761-1837), a leading Torah scholar in his times, was born in Eisenstadt to R. Moshe Güns and Gittel – daughter of the first R. Akiva Eger (rabbi of Pressburg, author of Mishnat D'Rabbi Akiva). Before he reached the age of 13, he began studying in the Breslau yeshiva under the tutelage of his uncle and teacher R. Binyamin Wolf Eger and at the age of fifteen, he was already delivering Torah lectures. After getting married in 1778, he moved to Lissa (Leszno) to the home of his father-in-law R. Itzek Margolies. In spite of his young age, he was regarded as one of the leading scholars of the city, which was the hub of Torah study at that time. In 1792, he was appointed rabbi of Märkisch Friedland (Mirosławiec) and established a yeshiva there. In 1815, he began serving as rabbi of Posen (Poznań), a position he held over 20 years, until his passing in 1837. In Posen as well, he founded a yeshiva and taught many disciples. He was a holy person with Divine Inspiration, though supremely humble and gracious, he knew how to insist upon the honor due to the Torah and the rabbinate. He issued numerous regulations and established many public institutions. He replied to the thousands of questions addressed to him from around the world and recorded many novellae.

His descendants were also leading Torah scholars: R. Shlomo Eger (1786-1852), one of Warsaw's most influential Jews and his father's successor in the Posen rabbinate, author of Gilyon Maharsha and other books; R. Avraham Eger of Rawicz who edited his father's writings (with his own additions signed "A.A.B.H.H.",acronym of the Hebrew "Amar Avraham ben HaRav HaMechaber" [Avraham, son of the author says]); his renowned son-in-law R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer, who after the death of his first wife, married the daughter of R. Akiva Eger (Rebbetzin Sorel, who bore him R. Avraham Shmuel Binyamin Wolf – the Ketav Sofer, and R. Shimon Sofer – rabbi of Kraków).

R. Akiva Eger devoted his entire life to Torah study and was known for his amazing proficiency and profound definitions which became basic tenets of Torah learning until our times. His books and novellae are key Torah texts for yeshiva students and poskim alike. R. Elazar Menachem Shach, author of Avi Ezri, writes in his approbation to the book Pote'ach She'arim – Teachings of R. Akiva Eger (Jerusalem, 1985) "For us, R. Akiva Eger, his opinions and reasoning are as conclusive as one of the Rishonim…".

His works include: Responsa of R. Akiva Eger, published by his sons in his lifetime, under his instruction. After his passing, his sons continued publishing his novellae in Drush VeChiddush, and additional volumes of his responsa series. Other responsa and novellae are being published until this day based on manuscripts (the books Kushiot Atzumot, Ketav VeChotam, Michtavei R. Akiva Eger and others). His various books were reprinted in many editions, including some annotated and expanded editions, which were enriched with related selections of his Torah teachings appearing in other places.

The glosses of R. Akiva Eger are valued in the yeshiva world and by Torah scholars for their perspicacity and profundity, and they invest much effort in studying them. He himself considered his glosses a composition worth publishing, as is apparent from his letters to his son R. Avraham Eger, printed at the beginning of Hagahot Rabbenu Akiva Eger, Berlin 1862. Especially renowned are his glosses to the Talmud, named Gilyon HaShas (first printed in his lifetime in the Prague and Vilna editions of the Talmud), his glosses to the Shulchan Aruch, and Tosefot R. Akiva Eger on the Mishnah. Over the years, his glosses to various books were published in later editions of those books and in Torah anthologies.

R. Chaim Berlin related regarding his father, the Netziv of Volozhin: "**And literally one word of R. Akiva Eger would resolve in his eyes several pages of pilpul in other books**" (Meromei Sadeh, I, Jerusalem 1956, foreword).

3; 162 leaves. 29 cm. Good condition. Stains. Minor tears and wear to a few leaves. Stamps. New leather binding.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-10,000

ספר
גאולת שלמה
על
הגדה של פסח
ובו פרוש
יציאות מצרים
לבוב
תרי"א
Lemberg.
1850.

67a

67. הגדה של פסח "גאולת שלמה" – לבוב, תרי"א – העותק של רבי מאיר א"ש אב"ד אונגוואר, עם חתימותיו

הגדה של פסח, עם פירוש "גאולת שלמה", מאת רבי שלמה זלמן ריינר מבאלחוב. לבוב, תרי"א 1850.
העותק של הגאון רבי מאיר א"ש אב"ד אונגוואר. בדף המגן שלפני השער שתי חתימות בכתב-ידו: "**הק' מאיר בלא"א הרבני מה"ו יהודא**" ו"**הק' מאיר בלא"א הרבני מה"ו יהודא חופק"ק אונג' והגליל**".
הגאון הנודע רבי מאיר אייזנשטטר - המהר"ם א"ש (תק"מ-תרי"ב, החתם סופר ותלמידיו, עמ' רצו-שג), מגדולי תלמידי ה"חתם סופר" (מראשוני תלמידיו) ומגדולי רבני הונגריה, חתנו של רבי דוד דייטש אב"ד עיר-חדש. כיהן ברבנות בכמה מערי הונגריה, ומשנת תקצ"ה כיהן כאב"ד העיר אונגוואר. מחבר שו"ת אמרי אש וספרים נוספים. למד אצל החתם סופר כחמש שנים, ורבו ה"חתם סופר" אמר עליו "כי לא היה לו תלמיד המחכים רבותיו כמוהו" (החת"ס ותלמידיו, עמ' רצז). איש קדוש, שהיה מתענה בימי השובבי"ם בכל ימות השבוע, ונודע כבעל "רוח הקודש". בשנת תקצ"א נסע לבקר את רבו החתם סופר, והיה לפלא בעיני רבו האיך תלמידו הגדול זוכר היטב כל מה שלמד אצלו. נפשו היתה קשורה כל ימיו בנפש רבו החת"ס, והיה לו חדר מיוחד בביתו, בו היה נסגר מדי יום ומתפלל כשעה שלמה על אריכות חיי רבו החת"ס. מיום פטירת רבו פסק ממנהגו זה כי נתגלה לו ברוח הקודש שרבו החתם סופר נסתלק לבית עולמו ונתגלה לו בהקיץ כדמות "ספר תורה לבוש שחורים" (החתם סופר ותלמידיו, עמ' רצט ועמ' שא).
ה"כתב סופר", בהספדו על מהר"ם א"ש, כותב כי היה "גדול שבתלמידי אבא... מובחר שבבחירי גדולי תלמידיו, בתורה ובצדקות ובמדות". באותו הספד מביא ה"כתב סופר" את הסיפור על התפעלות אביו ה"חתם סופר" מגודל בקיאותו, עד ש"אמר לעומדים לפניו שלא ראה תלמיד חכם וגדול כמותו, ממש היה הכל שגור על פיו כאילו כתוב לפניו..." (דרשות כתב סופר, עמ' קצז-קצט, במהדורת ירושלים, תשל"ב).
[14] דף. 20 ס"מ. מצב בינוני. כתמים, בהם כתמי רטיבות. בלאי. סימני עש. כריכה ישנה, פגומה ומנותקת.
יערי, מס' 702; אוצר ההגדות מס' 955.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

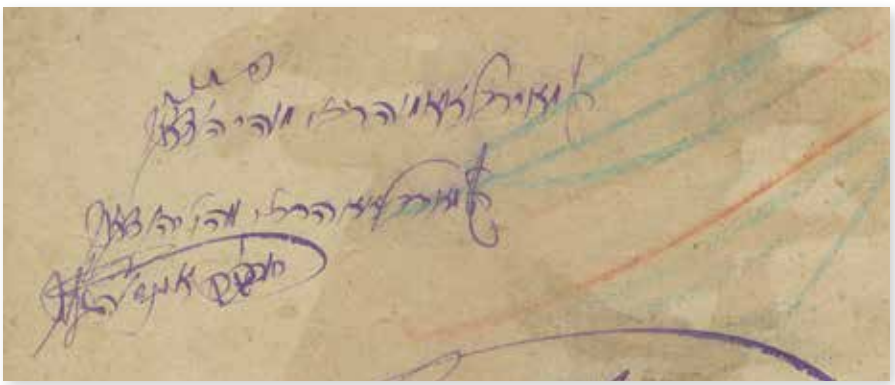

67b

67. Ge'ulat Shlomo Passover Haggadah – Lviv, 1850 – Copy of R. Meir Ash Rabbi of Ungvar, With His Signatures

Passover Haggadah, with the Ge'ulat Shlomo commentary, by R. Shlomo Zalman Reiner of Bolechov (Bolekhiv). Lviv, 1850.
Copy of R. Meir Ash (Eisenstädter), Rabbi of Ungvar (Uzhgorod). On the front endpaper, two signatures in his handwriting: "**Meir son of R. Yehuda**" and "**Meir son of R. Yehuda, residing here, Ungvar and the district**".
R. Meir Eisenstädter – Maharam Ash (1780-1852, HaChatam Sofer VeTalmidav, pp. 296-303) was a foremost disciple of the Chatam Sofer and a leading Hungarian rabbi, son-in-law of R. David Deutsch Rabbi of Neustadt (Nové Mesto nad Váhom). He served as rabbi of several Hungarian cities, and from 1835, as rabbi of Ungvar. He authored Responsa Imrei Esh and other books. He studied under the Chatam Sofer for five years, and the Chatam Sofer attested that no disciple enlightened him like R. Meir did (HaChatam Sofer VeTalmidav, p. 297). A holy man, he fasted every weekday of the Shovavim period, and was known to benefit from divine inspiration. In 1831, he went to visit his teacher the Chatam Sofer, who expressed amazement at the extent of his disciple's retention of his teachings. He was very attached to his teacher the Chatam Sofer, and had a special room in his house, where he cloistered himself every day for a whole hour praying for the Chatam Sofer's longevity. From the day of his teacher's demise, he ceased this custom, perceiving with divine inspiration that the Chatam Sofer had passed away, and the latter appeared to him in wakefulness, as a Sefer Torah cloaked in black (HaChatam Sofer VeTalmidav, p. 299 and p. 301). The Ktav Sofer eulogized Maharam Ash as the foremost disciple of his father, the elite of the elite of his leading disciples, in Torah, piety and character traits. He mentioned the account of the Chatam Sofer's amazement at his erudition, recalling that the latter had exclaimed to those who were present that he had never seen such an erudite Torah scholar, with exceptional fluency in everything he had learnt, as if it was written before him (Drashot Ktav Sofer, pp. 197-199, Jerusalem 1972 edition).
[14] leaves. 20 cm. Fair condition. Stains, including dampstains. Wear. Worming. Old binding, damaged and detached.
Yaari 702; Otzar HaHaggadot 955.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

68. שו"ת אור המאיר – הקדשת המחבר הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, מחולל ה"דף היומי"

ספר שו"ת אור המאיר, מאת רבי יהודה מאיר שפירא אב"ד פיעטרקוב. פיעטרקוב, תרפ"ו 1926.
בדף הבטנה שלפני השער הקדשה בכתב-ידו וחתימתו של המחבר הגאון רבי מאיר שפירא, לעורך העיתון "יידישער רעקארד" שיצא לאור בשיקגו: "**למזכרת אהבה לידידי ואיש בריתי... מר ליב געלמן עורך העיתון יודישער רעקארד, מאת המחבר, יהודא מאיר שפירא אב"ד ור"מ פיעטרקוב, ר"ח ניסן תרפ"ז...**".
הגאון רבי יהודה מאיר שפירא (תרמ"ז-תרצ"ד) אב"ד פיעטרקוב ולובלין, ראש ישיבת "חכמי לובלין", מחולל הדף היומי, נשיא אגודת ישראל בפולין ומגדולי הרבנים בדורו. מהרבנים הצעירים והדומיננטיים ביותר ב"מועצת גדולי התורה". מן הדמויות הנודעות בדורות האחרונים. ראש ישיבה, חריף ושנון, גאון מובהק בהלכה ובאגדה. חסיד דבוק ברבותיו האדמו"רים. נואם בחסד עליון ורב-פעלים. עסקן פעיל ונמרץ, ציר בפרלמנט הפולני. חוט של חסד היה משוך על פניו תמיד וכל הליכותיו-גינוני מלכות, רבי מאיר נפטר בלי להשאיר אחריו זרע של קיימא בנים או בנות, אך הוא עצמו אמר שיש לו שני ילדים - הראשון - הוא הדף היומי והשני - הוא ישיבת חכמי לובלין.
בפתיחה לספרו שלפנינו הוא כותב על חשיבות לימוד התורה ועל הישרדותו של עם ישראל בזכות התורה, ומתאר את הנחת הפינה לישיבתו שנערכה כשנתיים קודם לכן: "ובעמדי עיר לובלין, במקהלות רבבות אלפי ישראל בהשתתפות גדולי הדור מאורי הגולה הי"ו ביום ל"ג בעומר תרפ"ד לרגלי הנחת אבן הפנה לישיבת חכמי לובלין, פתחתי בכבוד התורה...", ולאחר מכן מבטא את שאיפתו הטהורה להרבות את אור התורה בעולם: "הדברים והאמת האלה שמתי לי בעזרת אבי שבשמים, למטרתי האחת ומשאת נפשי בחיים, ומיום עמדי על דעתי היה המאור שבתורה הקדושה אור לנתיבתי...".
[3], 162 עמ'. 33.5 ס"מ. נייר יבש. מצב טוב. כתמים. מעט בלאי. דף הבטנה הקדמי (שעליו ההקדשה) מנותק, עם קרעים בשוליו. כריכה מקורית (עם הטבעה מוזהבת של שם הספר), עם פגמים וקרעים.

פתיחה: $1000
הערכה: $1500-2000

68. Responsa Or HaMeir – Dedication of the Author, Rabbi Meir Shapiro of Lublin, Founder of the Daf HaYomi

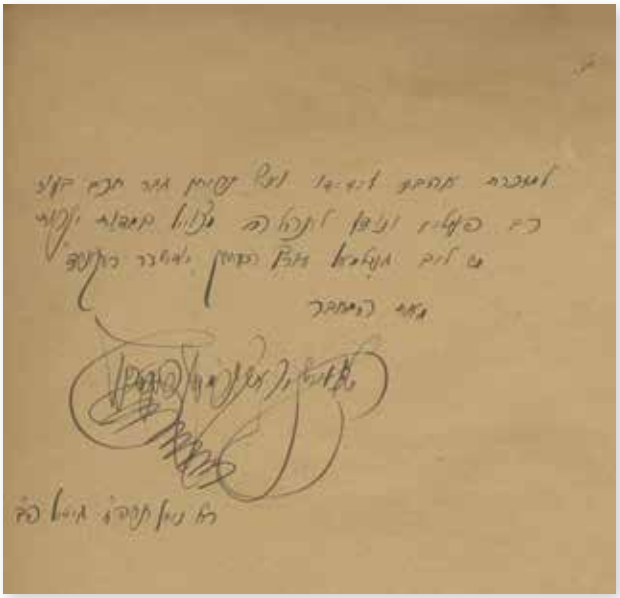

68

Responsa Or HaMeir, by R. Yehuda Meir Shapiro Rabbi of Piotrkow. Piotrkow (Piotrków Trybunalski), 1926.

On the flyleaf, dedication handwritten and signed by the author, R. Meir Shapiro, to the editor of Der Yiddisher Record, a Chicago-based weekly: "**A remembrance of love to my friend... Mr. Leib Gellman, editor of Der Yiddisher Record, from the author, Yehuda Meir Shapiro, rabbi and dean of Piotrkow, Rosh Chodesh Nissan 1927...**".

R. Yehuda Meir Shapiro (1887-1933), rabbi of Piotrkow and Lublin, dean of the Chachmei Lublin yeshiva and initiator of the Daf HaYomi, president of Agudat Yisrael in Poland and leading rabbi in his times. He was one of the youngest and most dominant rabbis in the Moetzet Gedolei HaTorah. One of the most renowned figures in recent times. A yeshiva dean, sharp and witty, an outstanding scholar in Halachah and Aggadah. A chassid closely attached to his rebbes. An excellent orator, and extremely accomplished person. An active and dynamic communal worker, a member of the Polish Sejm. Always full of grace, his conduct was regal. R. Meir passed away without leaving any offspring, yet he himself would say that he has two children – the first being the Daf HaYomi, and the second – the Chachmei Lublin yeshiva.

[3], 162 pages. 33.5 cm. Dry paper. Good condition. Stains. Minor wear. Front endpaper (bearing dedication) detached, with marginal tears. Original binding (gilt-lettered title), with damage and tears.

Opening price: $1000
Estimate: $1500-2000

69. סט משנה ברורה – "מוגה" – עותקים מיוחסים לרבי ברוך בער ליבוביץ ורבי משה פינקל

ששת חלקי "משנה ברורה", פירוש על שו"ע אורח חיים, מאת רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים". [ווארשא-פיעטרקוב, תרמ"ד-תרס"ז 1907-1884. כרכים ראשון, שלישי, רביעי וחמישי הנם כנראה מן המהדורה הראשונה. כרכים שני ושישי הם דפוסים סטראוטיפיים].

בחלק מהכרכים רישומי "מוגה" בעפרון, בכתב יד קדשו של רבינו המחבר בעל ה"חפץ חיים". בכרך של הלכות שבת רישום בעלות בדף שלפני השער, שהספר שייך לראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב ליבוביץ: "לד' הארץ ומלואה. שייך לאדמו"ר הרב הגאון מוהר"ר ברוך דובער לייבאוויטש ר"מ במתיבתא רבתא כנסת בית יצחק". בחמשת הכרכים האחרים חתימות ורישומי בעלות של הגאון רבי משה פינקל, מראשי ישיבת "כנסת ישראל" בסלבודקה ובחברון. בחלק ג' עמ' 42 הגהה בכתב יד.

הגאון הקדוש רבי ברוך דוב (בער) ליבוביץ (תרכ"ד-ת"ש), בעל 'ברכת שמואל', מגדולי מרביצי התורה בדורו. מתלמידי הגר"ח מבריסק בישיבת וואלוז'ין. חתן הגאון רבי אברהם יצחק צימרמן אב"ד הלוסק. כאשר עבר חותנו לכהן בקרמנצוג, מילא את מקומו ברבנות הלוסק והקים בה ישיבה. לאחר י"ג שנה הוזמן לכהן כראש ישיבת "כנסת בית יצחק" בסלבודקה. בתקופת מלחמת העולם הראשונה נדד עם ישיבתו למינסק, לקרמנצוג ולווילנא, עד שלבסוף הקים אותה בקמניץ. מחבר 'ברכת שמואל' על סוגיות הש"ס. תורתו שבעל-פה ושבכתב היא מאבני היסוד של הלימוד הישיבתי המעמיק.

הגאון הצעיר רבי משה פינקל (תרמ"ד-תשרי תרפ"ו 1925-1884), בנו של "הסבא מסלבודקה" רבי נתן צבי פינקל, וחתנו של ראש ישיבת סלבודקה הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין. נודע כאחד המופלגים שבעילויי ולמדני ישיבות ליטא, והגר"ח מבריסק ורבי מאיר שמחה מדווינסק התפעלו מלמדנותו והבנתו העמוקה, וצפו לו עתיד מזהיר בעולם התורה. בשנת תרע"ג החל להשמיע שיעוריו בישיבת סלבודקה. בחודש אדר תרפ"ה עלה לארץ ישראל, ונמנה עם ראשי ישיבת "כנסת ישראל - סלבודקה" בעיר האבות חברון. נפטר בחול המועד סוכות תרפ"ו, בשנת המ"ב לימי חייו, ובחיי אביו הגדול.

שישה כרכים. חלק ראשון: קנא, [1] דף. חלק שני: קנה דף. חלק שלישי: [1], ב-קצה דף (חסר דף א עם ההקדמה להלכות שבת). חלק רביעי: [1], קצו-רצ דף. חלק חמישי: קנג, [1] דף. חלק שישי: קסד דף. כ-23 ס"מ. נייר יבש. מצב משתנה, בינוני עד טוב-בינוני. כתמים ובלאי. פגעי עש. דפים מנותקים ומעט קרעים. כריכות מקוריות, רובן מנותקות. פגמים ופגעי עש בכריכות.

סדרת ספרי המשנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים נתחברה ונדפסה ע"י רבינו בעל ה"חפץ חיים" במשך כעשרים ושבע שנה. במפעל בירור ההלכות והפסיקה למעשה טרח ויגע רבות (לפעמים בירר סוגיא שוב ושוב למעלה מ-36 פעמים). הספרים נתקבלו בכל קהילות ישראל, ונדפסו מהם מהדורות רבות. רבינו המחבר היה נוהג לבדוק כל ספר מקלקולי הדפוס והחלפת גליונות, ועל כל ספר שיצא מתחת ידו היה רושם בעצם כתב ידו כי הוא "מוגה".

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

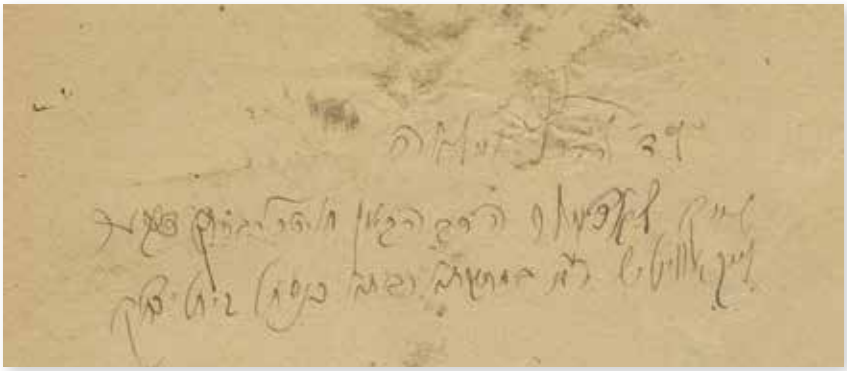

69a

69. Set of Mishnah Berurah – "Inspected" – Copies Owned by Rabbi Baruch Ber Leibowitz and Rabbi Moshe Finkel

All six parts of Mishnah Berurah, commentary to Shulchan Aruch Orach Chaim, by R. Yisrael Meir HaKohen of Radin, author of Chafetz Chaim. [Warsaw-Piotrkow, 1884-1907. Vols. I, III, IV and V are presumably first editions. Vols. II and VI are stereotype editions].

Some of the volumes bear penciled "Mugeh" ("inspected") inscriptions, handwritten by the Chafetz Chaim. The flyleaf of the Hilchot Shabbat volume bears an ownership inscription attesting that the book belongs to R. Baruch Ber Leibowitz: "Belongs to… R. Baruch Dov Ber Leibowitz, dean of the Knesset Beit Yitzchak yeshiva". The other five volumes bear ownership inscriptions and signatures of R. Moshe Finkel, a dean of the Knesset Yisrael yeshiva in Slabodka and Hebron. Handwritten gloss on p. 42 of vol. III.

R. Baruch Dov (Ber) Leibowitz (1864-1940), author of Birkat Shmuel, taught many disciples. He was a disciple of R. Chaim of Brisk in the Volozhin yeshiva, and the son-in-law of R. Avraham Yitzchak Zimmerman Rabbi of Hlusk. After his father-in-law went to serve as rabbi of Kremenchuk, he succeeded him in Hlusk and established a yeshiva. After a 13-year tenure, he was asked to head the Knesset Beit Yitzchak yeshiva in Slabodka. During WWI, he wandered with the yeshiva to Minsk, Kremenchuk and Vilna, finally settling in Kamenitz. He authored Birkat Shmuel on Talmudic topics. His writings are classic works of in-depth yeshiva Torah study.

R. Moshe Finkel (1884-1925), son of R. Natan Tzvi Finkel, Alter of Slabodka and son-in-law of the Slabodka yeshiva dean R. Moshe Mordechai Epstein. He was renowned as one of the most outstanding and brilliant students in Lithuanian yeshivot, and R. Chaim Brisk and R. Meir Simcha of Dvinsk, who were amazed by his Torah knowledge and depth of understanding, foresaw that he would be a future Torah luminary. In 1913, he began lecturing in the Slabodka yeshiva. In Adar 1925, he immigrated to Eretz Israel, and was appointed one of the deans of the Knesset Yisrael – Slabodka yeshiva in Hebron. He passed away on Chol HaMoed Sukkot 1925, at the young age of 42, during the lifetime of his illustrious father.

6 volumes. Vol. I: 151, [1] leaves. Vol. II: 155 leaves. Vol. III: [1], 2-195 leaves (lacking leaf 1 with introduction to laws of Shabbat). Vol. IV: [1], 196-290 leaves. Vol. V: 153, [1] leaves. Vol. VI: 164 leaves. Approx. 23 cm. Dry paper. Condition varies, fair to good-fair. Stains and wear. Worming. Detached leaves and few tears. Original bindings, mostly detached. Damage and worming to bindings.

The Mishnah Berurah series on Shulchan Aruch Orach Chaim was composed and published by the author of the Chafetz Chaim over the course of 27 years. He toiled greatly in studying the halachot and labored to reach true halachic conclusions (sometimes studying the same topic more than 36 times). These books were accepted by the entire Jewish world and reprinted in many editions. The Chafetz Chaim was accustomed to examine each and every book for defective printing or exchanged leaves, and would personally write "Mugeh" ("inspected") on each book which passed his inspection.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

69b

70. Tractate Pesachim – The Gemara of Rabbi Elyashiv

Babylonian Talmud, Tractate Pesachim. Oz VeHadar edition, [2005].
The volume of Gemara which R. Elyashiv, foremost halachic authority of our times, studied from.
On the front endpaper, inscription handwritten and signed by his grandson, R. Aryeh Elyashiv, attesting that "My grandfather used this Gemara while delivering lectures on this tractate, and he prepared his lectures with this Gemara".
R. Yosef Shalom Elyashiv (1910-2012) was among the world's greatest halachic authorities for over seventy years. He was renowned for his exceptional diligence and his vast knowledge in all realms of the Torah, which enabled him to issue clear halachic rulings in every area. He led the Torah world in Eretz Israel and the Diaspora for many years, and his opinion was conclusive on every rabbinic and halachic issue that arose in the various branches of Orthodox Jewry throughout the world.
In 1943, R. Elyashiv was appointed rabbi of the Tiferet Bachurim society in Jerusalem, in place of his father, founder of the society, R. Avraham Elyashiv, rabbi of Homel. For close to 70 years, R. Elyashiv delivered a daily Talmud lecture in Tiferet Bachurim. For most of that period, the lectures were attended primarily by laymen, merchants and tradesmen. However, in the final twenty years of his life, outstanding Torah scholars joined the lectures, thirstily absorbing the precious novellae and gems which they discovered in these lectures, and the level of the lectures rose accordingly. The lectures from this final period were recorded and published in the He'arot series by the Torah scholars attending the lectures.
Multiple paginations. 30 cm. Fair-good condition. Stains, including dampstains and dark stains. Many creases, some caused by dampness. Damage to binding.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

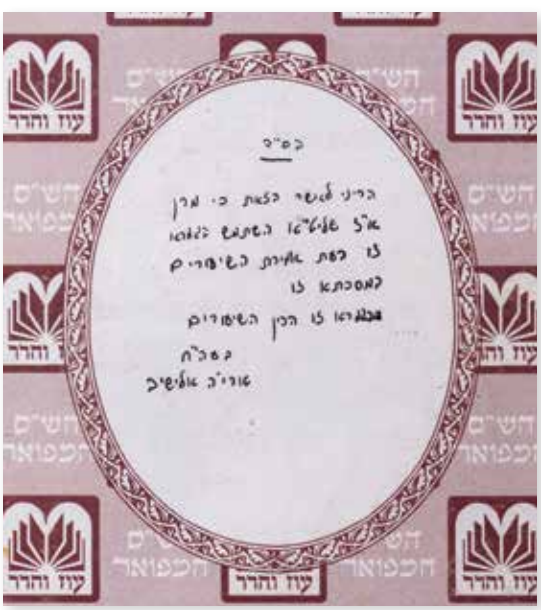

70b

70a

70. מסכת פסחים – הגמרא של הרב אלישיב

תלמוד בבלי, מסכת פסחים. מהדורת "עוז והדר", [תשס"ה 2005].
הגמרא שבה למד פוסק הדור מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל.
בדף הבטנה הקדמי, רישום בכתב יד וחתימת נכדו, הרב אריה אלישיב, המאשר כי "מרן א"ז [אדוני זקני] שליט"א השתמש בגמרא זו בעת אמירת השיעורים במסכתא זו, ובגמרא זו הכין השיעורים".
מרן הגאון רבי יוסף שלום (הגרי"ש) אלישיב (תר"ע-תשע"ב), מגדולי הפוסקים במשך למעלה משבעים שנה. נודע בהתמדתו המופלגת ובידיעתו העמוקה והיסודית בכל חלקי התורה, עד שיכל לפסוק בכל עניין ועניין את מסקנתו הברורה. במשך שנים רבות הנהיג את עולם התורה בארץ ובחו"ל ומצודתו היתה פרוסה על כל ענייני הרבנות וההלכה בקהילות השונות.
החל משנת תש"ג מונה הגרי"ש לרב "חברת תפארת בחורים" בירושלים, על מקום אביו, מייסד ה"חברה", רבי אברהם אלישיב הרב מהומלא. במשך קרוב ל-70 שנה מסר הגרי"ש שיעורי גמרא ב"תפארת בחורים" מדי יום ביומו ומדי שבת בשבתו. במשך רוב השנים השתתפו בשיעורים אלה רק בעלי-בתים, סוחרים ובעלי מלאכה. אולם בעשרים שנותיו האחרונות של מרן הגרי"ש, הצטרפו לשומעי השיעור אברכים תלמידי חכמים מופלגים, ששתו בצמא את החידושים ואת הפנינים שהתגלו בשיעורים אלו, ורמת השיעורים עלתה בהתאם. מהשיעורים בשנים אלו נדפסה סדרת ספרי ה"הערות" שנכתבו ע"י שומעי השיעור.
מספור עמודים משתנה. 30 ס"מ. מצב בינוני-טוב. כתמים, בהם כתמי רטיבות וכתמים כהים. קמטים רבים, חלקם כתוצאה מרטיבות. פגמים בכריכה.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

71. פנקס "קהל ספרד" במישקולץ – תרל"ט עד תר"פ – תיעוד היסטורי בלתי-ידוע על הקמת הקהלות האורתודוקסיות בהונגריה, לאחר קונגרס 1869 – חתימת הרב ויטריאל, רבה הראשון של הקהילה, וחתימות ראשי וחברי הקהילה

פנקס בפורמט גדול, פנקס הקהילה של "קהל ספרד" במישקולץ (Miskolc, הונגריה), הכולל את תקנות הקהילה משנת תרל"ט, עם חתימות הרב וראשי הקהל, ועם הוספות ושינויים לתקנות משנת תרס"ג ומשנת תר"פ. עברית ויידיש.

הדפים האחרונים בפנקס שלפנינו נכתבו בשנת תרל"ט, זמן קצר לאחר ייסוד הקהילה. בדפים אלה מופיעים: דף מבוא (בעברית) וארבעה דפים עם 26 תקנות הקהילה (ביידיש). בסוף התקנות מופיעות 47 חתימות של חברי "קהל ספרד", בראשן חתימת רב הקהילה רבי "חיים וויטריאל" וחתימת ראש הקהל רבי "אברהם צבי שטרויס". בשולי החתימות משנת תרל"ט, נוספה תעודה בגרמנית משנת 1884 בחתימת נשיא הקהילה "Adolf Strauss" [רבי אברהם צבי שטרויס הנ"ל].

בדפים הראשונים של הפנקס, הוספות (ביידיש) מתקופות שונות (אחת מהן מתוארכת: תרס"ג), הכוללות תיקונים ושינויים לתקנות הראשונות. עם חתימות ראשי הקהילה ובראשם רבי "אברהם צבי שטרויס". בהמשך הפנקס: שבעה דפים עם שמות שבעת ראשי הקהילה (לכל אחד דף שלם; כל שם רשום בראש הדף באותיות מרובעות גדולות); הוספות חדשות לתקנות, משנת תר"פ (העתקה, חלקה בכתיבה מרובעת, כולל העתקת חתימת רב הקהילה רבי יוסף שלמה רייניץ ושמות רבים של בני הקהילה).

במבוא הארוך (משנת תרל"ט), מופיע תיאור מעניין ומפורט (שככל הידוע לנו לא נדפס עד היום) על ה"קונגרס" הידוע משנת תרכ"ו, על פרישת החרדים מאותו קונגרס והקמת הקהילות האורתודוקסיות בהונגריה בראשות "הצדיק" רבי יצחק רייך [הנשיא הראשון של הלשכה האורתודוקסית בבודפשט], ברשיון "אדוננו המלך האדיר החסיד פראנץ יאזעף". במבוא זה נכתב בפרוטרוט גם על הסיבה שהביאה קבוצה מן החרדים במישקולץ להתפלג מהקהילה האורתודוקסית ולהקים את "קהל ספרד", לאחר שהקהילה המרכזית התאחדה עם הניאולוגים.

במבוא זה הם כותבים בחריפות רבה נגד הניאולוגים ("אנשי קהילת הקונגרס") ונגד האיחוד של הקהילה האורתודוקסית עמם. תחילה הם מתארים את מאורע הפרדת הקהילות בהונגריה: "**ונתחלק עמנו... עם אחד לשני עמים... כי השליכו הדת אחרי גיום... וכמה קהילות שהיו מקודם באגודה אחת ולעדה אחת... נתפרדה החבילה. זה אומרים לד' עינינו, וזה אומרים איננו לד'...**". לאחר מכן כותבים על הפירוד בקהילת מישקולץ: "**גם בקהלתנו אשר ישב בה אחד והראש ממיסדי תורת הקאנגרעס, נחלקה לשני כיתות: כשני חלקים** [=שני שליש מהקהילה] **נשארו באמונתנו, וחלק א'** [=שליש מבני הקהילה] **המירו דתם לדת קאנגרעס, וגם הרב איתם...**". הם מספרים על החרמת הניאולוגים מקהל ישראל ע"י רבני הונגריה: "**ואנשי קאנגרעס, רבניהם, שוחטיהם ומשמשיהם... ובתי הכנסיות שלהם נאסרו באיסור גמור מכל גדולי זמנינו בכל מדינותינו**". הם מספרים כי בהמשך נכנעו הניאולוגים - "אנשי הקונגרס" - במישקולץ לקהילה האורתודוקסית הגדולה: "**ויהי כאשר ראו אנשי קאנגרעס כי לא יכולו לאנשי ארטהאדאקסטן... ויוציאו קול במחנה העברים לאמור את שלום אחינו אנו מבקשים, נהיה לעם אחד, כדי לקיים בנו 'ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם', וקבלו גם הם עליהם להיות ארטהאדאקסטן... ויעמוד גם השטן על ימינו... כי כמה אנשי ארטה[אד]אקס הסכימו אתם ונגמר הדבר בלי עצה ובלי תבונה כאות נפש קאנגרעס להיות כולנו לעדה אחת: ארטהאדאקס...**".

בהמשך הם מספרים על הקלקולים בענייני שמירת הדת ושינויי המנהגים שאנשי "קהילת הקונגרס" לשעבר הכניסו בקהילה. הם מתארים כיצד בימי הסליחות, בחודש אלול תרל"ז, התפרצו כמה מאנשי הקהילה המרכזית, באמצע אמירת הסליחות "זכור ברית", כשהם מלווים בשוטרים והפריעו לתפילתם בבית הכנסת: "**באו עלינו עם י"ח פאנדארן** [=18 שוטרים] **מלובשי חרב ושריון... הוציאו כל איש ישראל מכאן, כי הס מלהזכיר בשם ד', וכיבו את הנרות ודחפו אותנו והוציאו חרב מנרתק... הבוקר אור נסגרו אנשים מאתנו בבית הכלא...**". הם מספרים כי בעקבות אותם מאורעות הקימו את "קהל ספרד" ברשיון ה"קולטוס מיניסטער" [=שר התרבות] "וברשות כל גדולי זמנינו".

בפנקס שלפנינו מתגלים פרטים רבים מתקופת ייסוד "קהל ספרד במישקולץ" ("דער מישקאלצער ספרד געמיינדע"), שחלקם אינם ידועים מכל מקור אחר. על פי המופיע בספר "קהילות הונגריה" התפלגה קהילת מישקולץ בשנת תר"ל (1870) והחרדים הקימו קהילה נפרדת. שם נכתב עוד: "בשנת תרל"ה (1875) התאחדו הפלגים מחדש על יסוד אורתודוקסי. זמן קצר לאחר מכן הקימה קבוצת יהודים קהילה חסידית תחת השם 'קהילה ספרדית', עם בית כנסת משלה, חברת משניות, חברת נשים וחברת 'מחזיקי הדת'. מוסדות חינוך במישקולץ: בית ספר יהודי עממי, 3 ישיבות ו-3 תלמודי תורה שאליהם באו ללמוד צעירים מכל מחוז בורשוד" (קהילות הונגריה, עמ' 228). בפנקס שלפנינו מתברר בין היתר, כי הקהילה הנפרדת "קהל ספרד" נוסדה באופן רשמי לאחר אלול תרל"ז, ותקנותיה נכתבו "בשנת וקהל ספרד יצליחו לפ"ק" [תרל"ט]. פרשת הקמת ה"קהילות הנפרדות" בהונגריה וטרנסילבניה החלה לאחר ה"קונגרס" הידוע בשנת תרכ"ט (1869-1868), במהלכו הוקם בתמיכת הממשלה ארגון-גג ארצי של כל הקהילות היהודיות, שנועד לייצג את כלל יהודי הונגריה בפני השלטונות. גוף זה, שכונה "הלשכה היהודית הארצית", נשלט כבר מתחילתו על ידי הניאולוגים, ומשום כך פרשו האורתודוקסים מקונגרס הייסוד, ולאחר השתדלות אצל השלטונות הקימו ועד ארצי משלהם, בשם "הלשכה המרכזית של הקהילות האורתודוקסיות האוטונומיות". כך נוסדו בשנים תר"ל-תרל"ב קהילות נפרדות ("קהל יראים ארטהאדאקסן") בהרבה מערי הונגריה וטראנסילבניה (זיבנבירגן), שפעלו לצד קהילות ה"קונגרס" הניאולוגיות. לצד זאת, נוצר זרם שלישי של קהילות, שסירבו להצטרף לשני הארגונים ופעלו באופן עצמאי מול השלטונות. קהילות אלה כונו "סטטוס קוו".

במספר מקומות פעלו שתי קהילות אורתודוקסיות - קהילה "אשכנזית", לצד קהילה חסידית "ספרדית". על הכינוי "ספרדים" לקהילות הפורשות מסופר כי מכיון שלא היתה אפשרות לקבלת רשיון ממשלתי להקמת שתי קהילות אורתודקסיות באותה עיר, מצא "הראש היהודי" פתרון גם לבעיה זו. בערים שונות בהונגריה (טעמשוואר ועוד) היו קהילות עתיקות של ספרדים מגולי ספרד, שהגיעו להונגריה בתקופת השלטון הטורקי. כאשר רצתה קבוצה חרדית או חסידית להתפלג מהקהילה האורתודקסית, הם קראו לקהילתם שם "קהל ספרד" ולרב הקהילה ניתן התואר "חכם", ועל תקן זה הם קיבלו רשיון ממשלתי כיהודים "ספרדים". קהילות כאלו הוקמו במהלך שנות התר"ל בערים מישקולץ וקלויזנבורג ובערים נוספות.

הרב הראשון של הקהילה ה"ספרדית" במישקולץ נקרא בשם הרב

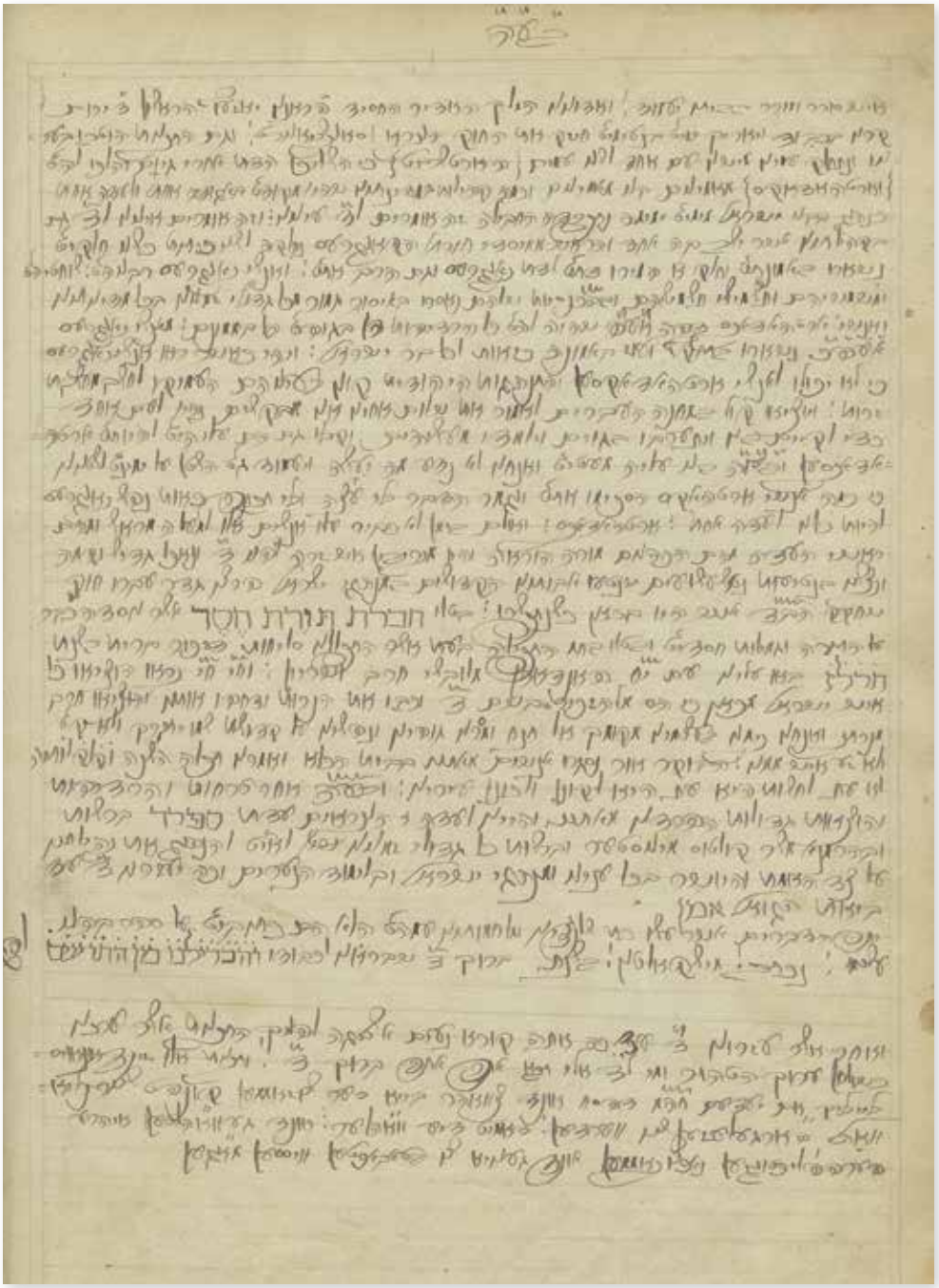

71a

ויטריאל. שמו הפרטי לא נודע ברשימות ההיסטוריות, רק במקור אחד נכתב כי שמו היה "רבי משה ויטרול" (א' פוקס, ישיבות הונגריה בגדולתן ובחורבנן, ב', עמ' 127), אך בפנקס שלפנינו מתברר כי הוא חותם בשם: "חיים וויטריאל" (ראה תמונה 71b).

בשנת תרמ"ה נתמנה רבי יוסף שלמה ריניץ לרב הקהילה ה"ספרדית" במישקולץ, והוא כיהן בתפקיד כארבעים שנה עד לפטירתו בשנת תרפ"ה (ראה: שמואל ברמה, ירושלים תשמ"ה, עמ' רצד–רצה). בית הכנסת של "קהל ספרד" שכן ברחוב קולטשאי בעיר (קדושי מישקולץ והסביבה, עמ' 13). בשנת תרפ"ו נתמנה לרב הקהילה רבי חיים מרדכי יעקב גוטליב בעל "יגל יעקב" (בהקדמת המהדורה החדשה של הספר יגל יעקב – ברוקלין, תשע"ד – מופיעים מעט פרטים לתולדות "קהל ספרד" במישקולץ).

[18] דף (הכוללים כ–22 עמ' כתובים). 41 ס"מ. מצב בינוני–טוב. כתמים רבים. כתמי רטיבות. בלאי וקרעים בשוליים, ללא פגיעות בטקסט. הדף האחרון ריק והודבק לדף שלפניו. כריכת עור חדשה.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

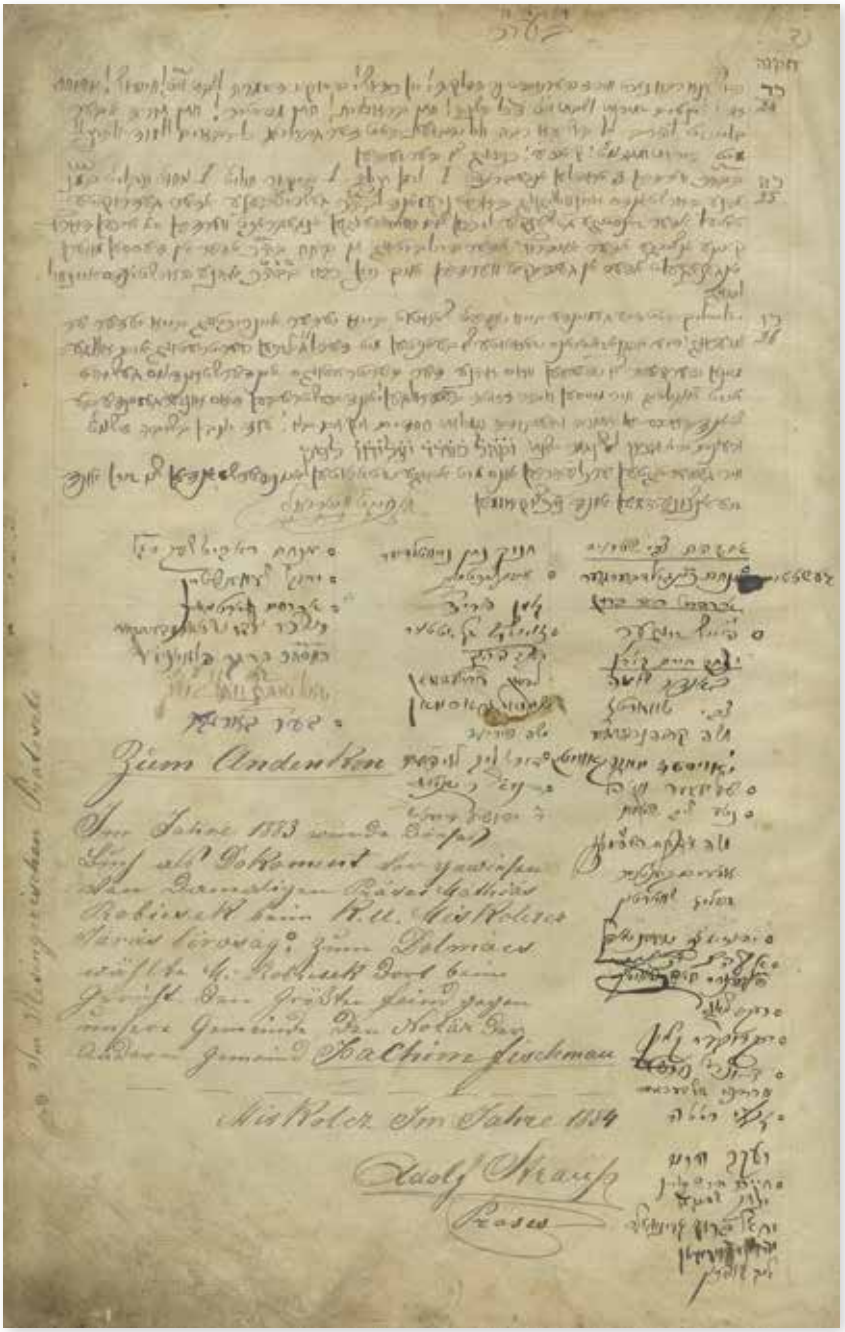

71b

The first rabbi of the "Sefard" community in Mishkoltz was Rabbi Witriol. His first name is not recorded in historical documents, and only in one source was he documented as "R. Moshe Witriol" (A. Fuchs, Yeshivot Hungaria BiGedulatan UveChurbanan, II, p. 127). In this pinkas, however, he signed his name "Chaim Witriol" (see picture 71b).
In 1885, R. Yosef Shlomo Reinitz was appointed rabbi of the "Sefard" community in Mishkoltz, and he held this position until his passing in 1925 (see: Shmuel BeRama, Jerusalem 1985, pp. 294-295). The synagogue of K'hal Sefard was located on Kölcsey Street (Kedoshei Mishkoltz VehaSevivah, p. 13). In 1926, R. Chaim Mordechai Yaakov Gottlieb, author of Yagel Yaakov, was appointed rabbi of the community (the foreword to the new edition of Yagel Yaakov, Brooklyn 2014, contains some information about the history of K'hal Sefard in Mishkoltz).
[18] leaves (including approx. 22 written pages). 41 cm. Fair-good condition. Many stains. Dampstains. Marginal wear and tears, not affecting text. Final leaf blank and pasted to the preceding leaf. New leather binding.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

71. Pinkas of K'hal Sefard in Mishkoltz – 1879-1920 – Unknown Historical Documentation of the Establishment of the Orthodox Communities in Hungary, After the Congress of 1869 – Signature of Rabbi Witriol, First Rabbi of the Community, and Signatures of the Heads and Members of the Community

Large notebook, pinkas of the K'hal Sefard community in Mishkoltz (Miskolc, Hungary), containing the community regulations from 1879, with the signatures of the rabbi and the community leaders. With additions and amendments to the regulations, 1903 and 1920. Hebrew and Yiddish.

The leaves at the end of this pinkas were written in 1879, shortly after the founding of the community. These leaves contain an introduction leaf (in Hebrew) and four leaves comprising 26 community regulations (in Yiddish). The regulations are followed by the signatures of 47 members of the K'hal Sefard community, headed by the signature of the rabbi of the community, R. "Chaim Witriol", and the signature of the community leader, R. "Avraham Tzvi Strauss". Beneath the signatures from 1879, a certificate in German dated 1884 was added, signed by the president of the community, "Adolph Strauss" (the above-mentioned R. Avraham Tzvi Strauss).

The first leaves of the pinkas contain additions (in Yiddish) from various periods (one of them dated 1903), including amendments to the original regulations. With the signatures of the community leaders, headed by R. "Avraham Tzvi Strauss". Further in the pinkas: seven leaves with the names of seven community leaders (one name per leaf, written at the top in large, square letters); new additions to the regulations, dated 1920 (transcript, partly in square script, including the transcribed signature of the rabbi of the community, R. Yosef Shlomo Reinitz, and the names of many members of the community).

The lengthy introduction (from 1879) contains a detailed and noteworthy description (to the best of our knowledge hitherto unpublished) of the famous Congress in 1869, the secession of the Orthodox Jews from the Congress, and the establishment of the Orthodox communities in Hungary, led by "the Tzaddik" R. Yitzchak (Ignác) Reich (first president of the Orthodox Bureau in Budapest), with the license of Emperor Franz Joseph. This introduction also describes the circumstances that impelled a group of Orthodox Jews to break off from the Orthodox community in Mishkoltz and establish K'hal Sefard, after the main community reunited with the Neologs.

The introduction includes sharp condemnation of the Neologs ("members of the Congress community"), as well as of the reuniting of the Orthodox community with them. It first describes the schism of Hungarian Jewry: "**And our people were divided… one nation into two nations… since they threw religion behind… and several communities, which originally formed one society, one group… were split up…**". It then describes the schism in the Mishkoltz community, how two thirds of the community were affiliated with the Orthodox community, and one third, including the rabbi, defected to the "Congress" (Neolog) community. It documents the ban by Hungarian rabbis on the Neologs, their rabbis, shochtim and synagogues, and how eventually, the Neologs of Mishkoltz yielded and returned to the main Orthodox community. However, this reunion was detrimental to the Orthodox community, since the Neologs introduced leniencies in Torah observance and various reforms. It describes how during Selichot, in Elul 1877, several members of the Neolog community burst into the synagogue accompanied by 18 policemen, disrupted the prayers and caused the imprisonment of several worshippers. In the wake of that incident, the K'hal Sefard community was established, with the license of the Minister of Culture "and with the permission of all the Torah leaders of our times".

This pinkas discloses much information about the establishment of K'hal Sefard in Mishkoltz, some of which is not known from any other source. According to the book Kehillot Hungaria, the Mishkoltz community split in 1870 and the Orthodox established an independent community. The book also states: "In 1875, the factions were reunited as an Orthodox community. A short while later, a group of Jews established a Chassidic community named Kehillah Sefardit, with its own synagogue, Mishnayot society, Women's association and Machzikei HaDat society. Educational institutions in Mishkoltz: a Jewish elementary school, 3 yeshivot and 3 boys' schools, attended by young boys from the entire Borsod county" (Kehillot Hungaria, p. 228). This pinkas indicates that the independent K'hal Sefard community was officially founded after Elul 1877, and its regulations were composed in 1879.

The establishment of separate communities in Hungary and Transylvania began after the famous Congress of 1868-1869, when a national representative organization uniting all the Jewish communities was established at the behest of the government, with the purpose of representing the interests of Hungarian Jewry before the authorities. This body, named National Jewish Bureau, was governed from the outset by the Neologs, and the Orthodox therefore seceded from the founding Congress, and after lobbying by the authorities, were allowed to establish their own independent organization, the Central Bureau of the Autonomous Orthodox Jewish Communities. Thus, in 1870-1872, independent Orthodox communities ("K'hal Yere'im") were founded in many Hungarian and Transylvanian cities, and operated beside the Neolog "Congress" communities. Apart from these, a third faction of communities emerged, who refused to belong to either of the two organizations and interacted with the authorities independently. These communities were called "status quo".

In several places, two Orthodox communities were established – an Ashkenazi community, alongside a Chassidic "Sefard" community. Since one could not receive government license to establish two Orthodox communities in the same city, an original solution was reputedly devised. In various cities in Hungary (Temeshvar and elsewhere), there were old Sephardic communities established by Spanish exiles, who emigrated to Hungary during the Ottoman rule. When an Orthodox or Chassidic group wished to establish an independent community, they called themselves K'hal Sefard, the rabbi was titled Chacham, and they thereby received a government license as Sephardic Jews. Such communities were established during the 1870s in Mishkoltz, Klausenburg, and other cities.

72a

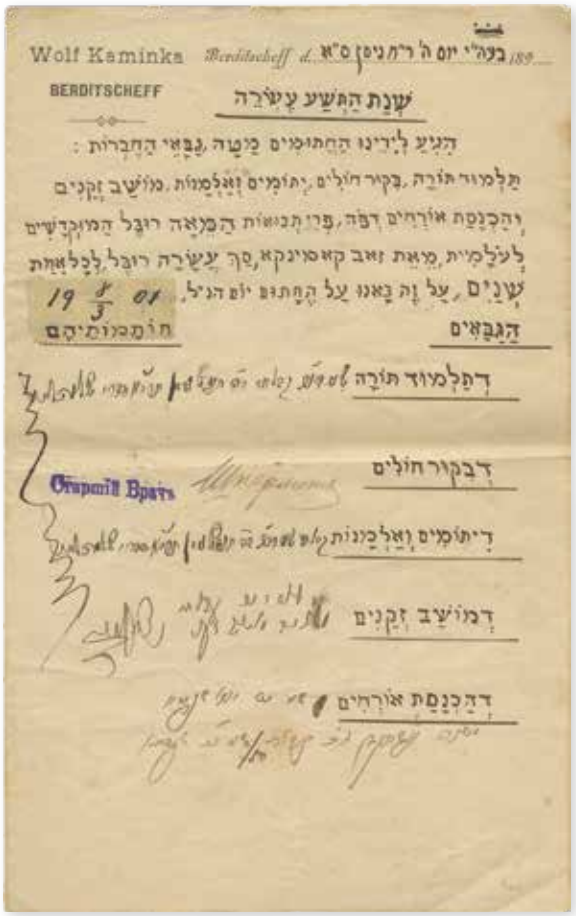

72b

72. אוסף מסמכים מהעיר ברדיטשוב, תרנ"ג–תרס"א – תיעוד על מוסדות וחברות קודש בעיר

אוסף מסמכים מהעיר ברדיטשוב, מהשנים תרנ"ג–תרס"א, ובהם תיעוד על ה"חברות", האגודות והמוסדות בברדיטשוב בשנים אלו, עם חתימות הגבאים.

• 12 מסמכים בכתב–יד, מהשנים תרנ"ג–תרס"א, שנכתבו ע"י רבי זאב (וואלף) ב"ר קאפיל קאמינקא מברדיטשוב. המסמכים דומים בתוכנם (עם הבדלים קלים) והם מעידים על העברת כספים ממנו אל ארבע חברות בקהילת ברדיטשוב: "תלמוד תורה", "ביקור חולים", "הכנסת אורחים" ו"יתומים ואלמנות". על המסמכים חתומים גבאי החברות, ובחלקם גם חותמות שונות של החברות. חלק מהמסמכים נכתבו על נייר מכתבים רשמי של רבי זאב קאמינקא.

כפי שנרשם במסמכים אלו, מקורות הכספים שנתרמו לחברות היו ברווחים שהניבו שתי קרנות, אחת בסך 100 רובל שהקדיש רבי זאב קאמינקא לטובת ארבעת החברות, ואחת מעזבון גיסו רבי חיים גד ב"ר זאב פיינזילבר (שנפטר במוסקבה, כ"ט ניסן תרמ"ה) בסך 400 רובל. במסמך מיום א' ניסן תרנ"ח נוספה תרומה עבור "בית אוסף היתומים". במסמך משנת תר"ס נוספו תרומות עבור "מושב זקנים (מוסד החדש והיקר, מעט הכמות עוד ורב האיכות לתפארת העיר)".

• חמש קבלות מודפסות, עם מילוי בכתב–יד (ברוסית), על תרומות שהתקבלו מרבי זאב קאמינקא בשנת תרנ"ח. שתיים עבור "תלמוד תורה", שתיים עבור "יתומים ואלמנות" ואחת עבור "ביקור חולים". בשתיים מהן חותמות (ברוסית) של "תלמוד תורה".

• דף בכתב–יד, העתקה של מסמך רשמי, המתעד את שמותיהם ופרטיהם של בני משפחת קאמינקא, משנת 1885. רוסית.

18 מסמכים. גודל משתנה, מצב כללי טוב–בינוני.

פתיחה: $500

הערכה: $1000-2000

72. Collection of Documents from Berditchev, 1893-1901 – Documenting the Institutions and Holy Societies in the City

72c

Collection of documents from Berditchev (Berdychiv), from the years 1893-1901, documenting the societies, organizations and institutions which operated in Berditchev during those years, with signatures of the gabbaim.

• 12 handwritten documents from 1893-1901, written by R. Ze'ev (Wolf) son of R. Koppel Kaminka of Berditchev. The documents are similar to each other (with minor variations), and confirm the transfer of funds from R. Ze'ev to four societies in the Berditchev community: "Talmud Torah", "Bikur Cholim", "Hachnassat Orchim" and "Yetomim VeAlmanot". The documents are signed by the gabbaim of the societies, and some also bear stamps of the societies. Some of the documents were written on the official stationery of R. Ze'ev Kaminka.

The money donated to these societies came from dividends of two funds, one in the sum of 100 rubles which R. Ze'ev Kaminka dedicated to these four societies, and the other from the estate of his brother-in-law R. Chaim Gad son of R. Ze'ev Feinsilver (d. Moscow, 29th Nissan 1885), in the amount of 400 rubles.

The document dated 1st Nissan 1898 records an additional donation, for "Beit Osef HaYetomim". The document dated 1900 records an additional donation, for "Moshav Zekenim (the new and precious institution, yet small in quantity but great in quality, to the glory of the city)".

• Five printed receipts, filled-in by hand (in Russian), for donations received from R. Ze'ev Kaminka in 1898. Two for donations made out to the Talmud Torah, two for Yetomim VeAlmanot and one for Bikur Cholim. Two receipts are stamped (in Russian) by "Talmud Torah".

• Handwritten leaf, transcript of an official document, listing the names and details of the members of the Kaminka family, 1885. Russian.

18 documents. Size varies, overall good-fair condition.

Opening price: $500
Estimate: $1000-2000

הזכרת שם העיר ברדיטשוב כסגולה להמתקת הדינים

לפי המובא בשם כמה מצדיקי החסידות ישנה סגולה בעצם הזכרת שם העיר ברדיטשוב. כך מובא בשם רבי נפתלי מרופשיץ, כי הזכרת שם העיר ברדיטשוב היא "סגולה למליצה ישרה ולהמתקת הדינים", וכך מובא גם בשם האדמו"ר הראשון מסדיגורה, ש"אפילו מזכירין שם העיר ברדיטשוב הוא ג"כ מסוגל להמתקת הדינים". יש שפירשו זאת שהצדיק מקדש במידותיו את עירו, עד שמכנים גם את העיר על שמו של הצדיק, כי הוא משאיר בעיר מנפשו רוחו ונשמתו עד סוף כל הדורות (ראה חומר מצורף לפריט 72).

Mentioning the Name Berditchev as a Segulah for the Sweetening of Judgements

Several Chassidic leaders have been quoted stating that mention of the name Berditchev alone serves as a segulah. R. Naftali of Ropshitz reputedly said that mentioning the name Berditchev is "a segulah for being judged favorably and sweetening judgements". The first rebbe of Sadigura was likewise quoted affirming that "even just mentioning the name Berditchev is a segulah for sweetening judgements". Some explain that the Tzaddik sanctifies the city with his noble attributes, to the extent the city itself is named after the Tzaddik, since a part of his soul is left behind in the city for eternity (see material enclosed with item 72).

73. ארכיון ענק עם קרוב לאלפיים תעודות מסחריות ומשפטיות – משפחת אצראף מפאס – סוף המאה ה–19 וראשית המאה ה–20 – מקור היסטורי חשוב לקורות היהודים בפאס

ארכיון ענק עם כ–1900 תעודות מסחריות ומשפטיות מאוסף משפחת אצראף בפאס שבמרוקו. סוף המאה ה–19 וראשית המאה ה–20.

משפחת אצראף (צראף), שהתגוררה בעיר פאס, היתה מן המשפחות הנכבדות ביותר בקרב יהדות מרוקו, בין היתר בשל עושרם הרב של בני המשפחה, קשריהם עם השלטונות וכח השפעתם. במאות ה–19 וה–20 עסקה המשפחה בין היתר באספקת מזון ומצרכים אחרים, כגון בדים וכלי עבודה, לשבטים המוסלמים שחיו הרחק מן הערים הגדולות של מרוקו. העסקאות שנעשו על ידי בני המשפחה קיבלו את אישור בית הדין השרעי, על פי החוק בזמנם.

לפנינו אוסף ענק של אישורים, מסמכים ותעודות מעסקאות שנעשו על ידי שלושה דורות ממשפחת אצראף, החל מאמצע המאה ה–19 ועד סוף הרבע הראשון של המאה ה–20. מסמכים אלה נשמרו בארכיון המשפחה.

המסמכים והתעודות שלפנינו נכתבו ברובם על ידי בית הדין השרעי בעיר פאס, וכתובים כולם בערבית, כשעליהם חתומים דייני בית הדין המוסלמים, בחתימותיהם המסולסלות. המסמכים מתעדים פרטים רבים וכוללים בין היתר שטרי קנייה ומכירה של נכסים במלאח (השכונה היהודית) בעיר פאס, עם פרטים אודות היהודים תושבי העיר, כמו גם נתונים רבים ושונים על פעילותם המסחרית של בני משפחת אצראף, השופכים אור על כלכלת העיר, על היחסים בין יהודים למוסלמים בפאס, ועוד.

כל אחד מן המסמכים והתעודות קופל, לצורך שימורו, למעין אקורדיון, ועל גבו נרשמה באותיות עבריות (בכתיבה מערבית) ובתערובת של עברית וערבית–יהודית, תמצית קצרה של תוכן המסמך.

החוקרת Jessica Marglin כתבה את עבודת הדוקטורט שלה על סמך עיון באוסף שלפנינו (J.M. Marglin, In the courts of the nations: Jews, Muslims, and legal pluralism in nineteenth-century Morocco, Princeton University, 2013). עבודת הדוקטורט התפרסמה לאחר מכן כספר (J.M. Marglin, Across Legal Lines: Jews and Muslims in Modern Morocco, Yale University Press, 2016). ראו גם סקירה על מסמכים מאוסף זה במאמרו של פרופ' יהושע פרנקל, תעודות מסחריות ומשפטיות מאוסף משפחת [א]צראף מפאס – מקור היסטורי חדש לקורות היהודים תושבי פאס בסוף המאה ה–19 ובראשית המאה ה–20, מקדם ומים, ט', עמ' 92–77.

כ–1900 מסמכים כתובים על נייר. גודל משתנה. מצב כללי טוב.

פתיחה: $50,000
הערכה: $50,000-80,000

73. Huge Archive of Almost Two Thousand Commercial and Legal Documents – Assaraf Family of Fez – Late 19th and Early 20th Centuries – Important Source of Information on the History of Fez Jewry

Huge archive of about 1900 commercial and legal documents, from the collection of the Assaraf family in Fez, Morocco. Late 19th and early 20th centuries.

The Assaraf family of Fez was one of the most prominent Moroccan-Jewish families, due to their wealth, their ties with the government and the influence they yielded. In the 19th and 20th centuries, the family supplied food and other items, such as fabric and tools, to Berber tribes who were isolated from the large Moroccan cities. The transactions executed by the family members were authorized by the Sharia (Islamic law) courts, in accordance with the law at that time.

The present impressive collection comprises authorizations, documents and certificates, of transactions made by three generations of the Assaraf family, beginning in the mid-19th century and up to the 1920s. These documents were preserved in the family archive.

These documents and certificates were written for the most part by the Sharia court in Fez, and are written entirely in Arabic, with the calligraphic signatures of the judges in the Islamic court. The documents provide many facts, and include sale and purchase contracts of property in the mellah (Jewish quarter) of Fez, with data regarding the Jewish residents of the city, alongside much information on the mercantile activities of the Assaraf family, shedding light on the economic state of the city, the relations between the Jews and the Muslims in Fez, and more.

The documents and certificates were accordion-folded for safekeeping, and a brief summary of the content of the document is noted on the outside in Hebrew and Judeo-Arabic (Hebrew characters, Western script).

Historian Jessica Marglin based her doctorate thesis on the present collection (J.M. Marglin, In the courts of the nations: Jews, Muslims, and legal pluralism in nineteenth-century Morocco, Princeton University, 2013; later published as a book: J.M. Marglin, Across Legal Lines: Jews and Muslims in Modern Morocco, Yale University Press, 2016). See also a review of documents in this collection in an article by Prof. Yehoshua Frenkel, Commercial and Judicial Documents from the Assaraf Archives in Fez: A New Historical Source for the Jewish History in Fez at the End of the XIXth and the Beginning of the XXth Centuries, Miqqedem Umiyyam IX, pp. 77-92.

Approx. 1900 paper documents. Size varies. Overall good condition.

Opening price: $50,000
Estimate: $50,000-80,000

<<< 73

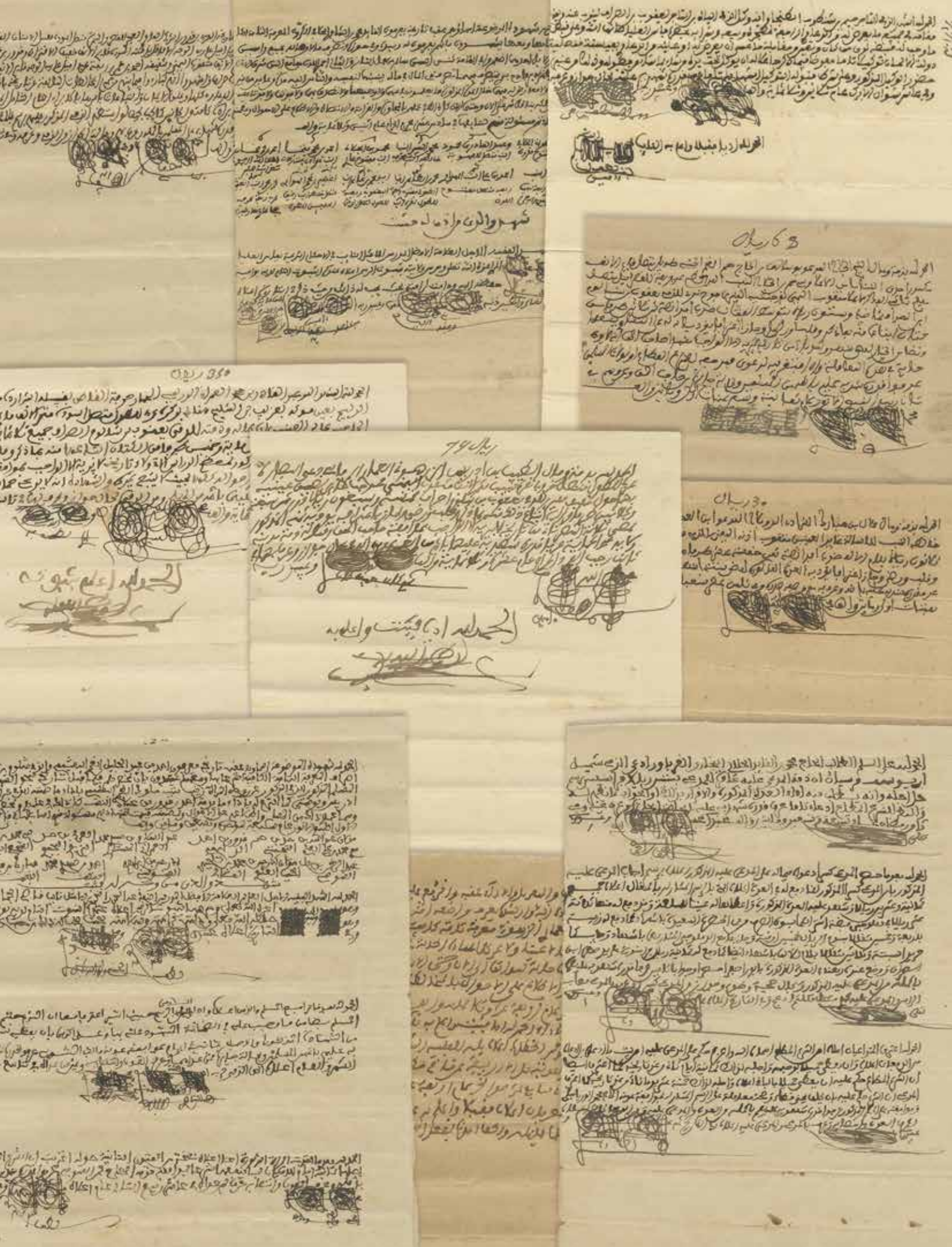

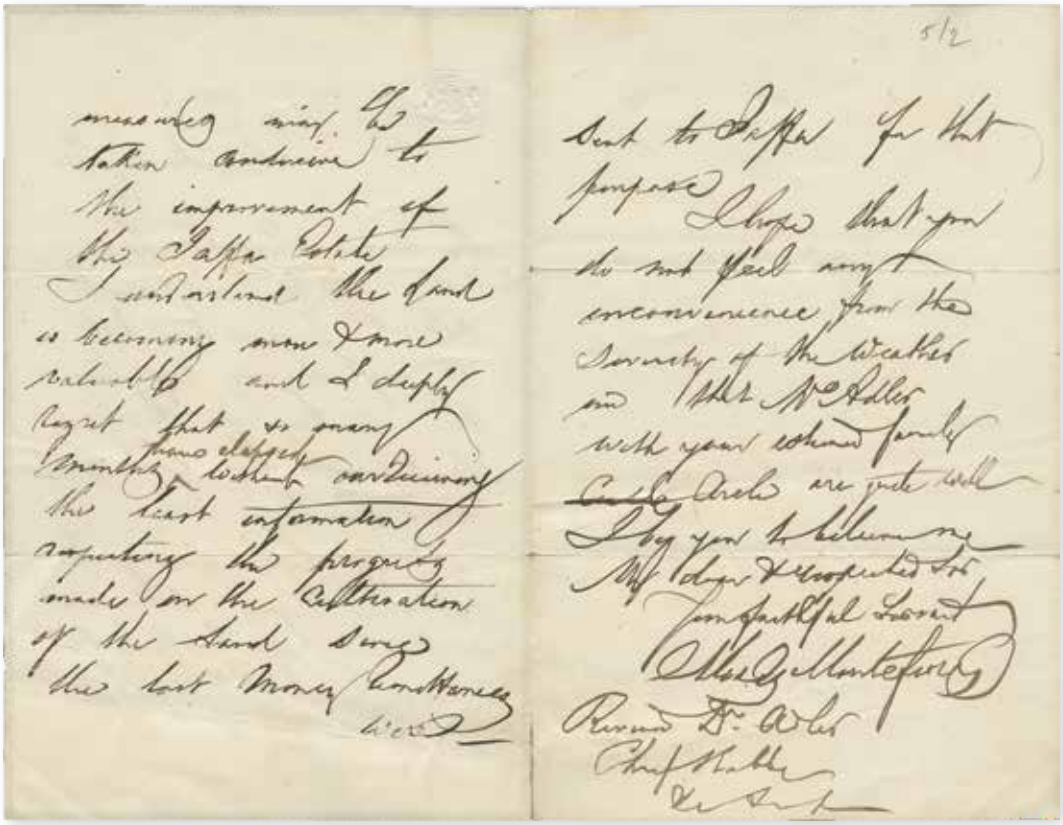

74

74. מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של משה מונטיפיורי – נשלח אל רבי נתן מרקוס אדלר רבה הראשי של האימפריה הבריטית – רמסגייט, תרל"ב – "פרדס מונטיפיורי"

מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של משה מונטיפיורי, אל הרב הראשי של האימפריה הבריטית רבי נתן מרקוס אדלר. כתוב על נייר מכתבים רשמי. רמסגייט (אנגליה), 12 בנובמבר 5632 (1871). אנגלית.

במכתבו כותב מונטיפיורי: "אני מקווה שתואיל לכנס פגישה של ה-Holy Land Committee ["ועד ארץ הקודש"]... יש לנקוט אמצעים להטבת מצבו של הנכס היפואי. אני מבין שערך הקרקע עולה והולך ומצטער על שחלפו חודשים רבים כל כך בלי שיגיע לאוזנינו כל מידע בנוגע להתקדמות בעיבוד האדמה".

ככל הנראה מתייחס מונטיפיורי בדבריו לפרדס שרכש ביפו בשנת 1855. הפרדס, המכונה "פרדס מונטיפיורי" או "גן מונטיפיורי" נחשב לפרדס היהודי הראשון על אדמת ארץ ישראל. לאורך השנים ידע הפרדס עליות ומורדות, נקלע לקשיים שונים ומנהליו הוחלפו. רבים מעמיתיו של מונטיפיורי, ובהם הרב נתן מרקוס אדלר, ניסו להביא למכירת הפרדס או להחכרתו מנימוקים של חוסר רווחיות, אולם מונטיפיורי התעקש להוסיף ולקיים את הפרדס, שנשא עבורו חשיבות שמעבר לשיקולים כלכליים, עד ליום מותו.

לאורך עשרות שנים התקיימו קשרי ידידות בין מונטיפיורי, שעמד בראש עדת הספרדים בלונדון, ובין רבי נתן מרקוס אדלר (תקס"ג-תר"נ), הרב הראשי של האימפריה הבריטית. מערכת היחסים הלבבית ביניהם, שלוותה בהתכתבות ענפה, הובילה לשיתוף פעולה בפרויקטים קהילתיים מגוונים, ובהם איסוף כספי תרומה עבור היישוב היהודי בארץ ישראל. אדלר, שמתוקף תפקידו כרב ראשי עמד בראש איגוד בתי הכנסת ק"ק כנסת ישראל (United Synagogue), ארגון שאיגד את כל הקהילות האורתודוקסיות בבריטניה, דאג לרכז את התרומות שהתקבלו בבתי-הכנסת ולשלוח אותן לארץ ישראל באמצעות נציגיו של מונטיפיורי.

[1] דף מקופל לשניים (שלושה עמודים בכתב-ידו של מונטיפיורי), 17.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב. סימני קיפול וקמטים. מעט כתמים. מספר קרעים לאורך סימני הקיפול.

משה מונטיפיורי נהג להכתיב את מכתביו למזכירו ולחתום את שמו בסופם. מכתבים הכתובים בכתב-ידו אינם שכיחים.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

74. Letter Handwritten and Signed by Moses Montefiore – To the Chief Rabbi of the British Empire, R. Nathan Marcus Adler – Ramsgate, 1871 – The Montefiore Orchard

Letter handwritten and signed by Moses Montefiore, addressed to the Chief Rabbi of the British Empire, R. Nathan Marcus Adler. Written on official stationery. Ramsgate (England), 12th November 5632 (1871).
Montefiore writes: "I hope it may be agreeable to you to convene a meeting of the Holy Land Committee… some measures must be taken conducive to the improvement of the Jaffa Estate. I understand the land is becoming more and more valuable and I deeply regret that so many months have elapsed without our hearing the least information respecting the progress made in the cultivation of the land".
The estate which Montefiore discusses in this letter is presumably the orchard he purchased in Jaffa in 1855. The orchard, known as Montefiore Orchard (or Montefiore Garden) is considered to be the first Jewish orchard in Eretz Israel. Over the years, the orchard knew better and worse times, encountered various difficulties and changes in the management. Many of Montefiore's colleagues, including R. Nathan Marcus Adler, attempted to arrange the sale or lease of the orchard, claiming it was unprofitable. Nevertheless, Montefiore refused to give up ownership of the orchard, which was important to him for reasons beyond profit.
Montefiore, who headed the Sephardic community of London, had a long-standing friendship with R. Nathan Marcus Adler (1803-1890), the Chief Rabbi of the British Empire. The cordial relationship between them, which was accompanied by extensive correspondence, led to cooperation in a variety of community projects, including raising funds for the Jewish Yishuv in Eretz Israel. R. Adler, who by the power of his position as Chief Rabbi headed the United Synagogue, an organization that united all the orthodox communities of Britain, gathered the funds raised by the synagogues and sent them to Eretz Israel through Montefiore's representatives.
[1] leaf folded in half (three pages handwritten by Montefiore). Approx. 17.5 cm. Good condition. Folding marks and creases. A few stains. Several tears to folding marks.
Moses Montefiore would usually dictate his letters to his secretary, and sign his name at the end. Letters entirely handwritten by Montefiore are rare.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

75. אוסף תעודות ומסמכי זיהוי של הרייך השלישי – הונפקו עבור אישה יהודייה שהתחזתה לפולניה בתקופת השואה – פולין ואוסטריה, שנות ה–40

אוסף ייחודי של תעודות זהות, מסמכים ואישורים, המתעדים את קורותיה של סלה הלצל (Sala Helzel) אישה יהודייה שנמלטה מגטו קרקוב בשנת 1942, הסתירה את מוצאה היהודי וחיה תחת השם הבדוי לודביקה הלסקה (Ludwika Halska) עד סוף מלחמת העולם השנייה. האוסף נחלק לשני חלקים: תעודות ומסמכים מתקופת המלחמה, תחת שמה הבדוי, ומסמכים שהונפקו לאחר המלחמה, כששבה להשתמש בשמה. פולין ואוסטריה, תחילת–אמצע שנות ה–40. גרמנית, פולנית ואנגלית.
האוסף מגולל את סיפור הישרדותה של סלה הלצל בימי השואה. הלצל נולדה בשנת 1923 בכפר הפולני Rzepiennik, ובשנת 1940, לאחר כיבוש פולין, נלקחה עם משפחתה לגטו קרקוב. בדרך לא ידועה, הצליחה הלצל לברוח מהגטו בשנת 1942, ולהשיג מסמכים רשמיים, חתומים בחותמות הרשויות הגרמניות, המעידים שהנה אישה פולנייה בשם לודביקה הלסקה שנולדה בעיר קרקוב. בעזרת מסמכים אלה חיה בוורשה ועבדה כטכנאית מעבדת רנטגן עד שנת 1943. בשנה זו סופחה אל פלוגה של עובדי כפייה פולנים, ונשלחה מפולין לאוסטריה, שם עבדה, כנראה בניקיון של בתי חולים באזור פלדקירך. בשנת 1945 שוחררה בידי כוחות צרפת החופשית. כפי הנראה, היגרה לארה"ב, ומשם לארץ ישראל.
האוסף כולל:
תעודות ומסמכים שהונפקו עבור הלצל תחת זהותה הבדויה כלודביקה הלסקה, ובהם: • קנקארטה (Kennkarte) – מסמך זיהוי רשמי בשטחים הכבושים של גרמניה הנאצית (תעודה בצבע אפור, שהוקדש לפולנים). 1942. • כרטיס זיהוי ל"משרתי ציבור לא–גרמניים" (Nichtdeutsche Verwaltungsdienst Angehörige), כטכנאית מעבדה (laborantin). ורשה, 1943. • הוראת התייצבות מטעם הגנרל גוברנמן בקרקוב, מחלקת העבודה, לקראת נסיעה לעבודות כפייה בשטחי אוסטריה. • תג בד לעובדי–כפייה פולנים (Zivilarbeiter), עם האות P במרכזו. • אישור מגורים בעיר האוסטרית קופשטיין (במשותף עם שלוש שותפות לדירה), עם פירוט קצבאות של מוצרי מזון: סוכר, תפוחי אדמה, ריבה, ביצים, חלב טרי וסבון. 1943. • ועוד.
תעודות ומסמכים שהונפקו עבור הלצל לאחר המלחמה, ובהם: • תעודה מזהה מטעם הרפובליקה האוסטרית, עם תמונתה. 1946 • טופס פרטים אישיים של אונרר"א, עם פירוט קורותיה במהלך המלחמה. 1946. • אישור מארגון אונרר"א למגורים זמניים במחנה המעבר (כנראה מחנה עקורים) בלינץ– Kleinmunchen, 1946. • כרטיס זיהוי זמני מטעם הממשלה הפולנית, המשלחת הפולנית ליישוב מחדש באוסטריה, 1946. • ועוד.
סה"כ כ–25 פריטים. גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב.

פתיחה: $800
הערכה: $1000-2000

Ludvika Halska
Krakau 25. VII. 1942
Der Stadthauptmann der Stadt Krakau
Polizeidirektor (Abteilung IIIa)

75a

Ausweis Nr. 95278
Bild des Inhabers:
Laborantin Ludwika Halska
geb.: 9.5.1923 in Rzepiennik
Wohnung: Warschau, Sportallee 50 W.10
ist bei der Sozialversicherungskasse Warschau beschäftigt.
Warschau, den 1. Januar 1943
Ausstellende Dienststelle:
(Siegel)
Unterschrift
Eigenhändige Unterschrift des Inhabers:
Halska Ludwika

75b

Comité Polonais Central du pays Vorarlberg, Autriche.
The Polish General Committee in Vorarlberg, Austria.
Centralny Komitet Polski na Vorarlberg, Austrja,

Bregenz,

Certificat
Certificate
Zaswiadczenie

Niniejszym stwierdzamy że p[illegible] Ludwika

urodzony [illegible]

w Zeplalk

został w dniu dzisiejszym zarejestrowany pod No. 831 /45

i jako obywatel Rzeczypospolitej Polskiej jest Członkiem Narodów Zjed.

Sekretarz

Przewodniczący Komitetu.

75d

75c

75. Collection of Certificates and Identifying Documents of the Third Reich – Issued to a Jewish Woman who Assumed a Non-Jewish Polish Identity during the Holocaust – Poland and Austria, 1940s

Unique collection of identity papers, documents, and permits shedding light on the biography of Sala Helzel, a Jewish woman who escaped from the Krakow Ghetto in 1942, and managed to keep her Jewish origins secret and survive the Second World War under the fictitious name Ludwika Halska. The documents in the collection represent two periods: Papers and documents from the war years, under the fictitious name; and documents issued in the postwar years, after Sala had gone back to using her real name. Poland and Austria, early to mid-1940s. German, Polish, and English.

The collection recounts the story of the survival of Sala Helzel through the Holocaust years. Sala was born in 1923 in the Polish village of Rzepiennik, and following the fall of Poland in 1940, she was deported with her family to the Krakow Ghetto. She somehow managed to escape the Ghetto in 1942, and acquire official papers, certified with the inked stamps of the German authorities. These papers testified to the veracity of her fabricated identity, namely a Polish woman born in Krakow by the name of Ludwika Halska. With the help of these documents, she lived in Warsaw and worked as an X-ray lab technician until 1943. That year, she was drafted into a company of Polish forced-labor workers, and deported to Austria where she apparently worked as a cleaning woman in hospitals in the vicinity of Feldkirch. In 1945, she was liberated by Free French forces. It appears she subsequently immigrated to the United States, and from there to Israel.

Papers and documents issued to Helzel under her assumed identity as Ludwika Halska, including: • Kennkarte – an official identity document issued in territories occupied by Nazi Germany (document is gray, the color reserved for Poles). 1942. • An identity card for "Nichtdeutsche Verwaltungsdienst Angehörige" (Non-German Public Servants), giving her position as "laborantin" (lab technician). Warsaw, 1943. • An order issued by the Generalgouvernement (German occupation authorities governing Poland) in Krakow, Labor Division, to appear for deportation to Austrian territory for forced labor. • Cloth badge worn by Polish forced-labor workers ("Zivilarbeiter"), with the letter "P" in the middle. • Residence permit for the Austrian town of Kufstein (apartment shared with three flatmates), with detailed quota allotment of foodstuffs: sugar, potatoes, jam, eggs, fresh milk, and soap. 1943. • Additional items.

Papers and documents issued to Helzel after the war, including: • Identity document issued by the Austrian Republic, with Sala's photo. 1946. • Form, issued by the United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA), filled-in, with personal details pertaining to Sala's life during the war. 1946. • UNRRA Certificate of Temporary Residence Pending Repatriation, in transit camp (probably Displaced Persons' Camp) in Kleinmünchen (Linz), 1946. • Temporary identity certificate issued by the Polish (government's) Mission of Repatriation in Austria, 1946. • Additional items.

About 25 items. Size and condition vary. Overall good condition.

Opening price: $800
Estimate: $1000-2000

76. אוסף גדול של ספרים וחוברות, עם לוחות שנה מאוירים – דפוסי בומביי (הודו) – המאות ה–19 וה–20 – מאוסף ר' דוד ששון

אוסף גדול ומגוון של פריטי דפוס, ספרים וחוברות, ולוחות שנה, שנדפסו בדפוסי בומביי שבהודו, במשך תקופה של כמאה שנה, מראשית הדפוס העברי בבומביי בשנת תר"א (1841), ועד אמצע המאה ה–20. עברית, ערבית, יהודית–ערבית ומראטהי.
אוסף נדיר בהיקפו, המכיל למעלה מ–120 פריטים, בהם ספרים, חוברות, דפים בודדים ולוחות שנה.
באוסף מיוצגת ההיסטוריה של הדפוס העברי בבומביי, החל מראשיתו בשנת תר"א, והוא כולל קרוב למחצית מן הכותרים שנדפסו בבומביי, ועוד עשרות לוחות שנה שנדפסו שם (חלקם מאוירים). כולל מגוון ספרים שנדפסו לקהילת "בני ישראל" בבומביי וספרי קהילת יוצאי בגדאד בעיר. חלק מן הפריטים נדפסו בדפוס רגיל וחלקם בדפוס–אבן (ליטוגרפיה).
מקורו של האוסף בספריית הנגיד והאספן הנודע ר' דוד ששון, והוא שימש כבסיס העיקרי לרישום הביבליוגרפי של דפוסי בומביי, שהכין החוקר והביבליוגרף אברהם יערי בספרו 'הדפוס העברי בארצות המזרח' (חלק ב', ירושלים ת"ש, בומביי). עם זאת, באוסף שלפנינו ישנם פריטים רבים שאינם מופיעים ברשימת יערי.
בין הפריטים: • מחזור לימי הסליחות והתרת נדרים. בומביי, [תר"א 1841]. דפוס ליטוגרפי. הספר העברי הראשון שנדפס בבומביי. יערי, מס' 90. • הגדה של פסח עם שרח [תרגום] ערבי. בומביי, [תרט"ז 1856 בקירוב]. ליטוגרפיה. יערי, מס' 7. • ספר חנוך לנער. בומביי, [תרט"ז 1856 בערך]. ליטוגרפיה. יערי, מס' 9. • ספר הפזמונים. בומביי, [תרט"ז 1856]. ליטוגרפיה על נייר כחול. יערי, מס' 11. • שרח רות. [בומביי, תרי"ט 1859]. הספר הראשון שנדפס בדפוס רגיל בבומביי. יערי, מס' 15. • "וביום שמחתכם ובמועדיכם" – דף מודפס בליטוגרפיה. [תר"מ 1880 בערך]. יערי, מס' 23. • Prayer For the Jews in Rusia, "תפלה ליום תענית צבור... על צרת אחינו בני ישראל בארץ רוסיא...". בומביי, [תרמ"ב 1882]. יערי, מס' 104. • "תפלה להתפלל יחד כל חוסי בצל ממשלת בריטאניא". בומביי, [תרע"ד 1914]. יערי, מס' 83. • ספר יערת הדבש, אוצר השרשים וערוך, מאת רבי יחזקאל יעקב רחמים. בומביי, [תר"ן] 1890. בראש הספר נדפס במלואו ספר "שמות הצדיקים" שחיבר רבי נתן מברסלב. יערי, מס' 64. • תפלת החודש – The Daily Prayers, סידור כמנהג ק"ק ספרדים, בתרגום למראטהי. בומביי, [תרצ"ד] 1934. יערי, מס' 142. עותק מפואר, עם הטבעה מוזהבת על הכריכה "רחל אשת דוד עזרא... Calcutta". • ועוד.
הדפוס העברי בבומביי נוסד בעקבות התפתחות שתי הקהילות היהודיות בעיר: התחיה הדתית של קהילת יהודי "בני ישראל", והקהילה השניה של יהודים יוצאי בגדאד ובראשם ר' דוד ששון. כך ניתן לחלק את הספרים שנדפסו בעיר לכאלה שנדפסו עבור "בני ישראל", וכאלה שנדפסו עבור יוצאי בגדאד. ארבעת הספרים הראשונים שנדפסו בבומביי, בין השנים תר"א–תרי"ג, נדפסו ע"י יהודים מקוצ'ין שהתיישבו בעיר, וכולם מיועדים לקהילת "בני ישראל". בשנת תרט"ו החלה "חברת בית דוד" של יהודי בגדאד להדפיס אף היא ספרים. במשך שנים רבות השתמשו בבומביי רק בטכניקת דפוס–אבן (ליטוגרפיה). אמנם בשנת תרי"ט נעשה ניסיון לייסד דפוס בלט ע"י "המחבר אותיות הצעיר בנימין יצחק אשכנזי", שחתך או יצק את האותיות בעצמו והדפיס בהן את הספר "שרח רות בלשון ערבי", אך זו היתה ההדפסה היחידה בדפוס בלט ואחריה נשארה בומביי בלי בית דפוס קבוע עוד עשרים ושתיים שנה, עד שנת תרמ"ב. החל משנת תרמ"ב נוסדו בבומביי מספר דפוסים, העיקריים שבהם: דפוס The Bombay Education Society's Press שבו נדפסו גם ספרי "בני ישראל" וגם ספרי יהודי בגדאד (נוסד תרמ"ב), דפוס יחזקאל בנימין פינכר – The Anglo-Jewish and Vernacular Press (נוסד תרמ"ד), דפוס יחזקאל שם טוב דוד – Hebrew and English Press (נוסד תרמ"ז), דפוס יהודה דוד אשכנזי ובנו (נוסד תר"ס).
56 כותרים (ב–59 כרכים) ו–5 דפים בודדים, 61 לוחות שנה, ו–3 כרטיסים עם זמני תפילות. גודל ומצב משתנים. בחלקם פגמים או חסרון דפים. בחלקם חתימות ורישומי בעלות.
רשימה מפורטת תשלח לכל דורש.
מקור: אוסף משפחת ששון.

פתיחה: $10,000
הערכה: $12,000-15,000

<<< 76

תפלה להתפלל יחד כל חוסי בצל ממשלת בריטאניא ו'ר'ה [אחר קריאת התורה]

אנא האל רחום וחנון שומע תפלה. אנחנו עמך בית ישרא
באנו היום לשפוך רנה ותפלה לפני היכל קדשך. בעד צבאות עם
מלחמה לפני אויב. ה' אלהי הצבאות. מוליך לימין בחירו זרוע תפ

פזמונים לשמחת התורה

ספר תרנגול וסגולות ורפואות ארץ
זה הספר נדפס בעיר
במבי יע"א

הגדה של פסח

ליל ארבעה עשר בניסן אחר ע
בודקין את החמץ לאור הנ
ולא יאכל ולא יעשה שום מלא
וקודם שיתחיל בבדיקה יברך ו
ילמד עד שישלים הבדיקה:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם א
קדשנו במצותיו וצונו על

ויום שמחתכם וכמועדיכם ובראשי חדשיכם
ותקעתם בחצוצרות על עלותיכם ועל זבחי שלמיכם
והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם: אני יי אלהיכם:
סברי מרנן ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם כורא פ
הגפן
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל
לשון וקדשנו במצותיו ותת
יום הזכרון הזה את יום טוב מקרא ק
זכר ליציאת מצרים. וברך מלכנו אמ
מקדש השבת. וישראל ויום ה
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם

איש יהודי היה בשושן הבירה

זה ספר
מגלת אסתר
לשון ושרח ופירוש
נדפס בעיר
פה במבי יע"א
בשנת
ליהודים היתה אורה
ושמחה וששון ויקר
המדפיס
רחמים ח' ראובן נ'
מרדכי הי"ו
מעיר נבל יע"א

ספר הפזמונים

שיחו לה ברכו שמו. עיר קדש רחבלו וע
ובנה לכם אל מי עיר הקדש הדומו. אפריון ע
לו המלך שלמה. ותזכו לשיר מזמור לתודה ב
נתיו ישראל ויהודה. לעיר הקדש עיר העבו
ויעזרה א ב ז ח
ויפצנו כיתה שירות
ומשנור בישר טבואר לפ
הלא התעלרת
זבאי יע"א
ן כל הארץ לפ

ספר שיר השירים
עם תרגום יונתן בן עזיאל ופירוש
בלשון ישמעאל מספיק לכל נפש
המשתוקקת לרות לרזות צמאונה
בספר הנחמד הזה שהוא קדש
קדשים למען תנוח בקר יאר
נפש הקורא בו וינלו לו קצת סודותיו
הנעלמים בתרגום ובלשון ער בי
ויהיו לרצון אמרי פינו ושיח שפתותינו
ונזכה לחיים כיר המדפיס הר יצחק עבד
ל נבי צלח יוסף היו בעיר במבי תחרר
ממשלת המלכה ויקטוריה ירח כיר
בשנת תרכב לפק

תחל שנה וברכותיה

כרך התרת נזרים
במבי ע"י בנד"ר יע"א
נדפסה בעיר
ה'נסים אלישע אליהו ברוך הי"ו
חון ק"ק בנס"ת אלי"ה
בדפוס אינטרנשן טומייתי פרים
באחיכלה
פה עיר במבי יע"א בחודש אלול
שנת התר"מה לפ"ק

76. Large Collection of Books, Booklets and Illustrated Calendars – Bombay (India) – 19th and 20th Centuries – From the Collection of R. David Sassoon

Large, varied collection of printed matter, books, booklets and calendars printed in Bombay, India, encompassing an entire century, from the beginning of Hebrew printing in Bombay in 1841, until the mid-20th century. Hebrew, Judeo-Arabic and Marathi.

A collection rare in its scope, including more than 120 items: books, booklets, leaves and calendars.

This collection documents the history of Hebrew printing in Bombay, from its beginning in 1841. It contains almost half of the Hebrew books printed in Bombay, including various books printed for the Bene Israel and the Baghdadi communities, and dozens of calendars (some illustrated). Some items are lithographed.

The collection comes from the library of the renowned collector R. David Sassoon, and was the basis of the bibliographic list of works printed in Bombay published by the researcher and bibliographer Avraham Ya'ari in the book Hebrew Printing in the East (Vol. II, Jerusalem 1940, Bombay). This collection includes many items which do not appear in Ya'ari's list.

Items include: • Machzor for days of Selichot and Hatarat Nedarim. Bombay, [1841]. Lithograph. The first Hebrew book printed in Bombay. Ya'ari, no. 90. • Passover Haggadah with Sharh (Judeo-Arabic translation). Bombay, [ca. 1856]. Lithograph. Ya'ari no. 7. • Chanoch LaNa'ar. Bombay, [ca. 1856]. Lithograph. Ya'ari, no. 9. • Sefer HaPizmonim. Bombay, [1856]. Lithograph on blue paper. Ya'ari, no 11. • Sharh Ruth. [Bombay, 1859]. The first book printed in Bombay using movable type. Ya'ari no. 15. • "And on your days of joy and festivals" – Lithograph leaf. [ca. 1880]. Ya'ari, no. 23. • "Prayer for the Jews in Russia". Bombay, [1882]. Ya'ari no. 104. • "Tefillah le-Hitpallel Yahad Kol Hosei be-Tzel Memshelet Britanya", prayer for the success of the British Armed Forces. Bombay, [1914]. Ya'ari, no. 83. • Ya'arat HaDvash, Otzar HaShorashim V'Aruch, by Rabbi Yechezkel Ya'akov Rachamim. Bombay, 1890. The entire composition Shemot HaTsaddikim by Rabbi Natan of Breslov appears at the beginning of the book. Ya'ari, no. 64. • Tefillat HaChodesh – The Daily Prayers, siddur according to Sephardi rite, translated into Marathi. Bombay, 1934. Ya'ari, no. 142. Fine copy, with gilt lettering on binding: "Rachel, wife of David Ezra…Calcutta". • And more.

The establishment of Hebrew printing in Bombay is tied to the development of two Jewish communities in the city: The Bene Israel community and the community of Baghdadis led by R. David Sassoon. Thus, the books printed in Bombay can be divided into two categories – those printed for Bene Israel and those printed for the Baghdadi community. The first four books printed in Bombay, during 1841-1853, were printed by Cochin Jews who settled in the city, and were intended for the Bene Israel community. In 1855, the Beit David Society of Baghdadi Jews also began to print books. For many years, all books were printed by lithography. In 1859, Binyamin Yitzchak Ashkenazi attempted to establish a letterpress printing firm and printed the book Sharh Ruth using movable type which he cut or poured himself. However, this was the only book printed in letterpress, and Bombay remained without a printing firm for another 22 years until 1882. Beginning in 1882, several firms were founded in Bombay, primarily The Bombay Education Society's Press (established in 1882), which printed books for both the Bene Israel and the Baghdadi communities, The Anglo-Jewish and Vernacular Press (founded in 1884), the Hebrew and English Press founded by Yechezkel Shem Tov David (founded in 1887) and the press of Yehuda David Ashkenazi and his son (founded in 1900).

56 books (in 59 volumes), 5 leaves, 61 calendars and 3 cards with prayer timetables. Size and condition vary. Some with damage or lacking leaves. Some bear signatures and ownership inscriptions.

A detailed list is available upon request.

Provenance: The Sassoon Family Collection.

Opening price: $10,000
Estimate: $12,00-15,000

77. אוסף גדול של ספרים, חוברות ודפים מדפוסי כלכתה (הודו) – המאות ה–19 וה–20 – מאוסף ר' דוד ששון

אוסף גדול ומגוון של ספרים, חוברות ופריטי דפוס שונים, שנדפסו בדפוסי כלכתה שבהודו במשך תקופה של כמאה שנה, מראשית הדפוס העברי בכלכתה בשנת תר"א (1840), ועד אמצע המאה ה–20.

אוסף נדיר בהיקפו, המכיל למעלה מ–100 פריטים, בהם ספרים, חוברות, דפים בודדים ולוחות שנה. באוסף מיוצגת ההיסטוריה של הדפוס העברי בכלכתה, החל מראשיתו בשנת תר"א, והוא כולל את מרבית הספרים שנדפסו בעיר בשנים הראשונות להקמתו – שנות הארבעים של המאה ה–19 (לפנינו 22 מתוך 26 הספרים הראשונים שנדפסו בכלכתה ע"י ר' אלעזר עראקי. מס' 1, 3–7, 9–10, 12–17, 19–26 ברשימת יערי), וכמחצית מן הכותרים שנדפסו בכלל בכלכתה. חלק מן הפריטים נדפסו בדפוס רגיל וחלקם בדפוס–אבן (ליטוגרפיה).

מקורו של האוסף בספריית הנגיד והאספן הנודע ר' דוד ששון, והוא שימש כבסיס העיקרי לרישום הביבליוגרפי של דפוסי כלכתה, שהכין החוקר והביבליוגרף אברהם יערי בספרו 'הדפוס העברי בארצות המזרח' (חלק ב', ירושלים ת"ש, כלכתה). עם זאת, באוסף שלפנינו ישנם פריטים רבים שאינם מופיעים ברשימת יערי.

בין הפריטים: • ספר שיר השירים, עם תרגום יונתן בן עוזיאל ותרגום לערבית–יהודית. כלכתה, [תר"א 1840]. יערי, מס' 1. הספר הראשון שנדפס בליטוגרפיה בכלכתה. באותה שנה נדפס ספר שערי קדושה [בדפוס רגיל] ע"י המדפיס ר' אלעזר עראקי. לפי יערי, מסתבר כי ספר שיר השירים קדם להקמת דפוס עראקי. מאז לא נדפס בכלכתה ספר נוסף בליטוגרפיה עד שנת תרל"א. • מסכת אבות, עם תרגום בערבית–יהודית. כלכתה, [תר"ד 1844]. יערי, מס' 15. נדפס על נייר כחלחל. • ספר רזיאל המלאך. כלכתה, [תר"ה 1845]. יערי, מס' 17. נדפס על נייר כחלחל. • קונטרס אמרי שבת, "לברר... איסור הליכות מסלת הברזל בעגלות הקיטור בשבת (נקרא בלשון אנגליז ריל וויה Rail Way)...", מאת רבי חיים יעקב הכהן [פיינשטיין] "שד"ר מעה"ק צפת". כלכתה, [תרל"ד 1874]. יערי, מס' 29. • קוואנין בית הכנסת מגן דוד תכב"ץ [תקנות בית הכנסת מגן דוד בערבית–יהודית]. כלכתה, [תרנ"ד 1894]. יערי, מס' 82. • ספר האחלמה, פתרון חלומות. כלכתה, תרמ"ד [1844]. כתב–יד בדפוס ליטוגרפי. יערי, מס' 117. • דף בדפוס ליטוגרפי, עם הפיוט "מלך המפואר ברום הודו ואין צור בלעדו", מאת "בהכ"נ מגן דוד תכב"ץ ביום ראש חודש טבת תרפ"ד". נדפס לכבוד ר' אליהו משה דוויך הכהן במלאת חמישים שנה לרבנותו בביהכנ"ס מגן דוד בכלכתה. יערי, מס' 119.• דף בדפוס ליטוגרפי, בדיו מוזהבת, עם הפיוט "אל רחום שמך, אל חנוך שמך...". יערי, מס' 120. [כלכתה, ללא שנה]. • חוברת בדפוס ליטוגרפי, הפטרת תשעה באב, עם תרגום בערבית–יהודית, מאת "שלום יהושע עראקי הכהן ס"ט מלמד תינוקות כלכתה". [שנה לא ידועה]. יערי, מס' 123. • לוח ללימוד א"ב לילדים, עם הפסוקים שמע ישראל, ועוד. דפוס ליטוגרפי. [כלכתה, תר"ן]. יערי, מס' 124. • "תחל שנה וברכותיה", שני דפים מודפסים בדפוס ליטוגרפי, עם ה"סימנים" לליל ראש השנה. [כלכתה, ללא שנה]. יערי, מס' 132–133. • "תפלה נאה ומסוגל[ת] לאמרה קודם ואחר הדלקת נרות שבת קודש וימים טובים". [כלכתה, ללא שנה]. קונטרס בדפוס ליטוגרפי. יערי, מס' 134. • חוברות תפילה לאירועים שונים (לכבוד המלכה ויקטוריה, להכתרת המלך ג'ורג', ועוד). • כרטיסים עם זמני תפילות בבית הכנסת. • לוחות שנה בפורמט גדול, לתליה על קיר. • ועוד.

את הדפוס העברי הראשון בכלכתה הקים יהודי ממוצא תימני בשם ר' אלעזר עראקי הכהן. בשנת תר"א יסד את בית דפוסו, שפעל עד שנת תרי"ז. הספרים שהדפיס מצטיינים בהידור, אף ביחס לספרים עבריים שנדפסו באירופה, ועל אחת כמה וכמה ביחס לדפוס קטן במקום נידח. נראה כי הוא יצק בעצמו את האותיות, ואכן צורת האות שלו שונה מאותיות דפוסים אחרים באירופה. כתימני השתדל להדפיס את ספרי חכמי תימן, ביניהם ספרי ההלכה של המהרי"ץ שנדפסו על ידו לראשונה, ושירי משוררי תימן ב"ספר הפזמונים". ר' אלעזר עראקי לא היה בעל מלאכה בלבד, אלא תלמיד חכם ואיש ספר, שערך, הגיה והתקין את החיבורים שהדפיס ובין היתר תרגם את ההגדה של פסח שנדפסה אצלו, ואף הוסיף עשרים ושנים מפיוטיו ב"ספר הפזמונים" שהדפיס. סמל הדפוס שמופיע בספריו הוא צורת ידי כהנים עם השם "עראקי" או "עראקי כ"ץ". עראקי חדל מלהדפיס בשנת תרי"ז בשל העדר שוק רחב מספיק לספריו. רוב הספרים שהדפיס עראקי נמצאים באוסף שלפנינו.

מלאכת הדפוס העברי התחדשה לאחר מכן רק בשנת תרל"א, ע"י המדפיס יחזקאל בן סלימאן חנין, שהדפיס בסך הכל עשרה ספרים (בהם שני ספרים מאת שד"ר צפת רבי חיים יעקב הכהן פיינשטיין). באוסף שלפנינו ששה ספרים מדפוסו.

בשנת תרמ"א הקים רב בית הכנסת "מגן דוד" בכלכתה, רבי אליהו בן משה דוויך הכהן, בית דפוס משלו בעיר. מאחר והיה כהן וראה עצמו כממשיך של המדפיס הראשון עראקי, התקין לעצמו סמל דומה לזה של עראקי, עם צורת ידי כהנים. בבית דפוסו הדפיס ששה ספרים. באוסף שלפנינו ארבעה ספרים מתוכם.

בשנת תרמ"ח הקים רבי שלמה בן עבאד תווינא מבגדאד, את בית דפוסו בכלכתה. רבי שלמה תווינא היה תלמיד חכם מופלג, וכבר קודם הגיעו להודו, הדפיס ספרים בבגדאד. בבית דפוסו נדפסו ספרים רבים, ביניהם חיבורים רבים של רבי שלמה תווינא עצמו. בית דפוסו היה בית הדפוס הגדול האחרון בהודו, ופעילותו נפסקה בשנת תרס"ב בערך. באוסף שלפנינו 27 ספרים מדפוס תווינא.

במקביל לדפוסים הממוסדים, נעשו בכלכתה מספר הדפסות עממיות בדפוס–אבן (ליטוגרפיה). כבר בשנת תר"א, השנה שבה נוסד בכלכתא הדפוס העברי הראשון, הדפיס יצחק בן יעקב מבגדאד ספר שיר השירים עם תרגום יונתן ותרגום בערבית–יהודית בליטוגרפיה. כשנוסד דפוס עראקי לא נזקקו עוד לליטוגרפיה והדפסה ליטוגרפית שניה נעשתה רק בשנת תרל"א, ולאחר מכן במהלך השנים נעשו הדפסות נוספות. באוסף שלפנינו 11 פריטים שנדפסו בליטוגרפיה.

73 ספרים, חוברות וקונטרסים, 20 לוחות שנה (כרטיסי קרטון, חוברות, ולוחות קיר), 8 דפים בודדים (חלקם בדפוס ליטוגרפי. אחד קרוע וחסר ברובו), 7 כרטיסים עם זמני תפילות. סה"כ 108 פריטים. גודל ומצב משתנים. בחלקם פגמים או חסרון דפים. בחלקם חתימות ורישומי בעלות.

רשימה מפורטת תשלח לכל דורש.

מקור: אוסף משפחת ששון.

פתיחה: $7000

הערכה: $10,000-15,000

ספר

זבח תודה

ספר

חיי אברהם

אברהם כלפון

כלפון

ליוורנו

נתן אלהים

כלכתה

ספר

פתרון חלומות

מסכת אבות

ספר

יוסיפון

הפטרת תשעה באב

ספר

פסח מעובין

גוריון הכהן

ספר

שיר השירים

ספר

הפזמונים

ספר רזיאל הגדול

אמרי שבת

כלכתא

77. Large Collection of Books, Booklets and Leaves Printed in Calcutta (India) – 19th and 20th Centuries – From the Collection of R. David Sassoon

Large, varied collection of books, booklets and various printed matter, printed in Calcutta, India, encompassing an entire century, from the beginning of Hebrew printing in Calcutta in 1840, until the mid-20th century.

A collection rare in its scope, including more than 100 items: books, booklets, leaves and calendars. The collection documents the history of Hebrew printing in Calcutta beginning in 1840. It includes most of the first books printed in the city during the 1840s (22 of the first 26 books printed in Calcutta by R. Elazar Iraki. Nos. 1, 3-7, 9-10, 12-17, 19-26 in Ya'ari's list) and about half of all books ever printed in Calcutta. Some are lithographed.

The collection comes from the library of the renowned collector R. David Sassoon, and was the basis of the bibliographic list of works printed in Calcutta published by the researcher and bibliographer Avraham Ya'ari in the book Hebrew Printing in the East (Vol. 2, Jerusalem 1940, Calcutta). This collection also contains many items which do not appear in Ya'ari's list.

Items include: • Shir HaShirim, with Targum Yonatan ben Uziel and Judeo-Arabic translation. Calcutta, [1840]. Ya'ari, no. 1. The first lithographed book printed in Calcutta. That same year, Elazar Iraki printed Sha'arei Kedusha (in letterpress). According to Ya'ari, Shir HaShirim was printed before the Iraki printing press was established. No other lithographed books were printed in Culcutta until 1871. • Tractate Avot, with Judeo-Arabic translation. Calcutta, [1844]. Ya'ari, no. 15. Printed on bluish paper. • Raziel HaMalach. Calcutta, [1845]. Ya'ari, no. 17. Printed on bluish paper. • Imrei Shabbat, "to clarify the prohibition of riding the steam engines of the railway on Shabbat…", by R. Chaim Ya'akov HaKohen [Feinstein] "emissary of the city of Safed". Calcutta, [1874]. Ya'ari, no. 29. • Regulations of the Magen David synagogue, in Judeo-Arabic. Calcutta, [1894]. Ya'ari, no. 82. • Sefer HaAchlama, interpretation of dreams. Calcutta, 1844. Lithographed manuscript. Ya'ari, no. 117. • Lithograph – the piyyut "Melech HaMefo'ar B'Rom Hodo…", by the Magen David synagogue, 1924. Printed in honor of R. Eliyahu Moshe Dweck HaKohen on his fiftieth anniversary serving as rabbi of the Magen David synagogue in Calcutta. Ya'ari, no. 119. • Lithograph printed in gold – the piyyut "E-l Rachum Shemecha…". Ya'ari, no. 120. [Calcutta, year not indicated]. • Lithographed booklet, Haftarah of Tisha B'Av, with Judeo-Arabic translation, by "Shalom Yehoshua Iraki HaKohen teacher in Calcutta". [Year unknown]. Ya'ari, no. 123. • Chart for teaching the Hebrew Alphabet to children, with the verses of Shema Yisrael. Lithographed. [Calcutta, 1890]. Ya'ari, no. 124. • "Tachel Shana U'Virchoteha", two lithographs, with the simanim of Rosh Hashana eve. [Calcutta, year not indicated]. Ya'ari, no. 132-133. • "…prayer to recite before and after kindling Shabbat and festival candles". [Calcutta, year not indicated]. Lithograph. Ya'ari, no. 134. • Prayer booklets for various occasions (in honor of Queen Victoria, upon the coronation of King George, etc.). • Cards with timetables for prayers in the synagogue. • Large-format wall calendars. • And more.

The first Hebrew press in Calcutta was established by R. Elazar Iraki HaKohen, a Jew of Yemenite origin, in 1840. R. Iraki's press operated until 1856, producing high-quality books which compare favourably with contemporary Hebrew printing in Europe. It seems that R. Iraki himself cast the type, and indeed the type used in his press differs from European type. Iraki printed many books by Yemenite sages, including halachic books by the Maharitz (which he was the first to print) and Sefer HaPizmonim – poems by Yemenite poets. R. Iraqi was not only a craftsman, but also a Torah scholar who edited, proofread and corrected the works he printed. Among other works, he translated the Passover Haggadah which was printed in his press and added 22 of his piyyutim to Sefer HaPizmonim. His printer's device depicts hands raised for the priestly benediction and the name "Iraki" or "Iraki Katz" (Kohen Tzedek). Iraki ceased printing in 1856, lacking sufficient demand for his books. Most of the books printed by Iraki are present in this collection.

Hebrew printing in Calcutta was renewed only in 1871 by the printer Yechezkel ben Suliman Hanin, who printed a total of 10 books (including two books by the Safed emissary Rabbi Chaim Ya'akov HaKohen Feinstein). This collection contains six of the books printed by Hanin.

In 1881, the rabbi of the Magen David synagogue in Calcutta, R. Eliyahu son of Moshe Dweck HaKohen, established his own printing press. Since he was a Kohen and considered himself a successor of the first printer Iraki, he designed a printer's device similar to Iraki's, also depicting hands raised for the priestly benediction. He printed a total of six books, four of which are present in this collection.

In 1888, Rabbi Shlomo (Solomon) Tawina of Baghdad established his printing press in Calcutta. R. Shlomo Tawina was an outstanding Torah scholar and before moving to India, printed books in Baghdad. He printed many books, including many of his own works. His printing press, active until ca. 1902, was the last large press in India. This collection contains 27 books printed by Tawina.

Alongside books printed by these established presses, a number of works were printed by lithography. As early as 1840, the year of the establishment of the first Hebrew press, Isaac ben Jacob of Baghdad printed a lithographic book – Shir HaShirim with Targum Yonatan and a Judeo-Arabic translation. The establishment of Iraki's press rendered lithography unnecessary and lithographic printing was taken up anew only in 1871. This collection contains 11 lithographs.

73 books, booklets and pamphlets, 20 calendars (cards, booklets and wall calendars), 8 single leaves (some lithographs, one torn and mostly lacking), 7 cards with timetables for prayers. Total of 108 items. Size and condition vary. Some have damage or lacking leaves. Some bear signatures and ownership inscriptions.

A detailed list is available upon request.

Provenance: The Sassoon Family Collection.

Opening price: $7000

Estimate: $10,000-15,000

77 >>>

78. אוסף אגרות, מכתבים וכתבי שד"רים – מגנזי משפחת ששון – חתימות רבני ארץ ישראל, שנות הת"ר

אוסף גדול של 39 אגרות, מכתבים וכתבי שד"רים, מגנזי משפחת ששון. עם חתימות רבני ארץ ישראל בשנות הת"ר [מפנה המאות ה-19 וה-20].

האוסף כולל מכתבי ברכה ותודה, בקשות עזרה, מכתבי שד"רים הנוסעים לבומביי, ועוד. חלק מהדפים מעוצבים ומקושטים בכותרות נאות ובדיו צבעונית. חתימות רבניות מסולסלות של רבני ירושלים, חברון, צפת וטבריה.

בין הפריטים:

• מכתב אל ר' סלימאן דוד ששון, מאת ראשי קהילת חברון: רבי אליהו סלימאן מאני (חותמת), רבי בנימין ריבלין ורבי לוי יצחק סלונים. [ללא תאריך].

• מכתב אל ר' סלימאן דוד ששון, מאת ראשי הישוב החבד"י בחברון: רבי שניאור זלמן סלונים, רבי שמעון מנשה חייקין, רבי שלמה ליב אשכנזי [אליעזרוב] ורבי שמעון הויזמן. [ללא תאריך].

• שני מכתבים מרבני טבריה בעניין השד"ר רבי דוד אסודרי. אל הגביר ר' יוסף אליה דוד עזרא ולגברת חנה כאתון עבדאללה דוד ששון מכלכותא. תר"ן. בין החתומים: רבי יוסף דוד אבואלעפייא, רבי יאודה רבוח, רבי יצחק אברהם בקיריה, רבי ברוך טולידאנו, רבי מכלוף הכהן, רבי שלמה בן קיקי, רבי מנשה חמווי ורבי שלמה רחמים אבואלעפייא.

• עשרה מכתבי תנחומים מאת רבני ארץ ישראל, שנשלחו בחודש ניסן תרנ"ד למרת פרחה ששון, על פטירת בעלה, ר' סלימאן דוד ששון: מכתב רבני הספרדים בירושלים, בחתימות רבי יעקב שאול אלישר (הראשון לציון), רבי יוסף נסים בורלא, רבי שלמה משה סוזין, רבי גבריאל שבתי ורבי יוסף רפאל עוזיאל; מכתב חכמי ישיבת המקובלים "בית אל" בירושלים, בחתימת רבי ששון בכ"ר משה פרסיאדו וחכמים נוספים; מכתב רבני ישיבת "מזל צומח" בירושלים, בחתימות רבי יעקב שאול אלישר (הראשון לציון), רבי יוסף מיוחס, רבי יעקב מרדכי הלוי, רבי שלמה יאודה פאניז'יל, רבי מורנו יחיאל בר אדון, רבי שמואל מיוחס, רבי שלמה משה סוזין ורבי יוסף רפאל עוזיאל; מכתב רבני "תלמוד תורה וישיבת תפארת ירושלם הכללית", בחתימות רבי אליהו אלעזר מזרחי, רבי חיים דוד סורנאגה ורבי שלמה משה סוזין; מכתב רבי רחמים יוסף פראנקו ראב"ד חברון; מכתב רבני הספרדים בצפת, בחתימות רבי יוסף יאודה חכים, רבי משה ממאן, רבי יעקב חי עבו, רבי אברהם חי שאקי ורבי משה יעקב; מכתב רבני טבריה, בחתימות רבי יוסף דוד אבואלעפייא (החכם באשי), רבי יצחק אברהם בקיריה, רבי יאודה טולידאנו, רבי חביב חיים דוד סתהון, רבי דוד אסודרי ורבי משה אהרן ידיד הלוי (מכתב תנחומים נוסף מרבי שלום בן יצחק בכ'אש רפאל מאלג'יר).

• שלוש אגרות מרבני טבריה על שליחותו של רבי אליעזר מנצור סתהון, בשנת תרנ"ז. בין החתומים: רבי יוסף דוד אבואלעפיה (חכם באשי), רבי יצחק אברהם בקריה, רבי חביב חיים סתהון, רבי אברהם אביחצירא, רבי שלמה רחמים אבואלעפיאה, רבי ברוך טולידאנו, רבי דוד יעקב ואקנין ורבי אהרן בכור אלחדיף.

• מכתב מאת רבני בגדאד, אל מרת פרחה ששון. תרנ"ט. בין החתומים: רבי שמואל אברהם שלמה, רבי ראובן יוסף יעקב, רבי משה רחמים רפאל שלום מגזע ח"ר צדקה חוצין, רבי יחזקאל עזרא יהושע הלוי, רבי יחזקאל עזרא אלייה, רבי עזרא צאלח שמואל אדם, רבי משה יעקב יחזקאל עזרא, רבי ששון ישראל יעקב ישראל, רבי שמואל אברהם.

• איגרת שליחות של שד"ר ירושלים רבי שמואל מיוחס, אל מרת פרחה ששון, מאת רבני הספרדים בירושלים. תר"ס. חותמות: רבי יעקב שאול אלישר, רבי גבריאל שבתי, רבי יוסף נשים בורלא - ראב"ד הספרדים.

• מכתב לגביר ר' יוסף אליא דוד עזרא, מאת הראשון לציון רבי יעקב שאול אלישר, המודה לו על "בזמן הקור והשלג הנורא". ירושלים, תרנ"א [1891].

• מכתב לר' יוסף אליה דוד עזרא. מאת רבני "תלמוד תורה לעדת ספרדים" בירושלים. בחתימות רבי שלמה משה סוזין, רבי יצחק הכהן, רבי אלעזר אליהו מזרחי ורבי חיים דוד סורנגה. ירושלים, תרנ"ג 1893.

• ועוד מכתבים רבים.

רשימה מפורטת של המכתבים תשלח לכל דורש.

רוב המכתבים באוסף שלפנינו נדפסו בספר "פרקים בתולדות יהדות בבל", מאת אברהם בן יעקב, ירושלים תשמ"ט, מיעוטם בספר "נחלת אבות - אסופת גנזים מבית משפחת ששון", ירושלים תשס"ז, ושלושה מהם לא נדפסו עדיין.

39 מכתבים. גודל ומצב משתנים (רובם במצב טוב).

מקור: אוסף משפחת ששון.

פתיחה: $5000

הערכה: $10,000-15,000

78. Collection of Missives, Letters and Emissary Letters – Sassoon Family Archives – Signatures of Eretz Israeli Rabbis, 19th and 20th Centuries

Large collection of 39 missives, letters and emissary letters, from the Sassoon family archives. With signatures of Eretz Israeli rabbis from the 19th and 20th centuries. The collection includes letters of good wishes and thanks, requests for assistance, letters for emissaries travelling to Bombay, etc. Some are adorned with decorative titles or decorated with colored ink. Calligraphic signatures of rabbis from Jerusalem, Hebron, Safed and Tiberias.

Items include:

• Letter to R. Solomon David Sassoon from the heads of the Hebron community. • Letter to R. Solomon David Sassoon from the heads of the Chabad settlement in Hebron. • Two letters from Tiberias rabbis regarding the emissary R. David Asudri, 1890. • Ten letters of condolences from Eretz Israeli rabbis sent in Nissan 1894 to Farha (Flora) Sassoon upon the death of her husband, R. Solomon David Sassoon. • Three missives from Tiberias rabbis regarding the mission of R. Eliezer Mantzur Sighon in 1897. • Letter from Baghdad rabbis, to Farha (Flora) Sassoon. 1899. • Emissary letter for R. Shmuel Meyuchas of Jerusalen, sent by Sephardi Jerusalemite rabbis to Farha Sassoon. 1900. • Letter to R. Joseph Elias David Ezra, by the Rishon L'Zion R. Ya'akov Shaul Elyashar, 1891. • Letter to R. Joseph Elias David Ezra. From the rabbis of the Talmud Torah of the Sephardi community in Jerusalem, 1893.• Many more letters.

For further details see Hebrew description.

A detailed list is available upon request.

Most of the letters in this collection were printed in the book Perakim BeToldot Yahadut Bavel, by Avraham Ben Ya'akov, Jerusalem 1989. A minority were printed in Nachalat Avot, Asufat Genazim MiBeit Mishpachat Sassoon, Jerusalem 2007, and three have not yet been printed.

39 letters. Size and condition vary (most in good condition).

Provenance: The Sassoon Family Collection.

Opening price: $5000

Estimate: $10,000-15,000

<<< 78

79. דף בכתב-יד קדשו של רבינו חיים ויטאל – סגולות ורפואות

כתב-יד, סגולות, רפואות ועצות שונות. אוטוגרף בכתב-יד קדשו של רבינו חיים ויטאל. [שנות הש', מפנה המאה ה-17-16].
דף כתוב משני צדיו, שני טורים בעמוד. כ-160 שורות בכתב-יד קדשו של רבי חיים ויטאל. קטע מתוך חיבור של סגולות ורפואות שכתב מהרח"ו. קטע מהחלק השני, סעיפים קסב-קעה.
בדף שלפנינו כתב רבי חיים ויטאל סגולות שונות, ביניהן: "אופן השקאת כוס איספרגוס לחולה הנק' פורג"א בלעז...", "אופן מעשה הטבליטא"ס די קוראסון המחזקים לב החולה...", "לאוזן שיש בה מוגלא וליחה בפנים...", "לכאב הראש הבא לאדם בריא או חולה...", "משחות ואינגואינטי"ש מופלאים לכל מכות ופצעים...", "להרוג הכנים הצומחים בראש האשה...", "לעקיצת הצרעה או לעקיצת הדבורה שאינה עושה דבש שעקיצתה קשה מעקיצת הצרעה...", "לכאב השן אף אם הוא נרקב...".
המקובל האלוקי רבינו חיים ויטאל (מהרח"ו), תלמידו הגדול ו"מעתיק השמועה" של האר"י הקדוש. נולד בשנת ש"ג בעיר צפת, שהיתה באותם ימים מרכז רוחני ואבן שואבת לגדולי תורה ויראה. בראש חכמי העיר עמד באותם ימים מרן רבי יוסף קארו בעל "שולחן ערוך", וביניהם היו הרמ"ק, רבי שלמה אלקבץ (מחבר "לכה דודי"), המבי"ט, רבי משה אלשיך, ועוד. מהרח"ו קיבל תורה מפי המהר"ם אלשיך, גדול תלמידי מרן ה"בית יוסף". ב"ספר החזיונות" שלו מזכיר רבי חיים ויטאל את לימודו אצל מהר"ם אלשיך בשנת שי"ז (בהיותו כבן י"ד) וכותב כי באותה שנה "צוה מהר"ר יוסף קארו ז"ל למורי הר' משה אלשיך בשם המלאך הדובר בו שיזהר מאד ללמדני בכל יכולתו". מהר"ם אלשיך אף סמך את רבי חיים מכח ה"סמיכה" שקיבל מרבו מרן ה"בית יוסף". במקביל, החל מהרח"ו את לימודיו בתורת הסוד בבית מדרשו של רבי משה קורדובירו (הרמ"ק). בשנת ש"ל עלה רבי יצחק לוריא - האר"י הקדוש ממצרים לארץ ישראל והתיישב בצפת. באותה שנה נפטר הרמ"ק והאר"י היה ליורשו. עם התגלות אורו של האר"י הקדוש בצפת, הפך רבי חיים ויטאל לתלמידו המקורב ביותר והסמכות הראשונה במעלה לתורת הקבלה של האר"י. במשך כשנתיים ישב מהרח"ו לפני האר"י וכתב כל מילה שהוציא מפיו.
כתבי מהרח"ו הם משנת-היסוד של תורת האר"י שנפוצה בדורות שלאחר מכן. החיד"א מספר (שם הגדולים בערכו) כי רבי חיים ויטאל לא נתן רשות לאף אדם להעתיק מהכתבים שרשם מפי רבו, אך פעם אחת - כשהיה חולה מאד, שיחדו התלמידים את בני ביתו, שנתנו להם "ת"ר ניירים" (600 דפים) מכתיבת ידו של מהרח"ו, ואלו הועתקו בתוך שלושה ימים על ידי "מאה סופרים". לאחר פטירת האר"י עבר מהרח"ו למצרים. לאחר מכן שהה זמן מסוים בירושלים ולאחר מכן עבר לדמשק, שם נפטר בשנת ש"פ. עיקר תורת האר"י נכתבה על ידו בחיבור "עץ חיים", ובחיבור "שמונה שערים" שסידר בהוראתו בנו רבי שמואל ויטאל. על אף שהאר"י סמך את ידו רק על מהרח"ו ככותב ומפרש דבריו, נמצאו גם חיבורים מהאר"י שכתבו תלמידים אחרים מ"גורי האר"י". גדולי המקובלים בדורות שאחריו חזרו והדגישו את היותו של המהרח"ו הסמכות העליונה לפירוש דברי האר"י, והזהירו שלא להסתמך על כתבי תלמידי האר"י האחרים. מהרח"ו עצמו כותב בהקדמה לספרו "עץ חיים": "דע מן היום אשר מורי זלה"ה החל לגלות זאת החכמה, לא זזה ידי מתוך ידו אפילו רגע אחד. וכל אשר תמצא כתוב באיזה קונטריסים על שמו ז"ל ויהיה מנגד מה שכתבתי בספר הזה - טעות גמור הוא כי לא הבינו דבריו...". מהרח"ו ניסה להגביל ככל יכולתו את הפצת תורת האר"י, ובין היתר ציווה לגנוז בקברו כתבים רבים מתורת האר"י. רק לאחר פטירתו החלו להתפרסם כתביו בדרכים שונות ובעריכות שונות. בין היתר, הוצאו מקברו דפים רבים לאחר שחכמי הדור עשו "שאלת חלום", והם שימשו כבסיס לחיבורים נוספים מתורת האר"י (על גלגולי העריכות השונות של תורת האר"י מכתבי רבי חיים ויטאל, ראו בהרחבה בספר "קבלת האר"י" מאת ר' יוסף אביב"י). בין החיבורים שכתב מתורת האר"י נודעו הספרים: עץ חיים, שמונה שערים, אוצרות חיים, אדם ישר, דרך עץ חיים, פרי עץ חיים, שערי קדושה, ועוד.
לספר רפואות זה של מהרח"ו נודעו מספר שמות: "ספר הפעולות", "תעלומות חכמה", "ספר קבלה מעשית", "ספר הרפואות", "רפואות וסגולות". חיבור הרפואות של מהרח"ו לא נדפס יחד עם כל כתביו. במשך שנים נדפסו ממנו רק קטעים ספורים בספרי הסגולות והרפואות. לאחרונה נדפס בשלמותו ("ספר הפעולות", מודיעין עילית, תש"ע).
על גדולתו וקדושתו של רבי חיים ויטאל כותב החיד"א כי "נשמתו היתה גדולה מאד ונקיה יותר מכל בני דורו". ידוע כי חזה דברים רבים ברוח הקודש. את חזיונותיו המופלאים תיעד ביומנו, שנדפס באופן חלקי תחת השם "שבחי ר' חיים ויטאל", ולאחרונה נדפס במלואו תחת השם "ספר החזיונות".
[1] דף (2 עמודים כתובים, כ-160 שורות בכתב-יד קדשו של רבי חיים ויטאל). 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים בשוליים, חלקם משוקמים. נתון באוגדן מפואר עם כריכת עור והטבעות מוזהבות.
מצורף אישור מומחה.

פתיחה: $30,000
הערכה: $30,000-40,000

79a

79b

79. Leaf Handwritten by Rabbi Chaim Vital – Segulot and Cures

Manuscript, segulot, cures, and various recommendations. Handwritten by R. Chaim Vital. [Turn of the 17th century].

Leaf written on both sides, two columns per page. Approximately 160 lines handwritten by R. Chaim Vital. Fragment of a composition on segulot and cures authored by R. Chaim Vital, part II, sections 162-175.

This leaf contains various segulot by R. Chaim Vital, including: "The method of giving an ill person a cup of asparagus to drink…", "the method of preparation of tablets that strengthen the heart of an ill person…", "for a healthy or ill person suffering from a headache…", "wonderful ointments… for every injury and wound…", "for killing lice that grow on a woman's head…", "for a wasp sting or the sting of a bee that doesn't produce honey, whose sting is worse than a wasp sting…", "for a toothache…".

The holy kabbalist R. Chaim Vital (Maharchu) was the foremost disciple and transmitter of the teachings of the holy Arizal. He was born in 1542 in Safed, which was at the time the spiritual center for eminent and G-d fearing Torah scholars. R. Yosef Karo, author of Shulchan Aruch, led the Torah scholars of the city at that time, including the Ramak, R. Shlomo Alkabetz (author of Lecha Dodi), the Mabit, R. Moshe Alshech and others. R. Chaim Vital studied Torah from R. Moshe Alshech, leading disciple of the Beit Yosef. In his book Sefer HaChezyonot, R. Chaim Vital mentions his studies under the Alshech in 1557 (at the age of 14), and relates that R. Yosef Karo instructed his teacher R. Moshe Alshech that year, in the name of the angel who spoke to him, to be very conscientious to teach him with all his might. R. Moshe Alshech also ordained R. Chaim with the authority of the semicha he himself received from R. Yosef Karo. Concurrently, R. Chaim Vital began studying Kabbalah in the study hall of R. Moshe Cordovero, the Ramak. In 1570, R. Yitzchak Luria, the Arizal, moved from Egypt to Eretz Israel and settled in Safed. That year, the Ramak died and the Arizal succeeded him. The Arizal's eminence was recognized in Safed and R. Chaim Vital became his closest disciple and the supreme authority on the Arizal's kabbalistic teachings. For two years, R. Chaim Vital sat before the Arizal and recorded every word his teacher uttered.

The writings of R. Chaim Vital are the fundaments of the Arizal's teachings which were disseminated in later generations. The Chida relates (Shem HaGedolim, R. Chaim Vital) that R. Chaim Vital did not permit anyone to copy these writings, however once, while he was seriously ill, the kabbalists bribed his household members to give them 600 leaves of his writings, which they had copied in three days "by 100 scribes". After the passing of the Arizal, R. Chaim Vital moved to Egypt. He then returned to Eretz Israel and resided for a while in Jerusalem, later moving to Damascus where he passed away in 1620. He recorded the primary teachings of the Ari in his composition Etz Chaim and in Shemona She'arim which his son R. Shmuel Vital arranged following his instructions. Although the Arizal authorized only R. Chaim Vital to write and explain his teachings, compositions written by his other disciples exist as well. The leading kabbalists of subsequent generations constantly stressed that R. Chaim Vital is the supreme authority for explaining the Ari's teachings and warned not to rely on the writings of any other disciple. R. Chaim Vital himself writes in the preface to his book Etz Chaim: "Know that from the day my teacher began to reveal this wisdom, I did not leave him even for a moment. And any writings you may find in his name, which differ from that which I have written in this book, is a definite error since they did not comprehend his words…". R. Chaim Vital attempted to limit spreading the Arizal's teachings and instructed to bury many of his writings on the Arizal's teachings in his grave. His writings were published only after his passing, in various forms and redactions. The scholars of his times performed a "dream question", consequently removing many leaves from his grave, which served as a basis for other compositions on the Arizal's teachings (see Kabbalat HaAri by R. Yosef Avivi). The books he wrote of the Arizal's teachings include: Etz Chaim, Shemona She'arim, Otzrot Chaim, Adam Yashar, Derech Etz Chaim, Pri Etz Chaim, Shaarei Kedusha, and more.

This book of cures by R. Chaim Vital is known by several titles: Sefer HaPe'ulot, Taalumot Chochma, Sefer Kabbalah Maasit, Sefer HaRefuot, Refuot U'Segulot. This composition was not printed together with the rest of his writings. Over the years, only a few sections were printed in books of segulot and cures. Recently, it has been printed in full (Sefer HaPe'ulot, Modiin Illit, 2010).

The Chida described the preeminence and holiness of R. Chaim Vital: "his soul was very exceptional, and cleaner than that of all other people in his times". It is known that he foresaw many events with his divine spirit. He documented his amazing visions in his diary, which was partially printed under the name Shivchei R. Chaim Vital and was recently published in full in the book Sefer HaChezyonot.

[1] leaf (2 written pages, approx. 160 autograph lines). 19.5 cm. Good condition. Stains. Marginal tears, repaired in part. Placed in elegant leather binder, with gilt decorations.

Expert report enclosed.

Opening price: $30,000
Estimate: $30,000-40,000

80. שלושה עמודים בכתב-יד קדשו וחתימותיו של המקובל רבי יעקב צמח, מתוך חיבורו על הזוהר שלא נדפס – עם חידושים מהאר"י הקדוש שלא נדפסו – ירושלים, ראשית שנות הת'

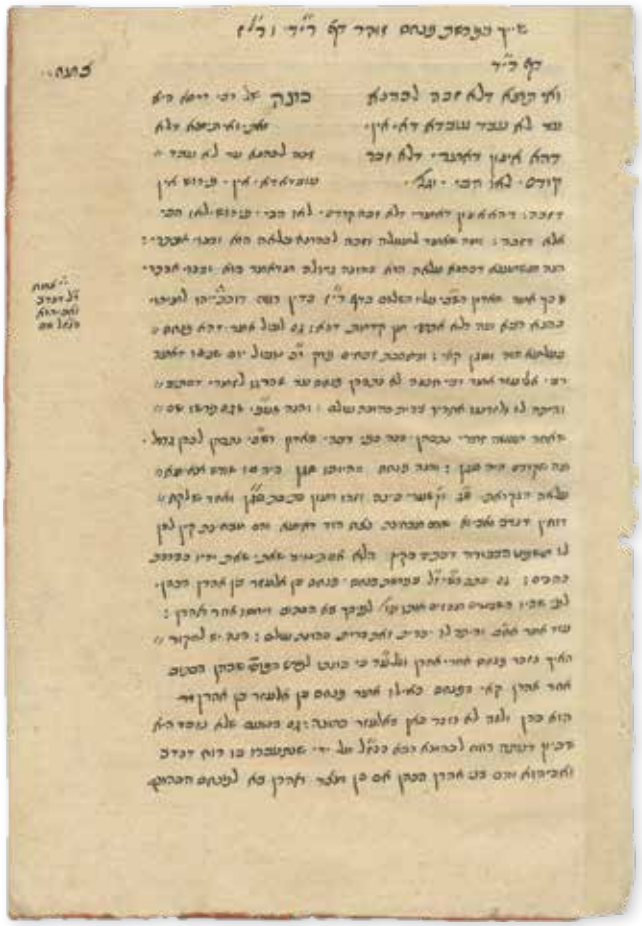

80a

שני דפים (שלושה עמודים כתובים, 76 שורות) בכתב-יד קדשו וחתימותיו של המקובל רבי יעקב צמח – פירושים על ספר הזהר, פרשת פנחס, על פי קבלת האר"י. [ירושלים, בין השנים ת"א-ת"ג 1643-1641].

שלושה עמודים בכתב-יד קדשו של המקובל האלוקי רבי יעקב צמח (כתיבה ספרדית בינונית, בכתיבה אוטוגרפית עם מחיקות ותיקונים). בעמודים אלו מופיע פירוש על דברי הזהר הקדוש בפרשת פנחס (דף ריד/1). בראש העמוד הראשון נכתב: "שייך בפרשת פנחס זוהר דף רי"ד ורי"ז". בראש העמוד השלישי: "פנחס דף רי"ד רי"ז". לפנינו דפים מתוך חיבורו של רבי יעקב צמח על הזוהר אשר לא נדפס מעולם.

בראש העמוד הראשון העתיק רבי יעקב צמח קטע מדברי הזוהר בתוך "חלון" (באותיות גדולות יותר), וסביבו כתב את הפירוש. בשוליים השמאליים, מופיעה חתימתו "צמח". בהמשך העמוד, בצד שמאל, מופיעה הגהה קצרה, חתומה בתחילתה: "צמח". בעמוד השלישי מופיעה הגהה קצרה חתומה נוספת. בשלושה מקומות בשולי הגליון ציין רבי יעקב צמח את מקורם של כמה מהחידושים בכתבי האר"י (שהיו בימים ההם בכתבי יד), ב"דרושים" או ב"ליקוטים".

בכתב היד מובאים דברים בשם האר"י הקדוש (המוזכר מספר פעמים בכינוי "הרב זלה"ה"), ביניהם סיפור לא מוכר על לידתו של רבי יהודה הנשיא (ראה מסגרת).

המקובל האלוקי רבי יעקב צמח (שמ"ד?-תכ"ז), גדול מעתיקי השמועה הנאמנים של תורת האר"י המבוארת בכתבי רבי חיים ויטאל (מהרח"ו), וראש וראשון לעורכים והמסדרים של כתבי האר"י. תלמידו של רבי שמואל ויטאל. נולד למשפחת אנוסים בליסבון שבפורטוגל, שם למד רפואה והיה ל"רופא מובהק" (כדברי החיד"א ב"שם הגדולים" בערכו). בפורטוגל חי כאנוס. בגיל שלושים עקר לסלוניקי, שם שב ליהדותו בגלוי והחל לעסוק בתורה. בשנת שע"ט בקירוב עלה לצפת, ובה החל לשקוד על התורה בהתמדה עצומה, בחיי צער ובמיעוט שינה. במשך שש שנים רצופות למד את כל הש"ס, רמב"ם, טור עם בית יוסף, ואת כל ספרי ה"לבוש". לאחר שש שנים אלו החל להקדיש את לילות וימי שישי ללימוד תורת הקבלה. מאז החל להקדיש את כל מרצו וזמנו לקניית כתבי יד של כתבי האר"י, לעריכתם וסידורם באופנים שונים ולהגהתם. ספריו המפורסמים הם "קול ברמה" – פירוש על האידרא, ו"נגיד ומצוה" – ליקוט הנהגות האר"י בקיום המצוות. בסביבות השנים שפ"ה-ש"צ עבר לגור בדמשק, שם למד חכמת הקבלה אצל רבי שמואל ויטאל. בכל שבת נהג ללמוד בביתו של רבי שמואל בכתב היד המקורי של ספר "עץ החיים", שהיה כתוב בכתב-יד קדשו של רבי חיים ויטאל. בשנת ת' חזר לארץ ישראל והתגורר בירושלים עד לפטירתו. בשבתו בירושלים הגיעו לידיו כתביו הגנוזים של רבי חיים ויטאל – כתבי ה"מהדורא בתרא" – שלא היו אף בידי בנו רבי שמואל ויטאל (הכתבים נגנזו על פי ציוויו של מהרח"ו באדמת בית החיים שבצפת, ולאחר עשרות שנים מגניזתם, הוצאו מקברם על ידי "רבנן קדישי אשר בדור, ע"י יחודים... ברשותו ע"י שאלת חלום" – "שם הגדולים" להחיד"א, ח, כא). לאור תגליות אלו החל רבי יעקב צמח לערוך ולסדר מחדש את כל כתבי האר"י. מעל עשרים חיבורים כתב רבי יעקב צמח, בעיקר בתורת הנסתר, אך גם בתורת הנגלה. כמחציתם לא נדפסו עד לימינו. מעריכתו של רבי יעקב צמח לכתבי האר"י ומעריכות תלמידו רבי מאיר פופרש יצאו הספרים הידועים ביותר בתורת האר"י, כגון אוצרות חיים, קהילת יעקב, אדם ישר, ועוד. חיבורים אלו זכו לתפוצה רחבה וגדולי מקובלי הדורות הבאים למדו את קבלת האר"י על פיהם. לפנינו קטע מחיבורו של רבי יעקב צמח על הזהר, שלא נדפס.

[2] דף (שלושה עמודים כתובים). 15 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. קרעים קלים בשוליים הפנימיים.

פתיחה: $8000
הערכה: $15,000-20,000

תגלית: סיפור לא מוכר על לידתו של רבי יהודה הנשיא

בכתב–היד שלפנינו, בעמוד השלישי, מובא בשם האר"י הקדוש סיפור לא ידוע על מסירות נפשם של אביו ואמו של רבי יהודה הנשיא, כיצד הביאוהו לעולם וכיצד מלו אותו, וכך הלשון לפנינו:

"כמו שאירע לרבן גמליאל [צ"ל: רבן שמעון בן גמליאל] שתפשו אותו ואת אשתו על שמל בנו, והרגו בנו, ותפשו אותם, והנה בבית הסוהר עצמה חפרו הקיר שבינו ובין אשתו ונזדווגו אותו הזווג הקדוש ויצא ממנו רבנו הקדוש ושם מלו אותו לח' ימים, ואמרה לו אשתו הנה אנו בבית ה[א]סורים על אודות המילה ואיך נעשה מילה, וגם בתוך הסוהר, אמר ר' גמליאל הנה אנו מצוים וחייבים פריה ורביה ומילה [כ]כתוב בתורה, וכן צוה הק"ב[ה], והנה אנו עושים מה שצוה אותנו, והוא הטוב בעיניו יעשה, ונעשה להם נס וניצולו, כנז'[כר] באורך בספר הגלגולים, משם הרב זלה"ה".

סיפור זה, בנוסח המופיע לפנינו, אינו מופיע בספר הגלגולים הידוע כיום וגם לא בשער הגלגולים. הסיפור אף אינו ידוע ממדרשים ומקורות אחרים. אמנם ידוע סיפור מפורסם על כך שאמו של רבי יהודה הנשיא החליפה אותו עם אנטונינוס (ראה תוספות במסכת עבודה זרה דף י, ב, ד"ה "אמר"), אך מדובר בסיפור אחר מזה שלפנינו. עם זאת, בספר "זכר דוד", על ענייני ברית מילה, מאת רבי דוד זכות מודינה, שנדפס לראשונה בליוורנו תקצ"ז (במאמר ראשון, פרק ו) מובא הסיפור שלפנינו בנוסח שונה, כשהוא משולב עם הסיפור על החלפתו עם אנטונינוס. בסוף הסיפור שב"זכר דוד" כתב המחבר את מקורו: "כן כתב בספר אוצרות חיים כתב–יד, ובספר מאורות נתן חלק נגיד מצוה כתב–יד, ובספר נגיד ומצוה בהלכות מילה" – כל אלו חיבורים של רבי יעקב צמח ושל תלמידו רבי מאיר פופרש שהעתיק מרבו, אך למעשה בספרים אלו, כפי שהם מופיעים בדפוס, לא מופיע כלל הסיפור שלפנינו.

לפנינו סיפור פלא, בנוסח לא מוכר, בכתב–יד קדשו של רבי יעקב צמח, שהעתיק מילה במילה מכתביו הגנוזים של רבי חיים ויטאל, שכתב מה ששמע מרבו האר"י הקדוש

Discovery: Unknown Account of the Birth of Rabbi Yehuda HaNasi

On the third page of the present manuscript, an unknown account is quoted in the name of the Arizal, highlighting the self-sacrifice of the father and mother of R. Yehuda HaNasi to beget him and circumcise him:

"As occurred with Rabban Gamliel [i.e. Rabban Shimon son of Gamliel], who was arrested with his wife for circumcising their son; they executed the son and imprisoned them. In the prison itself, they dug a hole in the wall separating their cells, begot Rabbenu HaKadosh [R. Yehuda HaNasi] and circumcised him after eight days. His wife said to him, 'we are imprisoned for performing Brit Milah, how can we now accomplish Brit Milah, especially in prison?'. R. Gamliel replied, 'we are obligated to observe the mitzvot of procreation and circumcision, as written in the Torah and as G-d commanded us; we are accomplishing that which we were commanded to do, and He will do as He sees fit', and they were miraculously saved, as mentioned at length in Sefer HaGilgulim, in the name of the Rabbi, of blessed memory".

The account recorded here, in this version, is not mentioned in the known version of Sefer HaGilgulim, nor in Shaar HaGilgulim. It is not known from midrashim or from other sources either. There is however a different famous story of how the mother of R. Yehuda HaNasi exchanged him with Antoninus (see Tosafot to Avodah Zara 10b). A different version of this account appears in the book Zecher David on Brit Milah by R. David Zacuto of Modena, first published in Livorno 1837, in the first essay, chapter 6, combined with the story of his exchange with Antoninus. Zecher David notes the source of the story: "As written in the manuscript of Otzrot Chaim, and in Meorot Natan, Nagid Metzaveh section, in manuscript, and in the book Nagid UMetzaveh in the laws of Milah" – all works by R. Yaakov Tzemach and by his disciple R. Meir Poppers (who copied from the writings of his teacher). However, the present account is not actually found at all in the printed editions of these books.

The present manuscript contains an unknown version of a wondrous story, handwritten by R. Yaakov Tzemach, transcribed word for word from the hidden writings of R. Chaim Vital, who recorded what he heard from his teacher the Arizal.

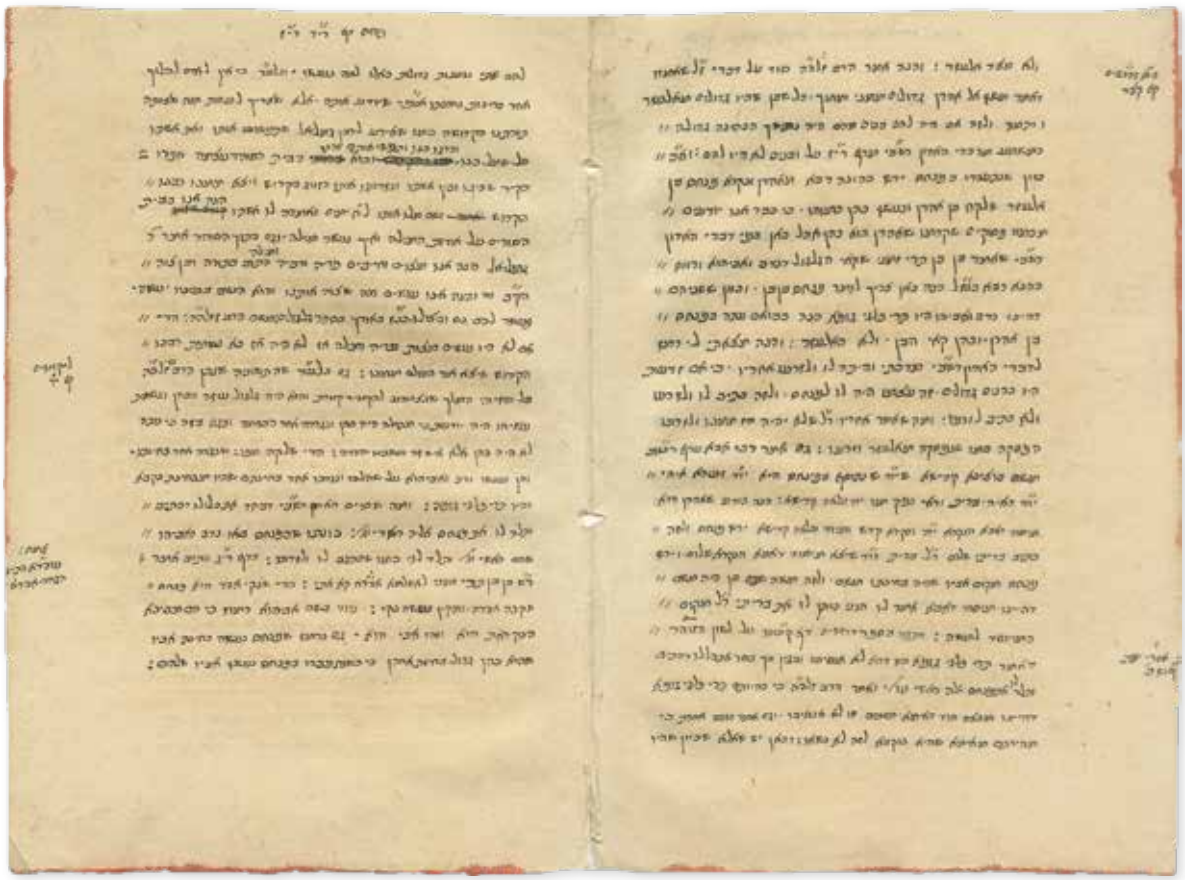

80b

his nights and Fridays to the study of Kabbalah. He later devoted all his energy and time to acquiring manuscripts of the writings of the Arizal, editing them, compiling them in various formats and correcting them. He is renowned for his books Kol BeRama – commentary on the Idra, and Nagid UMetzaveh – compilation of the Arizal's practices in Mitzvah observance. He relocated to Damascus in ca. 1625-1630, where he studied Kabbalah under R. Shmuel Vital. Every Shabbat, he would sit in his teacher's home studying the original manuscript of Etz HaChaim, handwritten by R. Chaim Vital. In 1640, he returned to Eretz Israel, and lived in Jerusalem until his passing. While in Jerusalem, he obtained the buried manuscripts of R. Chaim Vital – the Mahadura Batra writings, which even his son R. Shmuel Vital did not have access to (these writings were buried upon the instructions of R. Chaim Vital in the Safed cemetery, and were exhumed decades later by "holy rabbis of the generation, through yichudim… with his consent in a dream question" – Shem HaGedolim by the Chida, Chet, 21). In light of these discoveries, R. Yaakov Tzemach began rearranging all the writings of the Arizal. He composed over twenty works, mostly on kabbalah, but also on revealed parts of the Torah. Approximately half of them have as yet not been published. The most renowned books of the teachings of the Arizal, such as Otzrot Chaim, Kehillat Yaakov, Adam Yashar and others, were published based on the redactions by R. Yaakov Tzemach and his disciple R. Meir Poppers. These works were widely distributed and the leading kabbalists of subsequent generations studied the Arizal's kabbalah through them. The present manuscript is a fragment of an unpublished composition on the Zohar by R. Yaakov Tzemach.

[2] leaves (three written pages). 15 cm. Good condition. Some stains. Minor tears to inner margins.

Opening price: $8000
Estimate: $15,000-20,000

80. Three Pages Handwritten by the Kabbalist Rabbi Yaakov Tzemach, With His Signatures, from His Unpublished Composition on the Zohar – With Unpublished Novellae by the Arizal – Jerusalem, 1640s

Two leaves (three written pages, 76 lines) handwritten and signed by the kabbalist R. Yaakov Tzemach – commentary on the Zohar, Parashat Pinchas, based on the kabbalah of the Arizal. [Jerusalem, 1641-1643].

Three pages handwritten by the kabbalist R. Yaakov Tzemach (Sephardic semi-cursive script, handwritten by the author, with deletions and emendations). These pages comprise a commentary to the words of the Zohar on Parashat Pinchas (p. 214a). The heading at the top of the first page: "Relating to Parashat Pinchas, Zohar leaves 214 and 217". At the top of the third page: "Pinchas, leaves 214, 217". These leaves are part of the composition of R. Yaakov Tzemach on the Zohar which was never published.

At the top of the first page, R. Yaakov Tzemach transcribed a passage from the Zohar in a "window" (in larger characters), and wrote his commentary around it. His signature "Tzemach" appears in the left margin. Further on the page, on the left, there is a brief gloss, signed at the beginning: "Tzemach". On the third page, there is another short, signed gloss. In three places in the margins, R. Yaakov Tzemach notes the source of several of the novellae as being the writings of the Arizal (at that time still in manuscript), referring to them as Derushim or Likutim.

This manuscript quotes teachings in the name of the Arizal (mentioned several times on these pages as "HaRav, of blessed memory"), including an unknown version of an account of the birth of Rabbi Yehuda HaNasi (see sidebar).

R. Yaakov Tzemach (1584?-1667), a G-dly kabbalist, leading transmitter of the teachings of the Arizal as explained in the writings of R. Chaim Vital, and foremost compiler and editor of the writings of the Arizal. He was the disciple of R. Shmuel Vital. Born to a family of Marranos in Lisbon, Portugal, he studied medicine there and became an expert physician (as the Chida describes him in his entry in Shem HaGedolim). In Portugal, he lived as a Marrano. At the age of 30, he moved to Salonika, where he started observing Judaism openly and studying Torah. In ca. 1619, he immigrated to Safed, where he began applying himself to Torah study with extraordinary diligence, living a life of deprivation with scant sleep. He spent six years studying the entire Talmud, Rambam, Tur with Beit Yosef, and all the books of the Levush. At the end of this period, he began dedicating

81. מכתב מאת החיד"א – עם שורות ברכה בכתב-ידו ועם חתימתו

מכתב מאת רבי חיים יוסף דוד אזולאי – החיד"א.

רוב המכתב נכתב בספרדית, ובשוליו הוסיף החיד"א שתי שורות בעברית בכתב-ידו וחתימתו. המכתב נשלח כנראה לוועד פקידי קושטא, ומוזכר בו מינויו של החיד"א לשליח מטעם קהילת חברון ואישור המינוי על ידי ועד פקידי קושטא.

בשוליו של המכתב בספרדית הוסיף החיד"א ברכות בכתב-ידו: "**ברכות טוב כמו שנתברכו אבותנו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל וינטלם וינשאם כל ימי עולם גם בניהם עדי עד לשרים בכל הארץ חיים עד העולם**", ולאחר מכן מופיעה חתימתו המסולסלת הידועה והנאה: "**הצעיר חיים יוסף דוד אזולאי ס"ט**".

רבינו החיד"א – רבי חיים יוסף דוד אזולאי (תפ"ד-תקס"ו), מגדולי הפוסקים, מקובל אלוקי, גאון מופלג, מחבר פורה ושד"ר מפורסם. נולד בירושלים לרבי רפאל יצחק זרחיה אזולאי, מחכמי ירושלים ונינו של המקובל רבי אברהם אזולאי בעל "חסד לאברהם". מנערותו יצק מים על ידיהם של גדולי החכמים והמקובלים בירושלים, ביניהם רבינו חיים בן עטר – ה"אור החיים" הקדוש. את לימודיו בחכמת הסוד החל בישיבת המקובלים "בית אל", אצל רבי שלום מזרחי שרעבי – הרש"ש הקדוש. יחד עם החיד"א למד אז אצל הרש"ש חברו המהרי"ט אלגאזי.

בשנת תקי"ג יצא במסע שליחות ראשון כשד"ר [=שלוחא דרבנן] מטעם קהילת חברון, מסע שנמשך כחמש שנים בהן עבר בערי איטליה, גרמניה, הולנד, אנגליה וצרפת. בשליחות זו החל שמו להתפרסם. הופעתו עוררה תשומת לב רבה, ובמקומות רבים הכירו בגדולתו. בשנת תקל"ג יצא החיד"א לשליחות נוספת מטעם קהילת חברון. שליחותו השניה הטביעה חותם עמוק בכל המקומות בהם ביקר. בסוף מסע זה השתקע בליוורנו שבאיטליה. בה כיהן ברבנות והוציא את רוב ספריו.

החיד"א היה מגדולי מחברי הספרים בכל הדורות. הוא כתב למעלה מ-80 חיבורים בכל מקצועות התורה, ביניהם חיבורו "ברכי יוסף" – פירוש לשולחן ערוך שהשפעתו רבה בתחום פסיקת ההלכה. ספריו התקבלו בכל תפוצות ישראל וזכו להערכה רבה. את רוב חיבוריו כתב תוך כדי טרדותיו ומסעותיו, כשבידיו ספרים מועטים, ומתוך כך משתקפת גאונותו האדירה וכוח זכרונו הבלתי מצוי. בכל מקום אליו הגיע נהג החיד"א לבדוק את אוצרות הספרים והספריות המקומיות, וחקר אחרי כתבי יד וחיבורים של גדולי ישראל שלא נודעו. בזכות הכבוד וההערצה להם זכה, קיבל אישורי כניסה לספריות גדולות ומוזיאונים, כדוגמת הספריה הלאומית בפריז, בה ישב שעות רבות והעתיק כתבי יד חשובים. גילוייו וידיעותיו הרבות בענייני ספרים, שרכש בביקורים אלה, משוקעים בכל ספריו, אך במיוחד בספרו הביבליוגרפי החשוב "שם הגדולים".

[1] דף. 27 ס"מ. מצב טוב. מעט כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: $8000

הערכה: $15,000-20,000

81. Letter from the Chida – With Blessings in His Handwriting and With His Signature

81

Letter from R. Chaim Yosef David Azulai – the Chida.

Most of the letter is in Spanish, and it concludes with two lines in Hebrew, handwritten and signed by the Chida. The letter was presumably sent to the Vaad Pekidei Kushta (committee based in Constantinople centralizing the financial assistance to the residents of Eretz Israel), and mentions the appointment of the Chida as emissary on behalf of the Hebron community; an appointment which was authorized by the Vaad Pekidei Kushta.

At the foot of the letter in Spanish, the Chida added blessings in his handwriting: "**Blessings of goodness, as our forefathers Avraham, Yitzchak and Yaakov were blessed... May He take them and carry them everlastingly, and their sons forever, as princes in the entire land, for eternal life**", followed by the Chida's famous calligraphic signature: "**Chaim Yosef David Azulai**".

The Chida – R. Chaim Yosef David Azulai (1724-1806) was a leading halachic authority, Kabbalist, outstanding Torah scholar, prolific author and famous emissary. Born in Jerusalem to R. Refael Yitzchak Zerachya Azulai, a Jerusalem scholar and great-grandson of the kabbalist R. Avraham Azulai author of Chesed LeAvraham. From his early years, he was a disciple of leading Jerusalemite Torah scholars and kabbalists, including R. Chaim ben Attar, the Or HaChaim. He began studying kabbalah at the Beit El Yeshiva for kabbalists headed by R. Shalom Mizrachi Sharabi – the Rashash, alongside with his colleague R. Yom Tov Algazi.

In 1753, he embarked on his first mission as emissary on behalf of the Hebron community. During the course of his five years of travel, he passed through Italy, Germany, Holland, England and France. During this mission, his name began to spread. Wherever he traversed, he attracted a great deal of attention and many acknowledged his greatness. In 1773, the Chida embarked on an additional mission on behalf of the Hebron community, leaving a profound imprint on all the places he visited. At the end of this journey, he settled in Livorno, Italy, serving there as rabbi. In Livorno he published most of his books.

The Chida was among the greatest authors of all times and composed more than 80 works in all facets of Torah, including his composition Birkei Yosef, a commentary on the Shulchan Aruch which greatly impacted the field of halachic rulings. His books were accepted throughout the Diaspora, and were regarded with great esteem. The majority of his compositions were written while he was preoccupied with his travels or other matters, and with access to very few books, and this attests to his tremendous erudition and phenomenal memory. In each city the Chida visited, he would inspect the local libraries and search for unknown manuscripts and compositions written by prominent Torah scholars. Due to the great respect and admiration he evoked, he was granted authorization to enter large libraries and museums, such as the National Library of France, where he spent many hours copying important manuscripts. The vast knowledge he gleaned during these opportunities pervade all his books, particularly his bibliographic masterpiece Shem HaGedolim.

[1] leaf. 27 cm. Good condition. Some stains. Folding marks.

Opening price: $8000
Estimate: $15,000-20,000

82. ספר תיקוני הזוהר – עותק החיד"א – עותק יחיד במינו שנדפס במיוחד עבור החיד"א בדפוס קאשטילו וסעדון בליוורנו, תקמ"ט

82a

ספר תיקוני הזוהר, שחבר התנא רבי שמעון בר יוחאי, עם פירוש רבי משה זכות – הרמ"ז. ליוורנו, [תקמ"ט 1789]. דפוס קאשטילו וסעדון. במהדורה זו נדפס לראשונה פירוש הרמ"ז.

עותק יחיד במינו שנדפס במיוחד עבור החיד"א, על ידי תלמידיו ומקורביו, חכמי ליוורנו, שעסקו בהוצאת מהדורה זו, המו"לים – רבי יעקב נוניס ואיס [רבה של ליוורנו] ורבי אברהם אלנקאר [ששילב במהדורה זו ארבעה עשר מפיוטיו], והמדפיסים – השותפים רבי אברהם יצחק קאשטילו ורבי אליעזר סעדון [בדפוס זה הדפיס החיד"א את רוב ספריו].

בעמוד השער נדפסה כתובת מיוחדת: "נדפס לשם גדול מרבן, הרב המופלא וכבוד ה' מלא כמוהר"ר חיים יוסף דוד אזולאי נר"ו, הי"ו הי"ה בעזרו". כתובת זו מופיעה רק בעותק שלפנינו. בשאר העותקים הרגילים מופיע במקום זאת במרכז השער קישוט פרחוני (ידוע לנו על עותק ייחודי אחר שנדפס עם כתובת הקדשה, "לשם הגביר... אברהם פרנקיטי..."). על מנהג מדפיסים להדפיס טפסים מיוחדים עבור גבירים או אישים חשובים, ראה ברשימתו של הרב אבישי אלבוים, בבלוג 'עם הספר', מתאריך 29 בינואר 2014).

בראשית שנת תקל"ט, עם סיום שליחותו השניה, התיישב החיד"א בליוורנו. בליוורנו נשאר עד פטירתו ובה עסק בלימוד והרבצת תורה, בכתיבה ובהדפסת ספריו. על אף הפצרות חוזרות ונשנות סירב לשמש כרב הקהילה, ועם זאת נחשב לגדול חכמי העיר. כל רבני ליוורנו היו נשמעים אליו ושאלות חשובות ובעיות בחיי הקהילה נחתכו על פיו.

סביב החיד"א התקבץ בליוורנו חוג של תלמידי חכמים, וכן ידוע כי החיד"א ייסד בעיר חברה בשם "חדשים לבקרים". פרופ' מאיר בניהו (בספרו על החיד"א, עמ' סז) מעלה השערה שמלבד זאת הקים החיד"א בליוורנו גם חבורה נסתרת של חכמים יחידי סגולה שדבקו בדרכי-חסידות באורח הקבלה והגיעו לדרגה גבוהה בידיעת התורה ובחכמת הנסתר, אולי מעין המשך של חברת "אהבת שלום" בירושלים. עם החבורה המקורבת לחיד"א בליוורנו נמנו חכמי המקום, שהתקבצו סביבו והתייחסו אליו בהערצה כרבם. ביניהם היו גם השותפים בהוצאת מהדורת תיקוני הזוהר שלפנינו, וניתן לשער כי רוחו של חיד"א ריחפה מעל הוצאה זו. המו"לים של מהדורה זו: רבי יעקב נוניס ואיס [רבה של ליוורנו, מזכיר את החיד"א ואת חיבוריו בכל סימן בספרו בהערצת תלמיד לרבו, והחיד"א מצדו מכנהו: "אהובינו יקירנו החכם השלם והכולל..."] ורבי אברהם אלנקאר [רב ומקובל, מחכמי פאס, השתקע בליוורנו והיה למקורבו של החיד"א. התפרסם במחזור "זכור לאברהם", שהדפיס בליוורנו בעזרת ובהדרכת החיד"א]. גם רבי אליעזר סעדון, מתלמידי החכמים הצעירים בליוורנו, היה מקורב מאד אל החיד"א והדפיס את רוב חיבוריו בבית הדפוס שלו (תחילה עם שותפו רבי אברהם יצחק קאשטילו, ולאחר פטירת האחרון נותר בית הדפוס בבעלותו בלבד).

רישום בשער: "מקנת כסף מאת הגביר החכם המרומם רצ"ו כמה"ו ש"ט [שם טוב] בכ"ר רפאל הלוי נר"ו", ורישום נוסף: "מקנת כספו של הגביר הכ"ח לבו". בדף עג/2 מספר הגהות בכתיבה ספרדית [דומה מעט לכתב ידו של החיד"א]. מספר הגהות קצרות בדפים נוספים.

[4], קסו דף. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים, בהם כתמי רטיבות וכתמים כהים. פגמים וסימני עש רבים, עם פגיעה בטקסט במספר מקומות, שוקמו כולם באופן מקצועי במילוי נייר. כריכה חדשה.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-10,000

82b

82. Tikunei HaZohar of the Chida – Unique Copy Made Especially for the Chida, Printed by Castello and Saadon in Livorno, 1789

Tikunei HaZohar, by R. Shimon Bar Yochai, with the commentary of R. Moshe Zacuto – the Remez. Livorno: Castello and Saadon, [1789]. First edition to include the commentary of the Remez.

Unique copy printed especially for the Chida, by his disciples and associates, Torah scholars of Livorno, who were involved in the publication of this edition: the publishers – R. Yaakov Nunes Vais (rabbi of Livorno) and R. Avraham Alnakar (who inserted fourteen of his piyyutim in this edition), and the printers – the partners R. Avraham Yitzchak Castello and R. Eliezer Saadon (most of the works of the Chida were printed in their press).

The title page features a special inscription: "Printed for the outstanding Torah scholar… R. Chaim Yosef David Azulai…". The inscription was included in the present copy only. Other copies of this edition feature a decorative element instead (one other unique copy of this book is known to us, with the following dedication: "For the wealthy… Avraham Franchetti…". Regarding the practice of printing special copies for wealthy or important figures, see post of R. Avishai Elbaum, in the Am HaSefer blog, 29th January 2014).

In 1738, upon completing his second mission, the Chida settled in Livorno. He remained there until his passing, and was engaged in studying and disseminating Torah, composing and publishing his books. Despite repeated entreaties, he refused to serve as rabbi of the community, yet was nevertheless considered the foremost Torah scholar in the city. All the rabbis in Livorno deferred to him, and his decision was conclusive on all important questions and problems in the community.

A group of Torah scholars gathered around the Chida in Livorno; it is also known that the Chida established there the Chadashim LaBekarim society. Prof. Meir Benayahu (in his book on the Chida, p. 67) suggests that the Chida founded in Livorno another, secret society of elite Torah scholars who adopted kabbalistic practices, and reached a particularly high level in knowledge of Torah and kabbalah, perhaps a kind of continuation of the Ahavat Shalom society in Jerusalem. The society which gathered around the Chida in Livorno was comprised of his associates, local rabbis who reverently regarded him as their teacher. These include the partners who produced this Tikunei HaZohar edition, and one can assume that the Chida had an impact on this edition.

The publishers of this edition were R. Yaakov Nunes Vais (rabbi of Livorno; mentions the Chida in every section of his book with the reverence of a disciple to his teacher, and the Chida from his part refers to him with much love and honor) and R. Avraham Alnakar (rabbi and kabbalist, a Torah scholar of Fez, settled in Livorno and became associated with the Chida. Reputed for the Zechor LeAvraham machzor which he published in Livorno with the help and guidance of the Chida). R. Eliezer Saadon, a young Torah scholar in Livorno, was also very attached to the Chida and published most of the latter's works in his printing firm (originally in partnership with R. Avraham Yitzchak Castello. After the latter's passing, the printing press remained in his sole ownership).

Inscriptions on the title page, including: "Acquired from the wealthy and exalted scholar, R. Sh.T. [Shem Tov] son of R. Refael HaLevi". Several glosses in Sephardic script on p. 73b (somewhat resembling the handwriting of the Chida). Several brief glosses on other leaves.

[4], 166 leaves. 22 cm. Good condition. Stains, including dampstains and dark stains. Damage and extensive worming, affecting text in several places, professionally restored with paper. New binding.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-10,000

83. כתב שד"רות משנת תקי"ח – בחתימות גדולי חכמי ירושלים – הגאון בעל "פרי האדמה", הגאון בעל "גט מקושר", רבי רפאל יצחק זרחיה אזולאי אבי החיד"א ורבי נסים ברכה חותנו של החיד"א

כתב שד"רות, לשליחותו של "הרב הכולל כמוה"ר יעקב אשכנזי", בחתימות ידיהם של גדולי חכמי ירושלים. ירושלים, [תקי"ח 1758]. ממוען אל רבה של קהילת "לישאנדרי דילה פאייה" (אליסנדריה) שבאיטליה.

כתיבת סופר נאה, עם חתימות מסולסלות של ארבעה מגדולי חכמי ירושלים (לפי סדר חתימתם): רבי רפאל מיוחס בכ"ר שמואל, בעל "פרי האדמה"; רבי רפאל משה בולה, בעל "גט מקושר"; רבי רפאל יצחק זרחיה אזולאי – אבי החיד"א; ורבי נסים ברכה – חותנו של החיד"א.

חכמי ירושלים מתארים בכתב השד"רות שלפנינו את הנזקים שנגרמו בירושלים כתוצאה מהגשמים, אשר החריבו את "בית הכנסת ק"ק ת"ת, שהיו מרבים קול תפלה יומם ולילה והבל פיהם של תנוקות שלש עשרה שולחנות ובהם למעלה מחמש מאות תשב"ר...", וכן את הנזקים שנגרמו כתוצאה מכך לבית הקברות בירושלים.

בצדו השני של הדף נרשמה כתובת הנמען: "אל מול פני החכם השלם הדיין המצויין הרב הכולל מאריה דאתרא לישאנדרי די לה פאייה...".

החכמים החתומים לפנינו:

רבי רפאל מיוחס בכ"ר שמואל (תנ"ה–תקל"א), "הראשון לציון" ואב"ד ירושלים, בעל "פרי האדמה", "מזבח אדמה", ועוד. כדיין בבית דינו כיהן גם החיד"א.

רבי רפאל משה בולה (נפטר תקל"ג), הוכתר לתפקיד "הראשון לציון" כחצי שנה לפני פטירתו. מחבר "גט מקושר" ועוד.

רבי רפאל יצחק זרחיה אזולאי (תס"ב–תקכ"ה), מגדולי החכמים והמקובלים בירושלים, חבר בית המדרש "בית יעקב", וראש ישיבת הגביר מרדכי טאלוק (שנקראה "גדולת מרדכי") לצד גיסו רבי יונה נבון. בנו בכורו היה החיד"א – המרבה להביא דברים בשמו בחיבוריו.

רבי נסים ברכה, מגדולי חכמי ירושלים ומחכמי ישיבת "נוה שלום". החיד"א נשא לאשה את בתו מרת רחל. החיד"א מכנה את חותנו זה: "ציץ הזהב נזר הקודש החכם השלם הדיין המצוין". רבי נסים ברכה הסכים על הספר "שער יוסף" לחיד"א, ושם מכנהו חתנו החיד"א: "חד מן קמי"א מבני עליה עטרת ראשי מעלת הרב אבא מארי נר"ו".

[1] דף כפול. 33 ס"מ. מצב טוב–בינוני. מעט כתמים. בלאי וקרעים בשוליים. סימני קיפול וקמטים. רישום מוקדם (מוטעה) מתחת לחתימת רבי רפאל מיוחס. חותמת בעלות מעבר לדף.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

83. Emissary Letter from 1758 – Signed by Leading Jerusalemite Rabbis – The Pri HaAdamah, the Get Mekushar, Rabbi Refael Yitzchak Zerachya Azulai Father of the Chida and Rabbi Nissim Beracha Father-in-Law of the Chida

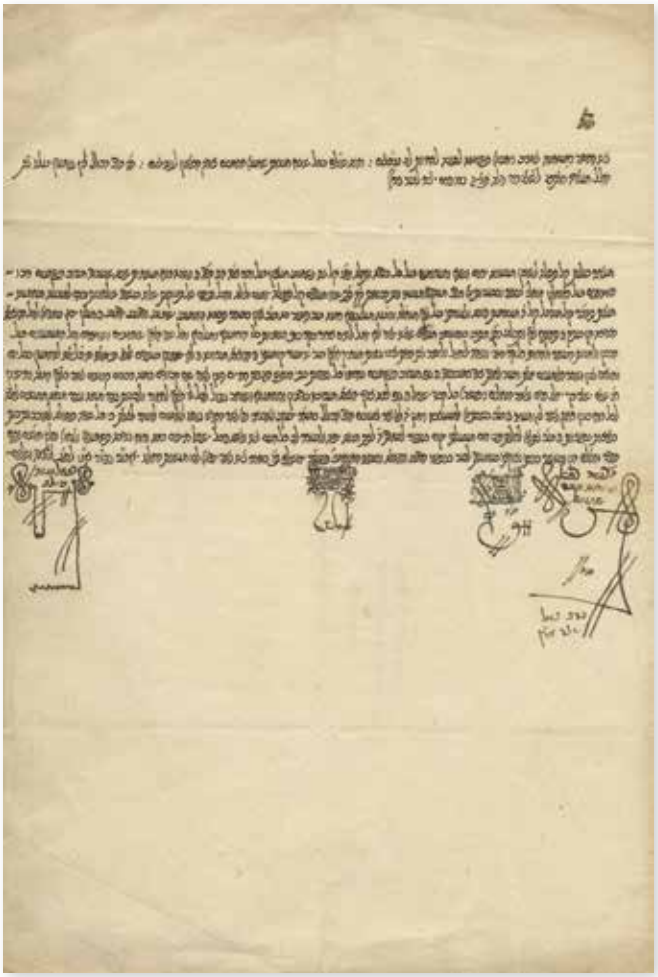

83

Emissary letter for R. Yaakov Ashkenazi, signed by leading rabbis of Jerusalem. Jerusalem, [1758].

Addressed to the Rabbi of the Alessandria della Paglia community in Italy.

Neat scribal script, with the calligraphic signatures of four leading rabbis in Jerusalem (in order of signatures): R. Refael Meyuchas son of R. Shmuel, author of Pri HaAdamah; R. Refael Moshe Bula, author of Get Mekushar; R. Refael Yitzchak Zerachya Azulai, father of the Chida; and R. Nissim Beracha, father-in-law of the Chida.

In this letter, the rabbis of Jerusalem describe the devastation wrought by the rains in Jerusalem, including the destruction of the synagogue which housed the boys' school, where over 500 young boys studied, and the damage to the cemetery.

the address of the recipient, "To the great Torah scholar… rabbi of Alessandria della Paglia…", appears on verso.

The signatories of this letter:

R. Refael Meyuchas son of R. Shmuel (1695-1771), Rishon Letzion and rabbi of Jerusalem, author of Pri HaAdama and Mizbach Adama. The Chida served as dayan in his Beit Din.

R. Refael Moshe Bula (d. 1773), served as Rishon LeTzion for a half a year before his passing. Authored Get Mekushar and other works.

R. Refael Yitzchak Zerachya Azulai (1702-1765), a leading Torah scholar and kabbalist in Jerusalem, member of the Beit Yaakov Beit Midrash, dean of the yeshiva founded by the wealthy Mordechai Tallouk (named Gedulat Mordechai), alongside his brother-in-law R. Yonah Navon. His eldest son was the Chida, who quotes him extensively in his works.

R. Nissim Beracha, leading Jerusalem rabbi and Torah scholar of the Neveh Shalom yeshiva. The Chida married his daughter Rachel. The Chida refers to his father-in-law with great titles of honor.

[1] double leaf. 33 cm. Good-fair condition. A few stains. Marginal wear and tears. Folding marks and creases. Early (erroneous) inscription beneath the signature of R. Refael Meyuchas. Owner's stamp on verso.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

84. מכתב ארוך ומרתק בכתב-ידו של רבי חיים פאלאג'י – המספר על מצבו לאחר השריפה הגדולה באזמיר בשנת תר"ה

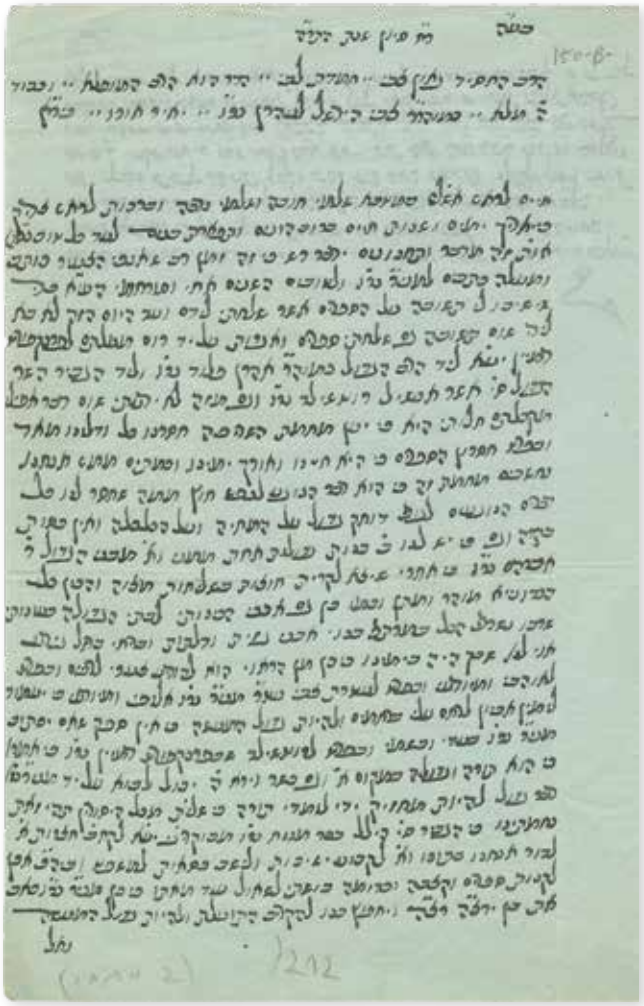

84a

מכתב ארוך בכתב-ידו וחתימתו של רבי חיים פאלאג'י אב"ד אזמיר, אל רבי צבי הירש לעהרן ראש הפקוא"מ [פקידים ואמרכלים] באמשטרדם. אזמיר, ר"ח סיון תר"ה [1845].

מכתב בקשה לעזרה ששיגר רבי חיים פאלאג'י לאחר השריפה שפרצה באזמיר בשנת תר"ה. רבי חיים מתאר את הפגיעה מהשריפה ואת מצוקתו, ומדגיש בפרט את חסרון ספריו: "כי יען מחמת השריפה חסרנו כל ודלונו מאד ובפרט חסרון הספרים כי היא חיינו ואורך ימינו וכמתים ממש אנחנו נחשבים מחמת זה כי הוא דבר הנוגע לנפש חוץ ממה שחסר לנו כל דברים הנוגעים לגוף דוחק גדול על המחיה ועל הכלכלה ואין כסות בקרה וגם כי יש לנו ב' בנות גדולות אחת ממני וא' מבני הגדול ר' אברהם נר"ו... אוי לנו שכך היה בימינו...".

בתוך הדברים מספר רבי חיים פאלאג'י כי שלח מכתבי בקשה לאישים נוספים, ביניהם הברון רוטשילד בפרנקפורט דמיין ורבי אהרן פולד (מרבני פרנקפורט), ומתאונן כי לא זכה מהם לתשובה. את דבריו חותם בברכות "עד זקנה ושיבה, ברוב עושר וכבוד וברוב עוז ושלו'[ם], הצעיר חיים פאלאג'י".

בעיר אזמיר היו מתרחשות שריפות גדולות מדי כמה שנים. בספריו מזכיר רבי חיים פאלאג'י את השריפות מהשנים תקל"ב, תקע"א, תקצ"ז, תר"א ותר"ה. בשריפות אלה עלו באש בתים על תכולותיהם, ורבים נותרו ללא קורת גג ומחסה, וללא מזון ובגדים. בשריפות אלה היה גם הפסד לדורות, שכן נשרפו בהן אלפי כתבי-יד וספרים יקרי ערך. רבי חיים עצמו איבד בשריפה של שנת תר"א למעלה מחמישים מחיבוריו שהיו בכתב-יד (על אובדן הספרים בשריפות באזמיר, ראה: יערי, הדפוס העברי באזמיר, ארשת א, תשי"ט, עמ' 115–116; וראה גם: מאיר בניהו, השרפות הגדולות באזמיר ובאדריאנופוליס, רשומות ב, תש"ו, עמ' 155–144).

הגאון רבי חיים פאלאג'י – החבי"ף (תקמ"ח-תרכ"ח), חכם מופלג בנגלה ובנסתר, רבה של אזמיר ומגאוני דורו המפורסמים. חיבר שבעים ושניים ספרים (כמניין שמו "חיים"), בהלכה, אגדה ומוסר. תלמידו המובהק של סבו אבי-אמו הגאון הנודע רבי רפאל יוסף חזן בעל "חקרי לב" (הרב היר"ח). בספריו מביא רבי חיים דברים רבים בשם סבו זה ובשם אביו הגאון רבי יעקב פאלאג'י. כשמלאו לרבי חיים כ"ה שנה, הכתירו סבו ה"חקרי לב" בסמיכת חכמים להורות ולדון, בנוכחות כל הקהילה שהתאספה בבית הכנסת, כשהוא עוטף אותו ב"איצטלא דרבנן" – גלימת שרד מיוחדת, שקנה לו מכספו לרגל עיטורו בתואר "החכם השלם".

עם השנים עלה במעלות הרבנות, ומהתואר "החכם השלם" הגיע רבי חיים למשרת "הרב הכולל" כראש בית הדין באזמיר, וקיבל את הכרת השלטונות התורכיים למשרת ה"חכם באשי". חכמתו העצומה וגדלותו בתורה היתה הסיבה לקבלת רבי חיים פאלאג'י לרב ראשי בעירו. הקהילה היהודית באזמיר היתה מורכבת באותם ימים מ"קהלים" שונים, כשלכל אחד מהם מנהגים שונים ורבנים אחרים, ורק לרבי חיים היתה סמכות מכרעת, ופסקיו ודעתו התקבלו על כל ה"קהלים" השונים בעיר. סמכותו ההלכתית חרגה מגבולות מקומו והוא נודע כאיש הלכה ופוסק בכל רחבי העולם, והיה משיב תשובות לאלפים מכל תפוצות תבל, ואף מחוץ לגבולות האימפריה העות'מאנית, כגון לפולין וגרמניה ולקהילות צפון אפריקה.

רבי חיים היה מן המחברים הפוריים ביותר. כתיבתו התפרסה על כל מקצועות התורה. הוא כתב ספרים לרוב בהלכה ובאגדה, בפירוש התלמוד ובפסק ההלכה, בדרושים ואגדות חז"ל, ועוד. בשריפה שאירעה באזמיר בשנת תר"א כבר היו באמתחתו עשרות כתבי-יד של חיבורים, עליהם עמל מאז נעוריו. במהלך השריפה נשרפו 54 מחיבוריו (ראה על כך בהרחבה, קטלוג קדם, מכירה 63, פריט 66). על אף הטרגדיה הנוראה באבדן רוב כתביו, חזר ואזר כוחות מחודשים ושב לחבר חיבורים נוספים. בספרים שהדפיס לאחר השריפה נהג להוסיף בשולי השער את מספרו הסידורי של הספר במניין חיבוריו. שמות ספריו רומזים בדרך כלל לשמו "חיים" בדרכים שונות ("נפש חיים", "חיים תחילה", "תורה וחיים", "חיים לראש", "חיים ושלום", "כף החיים", "ראה חיים", "הכתוב לחיים", "ימצא חיים", "ברכת מועדיך לחיים", "צוואה מחיים", "ארצות החיים", "צדקה לחיים", ועוד).

השריפה המוזכרת במכתב שלפנינו פרצה כארבע שנים לאחר השריפה הגדולה בשנת תר"א. בתשובה מרבי חיים פאלאג'י שנדפסה בשו"ת "שמע אברהם" (לבנו רבי אברהם פאלאג'י; סימן נא), הוא כותב: "בשנת תר"א ותר"ה ליצירה היו שריפות גדולות בעירינו אזמיר יע"א לא תפ"ץ [=לא תקום פעמיים צרה] ושלחו מכל המקומות מעות לצורך העניים אשר נשרפו בתיהם בשריפה ההיא...". שם הוא מוסיף כי בשריפה בשנת תר"ה נפגעו הגויים יותר מהיהודים, בניגוד לשריפה משנת תר"א בו נפגעו היהודים יותר מהגויים.

[1] דף כפול (קופל ונשלח בדואר). 20 ס"מ. נייר תכלכל. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול. קרע (שנעשה מפתיחת המכתב), ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-8000

84. Lengthy, Fascinating Letter Handwritten by Rabbi Chaim Palachi – Reporting on His Situation After the Great Fire in Izmir in 1845

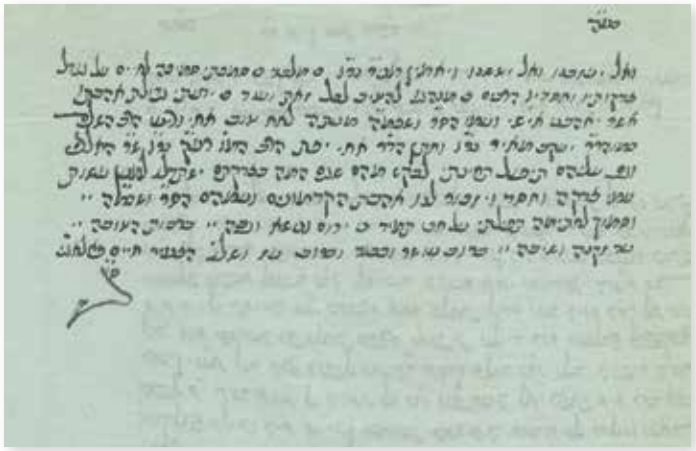

84b

Lengthy letter handwritten and signed by R. Chaim Palachi Rabbi of Izmir, addressed to R. Tzvi Hirsch Lehren head of the Pekidim and Amarkalim in Amsterdam. Izmir, Rosh Chodesh Sivan 1845.

Appeal letter sent by R. Chaim Palachi following the fire which broke out in Izmir in 1845. R. Chaim describes the destruction caused by the fire and his distress, particularly from the loss of his books: "The fire has left us destitute… especially the lack of books which are our very life and without which we are deemed dead… not to mention the absence of many material necessities, the lack of sustenance and adequate clothing. Especially since we have two adult girls, my daughter and the daughter of my eldest son R. Avraham… Woe to us that this has happened in our times…".

R. Chaim Palachi relates that he sent appeal letters to others, including Baron Rothschild of Frankfurt am Main and R. Aharon Fuld (a rabbi in Frankfurt), and complains that he didn't receive a response. He concludes with blessings: "Until old age, with much wealth, honor, strength and peace, Chaim Palachi".

Izmir was struck by large fires every few years. In his books, R. Chaim Palachi mentions the fires of 1772, 1811, 1837, 1841 and 1845. These fires destroyed houses with all their contents, and many were left without a roof over their head, with no food or clothing. These fires also caused a lost for posterity, with the destruction of thousands of precious manuscripts and books. R. Chaim himself lost over fifty manuscript compositions to the fire of 1841 (regarding the loss of books in fires in Izmir, see: Yaari, HaDfus Halvri Belzmir, Areshet I, 1959, pp. 115-116; see also: Meir Benayahu, The Great Fires in Izmir and Adrianopolis, Reshumot II, 1946, pp. 144-155).

R. Chaim Palachi – HaChabif (1787-1868), an outstanding Torah scholar well versed in hidden and revealed realms of the Torah. He served as rabbi of Izmir and was a leading Torah scholar of his generation. He composed seventy-two books (corresponding with the numerical value of his name Chaim, adding the number of letters), on Halachah, Aggadah and ethics. He was the close disciple of his mother's father, the renowned Torah scholar R. Refael Yosef Hazan, author of Chikrei Lev. In his books, R. Chaim extensively quotes his grandfather, as well as his father R. Yaakov Palachi. At the age of 25, in a ceremony attended by the entire community, R. Chaim was accorded rabbinical ordination by his grandfather, who bedecked him with a special rabbinic robe he personally purchased, in honor of his earning the title of "HaChacham HaShalem".

Over the years, he rose in the ranks of rabbinic hierarchy, reaching the position of "HaRav HaKollel", head of the Izmir Beit Din, and was recognized by the Turkish government as Chacham Bashi. His exceptional wisdom and eminence in Torah earned him the status of rabbi of the city. The Jewish community in Izmir was comprised in those days of various congregations, each with different customs and their own rabbi, and only R. Chaim bore absolute authority, his rulings and opinions being accepted by all the congregations in the city. His halachic authority exceeded the boundaries of the city, and he earned worldwide recognition as a posek, responding to thousands of queries addressed to him from all over the world, even beyond the Ottoman Empire, such as Poland, Germany and North Africa.

R. Chaim was a most prolific author, covering all subjects of the Torah. He composed many works, of Talmudic commentary, halachic rulings, homiletics and Aggadah. When the fire broke out in 1841, he had already produced dozens of manuscript compositions, which he toiled on from a young age. The fire consumed 54 of his compositions (see in more detail in Kedem Auction 63, item 66). Despite the great tragedy of the loss of most of his writings, he gathered strength and went ahead composing new works. In the books he printed after the fire, he would add at the foot of the title page the serial number of the composition. The names of his books usually allude to his name Chaim in various ways (Nefesh Chaim, Chaim Techila, Torah VeChaim, Chaim LeRosh, Chaim VeShalom, Kaf HaChaim, Re'eh Chaim, HaKatuv LaChaim, Yimtza Chaim, Birkat Moadecha LeChaim, Tzavaa MeChaim, Artzot HaChaim, Tzedakah LeChaim, and others).

The fire mentioned in this letter broke out some four years after the great fire of 1841. In a responsum by R. Chaim Palachi printed in Responsa Shema Avraham (by his son R. Avraham Palachi; no. 51), he writes: "In 1841 and 1845 there were large fires in our city of Izmir, may trouble not occur again, and charity monies were sent from all over for the needy whose homes were burned in the fire…". There he adds that in the fire of 1845, the non-Jews were affected more than the Jews, whereas in the fire of 1841, the Jews suffered more than the non-Jews.

[1] double leaf (folded and sent by post). 20 cm. Bluish paper. Good condition. Stains. Folding marks. Tear (from opening the letter), not affecting text.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-8000

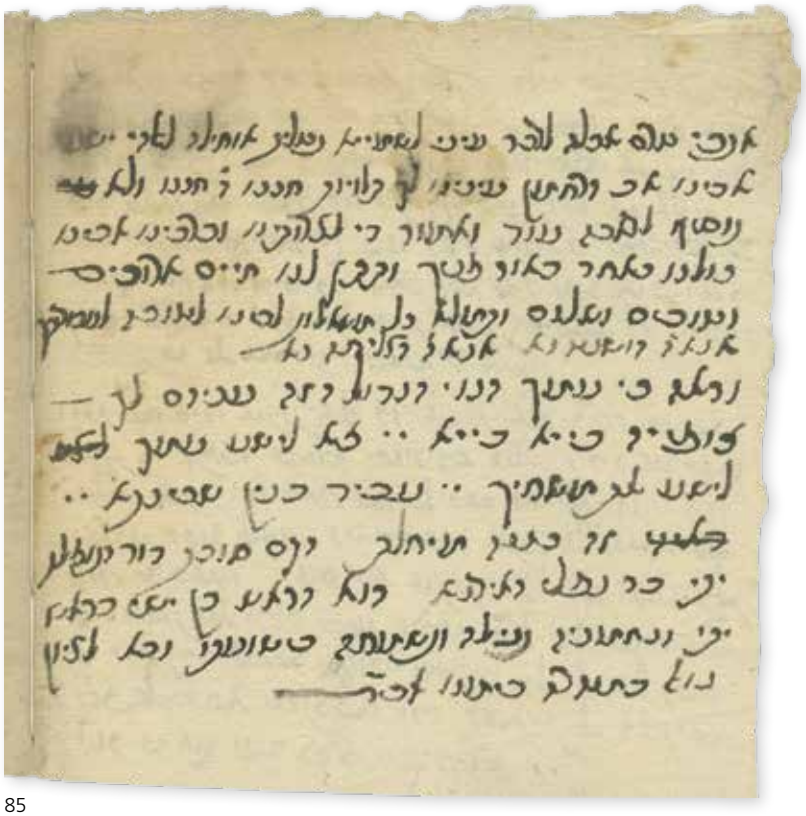

85

85. דף בכתב יד קדשו של רבינו יוסף חיים מבגדאד בעל "בן איש חי" – רמזים על שם אליהו הנביא ותפילה מיוחדת שחיבר ה"בן איש חי"

דף (שני עמודים) בכתב יד קדשו של רבינו יוסף חיים מבגדאד בעל "בן איש חי".
בעמוד הראשון כותב ה"בן איש חי" שני קטעים ובהם רמזים על שמו של אליהו הנביא. בעמוד השני כתב תפילה מיוחדת שחיבר: "...אוחילה לאלהי ישעי, אבינו אב הרחמן עינינו לך תלויות חננו ה' חננו ולא נוסיף לדאבה עוד ואמור די לצרותינו וברכינו אבינו כולנו כאחד באור פניך ותתן לנו חיים ארוכים וטובים ושלום ותמלא כל משאלות לבינו לטובה לעבודתך, אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא, וראה כי עמך הגוי הגדול הזה עניהם לך צופייה בייא בייא, צא לישע עמך, לישע את משחיך, עביד בנין שכינתא, זה כמה מיחלת, הקם סוכת דוד הנופלת, יתי בר נפלי האידנא, הוא הראש, בן ישי בראש, יתי ונחמניה, נגילה ונשמחה בישועתו, ובא לציון גואל במהרה בימנו אכי"ר".
הגאון רבינו יוסף חיים מבגדאד (תקצ"ג–תרס"ט), בעל "בן איש חי" ועוד עשרות ספרים חשובים. בנו של רבי אליהו חיים בן רבי משה חיים רבה של בגדאד. תלמידו של רבינו עבדאללה סומך. מנערותו נודע בגאונותו ובצדקותו. לאחר פטירת אביו בשנת תרי"ט, כשהיה רק בן כ"ו שנה, עלה על מקומו לדרוש בבית הכנסת הגדול, ומאז דרש שם מדי שבת כחמישים שנה. בדרשותיו בשבתות המיוחדות כשבת תשובה ושבת הגדול היו מתאספים למעלה מארבעת אלפים אנשים, והיה דורש לפניהם ומרתק את הקהל כארבע וחמש שעות, כשהוא מתבל את דבריו במשלים נעימים. דרשותיו היו בלולות בהלכה ובאגדה, פסקי הלכות ופירושי פסוקים ואגדות חז"ל, על דרך הפשט, על דרך הרמז ועל דרך חכמת הסוד.
רבינו ה"בן איש חי" היה גדול חכמי עירו וארצו, כל הרבנים והדיינים בבגדאד נכנעו למוצא שפתיו והיה המנהיג הבלתי מעורער של יהדות בבל. עסק ב"תורה לשמה", גדולתו כ"חד בדרא" בנגלה ובנסתר התפרסמה בכל קצוי תבל, ונודע בקדושתו הרבה. בשנת תרכ"ט נסע לארץ ישראל להשתטח על קברות הצדיקים, ואז נתגלה אליו מן השמים שהוא משורש נשמת בניהו בן יהוידע ועל שם כך קרא שמות לרבים מעשרות חיבוריו: בן איש חי, בן איש חיל, בן יהוידע, רב פעלים, עוד יוסף חי, ועוד. ספריו הנוספים הם: לשון חכמים, אדרת אליהו, שו"ת תורה לשמה (שהדפיס בעילום שם), חסדי אבות, ברכת אבות ועוד.
[1] דף (2 עמודים כתובים בכתב יד קדשו של ה"בן איש חי"). 11.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. דהיית דיו בכמה מהמילים. הדף נתון בכריכת עור נאה.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

85. Leaf Handwritten by Rabbi Yosef Chaim of Baghdad, the Ben Ish Chai – Allusions on the Name of Eliyahu HaNavi and Special Prayer Composed by the Ben Ish Chai

Leaf (2 pages) handwritten by R. Yosef Chaim of Baghdad, the Ben Ish Chai.
On the first page, the Ben Ish Chai wrote two paragraphs containing allusions to the name of Eliyahu HaNavi.
The second page contains a special prayer which he composed, beseeching G-d to end our suffering and bring the Redemption.
R. Yosef Chaim of Baghdad (1833-1909), author of Ben Ish Chai and dozens of other important books. He was the son of R. Eliyahu Chaim son of R. Moshe Chaim Rabbi of Baghdad, and the disciple of R. Abdallah Somekh. He was renowned from a young age for his brilliance and righteousness. After the passing of his father in 1859, at the age of 26, he succeeded him as preacher in the Great Synagogue of Baghdad, upholding this practice every Shabbat for the next fifty years. His sermons on special occasions such as Shabbat Shuva and Shabbat Hagadol drew crowds of over four thousand people, who sat enthralled throughout the sermon, which often lasted for four to five hours. His sermons incorporated Halachah, commentaries of verses and Aggadot, using the various approaches of exegesis.
The Ben Ish Chai was recognized as the de facto leader of Baghdad and the entire Iraq, and all the local rabbis and judges deferred to him. His complete mastery of Torah and Kabbalah, as well as his great piety and holiness, gained him renown throughout the world. In 1869 he travelled to Eretz Israel in order to pray at the graves of tzaddikim. While praying, he received a heavenly message that the source of his soul was that of Benayahu ben Yehoyada. He therefore titled many of his works after the descriptives of Benayahu: Ben Ish Chai, Ben Ish Chayil, Ben Yehoyada, Rav Pe'alim, Od Yosef Chai and others. Some of his other works: Leshon Chachamim, Aderet Eliyahu, Responsa Torah Lishma (published anonymously), Chasdei Avot, Birkat Avot and others.
[1] leaf (two pages in the handwriting of the Ben Ish Chai). 11.5 cm. Good condition. Stains. Ink faded in several words. In fine leather binding.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

86. כתב–יד, תשובה הלכתית ארוכה, בחתימות הגאון רבי יצחק ן' וואליד וחכמי טיטואן

כתב–יד, פסק הלכה שנכתב כתשובה לפניית "פרנסי ומנהיגי עיר תהלה מתא ג'יבלאטאר" (גיברלטר), בעניין נישואי גיורת, בחתימת אב"ד טיטואן – רבי יצחק ן' וואליד, וחברי בית דינו: רבי יום טוב הלוי ורבי יצחק נהון. טיטואן, [תר"ו 1846].
תשובה ארוכה (6 עמודים), בסופה חתימות הרבנים: "ע"ה [=עבד ה'] יצחק ן' וואליד סלי"ט [=סיפיה לעולם יהיה טב]", "ע"ה יום טוב הלוי ס"ט [=סיפיה טב]", "ע"ה יצחק נהון סלי"ט".
התשובה נדפסה בשו"ת ויאמר יצחק (אבן העזר, סימן קנה) לרבי יצחק ן' וואליד, אך ללא שמות החותמים.
הגאון רבי יצחק ן' וואליד (תקל"ז–תר"ל), רבה הראשי של טיטואן ומגדולי המקובלים והצדיקים במרוקו. כבר בצעירותו נתגלו בו סימני טהרה ונתפרסם בקדושתו ופרישותו. היה תלמידם של שניים מגדולי מרוקו, רבי מנחם נהון ורבי משה הלוי. עם פטירת רבי משה הלוי התבקש על ידי קהילת טיטואן לכהן במקומו כרב העיר. בענוותנותו התנה את קבלת המינוי בכך שלא יהיה דן יחידי, אלא יצרף אליו את רבי יום טוב הלוי (בנו של רבי משה הלוי; החתום עמו בתשובה שלפנינו). לאחר מכן התמנה כדיין שלישי רבי יצחק נהון (החתום אף הוא לפנינו), ויחד ישבו כבית דין של שלושה. רבי יצחק ן' וואליד נודע כאחד מגדולי המשיבים, ומכל רחבי מרוקו ואף מארצות אחרות, נשלחו אליו שאלות הלכתיות רבות. מתשובותיו נדפסו שני כרכי ספרו – שו"ת ויאמר יצחק (ליוורנו, תרל"ו). נפטר בגיל 93 בעת כניסת השבת, כשעל שפתותיו "מזמור שיר ליום השבת".
בקרב יהודי מרוקו התפרסם שמו של רבי יצחק ן' וואליד כקדוש פועל ישועות, ואף לאחר פטירתו נודע בישועות הגדולות שנעשו בזכותו. מטהו המקודש עזר לפקידת עקרות וריפוי חולים. כן נהוגה מסורת רבת שנים של עלייה לקברו ביום פטירתו והילולות נערכות ברחבי הארץ והעולם לכבודו.
[4] דף (6 עמודים כתובים). 35 ס"מ. מצב בינוני–גרוע. כתמים, כתמי רטיבות קשים. קרעים, פגמים וסימני עש, עם פגיעה בטקסט. חלק מהטקסט נמחק כתוצאה מפגיעת רטיבות.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

86. Manuscript, Lengthy Halachic Responsum, Signed by Rabbi Yitzchak Ben Walid and Tétouan Rabbis

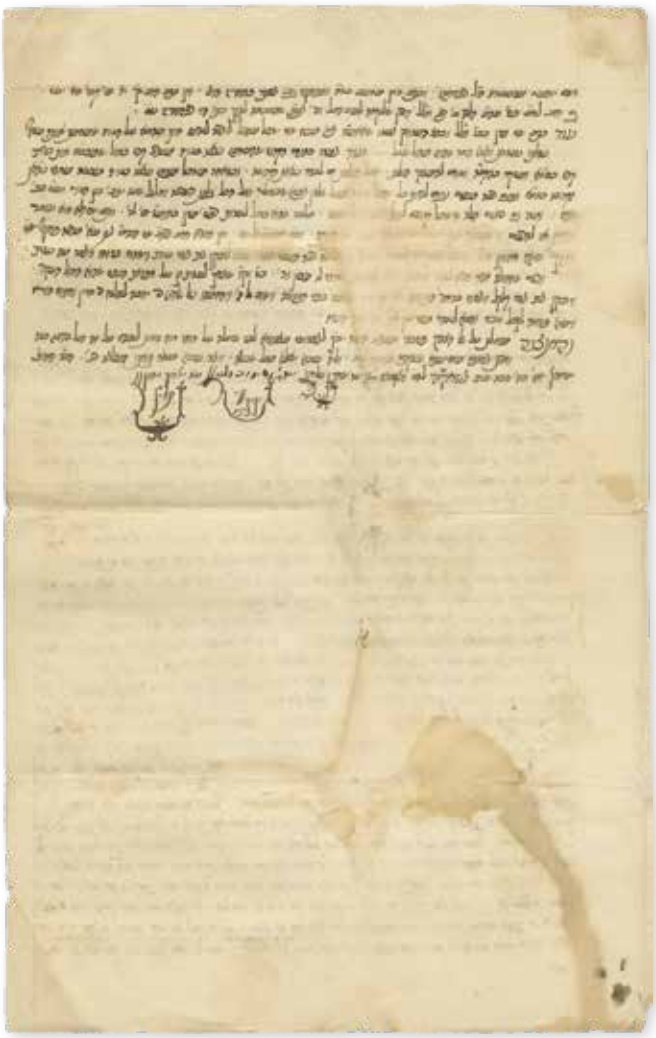

86

Manuscript, halachic ruling issued in response to a request by "the community leaders of Gibraltar", regarding the marriage of a convert, signed by the rabbi of Tétouan – R. Yitzchak ben Walid, and the dayanim of his Beit Din: R. Yom Tov HaLevy and R. Yitzchak Nahon. Tétouan, [1846].

Lengthy responsum (6 pages), signed at the end by: R. "Yitzchak ben Walid", R. "Yom Tov HaLevy", R. "Yitzchak Nahon".

The responsum was published in Responsa VaYomer Yitzchak (Even HaEzer, section 155) by R. Yitzchak Ben Walid, without the names of the signatories.

R. Yitzchak Ben Walid (1777-1870), chief rabbi of Tétouan and leading kabbalist in Morocco. Already in his youth, he stood out for his purity, holiness and asceticism. He was the disciple of two Moroccan Torah leaders, R. Menachem Nahon and R. Moshe HaLevy. After the passing of R. Moshe HaLevy, he was asked by the Tétouan community to succeed him as rabbi of the city. In his humility, he accepted the appointment only on condition he wouldn't judge alone, but would be aided by R. Yom Tov HaLevy (son of R. Moshe HaLevy; signatory of this ruling). Later, R. Yitzchak Nahon was appointed as third dayan (his signature also appears on the present responsum), and they worked together as a Beit Din of three. R. Yitzchak Ben Walid was known as a leading halachic authority, and many halachic questions were sent to him from throughout Morocco and even other countries. His responsa were published in the two volumes of his book Responsa VaYomer Yitzchak (Livorno, 1876). He passed away at the age of 93 as Shabbat was entering, while reciting Mizmor Shir LeYom HaShabbat.

R. Yitzchak Ben Walid was renowned amongst Moroccan Jews as a holy man and wonder-worker, and even after his passing, he was famous for the great salvations which occurred in his merit. His holy staff helped barren women conceive and healed the sick. There is a longstanding tradition of visiting his gravesite on the anniversary of his passing, and this day is commemorated throughout the world.

[4] leaves (6 written pages). 35 cm. Fair-poor condition. Stains, dark dampstains. Tears, damage and worming, affecting text. Some text erased as a result of dampness.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

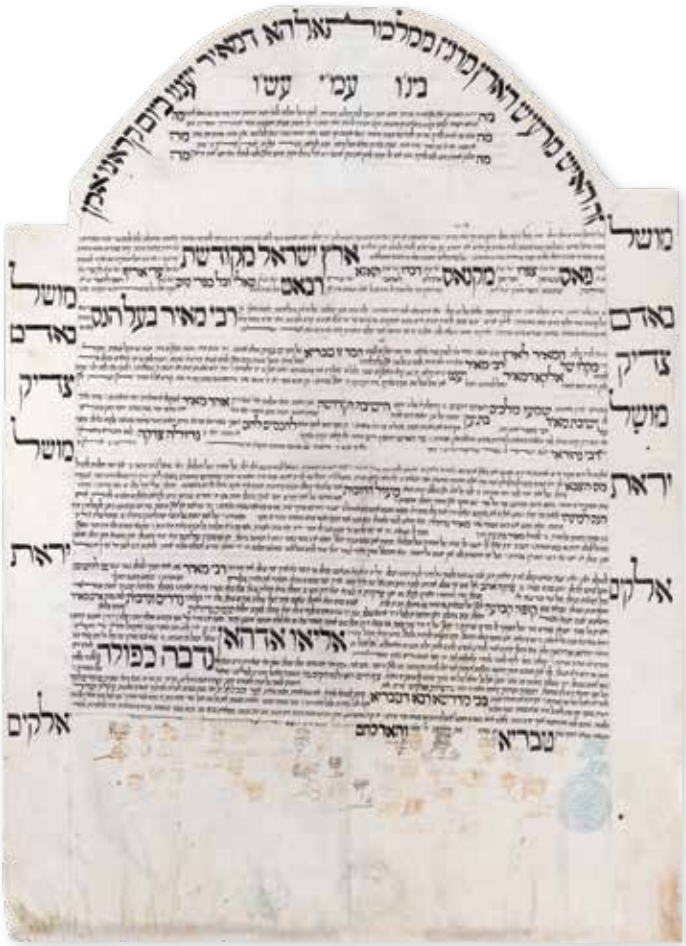

87

87. תעודה גדולה בכתב-יד על קלף – כתב שד"רות לרבי אליהו אדהאן מטעם "כוללות רבי מאיר בעל הנס" – עשרות חתימות של חכמי טבריה

תעודה גדולה בכתב-יד על קלף, כתב שד"רות לרבי אליהו אדהאן היוצא מטעם "כוללות רבי מאיר בעל הנס" אל ערי המערב (מרוקו ואלג'יר), בהן הערים: פאס, צפרו, מקנאס, דבדו, רבאט, סאלי ועוד. עם חתימות רבות של חכמי טבריה. טבריה, [תרס"ז 1907].
גליון קלף בפורמט גדול. גזור בראש בצורת כיפה. בכתיבה מרובעת ובינונית ("רש"י"). מעוטרת בראשה בפסוקים. חלק מהאותיות מוגדלות להדגשה ועיטור.
בכתב השד"רות שלפנינו מספרים חכמי טבריה על "הישיבה הקדושה" הפועלת בחצר קברו של רבי מאיר בעל הנס, ועל התלמידים הרבים שלומדים בה. הם מספרים על הקושי הכספי ועל "מס הצבא" שמוטל על התלמידים. בהמשך כותבים על הישועות והניסים המסוגלים לכל התורם לשמו של רבי מאיר בעל הנס, כדוגמת הנשים הנודרות בשעת הלידה לישיבת רבי מאיר על הנס ונושעות בזכות כך: "וכל אשה יושבת על משבר תחיל תזעק בחבליה... פיה בפתחה בחכמה כל נדריה שי למורא מאיר בת עין... ויהי אך יצא יצא זכר פי הבטן... ואם בת היא ותלכנה כל הנשים באות מאירות...". כך גם בשעת בצורת או רעב: "ובהעצר השמים... רעב כי יהיה בארץ... ונתנו איש כופר נפשו ויושע ה' תשועה גדולה, הן סומכים על הנס...". כך מועילה זכותו של רבי מאיר גם להיפקד ב"בני חיי ומזוני".
בשולי התעודה עשרות חתימות מסולסלות של חכמי טבריה. בין החותמים: רבי אליהו ילוז, רבי אלעזר בהלול, רבי אליהו ן' קיקי, רבי בצלאל חי אסבאג, רבי דוד ריינה, רבי חיים הלוי בן סוסאן, רבי יהודה טולידאנו, רבי יוסף חיים ילוז, רבי יעקב בוקאעי, רבי יעקב ואעקנין, רבי יעקב חי זריהן, רבי יעקב משה טולידאנו, רבי יעקב צורי, רבי יצחק מאיר הלוי ן' סוסאן, רבי מכלוף שטרית, רבי משה אברהם חמואי, רבי משה מאיר חי אליקים, רבי נסים אליהו מאמאן, רבי עזריה חיים הלוי, רבי עקיבא חייא בהלול, רבי שלום ארוואח, רבי שלמה בן סאמון, רבי שמעון וואעקנין, ועוד. בראש החותמים מופיעה חותמת (בצורת חתימה מסולסלת) של אב"ד העיר רבי אהרן אלחדיף.
השד"ר רבי אליהו אדהאן (תרי"ב-תרפ"ה), מחכמי טבריה. זמן מה שימש כשו"ב בעיר שכם. נסע כשד"ר מטעם כוללות הספרדים בטבריה לערי בוכרה והסביבה ולערי מרוקו ואלג'יר.
גליון קלף גדול. 69 ס"מ. מצב טוב. כתמים, סימני קיפול וקמטים. חלק מהחתימות דהויות.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

87. Large Manuscript Certificate on Parchment – Emissary Letter for Rabbi Eliyahu Adahan, Issued by Kollelot Rabbi Meir Baal HaNess – Signed by Dozens of Tiberias Rabbis

Large manuscript certificate on parchment, emissary letter for R. Eliyahu Adahan, who was sent by Kollelot Rabbi Meir Baal HaNess to the Maghreb (Morocco and Algeria): Fez, Sefrou, Meknes, Debdou, Rabat, Salé and other cities. With the signatures of many Tiberias rabbis. Tiberias, [1907].

Large parchment sheet with a rounded top. Square and semi-cursive (Rashi) script. Decorated with verses at the top. Some letters are enlarged for emphasis and ornamentation.

In this emissary letter, the rabbis of Tiberias describe the holy yeshiva which operates in the courtyard of the gravesite of Rabbi Meir Baal Haness, and the many students studying there. They portray the financial difficulties of the yeshiva, and the "army tax" imposed on the students. They further depict the salvations and miracles which all those who donate in the name of R. Meir Baal HaNess benefit from, such as women who promise during labor to donate money to the yeshiva of R. Meir Baal HaNess, and are thus saved, the salvations it brings to people who donated during a drought or famine. Thus, in the merit of R. Meir Baal HaNess, people have been blessed with "offspring, life and sustenance".

At the foot of the certificate there are dozens of calligraphic signatures of rabbis of Tiberias. The signatories include: R. Eliyahu Illouz, R. Elazar Bahloul, R. Eliyahu Benkiki, R. Betzalel Chai Assabag, R. David Reina, R. Chaim HaLevi Bensoussan, R. Yehuda Toledano, R. Yosef Chaim Illouz, R. Yaakov Bukai, R. Yaakov Vaknin, R. Yaakov Chai Zrihen, R. Yaakov Moshe Toledano, R. Yaakov Tzuri, R. Yitzchak Meir HaLevi Bensoussan, R. Machlouf Shetrit, R. Moshe Avraham Hamaoui, R. Moshe Meir Chai Elyakim, R. Nissim Eliyahu Maman, R. Azariah Chaim HaLevi, R. Akiva Chiya Bahloul, R. Shalom Arouah, R. Shlomo Bensamon, R. Shimon Vaknin, and others. Heading the list of signatories is a calligraphic signature-stamp of the rabbi of the city, R. Aharon Alhadef.

The emissary, R. Eliyahu Adahan (1852-1925) was a rabbi in Tiberias. He served for a while as shochet and bodek in Shechem. He travelled as emissary on behalf of the Sephardi Kollelot to the Bukhara, Morocco and Algeria.

Large parchment sheet. 69 cm. Good condition. Stains, folding marks and creases. Some signatures faded.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

88. כתב-יד על קלף מתקופת הראשונים – פירוש רבי אברהם אבן עזרא על התורה – קסטוריה (מקדוניה), ה'קמ"א 1381 – כתב-היד המוקדם ביותר הידוע מקסטוריה – שינויים והבדלי נוסח מהנדפס – שילוב ייחודי בין הפירוש "הארוך" לפירוש "הקצר" של האבן עזרא לספר שמות

88a

כתב-יד על קלף, פירוש רבי אברהם אבן עזרא על התורה, נכתב ע"י הסופר "שב"ט ג"ד בן יעקב". קסטוריה (חבל מקדוניה, יוון), ה'קמ"א [1381].

כרך עבה. כתב-יד מרשים בן 257 דפי קלף. כתוב בכתיבה מזרחית (ביזנטית). הכרך כולל את פירושו של אבן עזרא לחמשה חומשי תורה (מכיל את רובו של הפירוש, למעט מספר דפים). בסוף ספר דברים מופיע קולופון ארוך מאת הסופר, ובו פרטים על השנה, מקום הכתיבה, והאדם שעבורו הוכן כתב-היד.

בקולופון נכתב בין היתר (לנוסח מלא של הקולופון, ראה מסגרת): "**תם פירוש התורה לחכם הגדול ר' אברהם ז"ל אבן עזרא... ונשלם / שבח ותהלה לבורא עולם / על ידי אני שב"ט ג"ד בן יעקב י"צ מקהל הקודש קסטוריאה ביום רביעי בשבת בחדש תמוז בעשרים וחמשה יום בו בשנת חמשת אלפים ומאה וארבעים ואחת לבריאת העולם וסימן האל ה'נ'א'מ'ן' [=ה'קמ"א] שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצוותיו, ומנין זה לפי המנין שאנו רגילים למנות בו פה בלהקת בני עיר קסטוריאה...**". בהמשך כותב הסופר את שמו של מזמין הספר: "**ובעל הספר הוא ר' מושקו ב"ר חנניה מנוחתו כבוד...**".

לא ידועים כתבי-יד נוספים מהסופר "שב"ט ג"ד בן יעקב" (מסתבר שהמילים "שב"ט ג"ד" הן ראשי תיבות של שמו, או מליצה הרומזת לשמו), ולפנינו כתב-היד הקדום ביותר הידוע לנו שנכתב בקסטוריה שביוון, מלבדו ידוע רק כתב יד אחד נוסף (כת"י הספריה הלאומית פריז מס' 237) שנכתב בקסטוריה, בשנת קצ"ז (1437), חמישים ושש שנה לאחר כתב-היד שלפנינו.

תופעה ייחודית בכתב-היד שלפנינו הוא שילוב בין הפירוש "הקצר" והפירוש "הארוך" שכתב אבן עזרא לספר שמות. הפירוש הארוך הוא זה שנדפס במהדורות הדפוס (החל מן המהדורה הראשונה, נאפולי רמ"ח) ואילו הפירוש הקצר נתפרסם לראשונה רק במאה ה-19 (ראה מסגרת). כתבי-היד של הפירוש מכילים בדרך כלל אחד משני הפירושים. יש כתבי-יד שבהם מופיע הפירוש הקצר ויש כאלה שבהם מופיע הפירוש הארוך. בכתב-היד שלפנינו משולבים שני הפירושים. פסקאות מן הפירוש הקצר ומן הפירוש הארוך מופיעות בזו אחר זו, כשביניהן מחברות מילות קישור (יתכן והשילוב נעשה בידי סופר כתב-היד שלפנינו, אשר לפניו עמדו כתבי-יד משני הפירושים). לא ידוע לנו על תופעה כזו בכתבי-יד אחרים. בכתב-היד שלפנינו קיימים שינויים והבדלי נוסח מן הפירוש הנדפס. השינויים והבדלי הנוסח לא נחקרו לעומק על ידינו.

הכרך שלפנינו מכיל את רובו של הפירוש על חמשת החומשים. תחילתו של הפירוש חסר (הוא מתחיל בבראשית פרק ג, פסוק ז), וכן חסרים מספר דפים באמצעו. 26 דפים מתוך כתב-היד נכרכו בטעות בתחילתו ובסופו (לאחר קולופון הסיום): בראש הכרך 10 דפים בהם חלק מפרשת לך לך ופרשיות וירא, חיי שרה ותולדות, ובסוף כתב-היד 16 דפים ובהם סוף פרשת מסעי, פרשיות דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שופטים, וחלק מפרשת כי תצא.

בראש כתב-היד נכרך דף קלף (פגום), בכתיבה שונה, קטע מחיבור הלכתי על סדר הפרשיות (עם קטע משאילתות דרב אחאי, פרשת קורח). בסוף כתב-היד נכרכו שני דפים (אף הם מקלף), בכתיבה שונה, מכתב-יד של ספר איוב (פרקים ו-ט).

בראשי העמודים נרשמו שמות הפרשיות, שנכתבו בכתיבה מאוחרת יותר. בתחתית דף הקולופון רישום בעלות עתיק: "לעולם יכתוב אדם שמו על ספרו...". החתימה דהויה וקשה לקריאה.

[257] דפי קלף. 25 ס"מ. מצב טוב. כתמים, בהם כתמים כהים וכתמי רטיבות (עם פגיעה בטקסט במספר מקומות). קמטים. קרעים במספר דפים (חסרון ופגיעה בטקסט בשני הדפים הראשונים ובדפים בודדים נוספים). מספר דפים גזורים בשוליהם. דהיית דיו במספר מקומות. כריכה מקורית, מנותקת בחלקה הקדמי, ללא שדרה.

פתיחה: $30,000
הערכה: $50,000-100,000

הקהילה היהודית בקסטוריה

על קיומם של יהודים בקסטוריה אנו יודעים כבר מתקופתו של הקיסר יוסטיניאן. במאה ה–11 עמד בראש הקהילה היהודית בקסטוריה רבי טוביה בן אליעזר, מחבר "לקח טוב", אוסף מדרשים על התורה (המכונה גם "פסיקתא זוטרתא"). אחד מתלמידיו היה רבי מאיר מקסטוריה, מחבר מדרש על התורה בשם "מאור עינים" (שלא הגיע לידינו. שני החיבורים נזכרו בהקדמת פירוש אבן עזרא לתורה. ראה במבואו של בובר למדרש "לקח טוב", ווילנא תר"מ). באותה תקופה התיישבו בעיר פליטים שנמלטו ממסעי הצלב. ידועים מספר פייטנים מקסטוריה, ביניהם: רבי מרדכי בר שבתי "הארוך" ורבי מנחם בר אליה (שפעלו במאות ה–12 וה–13), רבי אליה בר אברהם "העלוב", רבי אברהם בן יעקב ורבי דוד בן אליעזר (שפעלו במאה ה–14). פיוטיהם נשתמרו בחלקם במחזורים כמנהג קהילות הרומניוטים, ובמחזור מיוחד שנכתב כמנהג בני העיר – מחזור קסטוריה (ראה: יהודה ליב וינברגר, 'מלכי מקדם' – 'תפלה' לר' מנחם בר אליה מקשטוריה, בתוך: יד להימן, קובץ מחקרים לזכר פרופ' א"מ הברמן, תשמ"ד, עמ' 28–27). במאה ה–14 פעל בקסטוריה רבי יהודה ליאון בן משה משקוני (Mosconi), שכתב בין היתר חיבור בשם "אבן העזר" על פירוש אבן עזרא לתורה (ששרד בכתב–יד יחיד). בשנת 1385 (כארבע שנים לאחר כתיבת כתב–היד שלפנינו) נכבשה קסטוריה ע"י האימפריה העות'מאנית. מאז היתה תחת שליטתה, עד מלחמת הבלקן הראשונה בשנת 1912 – בה נכבשה ע"י יוון. במלחמת העולם השניה נכבשה העיר ע"י הגרמנים. במרץ 1944 חוסלה הקהילה היהודית של קסטוריה על ידי הנאצים ויהודיה נשלחו לאושוויץ.

הפירוש הקצר והפירוש הארוך של האבן עזרא לספר שמות

את פירושו המפורסם לתורה השלים רבי אברהם אבן עזרא בעיר לוקה שבאיטליה, בין השנים 1145–1142. אולם לאחר מכן החל אבן עזרא לחבר פירוש נוסף לתורה, במתכונת שונה וארוכה יותר. ידוע לנו כי כתב פירוש נוסף לבראשית, ממנו שרדו קטעים רק מפרשיות בראשית, נח ולך לך. בין השנים 1157–1155, בהיותו ברדום (כנראה, רואן שבצפון צרפת), השלים אבן עזרא פירוש שני לספר שמות. פירוש זה ארוך בהרבה מהפירוש הראשון לספר שמות. אבן עזרא מרחיב לבאר בו עניינים שלא ביאר בפירוש הראשון ולעתים חוזר בו ומשנה את דעתו ממה שכתב בפירוש הראשון (ראה על כך בהרחבה: אוריאל סימון, 'ר' אברהם אבן עזרא – הפירוש הקצר לתורה, הפירוש הארוך לבראשית ושמות וקטעי הפירוש שבעל–פה לבראשית', מבוא למקראות גדולות הכתר, כרך שמות א', הוצאת אוניברסיטת בר אילן 2012). בכתבי היד הראשונים של פירוש אבן עזרא לתורה יש כאלה המביאים את הפירוש הקצר לספר שמות ואחרים – את הפירוש הארוך. במהדורה הנדפסת הראשונה של הפירוש, בנאפולי רמ"ח, הכניסו המדפיסים את הפירוש הארוך, ומאז בכל מהדורות הדפוס הופיע רק פירוש זה. הפירוש הקצר לא נודע במשך כמה מאות שנים. רק בשנת ת"ר הדפיס לראשונה רבי יצחק שמואל ריגייו (יש"ר) את הפירוש הקצר לספר שמות, אך ברוב מהדורות החומש עד ימינו מופיע רק הפירוש הארוך. כאמור, בכתב–היד שלפנינו קיימת תופעה ייחודית של שילוב בין שני הפירושים.

נוסח הקולופון בכתב–היד שלפנינו

"תם פירוש התורה לחכם הגדול ר' אברהם ז"ל אבן עזרא / בעזרת נאזר בגבורה / וברוחו שמים שפרה / ונשלם / שבח ותהלה לבורא עולם / על ידי אני שב"ט ג"ד בן יעקב י"צ מקהל הקודש קסטוריאה ביום רביעי בשבת בחדש תמוז בעשרים וחמשה יום בו בשנת חמשת אלפים ומאה וארבעים ואחת לבריאת העולם וסימן האל ה'נ'א'מ'ן' שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצוותיו ומנין זה לפי המנין שאנו רגילים למנות בו פה בלהקת בני עיר קסטוריאה וכתבתיו בלב נשבר ונדכה אלהים לא יבזה ולמען רחמיו הרבים וחסדיו הגדולים והנעימים כשם שזכני להתחיל ולהשלים זה כך יזכני ללמדו ולהתחיל אחרים ולהשלימם וללמדם למוד אמתי ולקיים את כל דברי תלמוד תורתו הקדושה ולהבין ולהורות אמן כן יאמר יוי' [ה'], ובעל הספר הוא ר' מושקו ב"ר חנניה מנוחתו כבוד, השם יזכהו להנחילו לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, שב"ט ג"ד הסופר בן יעקב י'י'ו'ו'ב' [=ה' ישמרהו ויחיהו ואושר בארץ, על פי תהלים מא, ג]".

88b

The Jewish Community of Kastoria

The presence of Jews in Kastoria is documented as early as during the reign of Emperor Justinian. In the 11th century, the Jewish community of Kastoria was led by R. Toviah son of Eliezer, author of Lekach Tov, a collection of midrashim on the Torah (also known as Pesikta Zutrata). One of his disciples was R. Meir of Kastoria, author of Meor Einayim, midrash on the Torah (not extant. Both compositions are mentioned in the preface to the Ibn Ezra's commentary to the Torah. See Buber's introduction to Midrash Lekach Tov, Vilna 1880). During that time, Jewish refugees escaping the Crusaders settled there. Kastoria boasted several Jewish poets, including: R. Mordechai son of Shabtai HaAroch and R. Menachem son of Eliyah (active in the 12th and 13th centuries), R. Eliyah son of Avraham HeAluv, R. Avraham son of Yaakov and R. David son of Eliezer (active in the 14th century). Some of their piyyutim were preserved in Romaniote-rite machzorim, and in the special machzor following the rite of community of Kastoria – Machzor Kastoria (see: Yehuda Leib Weinberger, Malki MiKedem – Prayer by R. Menachem son of Eliyah of Kastoria, in: Yad LeHeiman, Studies in Hebrew Culture in Memory of A.M. Haberman, 1984, pp. 27-28). In the 14th century, the city was home to R. Yehuda Leon son of Moshe Mosconi, who composed Even HaEzer, supercommentary to Ibn Ezra's commentary on the Torah (extant in a single manuscript). In 1385 (some four years after this manuscript was scribed), Kastoria was conquered by the Ottoman empire, remaining under its rule until the First Balkan War in 1912, when it was seized by Greece. During WWII, Kastoria was occupied by the Germans, and in March 1944, the Kastorian Jewish community came to an end when the Jews were deported to Auschwitz.

The Ibn Ezra's Short and Long Commentary to the Book of Shemot

R. Avraham Ibn Ezra completed his famous commentary on the Torah in the city of Lucca, Italy, in 1142-1145. However, the Ibn Ezra later began composing an additional commentary to the Torah, in a different, longer format. It is known that he wrote an additional commentary to the Book of Bereshit, of which only fragments from the Torah portions of Bereshit, Noach and Lech Lecha are extant. In 1155-1157, in Rodom (presumably Rouen, northern France), the Ibn Ezra completed his second commentary to the book of Shemot. This commentary was much longer than his first commentary to the book of Shemot. The Ibn Ezra expands in it on points he did not explain in his first commentary, and occasionally retracts his opinion and offers a different explanation to what he wrote in the first commentary (see Uriel Simon, R. Avraham Ibn Ezra – The Short Commentary to the Torah, the Long Commentary to Bereshit and Shemot, and Fragments of the Oral Commentary to Bereshit, introduction to the Keter Mikraot Gedolot, Shemot Vol. I, Bar-Ilan University Press, 2012). The first manuscripts of Ibn Ezra's commentary to the Torah, include either the short or long commentary to the book of Shemot. The first printed edition of the commentary, published in Naples 1488, contains the long commentary to the book of Shemot, as do the following printed editions. For a few centuries, the short commentary was not known at all. Only in 1840 did R. Yitzchak Shmuel Reggio (Yashar) print the short commentary to the book of Shemot for the first time, yet most editions of the Chumash until this day still only offer the long commentary. As mentioned, this manuscript features a unique merging of both commentaries.

88c

88d

merging may have been executed by the scribe, who had manuscripts of both versions of the commentary before him). This phenomenon is not known from other manuscripts.

The present manuscript features textual variations compared to the printed commentary. These variances were not studied by us in-depth.

The present volume comprises the majority of the commentary to the Five Books of the Torah. The commentary is lacking at the beginning (starts with Bereshit chapter 3, verse 7), and several leaves are lacking in the middle. 26 leaves were erroneously bound at the beginning and end (after the colophon): the volume opens with 10 leaves comprising part of the commentary to Lech Lecha, and the commentary to Vayeira, Chayei Sarah and Toldot. 16 leaves containing the end of the commentary to Masei and the commentary to Devarim, Vaetchanan, Ekev, Re'eh, Shoftim and part of Ki Tetze were bound at the end of the manuscript.

A parchment leaf (damaged) was bound at the beginning of the manuscript – a fragment of a halachic composition following the order of the Torah portions (with a section of She'iltot of Rav Achai on Parashat Korach). At the end of the manuscript, two parchment leaves in a different hand were bound, from a manuscript on the Book of Iyov (chapters 6-9).

The names of the Parashiot were written in the upper margins, in a later script. Early ownership inscription at the foot of the colophon leaf: "A person should always write his name on his book…". The signature is faded and difficult to decipher.

[257] parchment leaves. 25 cm. Good condition. Stains, including dark stains and dampstains (affecting text in several places). Creases. Tears to several leaves (with loss and damage to text on first two leaves and a few other leaves). Margins of several leaves trimmed. Ink faded in several places. Original binding, front board detached, without spine.

Opening price: $30,000
Estimate: $50,000-100,000

88e

88. Parchment Manuscript from the Rishonim Era – Commentary of Rabbi Avraham Ibn Ezra on the Torah – Kastoria (Macedonia), 1381 – Earliest Known Manuscript Scribed in Kastoria – Textual Variations Compared to Printed Version – Unique Merging of the Ibn Ezra's Long and Short Commentary to the Book of Shemot

Manuscript on parchment, commentary of the Ibn Ezra on the Torah, written by the scribe "Shevet Gad son of Yaakov". Kastoria (Macedonia, today Greece), 1381.

Thick volume. Impressive manuscript comprising 257 parchment leaves, in Oriental (Byzantine) script. The volume contains the commentary of the Ibn Ezra to the Five Books of the Torah (includes most of the commentary, save for several leaves). A detailed scribe's colophon appears at the end of the Book of Devarim, noting the year, place of writing and person for whom the manuscript was produced.

The colophon states (for full text of the colophon, see Hebrew sidebar): "**The Torah commentary by the great sage R. Avraham Ibn Ezra was completed… / Praise to the Creator of the World / By me, Shevet Gad son of Yaakov from the community of Kastoria, on Wednesday, 25th Tammuz 1381… as we are accustomed to counting the years, here in the community of Kastoria**". Further in the colophon, the scribe indicates the name of the person who commissioned this book: "**And the owner of the book is R. Moshko son of the late R. Chananya…**".

The scribe "Shevet Gad son of Yaakov" is not known to have written any other manuscripts apart from this one ("Shevet Gad" seem to be his initials, or an allusion to his name), and the present manuscript is the earliest known manuscript scribed in Kastoria, Greece. Just one other manuscript from Kastoria is extant (BnF Paris, ms. 237), dated 1437, fifty-six years after the present manuscript.

A unique phenomenon occurring in this manuscript is the merging between the short and long commentary which the Ibn Ezra composed to the Book of Shemot. The long commentary is the one published in the printed editions (beginning from the first edition, Naples 1488), while the short commentary was only published for the first time in the 19th century (see sidebar). Manuscripts of Ibn Ezra's commentary usually offer one of the two versions. Some manuscripts contain the short commentary, while others comprise the longer commentary. In this manuscript, both commentaries are combined. Paragraphs of the short and long commentaries appear one after the other, linked by conjunctions (the

89b 89a

89. שרידי כתב-יד על קלף, תורה עם תרגום אונקלוס – צרפת או גרמניה, המאה ה-13/14

תורה עם תרגום אונקלוס – תשעה שרידי דפי קלף שהוצאו מ"גניזת כריכה". [צרפת או גרמניה, המאה ה-13/14].
כתיבה אשכנזית מרובעת קליגרפית, על קלף דק, בכתיבה אופיינית למאה ה-13 באזור צרפת או גרמניה. שתי עמודות בכל עמוד. עמודה מרכזית ובה נוסח התורה, מנוקד ומוטעם (סימני הניקוד וההטעמה דהו), ולצדה עמודה צרה באותיות קטנות ובה תרגום אונקלוס. באחד הדפים רישומי מסורה בשוליים החיצוניים.
הכתיבה והטיפוגרפיה דומים לכתב-יד תורה עם תרגום שנכתב בקרישטא ארנאוט (Crest, דרום-מזרח צרפת) בשנת 1296 (ה'נ"ו ליצירה), על ידי הסופר מנחם בן אהרן (כתב יד Jesus College, MSS. 95-97, הנמצא כיום בספריית הבודליאנה באוקספורד. ראה: עדנה אנגל ומלאכי בית אריה, אסופת כתבים עבריים מימי הביניים, כרך ג' – כתב אשכנזי, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים תשע"ז, לוח 31).
לפנינו תשעה שרידי דפים מספר בראשית (פרשיות ויגש-ויחי) וספר שמות (פרשיות שמות-בשלח). באחד הדפים מופיע סיום ספר בראשית (עם רישום באותיות זעירות: "סך פסוקי דספר בראשית...") ותחילת ספר שמות. שירת הים נכתבה בצורת "אריח על גבי לבנה".
9 דפים. גודל משתנה (גודל מירבי: כ-23 ס"מ). מצב משתנה (רמות פגיעה שונות כתוצאה מהכריכה. כתמים קשים, סימני עש וקרעים, עם חסרון ופגיעה בטקסט).

פתיחה: $1000
הערכה: $5000-8000

89c

89e

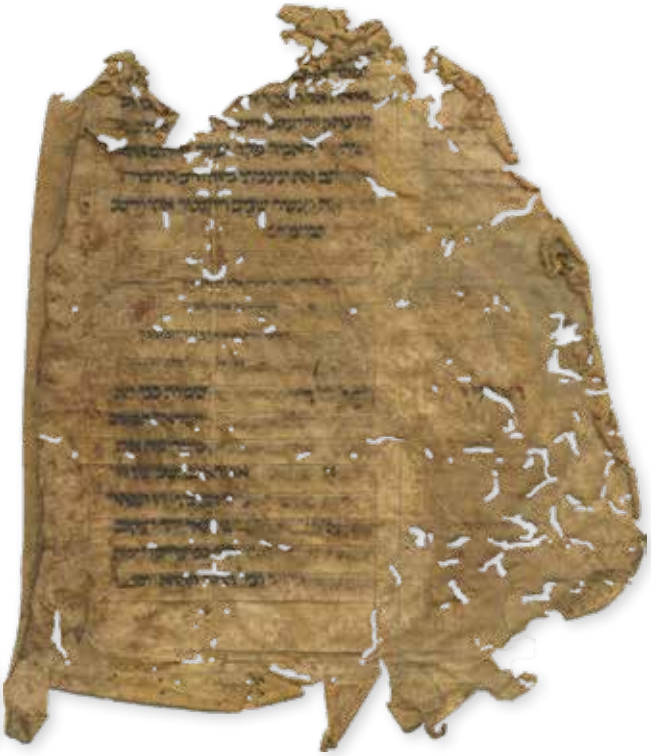

89d

89. Parchment Manuscript Fragments, Torah with Targum Onkelos – France or Germany, 13th/14th Century

Torah with Targum Onkelos – nine parchment fragments removed from a "bindings genizah". [France or Germany, 13th/14th century].

Calligraphic square Ashkenazic script, on thin parchment, in a hand typical of the 13th century, in France or Germany. Two columns per page. A central column with the text of the Torah, with vocalization and cantillation notes (the vocalization and cantillation marks are faded), alongside a narrow column in small characters containing Targum Onkelos. One leaf contains Masorah notes in the outer margin.

The script and typography resemble that of a Torah with Targum manuscript written in Crest (South-East France) in 1296, by the scribe Menachem son of Aharon (Mss. 95-97, Jesus College, presently in the Bodleian Library in Oxford. See: Edna Engel and Malachi Beit-Arie, Asufat Ktavim Ivriim MiYemei HaBeinayim, Vol. III – Ashkenazic script, The Israel Academy of Sciences, Jerusalem 2017, plate 31).

This lot comprises nine leaf-fragments from the Book of Bereshit (Parashiot Vayigash-Vayechi) and the Book of Shemot (Parashiot Shemot-Beshalach). One leaf contains the conclusion of the Book of Bereshit (with an inscription in tiny letters: "The total of verses in the book of Bereshit…") and the beginning of the Book of Shemot. The Song of the Sea in laid out in a "brickwork" pattern.

9 leaves. Size varies (maximum size: approx. 23 cm). Condition varies (various degrees of damage due to use in binding. Dark stains, worming and tears, affecting text, with loss).

Opening price: $1000
Estimate: $5000-8000

90. מכתב בכתב-ידו וחתימתו של "הבעל שם ממיכלשטאט" רבי זעקיל ליב וורמסר

דף גדול בכתב-יד, מכתבה של נערה שעבדה בביתו של "הבעל שם ממיכלשטאט" רבי זעקיל ליב וורמסר, ובשוליו כארבע שורות בכתב-יד קדשו וחתימתו. מיכלשטאט (Michelstadt, גרמניה), מאי 1845 [ניסן תר"ה]. גרמנית באותיות עבריות.

מכתב עליו חתומה קארולינה וולף, הכותבת כי איננה יכולה לעזוב את ביתו של "הרבי" ("הבעל שם ממיכלשטאט") ולבוא לשרת במקום שהתחייבה, מאחר והרבי איננו מרגיש בטוב והיא נזקקת לעבוד בביתו כמשרתת. היא מבקשת שיתחשבו בה ויחזירו את המשכון שלה לאחיה. בשולי מכתבה הוסיף "הבעל שם ממיכלשטאט" מכתב אישור בכתב-ידו וחתימתו. הוא כותב כי מכתבה של הנערה אמת, וכי מאחר ואינו חש בטוב לא היתה אפשרות שהנערה תעזוב את ביתו. את דבריו חותם בחתימת ידו: "**כ"ד אוה' הק' זעקל ליב בלא"א כ"ה מתתי' זצ"ל מפה**[?]".

על חולשת רבי זעקל ליב בתקופה זו אנו לומדים מרישום ב"שיעורים פנקס" שלו (צילום הפנקס בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי מס' HM-1049) מראש חודש אדר שני תר"ה: "לולי הזקנה ותשש כוחי הייתי מייחד... מכתב מיוחד, אך אין דנין אפשר משאי אפשר" (ראה מבוא לספר בעל שם ממיכלשטאט, מכון ירושלים תשס"ו, עמ' יט).

הצדיק המקובל רבי זעקיל ליב (יצחק אריה) וורְמסֶר (תקכ"ח-תר"ח) - "הבעל שם ממיכלשטאט", נצר למשפחת לוריא, ממשפחת המהרש"ל ורש"י, וצאצא של רבי אליהו בעל-שם לואנץ, המכונה "הבעל שם מוורמס". בצעירותו למד אצל המקובל רבי נתן אדלר בפרנקפורט, ולאחר מכן חזר לעיירת הולדתו מיכלשטאט. שם הקים את בית מדרשו, כיהן כרב העיר והסביבה, וייסד ישיבה, אליה נהרו תלמידים רבים. התפרסם במיוחד כצדיק בעל מופת ועושה נפלאות, ומשום כך כונה "בעל שם". המונים פנו אליו בבקשות מזור וישועה, ממדינות וארצות שונות, ורבים נושעו מברכותיו, מסגולותיו ומקמעותיו.

שמו נודע לתהילה בקרב יהודים וגויים. לפי המסופר, חיילים גרמנים שהתפללו על קברו בזמן מלחמת העולם הראשונה חזרו כולם מן הקרב בריאים ושלמים. עד היום מוצב על הבית בו התגורר לוח זכרון מטעם עיריית מיכלשטאט, ובו הוא מכונה "ידיד האנשים". חידושיו וכתביו הופיעו בספר "בעל שם ממיכלשטאט" (מכון ירושלים, תשס"ו).

[1] דף. 26.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים. קרעים בסימני הקיפול, עם פגיעה קלה בטקסט, שוקמו בהדבקת רצועות נייר בגב הדף.

פתיחה: $18,000
הערכה: $30,000-40,000

90. Letter Handwritten and Signed by the Baal Shem of Michelstadt, Rabbi Seckel Leib Wormser

Large manuscript leaf, letter of a young girl who worked in the home of the Baal Shem of Michelstadt R. Seckel Leib Wormser, concluding with four lines in his handwriting and with his signature. Michelstadt (Germany), May 1845. German in Hebrew characters.

Letter signed by Karolinna Wolf, who writes that she cannot leave the home of "the rabbi" (the Baal Shem of Michelstadt) and come to serve as maidservant as she had pledged, since the rabbi wasn't in good health, and her services were therefore required in his home. She asks them to show consideration and return her collateral to her brother. At the foot of the letter, the Baal Shem of Michelstadt added a confirmation in his handwriting and with his signature. He attests that the girl's letter is true, and that due to his poor health, she is unable to leave his home. He signs: "**So are the words of his friend, Seckel Leib son of the late R. Matityahu, residing here** [?]".

R. Seckel Leib's poor health during this period can be learnt from an entry in his "Shiurim Pinkas" (a microfilm of the Pinkas is held in the Central Archives for the History of the Jewish People, No. HM-1049) from March 1845: "If not for my old age and weakness, I would dedicate… a separate letter…" (see preface to Baal Shem MiMichelstadt, Machon Yerushalayim 2006, p. 19).

R. Seckel Leib (Yitzchak Aryeh) Wormser (1768-1847) – the Baal Shem of Michelstadt, a scion of the Luria family, from the family of the Maharshal and Rashi, and a descendant of R. Eliyahu Baal Shem of Loans – the Baal Shem of Worms. In his youth, he studied under the kabbalist R. Natan Adler in Frankfurt, later returning to his hometown Michelstadt, where he served as rabbi of the town and the vicinity, and established his Beit Midrash, as well as a yeshiva which attracted many students. He was renowned as a righteous man and wonder-worker, earning him the appellation of "Baal Shem". Many flocked to him in quest of cures and salvations, even from other countries, and numerous people experienced salvations through his blessings, segulot and amulets. He was widely acclaimed by Jews and non-Jews alike. Reputedly, German soldiers who prayed by his gravesite during WWI all returned from the battlefield healthy and well. Until this day, the house he lived in boasts a memorial plaque, posted by the Michelstadt municipality, dubbing him "a friend of the people". His novellae and writings were published in the book Baal Shem MiMichelstadt (Machon Yerushalayim, 2006).

[1] leaf. 26.5 cm. Fair condition. Stains. Tears to folds, slightly affecting text, repaired with paper on verso.

Opening price: $18,000
Estimate: $30,000-40,000

90

91a

91. דף גדול בכתב-יד קדשו של רבינו ה"חתם סופר" – דרשת החת"ס לז' אדר, תקצ"א – עם שבחים על חידושי בנו בעל הכתב סופר "החתן המופלא כ"ה אברהם שמואל בנימין"

דף גדול בכתב-ידו של רבינו משה סופר, בעל ה"חתם סופר", דרשות חידושי אגדה על מגילת אסתר, נאמר כ"דרוש לז' אדר". [פרשבורג], תקצ"א [1831].

דף בפורמט גדול, שני עמודים כתובים. קרוב למאה שורות בכתב-יד קדשו של רבינו ה"חתם סופר".

בראש העמודים כתב החתם סופר: "בעזה"י מה שחנני הי"ת דרוש לז' אדר תקצ"א ל'[פ"ק]".

בתוך דבריו מזכיר החתם סופר את בנו בעל ה"כתב סופר" ומביא דברים בשמו: "ואמר לי בני הבח' החתן המופלא כ"ה אברהם שמואל בנימין שי'...". בסיום הפסקה כותב החתם סופר על דברי בנו: "ונכון הוא אם חכם בני ישמח לבי גם אני".

הקטעים שלפנינו נדפסו בספר "דרשות חתם סופר" (חלק א, קלויזנבורג תרפ"ט, דפים קסב/1-קסג/1). הקטע המתחיל "כתי' אל תשמח ישראל..." נכתב על ידי החתם סופר כהערה בשולי העמוד הראשון.

[1] דף (שני עמודים כתובים, קרוב למאה שורות בכתב-ידו של החתם סופר). 40 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים בשוליים, משוקמים (פגיעה קלה בטקסט בשוליים התחתונים).

פתיחה: $25,000
הערכה: $30,000-40,000

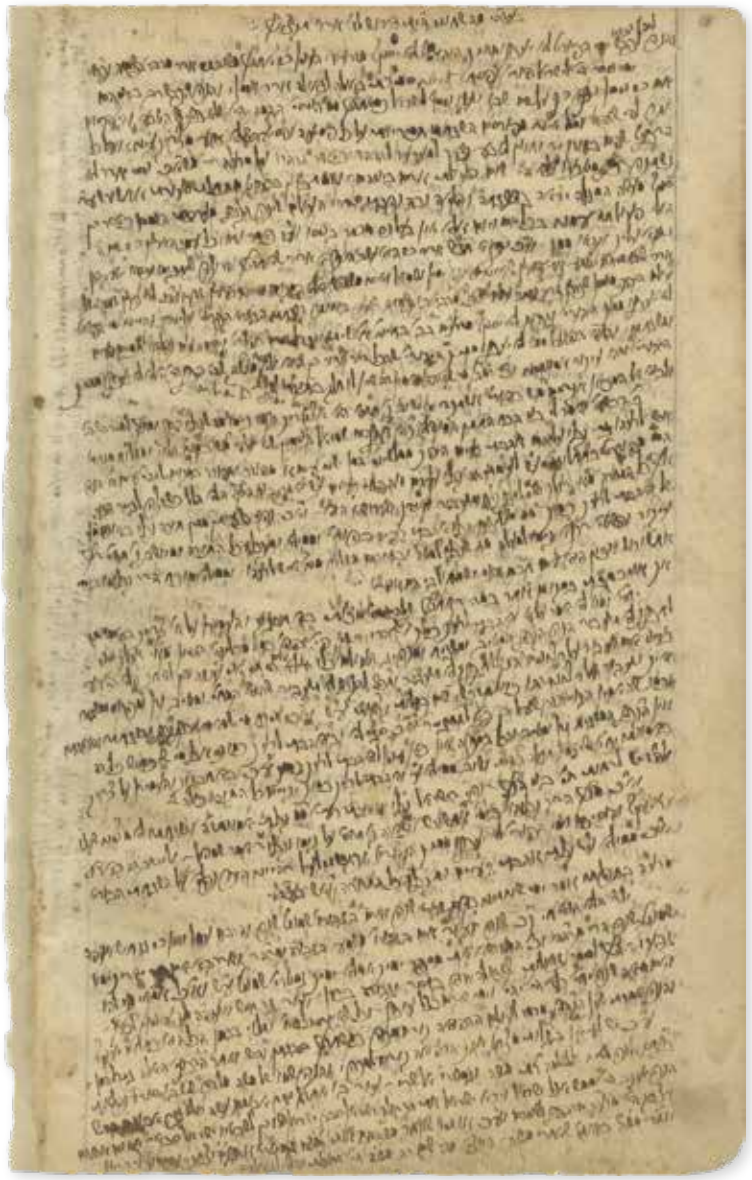

91b

91. Large Leaf Handwritten by the Chatam Sofer – Sermon by the Chatam Sofer for 7th Adar, 1831 – Praising the Novellae of his son, the Ketav Sofer

Large leaf handwritten by R. Moshe Sofer, the Chatam Sofer, Aggadic novellae on Megillat Esther, delivered as a "sermon for 7th Adar". [Pressburg (Bratislava)], 1831.
Large leaf, two written pages. Close to one hundred lines handwritten by the Chatam Sofer.
At the top of the pages, the Chatam Sofer wrote: "With the help of G-d, that which G-d granted me, sermon for 7th Adar 1831".
In this homily, the Chatam Sofer mentions his son the Ketav Sofer, and quotes teachings in his name: "And my son, the outstanding groom Avraham Shmuel Binyamin told me…". At the end of this passage, the Chatam Sofer wrote regarding his son's words: "And this is correct, if my son has grown wise, my heart too will rejoice".
These sections were published in Derashot Chatam Sofer (I, Klausenburg 1929, pp. 162a-163a). The section beginning "Rejoice not, O Israel" was written by the Chatam Sofer as a footnote on the first page.
[1] leaf (2 written pages, close to one hundred autograph lines). 40 cm. Good condition. Stains. Marginal tears, repaired (slightly affecting text at bottom).

Opening price: $25,000
Estimate: $30,000-40,000

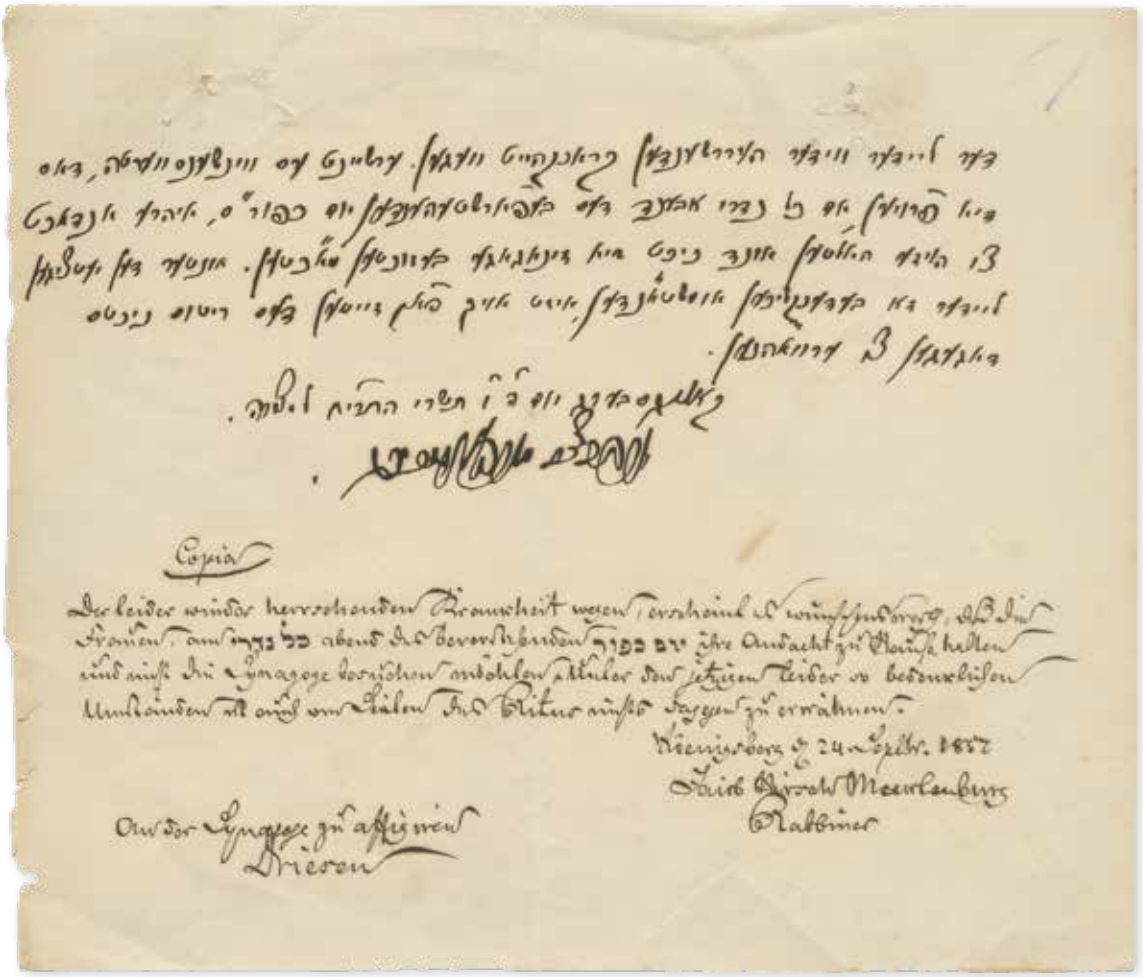

92

92. מכתב מאת הגאון בעל "הכתב והקבלה" – הוראה בעת מגפה: על הנשים להימנע מלבוא לבית הכנסת ביום הכיפורים בשל המצב – קניגסברג, תרי"ח

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של הגאון רבי יעקב צבי מקלנבורג אב"ד קניגסברג בעל "הכתב והקבלה", המורה לנשים שלא להגיע לתפילה בבית הכנסת ביום הכפורים, עקב מגפה שפרצה בעיר דריזן (Driesen, פרוסיה; כיום: Drezdenko). קניגסברג, ו' תשרי [עשרת ימי תשובה] תרי"ח [1857]. גרמנית באותיות עבריות.

המכתב שלפנינו נשלח ככל הנראה לקהילת דריזן ובו מורה הגאון בעל "הכתב והקבלה" כי על נשות העיר להימנע מלבוא בליל כל נדרי של יום הכפורים לבית הכנסת, "בשל המגפה שלצערנו שוב השתלטה" (תרגום חופשי מיידיש). הוא מורה לנשים לערוך את תפילותיהן בבתיהן, "בשל הנסיבות המדאיגות", וכותב כי הדבר אינו נוגד את המנהג.

תחת מכתבו של "הכתב והקבלה" מופיעה העתקה של מכתבו לגרמנית באותיות לטיניות, עם שילוב מספר מילים בעברית. ברישום זה נוסף המען: "לבית הכנסת... בדריזן".

הגאון רבי יעקב צבי מקלנבורג אב"ד קניגסברג (תקמ"ו-תרכ"ה), מגדולי רבני דורו המפורסמים. תלמיד מובהק של הגאון רבי עקיבא איגר. מראשוני הקמים להגן בכתיבתו על המסורת הנאמנה נגד הרפורמים. בספרו "הכתב והקבלה" הלך בעקבות הגר"א לשילוב תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, והשתמש רבות בספריו וכן בכתבי הגר"א שהיו לפניו בכת"י. סייע להדפסת כתבי הגר"א, ובייחוד כתביו בקבלה, ואף השתתף בחיבור הספר הביוגרפי על הגר"א "עליות אליהו". דרכו הייחודיות ומגמתו בפירושו "הכתב והקבלה", השפיעה על דרכו של ידידו הגאון מלבי"ם (אשר מילא את מקומו ברבנות קניגסברג) בפירושו הנודע לתורה ולתנ"ך.

[1] דף. 18 ס"מ בקירוב. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול. קרעים, ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

92. Letter from Rabbi Yaakov Tzvi Mecklenburg, Author of HaKetav VehaKabbalah – Directive During Epidemic: Women Should Avoid Attending Synagogue on Yom Kippur – Königsberg, 1857

Letter handwritten and signed by R. Yaakov Tzvi Mecklenburg, rabbi of Königsberg, author of HaKetav VehaKabbalah, instructing women not to attend the prayers in the synagogue on Yom Kippur, due to an outbreak of an epidemic in Driesen (Prussia; presently Drezdenko, Poland). Königsberg, 6th Tishrei (Ten days of repentance) 1857. German in Hebrew characters.

In this letter, apparently sent to the Driesen community, the HaKetav VehaKabbalah instructs that women should refrain from attending the Kol Nidrei prayers on Yom Kippur night, "due to the epidemic which has again broken out" (free translation from Yiddish). He instructs the women to pray at home, "due to the worrisome circumstances" and concludes that this is not in conflict with the accepted practice.

The letter of the HaKetav VehaKabbalah is followed by a transcription of the letter in German, with several words in Hebrew. In the transcription, the recipient is indicated: "To the synagogue… in Driesen".

R. Yaakov Tzvi Mecklenburg (1785-1865), rabbi of Königsberg, a foremost rabbi of his times. He was a close disciple of R. Akiva Eger. Through his writings, he was one of the first to defend faithful Judaism from the attacks of Reform. In his book HaKetav VehaKabbalah, he follows the Gaon of Vilna's approach of connecting the Written and Oral Torah, basing himself considerably on the books and writings of the Gaon which he had access to in manuscript. He assisted in publishing the writings of the Gaon of Vilna, especially on Kabbalah, and even participated in composing the biography on the Gaon named Aliyot Eliyahu. The unique style of the HaKetav VehaKabbalah commentary influenced the celebrated commentary to the Bible of his colleague, the Malbim (his successor as rabbi of Königsberg).

[1] leaf. Approx. 18 cm. Good condition. Stains. Folding marks. Tears, not affecting text.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

93. כתב–יד, חיבור על מסכתות מסדר קדשים – אירופה, אמצע המאה ה–18 – עדות חשובה על כתב–יד הגהות "חכמת שלמה" של המהרש"ל

כתב–יד, חידושי הלכה ואגדה על הש"ס ועל חלק מפרשיות התורה, מאת מחבר לא מזוהה. [אירופה, ראשית שנות הת"ק].

כתיבה אשכנזית רהוטה, בכתיבות מתחלפות (יתכן וחלק נכתב על ידי סופרו של המחבר). קטעים רבים נראים ככתיבה אוטוגרפית של מחבר, עם מחיקות ותיקונים, והגהות בשולי הגיליון. בכתב–היד חידושים על מסכתות ברכות, חולין, זבחים ומנחות. רוב החידושים בסוגיות מסדר קדשים. במספר מקומות פזורים חידושים על פרשיות התורה. למיטב ידיעתנו, חיבור זה לא נדפס.

בכתב היד מוזכרים מספר תאריכים משנות הת"צ. כמו כן, המחבר מפנה כמה פעמים לספרים "עומר מן" ו"ברכת הזבח" ["הרב בב"ז" = בעל ברכת זבח] שנדפסו בברלין תצ"ט. מכך עולה כי החיבור שלפנינו נתחבר בראשית שנות הת"ק.

המחבר, שלא הצלחנו לזהותו, היה מצאצאי מהרש"ל. בכתב–היד שלפנינו מופיעה עדות חשובה על גורל כתב–היד של הגהות "חכמת שלמה" למהרש"ל על התלמוד: "**שאני מזרעו של הגאון מהרש"ל, והספר חכמת שלמה לא הי'**[ה] **חיב**[ו]**ר בפני עצמו, רק הי'**[ה] **כתוב בגליון של הגמרות, כאשר ראיתי בעיני, שהי'**[ו] **עדיין תחת ידי שני כרכים סנהדרין ובבא בתרא וגיטין קדושין סוטה דפוס ווניצה** [ונציה] **ונכתוב בצידו כתיבת היד הגאון מהרש"ל, ונשרף בעו**[ו]**נ**[ו]**תי בק"ק קארשניק** [קראשניק] **עם כל הספרים שלי**" (דף ג/1 מהספירה הראשונה).

המחבר אף מספר על אסונות שאירעו לו: "ועוד לאלקים מיל[י]ן בדרוש זה, רק שבעו"ה מחמד עיני נשרף, ומה שאוכל לכתוב בעת צרתי אני כותב על הספר בדמע, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרתי די" (נב/1). באחד המקומות לא נמנע המחבר מלכסות על טעותו, וכותב: "טעיתי במה שכתבתי עד הנה" (נב/2). באחד המקומות מזכיר המחבר כתב–יד שראה בהיותו בקושטא: "וראיתי בקושטנטינא בבית הרב ר' חיים קמחי תוספת ר"י בכתיבת יד..." (לט/2).

בכמה מקומות מביא המחבר חידושי תורה ששמע מתלמידי חכמים נודעים ומגדולי ישראל, כגון: "ושמעתי תירוץ בשם הרב ה"ה מ' יצחק כהן מאיזמר" (ב/1 מהספירה השלישית; כפי הנראה כוונתו לרבי יצחק הכהן רפפורט אב"ד באיזמיר, בעל "בתי כהונה", מרבותיו של החיד"א); "ושמעתי מפי החכם השלם הרבני מ' חיים מאפטא שלמד בפראג" (יא/2); "והקשה הרבני מ' יעקב קראקווער מאמשטרדם בהיותו שם בשנת תפ"ח, והובא בספר בית יהודא שנדפס ע"י ר' ליב מגולאגי" (טז/1; צ"ל בספר קול יהודה, אמשטרדם תפ"ט, ראה שם בדף לז/2); "כמדומה לי שאומרים זה בשם הרב הדרשן ר' פלק מלבוב" (נג/2).

המחבר מרבה להביא לאורך כל חיבורו מבנו "המופלא" רבי משה. כמו כן, הוא מביא קושיא מנכדו "המופלא החתן מהור"ר ישראל איסרל נ"י" (י/2).

בראש העמוד הראשון (שנותר ריק), מופיע הכיתוב: "הסכמה" (מסתבר שהמחבר התכוון להעתיק כאן הסכמה שקיבל על חיבורו, ומכאן שכוונתו היתה להדפיס את הספר).

[1], ב–ה, [1], א–מב, [1], מג–נד, נז–סד; א–ו דף. סך הכל 75 דף (מהם 136 עמודים כתובים). 20 ס"מ. + [4] דפים בכתב–יד (7 עמודים כתובים), בגודל קטן יותר, שנמצאו בין דפי כתב–היד. מצב בינוני–גרוע. כתמים, בהם כתמי רטיבות. קרעים ובלאי. קרעים חסרים בשולי דפים רבים, עם פגיעה בטקסט. סימני עש. דפים וקונטרסים מנותקים. ללא כריכה.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

93b

93a

I heard from R. Chaim of Apta who studied in Prague" (p. 11b); "And R. Yaakov Krakower of Amsterdam raised the following difficulty when he was there in 1728, and it is quoted in Beit Yehuda printed by R. Leib of Głogów" (p. 16a; i.e. the book Kol Yehuda, Amsterdam 1729, see there p. 37b); "It seems to me that this was said in the name of the preacher R. Falk of Lviv" (p. 53b).

Throughout his composition, the author repeatedly quotes his "exceptional" son R. Moshe. Likewise, he brings a difficulty raised by his grandson "the exceptional groom R. Yisrael Isserl" (p. 10b).

The first page (otherwise blank) bears the heading: "Approbation" (the author presumably intended to copy an approbation he received to his work on this page, which indicates that he intended to publish the work).

[1], 2-5, [1], 1-42, [1], 43-54, 57-64; 1-6 leaves. Altogether 75 leaves (136 written pages). 20 cm. + [4] smaller manuscript leaves (7 written pages), found between the leaves of the manuscript. Fair-poor condition. Stains, including dampstains. Tears and wear. Marginal open tears to many leaves, affecting text. Worming. Detached leaves and gatherings. Without binding.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

93. Manuscript, Composition on the Tractates of Order Kodashim – Europe, Mid-18th Century – Important Testimony Regarding the Manuscript of Chochmat Shlomo by the Maharshal

Manuscript, halachic and Aggadic novellae on the Talmud and on several Torah portions, by an unidentified author. [Europe, ca. mid-18th century].

Cursive Ashkenazic script, in different hands (part of the manuscript may have been written by the author's scribe). Many sections appear to have been written by the author, with deletions, emendations and marginal glosses. The manuscript comprises novellae on Tractates Berachot, Chullin, Zevachim and Menachot. Most of the novellae pertain to Talmudic topics in Order Kodashim. Novellae on the Torah portions appear in several places. To the best of our knowledge, this composition was never published.

The manuscript mentions several dates from the 1730s. Furthermore, the author refers several times to the books Omer Man and Birkat HaZevach, which were published in Berlin in 1739. It therefore appears that this work was composed in the 1740s.

The author, whom we were unable to identify, was a descendant of the Maharshal. This manuscript contains an important testimony on the fate of the manuscript of the Chochmat Shlomo glosses on the Talmud, by the Maharshal: "**I am a descendant of the Maharshal, and the book Chochmat Shlomo was not an independent composition, rather it was written in the margins of Talmud volumes, as I personally witnessed, since I had in my possession two volumes of Sanhedrin, Bava Batra, Gittin, Kiddushin, Sotah, printed in Venice, with glosses in the margins handwritten by the Maharshal, and they were unfortunately burnt in Kraśnik with all my books**" (p. 3a of the first sequence).

The author also relates of other tragedies which occurred to him: "…unfortunately, my heart's delight was burned, and what I am capable of writing during the time of my troubles, I am recording in the book with tears, and may He who has said to His world 'enough', say so to my trouble" (p. 52a). In one place, the author did not hesitate to admit to his mistake, and wrote: "I was mistaken in what I wrote until now" (p. 52b). In one place, the author mentions a manuscript he saw in Constantinople: "And I saw in Constantinople in the home of R. Chaim Kimchi a manuscript Tosafot Ri…." (p. 39b).

In several places, the author quotes Torah novellae he heard from prominent Torah scholars and leaders: "And I heard an answer in the name of R. Yitzchak Kohen of Izmir" (p. 2a of the third sequence; presumably referring to R. Yitzchak HaKohen Rappaport Rabbi of Izmir, author of Batei Kehunah, a teacher of the Chida); "And

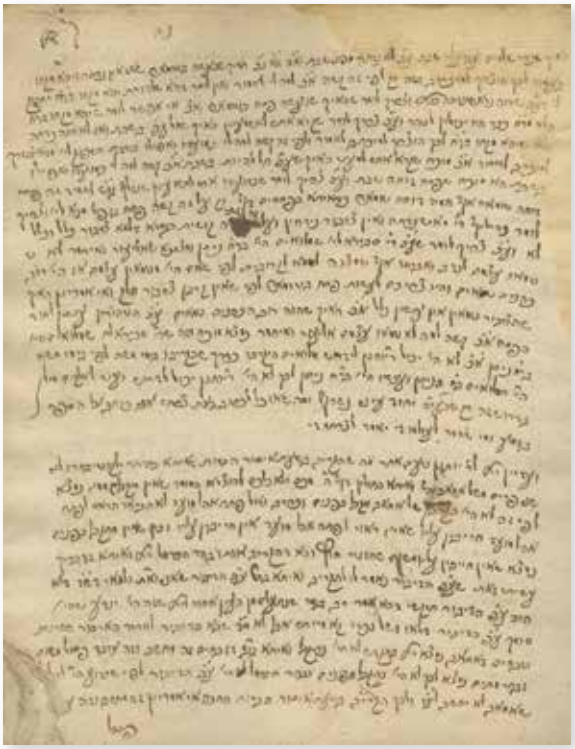

93c

94. מכתב הגאון הנצי"ב – על ישיבת וולוז'ין – חשון, תרמ"ט – "...ישיגו ברכה מרובה, והיתה להם זכות התורה... למשמרת מכל דבר רע"

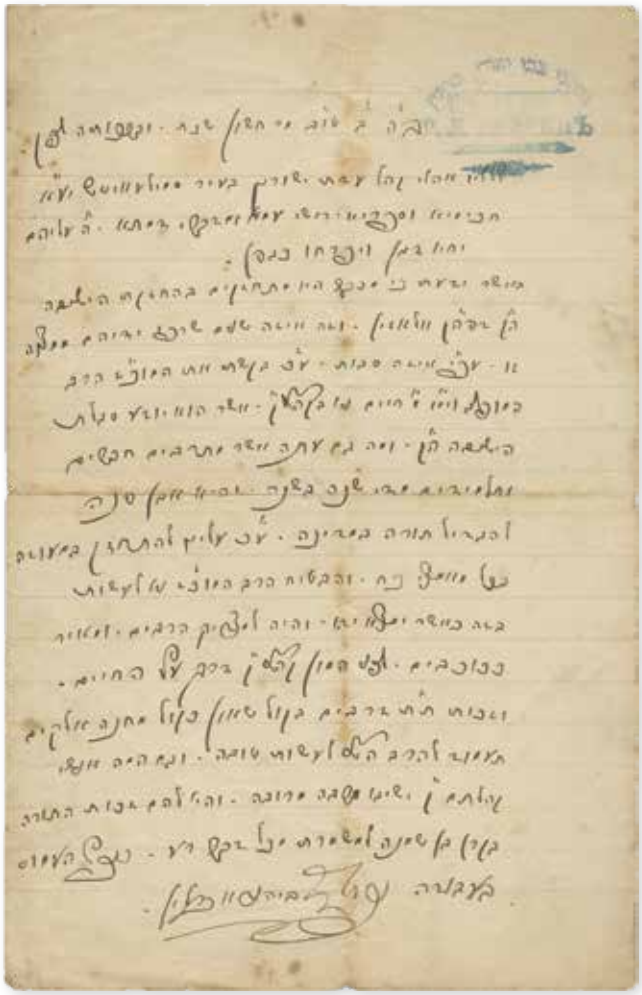

94

מכתב (19 שורות) בכתב-ידו ובחתימתו של הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, ראש ישיבת וולוז'ין. חשון [תרמ"ט 1888].

נשלח לקהילת סמילוביץ, עם שד"ר מיוחד שנשלח לעיר לחזק את עזרת בני העיר לישיבת וולוז'ין: "**...באשר ידעתי כי מכבר היו מתחזקים בהחזקת הישיבה הק' דפה"ק וולאזין, וזה איזה שנים שרפו ידיהם ממצוה זו... ע"כ בקשתי את המוכ"ז הרב המופלג וי"א מ' חיים נ"י... אשר הוא יודע סגלת הישיבה הק'**". הנצי"ב כותב על מעלת הישיבה ועל התרחבותה בתלמידים נוספים: "**ומה גם עתה אשר מתרבים חדשים ותלמידים מדי שנה בשנה, שהיא אבן פינה להגדיל תורה במדינה – ע"כ עלינו להתחזק במעוזה בכל מאמצי כח... וזכות ת"ת** [תלמוד תורה] **דרבים בקול שאון כקול מחנה אלקים, תעמוד להרב הנ"ל לעשות טובה, וגם המה אנשי קהלתם ישיגו ברכה מרובה, והיתה להם זכות התורה... למשמרת מכל דבר רע**". הנצי"ב חותם כדרכו באותן שנים: "**כנפש העמוס בעבודה – נפתלי צביהודא ברלין**" [כידוע, נהג הנצי"ב לחבר בחתימתו את האות י' האחרונה של שמו צבי עם האות י' הראשונה של שמו יהודה].

הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין – הנצי"ב מוולוז'ין (תקע"ז-תרנ"ג), מגדולי גאוני דורו, חתנו של הגאון רבי יצחק מוולוז'ין וממלא מקומו בראשות הישיבה במשך עשרות שנים. אביו, רבי יעקב ברלין ממיר (תקנ"ד-תרכ"ח), עלה לירושלים בשנת תרי"ד והיה מראשי ומנהיגי קהילת ה"פרושים" בעיר. הנצי"ב מוולוז'ין נודע בהתמדתו ובגאונותו הרבה. במשך עשרות שנים הנהיג ברמה, במסירות ובאהבה את ישיבת וולוז'ין, שהיתה "בית היוצר" המרכזי לגדולי התורה שפיארו את יהדות ליטא, רוסיה ופולין. באישיותו האצילית ובלמדנותו העמוקה והיסודית העמיד דורות של תלמידי חכמים גדולי-עולם, ראשי ישיבות, דיינים ורבני ערים. היה מעורב בהנהגת הציבור ודעתו היתה סמכותית ומכרעת בכל עניני הקהילות ברוסיה וליטא. כמו כן, היה משיב תשובות בהלכה לרבנים רבים שפנו לקבל את הכרעותיו. בשל העומס הרב שהיה מוטל על כתפיו היה רגיל לחתום את מכתביו במילים: "העמוס בעבודה". חיבר ספרים רבים: "העמק שאלה" – חידושים על ה"שאילתות"; "העמק דבר" על התורה; שו"ת "משיב דבר"; חידושי הש"ס ופירושים על מדרשי ההלכה: מכילתא, ספרא וספרי.

[1] דף. 21 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וסימני קיפול.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

94. Letter from the Netziv – Regarding the Volozhin Yeshiva – Cheshvan, 1888 – "…They Will Attain Much Blessing, and the Merit of Torah Will Serve for Them… as a Protection from All Harm"

Letter (19 lines) handwritten and signed by R. Naftali Tzvi Yehuda Berlin, dean of the Volozhin yeshiva. Cheshvan [1888].

Addressed to the Smilovitch (Smilavichy) community, sent with a special emissary who went there to strengthen the community's support for the Volozhin yeshiva: **"…since I know that in the past they have been supporters of the Volozhin yeshiva, and in recent years they have neglected this good dead… therefore I asked the bearer of this letter, the outstanding rabbi, R. Chaim… who is aware of the prominence of the yeshiva"**. The Netziv then describes the virtues of the yeshiva and its growth with the acceptance of additional students: **"Especially since now new students join every year, and it is the cornerstone of Torah development in this country – therefore one must strengthen this stronghold with every effort… and the merit of the Torah study of the multitudes… will stand for this rabbi to do good, and also the members of the community will attain much blessing, and the merit of Torah will serve for them… as a protection from all harm"**. The letter is signed with the Netziv's customary signature from those years: "**One who is laden with work – Naftali Tzvi Yehuda Berlin**".

R. Naftali Tzvi Yehuda Berlin – the Netziv of Volozhin (1817-1893), a foremost and outstanding Torah scholar of his generation, was the son-in-law of R. Yitzchak of Volozhin and his successor as dean of the yeshiva for decades. His father, R. Yaakov Berlin of Mir (1794-1868), immigrated to Jerusalem in 1854 and was one of the leaders of the Prushim community in Jerusalem. Known for his great diligence and brilliance, the Netziv led the Volozhin yeshiva with devotion and love for many years, until the yeshiva became the main breeding ground for Torah leaders who were the glory of Lithuanian, Russian and Polish Jewry. With his noble personality and profound, thorough erudition, he produced generations of eminent Torah scholars, yeshiva deans, dayanim and rabbis. He was also engaged in public leadership and his opinion was conclusive on all community matters in Russia and Lithuania. He responded to halachic queries which many rabbis sent to him, customarily signing his letters in those years as "one who is laden with work". He composed many books, including Hamek She'ala – novellae on She'iltot; Hamek Davar on the Torah; Responsa Meshiv Davar; Talmudic novellae and commentaries on Halachic midrashim: Mechilta, Sifra and Sifrei.

[1] leaf. 21 cm. Good-fair condition. Stains and folding marks.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

95. מכתב סמיכה והמלצה לרבנות מהגאון רבי רפאל שפירא מוולז'ין

מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של הגאון רבי רפאל שפירא ראש ישיבת וולוז'ין. [וולוז'ין?], סיון תרע"ה [1915].

מכתב סמיכה והמלצה על רבי מאיר ליפמן בן ר' יצחק אליהו - רב בק"ק גרוזד. רבי רפאל כותב עליו "**כי הוא גדול בתורה, בחריפות ובקיאות בגמרא ופוסקים... וראוי הוא לשמש ברבנות בעיר גדולה...**". רבי רפאל חותם: "**כ"ד הכו"ח** [כה דברי הכותב וחותם] **לכבוד התורה ולומדי'**[ה] **רפאל שפירא מוולאזין**".

רבי רפאל שפירא (תקצ"ז-תרפ"א), אב"ד וולוז'ין וראש ישיבת וולוז'ין, בנו של רבי אריה ליב אב"ד קובנא וחתנו של הנצי"ב מוולוז'ין. נודע בגאונותו ובהתמדתו. בשנים תרכ"ה-תרמ"א כיהן בראשות ישיבת וולוז'ין יחד עם חותנו הנצי"ב. לאחר מכן כיהן ברבנות בוברויסק וברבנות ערים נוספות. בשנת תרנ"ט, כשהוקמה הישיבה מחדש, חזר לוולוז'ין ונתמנה בה לאב"ד ור"מ. במלחמת העולם הראשונה גלה למינסק, שם הרביץ תורה כחמש שנים עד פטירתו [המכתב שלפנינו נכתב בשנה הראשונה של ימי המלחמה, לא ברור לנו האם נכתב עוד בוולוז'ין, קודם שיצא רבי רפאל לגלות, או שנכתב בזמן נדודיו]. חידושי תורתו ותשובותיו נדפסו בשלושת חלקי ספרו "תורת רפאל". חתנו הוא הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק, רבה של בריסק, בעל "חידושי רבינו חיים הלוי".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב בינוני. קרעים בקפלי הנייר (ללא פגיעה בטקסט) ששוקמו בתחילה בנייר דבק חומצי, ולאחר מכן עברו שיקום מקצועי. כתמים כהים מנייר הדבק.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

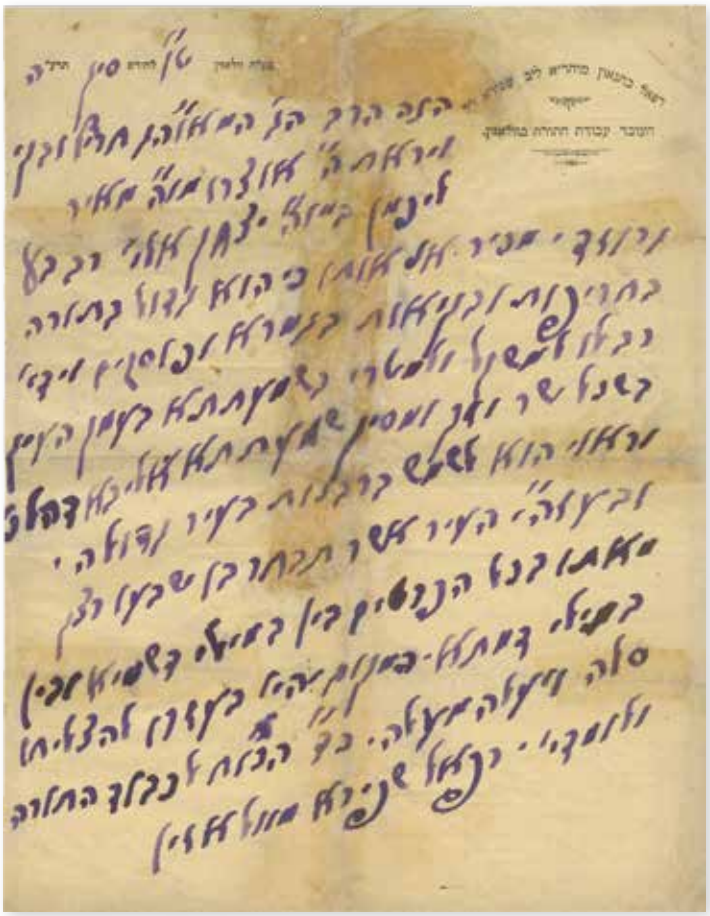

95

95. Letter of Rabbinic Ordination and Recommendation for a Rabbinic Position from Rabbi Refael Shapiro of Volozhin

Letter handwritten and signed by R. Refael Shapiro, dean of the Volozhin yeshiva. [Volozhin?], Sivan 1915.
Rabbinic ordination and recommendation for R. Meir Lipman son of R. Yitzchak Eliyahu – rabbi in Gruzd (Gruzdžiai). R. Refael praises him as a "**prominent Torah scholar, sharp and well-versed in Talmud and halachic literature… and he is fitting to serve as rabbi of a large city…**". R. Refael signed: "**So are the words of one who writes and signs in honor of the Torah and those who study it, Refael Shapiro of Volozhin**".
R. Refael Shapiro, rabbi and dean of Volozhin (1837-1921), was the son of R. Aryeh Leib Rabbi of Kovno and son-in-law of the Netziv of Volozhin. He was renowned for his genius and diligence. In the years 1865-1881, he served as dean of the Volozhin yeshiva alongside his father-in-law the Netziv. He then went to serve as rabbi of Babruysk and other places. In 1899, when the yeshiva was reopened, he returned to Volozhin and was appointed rabbi and dean. During WWI, he fled to Minsk, where he taught Torah for some five years until his passing (this letter was written within the first year of the war, and it is unclear whether it was written in Volozhin, before R. Refael went into exile, or during the course of his wanderings). His novellae and responsa were published in the three parts of his book Torat Refael. His son-in-law was R. Chaim HaLevi Soloveitchik, rabbi of Brisk, author of Chiddushei Rabbenu Chaim HaLevi.
[1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Fair condition. Tears to folds (not affecting text), repaired at first with acidic tape, and later professionally. Dark stains from tape.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

96

96. מכתב מה"חפץ חיים" – ברכות "פיל גליק און געזונד, פרנסה והצלחה מרובה" וברכות לחג הפסח – ניסן תרצ"ג – שנתו האחרונה של ה"חפץ חיים"

מכתב בחתימת ידו של רבי "ישראל מאיר הכהן" בעל ה"חפץ חיים". ראדין, ניסן תרצ"ג [1933].
מכתב ארוך (ביידיש) שנשלח ע"י ישיבת ראדין אל משפחת נדיבים מפילדלפיה, ארה"ב. כתוב במכונת כתיבה, וחתום בחתימת יד קדשו של ה"חפץ חיים". ה"חפץ חיים" מודה להם על תמיכתם בישיבה בתקופותיה הקשות, ומברך אותם "**זאל אייך דער עוויגער געבן פיל גליק און געזונד, פרנסה והצלחה מרובה אין אלע אייערע אונטערגעמונגען** [=שהנצחי (הקב"ה) יתן לכם מלא אושר ובריאות, פרנסה והצלחה מרובה בכל מעשי ידיכם]... **כנפשם וכנפש המכבדם ומברכם בחג כשר ושמח – ישראל מאיר הכהן**".
הגאון הצדיק רבן של ישראל, רבי ישראל מאיר הכהן מראדין (תקצ"ט-תרצ"ג, אוצר הרבנים 12262), שנודע שמו בישראל על שם ספרו הראשון "חפץ חיים", ראש ישיבת ראדין ומחבר ספרי הלכה ומוסר רבים: "משנה ברורה", "שמירת הלשון" "אהבת חסד" ועוד עשרות ספרים. לפנינו מכתב ממחצית השנה האחרונה לימי חייו, בהיותו למעלה לגיל 90.
[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 28 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. קרע חסר קטן בפינת הדף.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

96. Letter from the Chafetz Chaim – Blessings for "An Abundance of Happiness and Good Health, Livelihood and Much Success" and Passover Wishes – Nissan 1933 – The Chafetz Chaim's Final Year

Letter signed by R. "Yisrael Meir HaKohen", author of Chafetz Chaim. Radin (Radun), Nissan 1933.
Lengthy letter (in Yiddish) from the Radin yeshiva, addressed to a family of philanthropists in Philadelphia, United States. Typewritten, with the handwritten signature of the Chafetz Chaim. The Chafetz Chaim thanks them for their support of the yeshiva in its difficult times, and blesses them "**May the Eternal one give you an abundance of happiness and good health, livelihood and much success in all your endeavors… Blessing you with a kosher and joyous festival – Yisrael Meir HaKohen**".
R. Yisrael Meir HaKohen of Radin (1837-1933; Otzar HaRabbanim 12262), leader of the Jewish people, was widely known by the name of his first book, the Chafetz Chaim. He was the dean of the Radin yeshiva and authored many halachic and ethical works: Mishnah Berurah, Shemirat HaLashon, Ahavat Chessed and dozens more. This letter was written in the final six months of his life, when he was over 90 years old.
[1] leaf, official stationery. 28 cm. Good condition. Folding marks. Small open tear to corner.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

97. מכתב "שנה טובה" עם ברכות מהמשגיח רבי ירוחם ליבוביץ – מיר, אלול תרפ"ו – "בכוח"ט... לחיים טובים ומתוקים, שנת מנוחה שלמה ושלום השקט"

מכתב (15 שורות) בכתב-ידו וחתימתו של הגאון הצדיק, המשגיח, רבי ירוחם ליבוביץ. מיר, [אלול תרפ"ו 1926].

נשלח אל רבי יוסף שו"ב מנהל "ועד הישיבות" בווילנא, שקרא לו לבוא ל"אסיפת הרמי"ם" לחיזוק המגביות לטובת ה"ועד". המשגיח כותב לו על הקושי לעזוב את הישיבה וזיכוי הרבים בעיצומו של חודש אלול: "**...בטח מובן לו כי קשה לפני לע"ע [לעת עתה] לעזוב את הרבים הקדוש...**", ולכן הוא מציע דרך אחרת לחיזוק המגביות. בחתימת המכתב מסיים המשגיח בברכות לשנה טובה: "**ידידו עוז דו"ש** [דורש שלומו]**, מברכו בכוח"ט בססצ"ג** [בכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים] **לאלתר לחיים טובים ומתוקים, שנת מנוחה שלמה ושלום השקט... י' ליוואוויץ**".

הגאון הצדיק רבי ירוחם הלוי ליבוביץ (תרל"ה-תרצ"ו), מגדולי המחנכים וחכמי המוסר בדורו. תלמיד "בית התלמוד" בקלם, ומורו ורבו של רבי יחזקאל לווינשטיין. כיהן כמנהל רוחני ("משגיח") בישיבות ליטא, ישיבת ראדין ועוד. עיקר שדה פעולתו היה בשמשו עשרות שנים כמנהל רוחני בישיבת מיר, אותה ניווט בנדודי הישיבה לפולטובה בתקופת מלחמת העולם הראשונה. לאחר חזרת הישיבה לעיר מיר, היה הוא הכוח המרכזי בכינון הישיבה מחדש, ובהעמדת תלמידים מובהקים מגדולי הדור. רבים מגדולי ראשי הישיבות בדורנו היו מתלמידיו המובהקים, והיו נוהגים לכנותו בשם "אדמו"ר" [אדוננו מורנו ורבינו], בהם: הגאון רבי חיים שמואלביץ, הגאון רבי אריה ליב מאלין (שהיה מעורכי ספרי שיחותיו "חבר מאמרים", "דעת חכמה ומוסר") ועוד.

במכתב שלפנינו מספר רבי ירוחם על הקושי לעזוב את הרבים הפוקדים את הישיבה בימי חודש אלול: "קשה לפני לעת עתה לעזוב את הרבים הקדוש...". בדבריו אלו הוא מתייחס לתופעה שהייתה חוזרת על עצמה מדי חודש אלול בישיבת מיר, כאשר רבים מבוגריה היו מתקבצים מרחבי תבל ובאים אל הישיבה, לעסוק בעבודת השם, בלימוד התורה ולימוד המוסר בימי חודש אלול. רבים מהם היו נשארים להתפלל עם בני הישיבה בימים הנוראים. רבי ירוחם היה מנצח על האווירה הרוחנית הגבוהה ששררה בישיבה בימים אלו, והיה עסוק בימים אלו למעלה מראש. בחודש אלול היה רבי ירוחם מוסר שתי שיחות התעוררות נוספות בכל שבוע, מלבד שיחות פרטיות ארוכות שהיה משוחח עם תלמידיו האורחים ועם תלמידי הישיבה. בדרכים שונות היה ר' ירוחם מעודד את התופעה של הגעת הבוגרים, ואף היה דואג לכל הבאים בסידור מקומות ישיבה נוספים בהיכל הישיבה (עדויות רבות על כך, ראה במאמר זאב פלדמן, "ימים נוראים בהיכלה של מיר", לקראת שבת, גליון 409, ערב ראש השנה תשפ"א, עמ' 13-10).

ר' ירוחם קירב במיוחד את הבאים מארצות מרכז-אירופה אל הישיבה, ומסר להם "וועדים" מיוחדים, בהם השריש את יסודות האמונה והחשיבה התורנית העמוקה של ישיבות ליטא (משיחות

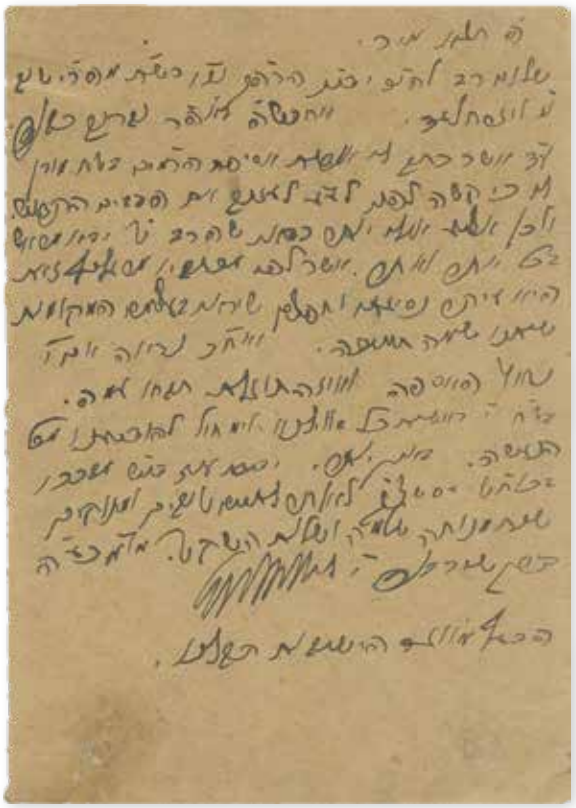

97a

אלו נדפסו חמשת חלקי "דעת תורה"). הרב וולבה שהיה מצעירי תלמידיו כותב עליו בהקדמת ספרו הנודע "עלי שור": "...מחיצה עבה מבדלת בין עולם התורה לעולם אשר בחוץ. העומד בחוץ, אף אם הוא שומר תורה ומצוות, אין לו ציור ומושג מהפלא המתחולל בפנים... וכיצד נראה אדם התורה כשהוא נהפך לאיש אחר? בוא נא אתי - ידידי הקורא, נצעדה 'עלי שור' על החומה 'להסתכל ביפיו של בן פורת עלי עין'... מחבר ספר זה - בהיותו צעיר לימים, רוח סערה הביאתו לתוך מחיצת האדם הגדול בענקים, אדמו"ר מאור עינינו, מחיה מתים במאמריו, מרן ר' ירוחם הלוי... בישיבת מיר... ומבשרו חזה מהו טל התחיה של תורת האדם וחיי האדם הגדול למי שזכה להסתופף בצלו...".

גלויית דואר. 10.5×15 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים. קרע קל בשוליים. בול. חותמות דואר מה-21 ו-22 באוגוסט 1926.

פתיחה: $3000
הערכה: $4000-5000

97b

97. Letter of Good Year Wishes with Blessings from Rabbi Yerucham Levovitz – Mir, Elul 1926 – "With a Good Inscription and Sealing… For a Good and Sweet Life, a Year of Absolute Serenity and Tranquil Peace"

Letter (15 lines) handwritten and signed by R. Yerucham Levovitz. Mir, [Elul 1926].

Addressed to R. Yosef Shub, director of Vaad HaYeshivot in Vilna, who invited him to attend a conference of yeshiva deans with the purpose of bolstering the fundraising on behalf the Vaad. R. Yerucham writes of the difficulties in abandoning the yeshiva during the month of Elul: "**…he surely understands that it is difficult for me at this point to abandon the many…**", and he therefore suggests a different way of strengthening the fundraising.

R. Yerucham concludes the letter with blessings for a good year: "**His good friend, who seeks his wellbeing, blesses him with a good inscription and sealing in the book of complete Tzaddikim, immediately for a good and sweet life, a year of absolute serenity and tranquil peace… Y. Levovitz**".

R. Yerucham HaLevi Levovitz (1875-1936), a foremost educator and mussar leader of his generation. A student of the Beit HaTalmud of Kelm, teacher of R. Yechezkel Levenstein. He served as mashgiach in Lithuanian yeshivot, the Radin yeshiva and others. His most significant position was his long tenure as mashgiach of the Mir yeshiva, directing it during its escape to Poltova during WWI. After the yeshiva returned to Mir, he was the driving force behind the rebuilding the yeshiva, and in edifying students who would serve as the Torah leaders of the next generation. His close disciples, who referred to him as "Admor", later became the prominent yeshiva deans of our times, such as R. Chaim Shmulevitz, R. Aryeh Leib Malin (who was one of the compilers of his books of lectures Chavar Maamarim, Daat Chochma UMussar) and others.

He showed special care for students from central Europe, and gave them special mussar classes, in which he imbued them with the tenets of faith and the profound Torah thinking characteristic of Lithuanian yeshivot (these lectures were published in the five volumes of Daat Torah). R. Wolbe, who was one of his youngest disciples, writes about him in his preface to his famous book, Alei Shur: "…how does a Torah man look, after becoming a different person? Come with me… and see the beauty… The author of this book, in his youth… was brought close to a giant among men, the light of our eyes, who resurrects the dead with his speech, R. Yerucham HaLevi… in the Mir Yeshiva…".

Postcard. 10.5 x 15 cm. Good condition. Minor stains. Minor marginal tear. Postage stamp. Postmarks from the 21st and 22nd of August, 1926.

Opening price: $3000
Estimate: $4000-5000

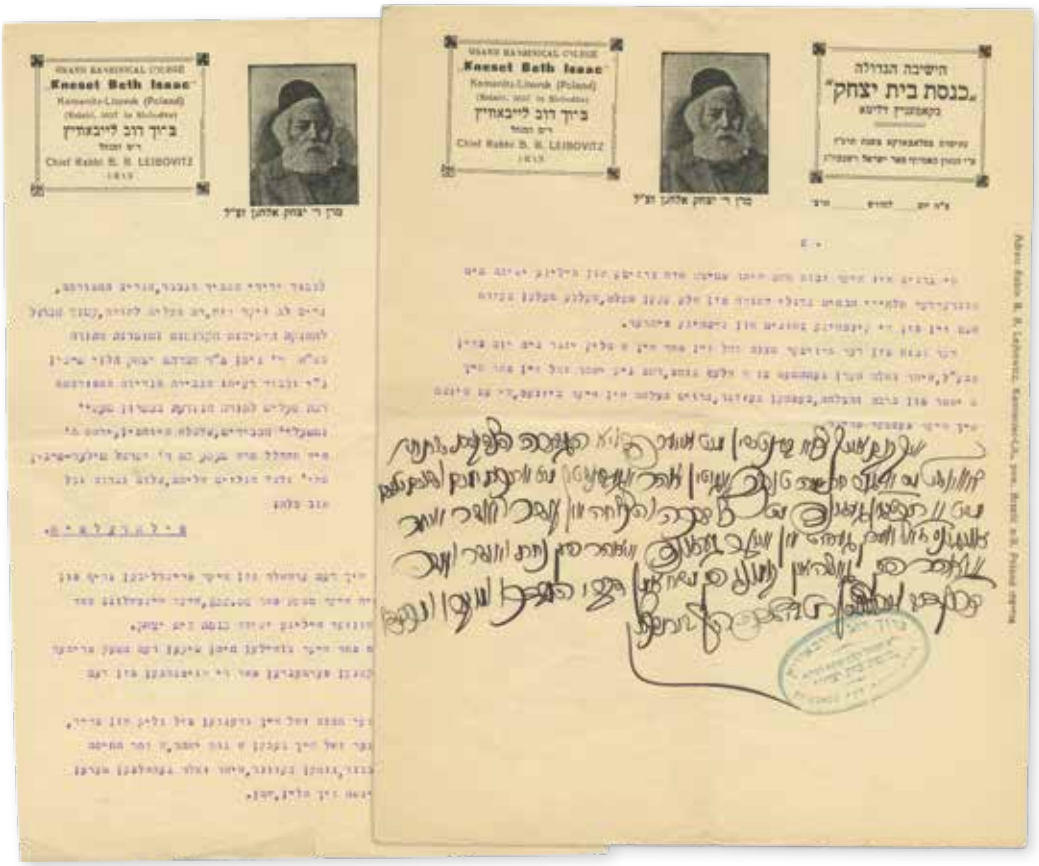

98

98. מכתב שנה טובה מהגאון רבי ברוך בער ליבוביץ – קמניץ, תשרי תרצ"ה – "גמר חתימה טובה, שנה טובה עם אריכות ימים ושנים טובות"

מכתב מהגאון רבי ברוך דוב ליבוביץ ראש ישיבת כנסת בית יצחק בקמניץ דליטא. [קמניץ], תשרי תרצ"ה [1934].
מכתב ארוך (ביידיש) עם ברכות לשנה טובה, שנשלח ע"י ישיבת קמניץ אל משפחת נדיבים מפילדלפיה, ארה"ב. רוב המכתב במכונת כתיבה. בסיומו קרוב ל-6 שורות בכתב-יד קדשו וחתימתו של ראש הישיבה, עם ברכות חמות ולבביות ביידיש ובעברית: "**איך קום אייך צוא בענטשין... א גמר חתימה טובה אגוטין יאהר... מיט אריכות ימים ושנים טובים מיט א ריכטיגין געזונד מיט כל ברכה והצלחה און עושר ואושר** [=אני בא לברך אתכם... גמר חתימה טובה, שנה טובה... עם אריכות ימים ושנים טובים, עם בריאות איתנה, עם כל ברכה והצלחה, עושר ואושר]... **דברי המברכו ומוקירו ומכבדו ברוך דוב לייבאוויץ ר"מ בישיבה הק' בית יצחק**".
הגאון הקדוש רבי ברוך דוב (בער) ליבוביץ (תרכ"ד-ת"ש), בעל 'ברכת שמואל', מגדולי מרביצי התורה בדורו. מתלמידי הגר"ח מבריסק בישיבת וולוז'ין. חתן הגאון רבי אברהם יצחק צימרמן אב"ד הלוסק. כאשר עבר חותנו לכהן בקרמנצוג, מילא את מקומו ברבנות הלוסק והקים בה ישיבה. לאחר י"ג שנה הוזמן לכהן כראש ישיבת "כנסת בית יצחק" בסלבודקה. בתקופת מלחמת העולם הראשונה נדד עם ישיבתו למינסק, לקרמנצוג ולווילנא, עד שלבסוף הקים אותה בקמניץ. בעל 'ברכת שמואל' על סוגיות הש"ס. תורתו שבעל-פה ושבכתב היא מאבני היסוד של הלימוד הישיבתי המעמיק.
[2] דף, נייר מכתבים רשמי. 29 ס"מ. מצב טוב. קרעים קלים בשוליים וסימני קיפול.

פתיחה: $1200
הערכה: $2000-3000

98. Letter of Good Year Wishes from Rabbi Baruch Ber Leibowitz – Kamenitz, Tishrei 1934 – "A Good Final Sealing, a Good Year and Longevity"

Letter from R. Baruch Ber Leibowitz dean of the Knesset Beit Yitzchak yeshiva in Kamenitz (Kamenets). [Kamenitz], Tishrei 1934.
Lengthy letter (in Yiddish) with blessings for a good year, sent by the Kamenitz yeshiva to a family of philanthropist in Philadelphia, United States. The typewritten letter concludes with close to 6 lines handwritten and signed by R. Baruch Ber Leibowitz, the yeshiva dean, with warm and hearty blessings in Yiddish and Hebrew: "**wishing you a good sealing for a good year… with longevity and good years, good health and all the blessings and success, wealth and happiness… One who blesses him and respects him, Baruch Dov Leibowitz dean of the Beit Yitzchak yeshiva**".
R. Baruch Dov (Ber) Leibowitz (1864-1940), author of Birkat Shmuel, taught many disciples. He was a disciple of R. Chaim of Brisk in the Volozhin yeshiva, and the son-in-law of R. Avraham Yitzchak Zimmerman Rabbi of Hlusk. After his father-in-law went to serve as rabbi of Kremenchuk, he succeeded him in Hlusk and established a yeshiva. After a 13-year tenure, he was asked to head the Knesset Beit Yitzchak yeshiva in Slabodka. During WWI, he wandered with the yeshiva to Minsk, Kremenchuk and Vilna, finally settling in Kamenitz. He authored Birkat Shmuel on Talmudic topics. His writings are classic works of in-depth yeshiva Torah study.
[2] leaves, official stationery. 29 cm. Good condition. Minor tears to margins and folding marks.

Opening price: $1200
Estimate: $2000-3000

99. מכתב מהגאון רבי חיים עוזר – המלצה על רבי שמואל עהרנפלד, מצאצאי ה"חתם סופר", שנמלט ממטרסדורף לארה"ב – ווילנא, חשוון תרצ"ט

מכתב ארוך (16 שורות) בכתב-ידו ובחתימתו של הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי. ווילנא י"ז חשון תרצ"ט [1938].
נשלח אל "ידידי הרבנים הגאונים העומדים בראש אגודת הרבנים דארה"ב וקנדא". בתחילת המכתב מבקש רבי חיים עוזר וממליץ כי יעזרו לרבי שמואל הייפלפרין מרבני ביאליסטוק (נכד ה"עונג יו"ט" ובנו של רבי חיים נפתלי הרץ מביאליסטוק) שנקלע למשבר כלכלי ונסע לארה"ב לגיוס כספים. בהמשך המכתב כותב רבי חיים עוזר כי ראוי ש"אגודת הרבנים" תעזור לגאון רבי שמואל עהרנפלד אב"ד מטרסדורף (מטרסבורג Mattersburg), שנמלט באותה תקופה לארה"ב, מאימת השלטון הנאצי שכבש את אוסטריה: "**יחד עם זה הנני לבקשם בגלל הרה"ג מוהר"ר שמואל עהרענפעלד שליט"א האב"ד מאטערסדארף, שהיה מוכרח לעזוב את מקומו ונסע לאמריקא, ושמעתי עליו שאדם גדול הוא בתורה ויראה, והנהו מגזע היחס והמעלה, ממשפחת החתם סופר זצ"ל, וראוי מאד לקרבו ולהשתדל לטובתו כפי האפשרות בנוגע למשמרת רבנות או שאר משרה בקודש, ומובטחני שיעשו מה שביכלתם...**".
הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי (תרכ"ג-ת"ש), גדול דורו ורבן של כל בני הגולה. בנו של רבי דוד שלמה גרודז'נסקי אב"ד איביה. נודע מילדותו בגאונותו המפליאה. בגיל 11 נכנס ללמוד בישיבת וולוז'ין והיה מתלמידי הגר"ח מבריסק. בגיל 24 נתמנה לרב ומו"צ בווילנא, על מקום חותנו רבי אליהו אליעזר גרודננסקי מו"צ בווילנא, חתנו של רבי ישראל מסלנט. מגיל צעיר נשא רבי חיים עוזר בעול הציבור, ודעתו הכריעה במשך קרוב לחמישים שנה בכל השאלות הציבוריות שעלו על הפרק בכל תפוצות ישראל. עם כל טרדותיו הרבות בענייני ציבור עולמיים, עסק רבות בטובתם של יתומים ואלמנות, והיה מטפל בהם ודואג לכל צרכיהם. רבי חיים עוזר התבטא על כך לעת זקנותו: "...בצעירותי חשבתי כי העיקר הוא לחדש חדושים ולהרבות בספרים. עכשיו אני מבין כי חיבורי ספרים הם כצעצועים מול עזרת אלמנות ויתומים" (הגאון רבי משה שמואל שפירא בהספדו על החזון איש, קובץ הבאר, גליון ו, עמ' 41). רבי חיים עוזר נשא על לבו את צרכי בני הישיבות והרבנים הפליטים מרוסיה, ודאג לסייע להם בכל מה שאפשר. הוא טיפל גם בענייני רבנים וישיבות בארץ ישראל, אנגליה וארצות אחרות. במכתב שלפנינו מתגלית מסירותו ונסיונו להפעיל את השפעתו בארצות הברית לטובת רב נכבד (אשר כפי שעולה מן המכתב לא היה ממכריו הקרובים), שנאלץ להגר לשם מאימת הצוררים הנאצים.
[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 28.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים קלים וסימני קיפול.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

99. Letter from Rabbi Chaim Ozer – Recommendation for Rabbi Shmuel Ehrenfeld, Descendant of the Chatam Sofer, Who Escaped from Mattersdorf to the United States – Vilna, Cheshvan 1938

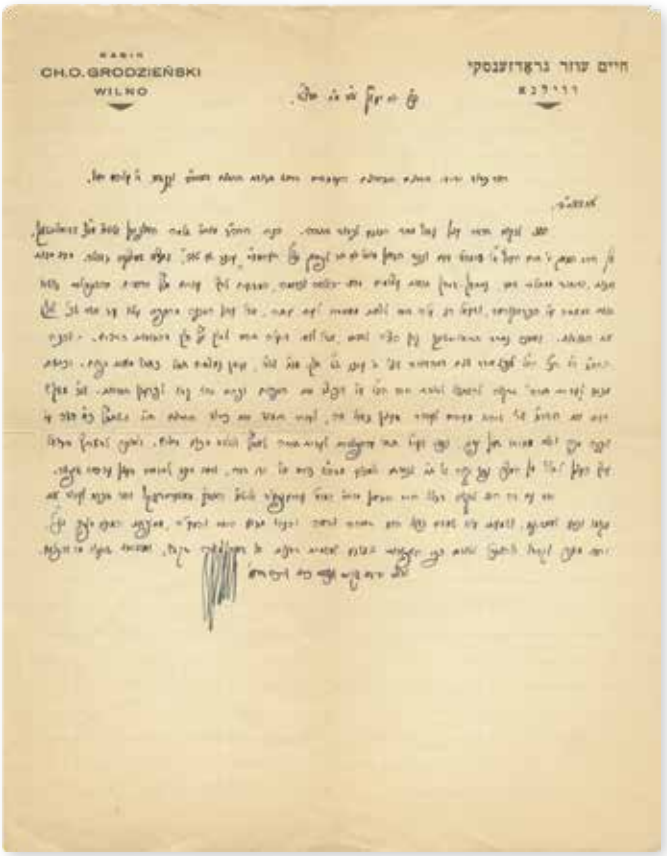

99

Long letter (16 lines) handwritten and signed by R. Chaim Ozer Grodzinski. Vilna, 17th Cheshvan 1938.

The letter is addressed to "my friends, prominent rabbis, heads of the Union of Orthodox Rabbis of the United States and Canada". At the beginning of the letter, R. Chaim Ozer requests that they assist R. Shmuel Heilperin, a rabbi of Białystok (grandson of the Oneg Yom Tov and son of R. Chaim Naftali Hertz of Bialystok), who was in dire financial straits and travelled to the United States to raise funds. Further in the letter, R. Chaim Ozer instructs the UOR to assist R. Shmuel Ehrenfeld, rabbi of Matterdorf (Mattersburg), who had fled to the United States after the Nazis invaded Austria: "**At the same time, I request on behalf of R. Shmuel Ehrenfeld, rabbi of Mattersdorf, who was compelled to flee to America, and I heard that he is prominent in Torah and fear of G-d, and he is of distinguished lineage, from the family of the Chatam Sofer. It is very fitting to draw him close and to make efforts on his behalf to the extent of your ability to find him a rabbinic position, or any other holy position, and I am convinced that you will do what you can…**".

R. Chaim Ozer Grodzinski (1863-1940) was a foremost rabbi of his generation and leader of the entire European Jewry. He was the son of R. David Shlomo Grodzinski Rabbi of Iwye. Renowned from his childhood for his exceptional brilliance, he entered the Volozhin yeshiva at the young age of 11, and became a disciple of R. Chaim of Brisk. At the age of 24, he was appointed rabbi and posek in Vilna, in place of his father-in-law R. Eliyahu Eliezer Grodnansky posek in Vilna, son-in-law of R. Yisrael Salanter. He assumed the yoke of public leadership from a young age, and for close to fifty years, his opinion was conclusive on all public matters which arose throughout the Diaspora. Despite his numerous concerns of global communal matters, he was very active on behalf of orphans and widows, fending for all their needs. R. Chaim Ozer once commented about this in his old age: "…in my youth, I thought that the main thing was to produce novellae and author many books. Now I understand that publishing books is like child's play compared to assisting widows and orphans" (R. Moshe Shmuel Shapiro in his eulogy on the Chazon Ish, HaBe'er, VI, p. 41). R. Chaim Ozer was particularly concerned about the needs of yeshiva students, and of rabbis who escaped from Russia, and he tried to assist them in any way he could. He also took care of rabbis and yeshivot in Eretz Israel, England and other countries. In this letter, we see his concern and his efforts to apply his influence in the United States on behalf of a prominent rabbi (with whom he was not closely acquainted, as it appears from the letter), who immigrated there in his flight from the Nazis.

[1] leaf, official stationery. 28.5 cm. Good condition. Minor stains and folding marks.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

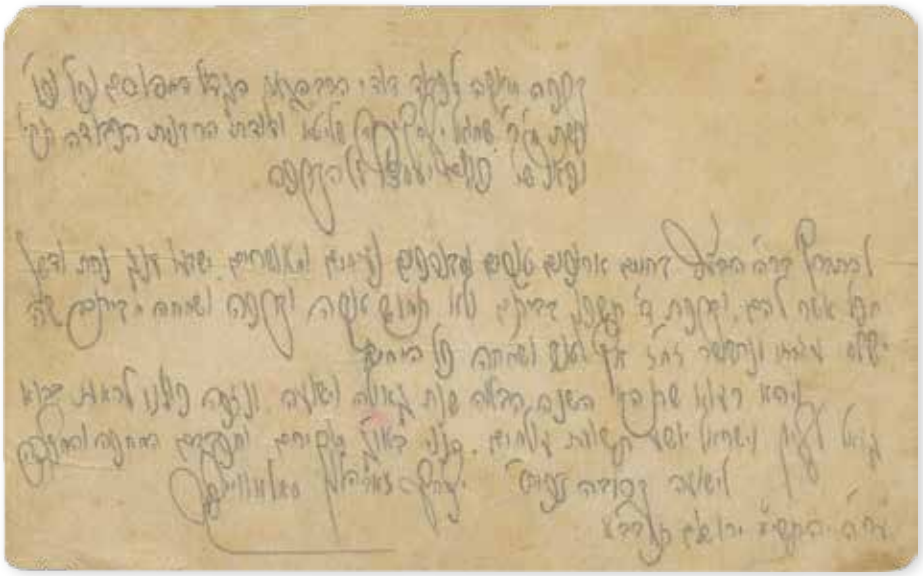

100a

100. מכתב "שנה טובה" וברכות רבות מאת "הרב מבריסק" – ירושלים, תש"י – "...חיים ארוכים טובים ומבורכים נעימים ומאושרים, ישבעו עונג נחת ודשן מכל אשר להם, וברכת ד' תשכון בביתם, ולא תמוש טובה וברכה ושמחה מביתכם..."

מכתב "שנה טובה" וברכות רבות בכתב-ידו וחתימתו של רבי יצחק זאב הלוי סולוביצ'יק אב"ד בריסק - "הרב מבריסק". ירושלים, "ער"ה [ערב ראש השנה] התשי"א", [אלול תש"י 1950].

נכתב על גבי גלויה ונשלח לדודו רבי שמואל יצחק יפה אב"ד בוריסוב, מרבני תל-אביב. בגלויה שלפנינו מרעיף הרב מבריסק על דודו ומשפחתו ברכות רבות לרגל השנה החדשה: "**כולם יעמדו על הברכה להתברך בר"ה הבע"ל בחיים ארוכים טובים ומבורכים נעימים ומאושרים, ישבעו עונג נחת ודשן מכל אשר להם, וברכת ד' תשכון בביתם, ולא תמוש טובה וברכה ושמחה מביתכם, שה' ישלח עזרתו ונתבשר זמ"ז** [=זה מזה] **אך טוב ושמחה כל הימים, ויהא רעוא שתהא השנה הבאה שנת גאולה וישועה, ונזכה כולנו לראות בבוא גואל לציון, וישראל יושע תשועת עולמים. הנני באו"ג** [=בן אחיה וגיסו] **מוקירם ומכבדם המחכה והמצפה לישועה קרובה בכוח"ט** [=בכתיבה וחתימה טובה]".

בגב הגלויה מופיעות כתובות הנמען והשולח (נכתבו כנראה על ידי רבי יוסף דוב - בנו של הרב מבריסק).

הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק (תרמ"ז-תש"ך), בנו של רבינו חיים הלוי (הגר"ח) מבריסק, ונכדו של ה"בית הלוי". עוד בחיי אביו, בגיל צעיר, נחשב לאחד מגדולי הדור המפורסמים. בשנת תרע"ט [בהיותו כבן 32] מונה למלא מקום אבותיו ברבנות העיר בריסק, ובסמכותו התורנית ניהל את ענייני היהדות בעירו ובכל האזור. בימי השואה ניצל עם חלק מילדיו ועלה לירושלים. סמכותו העצומה הוכרה בכל העולם התורני בארץ ובחו"ל. ספריו: "חידושי מרן רי"ז הלוי", על הרמב"ם ועל התורה. כתבי שמועות חידושיו יצאו לאור בספרי "חידושי הגרי"ז. עד היום מהוה תורתו אבן-יסוד בלימוד המעמיק בישיבות, וביסודות ה"השקפה" וההנהגה של חלקים גדולים מהיהדות החרדית בדורנו. התפרסם לדורות ביראת שמים העצומה שבערה בלבו ובקנאותו לאמת הצרופה.

הגאון רבי שמואל יצחק יפה (תרמ"ד-תשי"ג) היה חתנו של ה"בית הלוי", ודודו של הרב מבריסק. בשנים תרע"ד-תרצ"ד כיהן כאב"ד בוריסוב שבבלרוס. בשנת תרצ"ד עלה לארץ והתיישב בתל-אביב, בה כיהן במשרות שונות של רבנות. לאחר השואה עסק רבות בהתרת עגונות. לאחר פטירתו נדפסו מכתביו ספר "רמת שמואל".

גלויה. 14 ס"מ. כתוב בעיפרון. מצב טוב. כתמים.

פתיחה: $3000
הערכה: $4000-5000

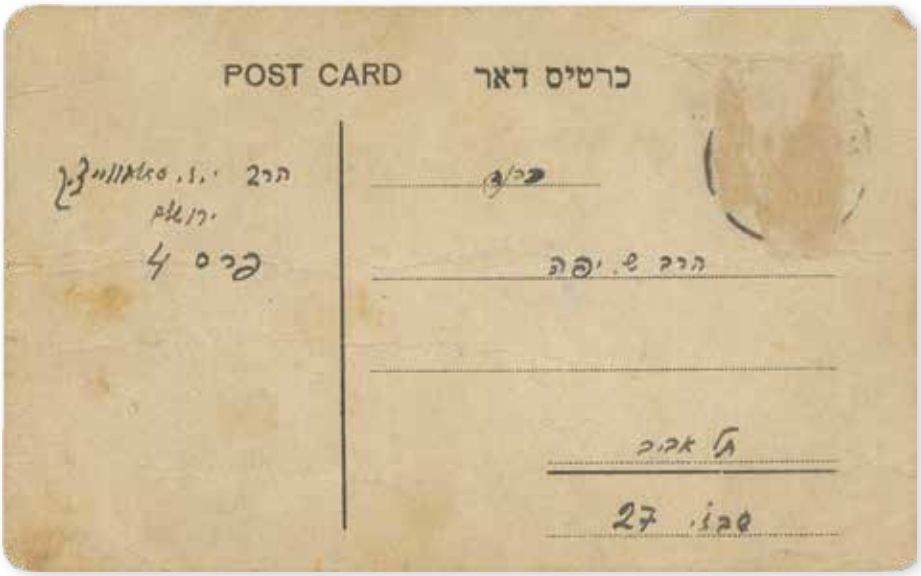

100b

100. Letter of Good Year Wishes and Many Blessings by the Brisker Rav – Jerusalem, 1950 – "…A Long and Good Life, Blessed, Pleasant and Happy, May They be Satiated with Pleasure and Satisfaction from All They Have, May G-d's Blessing Rest upon Their Home, and May Goodness, Blessing and Happiness Never Depart from Your Home"

Letter of good year wishes and many blessings handwritten and signed by R. Yitzchak Ze'ev HaLevi Soloveitchik, rabbi of Brisk – "the Brisker Rav". Jerusalem, "Erev Rosh Hashana 1950".

Postcard addressed to his uncle R. Shmuel Yitzchak Yoffe Rabbi of Borisov, a rabbi in Tel Aviv. In the letter, the Brisker Rav showers his uncle and family with many blessings in honor of the new year: "**May they all be blessed in the upcoming Rosh Hashana with a long and good life, blessed, pleasant and happy, may they be satiated with pleasure and satisfaction from all they have, may G-d's blessing rest upon their home, and may goodness, blessing and happiness never depart from your home, may G-d help and we be informed of only good and happy tidings from each other, always. May the coming year be a year of redemption and salvation, and may we all merit to see the coming of the Redeemer to Zion… Your nephew, who venerates you, awaiting and longing for an immediate salvation with a good inscription and sealing**".

The addresses of the recipient and sender are inscribed on verso (presumably written by R. Yosef Dov, son of the Brisker Rav).

R. Yitzchak Ze'ev HaLevi Soloveitchik – the Brisker Rav (1887-1959), son of R. Chaim HaLevi of Brisk, and grandson of the Beit HaLevi. Already in his father's lifetime, at a young age, he was considered one of the prominent leaders of the generation. In 1919 (at the age of 32), he succeeded his forefathers as rabbi of Brisk, and with his Torah authority he directed all Jewish matters in Brisk and the surroundings. He survived the Holocaust together with some of his children and immigrated to Jerusalem. His tremendous authority was recognized throughout the Torah world, whether in Eretz Israel or abroad. He authored Chiddushei Maran R. Y.Z. HaLevi on the Rambam and the Torah. His orally transmitted novellae were published in the Chiddushei HaGriz series. Until this day, his teachings serve as the basis of profound Torah study in yeshivot, and his views direct the Torah outlook and leadership of large parts of Orthodox Jewry. He was famous for posterity for his outstanding fear of G-d and for his zealousness for the absolute truth.

R. Shmuel Yitzchak Yoffe (1884-1953) was the son-in-law of the Beit HaLevi, and the uncle of the Brisker Rav. In 1914-1934, he served as rabbi of Borisov (Barysaw), Belarus. In 1934, he immigrated to Eretz Israel and settled in Tel-Aviv, where he held various rabbinic positions. After the Holocaust, he was very involved in issuing permits for agunot. His writings were published after his passing in the book Ramat Shmuel.

Postcard. 14 cm. Written in pencil. Good condition. Stains.

Opening price: $3000
Estimate: $4000-5000

101a

101. כתב-יד, סידור תכלאל עם פירושים – מוגמה (תימן), תכ"ד – כתיבה נאה עם עיטורים וקולופון מאוייר מהסופר רבי אברהם אל-כלפי

כתב-יד, סידור "תכלאל" כמנהג יהודי תימן – תפילות לימות החול ולשבתות, לחגים, מועדים ותעניות, עם דינים ופירושים [המיוחסים למהר"י ונה]. מוגמה, תימן, א'תתקע"ה לשטרות [תכ"ד 1664].

בדף האחרון קולופון מאוייר של הסופר "אברהם בן שלמה בן יונה בן סעדיא בן דוד בן בניה בן עודד הידוע אלכלפי", שסיים לכתוב את הסידור "במתא מוגמה" (כפר בנפת בני מטר מדרום לצנעא מרכז תימן), בחודש סיון שנת א'תתקע"ה לשטרות [ה'תכ"ד ליצירה 1664]. גם לוח המולדות שבסידור שלפנינו מתחיל בשנה זו – שנת ה'תכ"ד ליצירה.

כתיבה תימנית עתיקה ונאה במיוחד, רובה עם ניקוד עליון. במרכז הדף נכתב נוסח הסידור בכתיבה מרובעת מנוקדת, ובשוליים שילב הסופר הלכות ופירושים בעמודות נפרדות (ולעתים ב"חלונות" בתוך הטקסט), בכתיבה לא מנוקדת, באותיות קטנות יותר. בעמודות אלו כתב הסופר לעתים כמה מן השורות בכתיבה אלכסונית (או עולה ויורדת), לקישוט.

רוב הפירושים והחידושים הינם הפירושים המיוחסים למהר"י ונה. בשולי מספר דפים מופיעות מספר הגהות מכותבים אחרים ובהן הלכות ופירושים נוספים.

הסופר מארי אברהם בן שלמה אל-כלפי ממרכז תימן, העתיק בשנת תי"ח (1658) בעיר מפחק (נפת בני מטר מדרום לצנעא) את סידור מהר"י ונה "פעמון זהב". הוא כנראה אחד ממשפחת אל'כלפי ממרכז תימן שפעלו והעתיקו כתבי יד בערי מרכז-תימן במאות הט"ז-י"ז (אנצי' לחכמי תימן, א, עמ' 275).

כתב-היד כולל: תפילות לימות החול; תפילות לשבתות השנה; פרקי אבות עם פירוש; תפילות לחג הפסח והגדה של פסח עם פירוש ההגדה (המיוחס למהר"י ונה); תפילה לחג השבועות; מגילת איכה עם פירוש וקינות לתשעה באב; תפילות לימים נוראים; תפילות לחג הסוכות ולשמיני עצרת, הושענות, תיקון הגשם, הקפות ופיוטים לשמחת תורה; סדר ימי החנוכה עם "מגילת בני חשמונאי"; תפילת פורים ומגילת אסתר עם פירוש; מספדות; סליחות "לילי אשמורות" [לחודש אלול] וסליחות "אל מלך" ו"מרנות" [פיוטי סליחות לליל יום כיפור, הפותחים במילים "אל מלך" ו"מרן" – "מרן דבשמיא", "מרן מלך מלכין" וכו']; סדר עבודה ליום הכפורים (לרבי אברהם אבן עזרא); סדר ברכות, ברכת המזון, ברית מילה ופדיון הבן; דיני המצוות; סדר "עיבור השנים" ולוחות תקופה. נוסחאות שטרות ו"אזהרות" עפ"י סדר תרי"ג מצוות.

בשולי כמה דפים רישומי לידה משנות הת"ר. רישום לידה משנת תרנ"ג (1893): "נולד הפרח הטוב... במזל טוב, בזכות התורה הנקראת טוב, דוד בן יוסף אל עוקבי הי"ו ביום ט"ו ניסן שנת ב'ר"ד לשטרות, יזכהו הב"ה לתורה ולמצוה ולמעשים טובים הוא וזרעו וזרע-זרעו עד סוף כל הדורות, אכי"ר". רישום לידה נוסף של הילד מוסא בן דוד שנולד בי' אדר א' תרצ"ה (1935).

[133] דף. חסרים דפים בודדים בתחילת הכרך. 29 ס"מ. מצב כללי בינוני-טוב. כתמים כהים. קרעים ובלאי. בדפים רבים קרעים חסרים עם פגיעות בטקסט והדבקות נייר. מספר דפים מנותקים. כריכת עור בלויה ופגומה.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

101. Manuscript, Tiklal Siddur with Commentaries – Mogamah (Yemen), 1664 – Neat Script with Decorations and Ornamented Colophon, by the Scribe Rabbi Avraham Al-Khalafi

101b

Manuscript, Yemenite-rite Tiklal siddur – prayers for weekdays and Shabbat, festivals, special days and fast days, with laws and commentaries (attributed to R. Yitzchak Wanneh). Mogamah, Yemen, 1664.

The final leaf contains an ornamented colophon of the scribe "Avraham son of Shlomo son of Yonah son of Saadia son of David son of Benayah son of Oded Al-Khalafi", who completed the writing of the siddur in Mogamah (village in the Bani Matar district, south of Sanaa, central Yemen) in Sivan 1664. The moladot calendar in this siddur also begins in 1664.

Particularly neat early Yemenite script, predominantly with supralinear vocalization. The text of the siddur, in square vocalized script, occupies the center of the page, and is flanked by laws and commentaries in separate columns on each side (and sometimes in "windows" in the text), in non-vocalized, smaller script. Some lines in these columns are decoratively arranged in diagonal or wavy patterns.

Most of the commentaries and novellae are attributed to R. Yitzchak (Mahari) Wanneh. In the margins of several leaves, there are glosses by other writers, with additional laws and commentaries.

The scribe Avraham son of Shlomo Al-Khalafi from central Yemen transcribed the siddur of R. Yitzchak Wanneh – Paamon Zahav, in 1658 in Mafhaq (Bani Matar district, south of Sanaa). He is presumably a member of the Al-Khalafi family who worked as scribes in the cities of central Yemen in the 16th and 17th centuries (Encyclopedia L'Chachmei Teiman, I, p. 275).

The manuscript includes: prayers for weekdays; prayers for year-round Shabbatot; Pirkei Avot with commentary; prayers for Passover and Passover Haggadah with commentary (attributed to R. Yitzchak Wanneh); prayers for Shavuot; Megillat Eichah with commentary and lamentations for Tisha B'Av; prayers for the High Holidays; prayers for Sukkot and Shemini Atzeret, Hoshanot, prayer for rain, Hakafot and piyyutim for Simchat Torah; order of Chanukah with Megillat Bnei Chashmona'i; Purim prayer and Megillat Esther with commentary; eulogies; selichot for Leilei Ashmorot (for the month of Elul) and El Melech and Maranot selichot (piyyutim of selichot for Yom Kippur night, beginning with the words El Melech and Maran); Yom Kippur service (by R. Avraham ibn Ezra); order of blessings, Birkat HaMazon, Brit Milah and Pidyon HaBen; laws of mitzvot; order of leap years and tekufot calendars. Texts of contracts and Azharot following the order of the 613 mitzvot.

Birth records from the 19th and 20th centuries at the foot of a few leaves. Inscription dated 1893: "The good flower was born… in the merit of the Torah which is good, David son of Yosef Al-Uqabi, on 15th Nissan…". Another birth record of Musa son of David, born on 10th Adar I 1935.

[133] leaves. Lacking a few leaves at beginning of volume. 29 cm. Overall fair-good condition. Dark stains. Tears and wear. Open tears to many leaves, affecting text, with paper repairs. Several detached leaves. Leather binding, worn and damaged.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

102. שטר בחתימת המהרי"ץ צאלח וחכמי בית דינו – תימן, תקמ"א

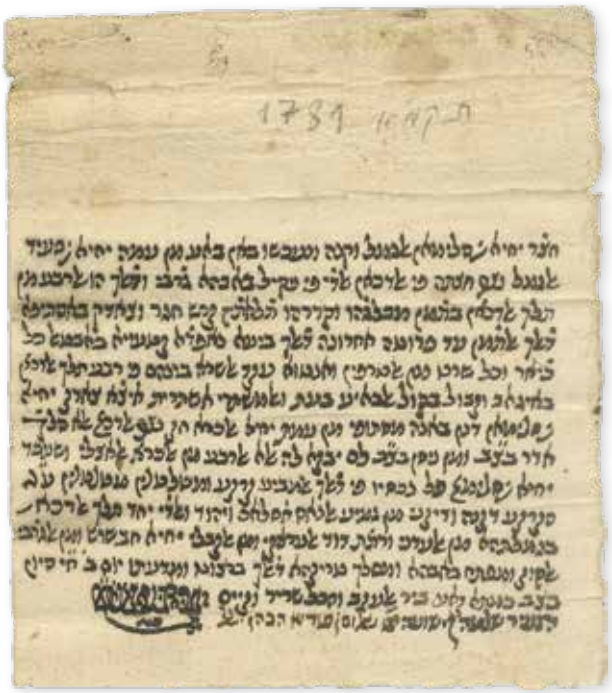

102

שטר בענייני ממונות, בחתימותיהם של דייני בית הדין בצנעא במאה ה-18, הראב"ד רבי יחיא צאלח - המהרי"ץ, והדיינים רבי שלמה ן' ישועה ורבי שלום ן' סעדיא הכהן. ביר אלעזב (צנעא, תימן), שבט ב'צ"ב [לשטרות. ה'תקמ"א ליצירה] 1781.

שטר בערבית-יהודית, בדיני ממונות, בענייני יחיא ן' סלימאן אלגמל [גמליאל] ויחיא ן' סעיד אלגמל. עם חתימות הדיינים בשולי השטר, וחתימתו המסולסלת של המהרי"ץ.

ראב"ד בית הדין בצנעא - רבינו יחיא ב"ר יוסף צאלח - המהרי"ץ (תע"ה-תקס"ה), גדול רבני תימן במאה ה-18, ומגדולי הפוסקים האחרונים. תלמיד סבו מרי צאלח, ותלמיד רבי אהרן הכהן עראקי, רבי יחיא עראקי ורבי דוד משרקי בעל "שתילי זיתים". בהיותו כבן 43 נתמנה להיות רב ראשי וראב"ד לכל קהילות תימן, תפקיד בו כיהן למעלה מ-45 שנים. סמכותו הוכרה בכל תימן ללא עוררין, ועד היום נוהגים רבים מבני עדת תימן לפי מנהגיו ופסקיו. חיבר את סידור התכלאל עם פירושו "עץ חיים" וספרי הלכה רבים: "זבח תודה" ו"שערי קדושה" על הלכות שחיטה, "שערי טהרה" על הלכות נדה, שו"ת "פעולת צדיק", ועוד ספרי הלכה, מוסר וקבלה.

הדיין מרי שלמה בן ישועה אלגמל (גמליאל; ת"פ בערך-תקנ"ה; ראה: גברא, אנצ' לחכמי תימן א, עמ' 71), מדייני צנעא. מילא את מקומו של הדיין מרי פנחס בן שלמה. כיהן כדיין לצד הראב"ד המהרי"ץ עד פטירתו.

הדיין מרי שלום בן סעדיה הכהן (ת"ע-תקמ"ה; ראה: גברא, אנצ' לחכמי תימן, א, עמ' 267). ראש ישיבה בצנעא, כיהן כדיין שלישי לצד הראב"ד המהרי"ץ ורבי שלמה בן ישועה גמליאל.

ביר אלעזב היא שכונה בתוך העיר צנעא, ממערב לנהר השחור אלג'יל אלאסוד. השכונה נבנתה לאחר גלות מוזע, בשנת תל"ט-ת"מ (1679), לאחר שאולצו היהודים לצאת ולהתגורר מחוץ לחומות העיר (אנציקלופדיה לקהילות תימן, א, עמ' 35).

[1] דף. 10.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים. מספר קרעים (ללא פגיעה בטקסט). סימני קיפול וקמטים.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

102. Contract Signed by Maharitz Tzalach and the Dayanim of His Beit Din – Yemen, 1781

Monetary contract signed by the dayanim of the Sanaa Beit Din in the 18th century – R. Yichye Tzalach (the Maharitz), head of the Beit Din; and the dayanim R. Shlomo son of Yeshua and R. Shalom son of Saadia HaKohen. Bir al-Azab (Sanaa, Yemen), Shevat 1781.

Monetary contract in Judeo-Arabic, pertaining to Yichye son of Suleiman Elgamal (Gamliel) and Yichye son of Sa'id Elgamal. With the signatures of the dayanim at the foot of the contract, and the calligraphic signature of the Maharitz, head of the Sanaa Beit Din.

R. Yichye son of R. Yosef Tzalach – the Maharitz (1715-1805), foremost Yemenite rabbi in the 18th century, and a leading halachic authority. He was the disciple of his grandfather Mori Tzalach, and of R. Aharon HaKohen Iraki, R. Yichye Iraki and R. David Mishreqi, author of "Shetilei Zeitim". At the age of 43, he was appointed chief rabbi and head of the Beit Din of all Yemenite communities, a position he held for more than 45 years. His authority was unequivocally accepted throughout Yemen, and to this day many Yemenite Jews adhere to his customs and rulings. He compiled the Tiklal siddur with the Etz Chaim commentary, and many halachic works: Zevach Toda and Shaarei Kedusha on the laws of shechita, Shaarei Tahara on the laws of niddah, Responsa Peulat Tzaddik, and other books of halachah, ethics and kabbalah.

Mori Shlomo son of Yeshua Elgamal (Gamliel; ca. 1720-1795; see: Gavra, Encyclopedia L'Chachmei Teiman, I, p. 71), a dayan in Sanaa. He succeeded the dayan Mori Pinchas son of Shlomo. He served as dayan alongside the Maharitz until his passing.

Mori Shalom son of Saadia HaKohen (1710-1785; see: Gavra, Encyclopedia L'Chachmei Teiman, I, p. 267). A yeshiva dean in Sanaa, he served as third dayan alongside the Maharitz and R. Shlomo son of Yeshua Gamliel.

Bir al-Azab is a neighborhood of Sanaa. The neighborhood was built after the Exile of Mawza in 1679, when the Jews were required to live outside of the city's walls (Encyclopedia LiKehillot Teiman, I, p. 35).

[1] leaf. 10.5 cm. Good-fair condition. Stains. Several tears (not affecting text). Folding marks and creases.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

103. דף בכתב-יד קדשו של בעל ה"הפלאה" – חידושים בהלכות תערובות – עם קטע שלא נדפס

דף (שני עמודים כתובים, 54 שורות) בכתב-ידו של רבי פנחס הלוי הורוויץ אב"ד פרנקפורט דמיין, בעל ה"הפלאה" – חידושים על שלחן ערוך יורה דעה, בהלכות תערובות, סימנים קא ו-קה.

תוכן הדף שלפנינו נדפס ברובו בספר "חידושי הפלא"ה" (מונקאטש תרנ"ה), בשינויי עריכה קלים. שתי השורות האחרונות שבעמוד הראשון, וכן שורה ראשונה ומספר מילים בשורה השניה שבתחילת העמוד השני, לא נדפסו שם (וכפי הנראה לא נדפסו גם במקום אחר).

הדף שלפנינו הוא מתוך כתב-היד שהיה ברשותו של רבי אפרים זלמן הורוויץ מקומרנא, נינו של בעל ההפלאה. בשנת תרנ"ה מסר רבי אפרים זלמן את כתב-היד לרבי סנדר חיים מקאזאווע, שיעתיקו לצורך הדפסה. על כך מעידים גדולי הרבנים והאדמו"רים בהסכמותיהם הנלהבות לספר, ביניהם ה"דרכי תשובה" ממונקאטש ומהרש"ם מבערז'אן. ה"דרכי תשובה" כותב בהסכמתו על חשיבות כתב-היד שלפנינו: "**מה אעידה ומה אדמה לו לגודל יקרת ערך הכת"י, אם כי מצער הוא** [קטן הכמות]**, עכ"ז** [=עם כל זה] **ותחי נפשי**".

הגאון הקדוש רבי פנחס הלוי איש הורוויץ אב"ד פרנקפורט דמיין, בעל ה"הפלאה" (תצ"א-תקס"ה), בצעירותו כיהן ברבנות בערים וויטקוב ולכוביץ. בכ"ו טבת תקל"ב הוכתר כאב"ד ור"מ העיר פרנקפורט דמיין, שהיתה באותה תקופה מרכז התורה הגדול בגרמניה, ובה כיהן ברבנות למעלה משלושים ושלוש שנים, עד לפטירתו. בישיבתו העמיד תלמידים הרבה, שהמפורסם שבהם הוא תלמידו המובהק הגאון בעל ה"חתם סופר". היה מראשי הלוחמים בהשכלה וברפורמה. רבי פנחס וחידושי תורתו היו נערצים מאד על כל גדולי דורו, הן על גדולי החסידים והן על גדולי המתנגדים.

בראשית שנת תקל"ב, מעט לפני שהגיע לפרנקפורט, שהה רבי פנחס, יחד עם אחיו הגה"ק הר"ר שמעלקא אב"ד ניקלשבורג, מספר שבועות אצל המגיד ממעזריטש, שם קבלו סתרי תורה ועבודת ה' מהמגיד וגדולי תלמידיו (על כך מספר האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש בהקדמתו המפורסמת לשלחן ערוך הרב שנדפסה לראשונה בשנת תקע"ד). האדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש מגדיר את רבי פנחס כ"**תלמידו של הה"מ נ"ע** [=הרב המגיד נשמתו עדן]" (לקוטי תורה, במדבר, זיטומיר תר"ח, דף כט/2, בהגהה לדברי זקנו בעל התניא). בספרו "פנים יפות" מובאים כמה יסודות מתורתו של המגיד ממעזריטש (ראה: ערכי ההפלאה, ירושלים תשס"ו, א, עמ' מ-מא), אך הוא מזכירו בפירוש רק במקום אחד בלבד, בפרשת בשלח (דף נז/2) בדיבור המתחיל "ויבאו מרתה" (יש שטענו שהשמטת שמו של המגיד מהספר "פנים יפות", נעוצה באשמת המעתיקים של כתב-היד. בהקדמת המו"ל רבי אפרים זלמן מרגליות נכתב כי הספר "פנים יפות" לא נדפס מתוך אוטוגרף המחבר, אלא מהעתק שהעתיק אחד מנכדי המחבר מ"העתק הספר שהיה בכתב ידי סופרים משונים", כלומר שהספר נדפס מכלי שלישי. אך טענה זו עדיין לא מיישבת את העובדה ששמו לא נזכר אף בספריו שהדפיס בעל ה"הפלאה" בחייו, גם באותם מקומות שמקור הרעיונות הוא מתורת המגיד). בתקופת שהותו הקצרה אצל המגיד התיידד ה"הפלאה" עם כמה מתלמידי המגיד, בהם: בעל התניא, רבי זושא מאניפולי ורבי אברהם מקאליסק (עליו כותב ה"הפלאה", בהערכה גדולה, בשנת תקנ"ב: "רעי וחביבי הרב המאור הגדול החסיד המפורסם כמוהר"ר אברהם הכהן מטבריא"). את הערכתו הגדולה אל החסידים עובדי ה' שבטבריה, ניתן לראות במכתב שכתב בשנת תקנ"ב: "האנשים השלימים חבורתא קדישתא דבארעא קדישא, אשר נדבה רוחם ונפשם להסתפח בנחלת ה', והשלימו נפשותם להיות מעובדי ה' תמידין כסדרם באוירא דארץ ישראל" (ישורון, כא, עמ' תתנה).

ה"הפלאה" היה ספרא רבה, והרבה לכתוב חידושים על כל חלקי התורה ועל רוב מסכתות הש"ס. לספריו נתן שם כולל: "הפלאה". הספר הראשון מסדרה זו נקרא ספר "כתובה" על מסכת כתובות (אופיבאך תקמ"ז), והשני נקרא בשם ספר "המקנה" על מסכת קידושין (אופיבאך תקס"א). שני אלו נדפסו בחייו, ואילו החלק השלישי מסדרה זו, והוא ספרו "פנים יפות" על התורה, שנדפס בחמשה כרכים (אוסטרהא תקפ"ה-תקפ"ו), נדפס לאחר פטירתו. תשובותיו בהלכה נדפסו בשו"ת "גבעת פנחס".

כאמור, בשנת תרנ"ה החלו להדפיס את חידושי ה"הפלאה" על שאר מסכתות הש"ס והשלחן ערוך. אז נדפס הדף שלפנינו. בשנת תר"ס נדפסו בווילנא שלושה חלקים נוספים מכתבי-ידו של ה"הפלאה" על מסכתות הש"ס ובשנת תשנ"ד נדפסו שני כרכים נוספים. המדפיסים בווילנא כותבים בהקדמתם ששלושת הכרכים שהם מדפיסים על הש"ס מורכבים משני כתבי יד של ה"הפלאה" שנשלחו אליהם, "ושני הכתבי יד מההפלאה מעידים זה על זה, כי שניהן ביד סופר אחד נכתבו". אחד משני כתבי היד מקורם מרבי אפרים זלמן הורוויץ, היורש של כתב היד שלפנינו.

[1] דף (שני עמודים כתובים). 19 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים, כתמי רטיבות. קרעים בשוליים, ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: $12,000
הערכה: $15,000-20,000

103a

103b

103. Leaf Handwritten by the Haflaa – Novellae on the Laws of Kashrut – With an Unpublished Passage

Leaf (two written pages, 54 lines) handwritten by R. Pinchas HaLevi Horowitz Rabbi of Frankfurt am Main, author of the Haflaa – novellae on Shulchan Aruch Yoreh De'ah pertaining to the laws of Kashrut, sections 101 and 105.

Most of the contents of this leaf were published in Chiddushei Haflaa (Munkacs 1895), after undergoing minor editing. The two final lines of the first page, as well as the first line and several words from the second line at the beginning of the second page, were not printed there (and were presumably not printed anywhere else).

This leaf is part of a manuscript which was in the possession of R. Efraim Zalman Horowitz of Komarno, great-grandson of the Haflaa. In 1895, R. Efraim Zalman entrusted R. Sender Chaim of Kozova with the manuscript, to transcribe it for publication. In their enthusiastic approbations to the book, prominent rabbis and rebbes such as the Darchei Teshuvah of Munkacs and the Maharsham of Berezhany attest to this. The Darchei Teshuva describes the preeminence of this manuscript in his approbation: "**What shall I testify and to what shall I compare the great value of the manuscript, which although short, revives my soul**".

R. Pinchas HaLevi Ish Horowitz, rabbi of Frankfurt am Main, author of the Haflaa (1731-1805), served in his early years as rabbi of Witkowo and Lachovice. On 26th Tevet 1772, he was appointed rabbi and dean of Frankfurt am Main, which at that time was the largest Torah center in Germany. He held this position for over thirty-three years, until his passing. He edified many disciples in his yeshiva, the most prominent of them being his close disciple the Chatam Sofer. He led the battles against Haskalah and the Reform movement. R. Pinchas and his Torah novellae were held in high regard by all the leaders of his generation, whether Chassidic or opponents of Chassidut.

At the end of 1771, shortly before he arrived in Frankfurt, R. Pinchas spent several weeks together with his brother R. Shmelke Rabbi of Nikolsburg, by the Maggid of Mezeritch, where they absorbed the secrets of Torah and worship of G-d from the Maggid and his leading disciples (the Mitteler Rebbe of Lubavitch relates to this in his famous foreword to Shulchan Aruch HaRav, first printed in 1814). The Tzemach Tzedek of Lubavitch defines R. Pinchas as a disciple of the Maggid (Likutei Torah, Bamidbar, Zhitomir 1848, p. 29b, in a gloss on the words of his grandfather the Baal HaTanya). In his book Panim Yafot, the Haflaa brings several principles from the teachings of the Maggid of Mezeritch (see: Erchei HaHaflaa, Jerusalem 2006, I, pp. 40-41), although he only mentions him explicitly in one place, in Parashat Beshalach (p. 57b), in the commentary to "Vayavo'u Marata" (some claim that the omission of the name of the Maggid from the book Panim Yafot is the fault of the copyists of the manuscript. In his foreword, the publisher R. Efraim Zalman Margolies states that Panim Yafot was not printed based on the author's own manuscript, but from a transcription produced by one of the grandsons of the author, "based on a transcription of the book produced by various scribes", meaning that the book was printed based on a third hand copy. This claim still does not explain the fact that the name of the Maggid of Mezeritch is not mentioned in any of the books published by the Haflaa in his lifetime, even in places where the ideas quoted were derived from the teachings of the Maggid). During his short stay by the Maggid, the Haflaa drew close to several disciples of the Maggid, including the Baal HaTanya, R. Zusha of Anipoli and R. Avraham of Kalisk (whom the Haflaa referred to, in 1792, with great reverence: "my beloved friend, the great luminary, R. Avraham HaKohen of Tiberias"). In a letter he wrote in 1792, he expresses his esteem for the Chassidim of Tiberias who devote themselves to the worship of G-d in the Holy Land (Yeshurun, XXI, p. 855).

The Haflaa was a prolific author, and he recorded many novellae on all parts of the Torah and on most Talmudic tractates. He gave the general title of "Haflaa" to all his books. The first book of this series, on Tractate Ketubot, was named Ketubah (Offenbach 1787), and the second, on Tractate Kiddushin, was named HaMikneh (Offenbach 1801). Both were published in his lifetime, while the third part in this series, Panim Yafot on the Torah in five volumes (Ostroh 1825-1826), was only published after his passing. His halachic responsa were published in Responsa Givat Pinchas.

Publication of the novellae of the Haflaa on other Talmudic tractates and on Shulchan Aruch, including the contents of the present leaf, began in 1895. In 1900, three additional parts on the Talmud were published in Vilna based on the manuscripts of the Haflaa, and in 1994, two further volumes were published. The Vilna printers write in their foreword that the three volumes on the Talmud they published are based on two manuscripts of the Haflaa which they received, "and both manuscripts of the Haflaa testify to each other, since they were both written by the same scribe". One of the two manuscripts was received from R. Efraim Zalman Horowitz, who also inherited the present manuscript.

[1] leaf (two written pages). 19 cm. Good-fair condition. Stains, dampstains. Marginal tears, not affecting text.

Opening price: $12,000
Estimate: $15,000-20,000

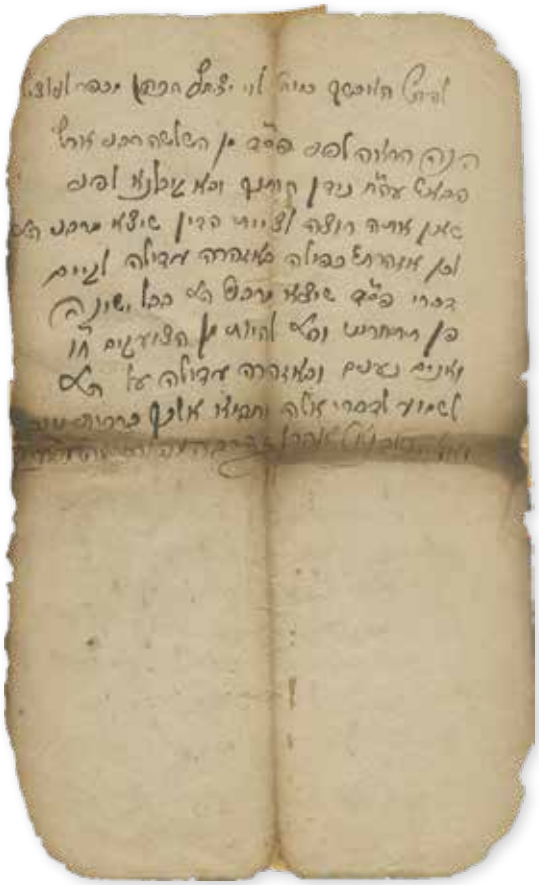

104

104. מכתב האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל

מכתב בחתימת יד קדשו של האדמו"ר רבי אהרן מטשרנוביל. [ללא תאריך וללא ציון מקום הכתיבה].

מכתב ובו אזהרה חמורה לאדם שלא רצה לציית לפסק דין תורה, וברכות – אם ישמע לדברים: "הנה הראה לפני פס"ד מן השלשה רבני ארץ הבאי' עה"ח [הבאים על החתום] נידן הרחוב, ובא קובלנא לפני שאין אתה רוצה לציית הדין שיצא מרבני הנ["ל]. לכן אזהרתי כפולה באזהרה גדולה לקיים דברי פס"ד שיצא מרבני הנ["ל] בבל ישונה, פן תתחריט ור"ל להיות מהצועקים ח"ו ואינם נענים, ובאזהרה גדולה על הנ"ל לשמוע לדברי אלה, ותבוא אליך ברכת טוב מאל הטוב – נאם אהרן בהרב המפורסם מה"ו מרדכי".

האדמו"ר רבי אהרן טברסקי מטשרנוביל (תקמ"ז-תרל"ב 1871–1787), מזקני וגדולי האדמו"רים בדורו, ומגדולי המנהיגים של העולם היהודי ועולם החסידות בתחילת שנות הת"ר [אמצע המאה ה-19]. בנו הבכור של האדמו"ר רבי מרדכי מטשרנוביל וממלא מקום אבותיו כאדמו"ר בעיר טשרנוביל. בילדותו התחנך אצל סבו האדמו"ר רבי מנחם נחום מטשרנוביל בעל "מאור עינים". עוד בחיי אביו הקדוש תפס רבי אהרן מקום מרכזי בעולם החסידות, ואביו כתב עליו כי הוא מגן על הדור בגודל קדושתו ("הרב הגדול במנין אשר יגן דור יתום ולא אלמן..."). לאחר פטירת האב בשנת תקצ"ח החלו שמונת בניו נוהגים אדמו"רות בערים שונות, אולם הבן הבכור רבי אהרן נשאר יושב על כס אביו בטשרנוביל, כאשר כל האחים נוהגים בו כבוד רב ומכירים בסמכותו גם בענייניהם הפרטיים [אחיו רבי אברהם המגיד מטריסק שהיה בעצמו אדמו"ר לאלפי חסידים, כותב על אחיו הגדול: "מר-מרנן ורב-רבנן, מבטן מקוּדָש, אחריו כל העם עונים עליו אומרים ברוך וקדוש... איש חי רב פעלים"]. רבי אהרן בעצמו הכיר בסמכותו ובפניותיו אל הציבור הוא כותב בתקיפות ובהחלטיות. מעניין לצטט את לשונו באחד ממכתביו: "הנני מודיעם לאמור אשר גם אם יחיו כימי מתושלח, לא יֵדָעוּ ולא יבינו גם אחד מאלף אשר היטבתי להם בימים ההם בעזר האל המושיע תשועת עולמים". רבי אהרן האריך ימים וראה מצאצאיו אדמו"רים רבים שכן נהג להכתיר את נכדיו כאדמו"רים עוד בחייו. חתנו הוא האדמו"ר הקדוש רבי דוד משה מטשורטקוב (תקפ"ז-תרס"ד 1903–1827).

[1] דף. 18.5 ס"מ. כתיבת ידי סופר, חתימה בכתב ידו של האדמו"ר. מצב בינוני. קרעים מודבקים בקפלי הנייר. פגעי חריכה (חריכת אש) בשולי הדף.

פתיחה: $5000
הערכה: $6000-8000

104. Letter by Rebbe Aharon of Chernobyl

Letter signed by Rebbe Aharon of Chernobyl. [No date or place indicated].

Grave warning to an individual who refused to obey a Torah ruling rendered by three rabbis, with blessings should he comply: "My warning is double with serious forewarning to fulfill the ruling of these rabbis without deviance, lest you regret… Aharon son of the famed R. Mordechai".

R. Aharon Twersky of Chernobyl (1787-1871), prominent Chassidic leader in his times and celebrated luminary of the Jewish world in mid-19th century. He was the eldest son of R. Mordechai of Chernobyl and succeeded his ancestors as rebbe in the city of Chernobyl. In his youth, he was educated by his grandfather Rebbe Menachem Nachum of Chernobyl, author of Meor Einayim. Already during his father's lifetime, R. Aharon filled a central role in the Chassidic world, and his father wrote that his great holiness safeguards his generation.

After his father's passing in 1838, all eight sons started serving as rebbes in various places, with R. Aharon, the eldest son, succeeding his father in Chernobyl. He was esteemed by all his brothers and they accepted his authority, even in their private matters. Rebbe Aharon himself was aware of the authority he held and would address the public in sharp and decisive terms. For example, in one letter he writes: "I inform them that even if they live as long as Metushelach, they would not realize nor understand even a thousandth of what I did to assist them during those times, with the help of G-d who affords eternal salvation". R. Aharon lived to an old age and saw many of his descendants serve as rebbes, as he was accustomed to appoint his grandsons as rebbes already in his lifetime. R. David Moshe of Chortkov (1827-1903) was his son-in-law.

[1] leaf. 18.5 cm. Written by a scribe, signed by the Rebbe. Fair condition. Tears (repaired) to folding marks. Edges singed.

Opening price: $5000
Estimate: $6000-8000

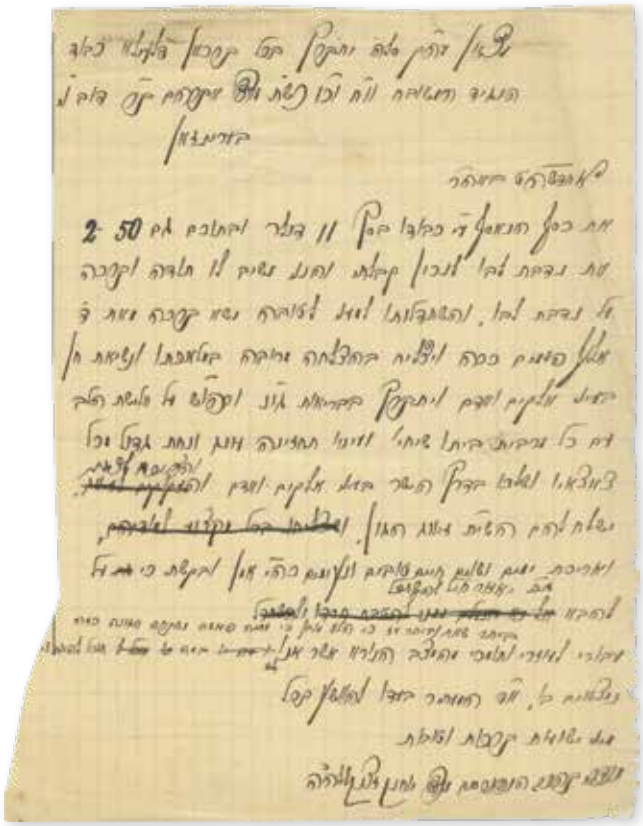

105

105. מכתב מאת האדמו"ר רבי מרדכי טברסקי מרחמסטריווקא – ברכות רבות לפרנסה, נחת מהילדים, בריאות ושידוכים

מכתב בכתב-ידו וחתימתו של האדמו"ר רבי מרדכי טברסקי מרחמסטריווקא. ירושלים, [שנות התר"ע?].
נשלח לרבי אברהם בערינזאן. מכתב קבלה ותודה על תרומה בסך 11 דולר. במכתב ברכות רבות לתורם: "ישא ברכה מאת ד' אלף פעמים ככה, ויצליח בהצלחה מרובה במלאכתו ונשיאת חן בעיני אלקים ואדם, ויתברך בבריאות גו"נ [=גוף ונפש] ורפו"ש על חלישת הלב... ועיניו תחזינה עונג ונחת גדול מכל צאצאיו, ושילכו בדרך הישר בעיני אלקים ואדם, והצריכים לזיווג ישלח להם השי"ת זיווג הגון... ואריכת ימים ושנים חיים טובים ונעימים כה"י [=כל הימים] אמן... המעתיר בעדו להוושע בכל מיני ישועות ברכות וטובות...".
בסוף מכתבו מבקש האדמו"ר מהתורם "לעוזרי ותומכי מהמצב הנורא אשר אנו נמצאים בו". מסגנון הדברים נראה שהמכתב נכתב בשנות מלחמת העולם הראשונה (תרע"ה-תרע"ח), בהן סבלו יהודי ירושלים חרפת רעב.
האדמו"ר רבי מרדכי (ר' מוטל'ה) טברסקי (ת"ר-תר"פ). בנו של האדמו"ר הראשון מרחמסטריווקא רבי יוחנן טברסקי, וחתן-דודו האדמו"ר רבי דוד מטולנא. בזיווגו הראשון היה חתן הרב הקדוש רבי חנינא ליפא שפירא מז'יטומיר-סלאוויטא. עוד בחיי אביו הסתופפו במחיצתו קהל חסידים, ולאחר פטירת אביו בשנת תרנ"ה כיהן בצוותא באדמו"רות ברחמסטריווקא יחד עם אחיו [מהם החלה מסורת אדמו"רי רחמסטריווקא לכהן שני אחים יחדיו באדמו"רות, לנהל שולחנות ולקבל חסידים בצוותא]. בשנת תרס"ו עלה לירושלים, והיה מהאדמו"רים החשובים בעיר הקודש. מאכלו היה בצמצום רב ובכל זאת היו פניו מאירות וזורחות. בחול המועד פסח תר"פ נפצע ע"י פורעים ערביים בדרכו לכותל המערבי, ולאחר מספר שבועות עלתה נשמתו השמימה.
[1] דף. 17 ס"מ. מצב טוב. קרעים קלים. המכתב גזור בשוליו השמאליים, עם פגיעה קלה בטקסט. סימני קיפול.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

105. Letter from Rebbe Mordechai Twersky of Rachmastrivka – Many Blessings for Livelihood, Satisfaction from Offspring, Health and Marital Matches

Letter handwritten and signed by Rebbe Mordechai Twersky of Rachmastrivka. Jerusalem, [1910s].
Addressed to R. Avraham Berensohn. Letter acknowledging the reception of a donation of 11 dollars. The rebbe extends many blessings for the donor: "May he receive a blessing from G-d, a thousand times this amount, and experience great success in his work, and find favor in the eyes of G-d and man, and may he be blessed with physical and emotional health, and a complete recovery for his weak heart… may his eyes behold pleasure and great satisfaction from all his descendants, may they go in the straight path in the eyes of G-d and man, and those who need to get married, may they find a suitable match… and longevity, a good and pleasant life always… One who beseeches on his behalf to be saved with all kinds of salvations, blessings and goodness…".
At the end of the letter, the rebbe asks the donor "to help me and support me in the terrible situation we are in". The contents of the letter seem to indicate that it was written during the years of WWI (1914-1918), a time when the Jews of Jerusalem suffered from terrible hunger. Rebbe Mordechai (R. Mottele) Twersky (1840-1920). Eldest son of the first Rachmastrivka Rebbe, R. Yochanan Twersky, and son-in-law of his uncle Rebbe David of Tolna. In his first marriage, he was the son-in-law of R. Chanina Lipa Shapira of Zhitomir-Slavita. Already in his father's lifetime, a group of Chassidim began frequenting his court, and after the passing of his father in 1895, he served as rebbe of Rachmastrivka together with his brother (initiating the Rachmastrivka tradition of two brothers serving as rebbes, leading the tish and receiving Chassidim – together). In 1906, he immigrated to Jerusalem, where he was one of the most prominent rebbes. On Chol HaMoed Pesach 1920, he was injured by Arab rioters on his way to the Western Wall, and passed away several weeks later.
[1] leaf. 17 cm. Good condition. Minor tears. Left margin cut, slightly affecting text. Folding marks.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

106. דף בכתב–יד קדשו של רבי נתן מברסלב (מוהרנ"ת) – מ"ספר החזיונות" לרבינו חיים ויטאל

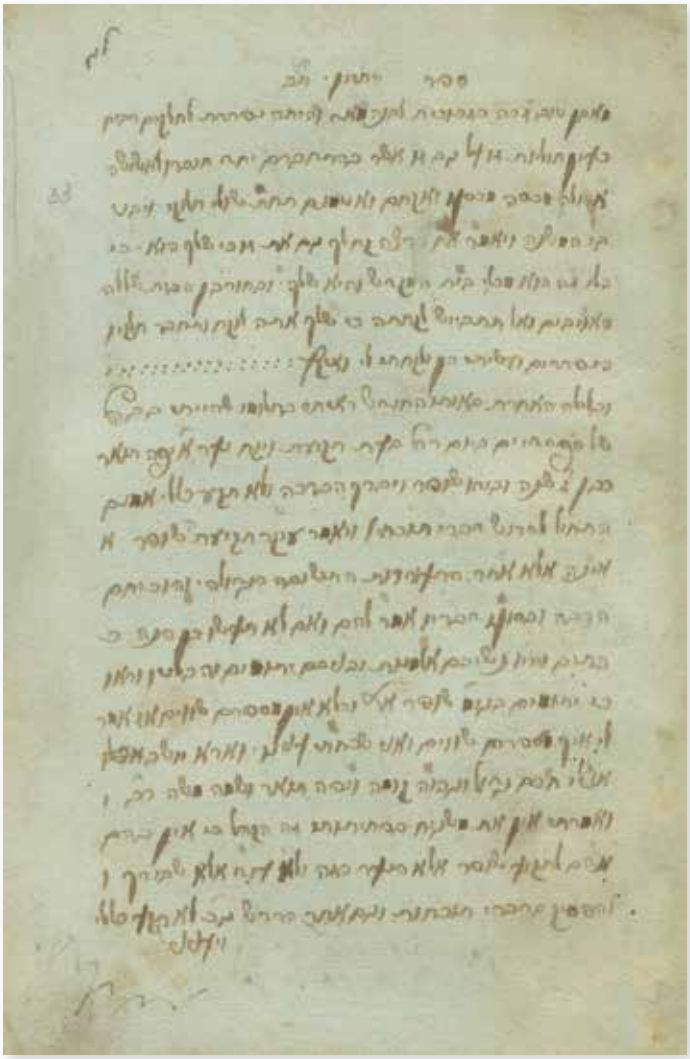

106a

דף בכתב–יד קדשו של רבי נתן שטרנהרץ מברסלב (מוהרנ"ת), תלמידו הגדול של רבי נחמן מברסלב, מתוך ספר החזיונות לרבינו חיים ויטאל.

דף כתוב משני צדיו בכתיבת יד קדשו של רבינו המוהרנ"ת מברסלב, שהעתיק את ספר החזיונות לרבי חיים ויטאל. בראש העמודים מופיעה הכותרת: "ספר החזון ח"ב" [כינוי זה לספר החזיונות אנו מוצאים במכתב ששלח רבי נתן לבנו (עלים לתרופה, מכתב מאור ליום א' וארא תקצ"ו, מהדורת ירושלים תש"ס, עמ' תיב) המצטט מחיבור זה: "ובפירוש ראיתי בכתב הרב הקדוש מו"ה ר' חיים וויטאל ז"ל, הנקרא ספר החזון"].

ספר החזיונות הוא יומנו האישי של רבי חיים ויטאל (מהרח"ו) – תלמידו הגדול של האר"י, בו תיעד את חלומותיו וחזיונותיו. בדף שלפנינו מופיעים מספר קטעים: בקטע הראשון מספר רבי חיים ויטאל על חלום בו ראה את כלי המקדש. בקטע שאחריו מתועד חלום נוסף שלו על נער כבן שבע שנים שירד מן השמים ועורר את העם לתשובה ביום ראש השנה "בבית הכנסת של ספרדיים", בזמן תקיעת שופר. בקטע השלישי (בעמוד השני) מספר רבי חיים ויטאל על חלום נוסף שחלם בליל מוצאי שבת בחול המועד של סוכות, ובו ראה את רבו מהר"ם אלשיך. בקטע זה מוזכרים גם רבי יוסף אבן טבול (אף הוא מגורי האר"י) ומהרי"ט צהלון (מחכמי צפת).

רבי נתן שטרנהארץ מנמירוב – מוהרנ"ת מברסלב (תק"מ–תר"ה 1844–1780), תלמידו המובהק ומפיץ תורתו של האדמו"ר רבי נחמן מברסלב, ומנהיגה של חסידות ברסלב לאחר פטירת רבו. גילם בחייו דמות מובהקת של "תלמיד", ובדומה לרבינו חיים ויטאל שהיה מפיץ ומגלה תורת רבו האר"י, כך גם רבי נתן היה מגלה ומפיץ תורת רבו לכל העולם. ערך והדפיס את חיבורי רבו (בהם: ליקוטי מוהר"ן, ספר המידות, סיפורי מעשיות, ועוד). מסופר כי רבי נחמן אמר כי לולא רבי נתן לא היה נשאר אפילו דף אחד מספריו. חיבוריו הם פיתוח וביאור לתורת רבו מוהר"ן. יצירתו העיקרית היא ספרו "ליקוטי הלכות" ובו דברי חסידות ועבודת השם על סדר כל חלקי השולחן ערוך, בדרכי רבו מוהר"ן. רבי נתן נודע מנעוריו כלמדן מופלג, עובד ה' במסירות נפש ובהתעוררות גדולה. תפילותיו וקדושתו נודעו בישראל. תולדותיו נכתבו בהרחבה בספר "חיי מוהרנ"ת" ובספר "באש ובמים – תולדות מוהרנ"ת", ירושלים, תשנ"ו.

[1] דף (שני עמודים כתובים. כ–45 שורות בכתב–יד קדשו של רבי נתן). 7.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני עש וקרעים, משוקמים באופן מקצועי (עם פגיעה קלה במספר אותיות). כריכת עור מהודרת.

פתיחה: $8000
הערכה: $12,000-15,000

106. Leaf Handwritten by Rabbi Natan of Breslov (Moharnat) – From Sefer HaChezyonot by Rabbi Chaim Vital

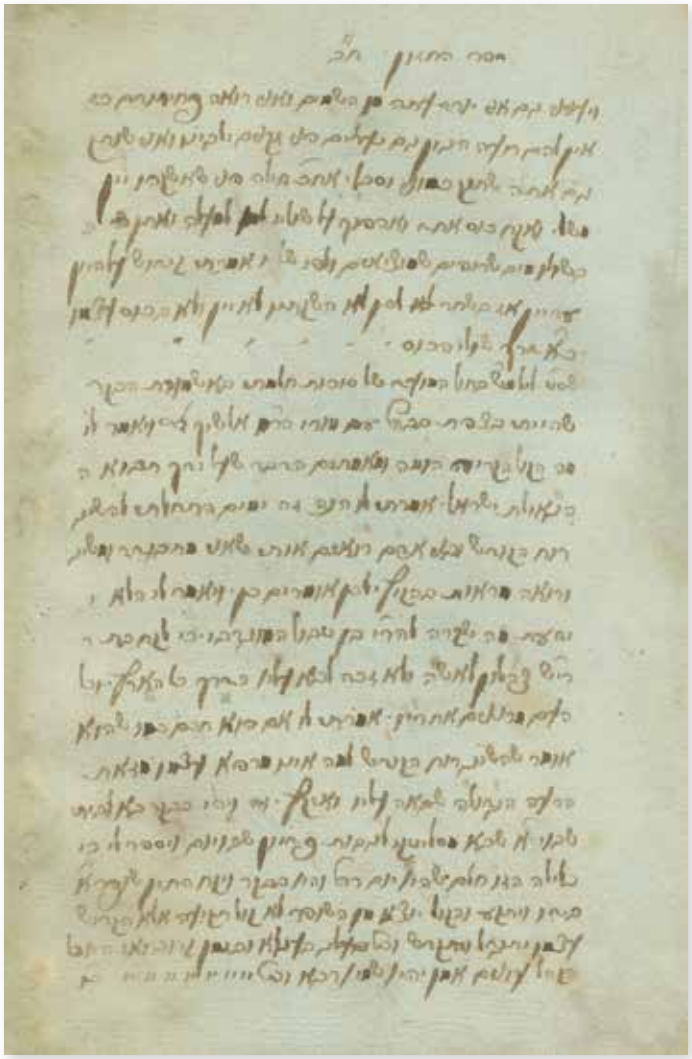

106b

Leaf of Sefer HaChezyonot by R. Chaim Vital, handwritten by R. Natan Sternhartz of Breslov (Moharnat), prominent disciple of R. Nachman of Breslov.

Leaf (two pages) with a transcript from the book Sefer HaChezyonot by R. Chaim Vital, handwritten by R. Natan of Breslov. The following heading appears at the top of both pages: "Sefer HaChazon – Part II" (this was how R. Natan referred to Sefer HaChezyonot, as seen in a letter sent to his son, in which he quotes this work: "And I explicitly saw in the book of R. Chaim Vital, named Sefer HaChazon" – Alim LiTerufa, letter from Sunday eve, Vaera 1836, Jerusalem 2000 edition, p. 412).

Sefer HaChezyonot is the personal diary of R. Chaim Vital (Maharchu) – prominent disciple of the Arizal, in which he records his dreams and visions. This leaf comprises several passages: In the first passage, R. Chaim Vital relates a dream in which he saw the Temple utensils. In the next passage, he documents a dream in which he saw a 7-year-old boy who descended from Heaven on Rosh Hashanah, during the Shofar blowing in the Sephardic synagogue, and aroused the congregation to repent. In the third passage (on the second page), R. Chaim Vital recounts a dream from the night of Motza'ei Shabbat Chol HaMoed Sukkot, in which he saw his teacher, R. Moshe Alshech. In this passage, he also mentions R. Yosef ibn Tabul (another disciple of the Arizal) and R. Yom Tov Tzahalon (a Safed Torah scholar).

R. Natan Sternhartz of Nemirov (Nemyriv) – Moharnat of Breslov (1780-1844), close disciple and disseminator of the teachings of Rebbe Nachman of Breslov, and his successor as leader of Breslov Chassidism. During his teacher's lifetime, he was the personification of a disciple, and just like R. Chaim Vital disseminated and revealed the teachings of the Arizal, R. Natan revealed and disseminated the teachings of R. Nachman throughout the world. He arranged and published his teacher's works (including: Likutei Moharan, Sefer HaMidot, Sipurei Maasiot, and others). Reputedly, R. Nachman once declared that if not for R. Natan, not even one leaf of his writings would have survived. R. Natan's own compositions expound upon and explain the teachings of R. Nachman. His magnum opus was Likutei Halachot – Chassidic instructions based on the teachings of R. Nachman of Breslov, following the order of topics in Shulchan Aruch. R. Natan was renowned from his youth as an exceptional Torah scholar, who worshipped G-d with complete devotion and extraordinary fervor. His prayers and holiness were legendary. His biography is recorded in detail in Chayei Moharnat and BaEsh UBaMayim – Toldot Moharnat, Jerusalem, 1996.

[1] leaf (2 written pages. Approx. 45 autograph lines). 7.5 cm. Good condition. Stains. Worming and tears, professionally restored (slightly affecting several letters). Elegant leather binding.

Opening price: $8000
Estimate: $12,000-15,000

107. שמונה עמודים בכתב-ידו של האדמו"ר רבי יצחק אייזיק ספרין מקומרנא – מתוך פירושיו למשניות מסכת מעשר שני – קומרנא, תר"ח

ארבעה דפים (שמונה עמודים), פירושים על משניות מסכת מעשר שני - "מעשה ארג" ו"פני זקן", בכתב-יד קדשו של המחבר - האדמו"ר המקובל רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין אב"ד זידיטשויב וקומרנא. [קומרנא, תר"ח 1847?].
לפנינו ארבעה דפים (עוקבים), כתובים בכתב-יד קדשו של האדמו"ר, בכתיבה אוטוגרפית עם תיקונים ומחיקות בגוף הטקסט. הדפים מכילים את פירושי האדמו"ר לסוף פרק ג' ותחילת פרק ד' של מסכת מעשר שני, בסידור טיפוגרפי של הפירושים זה לצד זה בטורים מקבילים. בראשי הטורים מופיעות כותרות עם שמות הפירושים: "ע"ע" [=עצי עדן], "מ' ארג" [=מעשה ארג].
האדמו"ר מקומרנא חיבר שלושה פירושים על המשניות: פירוש "עצי עדן" המקיף כמעט את כל ששת סדרי המשנה (מסתיים באמצע מסכת "אהלות") וכולל תמצות מקוצר של מפרשי המשנה (מחולק לשני ביאורים: "עץ החיים" ו"עץ הדעת" על פי תורת הסוד); ושני פירושים נוספים לסדרי זרעים וטהרות: פירוש "מעשה ארג" על התלמוד ירושלמי והתוספתא הקשורים למשניות; ופירוש "פני זקן", ובו המסקנות ההלכתיות של המשנה על פי דעת הרמב"ם. הפירושים נדפסו לראשונה בלמברג בשנים תרכ"א-תרכ"ב, וכוללים ביאורים ורמזים למשנה ולהלכותיה על פי סודות הקבלה.
בדף הראשון שלפנינו (בעמוד השני), בפירוש "פני זקן", בסוף פרק ג', כותב המחבר דברים מעניינים: "והר"ש [רבינו שמשון משאנץ] דחק עצמו הרבה בדברי ר"ש [רבי שמעון], ומתוך לחץ ודוחק הלך הרב להגיה... אבל זה כאב לב, וכי בכל מקום שלא יגיע יד וכח שכלנו להבין, נמחוק ונגיה... וזהו שליחות יד לימחוק כזה, בפרט לאיש קדוש כמותו".
האדמו"ר המקובל האלוקי רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין אב"ד זידיטשוב וקומרנא (תקס"ו-תרל"ד), מגדולי מעתיקי השמועה של תורת הבעש"ט. בן-אחיו ותלמידו המובהק של "שר בית הזהר" האדמו"ר רבי צבי הירש מזידיטשוב. חביב היה על גדולי החסידות: "החוזה מלובלין" (שהיה אף שדכנו), הרב מאפטא, רבי משה צבי מסווראן, דודו רבי משה מסאמבור, רבי ישראל מרוזין ועוד. מחבר ספרי חסידות וקבלה רבים, ובהם גם הפירוש "היכל הברכה" על חמשה חומשי תורה, על פי סודות האר"י והבעש"ט. חומשי "היכל הברכה" הנם מספרי היסוד של ההגות החסידית ותורת הקבלה. חביבות מיוחדת הייתה לחיבוריו אצל אדמו"רים מכל החוגים (בית זידיטשוב, ה"דברי חיים" וצאצאיו, ה"צמח צדק" מליובוויטש ועוד) ששיבחו את מעלת וקדושת דברי הסוד שבפירושיו.
[4] דף (שמונה עמודים כתובים). 24 ס"מ. מצב טוב. כתמים. קרעים קלים בשוליים, ללא פגיעה בטקסט.

פתיחה: $10,000
הערכה: $15,000-20,000

107. Eight Pages Handwritten by Rebbe Yitzchak Eizik Safrin of Komarno – From His Commentaries to the Mishnah, Tractate Maaser Sheni – Komarno, 1847

Four leaves (eight pages), commentaries to Mishnayot Tractate Maaser Sheni – Maaseh Oreg and Pnei Zaken, handwritten by the author – Rebbe Yitzchak Eizik Yehuda Yechiel Safrin, rabbi of Zidichov and Komarno. [Komarno, 1847?].
Four (consecutive) leaves handwritten by the author, the rebbe of Komarno, with emendations and deletions within the text. The leaves contain the commentaries of the rebbe to the end of chapter 3 and beginning of chapter 4 of Tractate Maaser Sheni, written in parallel columns. The columns are titled "A.E." [=Atzei Eden] and "M. Oreg" [=Maaseh Oreg].
The Rebbe of Komarno composed three commentaries on the Mishnayot: Atzei Eden, which covers nearly the entire Mishnah (ending in the middle of Ohalot) and comprises a short summary of the commentaries on the Mishnah (divided into two parts: Etz HaChaim and the kabbalistic Etz HaDaat); two other commentaries on Order Zera'im and Order Taharot – Maaseh Oreg on the Jerusalem Talmud and the Tosefta pertaining to the Mishnah, and Pnei Zaken which contains the halachic conclusions of the Rambam. The commentaries were first printed in Lviv in 1861-1862, and include Kabbalistic explanations and allusions on the Mishnah and the Halacha. Rebbe Yitzchak Eizik Yehuda Yechiel Safrin Rabbi of Zidichov (Zhydachiv) and Komarno (1806-1874), a G-dly kabbalist and leading transmitter of the teachings of the Baal Shem Tov, a nephew and close disciple of the Sar Beit HaZohar, Rebbe Tzvi Hirsh of Zidichov. He was cherished by foremost Chassidic leaders – the Chozeh of Lublin (who served as his matchmaker), the Rebbe of Apta, R. Moshe Tzvi of Savran, his uncle R. Moshe of Sambor, R. Yisrael of Ruzhin, and others. He authored many books on Chassidut and Kabbalah, including the Heichal HaBerachah commentary to the Five Books of the Torah, based on the teachings of the Arizal and the Baal Shem Tov. The Heichal HaBerachah Chumashim are considered classic books in Chassidic thought and Kabbalah. They were treasured by rebbes of various dynasties (the Zidichov dynasty, the Divrei Chaim and his descendants, the Tzemach Tzedek of Lubavitch, and others), who extolled the exceptional holiness of the kabbalistic teachings contained in his commentaries.
[4] leaves (8 written pages). 24 cm. Good condition. Stains. Minor marginal tears, not affecting text.

Opening price: $10,000
Estimate: $15,000-20,000

107

108. כתב-יד, דרשות לראש השנה – בכתב ידו של האדמו"ר רבי צבי הירש מליסקא – חלק מהדרשות לא נדפסו – ליסקא, תרכ"ה-תרכ"ח

עשרה דפים (עשרים עמודים) בכתב-ידו של האדמו"ר רבי צבי הירש פרידמן אב"ד ליסקא - דרשות לראש השנה. [ליסקא], תרכ"ה-תרכ"ח [1867-1864].

לפנינו עשרה דפים, בכתיבה אוטוגרפית (עם תיקונים ומחיקות בגוף הטקסט), בכתב-יד קדשו של האדמו"ר המחבר.

רוב הדרשות שלפנינו נדפסו לאחר פטירת המחבר בספרו "הישר והטוב" (מונקאטש תר"מ). שם נדפסו הדברים לאחר עריכה. לפנינו המקור כפי שיצא מעטו של המחבר, עם הבדלי נוסח (ראה את דברי המו"ל רבי זאב וואלף, נכד המחבר, בהקדמה לספר "אך פרי תבואה", שם מתאר כיצד ערך ותיקן את הנוסח המקורי, באישור סבו).

מלבד זאת, לפנינו קטעים שככל הנראה טרם נדפסו (דפים נג-נד/1). הדרשות שלפנינו נכתבו ונאמרו על ידי האדמו"ר בשנים תרכ"ה-תרכ"ח. בראש חלק מהדרשות מציין האדמו"ר האם הדרשות נאמרו על ידו בציבור: "בעז"ה שנת תרכ"ה על ראש השנה. זה לא אמרתי עדיין ברבים" (יד/1); "בעז"ה על ראש השנה, זה אמרתי בקהל בשנת תרכ"ה" (יז/2); "זה אמרתי בראש השנה שנת תרכ"ה" (יט/2); "אמרתי בליל ראש השנה על הפסוק" (כ/2); "בעז"ה על ראש השנה דשנת תרכ"ו לפ"ק" (נא/1); "בעז"ה בשנת תרכ"ח לפ"ק מה שאמרתי בראש השנה" (סז/1); "על ראש השנה בשנת תרכ"ח" (סח). חלק מכתובות אלה לא נדפסו.

את דרשותיו אלה מהימים הנוראים, מתאר המו"ל, רבי זאב וואלף, נכד המחבר, בהקדמה לספר "הישר והטוב": "מה נהדר היה אדונינו בימים הקדושים, בעמדו לפני ארון הקודש לבוש לבנים, פניו בוערים כגחלי אש ולפידים, תוארו כמלאך אלוקים, עיניו למעלה סגורים, כפיו פרושות על ראשי בני ישראל ככהן המברך בשם... ואם כי חלוש היה, נשמע קולו שאגת ארי עוקר הרים ובוקע רקיעים... דברים היוצאים מן הלב נכנסו בעמקי לב השומעים חדרי חדרים, עד שכולם נשפך לבם כמים, הורידו כנחל דמעה... אשרי עין ראתה כל אלה". בהקדמה לספרו הראשון של המחבר - "אך פרי תבואה", כותב המו"ל על הכתבים שהשאיר אחריו המחבר: "כולם המה מן הדברים אשר חדש לעת זקנתו, כי כל החידושי תורה (חריפות ומגידות) אשר כתב בספר בימי נעוריו, כולם נשרפו בעוונותינו הרבים בהיותו במדינת פולין".

הגאון הקדוש רבי צבי הירש פרידמן - הרב מליסקא (תקנ"ח-תרל"ד), מגדולי האדמו"רים בהונגריה, מהדור הראשון של תנועת החסידות בהונגריה. מתלמידיו של בעל ה"ישמח משה" ושל האדמו"רים רבי שלום מבעלז, רבי ישראל מרוזין, רבי מאיר מפרמישלן וה"דברי חיים" מצאנז. נודע כפועל ישועות, ומכל קצוי הארץ הגיעו להתברך מפיו. מחבר הספרים "אך פרי תבואה", ו"הישר והטוב". תלמידו הגדול הוא האדמו"ר רבי ישעיה מקרסטיר, שנהג לחתום: "שהיה משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע".

[10] דף (עשרים עמודים כתובים). 25 ס"מ. מצב טוב. כתמים (בהם מספר כתמי דיו כהים וכתמי רטיבות).

פתיחה: $15,000
הערכה: $30,000-50,000

108. Manuscript, Homilies for Rosh Hashanah – Handwritten by Rebbe Tzvi Hirsh of Liska – Including Unpublished Homilies – Liska, 1864-1867

Ten leaves (twenty pages) handwritten by Rebbe Tzvi Hirsh Friedman Rabbi of Liska (Olaszliszka) – homilies for Rosh Hashanah. [Liska], 1864-1867.

Ten leaves handwritten by the author Rebbe Tzvi Hirsh (with emendations and deletions in the body of the text).

Most of these homilies were published after the passing of the author in his book HaYashar VehaTov (Munkacs, 1880), after being edited. These are the original homilies, as they were recorded by the author, with textual variations compared to the printed version (see foreword to Ach Pri Tevuah, by the publisher R. Ze'ev Wolf, grandson of the author, who explains how he edited and corrected the original text, with the consent of his grandfather).

Additionally, several passages in this manuscript were presumably never published (leaves 53-54a).

These homilies were recorded and delivered by the rebbe in 1864-1867. At the top of some homilies, the rebbe noted whether he actually delivered them in public or not: "1864, on Rosh Hashanah. This I have not yet delivered in public" (14a); "On Rosh Hashanah, I delivered this homily before the congregation in 1864" (17b); "I said this on Rosh Hashanah 1864 (19b); "I said this on Rosh Hashanah night on the verse…" (20b); "On Rosh Hashanah 1865" (51a); "In 1867, what I said on Rosh Hashanah" (67a); "On Rosh Hashanah 1867" (68). Some of these inscriptions were not published.

In his foreword to HaYashar VehaTov, R. Ze'ev Wolf, publisher and grandson of the author, describes these homilies for the High Holidays: "How magnificent was our teacher during the holy days, while standing before the holy ark, clothed in white, and his face glowed like embers and torches, his appearance was like that of a g-dly angel, his eyes closed, his hands stretched out over the heads of the congregants, like a priest blessing the people… and although he was weak, his voice resounded like the roar of a lion, uprooting mountains and splitting the heavens… his words, which emerged from the depth of his heart, entered deep into the hearts of his listeners, until everyone cried freely… fortunate are the eyes who witnessed all this". In his foreword to the first book of the author, Ach Pri Tevuah, the publisher mentions the writings the author left behind: "All were innovated in his old age, since the Torah novellae which he composed in his youth, were unfortunately all consumed by a fire in Poland".

Rebbe Tzvi Hirsh Friedman, rabbi of Liska (1798-1874), a leading Hungarian rebbe, from the first generation of the Chassidic movement in Hungary. A disciple of the Yismach Moshe, Rebbe Shalom of Belz, Rebbe Yisrael of Ruzhin, Rebbe Meir of Premishlan and the Divrei Chaim of Sanz. He was renowned as a wonder-worker, and people flocked to him from all over the country to receive his blessings. He authored Ach Pri Tevua and HaYashar VehaTov. His illustrious disciple was R. Yeshaya of Kerestir, who used to sign: "Who was the close attendant of the pious rabbi of Liska".

[10] leaves (twenty written pages). 25 cm. Good condition. Stains (including dark ink stains and dampstains).

Opening price: $15,000
Estimate: $30,000-50,000

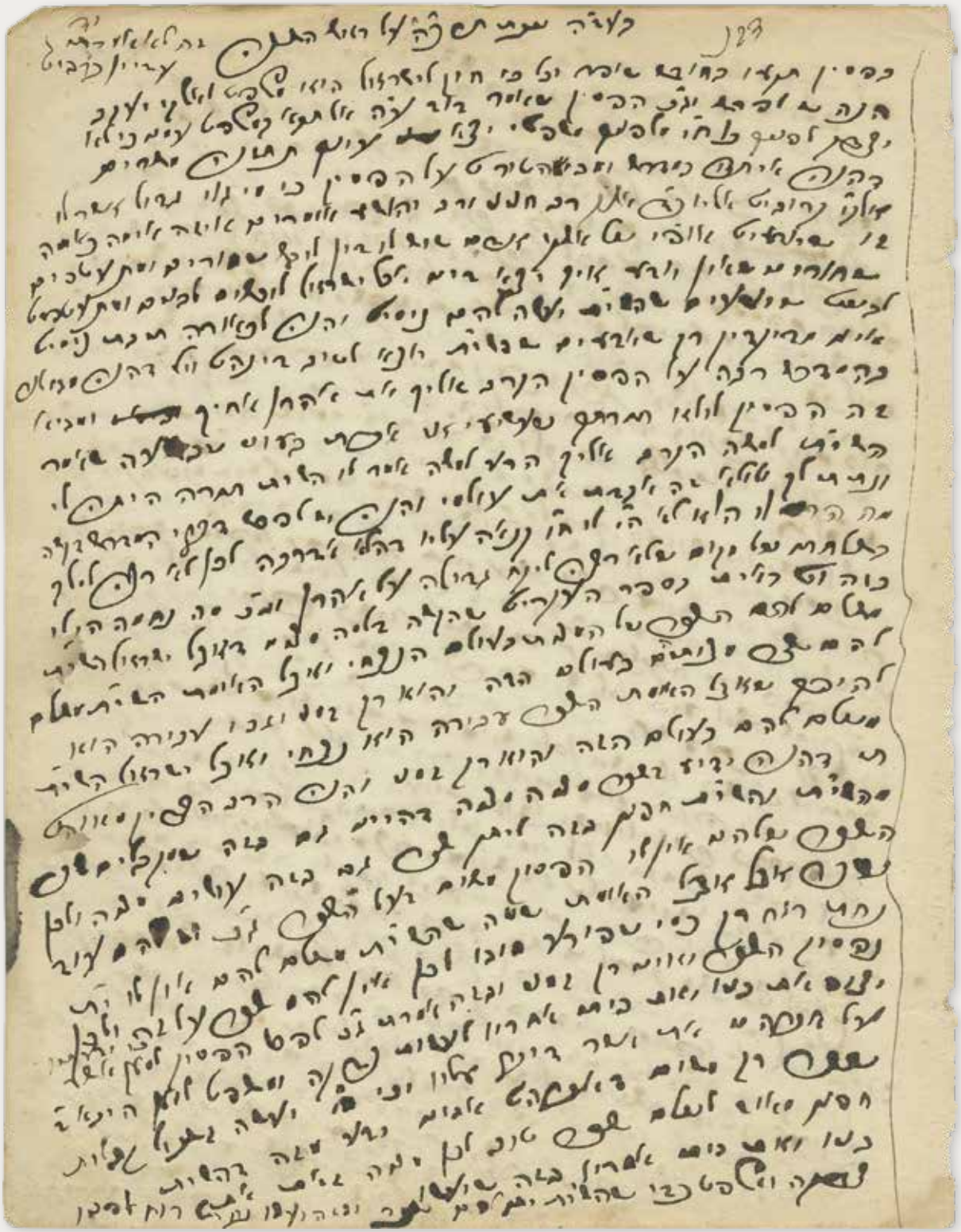

108a

108b

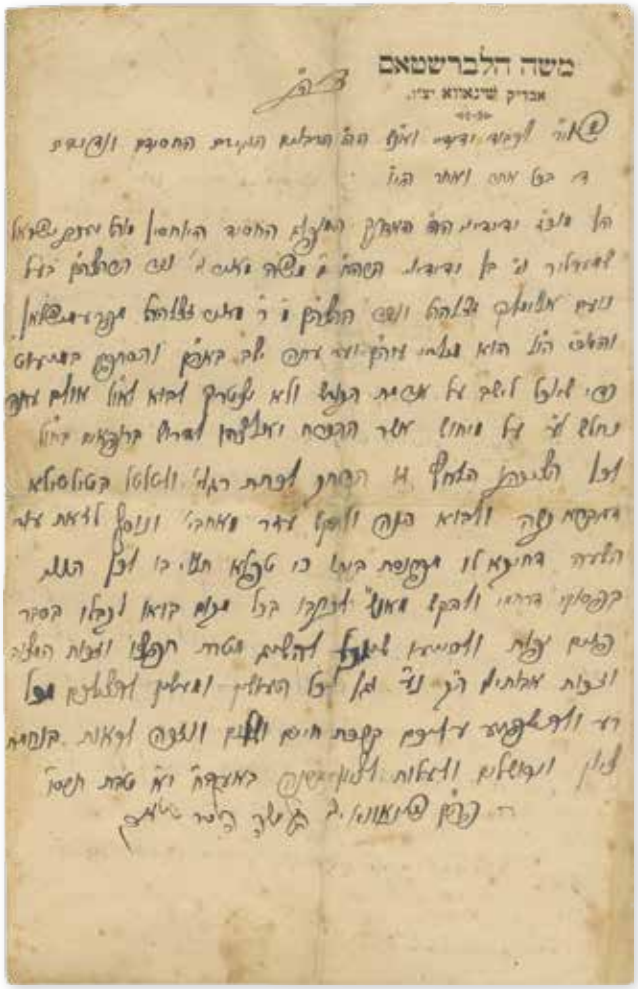

109

109. מכתב המלצה מאת האדמו"ר רבי משה הלברשטאם משינאווא – "ברכת חיים ושלום" – שינאווא, תרס"ו

מכתב בחתימת האדמו"ר רבי משה הלברשטאם אב"ד שינאווא. שינאווא, טבת תרס"ו [1906].

כתוב בכתיבת סופר וחתום בחתימת ידו של האדמו"ר. נכתב על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר. בראש העמוד מופיעה הכתובת: "משה הלברשטאם אבד"ק שינאווא יצ"ו"

מכתב המלצה עבור רבי יעקב ישראל שמרלר מצפת, שנאלץ לנדוד לחו"ל בשביל טיפול רפואי. האדמו"ר מפרט במכתב את ייחוסו של רבי יעקב ישראל אל הצדיקים רבי אלימלך מליז'נסק ורבי מאיר מפרמישלן. את מכתבו מסיים האדמו"ר בברכה: "**וזכות אבותינו הק' נ"ע יגן... להצילכם מכל רע, ולהשפיע עליכם ברכת חיים ושלום**". בסיום המכתב חתימת האדמו"ר: "הק' משה הלברשטאם".

האדמו"ר רבי משה'לי הלברשטאם משינאווא (תר"ג–תרע"ט), מגדולי האדמו"רים בדורו. בנו וממלא מקומו של האדמו"ר רבי יחזקאל משינאווא. קדוש ופרוש מנעוריו, ומעולם לא ישן חצי שעה ברציפות. אביו הקדוש אמר עליו שנולד כולו רוחניות. סבו ה"דברי חיים" בירכו באריכות ימים, ואכן האריך ימים כ–76 שנה, למרות היותו כל ימיו חלוש וידוע חולי. לאחר פטירת ה"דברי יחזקאל" בשנת תרנ"ט כיהן על מקום אביו כרב העיר שיניווא ואדמו"ר. בשנת תרס"ד עבר לכהן בעיר צאנז כרב וכאדמו"ר. צדיקי דורו חרדו לקראתו ונהגו בו כבוד רב. חסידות שינאווא היתה ידועה בתקיפות ההנהגה ובמלחמה בעוקרי הדת. השתתף באסיפות ציבוריות ידועות והיה ממנהיגי היהדות החרדית בגליציה. מצאצאיו יצאו שושלות חשובות של רבנים ואדמו"רים.

פטירתו מן העולם היתה פלאית. נכדו האדמו"ר רבי אביש קנר סיפר כי כבר יום לפני הסתלקותו החל האדמו"ר להתכונן לפרידתו מן העולם, כשהוא מייחד ייחודים ולא נתן לאיש להסתכל בפניו. תלמידו הקדוש רבי אברהם יהושע פריינד הרב מנאסויד הסתתר בפינת החדר, אך האדמו"ר הרגיש בזה וביקש ממנו לצאת מן החדר. תלמידו האדמו"ר בעל ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש זכה לאחר פטירתו להטביל את גופו הקדוש במקוה טהרה. נטמן בעירו צאנז באוהל הקבר של זקנו בעל ה"דברי חיים".

[1] דף. 21 ס"מ. כתמים. קרעים בסימני הקיפול. שוקם בגבו בשיקום מקצועי.

פתיחה: $4000

הערכה: $5000-8000

109. Letter of Recommendation from Rebbe Moshe Halberstam of Shinova – "Blessing of Life and Peace" – Shinova, 1906

Letter signed by Rebbe Moshe Halberstam, rabbi of Shinova (Sieniawa). Shinova, Tevet 1906.

Written by a scribe and hand-signed by the rebbe. On the official stationery of the rebbe, with the letterhead: "Moshe Halberstam Rabbi of Shinova".

Letter of recommendation for R. Yaakov Yisrael Schmerler of Safed, who was compelled to travel to Europe for medical treatment. In the letter, the rebbe mentions R. Yaakov Yisrael's distinguished lineage as a descendant of R. Elimelech of Lizhensk and R. Meir of Premishlan. The letter concludes with blessings: **"And may the merit of our ancestors protect… to rescue you from all harm, and to shower you with the blessing of life and peace**"; and the rebbe's handwritten signature: "Moshe Halberstam".

Rebbe Mosheleh Halberstam of Shinova (Sieniawa; 1843-1919), a leading rebbe of his generation. He was the son and successor of Rebbe Yechezkel of Shinova. Holy and ascetic from a young age, he never slept for a full half-hour. His father attested that he was born entirely spiritual. His grandfather, the Divrei Chaim, blessed him with longevity, and indeed he lived until the age of 76, despite being weak and sickly throughout his life. Following the passing of the Divrei Yechezkel in 1899, he succeeded him as rabbi and rebbe of Shinova. In 1904, he relocated to Sanz to serve there as rabbi and rebbe. Righteous men of the generation regarded him with awe, and accorded him great respect. The Shinova Chassidic dynasty was renowned for its resolute leadership and battles against those who tried to uproot Judaism. The Rebbe participated in famous public conferences and was amongst the leaders of Orthodox Jewry in Galicia. His descendants include dynasties of prominent rabbis and rebbes.

He departed from this world in a wondrous manner. His grandson Rebbe Abish Kaner relates that a day prior to his passing, the Rebbe began preparing for his demise, engrossed in kabbalistic thoughts and refusing to allow anyone to look at him. His disciple R. Avraham Yehoshua Freund Rabbi of Năsăud hid in a corner of the room, yet the Rebbe sensed his presence and asked him to exit his chamber. Another disciple, the Minchat Elazar Rebbe of Munkacs, had the merit of immersing the Rebbe's holy body in the Mikveh following his passing. Rebbe Moshe was buried in Sanz, alongside his grandfather the Divrei Chaim.

[1] leaf. 21 cm. Stains. Tears to folds. Professionally restored on verso.

Opening price: $4000
Estimate: $5000-8000

110. מכתב פולמוסי ארוך בהלכה מאת האדמו"ר רבי שלמה הלברשטאם מבאבוב (הראשון) – אל דודו האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם משינאווא – ביקורת חריפה נגד מורה הוראה בעיר דז'יקוב – באבוב, תרנ"ה

מכתב ארוך (ארבעה עמודים) בכתב-ידו וחתימתו של האדמו"ר רבי שלמה הלברשטאם (הראשון) אב"ד באבוב, אל דודו האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא, בעל ה"דברי יחזקאל". באבוב, עש"ק שלח [סיון] תרנ"ה [1895].

מכתב פולמוסי חריף בעניין חליצה של אשה, בו מותח האדמו"ר ביקורת חריפה על מורה הוראה בעיר דז'יקוב.

האדמו"ר מספר במכתבו לדודו ה"דברי יחזקאל" על אשה מווישניצא שנישאה לאברך מדז'יקוב והתאלמנה ממנו במהלך הריונה הראשון. תינוקה, שנולד מספר חודשים לאחר פטירת הבעל, נפטר לאחר 21 יום בלבד. האדמו"ר מספר כי אבי האלמנה פנה אליו והוא פסק כי היא חייבת חליצה. אך בית הדין בדז'יקוב, בראשות המו"ץ רבי מנשה אייכנשטיין (לימים אב"ד וורצקי, חתן האדמו"ר רבי יהושע הורוויץ אב"ד דז'יקוב. מחבר הספרים "תורת האשם", אלפי מנשה" ו"מטה מנשה". אודותיו, ראה: אנצ' לחסידות, ג', עמ' קפז), סבורים שהאלמנה פטורה מחליצה, מאחר ויש עדות על כך שהריונה ניכר עוד לפני פטירת בעלה. את דבריהם ביססו על הבנתם בדברי רבי עקיבא איגר בתשובותיו (בסימן פט), אך האדמו"ר טוען שאין קשר בין מקרה זה לנידון שבתשובות רעק"א. מלבד זאת, טוען האדמו"ר, הפסיקה של המו"ץ מדז'יקוב מנוגדת לפסק מפורש ברמב"ם, טור ושלחן ערוך, וכן עומדת בניגוד להכרעתם של מהרי"ט אלגזי וה"בית אפרים". כמו כן, מוסיף האדמו"ר ומספר לדודו כי השאלה נשלחה גם למהרש"ם מבערז'אן, ואף הוא סבור כמותו שהאלמנה חייבת בחליצה.

בהמשך מכתבו תוקף האדמו"ר בחריפות את המו"ץ ואת העד, ומאשים אותם בהטיית פסק הדין בעבור בצע כסף: "**ידוע בבירור אשר הדיין עם העדים לוקחים כלם מעות בעבור העדות והפסק, לכן בודאי הוא מכשול גדול, ואנכי אין ביכולתי לעשות מאומה, כי אנשי דזיקוב מלעיגים על דברי, וגם על האיסור של הג'**[און] **מבער**[זאן] **פער פיו ר' מנשה, ואמר: מי שאינו יכול ללמוד הוא מחמיר, ואמר אשר אם יתנו לו חמשה ושבעים ר"כ** [=רובל כסף] **אזי יתן היתר, והנני שולח ר"פ** [=רצוף פה] **את המכתבים אשר שלחו לי מוישניצא, אשר יראה כ"ק מרן דודי הק' שליט"א אשר עושים הכל בעבור מעות בפומבי בלא בושה כלל, וכדי בזיון אשר איש כזה יהי'**[ה] **מורה הוראה בעיר גאליציע...**".

בסיום מכתבו כותב האדמו"ר לדודו: "**והנני מחכה אשר כ"ק מרן רבינו הגאון הקדוש שליט"א יתלבש בחסידותו וצדקותו לקנא קנאת התוה"ק למען כבוד שמו יתברך, שלא יתירו חלוצה לשוק, ויזהיר את החלוץ ואת אביו ואת מחו'**[תנו] **הנזכרים לעיל, אשר לא יסמיכו עצמם על משענת קנה רצוץ, רק כתורה יעשו, ובטח ישמעו לקול דברי קדשו, והשי"ת יעזור אשר נזכה שינהלנו לקראת משיח צדקנו בב"א** [=במהרה בימינו אמן], **כנפש ב"א** [=בן אחיו] **עבדו ותלמידו המשתחוה מרחוק מול הדרת קדשו, הק' שלמהלברשטאם**" [בחתימתו מחבר האדמו"ר את השם הפרטי עם שם המשפחה למילה אחת].

בסוף מכתבו, לצד החתימה, הוסיף האדמו"ר את שמו ואת שם אמו, "שלמה בן בילא", כחסיד הכותב "קוויטל" לרבו.

למיטב ידיעתנו, המכתב שלפנינו לא נדפס.

מתברר כי ה"דברי יחזקאל" אכן התערב בעניין, ושלח מכתב בעקבות המכתב שלפנינו אל רבי אריה ליבוש הורוויץ אב"ד סטרי, בעל "הרי בשמים" וביקש ממנו שיתערב בעניין (דברי יחזקאל החדש, סימן מד. נדפס גם בספר מכתבי קודש - באבוב, סימן נד). במכתב של ה"דברי יחזקאל", מפרשת חוקת תרנ"ה (כשבועיים לאחר כתיבת המכתב שלפנינו), מופיעה התייחסות ברורה למכתב שלפנינו: "שלח לי ב"א [=בן אחי] הרה"צ מ' שלמה נ"י האבד"ק

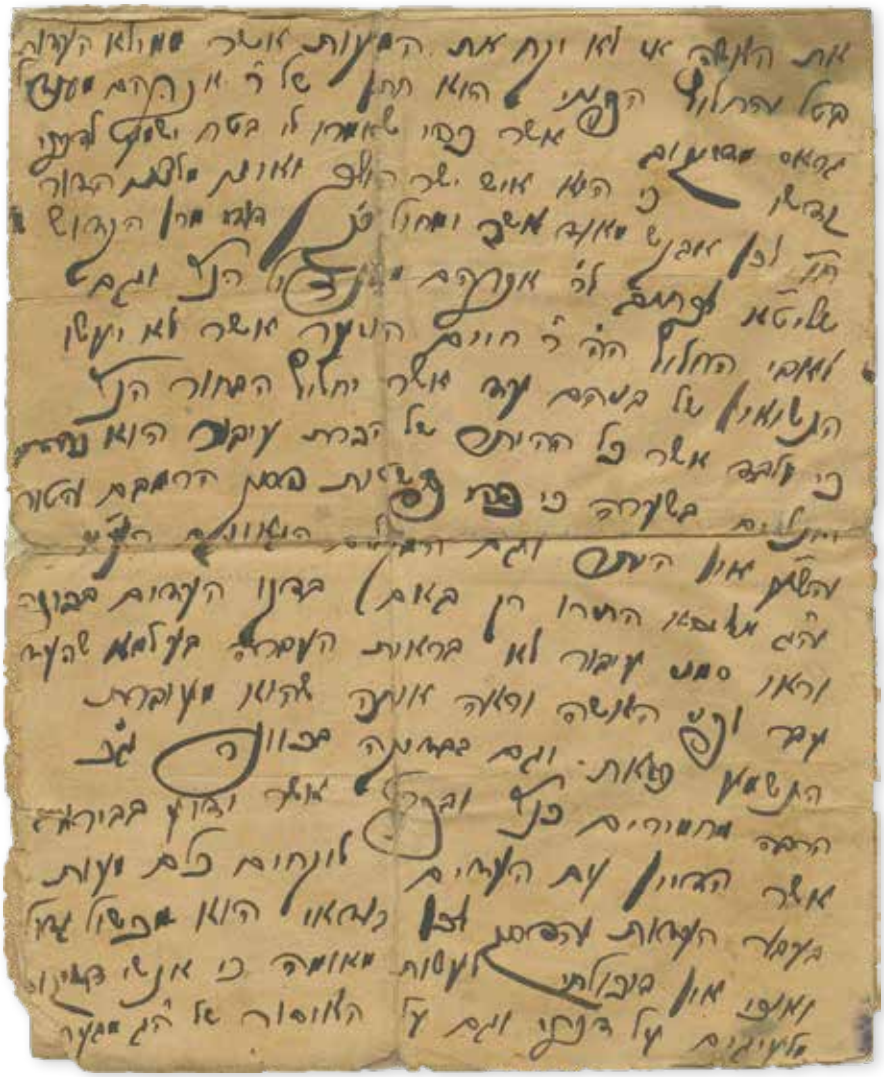

110a

וישניצא, ודירתו עתה בק' באבוב, וכתב לי כי בק' וישניצא יש אשה שמת בעלה...". ה"דברי יחזקאל" אף מספר במכתבו זה כי שלח מכתב לאבי המנוח והורה לו שלא לסמוך על ההיתר וכי על אחד האחים לחלוץ לאלמנה.

האדמו"ר רבי שלמה הלברשטאם (הראשון) מבאבוב (תר"ז-תרס"ה), בן-בנו של האדמו"ר בעל "דברי חיים" מצאנז, ובן-בתו של האדמו"ר רבי אליעזר הורביץ מדז'יקוב-רופשיץ. נתייתם בילדותו מאביו רבי מאיר נתן הלברשטאם, וגדל והתחנך אצל שני סביו הגדולים. בערך בשנת תרכ"ה התמנה לרבה של בוקוביסק (בהיותו בן 18), משם עבר לכהן (בערך בשנת תרל"ו) ברבנות אושפיצין (אושוויץ), ובשנת תרל"ה היה מהנכדים שנשלחו ע"י הסבא הגדול ללמברג, כדי לערוך ולהכין לדפוס את ספרו הגדול שו"ת דברי חיים. בערך בשנת תר"מ עבר לכהן ברבנות העיר וישניצא, בה ייסד את הישיבה הראשונה במדינת גליציה, והיה מרצה בה את שיעוריו דבר יום ביומו לפני מאות תלמידים. מישיבתו יצאו מאות רבנים ודיינים חשובים בגליציה. בחשון תרנ"ג עבר לכהן ברבנות העיר באבוב, שעל שמה נתפרסם. היה אדמו"ר לאלפי חסידים. עסק בפרט בקירוב בני נוער לדרכי החסידות, ובעקבות כך הפכה חסידות באבוב למרכז גדול של אלפי חסידים צעירים, ששינו את עולם היהדות בגליציה בהפצת תורה וחסידות. רבי שלמה היה ממנהיגי היהדות החרדית בגליציה והצטרף לארגון "מחזיקי הדת" (בניגוד לשאר אדמו"רי בית צאנז שלא תמכו בהצטרפות לארגון זה). כתב תשובות רבות בהלכה. בנו האדמו"ר רבי בן ציון הכין להדפסה ספר מכתבי אביו לפני מלחמת העולם הראשונה, אך אלו אבדו במהלך המלחמה.

לפנינו אחד ממכתביו הנדירים ששרדו בענייני הלכה. בנו האדמו"ר רבי בן ציון הלברשטאם הי"ד בעל "קדושת ציון", אביו של האדמו"ר רבי שלמה הלברשטאם (השני) האדמו"ר מבובוב-ארה"ב - שהקים את ממלכת החסידות הגדולה של חסידי בובוב בארה"ב.

סבו ה"דברי חיים" אהבו והחשיבו מאד ואף לימדו את תורת הנסתר. במכתב הלכתי משנת תרל"א הוא פונה עליו: "נכדי הרב החריף המפורסם, שלשלת היוחסין, החסיד, גדול בתורה... מו"ה שלמה" (שו"ת דברי חיים, יורה דעה, סימן ל"ב). באותה תשובה מבקש ממנו הסב הגדול: "והתפלל נא בעדי כי חלוש אני מאוד, יעזור לו ד' באריכות ימים ושנים... דורש שלום תורתך ומצפה לראותך בשלום".

[1] דף, [4] עמודים כתובים. גליון נייר גדול (34X41.5 ס"מ), מקופל לארבעה עמודים (כל עמוד: 21 ס"מ). מצב בינוני. כתמים, כתמי רטיבות. קרעים רבים ובלאי בשוליים ובסימני הקיפול. הקרעים בסימני הקיפול מחוזקים בנייר דבק בגבו של הגליון.

פתיחה: $15,000
הערכה: $20,000-25,000

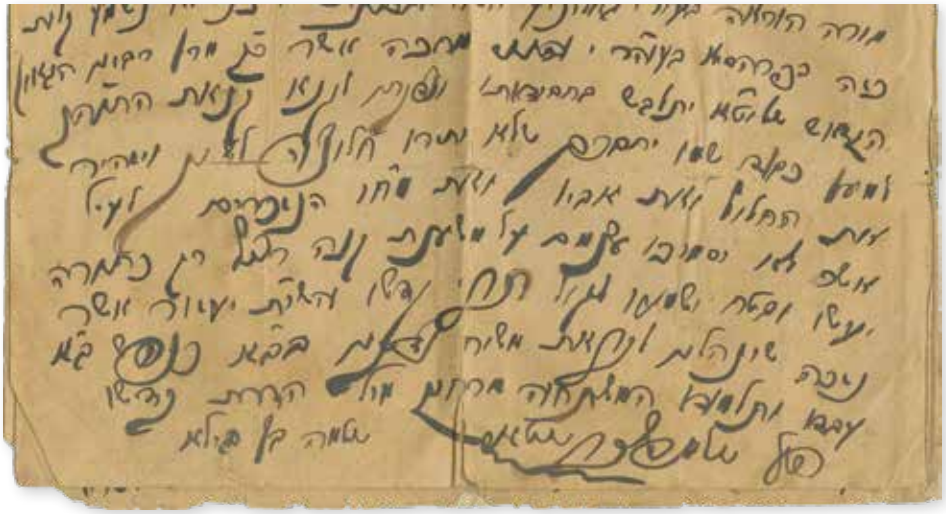

110b

Next to his signature, the rebbe added his name and the name of his mother, as a chassid writing a kvittel: "Shlomo son of Beila".

To the best of our knowledge, this letter was never published.

It turns out that the Divrei Yechezkel indeed intervened, and following this letter, sent a letter to R. Aryeh Leibush Horowitz Rabbi of Stryi, author of Harei Besamim, requesting that he get involved (Divrei Yechezkel HeChadash, section 44; also printed in Michtevei Kodesh – Bobov, section 54). The letter of the Divrei Yechezkel, dated Parashat Chukat 1895 (some two weeks after the present letter was written) contains a clear mention of this letter: "My nephew R. Shlomo Rabbi of Vishnitza, presently residing in Bobov, sent to me, writing that in Vishnitza there is a woman whose husband passed away…". The Divrei Yechezkel further writes in his letter that he sent a letter to the father of the late husband and instructed him not to rely on the lenient ruling, and instead, one of the brothers should perform chalitzah.

R. Shlomo Halberstam, first Rebbe of Bobov (1847-1905) was the grandson of the Divrei Chaim, Rebbe of Sanz and of Rebbe Eliezer Horowitz of Dzikov-Ropshitz. He was orphaned in his childhood of his father, R. Meir Natan Halberstam, and was raised and educated by his two illustrious grandfathers. He was appointed in ca. 1865 as rabbi of Bukowsko (at the young age of 18), and later (ca. 1876) of Ushpitzin (Oświęcim). In 1875, he was one of the grandchildren selected by R. Chaim of Sanz to edit and publish his prominent book Responsa Divrei Chaim in Lviv. In ca. 1880, he went to serve as rabbi of Vishnitza, where he established the first yeshiva in Galicia, and would deliver daily lectures in the yeshiva before hundreds of students. This yeshiva produced hundreds of Galician rabbis and dayanim. In Cheshvan 1892, he was appointed rabbi of Bobov, which he became renowned for. He served as rebbe to thousands of Chassidim, particularly working on drawing youths to Chassidut, developing Bobov into a large center of thousands of young Chassidim, who transformed Galician Jewry by disseminating Torah and Chassidut. R. Shlomo was a leader of Orthodox Jewry in Galicia and joined the Machzikei HaDat organization (in contrast to the other rebbes of the Sanz dynasty who did not endorse this organization). He wrote numerous halachic responsa. His son Rebbe Ben Tzion prepared his writings for print before WWI, but the composition was lost during the war. **The present letter is one of his rare extant letters on Halachic matters.** His son Rebbe Ben Tzion Halberstam, the Kedushat Tzion, was the father of Rebbe Shlomo Halberstam (the second), Rebbe of Bobov-USA – who established the large center of Bobov Chassidut in the United States. His grandfather the Divrei Chaim cherished and revered him greatly, and even taught him Kabbalah. In a halachic responsum from 1871, he addresses him in terms of great honor (Responsa Divrei Chaim, Yoreh De'ah, section 32). In that responsum, his grandfather requests: "Please pray for me since I am very weak, may G-d help him with a long life… seeking the wellbeing of your Torah and awaiting to see you in peace".

[1] leaf, [4] written pages. Large sheet of paper (34 x 41.5 cm), folded into four pages (each page: 21 cm). Fair condition. Stains, dampstains. Many tears and wear to margins and folding marks. Tears to folding marks, reinforced with tape on verso.

Opening price: $15,000
Estimate: $20,000-25,000

110. Lengthy Polemic Halachic Letter by Rebbe Shlomo Halberstam of Bobov (the First) – To His Uncle Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam of Shinova – Sharp Criticism of a Posek in Dzikov – Bobov, 1895

Lengthy letter (four pages) handwritten and signed by Rebbe Shlomo Halberstam (the first) Rabbi of Bobov, addressed to his uncle Rebbe Yechezkel Shraga Halberstam Rabbi of Shinova, author of Divrei Yechezkel. Bobov (Bobowa), Erev Shabbat Shelach [Sivan] 1895.

Sharp polemic letter regarding chalitzah, with harsh criticism of a posek in Dzikov (Tarnobrzeg).

In the letter, Rebbe Shlomo Halberstam describes to his uncle, the Divrei Yechezkel, the case of a woman in Vishnitza (Wisznice) who married a young man from Dzikov, and was widowed during her first pregnancy. The baby, who was born several months after the passing of his father, died 21 days later. The rebbe relates that the father of the widow contacted him, and he ruled that chalitzah is required. The Beit Din in Dzikov however, headed by the posek R. Menashe Eichenstein (later rabbi of Veretski, son-in-law of Rebbe Yehoshua Horowitz Rabbi of Dzikov, he authored Torat HaAsham, Alfei Menashe and Mateh Menashe; see: Encyclopedia L'Chassidut, III, p. 187), maintained that the widow was exempt from chalitzah, since there were testimonies to the fact that she was visibly pregnant before her husband's passing. They based their ruling on their understanding of a responsum of R. Akiva Eger (section 89), yet Rebbe Shlomo Halberstam argued that the cases were not comparable. Additionally, he contends that the ruling of the posek of Dzikov is in contradiction with an explicit ruling of the Rambam, Tur and Shulchan Aruch, and contradicts the decisions of R. Yom Tov Algazi and the Beit Efraim. The rebbe adds that the question was sent to Maharsham of Berezhan, and he concurred with him that the woman requires chalitzah.

Further in the letter, the rebbe sharply attacks the posek and witness, and accuses them of receiving bribes, which influenced their ruling: "**…and I cannot do anything about it, since the people of Dzikov mock my words… and I hereby enclose the letters which I received from Vishnitza, so that my honored uncle should see that they are shamelessly and openly doing everything for money, and it is disgraceful that such a person should serve as a posek in a Galician city…**".

He then asks his uncle to intervene to prevent the situation of a woman requiring chalitzah being presented as able to remarry, and to warn the family not to rely on this groundless ruling. He concludes: "**May G-d help that we should merit that he lead us towards Mashiach speedily, as are the wishes of his nephew, servant and disciple, who prostrates himself from afar, Shlomo Halberstam**".

111. מכתב אדמו"רי וגאוני פולין – עבור "קרן התורה" בפולניה – תרפ"ו

מכתב בחתימות ידם של האדמו"ר רבי אברהם מרדכי מגור ושל גדולי הרבנים בפולין: רבי מאיר דן פלוצקי בעל "כלי חמדה", רבי יעקב מאיר בידרמן ורבי מנחם זעמבא. אייר תרפ"ו [1926].

מכתב מ"מרכז קרן התורה בפולניא", שנשלח ליהודי בריטניה. קריאה לעזרה למוסדות התורה בפולין שנקלעו למצוקה כספית עקב המשבר הכלכלי במדינת פולין. נכתב במכונת כתיבה, וחתום בכתב-יד קדשם של הרבנים. בשולי הדף חתום גם רבי אלכסנדר זושא פרידמן (בעל "מעיינה של תורה") - "בשם קרן התורה בפולני'[ה]".

האדמו"ר "הזקן" מגור - רבי אברהם מרדכי אלטר בעל ה"אמרי אמת" (תרכ"ו-תש"ח), האדמו"ר השלישי לשושלת גור. בנו של ה"שפת אמת", גאון וקדוש. מייסד "אגודת ישראל" ומגדולי מנהיגי היהדות החרדית לפני השואה. רבם של עשרות אלפי חסידי גור בפולניה. בשנות השואה נהרגו רוב חסידיו ועשרות מצאצאיו, אך האדמו"ר ניצל בדרכי ניסים ועלה לירושלים, בה כונן מחדש את חסידות גור וישיבותיה. בניו הנותרים הם שלושת האדמו"רים: ה"בית ישראל", ה"לב שמחה" וה"פני מנחם", שכיהנו בזה אחר זה. מכונה בעל ה"אמרי אמת" על שם ספרו בשם זה, אך הוא ידוע יותר בכינויו "דער אלטר געררער רבי" [=האדמו"ר הזקן מגור].

הגאון הנודע רבי מאיר דן פלוצקי (תרכ"ו-תרפ"ח), מחשובי רבני פולין בראשית המאה ה-20. ממייסדי אגודת ישראל בפולין וחבר מועצת גדולי התורה. בשנת תרנ"א נתמנה לרבה של דווארט, ובשנת תרע"ח התמנה לרבה של אוסטרוב. מגאוניה החריפים של פולין, והגר"ח סולובייצ'יק כתב עליו בהסכמותיו: "גדול הוא מאד בתורה בחריפות ובקיאות ובסברא", ו"גדול הוא האיש בתורה ויראה". ספרו הפופולרי "כלי חמדה" על התורה התחבב מאד אצל גאוני פולין. רבי מאיר דן נמנה על חסידי גור, והסתופף כל ימיו בצילם של ה"שפת אמת" וה"אמרי אמת". השתתף במסע המפורסם של גדולי הרבנים שנסעו לארה"ב בשנת תרפ"ד, יחד עם ה"דבר אברהם" אב"ד קובנא, רבי משה מרדכי עפשטיין והראי"ה קוק.

הגאון החסיד רבי יעקב מאיר בידרמן (תר"ל-תש"א; נספה בשואה), גאון מופלג, חתנו ועורך ספריו של האדמו"ר מגור בעל "שפת אמת". כיהן כדיין וכחבר ועד הרבנים בעיר וורשא. חותנו בזיווג שני של גיסו האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת" (לאמו של האדמו"ר רבי פנחס מנחם), וחותנו בזיווג ראשון של האדמו"ר בעל "בית ישראל". רבי יעקב מאיר היה מהיושבים ראשונה במלכות בית גור, ועמד בנשיאות "קופת רמבעה"נ" [רבי מאיר בעל הנס] בפולין.

הגאון רבי מנחם זמבה (תרמ"ג-נספה בשואה תש"ג), המפורסם שבגאוני פולין בדורו, מראשי "מועצת גדולי התורה" בפולין וחבר "ועד הרבנים" בוורשה. העמיד תלמידים רבים וביתו בשכונת פראגא (מפרברי וורשא) היה תמיד הומה בתלמידי חכמים וצעירים שבאו לקבל תורה מפיו. כל גדולי ליטא ופולין עמדו על גדולתו הלמדנית כאחד מגדולי הדור. נספה במרד גטו וורשה בפסח 1943. מחיבוריו: "תוצאות חיים", "זרע אברהם" ועוד. רוב חידושי תורתו אבדו בשואה.

רבי אלכסנדר זושא פרידמן (תרנ"ז-חשון תש"ד; נספה בשואה), תלמיד חכם גאוני ועסקן אגודאי ידוע, מחנך, נואם וסופר, מייסד העתון האגודאי "דגלנו". מהמייסדים ומהאידיאלוגים של התנועות האגודאיות בפולין ("צעירי אגודת ישראל", "פועלי אגודת ישראל", "בנות אגודת ישראל", "בית יעקב", "יסודי התורה" ועוד), משנת תרפ"ה היה המזכיר הכללי של "אגודת ישראל" בפולין. ספריו על התורה, "מעיינה של תורה" (דער תורה קוואל), נתפרסמו בעשרות מהדורות.

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 27.5 ס"מ. מצב טוב-בינוני. כתמים וסימני קיפול. נקבי תיוק.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

111. Letter from Polish Rebbes and Torah Scholars – On Behalf of Keren HaTorah in Poland – 1926

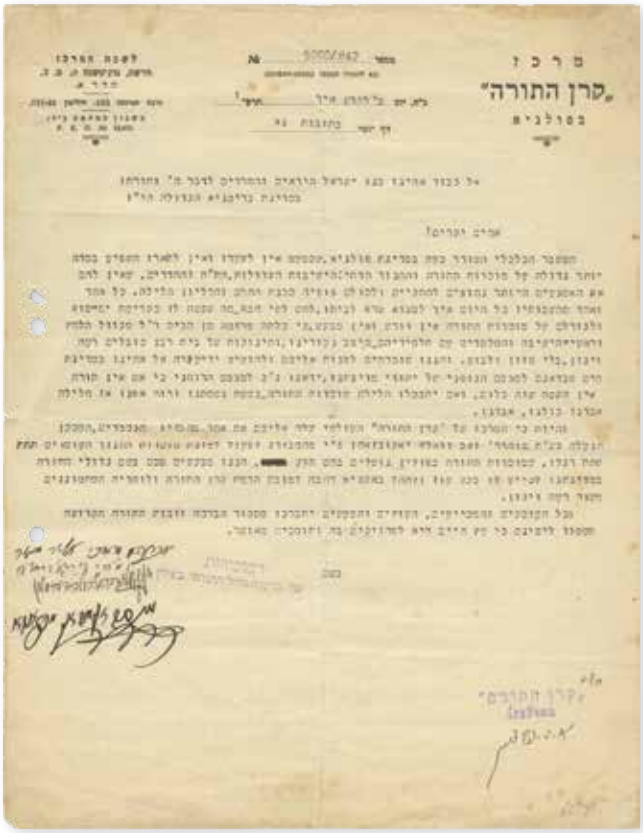
"קרן התורה"

111

Letter signed by Rebbe Avraham Mordechai of Ger and leading Polish rabbis: R. Meir Dan Plotzky author of Kli Chemda, R. Yaakov Meir Biederman and R. Menachem Ziemba. Iyar 1926.

Letter from "Keren HaTorah Center in Poland", addressed to British Jewry. Appeal for assistance for the Torah institutions in Poland, who were in dire financial straits due to the economic crisis in Poland. Typewritten, with handwritten signatures of the above-listed rabbis. At the foot of the page, signature of R. Alexander Zusia Friedman (author of Maayana shel Torah) – "In the name of Keren HaTorah in Poland".

The elder Rebbe of Ger – R. Avraham Mordechai Alter, author of Imrei Emet (1865-1948), third Rebbe of the Ger dynasty. Son of the Sefat Emet, he was a holy and outstanding Torah scholar. A founder of Agudath Yisrael and prominent leader of Orthodox Jewry before the Holocaust, he served as rebbe to tens of thousands of Ger Chassidim in Poland. During the Holocaust, most of his Chassidim and dozens of his descendants perished, yet the Rebbe miraculously survived and immigrated to Jerusalem, where he rebuilt the Ger Chassidic dynasty and its yeshivot. His surviving sons all in turn served as rebbes: the Beit Yisrael, the Lev Simcha and the Pnei Menachem. He was named Imrei Emet after his book.

R. Meir Dan Plotzky (1866-1928), a prominent Polish rabbi in the early 20th century. He was one of the founders of Agudath Yisrael in Poland and a member of the Moetzet Gedolei HaTorah. In 1891, he was appointed rabbi of Dvart (Warta) and in 1918, of Ostrov (Ostrów Mazowiecka). He was one of the most brilliant Torah scholars in Poland, and R. Chaim Soloveitchik wrote in his approbations: "He is extremely great in Torah, with astuteness, erudition and reasoning"; "He is great both in Torah and fear of G-d". R. Plotzky's popular book Kli Chemda on the Torah was highly cherished by Polish Torah scholars. He was a Gerrer Chassid and his entire life clung to the Sfat Emet and the Imrei Emet. He participated in the famous delegation of leading rabbis who travelled to the United States in 1924, together with the Dvar Avraham, Rabbi of Kovno, with R. Moshe Mordechai Epstein and with R. Avraham Yitzchak Kook.

R. Yaakov Meir Biederman (1870-1941, perished in the Holocaust), outstanding Torah scholar, who edited the books of his father-in-law the Sefat Emet, rebbe of Ger. He served as dayan and on the board of rabbis of the Warsaw community. He was the father-in-law of his brother-in-law the Imrei Emet, Rebbe of Ger, in the latter's second marriage (his daughter bore Rebbe Pinchas Menachem of Ger), and father-in-law of the Beit Yisrael in his first marriage. R. Yaakov Meir was a foremost Chassid in the Ger court, and administrated the Rabbi Meir Baal HaNes fund in Poland.

R. Menachem Ziemba (1883-1943, perished in the Holocaust), a prominent Polish Torah scholar in his times, a leader of the Moetzet Gedolei HaTorah in Poland and a member of the Warsaw Vaad HaRabbanim. He edified many disciples, and his home in the Praga neighborhood (suburb of Warsaw) was always teaming with Torah scholars and young men who came to absorb his teachings. All the leading Torah scholars of Lithuania and Poland regarded him as a leader of the generation for his scholarly prominence. He was killed on Pesach, 1943, during the Warsaw Ghetto Uprising. His works include Zera Avraham, Totza'ot Chaim, and others, although most of his writings were lost during the war.

R. Alexander Zusia Friedman (1897-Cheshvan 1943, perished in Holocaust), brilliant Torah scholar and well-known community activist, speaker, author and organizer, founder of the Agudath Yisrael newspaper "Diglenu". Among the founders and ideologists of Agudath Yisrael movements in Poland (Tze'irei Agudath Yisrael, Po'alei Agudath Yisrael, Bnot Agudath Yisrael, Beit Yaakov, Yesodei HaTorah and more). From 1925, he served as general secretary of Agudath Yisrael in Poland. His books on the Torah, Maayana shel Torah (Der Torah Kval) were published in dozens of editions.

[1] leaf, official stationery. 27.5 cm. Good-fair condition. Stains and folding marks. Filing holes.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

112. מכתב מאת האדמו"ר הראשון מסלונים, בעל ה"יסוד העבודה" – ברכות לכתיבה וחתימה טובה ולזרע חיא וקיימא – עם קטע מתוך מאמר חסידי ששלח לתלמידיו בטבריה – סלונים, תרל"א

מכתב בכתב-ידו וחתימותיו של האדמו"ר רבי אברהם וינברג מסלונים (הראשון), בעל ה"יסוד העבודה", עם קטע מתוך מאמר חסידי ששלח לתלמידיו. [סלונים, אלול תרל"א 1871].

דף כפול שחציו חסר. חלק ממכתב ארוך (כנראה בן מספר עמודים) ששלח האדמו"ר לתלמידיו בטבריה, שכלל בתחילתו מכתב אישי, עם דרישות שלום וברכות, ומאמר חסידי עיוני ארוך בענייני קבלה ועבודת ה'. בעמוד הראשון שלפנינו מופיע המכתב האישי שקדם למאמר החסידי, עליו חתום האדמו"ר פעמיים בחתימת יד קדשו, פעם אחת בחתימתו המלאה (עם שם אביו), ופעם אחת בשמו "אברהם" בלבד.

המכתב עם המאמר נשלח לחסידי סלונים בטבריה ואל שלושת ראשי "כולל רייסין" שבטבריה: רבי מרדכי מוילייקא, רבי מנחם מנדל עפשטיין ממינסק ורבי שמואל שמעיה הכהן כ"ץ מסלונים.

במכתב האישי שבעמוד הראשון כותב האדמו"ר ברכות ודרישות שלום לקרובי משפחתו וידידיו שהתגוררו בטבריה: לגיסו רבי אלחנן איסר; לאחותו אסתר שפרינצא; לחתן אחותו "האהוב איש חמודות" – רבי מרדכי לידר – "ר' מוטקה"; לרבי יצחק (כפי הנראה הכוונה לבנו של רבי אלחנן הנ"ל מזיווג ראשון); לרבי אהרן שמואל מוילייקא (אחיו של רבי מרדכי מוילייקא), ו"לחתנו העילוי" של רבי אהרן שמואל – רבי טודרוס; לנכדו "האברך המופלג ומוכשר לכל טוב" – רבי נח וינברג (בן לבנו רבי מיכל אהרן, אבי האדמו"ר ה"ברכת אברהם").

במכתבו מברך האדמו"ר את אחותו אסתר שפרינצא ואת בעלה (מזיווג שני) – גיסו רבי אלחנן איסר, שיזכרם ה' "**ויפקדם זו השנה הבע"ל** [=הבאה עלינו לטובה] **בזרע** [ש]**"ק** [=של קיימא] [...] **וישוב ויברכם במדה טובה מרובה**" [רקע לברכה זו – ראה בחומר המצורף].

בהמשך מוסיף האדמו"ר ברכות: "כו"ח [=כתיבה וחתימה] טובה בספר הצדיקים ע"ש כל ב"ב [=עם שלום כל בני ביתו]"; "ה' יברכך וישמרך מכל רע וייטיב לך כו"ח [=כתיבה וחתימה] ובכל אשר תפנה תצליח".

בסוף העמוד כותב האדמו"ר לנכדו רבי נח דברי מוסר וחיזוק: "יראה את ה' בני והמליך את היצה"ט על היצה"ר ותזהר בטהרת המחשבות ומדות, ולזכור מחז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, והמקדש א"ע מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. עין רואה ואוזן שומעת להמתחזק בכל כוחו ביראת ה' ובעבודת הלב. א"ז [=אביך זקנך] אברהם".

בעמוד השני של המכתב מופיע קטע ממאמר עיוני עמוק בענייני קבלה וחסידות (לפנינו חלקו התחתון של העמוד הראשון מתוך כמה עמודים). במאמרו זה מבאר האדמו"ר את המושג הקבלי "טנת"א" [=טעמים נקודות תגים אותיות], בדרכי עבודת ה' על פי תורת החסידות. מאמר זה נדפס בספר "יסוד העבודה", בחלק המכתבים, מכתב סח.

המכתב האישי שלפנינו לא נדפס שם, וכפי הנראה לא נדפס כלל. [במאמר שנדפס הסתפק המו"ל בפענוחה של אחת המילים והציע בשולי הגליון מספר אפשרויות. בקטע המקורי שלפנינו, ניתן לזהות בבהירות את המילה הנכונה – אפשרות שלא עלתה כלל על דעתו של המדפיס].

האדמו"ר רבי אברהם וינברג, האדמו"ר הראשון מסלונים, בעל ה"יסוד העבודה" (תקס"ד-תרמ"ד), מקובל אלוקי, גאון וקדוש, עמקן מקורי ומחדש. היה תלמיד מובהק לרבותיו האדמו"רים רבי נח מלכוביץ' ורבי משה מקוברין. בשנות התק"צ עמד בראשות ישיבת "ענף עץ חיים" בעיר מגוריו סלונים, שהייתה מעין סניף של ישיבת "עץ חיים" המפורסמת שבוולוז'ין (משה צינוביץ, עץ חיים, עמ' 433; אהרן סורסקי, מרביצי תורה מעולם החסידות, א, עמ' קעז, קפג-קפו). יגיעתו בתורה הייתה עד כלות כל הכוחות. לימודו היה שמונה עשרה שעות ביממה עד לאפיסת כוחות. יגיעתו בתורה בצעירותו הייתה מתוך דוחק ועניות גדולה. בזקנותו, כשאחד מתלמידיו אמר לו שרואים אצלו גילויי רוח הקודש, אמר לו: "רוח הקודש אינני יודע, אבל למדתי תורה מתוך הדחק, וחז"ל אמרו (סוטה דף מט) שהלומד תורה מתוך הדחק משביעין אותו מזיו שכינה". לאחר פטירת רבו מקוברין, בניסן תרי"ח, פתח את חצרו בסלונים, ורוב חסידי קוברין קבלו את מרותו ונסעו אליו. את שולחנותיו ("טישים") היה עורך לא רק בשבתות וחגים, אלא גם בימות החול. היה כמעיין המתגבר והרבה באמירת מאמרי חסידות עמוקים ביותר, וכן כתב חיבורים רבים בכל חלקי התורה (רובם אבדו בשואה). חלק מכתביו נדפסו לאחר פטירתו. ספריו המפורסמים הם "חסד לאברהם" – ספר עמוק ומופשט מאד בקבלה ופילוסופיה, וקשה להבנה; "יסוד העבודה" – בענייני "תורה לשמה" ויסודות עבודת ה' בדרך החסידות (בספרו זה הוא כותב ביקורת חריפה על ספר "נפש החיים" של רבי חיים מוולוז'ין, בעיקר על שיטתו בענייני "תורה לשמה"; מסופר שבכתב היד המקורי של החיבור היה כתוב מספר פעמים "דלא כנפה"ח" [=דלא כנפש החיים]); "באר אברהם" על המכילתא. לאחר השואה נדפסו מכתביו ספרים נוספים בשמות "חסד לאברהם" ו"באר אברהם".

בשנים תר"ל-תרל"ד שלח ה"יסוד העבודה" לטבריה קבוצה נבחרת של בני עליה מתלמידיו הצעירים, בהם כמה מנכדיו וקרובי משפחתו. קבוצה זו נקראה בשם "כולל רייסין", ובעבורם אירגן האדמו"ר התרמות ומגביות שנתיות קבועות, ונסיעות שד"רים מידי שנה, כדי שיוכלו בני הכולל למלא את יעודם לעסוק בתורה ובעבודת ה' בשלוה ומנוחה. עם קבוצה זו עמד האדמו"ר בקשר מכתבים רצוף בענייני חסידות ועבודת ה' עמוקים ועיוניים. חלק ממכתבים אלו (כדוגמת המכתב שלפנינו) נדפסו לאחר פטירתו בספרו "יסוד העבודה" (בחלק המכתבים) וכן בסוף ספר "באר אברהם" על התורה.

[1] דף. 20.5 ס"מ. מצב בינוני. כתמים ובלאי. קרעים בשוליים ובסימני הקיפול, עם פגיעה בטקסט, משוקמים באופן מקצועי במילוי נייר. דיו דהויה. חלק מהמילים אינן ניתנות לקריאה.

פתיחה: $3000
הערכה: $4000-5000

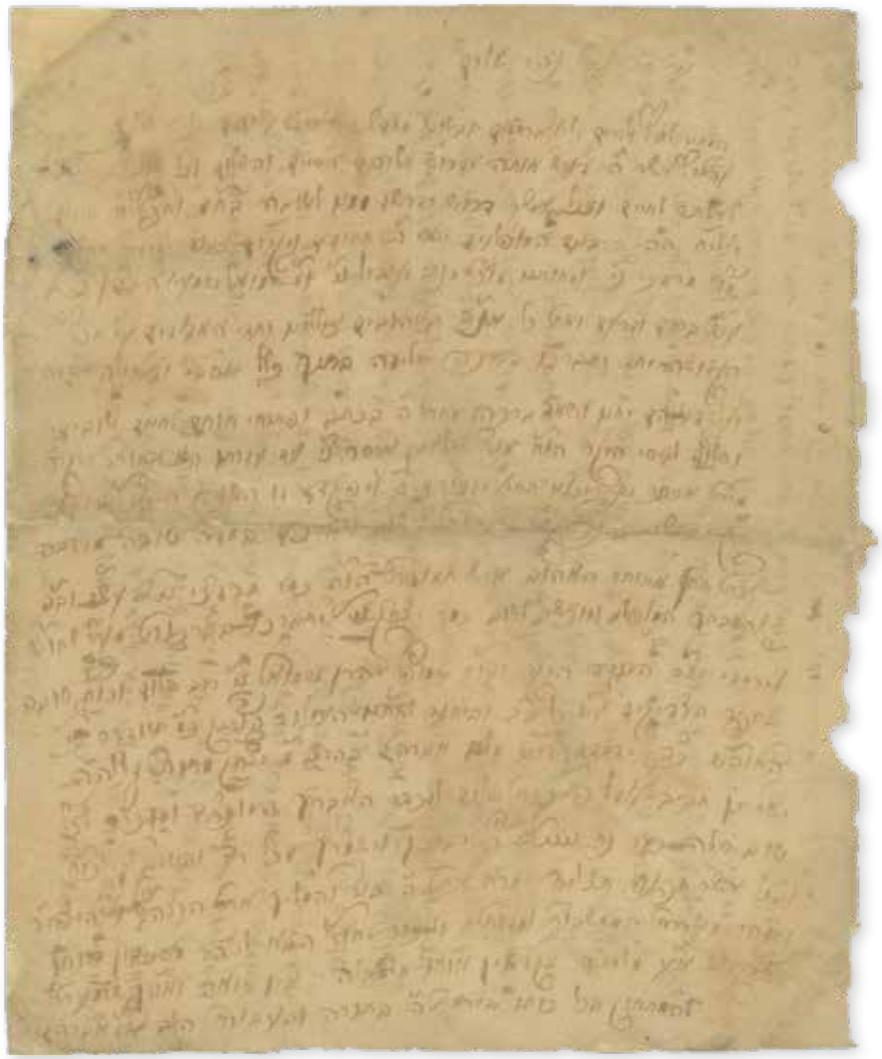

112

of Heaven and Chassidic principles on the worship of G-d (in this book, he sharply criticizes the book Nefesh HaChaim by R. Chaim of Volozhin, primarily on his views on the study of Torah for the sake of Heaven; the original manuscript of this work reputedly states several times "contrary to the Nefesh HaChaim"); Be'er Avraham on Mechilta. After the Holocaust, his writings were published in additional volumes of Chessed LeAvraham and Be'er Avraham.

In 1870-1874, the Yesod HaAvodah sent an elite group of young, select disciples, including several grandsons and relatives, to Tiberias. This group was named Kollel Reisin, and the rebbe arranged fixed annual fundraising and trips of emissaries so that the members of the Kollel be free to fulfill their mission of studying Torah and worshipping G-d in peace and serenity. The rebbe corresponded continuously with this group on profound topics of Chassidut and worship of G-d. Some of these letters (such as the present letter) were printed after his passing in his book Yesod HaAvodah (in the letters section), as well as at the end of the book Be'er Avraham on the Torah.

[1] leaf. 20.5 cm. Fair condition. Stains and wear. Marginal tears and folding marks, affecting text, professionally restored with paper. Ink faded. Some words illegible.

Opening price: $3000
Estimate: $4000-5000

112. Letter from the First Rebbe of Slonim, Author of Yesod HaAvodah – Blessings for a Good Inscription and Sealing, and for Offspring – With a Section of a Chassidic Essay Sent to His Chassidim in Tiberias – Slonim, 1871

Letter handwritten and signed by Rebbe Avraham Weinberg of Slonim (the first), author of Yesod HaAvodah, including a section of a Chassidic essay which he sent his Chassidim. [Slonim, Elul 1871].

First leaf of a double leaf. Part of a lengthy letter (presumably several pages long) which the rebbe sent to his Chassidim in Tiberias, comprising a personal letter, with regards and blessings, and a lengthy and profound Chassidic essay on Kabbalah and worship of G-d. The first page contains the personal letter which preceded the Chassidic essay, with two signatures of the rebbe, once his full signature (with the name of his father), and once "Avraham" alone.

The letter with the essay was sent to Slonim Chassidim in Tiberias, and to the three heads of Kollel Reisin in Tiberias: R. Mordechai of Vileyka, R. Menachem Mendel Epstein of Minsk and R. Shmuel Shemaya HaKohen Katz of Slonim.

In the personal letter on the first page, the rebbe extends blessings and regards to his relatives and friends in Tiberias: to his brother-in-law R. Elchanan Isser; to his sister Esther Shprintza; to his sister's son-in-law "beloved man of desirable qualities" – R. Mordechai Lieder – "R. Motke"; to R. Yitzchak (presumably referring to the son of R. Elchanan from his first marriage); to R. Aharon Shmuel of Vileyka (brother of R. Mordechai of Vileyka), and to the "brilliant son-in-law" of R. Aharon Shmuel – R. Todros; to his grandson "the young, talented and outstanding Torah scholar" – R. Noach Weinberg (son of his son R. Michel Aharon, father of the Birkat Avraham).

In his letter, the rebbe blesses his sister Esther Shprintza and her husband (from her second marriage) – his brother-in-law R. Elchanan Isser "**may G-d remember them in this coming year with offspring… and may He bless them once again with an abundant measure of good**" (regarding the background of this blessing, see enclosed material).

The rebbe adds further blessings: "A good inscription and sealing in the book of Tzaddikim, and wellbeing of all his family members"; "May G-d bless you and guard you from any harm, and grant you a good inscription and sealing, and may you succeed wherever you turn".

At the end of the page, the rebbe writes words of ethics and encouragement to his grandson R. Noach: "Fear G-d, my son, and subjugate the bad inclination to the good inclination, and be watchful of the purity of thought and character, and remember the saying of the sages, that one who comes to purify himself receives Heavenly assistance, and one who sanctifies himself below, is sanctified from above. An eye sees and an ear hears one who strives with all his might to grow in fear of G-d and service of the heart. Your grandfather, Avraham".

On verso of the letter is a section of a profound essay on Kabbalah and Chassidut (this page comprises the lower half of the large first page of a multi-page essay). In this essay, the rebbe explains the Chassidic approach to worship of G-d through the kabbalistic concept of Taamim, Nekudot, Tagim and Otiyot. This essay was published in the letters section of Yesod HaAvodah, letter 68.

The personal letter was not printed there, and it was presumably never published.

(In the printed essay, the publisher was unsure of how to decipher one word, and he suggested various possibilities in a marginal note. In this original letter, the correct word is easily identifiable – and it is not one of the options suggested by the publisher).

Rebbe Avraham Weinberg, first rebbe of Slonim, author of Yesod HaAvodah (1803-1883), a brilliant and holy kabbalist, and an original and innovative scholar. He was a close disciple of his teachers, Rebbe Noach of Lechovitz and R. Moshe of Kobryn. In the 1830s, he headed the Anaf Etz Chaim yeshiva in his hometown of Slonim, a branch of the renowned Etz Chaim yeshiva in Volozhin (Moshe Tzinovitz, Etz Chaim, p. 433; Aharon Surasky, Marbitzei Torah MeOlam HaChassidut, I, pp. 177, 183-186). He would devote all his strength to Torah study, studying for eighteen hours a day until absolute exhaustion. In his youth, he studied Torah under extreme deprivation. In his old age, when one of his disciples remarked that one can discern on him revelations of Divine Inspiration, he replied: "I don't know about Divine Inspiration, but I did study Torah under deprivation, and the sages state that whoever studies Torah under deprivation will be satiated from the splendor of the Divine presence". After the passing of his teacher, R. Moshe of Kobryn, in Nissan 1858, he established his court in Slonim, and most of the Kobryn Chassidim accepted his authority and began frequenting his court. He would conduct Tish not only on Shabbat and festivals, but also on weekdays. Like an ever-flowing wellspring, he delivered many extremely profound Chassidic discourses, and produced many compositions on all parts of the Torah (most were lost during the Holocaust). Some of his writings were published after his passing. His renowned books are Chessed LeAvraham, a profound, very abstract and impenetrable book on Kabbalah and philosophy; Yesod HaAvodah – on the topic of studying Torah for the sake

113. מכתב מאת האדמו"ר בעל ה"דברי שמואל" מסלונים – טשורטקוב, חנוכה, שנות התר"מ–תר"נ

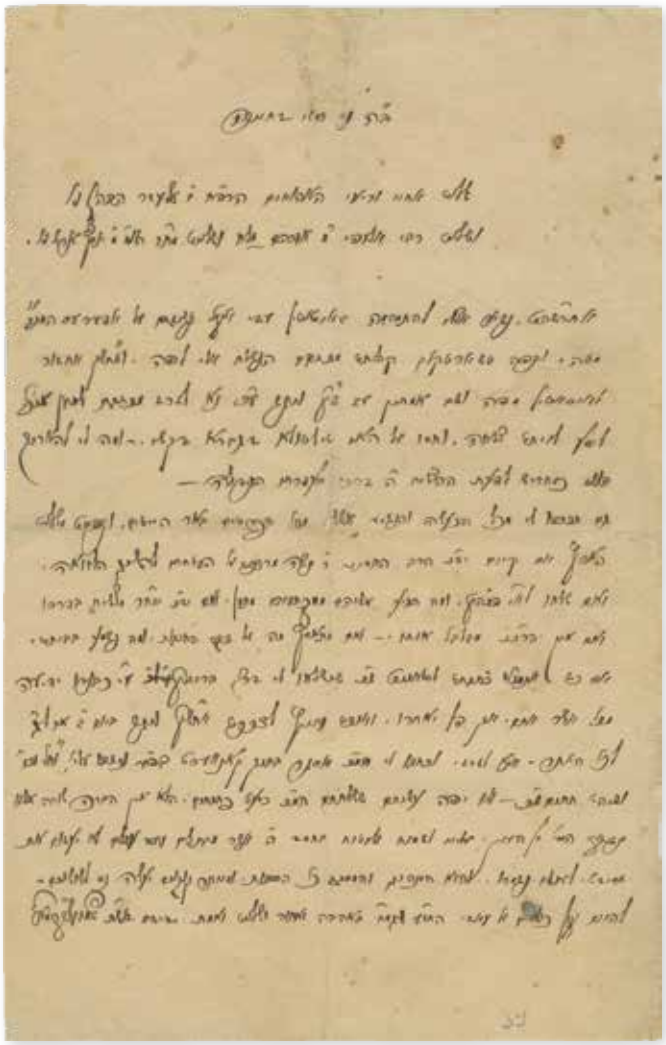

113

מכתב בכתב-ידו ובחתימתו של האדמו"ר רבי שמואל ויינברג מסלונים, בעל ה"דברי שמואל", אל ידידיו חסידי סלונים בעיר בריסק. טשורטקוב, חנוכה [בין השנים תרמ"ד-תרנ"ד 1894–1883 בקירוב].

המכתב שלפנינו נשלח בעת שהותו של האדמו"ר בעיר טשורטקוב, והוא עוסק בענייני פירעון חובות, הלוואות וגיוס כספים עבור משפחות "כולל רייסין" שבטבריה.

במכתבו כותב האדמו"ר שהוא שוהה בטשורטקוב, וכי הוא מתכנן להמשיך משם להוסיאטין ולאחר מכן לחזור לעירו סלונים. האדמו"ר מבקש שמעתה ואילך יעבירו לו מכתבים אך ורק "בתוך קאנווערט [=מעטפה]... ושיהי' חתום ג"כ, ולא יפה עשיתם ששלחתם המכ'[תבים] כמעט פתוחים. הלא אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין". עוד הוא כותב: "הנני כמחריש לדעת ההצליח ה' דרכי בעזרתו הגדולה... עלינו לשמוח ולבטוח בחסד ה' אשר מעולם ועד עולם לא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו, והוא המנהיג והמסבב כל הסיבות, ומנותר קנקנים יעשה נס לשושנים, להרים קרן כוללנו ["כולל רייסין" שבטבריה] על עמודי התו"ע וגמ"ח [=התורה ועבודה וגמילות חסדים] באהבה ואחוה ושלום ואמת".

למיטב ידיעתנו, המכתב שלפנינו לא נדפס.

האדמו"ר רבי שמואל וינברג מסלונים, בעל ה"דברי שמואל" (תר"י-תרע"ו), נכדו ותלמידו המובהק של ה"יסוד העבודה". החל להנהיג את עדתו בשנת תרמ"ד לערך. הנהגתו הייתה מתוך אהבה והתמסרות עצומה לצאן מרעיתו. עסק באופן אישי בחינוך ובהדרכה רוחנית בקרב צעירים ובני נוער והציל רבים מהם מרדת שחת. עסק מרבית ימיו בגיוס כספים עבור בני העליה שב"כולל רייסין" בטבריה. מפעל חייו הגדול של ה"דברי שמואל" היה הקמתה של ישיבת "אור תורה" בטבריה. היה ממייסדי ומקימי "אגודת ישראל" בשנת תרע"ב.

ה"דברי שמואל" הסתופף רבות בצל צדיקי ואדמו"רי דורו, כדוגמת ה"דברי חיים" מצאנז והרה"ק רבי מרדכי שרגא פייבוש מהוסיאטין. הרבה בייחוד לנסוע אל האדמו"ר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב, אשר שימש לו כרב מובהק בכל ענייניו. ה"דברי חיים" מצאנז הפליג פעם בשבחו של ה"דברי שמואל" ואמר עליו שנשמה גבוהה כמותו לא הייתה בעולם כבר יותר משלש מאות שנה (רבי יצחק דוד לידר, בית דלי, מהדורת ירושלים תשס"ט, עמ' מט-נ). הגר"ח מבריסק אמר על ידיעת התורה שלו: "יכולים אנו להעיד עליו שהוא בקי בש"ס בבלי וירושלמי ספרא ספרי ותוספתא" (רבי שמואל אהרן לידר, נטעי אש, עמ' תעא). על התמדתו העצומה מסופר שבצעירותו הסתופף כששה שבועות בצלו של האדמו"ר הגה"ק רבי אברהם מטשכנוב, ובמשך ששה שבועות אלו הספיק לחזור על כל הש"ס.

על הנמענים במכתב שלפנינו - ראה חומר מצורף.

[1], דף. 22 ס"מ. מצב טוב. כתמים ובלאי. קרעים קלים בסימני הקיפול, משוקמים במילוי נייר.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

well versed in both Babylonian and Jerusalem Talmud, Sifra, Sifri and Tosefta (R. Shmuel Aharon Lieder, Nitei Esh, p. 471). Regarding his exceptional diligence, it is retold that in his youth he spent six weeks by Rebbe Avraham of Tshechenov, and in that time he managed to review the entire Talmud.

See enclosed material regarding the recipients of this letter.

[1] leaf. 22 cm. Good condition. Stains and wear. Minor tears to folds, repaired with paper.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

113. Letter from the Divrei Shmuel, Rebbe of Slonim – Chortkov, Chanukah, 1880s-1890s

Letter handwritten and signed by Rebbe Shmuel Weinberg of Slonim, author of Divrei Shmuel, addressed to his friends, Slonim Chassidim in Brisk. Chortkov (Chortkiv), Chanukah [ca. 1883-1894].

This letter was written during the rebbe's stay in Chortkov, and it discusses the repayment of debts, loans and fundraising on behalf of the families of Kollel Reisin in Tiberias.

In his letter, the rebbe relates that he is currently in Chortkov, and he plans to go from there to Husiatyn, and later return to his town of Slonim. The rebbe requests that from now on, letters should be sent to him only "in envelopes… and they should be sealed as well, it was improper that you sent letters almost open. Blessing only rests on that which is hidden from the eye". He also writes: "I am silently waiting to know if G-d has granted my way success with His great help… we must rejoice and have faith in the kindness of G-d who shall never forsake His pious ones, they will be guarded forever; He conducts and arranges all occurrences, and from the one remnant of the flasks a miracle He will make for the roses, to raise the prestige of our Kollel [Kollel Reisin in Tiberias], on pillars of Torah, worship of G-d and lovingkindness, with love, fraternity, peace and truth".

To the best of our knowledge, this letter was never published.

Rebbe Shmuel Weinberg of Slonim, author of Divrei Shmuel (1850-1916), grandson and close disciple of the Yesod HaAvodah. He began serving as rebbe ca. 1883. He always led his flock with love and exceptional devotion. He was personally involved in the education and spiritual guidance of the youth and saved many from spiritual decline. For most of his life, he was engaged in raising funds for Kollel Reisin, supporting Belarus natives who had immigrated to Tiberias. His most remarkable accomplishment was the establishment of the Or Torah yeshiva in Tiberias. He was also one of the founders of Agudath Yisrael in 1912.

The Divrei Shmuel would often frequent the Tzaddikim and rebbes of his generation, such as the Divrei Chaim of Sanz and R. Mordechai Shraga Feivish of Husiatyn. He especially liked to travel to Rebbe David Moshe of Chortkov, whom he regarded as his prime teacher in all his affairs. The Divrei Chaim of Sanz once praised the Divrei Shmuel and stated that for more than three hundred years, a lofty soul like his had not come down to this world (R. Yitzchak David Lieder, Beit Deli, Jerusalem 2009, pp. 49-50). R. Chaim of Brisk testified that he is

114. מכתב מאת האדמו"ר ה"בית אברהם" מסלונים – על עבודת ה' בחג הסוכות – ברכות לפרנסה ובריאות – ברנוביץ, ערב סוכות תרצ"ג

מכתב ברכות והתעוררות לעבודת ה' לרגל חג הסוכות הקרב, בכתב-ידו וחתימתו של האדמו"ר רבי אברהם וינברג מסלונים (השני), בעל "בית אברהם". ברנוביץ, ערב חג הסוכות תרצ"ג [1932].

נכתב על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר. בראש העמוד מופיעה הכתובת: "אברהם ווינבערג בהרה"ק מוהר"ש זי"ע ועכי"א מסלאנימא, בראנאוויץ". כפי הנראה, נשלח המכתב לאחד מחתניו, גיסיו או אחייניו.

בתחילת המכתב מברך האדמו"ר "בחיים טובים ומבורכים בפרנסה והרחבה ובריות גופא ונהורא מעליא... שתתברכו בכל טוב סלה אתם וביתכם ויו"ח [=ויוצאי חלציכם] וכל אשר לכם... וחיים וברכה עד העולם אמן... ומברכם בחג שמח וכשר וטוב עד העולם".

בהמשך מכתבו מברך האדמו"ר לקראת חג הסוכות המתקרב: "ויפרוס עלינו סוכת שלום בצילא דמהמנותא, להשפות עלינו אמונה טהורה וזכה. זכות דאס ליטערקייט אבות [=זכות זיו וזוהר האבות] יגן עלינו, באמונת ה' וצדיקים, בכדי לומר שירה, ובצל כנפיו נחסה... ובזמן שמחתינו ירחם הי"ת עלינו לעורר עת דודים בקבלת עול מלכות שמים בשמחה, והסוכה וד' מינים יאחדו את לבבותינו לאוי"ר [=לאהבה ויראה] את שמו, ולכוון את כל מעשינו לו ית'[ברך], ואם כי רחוקים אנו מזה... בכ"ז [=בכל זאת] יבקש רחמים ויקוה לה' שיעזרהו בכל, ובפרט בימים של שמחת מצוה ואתה בחרתנו...".

בסוף המכתב מתייחס האדמו"ר לענייני ניהול תלמוד התורה "אור תורה" בטבריה, ולעניינים משפחתיים.

למיטב ידיעתנו, המכתב לא נדפס.

האדמו"ר רבי אברהם ווינברג מסלונים (השני), בעל "בית אברהם" (תרמ"ד-תרצ"ג), חסידא ופרישא, בנו של האדמו"ר ה"דברי שמואל". החל להנהיג את חסידות סלונים בשנת תרע"ו. לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה החל לקומם את הריסות החסידות מחדש. בשנת תרע"ח ייסד בברנוביץ, יחד עם ידיד נפשו הגה"צ רבי משה מידנר, את ישיבתו החשובה "תורת חסד", ישיבה שמיזגה שיטת לימוד ליטאית יחד עם עבודת ה' בלהט הנפש בדרך החסידית. עד לשנת תרפ"ט התגורר בביאליסטוק, ומשנת תרפ"ט עבר להתגורר בברנוביץ. עיקר פרסומו בעולם ולדורות הייתה עבודת ה' שלו בתפילותיו ובשולחנותיו שערך, שהיו בסערת נפש ובדבקות עילאית. תפילותיו ושיחותיו הקדושות השאירו רושם על נפשות השומעים עד יומם האחרון. "כל מאמר שהיה יוצא מפי קדשו בקדושה וטהרה היה כהסתערות על האויב הפנימי, שאם אבן הוא נמוח. היה מזעזע כל פנימיות נפש רוח ונשמה עד כליות ולב, היה מחולל מהפכה נפשית ומאיר עיני הולכי חשכים ואין נוגה להם, באור חיי קדושה, באור שבת קודש, באור תורה ואמונה" (מתוך הקדמת תלמידו המובהק האדמו"ר ה"נתיבות שלום" לספר "בית אברהם"). כמו כן היה מפורסם בקדושתו וטהרתו ובפרישותו המוחלטת מענייני העולם הזה. "בענייני חיי קדושה ופרישות, היה כחד מן קמאי, ומסופר עליו גדולות בענינים אלו למעלה ממושג אנושי" (שם). הרמ"ח מסלונים כתב עליו לאחר פטירתו "שפטפט ביצרו [התגבר על יצרו] יותר מיוסף הצדיק" [על פי גיטין נז, א]. שיחותיו נכתבו ונדפסו בספרו המפורסם "בית אברהם", על ידי תלמידו המובהק האדמו"ר ה"נתיבות שלום". ה"בית אברהם" היה מסור, כאביו ה"דברי שמואל", בכל לבו ונפשו לאחזקתם וקיומם של מוסדות ישיבת "אור תורה" בטבריה, ושל אברכיה ותלמידיה. לצורך כך היה נודד רבות מעיר לעיר כדי לגייס כספים, כדי שיוכלו לשבת על התורה והעבודה בישוב הדעת. פעמיים ביקר בארץ ישראל, בשנת תרפ"ט ובשנת תרצ"ג. בביקורים אלו התקשרו אליו החסידים בעבותות אהבה, ועד ערוב ימיהם היו מספרים על ביקורים אלו בגעגועים גדולים, בכיסופים ובדמעות.

[1] דף. 21.5 ס"מ. מצב טוב. קרעים קלים בשימני הקיפול, ובשוליים העליונים והתחתונים, עם פגיעה קלה באותיות בודדות.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

114. Letter from the Beit Avraham, Rebbe of Slonim – Regarding the Spiritual Duties During Sukkot – Blessings for Livelihood and Health – Baranovitch, Erev Sukkot 1932

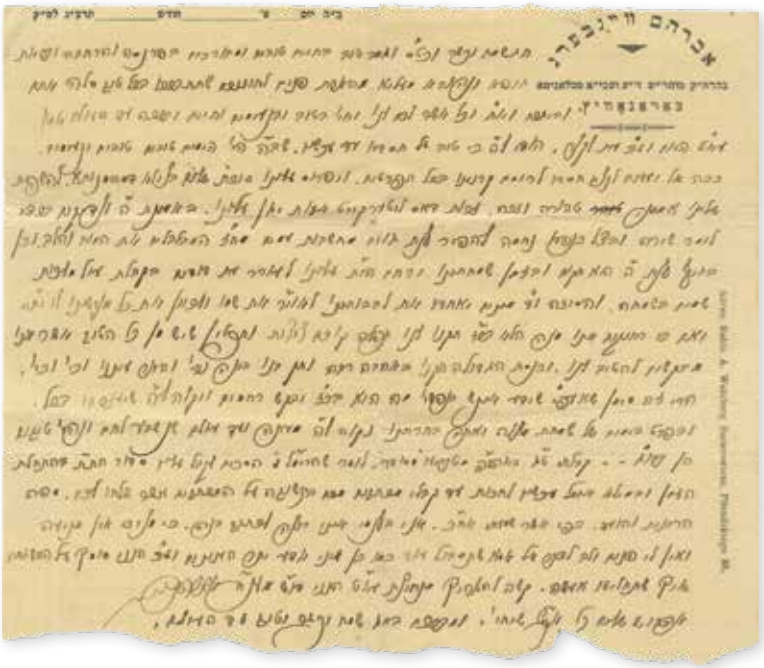

114

Letter of blessings and inspiration about the spiritual duties during the upcoming festival of Sukkot, handwritten and signed by Rebbe Avraham Weinberg of Slonim (the second), author of Beit Avraham. Baranovitch (Baranavichy), Erev Sukkot 1932.

Written on the official stationery of the rebbe, with the letterhead: "Avraham Weinberg son of the late Rebbe Sh. of Slonim, Baranovitch". This letter was presumably sent to one of his sons-in-law, brothers-in-law or nephews.

The rebbe opens the letter with blessings for "Good life, blessed with livelihood and abundance, physical health… may you be blessed with all goodness forever, you, your family and offspring and all that is yours… life and blessing for eternity… Blessing them with a joyful, kosher and good festival, always".

Further in the letter, the rebbe extends his blessings for the upcoming festival of Sukkot, that G-d should spread over them His canopy of peace, and that they merit to find refuge under His wings, and benefit from an outpouring of pure faith. He continues to wish them that during this festival of joy, they should merit to accept upon themselves the yoke of Heaven with joy, and that the Sukkah and four species will unify their hearts with love and fear of His name.

At the end of the letter, the rebbe discusses matters pertaining to the management of the Or Torah boys' school in Tiberias, and familial matters.

To the best of our knowledge, this letter was never published.

Rebbe Avraham Weinberg of Slonim (the second), author of Beit Avraham (1884-1933), was the son of the Divrei Shmuel. He began leading the Slonim Chassidut in 1916, expending great effort to rebuild the Chassidut after WWI. In 1918, he founded the Torat Chessed yeshiva in Baranovich together with his close friend R. Moshe Midner. The yeshiva was a unique combination of the Lithuanian style of learning together with Chassidic fervor in worship of G-d. He lived in Bialystok until 1929, and then in Baranovich. He is particularly famous for the intense excitement and exalted devotion which characterized his prayers and Tish. His prayers and discourses made an impact on his listeners for the rest of their life. "Any discourse uttered by his holy mouth in holiness and purity was like an assault on the inner enemy... He would rock the entire inner soul of a person... cause an emotional turnaround, lighting up the eyes of those who go in the darkness... with the light of a life of holiness, the light of the holy Shabbat, the light of Torah and faith" (from the foreword of his close disciple, the Netivot Shalom, to his book Beit Avraham). Likewise, he was renowned for his holiness, purity and absolute abstinence from any worldly matters. "In regard to his holiness and asceticism, he belonged to previous generations, and great things are retold about him in these matters, beyond the scope of human understanding" (ibid.). R. M. of Slonim wrote about him after his passing: "He overcame his evil inclination more than Yosef HaTzaddik" (based on Gittin 57a). His lectures were recorded and published in his famous book Beit Avraham, by his close disciple the Netivot Shalom. Just like his father the Divrei Shmuel, the Beit Avraham was devoted with his heart and soul to the support and maintenance of the institutions of the Or Torah yeshiva in Tiberias, to its Torah scholars and students. To that end, he wandered from city to city to raise funds, enabling them to sit studying Torah and worshipping G-d with peace of mind. He visited Eretz Israel twice, in 1929 and in 1933. During the course of these visits, the Chassidim grew exceptionally attached to him, and until the end of their lives they would tearfully speak of these visits with great longing and yearning.

[1] leaf. 21.5 cm. Good condition. Minor tears to folds and upper and lower margins, slightly affecting a few letters.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

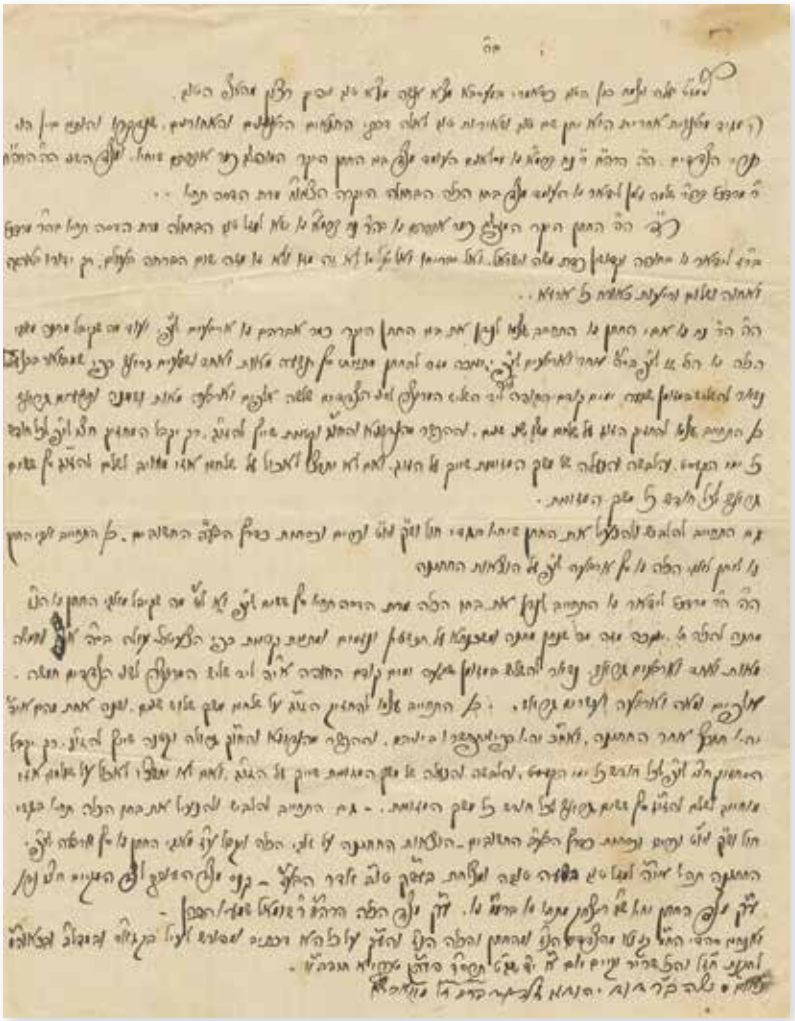

115

115. שטר תנאים – לאירוסי האדמו"ר ה"ברכת אברהם" מסלונים – טבריה, שבט תרס"ד

שטר "תנאים" בכתב-יד, לאירוסי האדמו"ר רבי אברהם ויינברג מסלונים, בעל ה"ברכת אברהם", עם הרבנית הדסה, בתו של החסיד המפורסם רבי מרדכי (ר' מוטק'ה) לידר. טבריה, שבט תרס"ד [1904].

בשטר ה"תנאים" שלפנינו, מיום י"ד שבט תרס"ד, נכתב שהחתונה עתידה להיערך בי"ז אדר תרס"ד. למיטב ידיעתנו, שטר ה"תנאים" לא פורסם בדפוס עד כה.

האדמו"ר רבי אברהם וינברג (השלישי) מסלונים, בעל ה"ברכת אברהם" (תרמ"ח-תשמ"א), בן אחיו ותלמידו המובהק של ה"דברי שמואל" מסלונים. שימש כיד ימינו של ה"דברי שמואל" ותיווך בינו ובין גדולי ישראל מכל החוגים בענייני עסקנות הכלל ובענייני "מעות ארץ ישראל". היה מראשי הקהילה החרדית האשכנזית בטבריה, ועמד לצדו של רבו המרא דאתרא הגר"מ קליערס בכל הנוגע לשמירת צביונה הרוחני של העיר. בצעירותו נסע מספר פעמים לחו"ל להסתופף בצל רבותיו אדמו"רי סלונים, והלך בשליחותם לרבים מגדולי הדור המפורסמים בפולין וליטא, חסידים ומתנגדים. בשנת תשט"ו הוכתר לאדמו"ר מסלונים ובשנת תש"כ עבר מטבריה לירושלים. היה חבר ב"מועצת גדולי התורה" של "אגודת ישראל". נודע בהתמדתו בתורה וביגיעתו העצומה בעבודת השם, בענוותנותו ושפלות רוחו, ובעיקר בתפילותיו הנלהבות, שהיו בדמעות ובבכי סוער. רבות מהשיחות שנשא עסקו בענייני קבלת עול מלכות שמים אפילו כשאין חשק ורצון לעבודת הבורא. שיחותיו ומכתביו נדפסו בספרים "ברכת אברהם" ו"נחל איתן". חתנו הוא האדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום".

[1] דף כפול. 27 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול. קרע קל בסימני הקיפול, עם פגיעה קלה בטקסט.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

115. Tena'im – For the Betrothal of the Birkat Avraham, Rebbe of Slonim – Tiberias, Shevat 1904

Handwritten Tena'im, for the betrothal of Rebbe Avraham Weinberg of Slonim, author of Birkat Avraham, with Rebbetzin Hadassa, daughter of the prominent Chassid R. Mordechai (R. Motke) Lieder. Tiberias, Shevat 1904.

In this Tena'im, dated 14th Shevat 1904, the date of the wedding is set for 17th Adar 1904. To the best of our knowledge, this Tena'im has never been printed.

Rebbe Avraham Weinberg (the third) of Slonim, author of Birkat Avraham (1888-1981), nephew and close disciple of the Divrei Shmuel of Slonim. He served as the close attendant of the Divrei Shmuel, and acted as his intermediary before prominent Torah leaders of all sects on communal issues and matters of Eretz Israel funds. He was a leader of the Ashkenazi Orthodox community in Tiberias, and assisted the rabbi of the city, R. Moshe Kliers in preserving the spiritual character of the city. In his youth, he travelled several times to Europe to frequent the courts of his teachers, the rebbes of Slonim, and at their behest, visited many of the foremost Polish and Lithuanian Torah leaders of the generation, both Chassidim and Mitnagdim. In 1955, he was appointed rebbe of Slonim and in 1960, he moved from Tiberias to Jerusalem. He was a member of Moetzet Gedolei HaTorah of Agudath Yisrael. He was renowned for his diligence in Torah study and his exceptional toil in his worship of G-d, for his humility and unpretentiousness, and especially for his fervent, tearful prayers. Many of his lectures related to the topic of persevering in one's worship of G-d even at times of reduced enthusiasm and drive. His lectures and letters were published in Birkat Avraham and Nachal Etan. His son-in-law was the Netivot Shalom, rebbe of Slonim.

[1] double leaf. 27 cm. Good condition. Stains. Folding marks. Minor tear to folds, slightly affecting text.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

116. מכתב היסטורי מעניין מאת האדמו"ר ה"נתיבות שלום" מסלונים, בתקופת אירוסיו – פרטי מידע מעניינים אודות המחלוקת שפרצה בברנוביץ' לאחר פטירת רבו האדמו"ר ה"בית אברהם" מסלונים – ברנוביץ', "זאת חנוכה" תרצ"ד

מכתב היסטורי מעניין, בכתב-ידו ובחתימתו של האדמו"ר רבי שלום נח ברזובסקי, בעל ה"נתיבות שלום". נשלח אל "המיול"ג" [=המיועד להיות גיסו] רבי זליג וינברג. ברנוביץ', חנוכה תרצ"ד [1933].

המכתב נכתב בברנוביץ' בתקופת אירוסיו של ה"נתיבות שלום", ונשלח אל גיסו לעתיד רבי זליג וינברג בטבריה. במכתבו מספר ה"נתיבות שלום" על המחלוקת שהתעוררה סביב כהונתו של ידיד נפשו האדמו"ר הצעיר מסלונים – רבי שלמה דוד יהושע וינברג (ה"יונגער רבי"), לאחר פטירת האדמו"ר ה"בית אברהם" (ראה בהרחבה במסגרת).

למיטב ידיעתנו, המכתב לא נדפס.

בתחילת מכתבו מספר האדמו"ר לגיסו לעתיד על כך שהחסידים היו שבעי רצון מה"הדלקות" בלילות החנוכה של האדמו"ר החדש: "**בכל לילה מוסיף והולך באור, ושביעת רצון גדול ניכר מכל אנ"ש. יום מיוחד לחתונתו** [של האדמו"ר הרשד"ו] **עוד לא קבעו, ועד כמה ישהה באלכסנדר אחר חתונתו עוד לא נדע, אך לפי השמועה כי עד אחרי חג הפסח, היינו עד הלולא רבתא של אדמו"ר זצ"ל** [ה"בית אברהם"] **יהי' בודאי שם** [באלכסנדר]".

בהמשך מכתבו כותב האדמו"ר: "**מה טוב עשו, שעשו ליטוגראפיע מהמכ'**[תב] **של הרמ"ק** [=הרב משה קליערס, אב"ד טבריה, בעל "תורת הארץ" (תרל"ד-שבט תרצ"ד)] **שליט"א. אם כי איני יודע עד היכן עשה רושם על המנגדים... אבל לכל אנ"ש הי' זה לחיזוק גדול, כי אישיותו של הרמ"ק שליט"א מאד מפורסמת, שאדמו"ר זצ"ל** [ה"בית אברהם"] **אמר להרמ"מ זצ"ל** [רבי משה מידנר, נפטר בתר"ץ] **כי הוא** [רבי משה קליערס] **בבחי'**[נת] **צדיק, וכל אנ"ש קראו בעיון רב** [את מכתבו של רבי משה קליערס]. **ונא לכתוב מה ששומעים מהאי גברא רבה** [רבי משה קליערס], **ומהרה"ח רמ"ח** [רבי מרדכי חיים סלונים (ר' מוט'ל)] **שליט"א, בקשר עם אדמו"ר שליט"א** [הרשד"ו], **שהם לנו לעיניים בחשכות כזה**".

לאחר מכן כותב: "**מאברהמ'ל מורשה** [רבי אברהם יהושע העשיל, בנו של האדמו"ר רבי ישכר ליב מסלונים, שהתגורר בשנים אלו בסלונים ובוורשה לסירוגין] **אין שום חדשות, אין שומעים ממנו כלום... בשבועות אחרונות הי' בורשה לצורך עסקי חותנו** [רבי דוד וידנפלד מוורשה – חותנו בזיווג שני של ה"בית ישראל" מגור]. **בכל ימי השבוע אינו בא כלל לשטיבל** [של חסידי סלונים] **להתפלל... גם בנרות הראשונות של חנוכה הי' בורשה ולא שמעו ממנו מאומה... ומזה יכולים להבין עד כמה מגיע כחותיו, וזה גרם להשתיק המחלוקת, כי רואים שאין זה כלום ואין ממה ליפחד, וגם ידי אנשים נתרשלו, ורואים כי הכל בידי שמים ואין נוטלים שררה לעצמו**".

האדמו"ר רבי שלום נח ברזובסקי, בעל ה"נתיבות שלום" (תרע"א-תש"ס), גאון וקדוש, מגדולי האדמו"רים בדורנו, מראשי "החינוך העצמאי" ו"וועד הישיבות", וחבר ב"מועצת גדולי התורה" של "אגודת ישראל". היה תלמידם המובהק של האדמו"ר ה"בית אברהם" מסלונים ושל הגאון הקדוש רבי משה מידנר, וחתנו של האדמו"ר ה"ברכת אברהם" מסלונים. עלה מברנוביץ לארץ ישראל באדר תרצ"ה, והתיישב בטבריה. בשנת ת"ש עבר לתל-אביב, שם כיהן כר"מ בישיבת "אחי תמימים" של חסידי חב"ד. בשנת תש"ב הקים את ישיבת "בית אברהם" - סלונים בירושלים, ועמד בראשותה כארבעים שנה. בשנת תשמ"א הוכתר כאדמו"ר לחסידי סלונים. נודע במשנתו הסדורה והבהירה בחסידות ובענייני השעה, והתפרסם בפקחותו העצומה, בטהרת מידותיו, ובעיקר כמחנך דגול בחסד עליון שהטביע את חותמו על תלמידיו. שיעוריו על המסכתות מסדרי נשים ונזיקין נדפסו בסדרות הספרים "נתיבות שלום" ו"שיעורי נתיבות שלום". עיקר פרסומו בעולם בא לו מספריו "נתיבות שלום", ז' חלקים, על מחשבת החסידות ועבודת ה', ספרים שנכתבו בשפה ברורה ובהירה, נפוצו ונדפסו במאות אלפי עותקים והפכו למעין "רב מכר" חסידי, אשר רבים הולכים לאורו.

[2] דף. 19.5 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

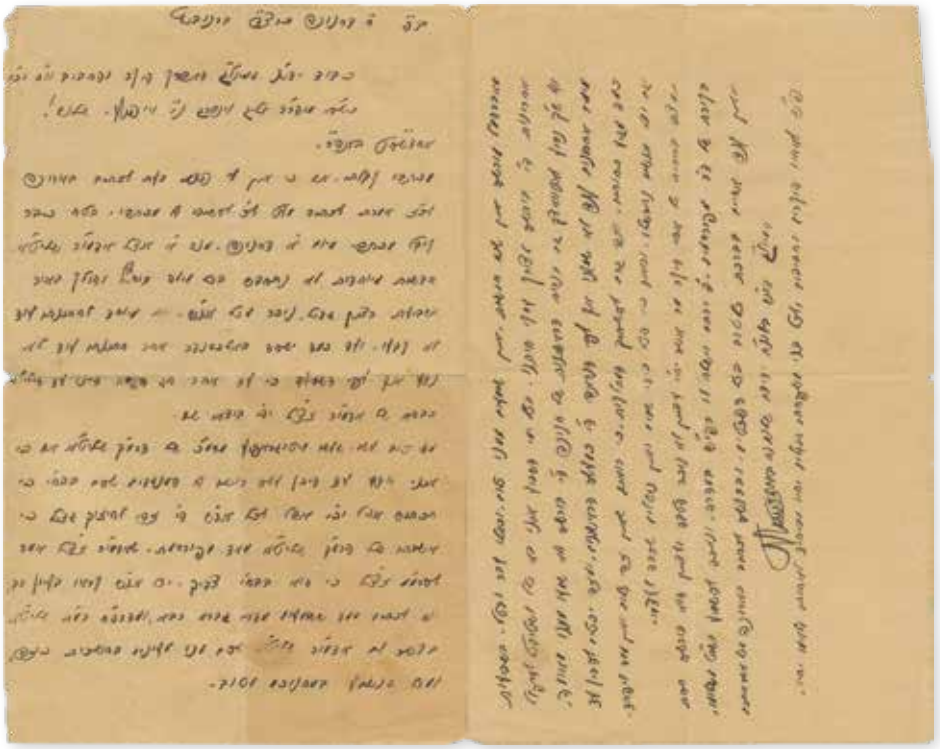

116a

המחלוקת בחסידות סלונים לאחר פטירת האדמו"ר בעל "בית אברהם"

שני בניו של האדמו"ר השני מסלונים, רבי שמואל וינברג (בעל ה"דברי שמואל", תר"י–תרע"ו, ראה אודותיו פריט 113), היו רבי ישכר ליב (אנצי' לחסידות, ב, עמ' תסו–תסז), ורבי אברהם (ה"בית אברהם", תרמ"ד–תרצ"ג). לאחר פטירת אביהם, התמנו שני הבנים לאדמו"רים. הבן הגדול, רבי ישכר ליב, ניהל את חצרו בעיר סלונים, ואילו הבן הצעיר, ה"בית אברהם", ניהל בתחילה את חצרו בביאליסטוק, ומאוחר יותר בברנוביץ'. רוב מנין ובנין של החסידים נהו אחר ה"בית אברהם". ידידות נפש עזה שררה בין האחים, ולעתים הם אף ניהלו "טיש" ביחד, זה לצד זה.

האדמו"ר רבי ישכר ליב נפטר בכ"ח ניסן תרפ"ח, והותיר אחריו את בנו רבי אברהם יהושע העשיל (ראי"ה, לימים האדמו"ר מסלונים–תל אביב; תרנ"ח–תשל"ח, אנצי' לחסידות, א, עמ' צה–צו). אחיו ה"בית אברהם" נפטר באופן פתאומי, בגיל 49, בראש חודש אייר תרצ"ג, והותיר אחריו את בנו יחידו רבי שלמה דוד יהושע (תרע"ג–תש"ד). כשנפטר רבי ישכר ליב, מיאן בנו ראי"ה למלא את מקום אביו באדמו"רות בסלונים, ורק בשנת תרצ"ג, לאחר פטירת דודו ה"בית אברהם", הסכים לקבל על עצמו את עול האדמו"רות. אנשיו לא הסתפקו בכך, ובקשו "לכבוש" ו"לספח" אליהם גם את החצר בברנוביץ', כלומר גם את אנשיו של ה"בית אברהם". עם זאת, רובם הגדול של אנשי ה"בית אברהם" לא הסכימו בשום אופן לקבל את אדמו"רותו של ראי"ה עליהם, ורצו להכתיר במקומו של רבם "הבית אברהם" את בנו רבי שלמה דוד יהושע (רשד"י), אך רשד"י מצדו, בשל גילו הצעיר, כבן 20 בלבד, והיותו לא נשוי, סירב למלא את מקום אביו. כך נותרה החצר בברנוביץ' שסועה ומפולגת, מבלי מועמד מוסכם על כולם שיעמוד בראש החסידות.

לעזרתם של חסידי סלונים שבברנוביץ' באו מכתבים תקיפים ונחרצים מראשי חסידות סלונים בארץ ישראל – רבי משה קליערס אב"ד טבריה – בעל "תורת הארץ", רבי מרדכי חיים סלונים (ר' מוט'ל) וה"ברכת אברהם", בהם הם פוקדים ומפצירים ברשד"י לקחת את הנהגת העדה לידיו, על אף גילו הצעיר. כמו כן, הם שלחו מכתבים לציבור החסידים בחו"ל בהם הביעו את דעתם כי הם מקבלים לאדמו"ר אך ורק את רשד"י הצעיר. ה"ברכת אברהם" (שהיה אז מראשי העדה בטבריה) נשלח לברנוביץ', כדי להסדיר את העברת האדמו"רות לרשד"י הצעיר ולהשקיט את אש המחלוקת.

בי"ב סיון תרצ"ג הוכתר רשד"י לאדמו"ר מסלונים. בט' תמוז תרצ"ג השתדך רשד"י עם הרבנית סימה, בתו של האדמו"ר מאלכסנדר רבי יצחק מנחם מנדל דנציגר – ה"עקדת יצחק", וחתונתם נערכה בו' אדר תרצ"ד. במשך שנתיים התגורר האדמו"ר רשד"י באלכסנדר, ולאחר מכן שב לברנוביץ', שם הנהיג את עדת חסידיו עד להירצחו בידי הנאצים (בו' חשון תש"ד במחנה קולדיצ'בו).

ה"נתיבות שלום" היה ידיד נפש וחברותא של האדמו"ר רשד"י. המכתב שלפנינו נכתב בתקופת אירוסיו של רבי שלום נח עם הרבנית חוה מרים, בתו של האדמו"ר ה"ברכת אברהם". את השידוך יזם רבו המובהק ה"בית אברהם", בעת ביקורו בארץ בחורף תרצ"ג. ה"נתיבות שלום" עצמו עלה לארץ באדר תרצ"ה, וחתונתו נערכה בי"ז אדר תרצ"ה. המכתב שלפנינו נכתב על ידו בברנוביץ, ב"זאת חנוכה" תרצ"ד.

(מקורות: קבצי נחלי אמונה, א, עמ' כא; יט, עמ' 61–41; אוצר ערכי התורה – באהלי יששכר, א, בהקדמה, עמ' 10–7; המכתב שלפנינו).

The Dispute in the Slonim Chassidut, Following the Passing of the Beit Avraham

The two sons of the second rebbe of Slonim, R. Shmuel Weinberg (author of Divrei Shmuel, 1850-1916, see item 113), were R. Yissachar Leib (Encyclopedia L'Chassidut, II, pp. 466-467), and R. Avraham (the Beit Avraham, 1884-1933). After the passing of their father, both sons were appointed rebbe. The older son, R. Yissachar Leib, conducted his court in Slonim, while the younger son, the Beit Avraham, held his court first in Białystok, and later in Baranovich (Baranavichy). The vast majority of Chassidim followed the Beit Avraham. The brothers shared a close friendship, and sometimes even led the Tish together, side by side.

Rebbe Yissachar Leib passed away on 28th Nissan 1928, leaving behind a son, R. Avraham Yehoshua Heshel (later rebbe of Slonim-Tel Aviv; 1898-1978, Encyclopedia L'Chassidut, I, pp. 95-96). His brother, the Beit Avraham passed away suddenly, at the age of 49, on Rosh Chodesh Iyar 1933, leaving behind his only son R. Shlomo David Yehoshua (1913-1944). When R. Yissachar Leib passed away, his son refused to take his place as rebbe of Slonim, and only in 1933, after the passing of his uncle the Beit Avraham, did he agree to serve as rebbe. His followers did not suffice with this, and wished to "annex" the Baranovich court – the Chassidim of the Beit Avraham. However, most of the Chassidim of the Beit Avraham categorically refused to accept R. Avraham Yehoshua Heshel as their rebbe, and wished the son of their teacher the Beit Avraham, R. Shlomo David Yehoshua, to succeed him. The latter, being only 20 years of age and unmarried, refused to succeed his father. Thus the Baranovich court was left torn and divided, without a unanimous candidate to lead the Chassidut.

The leaders of Slonim Chassidut in Eretz Israel – R. Moshe Kliers Rabbi of Tiberias, author of Torat HaAretz; R. Mordechai Chaim Slonim (R. Mottel) and the Birkat Avraham came to the rescue of the Slonim Chassidim in Baranovich with firm, decisive letters. In these letters, they command and entreat R. Shlomo David Yehoshua to take the leadership of the dynasty into his hands, despite his young age. Likewise, they sent letters to the Chassidim in Europe in which they publicized their opinion – that they accept only the young R. Shlomo David Yehoshua as rebbe. The Birkat Avraham (then a leader of the Slonim Chassidut in Tiberias) was sent to Baranovich, to try and organize the transfer of the leadership to R. Shlomo David Yehoshua and to settle the dispute.

On 12th Sivan 1933, R. Shlomo David Yehoshua was appointed rebbe of Slonim. On 9th Tammuz 1933, a match was arranged between him and Rebbetzin Sima, daughter of Rebbe Yitzchak Menachem Mendel Danziger – the Akedat Yitzchak of Alexander, and on 6th Adar 1934, the wedding was held. For two years, Rebbe Shlomo David Yehoshua lived in Alexander (Aleksandrów Łódzki), and he then returned to Baranovich, where he led his Chassidim until he was murdered by the Nazis (on 6th Cheshvan 1943 in the Koldichevo camp).

The present letter was written by the Netivot Shalom, close friend and study partner of Rebbe Shlomo David Yehoshua, during the time of his engagement with Rebbetzin Chava Miriam, daughter of the Birkat Avraham. The match was arranged by his prime teacher, the Beit Avraham, during his visit to Eretz Israel in winter 1933. The Netivot Shalom himself immigrated to Eretz Israel in 1935, and his wedding took place on 17th Adar 1935. This letter was written by the Netivot Shalom on Zot Chanukah 1933, in Baranovich.

(Sources: Nachalei Emunah, I, p. 21; 19, pp. 41-61; Otzar Erchei HaTorah – BeOhalei Yissachar, I, foreword, pp. 7-10; the present letter).

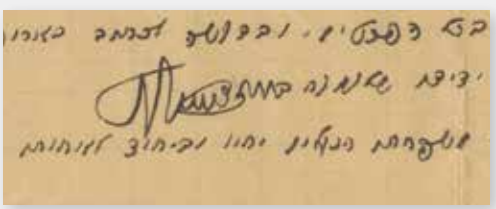

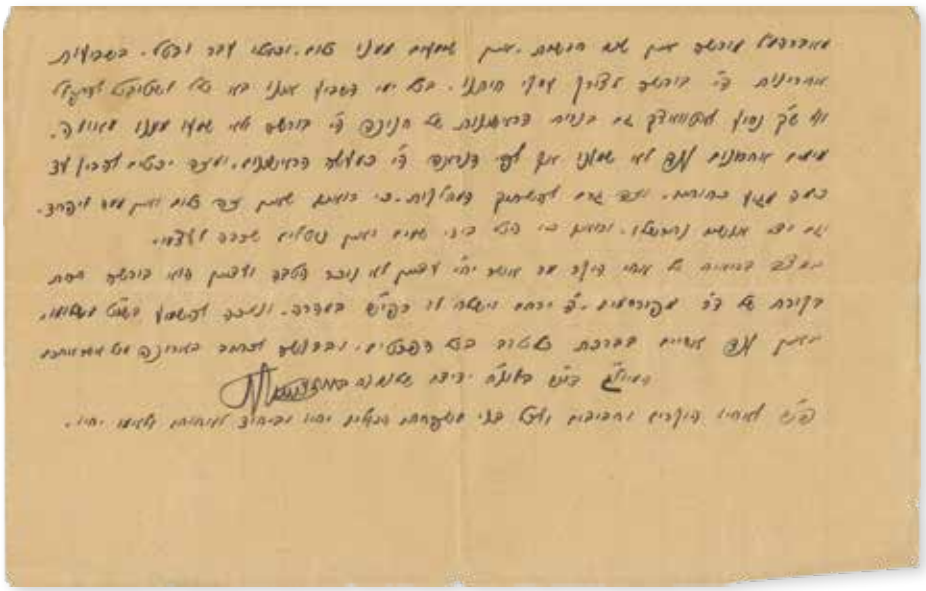

116b

116. Interesting Historic Letter from the Netivot Shalom, Rebbe of Slonim, During His Betrothal – Interesting Information about the Dispute in Baranovich After the Passing of His Teacher, the Beit Avraham Rebbe of Slonim – Baranovich, Chanukah 1933

Interesting historic letter, handwritten and signed by Rebbe Shalom Noach Berezovsky, author of Netivot Shalom. Addressed to his future brother-in-law, R. Zelig Weinberg. Baranovich (Baranavichy), Chanukah 1933.

The letter was written by the Netivot Shalom in Baranovich, during his engagement period, and is addressed to his future brother-in-law, R. Zelig Weinberg in Tiberias. In his letter, the Netivot Shalom discusses the dispute which arose over the position of his close friend, the young rebbe of Slonim, R. Shlomo David Yehoshua Weinberg ("The Young Rebbe"), following the passing of the Beit Avraham (see adjoining article).

To the best of our knowledge, this letter was never published.

At the beginning of the letter, the Netivot Shalom reports that the Chassidim were satisfied with the Chanukah candle lighting ceremonies of Rebbe Shlomo David Yehoshua, the new rebbe; that a date has not yet been set for the rebbe's wedding, and that they don't know yet how long Rebbe Shlomo David Yehoshua will live near his father-in-law in Alexander. Further in the letter, the Netivot Shalom praises the leaders of the Slonim community in Tiberias, who widely distributed the letter of R. Moshe Kliers Rabbi of Tiberias, in which he expresses his support for the appointment of R. Shlomo David Yehoshua as rebbe. The Netivot Shalom stresses that R. Moshe Kliers is highly regarded by the Chassidim in Europe. The letter then describes how the Chassidim's concerns that R. Avraham Yehoshua Heshel ("Avreimel of Warsaw") would take over the leadership of Slonim Chassidut were in vain.

Rebbe Shalom Noach Berezovsky, author of Netivot Shalom (1911-2000), a leading rebbe in our times, head of the Chinuch HaAtzmai and Vaad HaYeshivot, member of the Moetzet Gedolei HaTorah of Agudath Yisrael. He was a close disciple of the Beit Avraham, rebbe of Slonim, and of R. Moshe Minder; and was the son-in-law of the Birkat Avraham, rebbe of Slonim. He immigrated from Baranovich to Jerusalem in Adar 1935, and settled in Tiberias. In 1940, he moved to Tel Aviv, where he lectured in the Achei Temimim Chabad yeshiva. In 1942, he established the Beit Avraham – Slonim yeshiva in Jerusalem, which he headed for forty years. In 1981, he was appointed rebbe of Slonim. He was famous for his clear, well-organized teachings on Chassidut and current matters, and was renowned for his exceptional wisdom, his pure character traits and primarily as a master educator who made a personal impact on each of his disciples. His lectures on the tractates of Orders Nashim and Nezikin were published in the Netivot Shalom and Shiurei Netivot Shalom series. He is most widely recognized for the Netivot Shalom series, 7 parts, on Chassidic thought and worship of G-d – clear, easy to understand books which were distributed in hundreds of thousands of copies and quickly became Chassidic best-sellers.

[2] leaves. 19.5 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

117. מכתב מעניין מהאדמו"ר מקלויזנבורג – ארה"ב, קיץ תשי"ח – אודות תלמידו רבי מנשה קליין גאב"ד אונגוואר

מכתב ארוך בכתב-יד קדשו ובחתימתו של האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם אב"ד קלויזנבורג. "קעמפן נופש" [Woodridge, ניו יורק, קיץ תשי"ח, יוני 1958].
נשלח לנתניה, אל "ועד הבנין" של קרית צאנז. בראש המכתב כותב האדמו"ר ברכות לרפואת ר' יחזקאל [כנראה אחד מחברי הוועד, שכן האדמו"ר מברך אותו כי "ישוב ויחזור לאיתנו במהרה... שיוכל להמשיך לעסוק בעבודת הקודש..."].
בהמשך המכתב כותב האדמו"ר דברי המלצה על תלמידו הגאון רבי מנשה קליין (בעל "משנה הלכות", שנודע לימים כאדמו"ר וגאב"ד קהילת אונגוואר בארה"ב ובירושלים): "**...תלמידנו וידידנו הרב הגדול מו"ה מנשה קליין שליט"א נוסע לארצינו הקדושה... ראוי לקרבו מאוד מאוד...**". האדמו"ר מספר על הרדיפות שנרדף רבי מנשה קליין "מהכת הידוע" ועל זיווגו הראשון שלא הצליח, "...וברוב עמל ותלאה עלה בידינו... להפרידה ממנו". האדמו"ר כותב כי רבי מנשה נוסע לארץ הקודש במטרה למצוא זיווג הגון והוא מבקש לעזור לו בענין: "**...ועתה נוסע להתם לבקש עזר לו, כי לא טוב וכו', ובקשה מכם שתראו כאו"א להשתדל שימצא עזרתו כראוי לו, כי הוא שוקד על התורה ויש בידו לעלות מעלה מעלה... תראו לפרסמו ולכבדו כדי שיהי' לו לתועלת לענינו, והוא ראוי לזה מכל הצדדים...**".
הגאון הקדוש רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם (תרס"ה-תשנ"ד), האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג. מגדולי התורה והחסידות המפורסמים בדורנו. בזיווגו הראשון היה חתן האדמו"ר בעל "עצי חיים" מסיגט. אשתו הראשונה וכל ילדיה נהרגו בשואה, הי"ד. לאחר השואה, בה שהה במחנות ועבר את שבעת מדורי הגהנום הנאצי, הקים מעפר את חיי היהדות והדת במחנות העקורים בגרמניה. משם הגיע לארה"ב והקים מחדש את קהילת חסידי צאנז - בתי מדרשות, מוסדות חינוך וישיבות. לאחר כעשר שנים הגיע לארץ ישראל והקים את "קרית צאנז" בנתניה ובירושלים, על כל עשרות מוסדות התורה והחסד שבהם. בשנותיו האחרונות הקים את "מפעל הש"ס" - ארגון עולמי ללימוד יסודי של כל מסכתות הש"ס, המונה אלפי תלמידי חכמים ברחבי העולם. מתורתו נדפסו סדרות הספרים "שו"ת דברי יציב" ומאמרי "שפע חיים".
אגרת אויר. כ-33 שורות בכתב ידו של האדמו"ר. 30 ס"מ. מצב טוב. כתמים וסימני קיפול.

פתיחה: $1000
הערכה: $3000-5000

117. Interesting Letter from the Klausenburger Rebbe – United States, Summer 1958 – Regarding His Disciple R. Menashe Klein, Rabbi of Ungvar

Lengthy letter handwritten and signed by Rebbe Yekutiel Yehuda Halberstam, rabbi of Klausenburg. "Summer camp" [Woodridge, NY, June 1958].
Sent to Netanya, to the building committee of Kiryat Sanz. The letter begins with blessings for the recovery of R. Yechezkel (presumably a member of the committee, since the rebbe blesses him that he should "return to his full strength speedily… that he should be able to continue engaging in the holy work…").
The letter continues with a recommendation for his disciple, R. Menashe Klein (author of Mishneh Halachot, rebbe and rabbi of the Ungvar community in the United States and Jerusalem): "**…our disciple and friend, the prominent rabbi, R. Menashe Klein, is travelling to our Holy Land… it is fitting to draw him very close…**". The rebbe explains that the purpose of R. Menashe's trip to Eretz Israel is to find himself a suitable wife (since his first marriage was not successful), and he asks the recipients to assist him: **"…please try to find him a suitable wife, since he studies Torah diligently and has the potential to grow onwards and upwards… See that he gains recognition and respect, so that he should be successful in his search…**".
R. Yekutiel Yehuda Halberstam (1905-1994), rebbe of Sanz-Klausenburg. A foremost Torah and Chassidic leader in our times. In his first marriage, he was the son-in-law of the Atzei Chaim, rebbe of Sighet. His first wife and all their children were murdered in the Holocaust. Rabbi Yekutiel Yehuda endured the worst possible sufferings at the hands of the Nazis, and later assisted in rebuilding Jewish and religious communal life in the DP camps in Germany. He then immigrated to the United States and rebuilt the Sanz Chassidic institutions – Batei Midrash, educational institutes and yeshivas. A decade later, he immigrated to Eretz Israel and established Kiryat Sanz in Netanya and in Jerusalem along with their numerous Torah and charity institutions. In his final years, he founded the Mifal HaShas, a global organization which encourages thousands of Torah scholars worldwide in their in-depth study of all Talmudic tractates. His teachings are recorded in Responsa Divrei Yatziv and Shefa Chaim.
Aerogram. Approx. 33 autograph lines. 30 cm. Good condition. Stains and folding marks.

Opening price: $1000
Estimate: $3000-5000

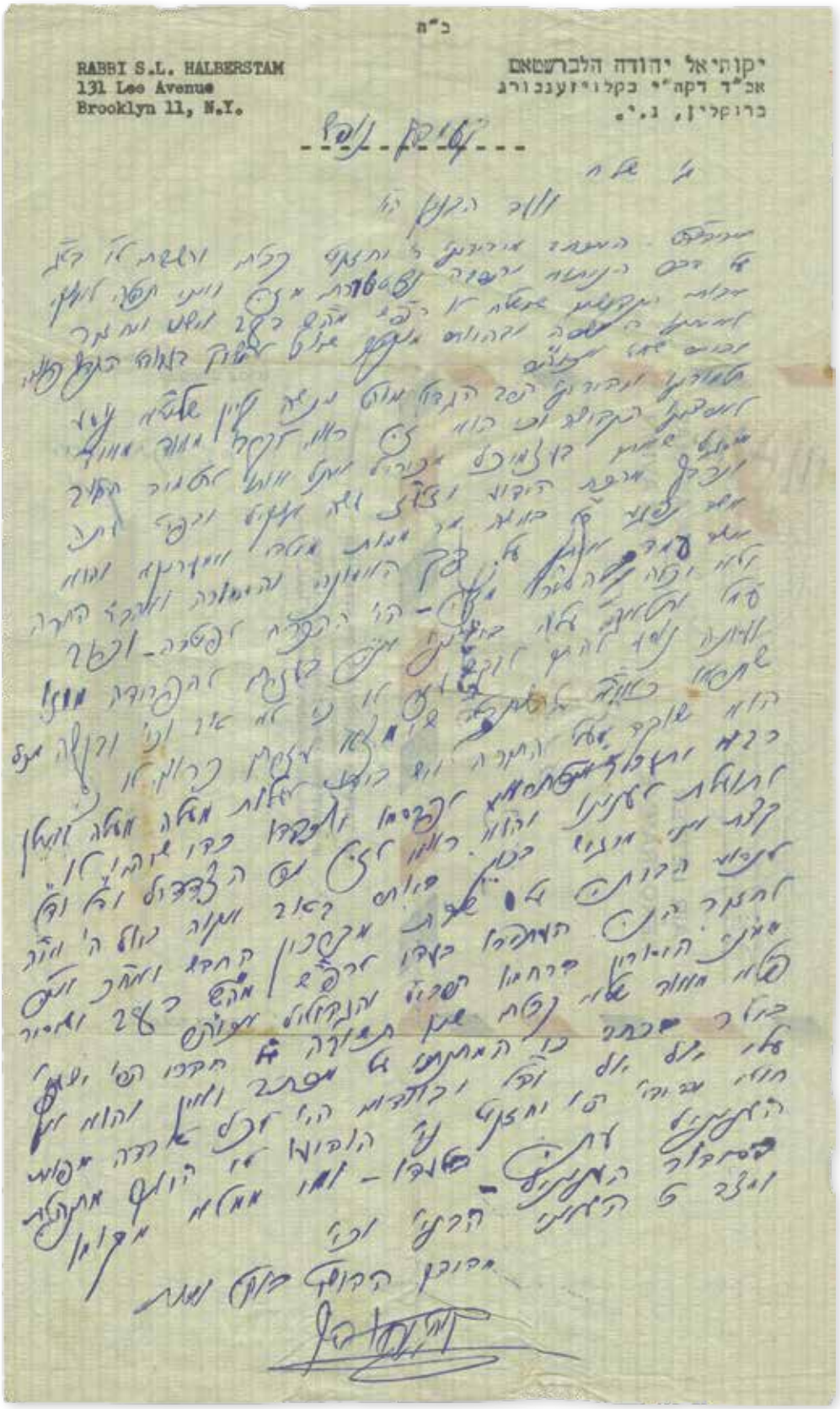
כ"ח

RABBI S.L. HALBERSTAM
131 Lee Avenue
Brooklyn 11, N.Y.

יקותיאל יהודה הלברשטאם
אב"ד דקה"י בקלויזענבורג
ברוקלין, נ.י.

117

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

118a

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN, N. Y.

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

118b

118. שלושה מכתבי הדרכה וברכה מאת האדמו"ר הריי"ץ – ברוקלין, תש"ב–תש"ט – הוספת שורות בכתב–יד קדשו

שלושה מכתבים מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון – הריי"ץ מליובאוויטש. ברוקלין, ניו יורק, תש"ב–תש"ט [1949–1942].

המכתבים מודפסים במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר הריי"ץ, וחתומים בחתימת יד קדשו "יוסף יצחק". נשלחו אל מזכירו ר' ניסן מינדל.

1. מכתב "שנה טובה", מיום כ"א אלול תש"ב: "ולקראת השנה החדשה... הנני בזה לברכו אותו ואת ב"ב יחיו... **בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות**".

בראשית מכתבו מתייחס האדמו"ר לתרגום מכתבו אל ר"נ כהן (רפאל נחמן כהן?) לאנגלית: "טוב הדבר שמסר לחתני הרמ"מ שליט"א [רבי מנחם מנדל שניאורסון], וישלח העתקה אחת לר"נ כהן שי', ובהנוגע להפצתה בכלל ימסור בשמי לחתני שליט"א הנ"ל שהנני מוסר הדבר על דעתו".

2. מכתב העוסק בנסיעתו של ר' ניסן מינדל (כנראה לפריז) בשליחותו של הריי"ץ כדי להעניק סיוע לפליטים לאחר השואה. כ"ד אייר תש"ח.

"הנני בזה לבקשו אשר יואיל להתראות עם ש"ב [שאר בשרי] שי' מפקח על התעשי' לספר לו על אודות בא כחי הרב בנימין שי' גאראדעצקי בסדור חפליטים והסתדרותם ולבקשו כי יואיל להתענין לדעת כעור בא כחי הרב גאראדעצקי תן בחשנת הדברים הנוצרכים בסידור חפליטים בעניני פרנסה ותן בחשנת הפראדוקטן סוכים ובסחה וול. על אודות הסוכנות על אח"ב הוא דבר גדול וייסודי ועל ידידי לדבר בזה עם ש"ב הוכבר כמרן הראו'. ותשי"ת יצליחם בפרנסה טובה בהרחבה. כנראי יכתוב לי ידידי מכל הנעשה אתם עד אשר נתראה בשמחת וביום נסעם לסת יודיענו בטעלעגראם באיזה מסינה נוסעים".

גאראדעצקי בסדור הפליטים בעניני פרנסה והן בהשגת הפראדוקטן טובים ובמקח זול". בסיום המכתב, לאחר המילים "ידידו הדו"ש בשלומו", מברכו האדמו"ר בכתב–יד קדשו: "**בנסיעה כשורה ובחיים נעימים וטובים בגשמיות וברוחניות**".

3. מכתב ברכה לבריאות ולפרנסה. כ"ג מנחם אב תש"ט.

במכתבו מברך האדמו"ר: "... וסדר ההנהגה על פי הוראת הד"ר ישמור לקיים **והשי"ת ישלח לו רפואה** ויחזק את בריאות רעיתו הכבודה תחי' ויצליחם בעבודתם הכי גדולה ונעלית **ויתן להם פרנסה טובה בהרחבה**". בסיום מכתבו, הוסיף האדמו"ר בכתב–יד קדשו: "**ידידו הדו"ש מוקירו מכבדו ומברכם בגשמיות וברוחניות**", וחתם בחתימת–יד קדשו "יוסף יצחק", עם האות יו"ד בכתיבה אשורית בתחילת שמו השני – חתימתו המיוחדת בשנה האחרונה לחייו.

[3] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול. אחד המכתבים על נייר דק.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-4000

118. Three Letters of Guidance from Rebbe Rayatz – Brooklyn, 1942-1949 – With Several Lines in His Handwriting

Three letters from Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn – the Rayatz of Lubavitch. Brooklyn NY, 1942-1949.
The letters are typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz, with his handwritten signature: "Yosef Yitzchak", and are addressed to his secretary, R. Nissan Mindel.
1. Letter of good year wishes, dated 21st Elul 1942: "With the approach of the new year… I wish to bless him and his family… **with a blessing for a good inscription and sealing, for a good and sweet year, in material and spiritual matters**".
At the beginning of the letter, the rebbe discusses the translation to English of his letter to R.N. Kohen (Refael Nachman Kohen?).
2. Letter discussing R. Nissan Mindel's journey (presumably to Paris) on behalf of the Rayatz, to offer assistance to Holocaust survivors. 24th Iyar 1948.
"I request that he meet my relative, who supervises the production, to tell him about R. Binyamin Gorodetzki, my agent for arranging livelihood for the refugees and for obtaining quality products at low prices". At the end of the letter, after the words "His friend, who seeks his wellbeing", the rebbe added the following blessing in his handwriting: "**With a safe journey and pleasant and good life, in material and spiritual matters**".
3. Letter of blessings for health and livelihood. 23rd Menachem Av 1949.
In his letter, the rebbe blesses: "…act according to the doctor's instructions, **and G-d will send him a cure** and strengthen the health of his honored wife, and grant them success in their most great and lofty work, and **give them good livelihood in abundance**". At the end of the letter, the rebbe added in his handwriting: "**His friend, who seeks his wellbeing, honors him and blesses him in material and spiritual matters**", and signed "Yosef Yitzchak" with the letter Yud of his second name in Ashuri script – the rebbe's distinctive signature in the final year of his life.

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

118c

[3] leaves, official stationery. Approx. 21.5 cm. Good condition. Creases and folding marks. One letter on thin paper.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-4000

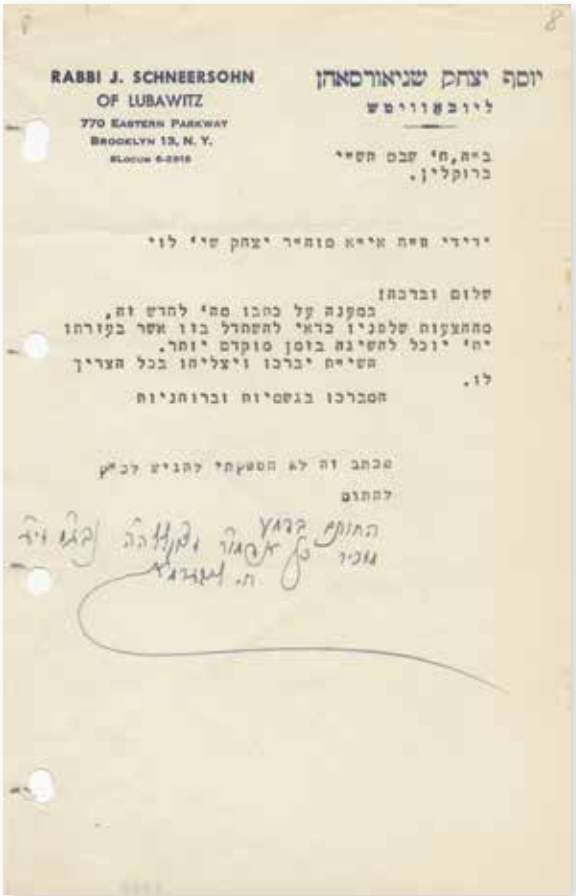
RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLocum 6-2910

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, ח' שבט תשי"
ברוקלין.

ירידי חיה אייא מוהר"ר יצחק שי' לוי

שלום וברכה!

בסענה על כתבו מה' לחדש זה,
מתחצעות שלפניו בראי להשתדל בזו אשר בעזרתו
ית' יוכל להשיגה בזמן מוקדם יותר.
השי"ת יברכו ויצליחו בכל הצריך
לו.

מברכו בגשמיות וברוחניות

מכתב זה לא הספקתי להגיש לכ"ק
להחתום

119

119. מכתב עצה וברכה מאת האדמו"ר הריי"ץ – ח' שבט תש"י – יומיים לפני הסתלקות האדמו"ר – "החותם בדמע, מזכיר כ"ק אדמו"ר זצקוללה"ה נבג"מ זי"ע, ח. ליברמן"

מכתב מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון - הריי"ץ מליובאוויטש. ברוקלין, ניו יורק, ח' שבט תש"י [1950].
מודפס במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר הריי"ץ.
במכתבו מנחה האדמו"ר את מכותבו: "מההצעות שלפניו כדאי להשתדל בזו אשר בעזרתו ית' יוכל להשיגה בזמן מוקדם יותר", ומברכו: "השי"ת יברכו ויצליחו בכל הצריך לו. המברכו בגשמיות וברוחניות".
מכתבו של האדמו"ר הריי"ץ נכתב בח' שבט תש"י, יומיים לפני הסתלקותו בי' שבט תש"י, ונמסר להעתקה למזכירו חיים ליברמן, אשר לא הספיק להשיב את הדף המודפס לחתימת-יד קדשו של האדמו"ר. בשולי המכתב, על מקום חתימתו של האדמו"ר, הוסיף המזכיר (בדפוס): "מכתב זה לא הספקתי להגיש לכ"ק לחתום", וכתב (בכתב-ידו): "החותם בדמע, מזכיר כ"ק אדמו"ר זצקוללה"ה נבג"מ זי"ע, ח. ליברמן".
[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. נקבי תיוק ונקבי סיכות. כתמים ופגמים קלים.

פתיחה: $300
הערכה: $1000-2000

119. Letter of Advice and Blessing from Rebbe Rayatz – 8th Shevat 1950 – Two Days Before the Rebbe's Passing – Signed by His Secretary R. Chaim Lieberman After His Passing

Letter from Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn – the Rayatz of Lubavitch. Brooklyn NY, 8th Shevat 1950.
Typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz.
In his letter, the rebbe offers advice to the recipient and blesses him: "May G-d bless him and grant him success in all his needs. Blessing him in material and spiritual matters".
The letter of Rebbe Rayatz was written on 8th Shevat 1950, two days before his passing on 10th Shevat 1950. It was given to his secretary Chaim Lieberman for transcription, but the latter did not manage to return the typed letter to the rebbe for signing. At the foot of the letter, instead of the rebbe's signature, the secretary added (typewritten): "I did not manage to present this letter to the rebbe for signing", and wrote (in his handwriting): "Signing tearfully, the secretary of the late rebbe, Ch. Lieberman".
[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding marks. Filing holes and pinholes. Minor stains and damage.

Opening price: $300
Estimate: $1000-2000

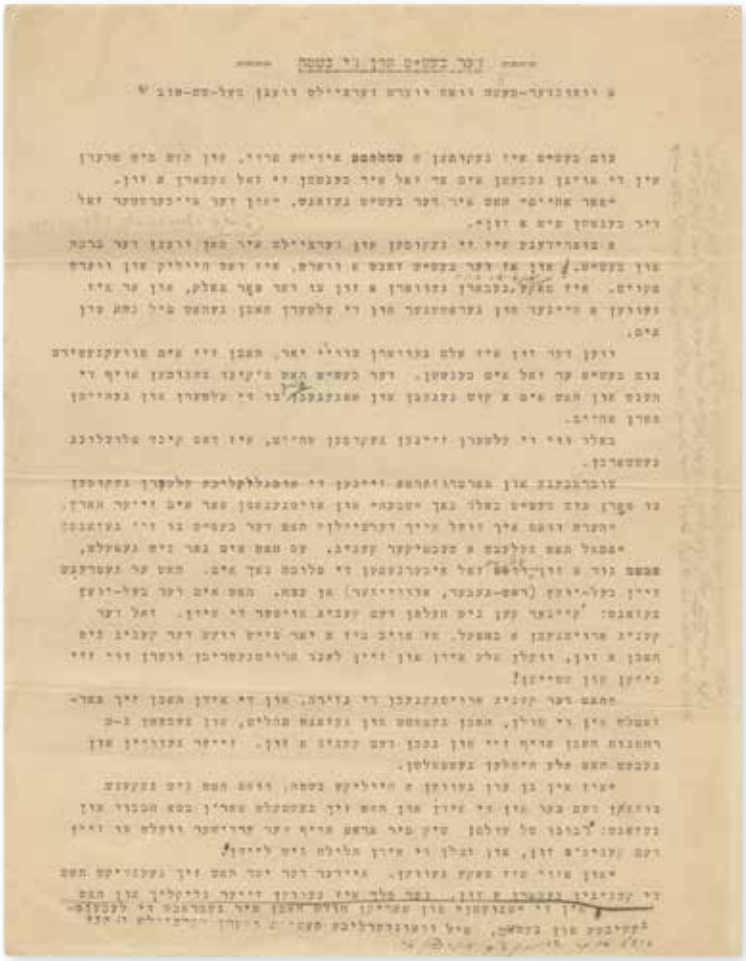

120a

120. "דער בעש"ט און די נשמה" – שלושה דפי טיוטה עם השלמות והגהות האדמו"ר הריי"ץ – מעל ל–50 שורות בכתב–יד קדשו של האדמו"ר הריי"ץ

דער בעש"ט און די נשמה, שלושה דפי טיוטה לסיפור בשם הבעל שם טוב, עם הגהות והשלמות האדמו"ר הריי"ץ. [ברוקלין, ניו–יורק, תש"ג]. יידיש.

שלושה דפים מודפסים מצדם האחד במכונת כתיבה, עם למעלה מחמישים שורות בכתב–יד קדשו של האדמו"ר הריי"ץ, וכן הוספות, הגהות, הדגשות ותיקונים רבים נוספים בגוף הטקסט ובשוליו (בעפרון ובעט).

דפים שנמסרו להגהת האדמו"ר הריי"ץ לקראת פרסום הסיפור "דער בעש"ט און די נשמה", סיפור מופלא בשם הבעש"ט אודות לידתו המופלאה של רבי אהרון מקרלין, בירחון לילדים ולנוער ביידיש, "שמועסן מיט קינדער און יוגנד" (הסיפור נדפס בכרך א', גליון תמוז תש"ג, מספר 8 [20], עמ' 8–6. תורגם לעברית תחת השם: "נשמה מן השמים" ונדפס ב"שיחות לנוער", ה, ירחון ג, עמ' 272–271).

מתחת לטקסט המודפס בעמוד השלישי, כותב האדמו"ר בכתב–יד קדשו: "חסר הסוף" (של הסיפור), ומוסיף בכתב–ידו (בחלקו התחתון של עמוד זה ובצדו השני של הדף) את המשך הסיפור עד תומו ואת ההוראות שניתן ללמוד ממנו (שבעה דברים בשם האדמו"ר הזקן בעל התניא. חלק זה לא נדפס בירחון "שמועסן מיט קינדער און יוגנד"). בשולי הדף הראשון הוסיף האדמו"ר בכתב–יד קדשו שלוש שורות נוספות, המסבירות את המסר הנלמד מן הסיפור.

[3] דף. 28 ס"מ בקירוב. מצב טוב. סימני קיפול. קמטים וקרעים קלים בשוליים ובקווי הקפל (ללא פגיעה בטקסט). כתמים קלים.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

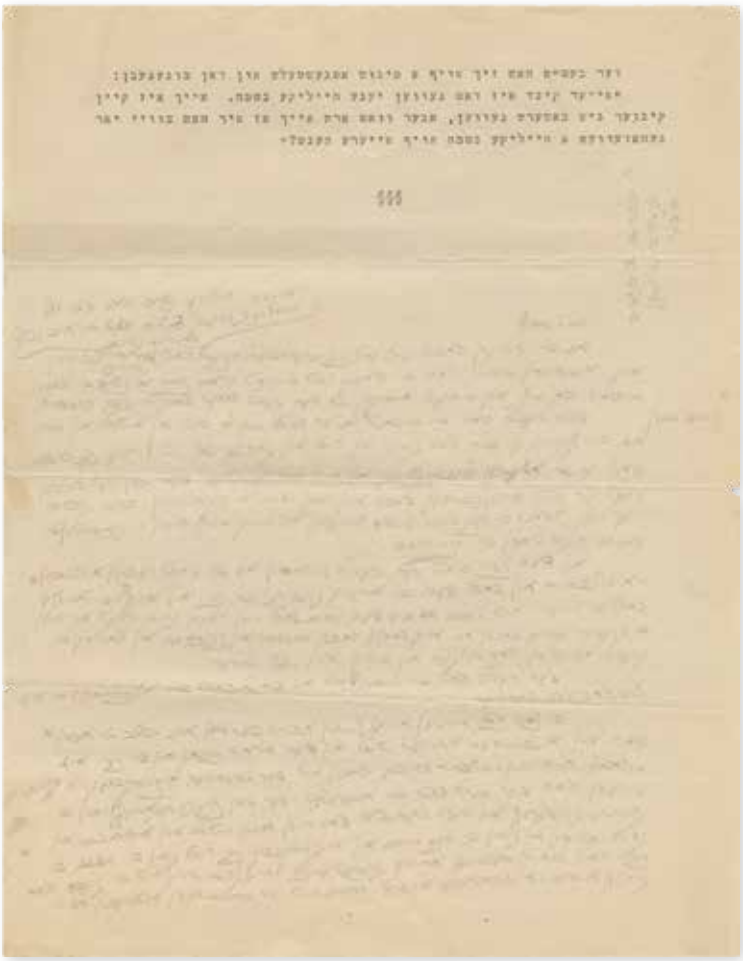

120b

120. Der Besht un die Neshamah – Three Draft Leaves with Additions and Glosses by Rebbe Rayatz – Over 50 Lines Handwritten by the Rebbe

Der Besht un die Neshamah (The Baal Shem Tov and the Soul), three draft leaves of a story told in the name of the Baal Shem Tov, with glosses and additions by Rebbe Rayatz. [Brooklyn NY, 1943]. Yiddish.
Three typewritten leaves (typewritten on recto only), with over fifty lines handwritten by Rebbe Rayatz, and many in-text and marginal additions, glosses, emphases and emendations (in pencil and pen).
Der Besht un die Neshama is the remarkable story of the wondrous birth of R. Aharon of Karlin, recounted in the name of the Baal Shem Tov. These draft leaves of the story were given to Rebbe Rayatz for proofreading before it was published in the Yiddish monthly for children and youth Shmuessen mit Kinder un Yugend (Talks and Tales; printed in Vol. I, Tammuz 1943 issue, no. 8 [20], pp. 6-8. Translated to Hebrew under the title "Neshamah min HaShamayim" and printed in Sichot LaNoar, V, issue 3, pp. 271-272). Below the typewritten text on the third page, the rebbe wrote in his handwriting "lacking end" (of story), and added (in his handwriting, at the bottom of this page and on verso) the rest of the story until its conclusion, as well as the lessons to be learned from it (seven points in the name of the Baal HaTanya. This part was not printed in Shmuessen mit Kinder un Yugend). At the foot of the first leaf, the rebbe added another three lines in his handwriting, explaining the moral to be drawn from the story.
[3] leaves. Approx. 28 cm. Good condition. Folding marks. Creases and minor tears to margins and folds (not affecting text). Minor stains.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

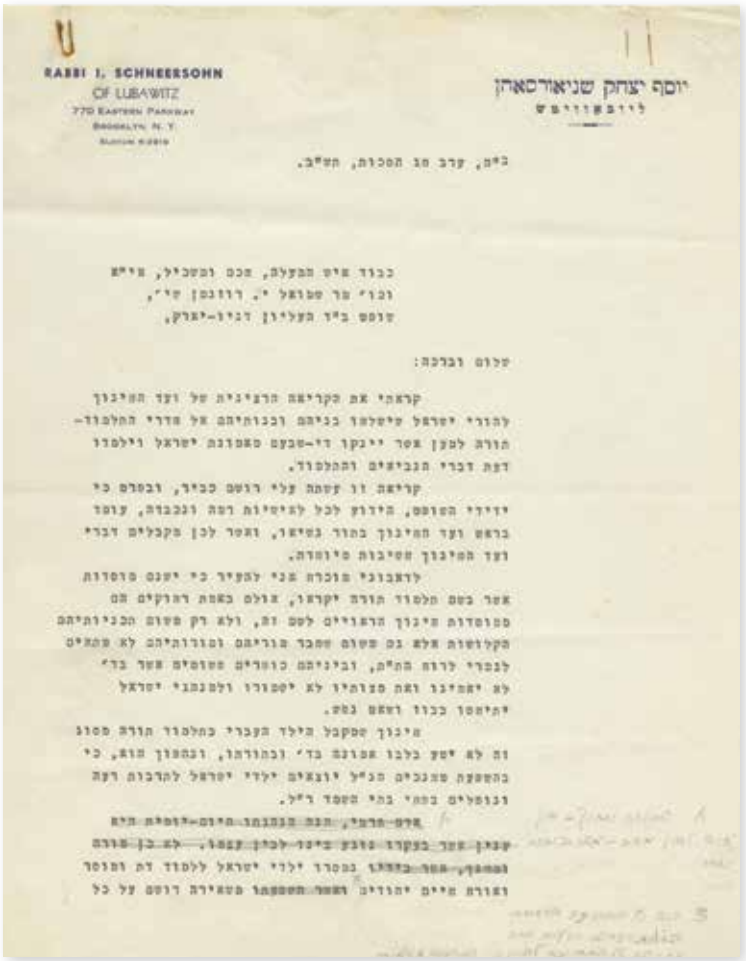
RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y.

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

121

121. טיוטת מכתב מאת האדמו"ר הריי"ץ – אל שופט ביהמ"ש העליון של ניו–יורק סמואל אירווינג רוזנמן – ערב חג הסוכות תש"ב – הוספת שורות בכתב–יד קדשו

טיוטת מכתב ארוך (שני עמודים) מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון – הריי"ץ מליובאוויטש. [ברוקלין, ניו יורק], ערב חג הסוכות תש"ב [1941].

מודפס במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר הריי"ץ, עם הוספת מספר שורות ותיקונים בכתב–יד קדשו.

המכתב נכתב בעקבות קריאתו של "ועד החינוך היהודי" (Jewish Education Committee) בניו–יורק להורי ישראל, לרשום את ילדיהם לבתי ספר דתיים יהודיים. במכתבו פונה הרבי אל שופט העליון מר רוזנמן, שכיהן כנשיאו של הוועד, ושוטח בפניו את חששותיו מפני מוסדות חינוך שתוכניות הלימוד שלהם אינן תואמות את החינוך היהודי–מסורתי ושחבר המורים בהם אינו מאמין בה' ובתורת ישראל: "וביניהם כופרים פשוטים אשר בד' לא יאמינו ואת מצותיו לא ישמורו ולמנהגי ישראל יתיחסו בבוז ושאט נפש". בהמשך מכתבו מתאר האדמו"ר את ההשפעה העצומה של המחנך על תלמידיו, ומבקש כי "ועד החינוך היהודי" ייטול על עצמו שני תפקידים: "א) להטיב את תכנית הלימודים... למען אשר התלמידים והתלמידות ילמדו לדעת עניני המצוות והדינים, ב) לפקח על חבר המורים והמורת של הת"ת שיהיו שומרי מצוה ושאורח חייהם יהי' מקובל ורצוי". בסיום מכתבו מברך האדמו"ר את מר רוזנמן: "והשי"ת יגמול שכרו הטוב ויברכהו בברכות מאליפות בגו"ר" [בגשמיות וברוחניות].

בשולי הדף הראשון העביר האדמו"ר קו–מחיקה על מספר שורות ותיקן בכתב–יד קדשו: **"כל המורה ומחנך – בין איש ובין אשה – אשר בידיהם נמסרו** ילדי ישראל ללמוד דת ומוסר ואורח חיים יהודים, **הנה כל הנהגותיו בשמירת המצות מעשיות נוגעים המה בחייהם של המחונכים להיות כי השפעתם משאירה** רושם על כל עתיד חייו של התלמיד" (המילים המודגשות נוספו בכתב–ידו).

תרגומו האנגלי של המכתב שלפנינו נדפס באגרות קודש האדמו"ר הריי"ץ (כרך ו, תש"ב, אגרת א'תקנו), ובשוליו מופיעה ההערה: "נעתקה מהעתק המזכירות, שנכתב בראשה translation, **היינו שנשלח לו המקור העברי [שלא הגיע לידינו]** בצירוף התרגום לאנגלית". לפנינו אפוא טיוטת המכתב המקורי בעברית, קודם תרגומו לאנגלית, אשר לא עמד לפניהם של עורכי האגרות קודש.

סמואל אירווינג רוזנמן (Samuel Irving Rosenman, 1896–1973), עו"ד ושופט, פעיל במפלגה הדמוקרטית, יועץ לנשיאים פרנקלין רוזוולט והארי טרומן, והיועץ המשפטי הראשון של הבית הלבן בשנים 1943–1946.

[2] דף, נייר מכתבים רשמי. דף א: 28 ס"מ; דף ב (גזור בחלקו התחתון): 18 ס"מ. מצב טוב. קמטים וכתמי חלודה (סימני אטב). נקבי סיכות.

פתיחה: $800
הערכה: $2000-3000

121. Draft Letter from Rebbe Rayatz – To Samuel Irving Rosenman, Justice in the Supreme Court of the State of New York – Erev Sukkot 1941 – With Several Lines in His Handwriting

Draft of a lengthy letter (two pages), by Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn – Rebbe Rayatz of Lubavitch. [Brooklyn NY], Erev Sukkot 1941.

Typewritten on the official stationery of Rebbe Rayatz, with several lines and emendations handwritten by the Rebbe.

The letter was written following an appeal by the Jewish Education Committee to Jewish parents in New York to enroll their children in Jewish religious schools. In his letter, addressed to Supreme Justice Rosenman, who served as president of the Committee, the Rebbe expresses his concerns about the educational institutes whose curricula do not conform with the traditional Jewish education and whose staff do not believe in G-d and the Torah: "As their teachers... are often nothing other than plain heretics who have no faith in G-d and do not observe His precepts and even mock the Jewish traditional customs". Further in the letter, the Rebbe describes the tremendous influence of an educator on his students, and calls the attention of the Jewish Education Committee to the two following objectives: "a) To improve the curricula... so that the Jewish boys and girls obtain a thorough knowledge of the true Jewish way of life, of our precepts and laws; and b) To maintain control of the teaching staffs with a view to ensuring that the teachers are observant Jews and Jewesses, and are approved as such".

The rebbe concludes the letter with blessings for Justice Rosenman: "The Almighty will surely reward you and bless you generously in material and spiritual matters".

At the foot of the first leaf, the rebbe crossed out several lines, and reformulated them in his handwriting: "**Any teacher and educator – both men and women – in whose hands** Jewish children **were entrusted**, to teach religion, ethics and Jewish way of life, their **general attitude towards the observance of the practical precepts affects the lives of the students, since their influence leaves** it's mark on the entire future of the student" (the emphasized words were added in his handwriting).

The English translation of this letter was printed in Igrot Kodesh of Rebbe Rayatz (Vol. VI, 1942, letter 1556), with the following footnote: "Copied from the secretary's copy, which is marked at the top 'translation', **meaning the Hebrew original (which is not in our possession) was sent to him** together with the English translation". This is therefore the draft of the original Hebrew letter, before it was translated to English, and it was not available to the compilers of Igrot Kodesh.

Samuel Irving Rosenman (1896-1973), lawyer and judge. Democratic Party activist and senior advisor of Presidents Franklin Roosevelt and Harry Truman. First White House Counsel in 1943-1946.

[2] leaves, official stationery. Leaf 1: 28 cm; leaf 2: 18 cm (lacking bottom part). Good condition. Creases and foxing (paperclip marks). Pinholes.

Opening price: $800
Estimate: $2000-3000

122. אוסף מכתבי פולמוס ארוכים בענייני תנועת "המזרחי" ו"ילדי טהרן" מאת האדמו"ר הריי"ץ

אוסף מכתבים, חלקם פולמוסיים וארוכים במיוחד, מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש, שנשלחו אל ר' אריה ליב גלמן, נשיא תנועת "המזרחי" העולמית. ברוקלין, ניו יורק, תש"ב–תש"ט [1942–1949].

9 מכתבים מאת האדמו"ר הריי"ץ מליובאוויטש, מודפסים במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר וחתומים בחתימת יד קדשו. בשניים מהם תיקונים והוספות מילים בכתב-יד קדשו של הריי"ץ.

בשניים מהמכתבים קריאה לפעול בתוקף נגד "הסוכנות היהודית" השולחת את יתומי השואה החרדים לקיבוצים חילוניים. במכתבו מכ"ה אב תש"ג (בטעות נדפס במכתב: תש"א) פונה הריי"ץ לראשי "המזרחי" בארה"ב ומבקש מהם לבוא לאסיפה כללית, בה אמורים להשתתף רבני וראשי כל המפלגות האורתודוקסיות בארה"ב, כדי לטכס עצה איך לפעול נגד "הסוכנות היהודית" בפרשיית "ילדי טהרן" (ראשי "המזרחי" לא נענו לקריאת הריי"ץ והחליטו לא להשתתף באסיפה, ואף לא להגיב על מכתב הריי"ץ. בשולי המכתב כותב הנמען, ר' אריה ליב גלמן, בכתב ידו: "הועדה המצומצמת – הרב ברלין, הרב גולד, גדליה בובליק, הולנדר, נדלר – החליטה לא להשתתף ולא לענות"). למכתב זה מצורף מכתב מאת המזכיר רבי חיים ליברמן, בו הוא מודיע בשם הריי"ץ על דחיית האסיפה ביום אחד.

שני מכתבים, מ-ב' אדר ומ-ו' ניסן תש"ב, הם מכתבי פולמוס ארוכים וחריפים, בני כמה עמודים, בהם ביקורת קשה על פעולותיה של תנועת "המזרחי" בתקופת השואה. המכתב מכ"ג אייר תש"ב הוא מכתב ארוך במיוחד, בן שבעה עמודים. תחילתו וסופו פולמוס בענייני "המזרחי", אך רובו הגדול עוסק בהסברת יסודות עבודת ה' על פי תורת חסידות חב"ד בשפה ברורה, בליווי סיפורים. בארבעה מכתבים מבקש הריי"ץ מראשי "המזרחי" שיגישו לראשי הג'וינט בקשה לתרומה משמעותית עבור סיוע ליהודי רוסיה ולפליטי המלחמה. במכתב מתמוז תש"ט מופיעה חתימתו המפורסמת של הריי"ץ, עם יו"ד אשורית, משנתו האחרונה לחייו, בתוספת מילים בכתב-יד קדשו: "בכל טוב בגשמיות וברוחניות".

לחלק מהמכתבים מצורפים העתקי מכתבי שאלה או תגובה של הנמען למכתבי הריי"ץ.

כל המכתבים נדפסו בסדרת כרכי "אגרות קודש" של האדמו"ר הריי"ץ, אך רובם בהשמטת שם הנמען.

24 פריטי נייר (מכתבי הרייץ: 18 דפים). 28 ס"מ. מצב טוב. כתמים. סימני קיפול.

פתיחה: $5000
הערכה: $8000-10,000

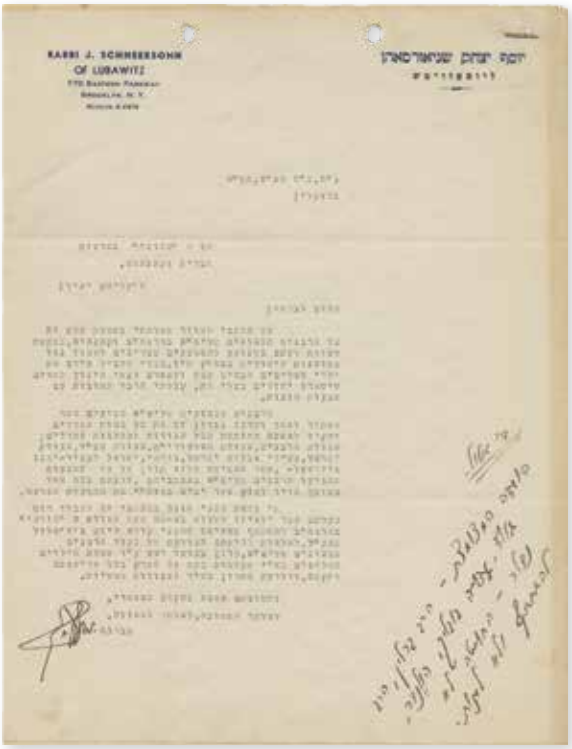

122b

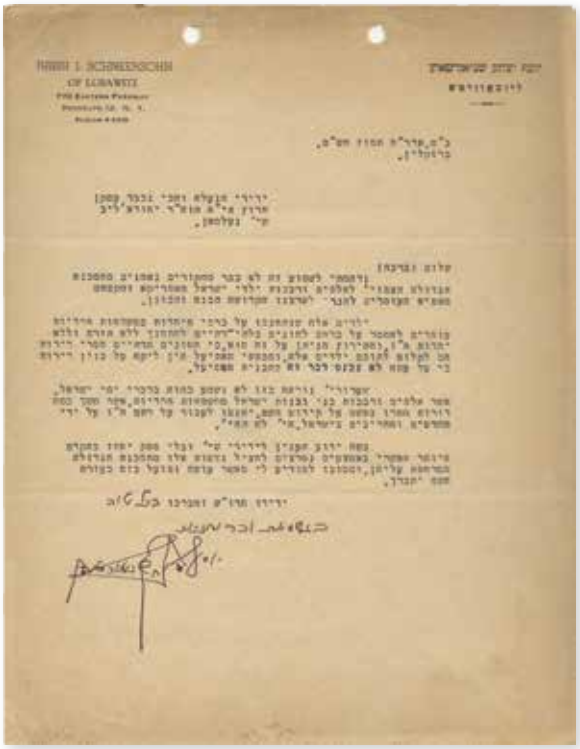

122a

122. Collection of Lengthy Polemic Letters Regarding the Mizrachi Movement and Teheran Children, by Rebbe Rayatz

Collection of letters, including some polemic and particularly lengthy ones, by Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn of Lubavitch. Addressed to R. Aryeh Leib Gellman, president of the World Mizrachi Organization. Brooklyn NY, 1942-1949.

9 letters from Rebbe Rayatz of Lubavitch, typewritten on the rebbe's official stationery, with his handwritten signature. Two letters include emendations and several words handwritten by the rebbe.

Two letters call to act firmly against the Jewish Agency, who was sending Orthodox Jewish orphans to irreligious kibbutzim. In his letter from 25th Av 1943 (erroneously dated 1941), the Rayatz addresses the leaders of the Mizrachi movement in the United States and asks them to join a general meeting, which would be attended by the rabbis and leaders of all Orthodox factions in the United States, to confer on a plan of action against the Jewish Agency, regarding the Teheran Children affair (the leaders of the Mizrachi movement decided not to attend the meeting, and did not even respond to the letter of the Rayatz. At the foot of the letter, the recipient, R. Aryeh Leib Gellman, noted: "The narrow committee – R. Berlin, R. Gold, Gedaliah Bublick, Hollander, Nadler – decided not to participate and not to respond"). Enclosed with this letter is a note from the secretary R. Chaim Lieberman, informing them on behalf of the Rayatz that the meeting was postponed by one day.

The letters dated 2nd Adar and 6th Nissan 1942 are polemic, sharp and several pages long, and contain severe censure of the activities of the Mizrachi movement during the Holocaust. The letter from 23rd Iyar 1942, which is particularly long, comprises 7 pages. It begins and ends with a polemic regarding the Mizrachi movement, yet most of it is an easy to understand explanation of the Chabad approach to the tenets of Judaism, accompanied with stories. Four of the letters consist of requests from the heads of Mizrachi to apply to the leaders of the Joint for significant funding to benefit Russian Jewry and war survivors. The letter from Tammuz 1949 bears the famous signature of the Rayatz in the final year of his life, with the letter Yud in Ashuri script, with the addition of several words in his handwriting: "All goodness in material and spiritual matters".

Enclosed with some letters are copies of the recipient's question or response to the letters of the Rayatz.

All the letters were published in the Igrot Kodesh of Rebbe Rayatz series, most with the omission of the name of the recipient.

24 paper items (letters from Rebbe Rayatz: 18 leaves). 28 cm. Good condition. Stains. Folding marks.

Opening price: $5000
Estimate: $8000-10,000

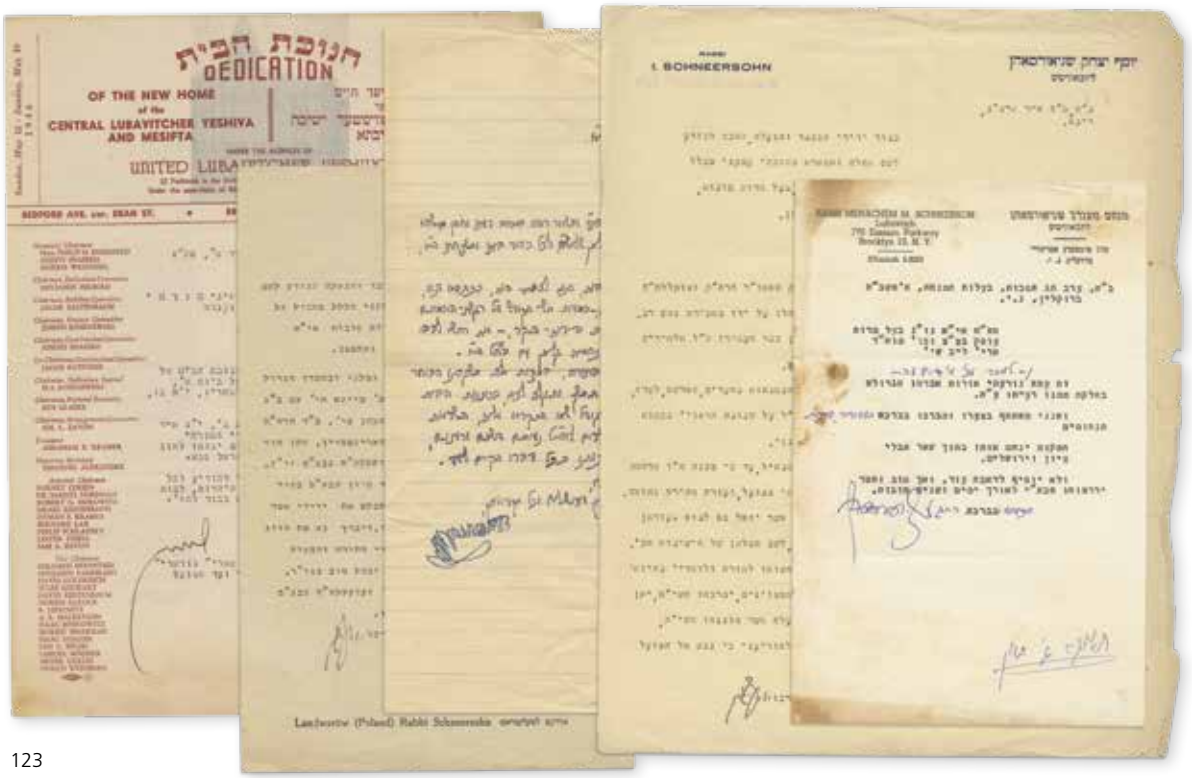

123

123. אוסף מכתבים מאת האדמו"ר הריי"ץ, ומכתב תנחומים מאת הרבי מליובאוויטש / התכתבות ענפה עם רבי שמריה גוראריה (גיסו של הרבי) / ארכיון ר' אריה ליב גלמן, נשיא תנועת "המזרחי" העולמית

אוסף מכתבים מארכיון ר' אריה ליב גלמן, נשיא תנועת "המזרחי" העולמית: מכתבים בנושאים שונים מאת האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש; מכתב תנחומים מאת חתנו הרבי מליובאוויטש; התכתבות ענפה עם רבי שמריה גוראריה בענייני מוסדות חב"ד; מכתבים מאת רבנים ואישי ציבור. לטביה, ארה"ב, ישראל, תרצ"ג–תשכ"ה [1964–1933].

האוסף כולל בין היתר:

• 5 מכתבים מאת האדמו"ר הריי"ץ, מודפסים במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של האדמו"ר וחתומים בחתימת יד קדשו.

במכתבים אלו: בקשה מר' אריה ליב גלמן לגייס תרומות בסכום 500 דולר בעירו סנט לואיס, עבור סניפי ישיבות "תומכי תמימים" בפולין, ליטא ולטביה (כפי הנראה לא נדפס); מכתב הזמנה לחתונת בתו הצעירה שיינא הורנשטיין; ברכת מזל טוב לנשואין; מברק עם ברכת "שנה טובה" לראש השנה של שנת תש"ג; מכתב משנת תש"ג ובו בקשה מ"המזרחי" שישלחו נציגים לאמירת תהלים בקבר דוד המלך (כפי הנראה לא נדפס. למכתב זה מצורף העתק של מכתב כללי בעניין).

• מכתב תנחומים מאת הרבי מליובאוויטש, על פטירת אשתו של הרב גלמן, שנכתב בערב סוכות תשכ"ה "בעלות המנחה", בתוספת 9 מילים בכתב–יד קדשו. במכתב זה כתב הרבי: "לאחרי מכ'[תב] א' דיום זה" [הרבי מתייחס למכתב אחר שכתב לו באותו יום, ואשר אינו לפנינו, ובו הודה לו על תנחומיו על פטירת אמו הרבנית חנה (בו' תשרי תשכ"ה)].

עוד כולל האוסף:

13 מכתבים מעניינים מאת רבי שמריהו גוראריה, שנשלחו אל ר' אריה ליב גלמן, מהשנים תש"ב–תש"ח, בהם נחשפות המתיחויות בין חב"ד ל"המזרחי" בארה"ב, ומאידך קשרים סמויים ביניהם (למרות הבדלי ההשקפה ביניהם); 9 העתקי מכתבים מאת ר' אריה ליב גלמן, שנשלחו אל רבי שמריהו גוראריה, מהשנים תש"ד–תש"ז (מאחד מהם ישנם שני עותקים); 3 מכתבי ברכה, מאלול תשי"א, לרגל נישואי בנו של הרב גלמן, מאת הרבנים: רבי צבי יהודה הכהן קוק, הראשון לציון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל והרב הראשי רבי איסר יהודה אונטרמן; מכתב ברכה לרגל הולדת נכדה מאת הרב הראשי איסר יהודה אונטרמן; מכתב תנחומים מאת רבי יוסף דב הלוי סולוביציק מבוסטון (אגרת דואר אוויר); 3 מכתבים מאת השר חיים משה שפירא; מכתב קצרצר, על גבי כרטיס ביקור, מאת השר בכור שלום שטרית; מכתב תנחומים מאת זלמן שזר – נשיאה השלישי של מדינת ישראל, ועוד.

46 פריטי נייר (מתוכם 5 מכתבים עם חתימת האדמו"ר הריי"ץ ומכתב עם חתימת הרבי מליובאוויטש). גודל משתנה. מצב כללי טוב.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-8000

123. Collection of Letters from Rebbe Rayatz, and Letter of Condolences from the Lubavitcher Rebbe / Extensive Correspondence with Rabbi Shemaryahu Gurary (Brother-in-Law of the Rebbe) / Archive of Rabbi Aryeh Leib Gellman, President of the World Mizrachi Organization

Collection of letters from the archive of R. Aryeh Leib Gellman, president of the World Mizrachi Organization: letters on various topics from Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn of Lubavitch; letter of condolences from the latter's son-in-law, the Lubavitcher Rebbe; extensive correspondence with R. Shemaryahu Gurary regarding Chabad institutions; letters from rabbis and public figures. Latvia, United States, Eretz Israel, 1933-1964.
The collection includes:
• 5 letters from Rebbe Rayatz, typewritten on the official stationery of the rebbe, with his handwritten signature.
Contents of these letters: a request from R. Aryeh Leib Gellman to raise donations amounting to 500 dollars in his town of St. Louis, for the various branches of the Tomchei Temimim yeshivot in Poland, Lithuania and Latvia (presumably never printed); an invitation to the wedding of the rebbe's youngest daughter Shaina Horenstein; wedding congratulations; telegram with good year wishes for Rosh Hashanah 1942; letter from 1943 requesting that the Mizrachi send representatives to recite Psalms at King David's tomb (presumably never printed. Enclosed with the letter is a copy of a general letter on the matter).
• Letter of condolences from the Lubavitcher Rebbe upon the passing of R. Gellman's wife, written on Erev Sukkot 1964, with the addition of 9 words handwritten by the rebbe. The rebbe writes: "Following the first letter from this day" (the rebbe is referring to another letter he wrote to him on the same day, which is not present in this collection, in which he thanks him for his condolences upon the passing of his mother Rebbetzin Chana on 6th Tishrei 1964).
The collection also includes:
13 interesting letters from R. Shemaryahu Gurary, addressed to R. Aryeh Leib Gellman, from 1942-1948, disclosing the friction between Chabad and the Mizrachi movement in the United States, and on the other hand the covert ties between them (despite their different worldviews); 9 copies of letters sent by R. Aryeh Leib Gellman to R. Shemaryahu Gurary, from 1944-1947 (one letter is in two copies); 3 letters of congratulations, dated Elul 1951, on the occasion of the wedding of R. Gellman's son, from: R. Tzvi Yehuda HaKohen Kook, the Rishon LeTzion R. Ben Tzion Meir Chai Uziel and the chief rabbi R. Isser Yehuda Unterman; letter of congratulations on the occasion of the birth of a granddaughter, from R. Isser Yehuda Unterman; letter of condolences from R. Yosef Dov HaLevi Soloveitchik of Boston (aerogram); 3 letters from the minister Chaim-Moshe Shapira; brief letter on a visiting card, from the minister Bechor-Shalom Sheetrit; letter of condolences from Zalman Shazar, third president of Israel, and more.
46 paper items (including 5 letters signed by Rebbe Rayatz and one letter signed by the Lubavitcher Rebbe). Size varies. Overall good condition.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-8000

124. מכתב "שנה טובה" מהרבנית נחמה דינה שניאורסון – בחתימתה ובחתימת שני חתניה, הרבי מליובאוויטש והרב שמריהו גוראריה – אלול, תש"י – לאחר פטירת בעלה האדמו"ר הריי"ץ

מכתב ברכת שנה טובה, בחתימת הרבנית נחמה דינה שניאורסון, ובחתימת שני חתניה – האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון מליובאוויטש והרב שמריהו גוראריה: "לקראת השנה החדשה... הננו בזה לברך אותו ואת ב"ב יחיו בברכת כתיבה וחתימה טובה על שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות". ברוקלין, ניו-יורק, אלול, תש"י [1950].
מודפס במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של הרבנית נחמה דינה שניאורסון, עם חתימת-ידה, ובחתימות ידם של שני חתניה "חדב"נ" [חתנא דבי נשיאה].
נכתב בשלהי שנת תש"י, בתוך שנת האבל להסתלקותו של בעלה האדמו"ר הריי"ץ בי' שבט תש"י. במהלך שנה זו שלחה הרבנית מספר מכתבים אל חסידי חב"ד, כשתחת חתימתה באים על החתום שני חתניה: מימין חתנה המבוגר – הרב שמריהו גוראריה, ומשמאל חתנה הצעיר – רבי מנחם מנדל שניאורסון הרבי מליובאוויטש (שהוכתר רשמית לאדמו"ר עם תום שנת האבל בי' שבט תשי"א).
הרבנית נחמה דינה שניאורסון (תרמ"ב-תשל"א), אשת-חבר להאדמו"ר הריי"ץ. בתו של רבי אברהם שניאורסון מקישינב, בנו של האדמו"ר רבי ישראל נח מניעז'ין, בנו של ה"צמח צדק" מליובאוויטש. נישואיה נערכו באלול תרנ"ז. הייתה מסורה ומעורה במפעליו הגדולים של בעלה. כשבעלה האדמו"ר נאסר בשנת תרפ"ז ע"י הקומוניסטים, ניהלה בתבונה את המהלכים שהביאו לשחרורו, פעילות שהייתה כרוכה בפקחות ובאומץ, תוך סיכון חייה.
האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון – "הרבי מליובאוויטש" (תרס"ב-תשנ"ד), האדמו"ר השביעי בשושלת אדמו"רי חסידות חב"ד-ליובאוויטש. בן רבי לוי יצחק אב"ד יקטרינסלאוו, דור שישי בן אחר בן לבעל ה"צמח צדק".
הרב שמריהו גוראריה (הרש"ג; תרנ"ח-תשמ"ט), מהתלמידים המקורבים לאדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש, שבחר בו כחתן לנכדתו חנה, בתו של בנו האדמו"ר הריי"ץ; ולאחר מכן יד ימינו של הריי"ץ.
[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימני קיפול. נקבי תיוק. חלק מהדף התכהה מעט. קרע חסר בשוליים (ללא פגיעה בטקסט).

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

124. Letter of Good Year Wishes from Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn – With Her Signature and the Signatures of Her Two Sons-in-Law, the Lubavitcher Rebbe and Rabbi Shemaryahu Gurary – Elul, 1950 – After the Passing of Her Husband, Rebbe Rayatz

Letter of good year wishes, signed by Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn, with the signatures of her two sons-in-law – Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch and R. Shemaryahu Gurary: "With the approach of the new year… we hereby bless him and his family with a good inscription and sealing for a good and sweet year, both in material and spiritual matters". Brooklyn NY, Elul 1950.

Typewritten on the Rebbetzin's official stationery; hand signed by the Rebbetzin and her two sons-in-law. The letter was written in Elul 1950, within the year of mourning of her husband, Rebbe Rayatz, who passed away on 10th Shevat 1950. Over the course of that year, the Rebbetzin wrote several letters to Chabad Chassidim, which she signed together with her two sons-in-law – the signature of her eldest son-in-law R. Shemarya Gurary appearing on the right, and the signature of her younger son-in-law R. Menachem Mendel Schneersohn, future Lubavitcher Rebbe, on the left (he was only officially appointed rebbe at the end of the year of mourning, on 10th Shevat 1951).

Rebbetzin Nechama Dina Schneersohn (1881-1971), wife of Rebbe Rayatz. She was the daughter of R. Avraham Schneersohn of Kishinev, son of Rebbe Yisrael Noach of Niezhin, son of the Tzemach Tzedek of Lubavitch. Their wedding took place in Elul 1897. She was devotedly involved in her husband's monumental work. When her husband was arrested by the communists in 1927, she deftly and courageously orchestrated his release, at peril of her life.

Rebbe Menachem Mendel Schneersohn of Lubavitch – the Lubavitcher Rebbe (1902-1994), seventh rebbe of the Chabad-Lubavitch dynasty. He was the son of R. Levi Yitzchak Rabbi of Yekaterinoslav, sixth generation patrilineal descendant of the Tzemach Tzedek.

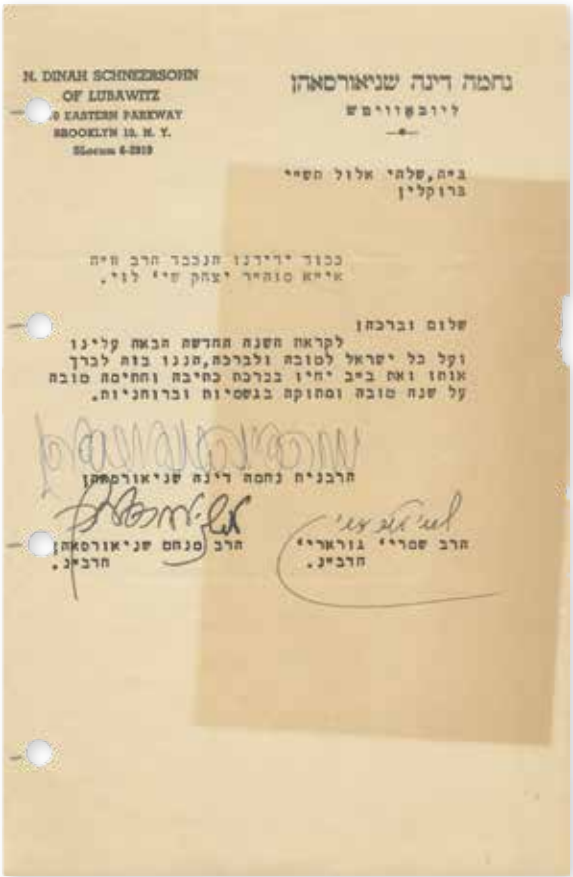
N. DINAH SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

נחמה דינה שניאורסאהן
ליובאוויטש

בית,שלחי אלול תשיי
ברוקלין

שלום וברכה!
לקראת השנה החדשה הבאה עלינו
ועל כל ישראל לטובה ולברכה,מננו בזה לברך
אותו ואת ביתו יחיו בברכה כתיבה וחתימה טובה
על שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

חתנית נחמה דינה שניאורסאהן

חתנו שמריי גוראריי
חתניג.

חתנו מנחם שניאורסאהן
חתניג.

124

R. Shemaryahu Gurary (1898-1989), a close disciple of Rebbe Rashab of Lubavitch, who chose him as husband for his granddaughter Chana, daughter of Rebbe Rayatz. He later served as the latter's close assistant.

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding marks. Filing holes. Browning to part of leaf. Marginal open tear (not affecting text).

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

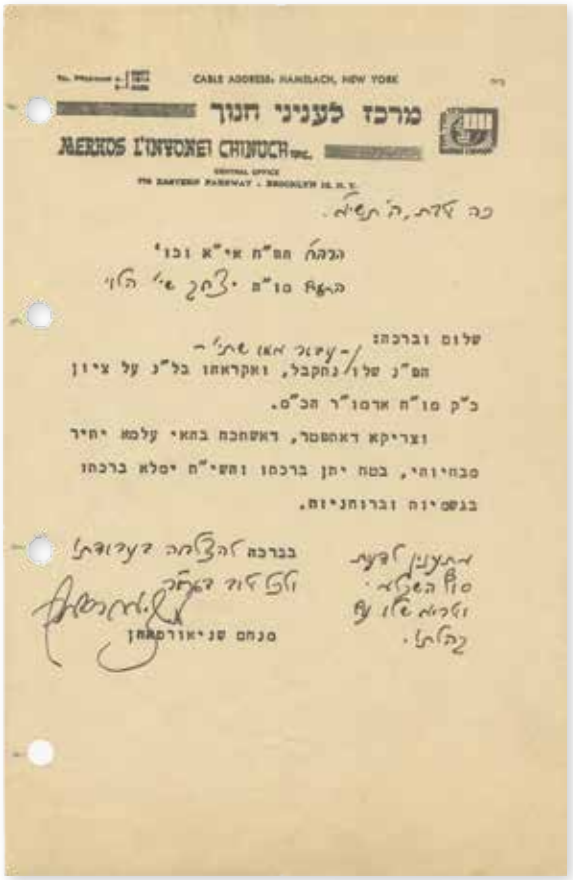
125

125. מכתב ברכה מאת הרבי מליובאוויטש – כ"ה טבת תשי"א – נכתב בסמוך וקודם להכתרתו של הרבי לאדמו"ר, עם הוספת שורות בכתב-יד קדשו

מכתב מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש, חתום בחתימת יד קדשו. ברוקלין, ניו יורק, כ"ה טבת תשי"א [1951]. נכתב כשבועיים לפני הכתרתו של הרבי לאדמו"ר בי' שבט תשי"א.

מודפס במכונת כתיבה על נייר מכתבים רשמי של ה"מרכז לעניני חינוך" (הרבי עמד בראש הארגון החל מיום ייסודו בשנת תש"א, עם בואו לארה"ב), חתום בחתימת יד קדשו של הרבי ובתוספת מספר שורות בכתב ידו.

במכתבו כותב הרבי כי יקרא את הפ"נ על ציון חמיו האדמו"ר הריי"ץ, ומברך: "**וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן ברכתו והשי"ת ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות**". לצד חתימת יד קדשו, לאחר המילה "בברכה", הוסיף הרבי בכתב-יד קדשו את המילים: "**להצלחה בעבודתו ולכל טוב בגו"ר** [בגשמיות וברוחניות]".

תאריך המכתב (כ"ה טבת ה'תשי"א) ושם הנמען ("הרה"ח.. התמים... יצחק שי' הלוי") בראש המכתב, נוספו אף הם בכתב-יד קדשו של הרבי.

בשולי המכתב הוסיף הרבי בכתב-יד קדשו: "אתענין לדעת סוף השקלא וטריא שלו עם קהלתו".

[1] דף, נייר מכתבים רשמי. 21.5 ס"מ. מצב טוב. סימן קיפול. נקבי תיוק.

פתיחה: $800
הערכה: $1000-2000

125. Letter of Blessings from the Lubavitcher Rebbe – 25th Tevet 1951 – Shortly Before His Appointment as Rebbe, With Several Lines in His Handwriting

Letter from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe, with his signature. Brooklyn NY, 25th Tevet 1951. Written two weeks before his appointment as rebbe on 10th Shevat 1951.

Typewritten on the official stationery of Merkos L'Inyanei Chinuch (which the rebbe headed since its founding in 1941, upon his immigration to the United States), with the signature of the rebbe and several lines in his handwriting.

The rebbe writes in the letter that he will read the kvittel by the gravesite of his father-in-law, Rebbe Rayatz, and blesses: "**The tzaddik who has departed, who is to be found in this world more than during his lifetime, will certainly give his blessing, and G-d will fulfill his blessings in material and spiritual matters**".

Near his signature and after the word "Bivracha" [=with blessing], the rebbe added the following in his handwriting: "**for success in his work and all good in material and spiritual matters**".

The date (25th Shevat 1951) and name of recipient ("R... Yitzchak HaLevy") at the top of the letter were both handwritten by the rebbe.

At the foot of the letter, the rebbe added in his handwriting: "I am interested to know what resulted from his negotiations with his community".

[1] leaf, official stationery. 21.5 cm. Good condition. Folding mark. Filing holes.

Opening price: $800
Estimate: $1000-2000

126. טיוטת מכתב מאת הרבי מליובאוויטש – תש"י – טרם קבלת נשיאותו של הרבי ובסמוך להסתלקותו של האדמו"ר הריי"ץ – "עליתו לעולמות עליונים אף שממשיך להשפיע גם בעולמנו זה" – הוספות רבות בכתב-יד קדשו

טיוטת מכתב מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש, עם הוספות ותיקונים רבים בכתב-יד קדשו. [ברוקלין, ניו יורק, תש"י 1950].

מכתב ארוך (שלושה עמודים), מודפס במכונת כתיבה באנגלית, עם עשרות הוספות, הגהות ותיקונים בכתב-יד קדשו של הרבי בעברית ובאנגלית.

הטיוטה נכתבה כשלושה חודשים לאחר הסתלקות חותנו האדמו"ר הריי"ץ בי' שבט תש"י, טרם התמנותו של הרבי לאדמו"ר. נמען המכתב אינו מוזכר, אך מתוכן המכתב נראה כי מדובר ברב יהודי אמריקאי שהיה מקורב לחסידות חב"ד ואף זכה להיכנס מספר פעמים ליחידות אצל האדמו"ר הריי"ץ.

מכתב הדרכה ועידוד בעבודת ה', עם התייחסות מעניינת ל"יחידות" שהתקיימה בהיכלו של האדמו"ר הריי"ץ, בה נכחו יחדיו הרבי ונמען המכתב: "[...] היחידות האחרונה שלך עמו, **וזכיתי גם אני להיות אז בהיכלו**, סמוך כל כך ~~לפטירתו מן העולם~~ **לעלייתו לעולמות עליונים אף שממשיך להשפיע גם בעולמנו זה**, היא בגדר צוואה שהותיר לך **ולי**, מופת שיאיר את דרכך, **הדרך שעלי' אנו הולכים יחד**, ויכוון את מאמציך העיקריים אל הנתיב הנכון" (המילים המודגשות נוספו בכתב-יד קדשו של הרבי, מרביתן בעברית. את המילים "פטירתו מן העולם" מחק הרבי בקו, ורשם מעליהן בכתב ידו את המילים "**עלייתו לעולמות עליונים אף שממשיך להשפיע גם בעולמנו זה**").

בהמשך מכתבו מדגיש הרבי את חובתו של האדם למצוא איזון בין יכולותיו האינטלקטואליות והרגשיות, כדרך להשגת האמת: "התורה מלמדת אותנו שהאינטלקט ~~לבדו אין בו~~ **אינו העיקר** בהשגת האמת, אלא שכל הווייתו של האדם, במחשבתו, בדיבורו ובמעשהו, צריכה להיות מונחית על ידי קיום המצוות החלות במחשבה, בדיבור ובמעשה" (המילים המודגשות נוספו בעברית בכתב-יד קדשו של הרבי. מספר מילים נמחקו או הודגשו על ידי הרבי).

בסיום מכתבו כותב הרבי: "ויהי רצון בעזהי"ת שיתמלא רצונך להוציא אל הפועל במהרה אילו מן התכליות ששנינו גם יחד רוצים בהגשמתן", וחותם באיחולים וברכות לו ולמשפחתו.

טיוטת המכתב שלפנינו נכתבה על ידי הרב ניסן מינדל (תרע"ב-תשנ"ט), שכיהן משנת תרצ"ח כמזכירו האישי של האדמו"ר הריי"ץ ומשנת תש"י, ובמשך למעלה מארבעים שנה, כמזכירו של הרבי מליובאוויטש. בשל ידיעותיו הנרחבות בתורה ובחסידות, סגנונו הבהיר והקולח ושליטתו המעולה בלשון הקודש, יידיש, אנגלית ורוסית, בחר בו הרבי לנסח את אגרותיו באנגלית. האגרות נדפסו בסדרת הספרים The Letter and the Spirit, ותורגמו לעברית תחת הכותר "מורה לדור נבוך". מן הטיוטה שלפנינו ניתן לראות עד כמה היה הרבי מעורב בניסוחן של אגרות אלו ואת ההגהות, ההערות, ההדגשות והתיקונים הרבים שהוסיף הרבי בטרם נחתמו האגרות ונשלחו אל נמעניהם.

כפי הנראה, המכתב שלפנינו לא נדפס.

[2] דף (שלושה עמודים מודפסים). כ-28 ס"מ. מצב טוב. נקבי תיוק. סימני קיפול. קרעים חסרים בשולים העליונים (ללא פגיעה בטקסט). קמטים ופגמים קלים בשוליים.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

Further in the letter, the rebbe stresses that a person must balance his intellectual and emotional faculties, in order to reach the truth: "Our Torah teaches us that intellect ~~alone is not sufficient~~ **is not the main medium** to reach the truth, but that man's whole being, in thought, speech and action, must be properly attuned through the practice of the Mitzvoth which apply to thought, speech and action respectively" (the emphasized words were added in Hebrew by the rebbe. Several words were deleted or underlined by the rebbe).

The rebbe concludes his letter: "I conclude with the hope that your desire to find an early opportunity to do some of the things which we both want to see accomplished would soon materialize, with G-d's help. With all good wishes to you and your family…".

This draft letter was written by R. Nissan Mindel (1912-1999), who served as private secretary of Rebbe Rayatz from 1938, and from 1950, of the Lubavitcher Rebbe, for over forty years. Due to his comprehensive knowledge in Torah and Chassidut, his clear and flowing style and his excellent mastery of Hebrew, Yiddish, English and Russian, the rebbe chose him to formulate his letters in English. The letters were published in The Letter and the Spirit series, and translated to Hebrew under the title Moreh LeDor Navoch.

This draft shows how much the rebbe was involved in the formulation of these letters and the many corrections, comments, emphases and emendations that the rebbe added before the letters were signed and sent to the recipients. This letter was presumably never published.

[2] leaves (three typewritten pages). Approx. 28 cm. Good condition. Filing holes. Folding marks. Open tears to upper margins (not affecting text). Creases and minor marginal damage.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

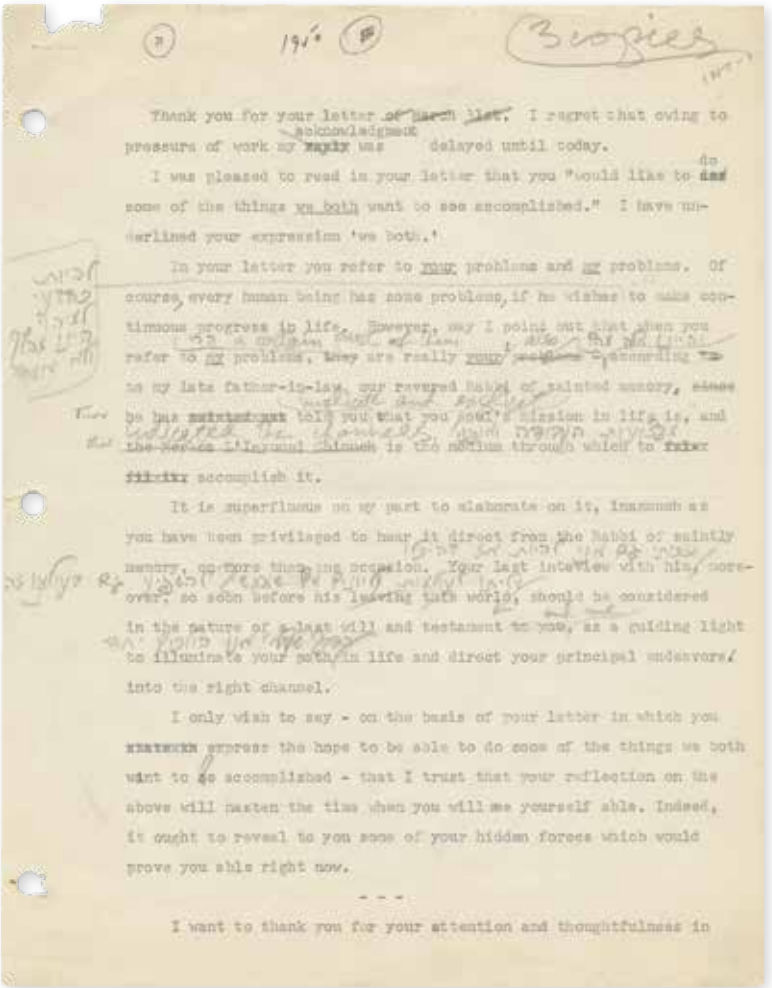

Thank you for your letter of March 1st. I regret that owing to
acknowledgment
pressure of work my reply was delayed until today.

I was pleased to read in your letter that you "would like to do
some of the things we both want to see accomplished." I have un-
derlined your expression 'we both.'

In your letter you refer to your problems and our problems. Of
course, every human being has some problems, if he wishes to make con-
tinuous progress in life. However, may I point out that when you
refer to our problems, they are really your problems concerning
to my late father-in-law, our revered Rabbi of saintly memory,
be his privilege to tell you what your soul's mission in life is, and
the Hevra L'Inyonei Chinuch is the medium through which to foster
it further accomplish it.

It is superfluous on my part to elaborate on it, inasmuch as
you have been privileged to hear it direct from the Rabbi of saintly
memory, on more than one occasion. Your last interview with him, more-
over, so soon before his leaving this world, should be considered
in the nature of a last will and testament to you, as a guiding light
to illuminate your path in life and direct your principal endeavors
into the right channel.

I only wish to say - on the basis of your letter in which you
express the hope to be able to do some of the things we both
want to be accomplished - that I trust that your reflection on the
above will hasten the time when you will see yourself able. Indeed,
it ought to reveal to you some of your hidden forces which would
prove you able right now.

- - -

I want to thank you for your attention and thoughtfulness in

126

126. Draft Letter by the Lubavitcher Rebbe – 1950 – Before His Appointment as Rebbe, Shortly After the Passing of Rebbe Rayatz – "His Ascent to the Supernal Worlds, Though His Influence Endures in This World" – Many Additions in the Rebbe's Handwriting

Draft letter by Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe, with many additions and emendations in his handwriting. [Brooklyn NY, 1950].

Lengthy letter (three pages), typewritten in English, with dozens of additions, corrections and emendations handwritten by the rebbe in Hebrew and English.

The draft was written three months after the passing of his father-in-law Rebbe Rayatz on 10th Shevat 1950, before he was appointed as rebbe. The name of the letter's recipient is not indicated, yet from the contents of the letter, it appears that he was an American rabbi connected to Chabad, who even had the merit of holding several private audiences with Rebbe Rayatz.

A letter of guidance and encouragement on matters of worship of G-d, with an interesting reference to the private audience which Rebbe Rayatz held with the recipient of this letter, in the presence of the rebbe: "[…] Your last interview with him, **and I also merited to be present then**, moreover, so close ~~to his departure from this world~~ **to his ascent to supernal worlds, though his influence endures in this world**, should be considered in the nature of a last will and testament to you **and me**, as a guiding light to illuminate your path, **the path we are both treading together**, in life and direct your principal endeavors, into the right channel" (the emphasized words were handwritten by the rebbe, mostly in Hebrew; the words "to his departure from this world" were crossed out by the rebbe, and he wrote above them the words "**his ascent to supernal worlds, though his influence endures in this world**").

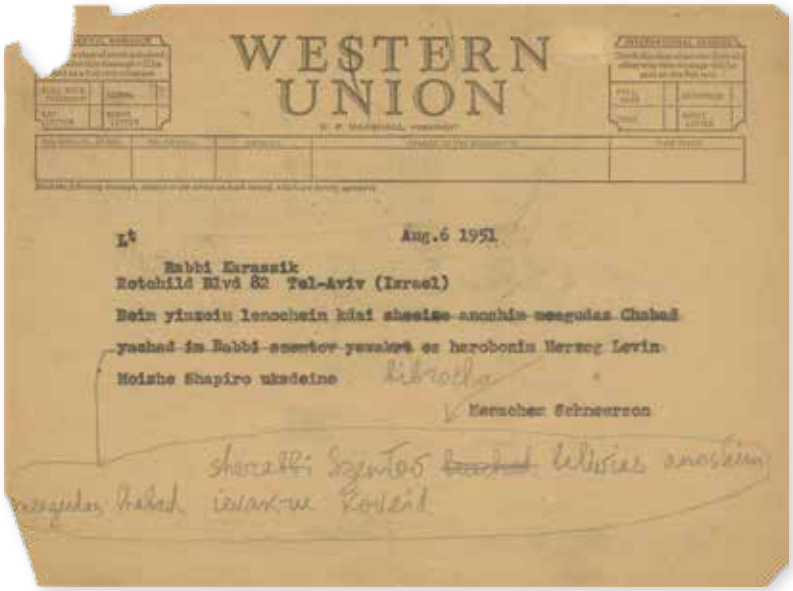
WESTERN UNION

Aug.6 1951

Rabbi Karassik
Rotchild Blvd 82 Tel-Aviv (Israel)

Bein yiraeiu lenochoin kdai sheeime anochim meagudas Chabad yachad im Rabbi esentov yesaiye es herobonis Herzog Levin Moishe Shapiro ukedeine

Menachem Schneerson

127

127. טיוטת מברק מאת הרבי מליובאוויטש – תשי"א – עם הוספת מילים בכתב-יד קדשו

טיוטת מברק מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש, עם הוספות בכתב-יד קדשו. [ברוקלין, ניו יורק, תשי"א 1951]. עברית באותיות לטיניות.

מודפס במכונת כתיבה על טופס מברק של חברת התקשורת "וסטרן יוניון" (Western Union), עם הוספת מספר מילים ותיקונים בכתב ידו (עברית באותיות לטיניות).

המברק נשלח אל הרב חיים אליעזר קרסיק, רב קהילת חב"ד בתל אביב ויו"ר אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש: "באם ימצאו לנכון כדאי ~~שאיזה אנשים מאגודת חב"ד יחד עם רבי שמטוב יבקרו~~ את הרבנים הרצוג, לוין, משה שפירא וכדומה"; המילים המחוקות בגוף המברק נוסחו מחדש בכתב-יד קדשו של הרבי (מוקפים בעיגול בשולי המברק): "שרבי שמטוב בלוויית אנשים מאגודת חב"ד יבקרו כבוד". לצד חתימתו, "מנחם שניאורסון", הוסיף הרבי בכתב ידו את המילה "בברכה".

[1] דף. 21X15.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. נייר שביר. סימן קיפול. קרעים וקרעים חסרים בשוליים. כתמים.

פתיחה: $500
הערכה: $1000-2000

127. Draft Telegram from the Lubavitcher Rebbe – 1951 – With His Handwritten Additions

Draft telegram from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe, with his handwritten additions. [Brooklyn NY, 1951]. Romanized Hebrew.

Typewritten on a Western Union telegram form, with several words and emendations in his handwriting (Romanized Hebrew).

The telegram was sent to R. Chaim Eliezer Karasik, rabbi of the Chabad community in Tel Aviv and chairman of Agudas Chassidei Chabad in Eretz Israel: "If they see fit, it would be worthwhile ~~that some people from Agudas Chabad together with R. Shemtov visit~~ Rabbis Herzog, Levin, Moshe Shapiro and the like"; the deleted words in the telegram were reformulated by the rebbe (circled at the foot of the telegram). Near his signature, "Menachem Schneersohn", the rebbe added in his handwriting: "Bibrocho" (with blessings).

[1] leaf. Approx. 21×15.5 cm. Good-fair condition. Brittle paper. Folding mark. Marginal closed and open tears. Stains.

Opening price: $500
Estimate: $1000-2000

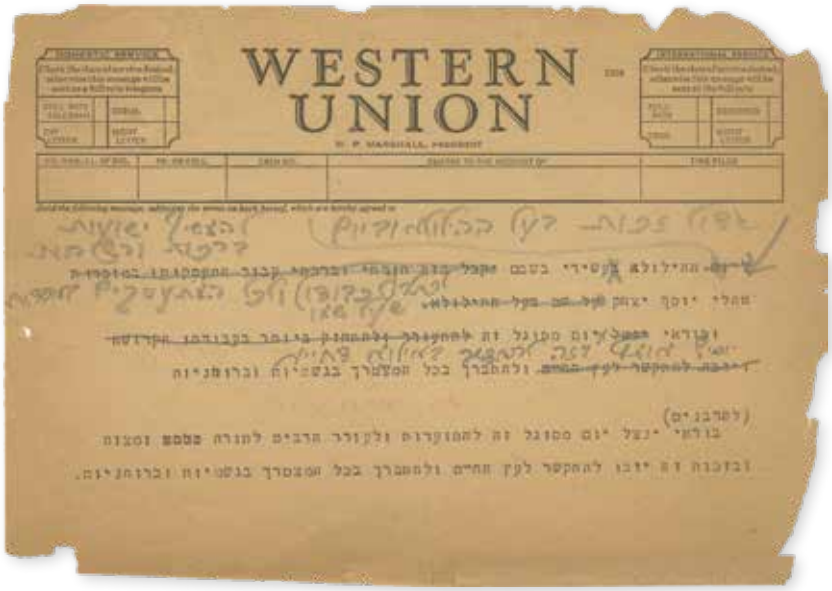

128

128. Draft Telegram from the Lubavitcher Rebbe – Yud Shevat 1951 – "The Merit of the Baal HaHilula is Great… to Bring Down Salvations, Blessings and Success"

Draft telegram from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn, the Lubavitcher Rebbe, with additions and emendations in his handwriting. [Brooklyn NY, 1951].

Typewritten on a Western Union telegram form, with the addition of words and emendations handwritten by the rebbe.

Draft of a telegram sent by the rebbe to his Chassidim throughout the world in honor of the first yahrzeit of his father-in-law, Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn – Rebbe Rayatz, Yud (10th) Shevat 1951: "**The merit of the Baal HaHilula is great, and on the day of the yahrzeit** 10th Shevat **to bring down salvations, blessings and success to you, and to all those who devote themselves to the** Oholei Yosef Yitzchak **institutions which are named after him**. And certainly, **through** this opportune day **he will continue**… **to attach himself to the tree of life** and be blessed with all he requires in material and spiritual matters" (the emphasized words were handwritten by the rebbe).

The final version of the telegram was published in Igrot Kodesh of the rebbe (Vol. 21, letter 7871), with minor textual variations in comparison to this draft. Before the second yahrzeit of his father-in-law the Rayatz, on Yud Shevat 1952, the rebbe sent this telegram again, with textual variations compared to printed letter 7871 and to the present draft (see next item).

[1] leaf. Approx. 21 x 14.5 cm. Good-fair condition. Brittle paper. Margins trimmed (not affecting text). Marginal creases, closed and open tears. Pen inscription (faded).

Opening price: $500
Estimate: $1000-2000

128. טיוטת מברק מאת הרבי מליובאוויטש – יו"ד שבט תשי"א – "גדול זכות בעל ההילולא… להמשיך ישועות ברכות והצלחות"

טיוטת מברק מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון – הרבי מליובאוויטש, עם הוספת מילים ותיקונים בכתב-יד קדשו. [ברוקלין, ניו יורק, תשי"א 1951].

מודפס במכונת כתיבה על טופס מברק של חברת התקשורת "וסטרן יוניון" (Western Union), עם הוספת מילים ותיקונים בכתב-יד קדשו.

טיוטת מברק ששלח הרבי לחסידיו ברחבי תבל לרגל יום ההילולא הראשון להסתלקות חמיו רבי יוסף יצחק שניאורסון – האדמו"ר הריי"ץ, יו"ד שבט תשי"א: "**גדול זכות בעל ההילולא וביום** ההילולא עשירי בשבט **להמשיך ישועות ברכות והצלחות לכת"ר (לכבודו) ולכל המתעסקים במוסדות** אהלי יוסף יצחק **שעל שמו**. ובודאי **מיום** מסוגל זה **יוסיף… בזה להתקשר באילנא דחייא** ולהתברך בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות" (המילים המודגשות נוספו בכתב-יד קדשו של הרבי).

הנוסח הסופי של המברק נדפס באגרות קודש של הרבי (כרך כא, אגרת ז'תתעא), עם שינויים קלים מנוסח הטיוטה שלפנינו. לקראת יום ההילולא השני להסתלקות חמיו הריי"ץ, יו"ד שבט תשי"ב, שלח הרבי את המברק בשנית, בנוסח שונה מהנוסח שנדפס באגרת ז'תתעא ומנוסח הטיוטה שלפנינו (ראה הפריט הבא).

[1] דף. 21 X 14.5 ס"מ בקירוב. מצב טוב-בינוני. נייר שביר. שוליים קצוצים (ללא פגיעה בטקסט). קמטים, קרעים וקרעים חסרים בשוליים. רישום בעט (דהוי).

פתיחה: $500
הערכה: $1000-2000

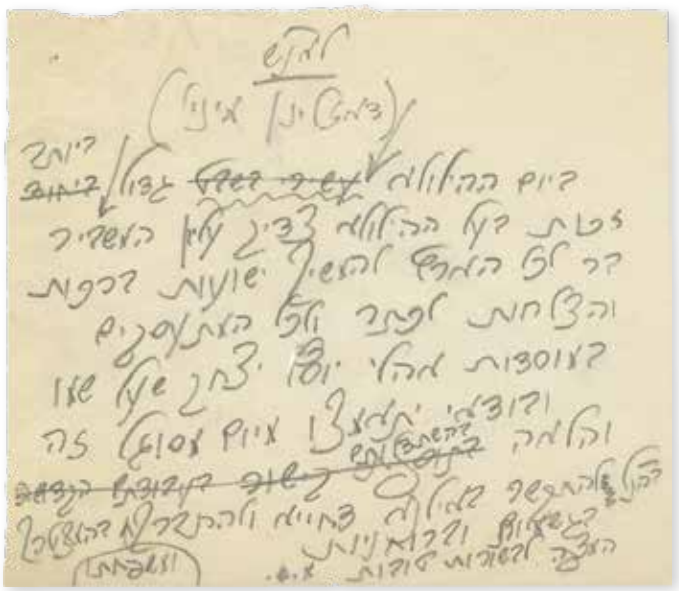

129

129. דף טיוטה בכתב-יד קדשו של הרבי מליובאוויטש – יו"ד שבט תשי"ב – "גדול ביותר זכות בעל ההילולא צדיק עליון המשביר בר לכל הארץ להמשיך ישועות ברכות והצלחות"

טיוטת מכתב בכתב-ידו (כ-12 שורות) של האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש, חתום בחתימת יד קדשו. [ברוקלין, ניו יורק, תשי"ב 1952].

טיוטה בכתב ידו של הרבי (בעפרון) למכתב ששלח לחסידיו ברחבי תבל לרגל יום ההילולא השני להסתלקות חמיו רבי יוסף יצחק שניאורסון - האדמו"ר הריי"ץ, יו"ד שבט תשי"ב.

בראש המכתב המילה "לאנ"ש". גוף המכתב: "ביום ההילולא (**דאזלינן מיני'**) ~~עשירי בשבט~~ גדול **ביותר זכות בעל ההילולא צדיק עליון המשביר בר לכל הארץ להמשיך ישועות ברכות והצלחות** לכת"ר ולכל המתעסקים במוסדות אוהלי יוסף יצחק שעל שמו. ובודאי יתאמצו מיום מסוגל זה והלאה ~~בתוספת קישור בעבודתם הקדושה~~ בהשתדלותם בהנ"ל להתקשר באילנא דחייא **ולהתברך ומשפחתו בהמצטרך בגשמיות וברוחניות**. המצפה לבשורות טובות" (מספר מילים נמחקו או הודגשו על ידי הרבי). בשולי המכתב מופיעה חתימת יד קדשו של הרבי - "מ. ש." (סגנון חתימה זה הנו נדיר ואינו מצוי).

המכתב נדפס עם מספר שינויים, השמטות ותוספות באגרות קודש של הרבי (כרך ה, אגרת א'תיב). נוסח שונה של מכתב זה נדפס לראשונה לקראת יום ההילולא הראשון של חמיו, האדמו"ר הריי"ץ, ביו"ד שבט תשי"א (ראה הפריט הקודם).

[1] דף. 16X14 ס"מ בקירוב. נייר דק. מצב טוב. קרע קטן במרכז (עם פגיעה מזערית בטקסט). קמטים ופגמים קלים.

פתיחה: $1000
הערכה: $1000-2000

129. Draft Letter Handwritten by the Lubavitcher Rebbe – Yud Shevat 1952 – "Exceptionally Great is the Merit of the Baal HaHilula, the Exalted Tzaddik… to Bring Down Salvations, Blessings and Success"

Draft letter (approx. 12 lines) handwritten by Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe, with his signature. [Brooklyn NY, 1952].

Draft (handwritten by the rebbe in pencil) of a letter sent by the rebbe to his Chassidim worldwide, in honor of the second yahrzeit of his father-in-law, Rebbe Yosef Yitzchak Schneersohn, the Rayatz, on Yud (10th) Shevat 1952.

At the top of the letter, the rebbe wrote: "לאנ"ש" (to our Chassidim). The body of the letter: "On the day of the yahrzeit (which has just passed) ~~tenth of Shevat~~, **exceptionally** ~~particularly~~ **great is the merit of the Baal HaHilula, the exalted Tzaddik… to bring down salvations, blessings and success** to you and to all those who are involved in the Ohalei Yosef Yitzchak institutions which are named after him. And certainly, from this special day onwards, they will make every effort ~~with extra devotion to their holy work~~ in these endeavors to attach themselves to the tree of life, and **to be blessed with their families with all their material and spiritual requirements**. Awaiting good tidings" (several words were deleted or underlined by the rebbe). The letter is signed by the rebbe with his initials: "M.Sh." (a rare phenomenon).

The letter was printed with several textual variations, omissions and additions in Igrot Kodesh of the rebbe (Vol. V, letter 1412). A different version of this letter was first printed in honor of the first yahrzeit of his father-in-law, Rebbe Rayatz, on Yud Shevat 1951 (see previous item).

[1] leaf. Approx. 16x14 cm. Thin paper. Good condition. Small tear at center (with minute damage to text). Creases and minor damage.

Opening price: $1000
Estimate: $1000-2000

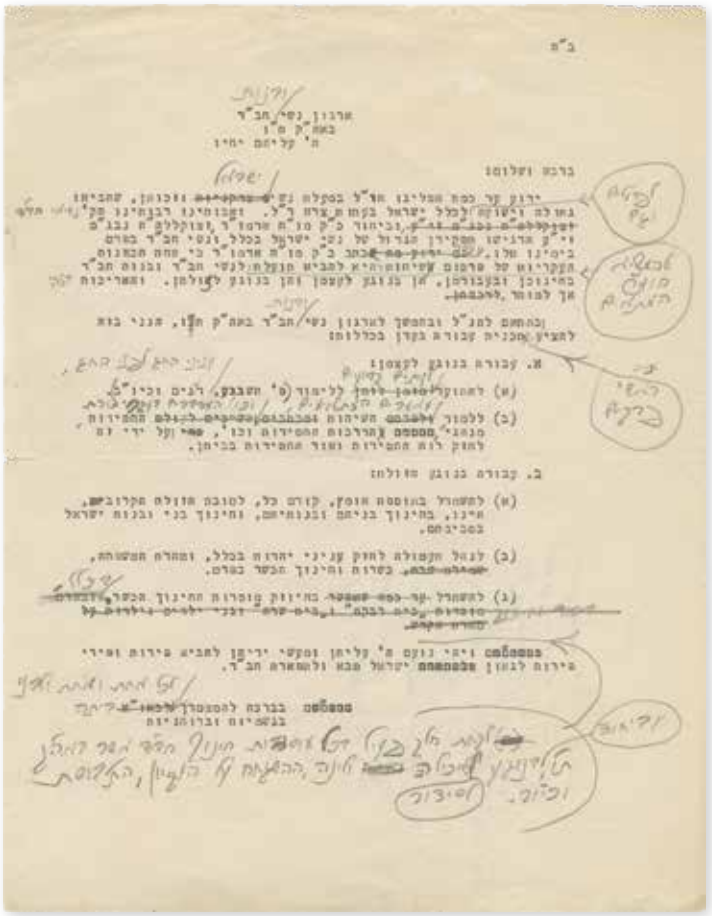

130

130. טיוטת "מכתב כללי" מהרבי מליובאוויטש – תמוז תשי"ב – המכתב הראשון של הרבי אל ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק, ובו הגדרת מטרותיו ויעדיו של הארגון – הוספת ותיקונים רבים בכתב-יד קדשו של הרבי

טיוטת "מכתב כללי" מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון – הרבי מליובאוויטש. [ברוקלין, ניו יורק, כ"ח תמוז תשי"ב 1952].
מודפס במכונת כתיבה, עם תוספות ותיקונים רבים בגוף הטקסט ובשוליו בכתב-יד קדשו של הרבי.
ארגון נשי ובנות חב"ד בארץ ישראל נוסד על ידי הרבי בשנת תשי"ב, כמחלקה עצמאית בתוך אגודת חסידי חב"ד. הרעיון לייסודו של הארגון נזכר במספר מכתבים קודמים של הרבי אל אגודת חסידי חב"ד ואל הרה"ח זושא וילימובסקי ("הפרטיזן"), אולם לפנינו טיוטת המכתב הראשון שנשלח אל ארגון נשי ובנות חב"ד בארץ ישראל ובו מתאר הרבי לראשונה את מטרותיו ויעדיו של הארגון ואת החשיבות הרבה של הקמתו.
במכתבו מתאר הרבי את "תפקידן הגדול של נשי ישראל בכלל ונשי חב"ד בפרט בימינו אלו", ומציג את שתי מטרותיו של הארגון בשני סעיפים. בסעיף הראשון התייחסות לעבודתן של נשות חב"ד בינן לבין עצמן ("עבודה בהנוגע לעצמן") ובסעיף השני התייחסות להפצת החסידות בקרב נשות ישראל ("עבודה בנוגע הזולת"). בסיום המכתב מברך הרבי: "ויהי נועם ה' עליהן ומעשי ידיהן להביא פירות ופירי פירות לגאון ישראל סבא ולתפארת חב"ד. בברכה להמצטרך **לכל אחת ואחת ולבני ביתה** בגשמיות וברוחניות" (המילים המודגשות נוספו בכתב-יד קדשו).
בגב המכתב מופיע העתק בכתב-יד (כנראה של המזכיר ניסן מינדל) של מכתב נוסף ששלח הרבי בעצם אותו היום, כ"ח תמוז תשי"ב, אל ארגון נשי ובנות חב"ד באה"ק, ובו שני סעיפים נוספים על טיוטת המכתב שלפנינו המציגים את סידור העבודה של הארגון במסגרת "אגודת חסידי חב"ד (הנוסח הסופי של טיוטת המכתב שלפנינו ושל המכתב המועתק בגבו נדפסו באגרות קודש של הרבי, כרך ו, אגרות א'תשמ-א'תשמא).
[1] דף. 28 ס"מ בקירוב. מצב טוב. קמטים וסימני קיפול. קרעים בשוליים ובקווי הקפל.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

130. Draft of a General Letter from the Lubavitcher Rebbe – Tammuz 1952 – First Letter of the Rebbe to the Lubavitch Women's Organization in Eretz Israel, Outlining the Objectives and Goals of the Organization – Many Additions and Emendations Handwritten by the Rebbe

Draft of a general letter from Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe. [Brooklyn NY, 28th Tammuz 1952].
Typewritten, with many in-text and marginal additions and emendations handwritten by the rebbe.
Irgun N'shei uBnos Chabad (Lubavitch Women's Organization) in Eretz Israel was founded by the rebbe in 1952, as an independent division within Agudas Chassidei Chabad. The idea of founding the organization was already mentioned in several earlier letters of the rebbe to Agudas Chassidei Chabad and to R. Zusha Vilimovsky ("the Partisan"), however, this is a draft of the first letter sent to Irgun N'shei uBnos Chabad in Eretz Israel, in which the rebbe describes for the first time the objectives and goals of the organization and the great importance of its founding.
In his letter, the rebbe describes the "great role of Jewish women in general and Chabad women in particular in these times", and outlines the objectives of Irgun N'shei uBnos Chabad in two clauses. The first clause refers to the duties of Chabad women vis-à-vis themselves, and the second clause to their duty to reach out and disseminate Torah and Chassidut amongst Jewish woman. The rebbe concludes the letter with blessings: "And may the pleasantness of G-d be upon them and upon the work of their hands, to bear fruit which will be a source of pride to the Jewish people and to Chabad. **May each and every one, and their family members**, be blessed with all they require in material and spiritual matters (the emphasized words were handwritten by the rebbe).
On verso, a handwritten transcript (presumably by the secretary R. Nissan Mindel) of another letter sent by the rebbe on the same day, 28th Tammuz 1952, to Irgun N'shei uBnos Chabad in Eretz Israel, containing two additional clauses to the present draft letter, clarifying the work arrangement of the organization within the framework of Agudas Chassidei Chabad (the final versions of this draft letter and of the letter transcribed on verso were printed in Igrot Kodesh of the rebbe, Vol. VI, letter 1740-1741).
[1] leaf. Approx. 28 cm. Good condition. Creases and folding marks. Tears to margins and folds.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

131. טיוטה ל"מכתב כללי" מהרבי מליובאוויטש – ערב ראש השנה, "שנת הקהל" תשי"ג – חתום בחתימת שמו ושם אמו "מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן"

טיוטת "מכתב כללי" מאת האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון - הרבי מליובאוויטש, חתום בחתימת יד קדשו. ברוקלין, ניו יורק, ח"י אלול תשי"ב [1952] (ערב ראש השנה "שנת הקהל" תשי"ג). יידיש.
מודפס במכונת כתיבה על נייר דק, וחתום בחתימת-יד קדשו המלאה של הרבי "**מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן**", ובתוספת מילים ותיקונים רבים נוספים. במקור נדפס התאריך "יום א' דסליחות", אך הרבי העביר על מילים אלה קו-מחיקה ותיקן בכתב-ידו את תאריך המכתב ליום "ח"י אלול".
בפתח מכתבו הכללי "**אל אחינו ואחיותינו בני ובנות ישראל**", מברך הרבי ברכת שנה טובה: "בעמדינו על סף השנה החדשה, שנת תשי"ג... שולח אני ברכתי לשנה טובה ומתוקה לכל אחינו **ואחיותינו** בני **ובנות** ישראל באשר הם שם, ה' עליהם יחיו", ומעורר לקראת "שנת הקהל" הממשמשת ובאה: "בימים אלו, **סופה של השנה החולפת ובפתח השנה הבאה**, צריכים כל אב ואם בישראל, כל רב ומנהיג, כל עסקן ובעל השפעה, לקחת את ההחלטה הרצינית ברוח מצות הקהל... להתאסף ולהכניס ילדים יהודים בהמוניהם אל הישיבות, תלמודי-תורה, ומוסדות חינוך על טהרת הקודש; **ובאמצעות צדקה ביד רחבה** לבסס ולהבטיח **את הקיום של מוסדות** החינוך הכשר עבור ילדים יהודיים, בנים ובנות, בכל מקום, **ל**חנכם ברוח של יראת שמים, אהבת **השם**, אהבת **ה**תורה **ו**המצות" (המילים והאותיות המודגשות נוספו בכתב-יד קדשו של הרבי).
בסיום מכתבו, לפני המילים "בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות", הוסיף הרבי בכתב-יד קדשו את המילים "**המברך ומתברך**", וחותם בחתימת-יד קדשו.
[1] דף. 17 ס"מ בקירוב. נייר דק. מצב גרוע. קרעים וקרעים חסרים גדולים, עם פגיעה וחסרון בטקסט. כתמים כהים גדולים. רצועות נייר דבק בגב לחיזוק.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

131

131. Draft of a General Letter by the Lubavitcher Rebbe – Erev Rosh Hashanah, Hakhel Year 5713 – Signed with His Name and the Name of His Mother "Menachem Mendel Son of Chana Schneersohn"

Draft of a general letter by Rebbe Menachem Mendel Schneersohn – the Lubavitcher Rebbe, with his handwritten signature. Brooklyn NY, 18th Elul 1952 (Erev Rosh Hashanah, Hakhel Year 5713). Yiddish.
Typewritten on thin paper, and signed with the rebbe's full signature "**Menachem Mendel son of Chana Schneersohn**", with many additions and emendations. The rebbe crossed out the printed date, "First day of Selichot", and corrected the date in his handwriting to "Chai [18th] Elul".
The rebbe begins the general letter, addressed to "**Our brothers and sisters, Jewish sons and daughters**" with blessings for a good year: "As we stand on the threshold of a new year, 5713… I send my blessing for a good and sweet year, to all our brothers and **sisters**, Jewish sons and **daughters** wherever they are", and he arouses them with the approach of upcoming Hakhel year: "In these days, **at the close of the past year and at the threshold of the coming year**, let every Jewish father and mother, every rabbi and leader, every communal worker and person of influence, heed the call of the Mitzvah of Hakhel… to gather the masses of Jewish children and bring them to the Yeshivot, Talmud Torahs and Torah-true educational institutions; **and by means of generous charity, to support of true Torah institutions** and ensure their existence and growth, in order that all Jewish children boys and girl be brought up in the spirit of fear of G-d and love for G-d, love for the Torah and Mitzvoth" (the emphasized words were handwritten by the rebbe).
At the end of the letter, before his blessing "with a good inscription and sealing for a good and sweet year in material and spiritual matters", the rebbe added in his handwriting "**He who blesses and receives blessings**".
[1] leaf. Approx. 17 cm. Thin paper. Poor condition. Large closed and open tears, with damage and loss to text. Large dark stains. Tape repair on verso.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

132a

132. ספר תורה זעיר – פולין, המאה ה–19 / מעיל קטיפה רקום זהב ומעוטר בחרוזים צבעוניים – אירופה, המאה ה–20

ספר תורה זעיר. [פולין, המחצית הראשונה של המאה ה–19]. נתון במעיל קטיפה רקום זהב. [אירופה, ראשית המאה ה–20 בקירוב].
ספר תורה בכתב זעיר, מעומד במתכונת 'ווי העמודים' על פי תיקון סופרים מתקופה זו. הספר גלול על עצי חיים.
הספר נתון במעיל עשוי קטיפה ירוקה, מעוטר ברקמת זהב באותיות "ו" ו"י", במגן דוד ובדגם צמחי, וכן בחרוזים צבעוניים. לשוליו תפורה תחרה מתכתית. בראש המעיל נחתכו פתחים לעצי החיים תוך פגיעה בעיטור התחרה, ושוליהם מוקפים תפרים גסים. בקצותיו התחתונים של המעיל תפור שרוך; נראה שהמעיל שימש במקורו כתיק לתפילין ולאחר מכן הוסב לשימושו הנוכחי.
גובה הקלף: 13 ס"מ. גובה עצי החיים: 30 ס"מ בקירוב. מעיל: 15.5X19 ס"מ. מצב טוב–בינוני. תפרים גסים ותיקונים מאוחרים במכונת תפירה במעיל הקטיפה. אזורים שחוקים בקטיפה. פגמים וחלקים חסרים מעטים ברקמה. שבר (מתוקן בהדבקה) בבסיס אחד מעצי החיים.

פתיחה: $5000
הערכה: $6000-8000

132b

132. Miniature Torah Scroll – Poland, 19th Century / Velvet Mantle with Gold Embroidery and Rhinestones – Europe, 20th Century

Miniature Torah scroll. [Poland, first half of the 19th century]. Placed in a gilt-embroidered velvet mantle. [Europe, ca. early 20th century].
Torah scroll, written in miniscule script, in the "Vavei HaAmudim" format, based on the contemporary Tikkun Soferim. Wound on rollers.
The scroll is cloaked in a green velvet mantle, bearing the gilt-embroidered letters Vav and Yud, a Star of David and foliate designs, as well as rhinestones. The mantle is edged with metallic bobbin lace. Openings for the rollers were cut into the top of the mantle, unskillfully edged and causing damage to lace. Drawstring at the bottom of the mantle; the mantle appears to have been made as a tefillin pouch, which was later converted to serve as Torah mantle.
Height of parchment: 13 cm. Height of rollers: approx. 30 cm. Mantle: 19×15.5 cm. Good-fair condition. Unskilled hand stitches and late machine stitches to velvet mantle. Threadbare areas. Damage and some loss to embroidery. Fracture (repaired with glue) at base of one roller.

Opening price: $5000
Estimate: $6000-8000

133a

133. מפת–שבת רקומה ועליה נוסח הקידוש – מרכז אירופה או מערבה, תק"פ

מפה לבנה, רקומה בחוטי כסף ועליה נוסח הקידוש לליל שבת. [מרכז אירופה או מערבה], מתוארכת ברקמה "שנת שפרה עלי לפ"ג" העולה למניין תק"פ (1819/1820).
מפה רבועה, מעוטרת במפתחים ובדגמי פרחים רקומים בחוטים לבנים ובחוטי כסף. במרכזה נוסח הקידוש לליל שבת, רקום בחוטי כסף. מתחת לו מופיע פרט השנה, אף הוא רקום, ומונוגרמה של האותיות "EB". פרט השנה רומז ככל הנראה לשמה של בעלת הבית.
117×117 ס"מ בקירוב. מצב בינוני–טוב. פגמים. כתמים רבים. קרעים וקרעים חסרים קלים בשולי המפה. חוט הכסף שחור.

פתיחה: $2000
הערכה: $5000-8000

133b

133. Shabbat Embroidered Tablecloth – The Kiddush – Continental, 1819/1820

White tablecloth, with silverwork embroidery of the Kiddush text. [Continental], dated in the chronogram 5580 (1819/1820).

Square cutwork and whitework white tablecloth, with floral border, strewn with small flowers all over. The center embroidered with the Shabbat night Kiddush text, a chronogram and a monogram of the letters "EB". The chronogram, "Shafra alay", translating as "yea, I have a goodly heritage" (Psalms 16:6), may indicate the lady of the household's first name, Shifra.

Approx. 117×117 cm. Fair-good condition. Blemishes. Many stains. Tears to edges, some with minor loss. Tarnished silver thread.

Opening price: $2000
Estimate: $5000-8000

134. מגילת אסתר – מיקרוגרפיה מעוטרת מעשה ידי הרב יהודה ליב לנדא – גליציה, תרמ"ט–1889

מיקרוגרפיה מעוטרת של מגילת אסתר מעשה ידי הרב, הסופר והמחזאי יהודה ליב לנדא. [גליציה], שנת "ראו נא הגלגל הלז והביטו היטיב פעל ידי" העולה למניין תרמ"ט (1889).

במרכז הדף כתובה מגילת אסתר כולה בצורת גלגל (קוטר הגלגל: 4.5 ס"מ). בעין הגלגל הכותרת "מגלת אסתר" וכתר, וסביב לו שער הנושא עיט. משני צדי הדף עמודים עטורים בכדים עמוסי פרחים.

מתחת למגילה חתם הסופר בכתב יד נאה בשיר הרומז לשמו, יהודה ליבוש, באקרוסטיכון, ואף נוקב בשם העט שלו:

"יודעי ערוך פעולה יקרה / לב תשימו למעשה תפארה
הביטו אל הגלגל וקראו / יחד כולכם אזי תשתאו
וזאת עשו קראו באורים / בו תמצאו מגילת פורים
דעת, ידי מי זאת פעלו? / ומה שמו כי ארע אם תשאלו?
הנה אני ולא אחר / שמי יכונה הילל בן שחר".

הרב יהודה ליב לנדא (1866–1942), יליד זאלוז'צה הסמוכה לטרנופול שבגליציה (כיום באוקראינה). צאצאם של ה"חכם צבי" ובעל ה"נודע ביהודה". בשנת 1889, שנת יצירת המיקרוגרפיה שלפנינו, נסע לברודי להשלים את השכלתו התיכונית; עד אז רכש השכלה תורנית בבתי מדרשם של אביו וסבו. למד בבית המדרש לרבנים בווינה וכן באוניברסיטת וינה, שם נסמך לרבנות וקיבל את התואר דוקטור לפילוסופיה. בשנת 1901 התמנה לרב במנצ'סטר; בשנת 1903 התמנה לרב ביוהנסבורג, ובשנת 1912 לרבה הראשי של דרום אפריקה, ואף שימש כפרופסור מן המניין לספרות עברית באוניברסיטת ויטווטרסרנד שביוהנסבורג. בן 13 שנים החל לנדא לפרסם מפרי עטו ביידיש, ועם חלוף השנים אף בעברית ובאנגלית. כתב מאמרים, ספרי עיון, מחזות, פרוזה ושירה וחתם בשמות העט "סופר עברי", "הילל בן שכ"ר" (הרומז לשמו ולשם אביו, משה ישכר) ו"ד"ר מארגענשטערן" (בגרמנית - "כוכב השחר"). ראה אודותיו חומר מצורף.

[1] דף, 15×17.5 ס"מ. קוטר המיקרוגרפיה: 4.5 ס"מ. מצב בינוני–טוב. נייר כהה וכתמים. קילופים בנייר, עם פגיעה קלה בעיטורים ובטקסט. פגעי תילוע קלים. קרעים קלים בשוליים. מוצמד לפספרטו ונתון במסגרת 25×27 ס"מ.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-3000

Literature. He had begun publishing his own writings in Yiddish at the age of 13, and over time, he also published in Hebrew and English. His works included articles, nonfiction books, plays, prose, and poetry. He wrote under a number of different pen names, including "Sofer Ivri" (Hebrew Scribe), "Hillel ben Shahar" (a reference to both his own name and that of his father, Moshe Issakhar), and "Dr. Morgenstern". See enclosed material.

[1] f., 15×17.5 cm. Diam. of micrography: 4.5 cm. Good-fair condition. Browned paper, with stains. Abrasions to paper, slightly affecting decorations and text. Minor worming. Minor tears to edges. Matted and framed; 25×27 cm with frame.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-3000

134

134. Esther Scroll – Decorated Micrography Created by Rabbi Yehuda Leib Landau – Galicia, 1889

Esther Scroll, a micrography inscribed and decorated by the rabbi, author and playwright Yehuda Leib (Judah Leo) Landau. [Galicia], 5649 (1889).

The entire Book of Esther is micrographically inscribed in the center of the work in the form of a wheel, 4.5 cm in diameter. Dated in a chronogram translating as "See you this wheel and observe well my excellent handiwork". The hub of the wheel bears the title "Scroll of Esther", surmounted by a crown. The wheel is framed by a gate, surmounted by an eagle. On either side of the gate are columns, decorated with vases filled with flowers.

Beneath the wheel and gate is an acrostic poem, in elegant script, alluding to the artist's name. The poem concludes with his pen name, "Hillel ben Shahar" (for text of poem, please refer to Hebrew).

Rabbi Yehuda Leib (Judah Leo) Landau (1866-1942), native of Załośce, near Tarnopol, Galicia (today Ternopil, western Ukraine). Descendant of the "Chacham Tzvi" and Yehezkel Landau, author of "Noda BiYehuda". In 1889, the year this micrographic work was created, Yehuda Leib moved to the nearby Galician city of Brody, where he completed his high school education; until then he had been schooled in Torah studies at the batei midrash run by his father and grandfather. He later attended the Rabbinical Seminary in Vienna where he was ordained, and the University of Vienna where he earned a doctorate in philosophy. In 1901, he was appointed Rabbi of the North Manchester Congregation in England, and in 1903, he became the rabbi of the Johannesburg Hebrew Congregation in South Africa. He was made Chief Rabbi of South Africa in 1912. He taught at Witwatersrand University, where he was the first person to hold the chair of Hebrew

135

135. Large Hunting Scenes Marbadiah Rug – Jerusalem, 1920s

Large rug with a flora and fauna motif, made at the Marbadiah workshop at Bezalel. [Jerusalem, 1920s].
Cotton knot-pile; wool foundation.
The rug, inspired by Tabriz wildlife-motif rugs (of which the Chelsea Carpet at the Victoria and Albert Museum is a famous example), features symmetrical arabesque floral motifs alternating with hunting scenes, game and animals of prey. Signed "Marbadiah" twice on the edge of the central panel.
Approx. 245x210 cm. Good-fair condition. General fading and wear. Slightly misshapen. A few restorations. Some unraveling to edges. 14 cm tear, repaired.
Literature: Jewish Carpets, by Anton Felton. Woodbridge: Antique Collectors' Club, 1997, p. 123.
Provenance: The Anton Felton Collection.

Opening price: $1000
Estimate: $2000-4000

135. שטיח גדול תוצרת "מרבדיה", מעוטר במראות ציד – ירושלים, שנות ה–20

שטיח גדול בדגם צמחי, זרוע דמויות בעלי חיים ומראות ציד, תוצרת "מרבדיה" שעל ידי "בצלאל". [ירושלים, שנות ה–20 של המאה ה–20].
כותנה על תשתית צמר.
שטיח גדול–ממדים בסגנון שטחי תבריז (שמן המפורסמים שבהם הוא "שטיח צ'לסי" מאוסף מוזיאון ויקטוריה ואלברט בלונדון), מעוטר בדגמים צמחיים ערוכים סימטרית וביניהם חיות טרף, חיות ציד וכלבי ציד מסתערים על טרפם. חתום פעמיים בשולי השדה הפנימי: "מרבדיה".
245X210 ס"מ בקירוב. מצב טוב–בינוני. דהייה כללית. פגמים. עיוות קל. תיקונים אחדים. פרימות קלות בשוליים. קרע ארוך (14 ס"מ), מתוקן.
ספרות: Jewish Carpets, מאת אנטון פלטון. הוצאת Antique Collectors' Club, וודברידג', 1997. עמ' 123.
מקור: אוסף אנטון פלטון.

פתיחה: $1000
הערכה: $2000-4000

136

136. Large Marbadiah Rug Depicting Flora of the Holy Land and other Motifs from Ancient Jewish Coins – Jerusalem, 1920s

Large rug, featuring medallions showing Holy Land flora, the façade of the Temple, amphorae and more, made at the Marbadiah workshop at Bezalel. [Jerusalem, 1920s].
Cotton knot-pile; wool foundation.
This especially large rug features a design of close-knit medallions, each containing an example of Holy Land flora, including stalks of wheat, palm trees, cypresses and vine leaves, the Temple façade, or an amphora. Many of these motifs were inspired by ancient Jewish and Roman coins struck circa the first century AD, in the times of Herod Agrippa, the Great Revolt and the Destruction of the Second Temple. Smaller medallions show Stars of David, the Tablets of the Law and floral designs. The main border depicts an alternating pattern of palm and cypress trees within medallions; the secondary borders depict a continuous braid and repeating amphorae holding flowers in the shape of Stars of David.
Approx. 340x304 cm. Good condition. General fading. Minor damages. Suspension strip sewn along edge on verso.
Literature: Jewish Carpets, by Anton Felton. Woodbridge: Antique Collectors' Club, 1997, p. 120.
Provenance: The Anton Felton Collection.

Opening price: $1500
Estimate: $3000-5000

136. שטיח מדליונים גדול תוצרת "מרבדיה", מעוטר בצמחי ארץ ישראל ובמוטיבים נוספים ממטבעות יהודיים – ירושלים, שנות ה–20

שטיח גדול–ממדים, מעוטר בדגם מדליונים ובהם נראים צמחי ארץ ישראל, מראה המקדש, כדים ועוד, תוצרת "מרבדיה" שעל יד "בצלאל". [ירושלים, שנות ה–20 של המאה ה–20].
כותנה על תשתית צמר.
שטיח גדול במיוחד. על פני כל שטחו דוגמת מדליונים המסודרים בצפיפות, ובתוך כל אחד צמח מצמחי ארץ ישראל – בהם שיבולים, עצי תומר, ברושים, עלי גפן ועוד, מראה חזית המקדש, או אמפורה. רבים מן המוטיבים לקוחים ממטבעות יהודיים ורומיים שנטבעו בתקופת אגריפס, המרד הגדול והחורבן. בין המדליונים משובצים דגמי צמחים, מגני דוד ולוחות הברית. במסגרת המרכזית נראים עצי תומר ועצי ברוש, ובמסגרות המשניות שסביבה דגמים של כדים עמוסי פרחים דמויי מגני דוד ושל חבל קלוע.
340X304 ס"מ בקירוב. מצב טוב. דהייה כללית. פגמים קלים. רצועת תלייה תפורה לשולי השטיח מצדו האחורי.
ספרות: Jewish Carpets, מאת אנטון פלטון. הוצאת Antique Collectors' Club, וודברידג', 1997. עמ' 120.
מקור: אוסף אנטון פלטון.

פתיחה: $1500
הערכה: $3000-5000

137. יששכר בער ריבאק (1897–1935) – מתווה מקורי לשער הספר "שטעטל, ביתי החרב"

מתווה מקורי לשער האלבום "שטעטל, מיין חרובער היים, א געדעכעניש" ("שטעטל, ביתי החרב, היזכרות") מעשה ידי יששכר בער ריבאק. [ברלין, תרפ"ג (1922/1923)].
צבעי מים על נייר מוצמד לקרטון. חתום.
31.5X47.5 ס"מ. מצב טוב.
יששכר בער ריבאק (1897–1935), יליד העיר יליסבטגרד שברוסיה (כיום קרופיבניצקי, אוקראינה), צייר, אמן גרפי ופסל; מן הבולטים באמני האוונגרד היהודי-הרוסי. למד באקדמיה לאמנות בקייב ובסטודיו של האמנית אלכסנדרה אקסטר. בשנת 1915–1916 השתתף במשלחת האתנוגרפית לתיעוד תרבותם של יהודי פודוליה ווהולין בראשותו של שלמה אן-סקי, ובתפקידו כצייר לצד אל ליסיצקי העותיק מצבות ותיעד את האמנות העממית בבתי הכנסת מעץ בעיירות תחום המושב. כך החלה אהבתו ארוכת-השנים למוטיבים הלקוחים מן המסורת העממית היהודית, מוטיבים ששימשו מעמודי התווך ביצירתו. היה מן האמנים הפעילים והבולטים בקבוצת "קולטור-ליגע" והורה ציור בבית הספר שהפעילה החטיבה האמנותית שלה. בשנת 1921 עבר לברלין, שם הצטרף ל"קבוצת נובמבר" והציג עם אמניה. בהמשך שב לברית המועצות ולאחר מכן עקר לצרפת, שם נפטר בשנת 1935.
האלבום "שטעטל, מיין חרובער היים" ("שטעטל, ביתי החרב"), שיצא לאור בברלין בשנת תרפ"ג [1923], נחשב לאחת מפסגות יצירתו של ריבאק. בעשרים ותשע הליטוגרפיות המתעדות את השטעטל היהודי, ושאותן יצר לאחר גל הפוגרומים שזרע הרס בעיירות תחום המושב לאחר מלחמת העולם הראשונה (באחד מהם נרצח אביו), נראים בתים בעיירה יהודית טיפוסית, בעלי המלאכה שבה ורגעים שונים בחייה, בקינה למחוזות ילדותו של האמן שלא שבו עוד להיות כשהיו.
מקור: עזבון יששכר בער ריבאק.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

artists of the "Kultur Lige" ("Culture League"), and taught drawing in the school that operated under the auspices of its art division. In 1921, he moved to Berlin, where he joined the "November Gruppe" and participated in joint exhibitions with other member artists. Rybak subsequently returned briefly to the Soviet Union and then moved to Paris, where he died in 1935.
The album "Shtetl, Meyn Horever Heiym" ("Shtetl, My House in Ruins"), published in 1923, has been widely regarded as one of the pinnacles of Rybak's career. The album's twenty-nine lithographs, documenting life in the shtetl, were created in the immediate aftermath of a horrendous wave of pogroms – in one of which his own father was murdered – that ravaged the towns and villages of the Pale of Settlement following the First World War. The lithographs focus on a typical Jewish shtetl, its houses, and the craftsmen who lived and labored in them. The works capture selected moments in the lives of these shtetls and present a frozen image which serves as a lamentation for the artist's boyhood environs, documenting scenes that would never again be the same as they once were.
Provenance: The Estate of Yisakhar Ber Rybak.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

137

137. Yisakhar Ber Rybak (1897-1935) – Original Artwork for the Title Page of the Book "Shtetl, My House in Ruins"

Original artwork by Yisakhar Ber Rybak upon which the title page of the album "Shtetl, Meyn Horever Heym, a Gedekhnish" ("Shtetl, My House in Ruins, a Remembrance") was based. [Berlin, 1922/23].
Watercolor on paper, mounted on cardboard. Signed.
47.5 x 31.5 cm. Good condition.
Yisakhar Ber Rybak (1897-1935), native of Elisavetgrad, Russia (today Kropyvnytskyi, Ukraine), painter, graphic artist, and sculptor; one of the most prominent artists of the Russian-Jewish avant-garde. Studied at the Academy of Art in Kiev and in the studio of Aleksandra Ekster. In 1915-16, he was a member of the ethnographic expedition, headed by Shlomo An-ski, that aimed to document the culture of the Jewish communities of Podolia and Volhynia, and, working side-by-side with El Lissitzky, he produced copy-sketches of tombstones and monuments and documented the popular art he observed in the wooden synagogues of villages in the Pale of Settlement. For Rybak, this experience marked the beginnings of an enduring love affair with themes borrowed from popular Jewish tradition, and these themes and motifs provided the elemental foundations for his future work. He became one of the most active and outspoken

138. "אינגל צינגל כוואט", מאת מאני לייב – קייב–סנקט פטרבורג, 1919 – מהדורה ראשונה – איורים מאת אל ליסיצקי

אינגל צינגל כוואט [הילד השובב], מאת מאני לייב [מנחם לייב בראהינסקי]. הוצאת "אידישער פאלקס-פארלאג", קייב–סנקט פטרבורג, [1919]. יידיש. מהדורה ראשונה.
מעשייה מחורזת לילדים מאת משורר היידיש מאני לייב – סיפורו של ילד שובב המצליח להביא את שלג החורף הראשון לעיירה יהודית שהסתיו מסרב לחלוף ממנה. המעשייה מלווה באיורים בשחור–לבן מאת אל ליסיצקי. על העטיפה הקדמית איור צבעוני נאה מאת ליסיצקי.
[12] עמ', 26 ס"מ. מצב טוב. הדפים מנותקים זה מזה (הסיכות חסרות). חותמות–דיו בכמה דפים. כתמים (הדפים נקיים ברובם). קרעים לאורך השדרה. קרעים בשולי העטיפה, חלקם חסרים וחלקם משוקמים.
מקור: אוסף אוריאל כהנא (חתימתו מופיעה בפינה הימנית העליונה של העטיפה הקדמית).

פתיחה: $5000
הערכה: $7000-10,000

138a

אל (אליעזר לזר מרקוביץ') ליסיצקי (1941–1890), אמן יהודי–רוסי, מעצב, צלם, מורה, טיפוגרף ואדריכל, מהבולטים והחשובים בתנועת האוונגרד הרוסי.
ליסיצקי, אדריכל בהכשרתו המקצועית, תרם רבות, יחד עם מורו וידידו קזימיר מלביץ' לגיבוש ולפיתוח תנועת הסופרמטיזם – אמנות מופשטת בסגנון גיאומטרי, עיצב ספרים רבים וכתבי עת, תערוכות ופרסומי תעמולה עבור המשטר הקומוניסטי ברוסיה והשפיע על תנועות הבאוהאוס והקונסטרוקטיביזם באירופה.
בראשית דרכו גילה ליסיצקי עניין רב בתרבות היהודית ורבות מעבודותיו שילבו מוטיבים יהודיים (בשנים 1916–1915 אף לקח חלק במשלחת האתנוגרפית בראשות ש. אנ-סקי בתחום המושב). מתוך רצון לקדם את התרבות היהודית ברוסיה שלאחר המהפכה, עסק, בין היתר, בעיצוב ובאיור ספרי ילדים ביידיש, ואף הוציא תחת ידיו כמה ספרי ילדים הנחשבים ליצירות מופת חלוציות מבחינה גרפית וטיפוגרפית. עם זאת, כעבור מספר שנים עזב את הנושאים היהודיים לטובת פיתוח שפה אמנותית מופשטת יותר ואוניברסאלית.
בשנת 1921 עבר ליסיצקי לגרמניה, שם שימש כנציגה התרבותי של רוסיה, עסק ביצירת קשרים בין אמנים רוסים וגרמנים, בכתיבת מאמרים, והמשיך לעסוק בעיצוב ספרים וכתבי עת. ליסיצקי, אשר ראה בספר חפץ אלמותי, "מונומנט של העתיד" כהגדרתו, דאג להשתמש במדיום זה גם ככלי להפצת בשורות האוונגרד ותפישתו האמנותית, ועל כך מעיד מגוון הספרים שבעיצובם, בהפקתם או באיורם לקח חלק – החל בספרי ילדים וספרי שירה וכלה בקטלוגים, מדריכים וספרי מחקר.
ליסיצקי נפטר במוסקבה בגיל 51. בשנותיו האחרונות הוקדשה עבודתו האמנותית בעיקר לתעמולה סובייטית, אך נראה כי אותה השקפת עולם ליוותה את יצירתו לכל אורך חייו, השקפה המאמינה ביצירה ממוקדת–מטרה (Zielbewußte Schaffen, כלשון המונח שטבע בגרמנית) ובכוחה של האמנות להשפיע ולהביא לשינוי.

138. "Yingl Tsingl Khvat", by Mani Leib – Kiev-St. Petersburg, 1919 – First Edition – Illustrations by El Lissitzky

Yingl Tsingl Khvat [The Mischievous Boy], by Mani Leib [Menachem Leib Brahinsky]. Kiev-St. Petersburg: Yiddisher Folks-Farlag, [1919]. Yiddish. First edition.

Rhymed tale for children by the Yiddish poet Mani Leib – the story of a mischievous boy who succeeds in bringing the first snow of winter to a Jewish town where autumn lingers. The tale is accompanied by black-and-white illustrations by El Lissitzky. Color illustration by Lissitzky on front cover.

[12] pp, 26 cm. Good condition. The leaves are detached from each other (lacking staples). Stamps on several leaves. Stains (the leaves are mostly clean). Tears along the spine. Tears to edges of cover, some open and some restored.

Provenance: The Uriel Kahana Collection (his signature appears on the upper right corner of the front cover).

Opening price: $5000
Estimate: $7000-10,000

138b

El (Eliezer Lazar Markovich) Lissitzky (1890-1941), a Jewish-Russian artist, designer, photographer, teacher, typographer and architect, one of the most prominent and important members of the Russian avant-garde.

Lissitzky, an architect by training, contributed much, together with his teacher and friend Kazimir Malevich, to the conceptualization and development of the Suprematism movement – the abstract art focused on geometric forms. He also designed numerous books and journals, exhibitions, and propaganda posters for the communist regime in Russia and influenced the Bauhaus and Constructivist movements in Europe. In his early days, Lissitzky showed much interest in Jewish culture and many of his works integrated Jewish motifs (during the years 1915-1916, he took part in the ethnographic expedition headed by Shlomo An-ski to the Pale of Settlement). Wanting to promote Jewish culture in Russia after the revolution, he became engaged in designing and illustrating Yiddish children's books, creating several children's books which are considered pioneering masterpieces due to their graphics and typography. However, several years later, he abandoned the Jewish motifs in favor of developing a more abstract and universal artistic language.

In 1921, Lissitzky moved to Germany, where he served as the Russian cultural ambassador, engaged in forming connections between Russian and German artists and continued to design books and journals. Lissitzky, who perceived books as immortal artifacts, "monuments of the future" by his definition, used the medium as a tool for spreading the messages of avant-garde and his artistic perception, as indicated by the variety of books in whose design, production or illustration he took part – beginning with children's books and books of poetry and ending with catalogs, guidebooks and research books.

Lissitzky died in Moscow at the age of 51. In his final years, his artistic work was dedicated mainly to soviet propaganda; yet it seems that the same worldview accompanied his works throughout his life – the belief in goal-oriented creation (Zielbewußte Schaffen, the German term he coined) and the power of art to influence and bring about change.

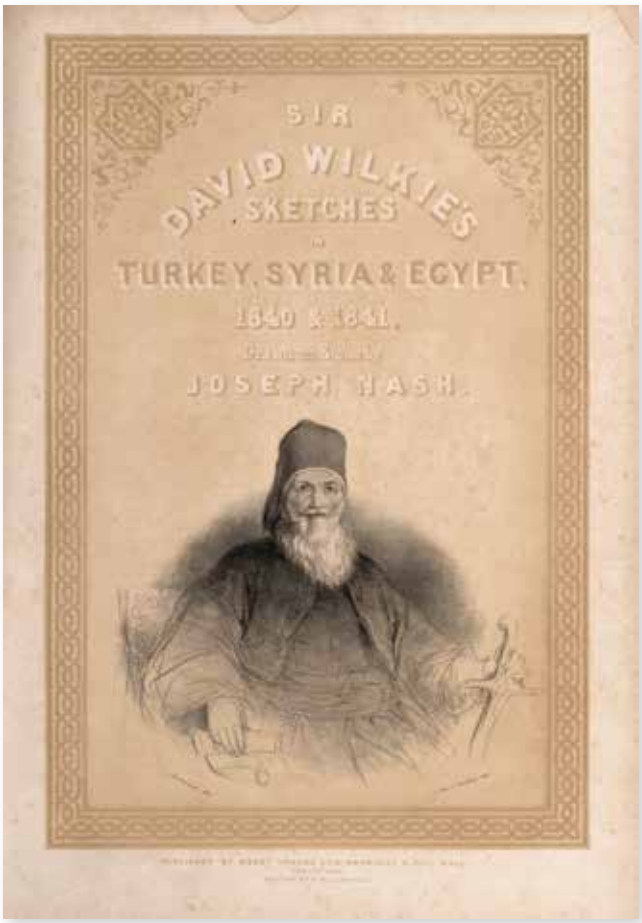

139a

139. Sir David Wilkie's Sketches in Turkey, Syria & Egypt – כרך ליטוגרפיות על–פי רישומים מאת דיוויד ווילקי – לונדון, 1843

Sir David Wilkie's Sketches in Turkey, Syria & Egypt, 1840 & 1841 [רישומיו של סר דיוויד ווילקי בטורקיה, סוריה ומצרים, 1840 ו–1841]. הוצאת Messrs Graves and Warmsley, [לונדון], 1843. אנגלית.

כרך בפורמט גדול (folio) הכולל 25 ליטוגרפיות מאת ג'וזף נאש (Joseph Nash) על–פי רישומים מאת דיוויד ווילקי (David Wilkie). הליטוגרפיות מתארות דמויות שפגש ווילקי במהלך ביקורו במזרח התיכון בשנים 1841–1840. ביניהן – סולטן האימפריה העות'מאנית, אבדילמג'יט הראשון; הנסיך הפרסי Halakoo Mirza; תושבי ערים שונות באימפריה העות'מאנית, ובהם תושביה היהודים של ירושלים (אישה עם ילדה, קבוצת נשים הקוראות בתנ"ך); דמויות לצד קשת אקה הומו; רץ תורכי המודיע על כיבוש העיר עכו; ועוד. הליטוגרפיות מתוארות וחתומות בלוח; חלקן מתוארכות.

דף השער נדפס גם הוא בדפוס ליטוגרפי. אחריו נכרך דף אשר בצדו האחד מודפסת הקדשה מאת המו"לים ובצדו השני מודפסת רשימת הלוחות.

הצייר דיוויד ווילקי (1841–1785) נולד בסקוטלנד ולמד אמנות בלונדון, שם הציג את עבודותיו בתערוכות החל משנת 1806. בשנת 1811 נבחר ווילקי לעמית האקדמיה המלכותית לאמנויות, ובשנת 1830 מונה לתפקיד ציירו הראשי של מלך הממלכה המאוחדת. ווילקי יצא למסע למזרח התיכון בשנת 1840, על מנת להתוודע לנופיה ולאתריה של ארץ הקודש ולאסוף חומרים ליצירת עבודות בנושאים תנ"כיים. במהלך מסעו צייר את דיוקנו של סולטן האימפריה העות'מאנית ודיוקנאות נוספים. בשנת 1841, בדרכו חזרה ללונדון, חלה ונפטר על סיפון אניה בסמוך לחופי גיברלטר.

[27] דף (עם דפי מגן בין הליטוגרפיות), 53 ס"מ. כריכה עם הטבעות מוזהבות, שדרה ופינות מעור (על חזיתה הכותר "Sir David Wilkie's Oriental Sketches"). מצב טוב–בינוני. כתמים רבים. כמה מהדפים כהים. קמטים. קרעים בשולי חלק מהדפים. קרעים ובלאי בכריכה (בעיקר בפינות ובשדרה).

פתיחה: $3000
הערכה: $4000-6000

139c

139b

139. Sir David Wilkie's Sketches in Turkey, Syria & Egypt – Volume of Lithographs after Sketches by David Wilkie – London, 1843

Sir David Wilkie's Sketches in Turkey, Syria & Egypt, 1840 & 1841. [London]: Messrs Graves and Warmsley, 1843. English. A folio volume, with 25 lithographs by Joseph Nash after sketches by David Wilkie. The lithographs depict figures whom Wilkie met during his visit to the Middle East in the years 1840-1841. Among them – the Sultan of the Ottoman Empire, Abdülmecid I; Persian Prince Halakoo Mirza; inhabitants of various towns in the Ottoman Empire, including Jews in Jerusalem (woman with a child, group of women reading the scriptures); figures near the Ecce Homo arch; A Turkish courier announcing the occupation of Acre; and more.

The lithographs are titled and signed in the plate; some are dated. Lithographic title page followed by a leaf with the publishers' dedication on one side and a list of plates on the other.

The painter David Wilkie (1785-1841) was born in Scotland and studied art in London where, starting in 1806, he exhibited his works. In 1811 Wilkie was elected an associate of the Royal Academy of Art, and in 1830 was appointed Principal Painter in Ordinary to the King. Wilkie went on a journey to the Middle East in 1840, to make the acquaintance of the Holy Land and gather materials for Biblical-themed works. During his journey Wilkie painted the portrait of the Ottoman Sultan and other portraits. In 1841, while on his way back to London, he fell sick and died on board of a ship near the shores of Gibraltar.

[27] leaves (with protective paper guards between the plates), 53 cm. Half-leather, gilt embossed binding (cover title reads "Sir David Wilkie's Oriental Sketches"). Good-fair condition. Numerous stains. Several browned leaves. Creases. Tears to margins of some leaves. Tears and wear to binding (mainly to corners and spine).

Opening price: $3000
Estimate: $4000-6000

140a

140. "מסע אל המזרח" – הברון דה–פורבן – שמונים ליטוגרפיות ותחריטים – פריז, 1819 – מהדורה מצומצמת

Voyage dans le Levant, מאת [Louis Nicolas Philippe Auguste Forbin] M. Le C.te Forbin. דפוס L'imprimerie Royale, פריז, 1819. צרפתית. מהדורה ראשונה שנדפסה ב–325 עותקים בלבד. שני חלקים בכרך אחד.
ספר מסע בפורמט ענק (atlas folio) המתעד את מסעו של הברון לואי ניקולא פיליפ אוגוסט דה–פורבן אל ארצות המזרח הקרוב – החל ביוון, לאורך חופי הים התיכון, ברחבי ארץ ישראל וכלה במצרים. חלקו הראשון של הספר מתאר את מסעו של דה–פורבן, ובחלקו השני נדפסו 70 ליטוגרפיות על פי ציוריהם של ציירים רבים, שמונה תצריבי אקווטינטה על פי רישומים בצבעי מים מאת דה–פורבן ושני תחריטים המציגים את התוכנית האדריכלית של כנסיית הקבר ושרטוטים של הפירמידה הגדולה בגיזה, של ממצאים ארכאולוגיים ושל הקטקומבות באי מילו.
על–פי Jacques Charles Brunet , הספר נדפס ב–325 עותקים.
בתצריבי האקווטינטה ובליטוגרפיות נראים עתיקות, נופים ומראות מחיי היום–יום בערים ואתרים שונים ברחבי המזרח: אתרים קדושים ותושבים בירושלים, בבית לחם, בעכו, ביפו, באשקלון ובעזה; הפירמידות ועתיקות אחרות במצרים; מראות באתונה, בקונסטנטינופול, באלכסנדריה ובקהיר; ועוד. הליטוגרפיות, מאת גודפרואה אנגלמן (Godfroy Engelmann), הוכנו על–פי ציוריהם של קרל ורנה (Carle Vernet), הוראס ורנה (Émile Jean-Horace Vernet), ז'אן אונורה פרגונאר (Jean-Honoré Fragonard), קלוד תיינון (Claude Thiénon), ז'אן פייר גרנז'ה (Jean-Pierre Granger), ואחרים. תצריבי האקווטינטה הוכנו בידי פיליבר לואי דבוקור (Philibert-Louis Debucourt).
הברון לואי ניקולא פיליפ אוגוסט דה–פורבן (1779–1841), צייר נאו–קלאסי בהכשרתו, התמנה לתפקיד אוצר מוזיאון הלובר בשנת 1816. בסמוך למינויו, בשנת 1817, יצא דה–פורבן בראש משלחת אל המזרח, כדי לרכוש עתיקות עבור המוזיאון (בהן פסל האלה סֶחְמֶת המוצג בלובר). עם חברי המשלחת נמנו, בין היתר, מהנדס, קרטוגרף וציירים.
[4] דף, 132 עמ'; 78, [2] לוחות, 72 ס"מ. מצב טוב–בינוני. כתמים רבים, ובהם כתמי חלודה וכתמי רטיבות. קרעים וקרעים חסרים קלים בשולי הדפים, כמה קרעים בינוניים בשולי הלוחות. קרע ארוך בלוח מס' 10, משוקם. קרע לרוחב לוח מס' 18, מחוזק בנייר דבק. פגעי תילוע מעטים בשולי הדפים. קמטים. כרוך בכריכת עור חדשה.

פתיחה: $1200
הערכה: $2000-4000

140b

140. "Voyage in the Levant" – Baron de Forbin – Eighty Lithographs and Engravings – Paris, 1819 – Limited Edition

Voyage dans le Levant, by M. Le C.te [Louis Nicolas Philippe Auguste] Forbin. Paris: L'imprimerie Royale, 1819. French. First edition printed in 325 copies only. Two parts in one volume.

An atlas-folio travelogue documenting the journey of Baron Louis Nicolas Philippe Auguste de Forbin to the Near East – from Greece, along the coast of the Mediterranean Sea, throughout Palestine, and finally to Egypt. The first part of the book describes de Forbin's journey, and the second contains 70 lithographs after paintings by many artists, eight aquatints after watercolor drawings by de Forbin, and two engravings depicting the architectural plan of the Church of the Holy Sepulchre, the Great Pyramid in Giza, archaeological artifacts, and the Catacombs of Milos.

According to Jacques Charles Brunet, the book was printed in 325 copies.

The aquatints and lithographs depict antiquities, landscapes and scenes from everyday life in cities and various sites throughout the East: the holy sites and inhabitants of Jerusalem, Bethlehem, Acre, Jaffa, Ashkelon and Gaza; the pyramids and other antiquities in Egypt; sights in Athens, Constantinople, Alexandria and Cairo; and more. The lithographs, by Godfroy Engelmann, were made after paintings by Carle Vernet, Émile Jean-Horace Vernet, Jean-Honoré Fragonard, Claude Thiénon, Jean-Pierre Granger, and others. The aquatints were made by Philibert-Louis Debucourt.

Baron Louis Nicolas Philippe Auguste de Forbin (1779-1841), a neo-Classical painter by training, was appointed Director-General of the Louvre Museum in 1816. Soon afterward, in 1817, de Forbin set out at the head of a delegation to the East in order to purchase antiquities for the museum (including a statue of the goddess Sekhmet that is on exhibit at the Louvre). The delegation included, among others, an engineer, a cartographer, and painters.

[4] leaves, 132 pp; 78, [2] plates, 72 cm. Good-fair condition. Many stains, including foxing and dampstains. Some closed tears and small open tears to margins, some medium tears at margins of plates. Long tear to plate no. 10, restored. A widthwise tear to plate no. 18, mended with tape. Some worming to margins of leaves. Creases. New leather binding.

Opening price: $1200
Estimate: $2000-4000

141a

141. Voyage d’exploration à la Mer Morte – תיעוד מסע המחקר של הדוכס דה לינס לאזור ים המלח – מהדורה ראשונה בארבעה חלקים – פריז, 1874 – לוחות הדפס פוטוגרבורה מוקדמים ומפות

Voyage d’exploration à la Mer Morte, à Petra, et sur la rive du Jourdain [מסע המחקר לים המלח, פטרה ונהר הירדן], מאת Honoré d'Albert Luynes. הוצאת Arthus Bertrand, פריז, [1874 בקירוב]. ארבעה חלקים בשלושה כרכים (שני כרכי טקסט וכרך לוחות). צרפתית ומעט ערבית. מהדורה ראשונה.

בשנת 1864 הוביל הדוכס דה לינס (Honoré Théodore Paul Joseph d'Albert, duc de Luynes, 1802-1867), הומניסט, נומיסמט ואספן צרפתי, שוחר אמנות וצילום, משלחת מחקר לארץ ישראל וסביבותיה. עם חברי המשלחת נמנו הגיאולוג לואי לרדה (Louis Lardet), הרופא וחוקר הטבע גוסטב קומב (Gustave Combe) וקצין הימיה והצלם החובב לואי וין (Louis Vignes), ששימש כצלם המשלחת. המשלחת ערכה מדידות וסקרים באזור ים המלח וביצעה מחקרים באתרים היסטוריים הנזכרים במקרא. במהלך העבודה תיעד וין במצלמתו את האתרים השונים, שחלקם לא צולמו מעולם לפני כן.

החומר הרב שאספה המשלחת – מן המחקרים המקיפים ביותר שנערכו באזור ים המלח במאה ה-19 – נדפס רק כעשור לאחר שובה לצרפת. לשלושת כרכי הספר הסוקר את עבודתה וממצאיה של המשלחת נוסף כרך לוחות ובו רפרודוקציות איכותיות (פוטוגרבורות) של תצלומיו של וין. את הרפרודוקציות יצר הצלם הצרפתי שארל נגרה (Charles Nègre), מחלוצי הצילום, אמן-פוטוגרבורה שעבודותיו נודעו באיכותן ובדיוקן. נגרה נבחר לעבודה בעקבות תחרות צילום שיזם הדוכס דה לינס, ובה הוצגו שיטות פוטו-מכניות להדפסת תצלומים בספרים (על אף שנגרה לא זכה בתחרות, הדוכס העדיף את שיטתו על פני השיטה הזוכה – הפוטוליטוגרפיה). לצד חשיבותו בתולדות חקר המזרח התיכון, נחשב ספר זה לאבן דרך בהתפתחות הצילום וספרי הצילום.

לפנינו המהדורה הראשונה של הספר המתעד את מסע המחקר של הדוכס דה לינס – שני כרכי טקסט (ובהם שלושת החלקים) וכרך לוחות. כולל 102 לוחות: 64 פוטוגרבורות, מפות וליטוגרפיות.

141b

בחלקו הראשון של הספר נדפסה סקירה של ממצאי המשלחת מאת הדוכס. בחלק השני נדפסה סקירה מאת לואי וין, ולצדה סקירה של מסע מחקר נוסף במימון הדוכס דה לינס, שערכו האדריכל כריסטופר אדוארד מוס (Mauss) והצלם אנרי סובר (Henri Sauvaire) מכרכ לשובכ שבירדן. בחלקים אלו שלושה לוחות – מבט על מצודת כרכ (ליטוגרפיה על-פי תצלום מאת סובר), מפת שובכ ומפה (מקופלת) של מסלול המסע מכרכ לשובכ.

החלק השלישי מוקדש בעיקר למחקר גאולוגי ופלאונטולוגי וכולל 14 לוחות ליטוגרפיה – מפה גיאולוגית של אזור ים המלח (לוח כפול, צבעוני) ולוחות המציגים חתכים גאולוגיים, מאובנים, קונכיות, ועוד.

כרך הלוחות כולל שלושה לוחות לא ממוספרים, ובהם מפה (מקופלת) של אזור ים המלח; 18 לוחות ממוספרים – ארבע מפות וארבע עשרה ליטוגרפיות על-פי תצלומים מאת לואי וין ואנרי סובר; 1–64 לוחות ממוספרים – פוטוגרבורות מעשה ידי שארל נגרה, על-פי תצלומים מאת לואי וין, המתעדים אתרים בצידון, צור, ג'נין, שכם, בית אל, ירושלים, יריחו (לוח כפול – מבט על מנזר מר סבא), ים המלח, עיראק אל-אמיר, עיון מוסא, פטרה, ועוד.

שלושה כרכים. כרך א' (חלקים 2–1): [4] דף, 388 עמ'; [3] דף, 182 עמ', [1] דף, 222–183 עמ', [3] דף + [3] לוחות. כרך ב' (חלק 3): [2] דף, VI, 326 עמ' + 14 לוחות. כרך ג': [3], 18, 64 לוחות. 36 ס"מ. מצב כללי טוב. כתמים (בדפי הטקסט ובלוחות). כתמים כהים בכמה דפים ולוחות. מעט קרעים. פגמים קלים בכמה לוחות. לוח אחד (בכרך ג') מנותק. נקבי תילוע קטנים בשוליים הפנימיים של חלק מהלוחות (בכרך ג'. ללא פגיעה בהדפסים). כריכות שונות, עם כתמים ופגמים. כרך א' בכריכה מחופה בד אדום, עם שדרת עור (כותר הספר מוטבע בזהב על השדרה); כרך ב' בכריכת קרטון עם שדרת עור (השדרה קרועה וחלקה העליון מנותק. לוח הכריכה האחורי מנותק). כריכת כרך ג' שוקמה כולה בציפוי דמוי עור.

ספרות: History Turns Space into Place: A French Voyage to the Dead Sea Basin in 1864, מאת Isotta Poggi. בתוך: Jerusalem Quarterly, גיליון 82, בהוצאת המכון ללימודים פלסטיניים, ירושלים, 2020, עמ' 37–23.

פתיחה: $3000
הערכה: $5000-7000

141c

The first part of the book gives the Duke's own overview of the findings of his expedition. The second part contains a summary by Louis Vignes, in addition to an account of a separate research expedition funded by the Duke de Luynes and conducted by the architect Christophe-Edouard Mauss and the photographer Henri Sauvaire, from Kerak (Al-Karak) to Shoubak in the present-day Kingdom of Jordan. These parts include three plates: a view of the fortified Crusader castle of Kerak (lithograph after a photograph by Sauvaire), a map of Shoubak, and a (folded) map of the expedition route from Kerak to Shoubak.

The third part is mostly dedicated to the geology and paleontology of the region, and includes 14 lithographic plates: a geological map of the Dead Sea region (double-spread plate, in color), and plates featuring geological cross-sections, fossils, seashells, and more.

The volume of plates includes three unnumbered plates, including a (folded) map of the Dead Sea region; 18 numbered plates – four maps and fourteen lithographs after photographs by Louis Vignes and Henri Sauvaire; and 64 numbered plates – photogravures by Charles Nègre after photographs by Louis Vignes, documenting sites in Sidon, Tyre, Jenin, Nablus, Beth El, Jerusalem, Jericho (double-spread plate, with a view of Mar Saba monastery), the Dead Sea, Iraq Al-Amir, Oyun Musa, Petra, and more.

Three volumes. Vol. I (Parts 1-2): [4] ff., 388 pp; [3] ff., 182 pp., [1] f., 183-222 pp., [3] ff. + [3] plates. Vol. II (Part 3): [2] ff., VI, 326 pp. +14 plates. Vol. III: [3], 18, 64 plates. 36 cm. Overall good condition. Stains (to leaves of text and plates). Dark stains to some leaves and plates. Few tears. Minor blemishes to some plates. One plate (in Vol. III) detached. Minor worming to gutters of some plates (in Vol. III, not affecting prints). Different bindings, with stains and blemishes. Vol. I with quarter-leather red cloth binding (book title stamped in gold on binding); Vol. II with quarter-leather, paper sides binding (spine torn with upper portion detached; back board detached). Vol. III binding entirely restored with leather-like covering.

Literature: Poggi, Isotta. "History Turns Space into Place: A French Voyage to the Dead Sea Basin in 1864". Jerusalem Quarterly, No. 82 (Jerusalem: Institute for Palestine Studies, 2020): 23-37.

Opening price: $3000
Estimate: $5000-7000

141d

141. "Voyage d'exploration à la Mer Morte…" – Record of the Research Expedition of the Duke de Luynes to the Dead Sea Region – First Edition in Four Parts – Paris, 1874 – Early Photogravure Plates and Maps

Voyage d'exploration à la Mer Morte, à Petra, et sur la rive du Jourdain by Honoré d'Albert Luynes. Paris: Arthus Bertrand, [ca. 1874]. Four parts in three volumes (two volumes of text, one volume of plates). French and some Arabic. First edition.

In 1864, the Duke de Luynes (Honoré Théodore Paul Joseph d'Albert, duc de Luynes, 1802-1867) – a French humanist and collector, and patron of art and photography – led a research expedition to Palestine and its surrounding region. The expedition staff included the geologist Louis Lardet, the physician and naturalist Gustave Combe, and the naval lieutenant and amateur photographer Louis Vignes, who served as the expedition photographer. The expedition conducted measurements and surveys in the Dead Sea region and examined biblical sites. In the course of the study, Vignes used his camera to document the various places. In some cases, these were sites that had never been photographed before.

The sizable amounts of documentation collected by the expedition – one of the most comprehensive of its kind to be conducted in the Dead Sea region in the 19th century – was only published roughly ten years after the mission's return to France. Alongside the three volumes summarizing the expedition's work and its findings, there is an additional volume consisting of high-quality photogravure plates reproducing Vignes's original photographs. These reproductions were created by the French photographer Charles Nègre, a pioneering photogravure artist whose works were distinguished by their quality and precision. Nègre was chosen for this task following a photography competition, initiated by the Duke de Luynes, in which new photo-mechanical techniques for the mass production of photographs intended for publication were presented. Nègre did not win the competition, but the Duke nevertheless preferred his photogravures to the winner's photolithographs. Apart from the historical importance of this volume in the annals of Middle Eastern studies, it is regarded as a milestone in the development of photography and photobooks.

This is the first edition of the book documenting the research expedition of the Duke de Luynes – two volumes of text (comprising three parts) and a volume of plates. Includes 102 plates: 64 photogravure plates, plus maps and lithographs.

142. אוסף גדול של ספרי מסע לארץ ישראל – אנגליה וארה"ב, המאות ה–19 וה–20 – מפות, איורים ותצלומים / רבעונים של הקרן לחקר ארץ ישראל

אוסף גדול של כ–290 ספרי מסע לארץ ישראל ולסביבותיה וספרי מחקר העוסקים בגיאוגרפיה, בטבע ובארכאולוגיה של ארץ ישראל. מרבית הספרים נדפסו באנגליה או בארה"ב, אמצע המאה ה–19 עד אמצע המאה ה–20 בקירוב (רובם מהמאה ה–19). אנגלית (כמה ספרים בשפות אחרות).

אוסף מגוון של ספרים, רובם חוברו בידי חוקרים ונוסעים שביקרו בארץ ישראל במאה ה–19 – תור הזהב של ספרות הנוסעים לארץ – ובראשית המאה ה–20 וכוללים תיעוד רחב היקף של הארץ על מגוון פניה. ברבים מהם נדפסו מפות, איורים ותצלומים של הארץ, של נופיה ושל תושביה.

בין הספרים: • Journal of a Tour in the Holy Land, in May and June, 1840 – יומן המסע בארץ ישראל של ליידי אגרטון ובעלה, הדוכס ה–I של אילסמיר פרנסיס אגרטון, בחודשים מאי–יוני 1840 (לונדון, 1841). • The Holy City, or Historical and Topographical Notices of Jerusalem, מאת George Williams (לונדון, 1845). • A Pilgrimage to The Land of My Fathers, מאת Moses Margoliouth (לונדון, 1850). • Domestic Life in Palestine [חיי היום יום בארץ ישראל], מאת מרי אליזה רוג'רס (לונדון, 1863). • "מכתב גלוי, אל השר הצדיק סיר משה מונטיפיורי, ונלווה אליו ספר ישיבת ארבעים יום בארץ הקדושה" (לונדון, 1877). • Moab, Ammon and Gilead מאת Albernon Heber-Percy (לונדון, 1896; עם הקדשת המחבר?). • חוברות רבעון הקרן לחקר ארץ ישראל (Palestine Exploration Fund Quarterly Statement) מהשנים 1900–1869, 1906, 1914–1911. • Birds of Arabia [ציפורי ערב], מאת Richard Meinertzhagen (אדינבורו ולונדון, 1954). • וספרים רבים נוספים מאת חוקרים, נוסעים וצליינים שביקרו בארץ ישראל.

כ–290 כרכים. כמה מהספרים מופיעים בשני עותקים או במהדורות שונות. גודל ומצב משתנים.

הספרים לא נבדקו בעיון והם נמכרים כמות שהם.

פתיחה: $4000

הערכה: $7000-10,000

142. Large Collection of Travelogues of Palestine and the Middle East – England and the United States, 19th and 20th Centuries – Maps, Illustrations, and Photographs / Quarterly Statements of the Palestine Exploration Fund (PEF)

Large collection numbering some 290 books, many documenting travels to Palestine and surrounding countries, and others detailing studies and research relating to the geography, natural history, and archaeology of Palestine. Most of the books were printed in England or the United States from the mid-19th century till ca. the mid-20th, with the majority from the 19th century. Predominantly English (several books in other languages).

A diverse collection of books, mostly written by researchers and travelers who visited Palestine in the 19th century – the Golden Age of travel literature pertaining to this country – and early 20th century, giving wide-ranging documentation of the land and its many faces. Many of the books include maps, illustrations, and photographs of the countryside, the landscapes, and the inhabitants.

Books include: • Journal of a Tour in the Holy Land, in May and June, 1840 – Travel journal of a visit to Palestine by Lady Egerton and her husband, the First Duke of Ellesmere, Francis Egerton, in May and June of 1840 (London, 1841); • The Holy City, or Historical and Topographical Notices of Jerusalem, by George Williams (London, 1845); • A Pilgrimage to The Land of My Fathers, by Moses Margoliouth (London, 1850); • Domestic Life in Palestine, by Mary Eliza Rogers (London, 1863); • "An open letter addressed to Sir Moses Montefiore… Together with a narrative of a forty days' sojourn in the Holy Land" (London, 1877); • Moab, Ammon and Gilead, by Albernon Heber-Percy (London, 1896; inscribed by the author?); • Palestine Exploration Fund Quarterly Statements from years 1869-1900, 1906, 1911-14); • Birds of Arabia, by Richard Meinertzhagen (Edinburgh and London, 1954); • and numerous additional books by academics, explorers, travelers, and pilgrims who journeyed to Palestine.

Approx. 290 volumes. Some books in duplicate copies, some in more than one edition. Size and condition vary.

The books have not been thoroughly inspected and are offered as is.

Opening price: $4000

Estimate: $7000-10,000

<<< 142

DEAD SEA
AND
THE JORDAN
LYNCH.
CONTINENTS
Buckley
THE
SACRED
MOUNTAIN
HEADLEY
ISRAEL
TRAVELS IN
TARTARY & TU
TRAVELS IN
BURMAN EM
TRAVELS IN
TURKEY, RUSSIA &
TRAVELS IN
ARABIA PETRA
THE HOLY LA
TRAVELS IN THE
TWENTY-ONE YEARS' WORK IN THE HOLY LAND.
ABINGDON EDITION.
EOTHEN
A.W. KINGLAKE
PARIS
IRISH, &
EASTERN
SKETCHE
W.M. THACKERAY
IN THE
SHADOW
OF
SINAI
LEWIS
THE
HOLY LAND
ROBERT
HICHENS
IN LANDS
OF ART
· AND ·
HOLY WRIT
T.W. FAWTHROP
MY TRIP TO THE ORIENT — Alma White

143a

143. אוסף אלבומי מזכרת מכיבוש ירושלים בידי הבריטים במלחמת העולם הראשונה – תמונות של אתרים בירושלים ובארץ ישראל ופרחים מיובשים

אוסף אלבומי מזכרת מכיבוש ירושלים בידי הבריטים (1917), עם תמונות מארץ ישראל, סידורי פרחים מיובשים וכריכות עץ זית נאות. [ארץ ישראל, סוף 1917 / 1918 בקירוב]. אנגלית, עברית ושפות נוספות.

33 אלבומי מזכרת מכיבוש ירושלים בידי הבריטים. רובם כוללים תמונות של אתרים ברחבי הארץ, ובירושלים בפרט (תצלומים ואיורים, חלקם בצבע), וסידורי פרחים מיובשים, וכרוכים בכריכות עץ זית. בחזית חלק מהכריכות מגולפת כיפת הסלע.

אמנות ייבוש הפרחים החלה להתפתח בירושלים באמצע המאה ה-19 בקירוב. תוך זמן קצר הפך ייצור אלבומי הפרחים המיובשים לתעשייה משגשגת שסיפקה פרנסה למגוון אומנים מקומיים ולסוחרי המזכרות. בתחילה נוצרו האלבומים בעיקר עבור תיירים נוצרים וכללו, לצד הפרחים המיובשים, הדפסים המציגים את האתרים הקדושים להם. את אלבום הפרחים המיובשים העברי הראשון הוציא לאור ההיסטוריון והסופר זאב יעבץ בסוף המאה ה-19, ולאחר מכן נדפסו אלבומים בהוצאת אברהם משה לונץ.

עם כיבוש ירושלים בידי הצבא הבריטי בדצמבר 1917 גדל היקף התיירות לארץ ישראל ועמו הביקוש למזכרות. בתקופה זו הופצו אלבומים רבים שעוצבו כמזכרות מיום הכיבוש. אלבומים אלה נמכרו לחיילים הבריטים שלקחו חלק במערכה על ארץ ישראל ולתיירים הרבים. בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה דעכה תעשיית ייצור האלבומים עד שגוועה לחלוטין ונשכחה.

בין האלבומים באוסף שלפנינו:

• Flowers and Views of the Holy Land, Souvenir of the British Occupation, 9th December 1917 – אלבומים בהוצאת יצחק חגיז, דפוס א. ל. מונזון, ובהם תריסר ליטוגרפיות המציגות את הר ציון, הכותל המערבי, קבר רחל ואתרים נוספים בירושלים ובסביבותיה, וכן נופים בטבריה, יפו, חברון, יריחו וערים נוספות. מול כל אחת מהליטוגרפיות הודבקו פרחים מיובשים שנאספו באתרים השונים.

שבעה אלבומים בגודל 13X8.5 ס"מ בקירוב, עם ליטוגרפיות זהות וסידורי פרחים שונים ואלבום אחד בגודל 16.5X10 ס"מ בקירוב. כולם כרוכים בכריכות עץ זית מעוטרות; ברובן מגולפת כיפת הסלע. על אחת הכריכות מופיעים הכתובת "בצלאל ירושלם" ואיור של מגדל דוד.

• פרחים ותמונות מארץ-הקדושה / Flowers and Views of the Holy Land – אלבום בהוצאת "בית מסחר והוצאת ספרים מענדל פריעדמאן ושות'" (Emanuel Friedman), ירושלים. כולל תריסר ציורים צבעוניים ו-11 סידורי פרחים מיובשים. בגב כריכת עץ הזית מופיע סמל "השמש העולה" של צבא אוסטרליה, עם הכתובת "Australian Commonwealth Military Forces".

• Album Souvenir Entrance of the British and Allied Troops in Jerusalem – שלושה אלבומים, ובהם עשר תמונות מיום כיבוש ירושלים (הגנרל ווטסון עובר לראשונה בשער יפו, הגנרל אלנבי מקריא את "הצהרת ירושלים", ועוד) ותשעה סידורי פרחים מיובשים. לאלבומים כריכות שונות, שתיים מהן עשויות עץ זית.

• Palestine by Word and Illustration, בעריכת אברהם משה לונץ – אלבום ובו תמונות של אתרים בארץ ישראל בליווי קטעי הסבר על האתרים (אנגלית). על העטיפה הקדמית נדפסה הכתובת "Souvenir of the Occupation of Jerusalem..." ("מזכרת מכיבוש ירושלים").

• ועוד.

33 אלבומים (בהם מהדורות זהות הנבדלות בכריכה או בסידורי הפרחים). גודל ומצב משתנים. מצב כללי טוב-בינוני. כתמים, קרעים ופגמים נוספים. שלושה מהאלבומים חסרים.

פתיחה: $2000
הערכה: $3000-5000

143b

143c

143d

143. Collection of Souvenir Albums of the WWI British Conquest of Jerusalem – Photographs of Sites in Jerusalem and Palestine, and Dried Flowers

A collection of souvenir albums of the conquest of Jerusalem by British forces (1917), featuring photographs of Palestine, dried flower arrangements, and elegant olivewood bindings. [Palestine, ca. late 1917 and 1918]. English, Hebrew, and additional languages.

33 souvenir albums commemorating the conquest of Jerusalem at the hands of British armed forces. Most include photographs of sites throughout Palestine, with emphasis on Jerusalem (photographs and illustrations, some in color); and arrangements of dried flowers, bound in olivewood. The image of the Dome of the Rock is carved on the front board of some of the bindings.

The art of preserving dried flowers began to develop in Jerusalem roughly in the mid-nineteenth century. The assembly of dried flower albums rapidly turned into a lucrative business that represented a source of income for local artists of diverse training and backgrounds, as well as for souvenir merchants. In the beginning, these albums were geared mostly toward Christian tourists and pilgrims; as such, alongside the dried flowers, they included prints showing sites holy to the Christian faithful. The first Hebrew-language album of dried flowers was published by the historian and author Ze'ev Yavetz in the late nineteenth century. Subsequently, similar albums were published by Abraham Moses Luncz.

A significant increase in the number of incoming tourists – and with it, an increased demand for souvenirs – came with the British conquest of Jerusalem in December of 1917. At the time, albums created as souvenirs of the day of the conquest were widely distributed; they were sold to the British soldiers who took part in the campaign in Palestine, and to the numerous tourists. In the years following the First World War, the printing of these albums gradually diminished as an industry, until it finally vanished entirely from both sight and memory. Included in the collection:

• "Flowers and Views of the Holy Land, Souvenir of the British Occupation, 9th December 1917" – Albums published by "Edition Jsac Chagise" and printed by A. L. Monsohn, featuring a dozen lithographs depicting Mt. Zion, the Western Wall, Rachel's Tomb, and other sites in and around Jerusalem, as well as landscapes of Tiberias, Jaffa, Hebron, Jericho, and other cities. Opposite each of these lithographs, dried flowers, collected at the various sites, were arranged and mounted.
7 albums, approx. 13×8.5 cm., with identical lithographs and different flower arrangements, and 1 album approx. 16.5×10 cm in size. All in olivewood bindings; most carved with the Dome of the Rock. One binding with the Hebrew inscription "Bezalel Jerusalem" and an illustration of the Tower of David.

• "Flowers and Views of the Holy Land" – Album published by Emanuel Friedman & Co. Booksellers and Publishers, Jerusalem. A dozen color paintings and eleven dried flower arrangements. The Rising Sun emblem of the Australian armed forces appears on the back coverboard, with the caption "Australian Commonwealth Military Forces".

• "Album Souvenir Entrance of the British and Allied Troops in Jerusalem" – Three albums, with ten photographs commemorating the day of Jerusalem's conquest (General Watson entering through Jaffa Gate for the first time, General Allenby reading the "Jerusalem Declaration", and more), and nine dried flower arrangements. The albums have different bindings; two are made of olivewood.

• "Palestine by Word and Illustration", edited by Abraham Moses Luncz – Album with photographs depicting sites in Palestine, with information (in English) regarding those sites. The front cover bears the inscription "Souvenir of the Occupation of Jerusalem…".

• And more.

33 albums (including editions with different bindings and flower arrangements, but otherwise identical). Size and condition vary. Overall good-fair condition. Stains, tears, and other blemishes. Three incomplete albums.

Opening price: $2000
Estimate: $3000-5000

מסכת

ברכות

מן

תלמוד בבלי

עם פירוש רש"י ותוספות ופסק תוספות ורבינו אשר ופסק הראש ופירוש
המשניות מהרמב"ם ז"ל

בזולצבאך

Cum Licentia, Serenissimi Domini Electoris
Palatini, qua Ducis Solisbacensis

בבית וביישוב
מדרי משלם זלמן יצו בן תמוה העשירם כמהורר אדרן עלי:
בשנת תז ב רמח ב תר ק תל א מנין לשט׳ם:

פריט 1 Item

פריט 140 Item

Notes:

הערות:

Notes:

הערות:

Auction No. **75** **מכירה מס'**

טופס הצעת מחיר לפריטים
Absentee / Telephone Bidding Form

☐ הצעה בכתב Absentee Bid ☐ השתתפות טלפונית Phone Participation

שם מלא Full Name _____ כתובת Address _____

טלפון Tel _____ פקס Fax _____ סלולרי Cellular _____

דואר אלקטרוני Email _____ ת.ז./דרכון ID/Passport No. _____

חתימה Signature _____ תאריך Date _____

מספר פריט Item No.	שם ותיאור הפריט Name and Description of Item	* מחיר מירבי מוצע ב- $ Max. Offered Price in US$	Tiebreaker שובר שוויון

* לא כולל עמלה ומע"מ
* הצעות תתקבלנה רק עד השעה 14:00 ביום המכירה
* הצעות שלא במדרגות המחיר תעוגלנה כלפי מטה

* Not including commission and VAT
* Absentee bids must be placed by 2:00 pm on the day of the auction
* Absentee bids which do not fall on the increments may be lowered to the next acceptable increment

הנחיות להגשת הצעת מחיר:
הטופס מיועד למבקשים להשתתף במכירה אך נבצר מהם מלהגיע או למבקשים להשתתף במכירה באמצעות הטלפון. מילוי הטופס מהווה הוראה של מגיש ההצעה לקדם - בית מכירות פומביות בע"מ לרכוש עבורו את הפריט/ים המופיעים בו, וזאת במחיר הנמוך ביותר האפשרי ובלבד שלא יעלה על המחיר המירבי המפורט להלן. מילוי הטופס מהווה התחייבות של מגיש ההצעה לרכוש את הפריט במחיר הפתיחה במקרה בו לא תהיה כל הצעה נוספת לרכישת הפריט מצד קונים אחרים. קדם תעשה כמיטב יכולתה למלא אחר ההוראות. אולם, לא תוטל עליה שום אחריות בגין אי ביצוע הוראות הצעת המחיר.
את ההצעה יש להגיש במדרגות קבועות עפ"י הטבלה שלהלן.
עמלת הקניה היא 25%.
הנני מאשר כי קראתי את תנאי המכירה המופיעים בקטלוג ואני מסכים להם.

Instructions for Absentee Bidding:
This form is intended for those who wish to participate in the auction but cannot attend it in person and wish to place an absentee bid or for those who wish to participate by phone. Completing this form constitutes an order to Kedem Auction House Ltd. to purchase the listed lot/s on behalf of the bidder for the lowest price possible and never for more than the maximum amount indicated in the form.
Completing this form obligates the bidder to purchase the listed lot/s at the opening price in the event that no other bids on the lot/s were placed by other potential buyers. Kedem will do its best to place the bids as instructed but cannot accept liability for error or failure in doing so.
Bids are in accordance and subject to the conditions of purchase, as detailed at "terms of sale" section.
Bids should be placed according to the following increments.
Buyers Premium: 25%.
I have read and agree to the terms of sale.

מדרגות הצעת מחיר: Bid Increments

מחיר Current Bid	מדרגה Increment
$500-1,000	$50
$1,000-2,000	$100
$2,000-5,000	$200
$5,000-10,000	$500
$10,000-20,000	$1,000
$20,000-50,000	$2,000
$50,000-100,000	$5,000
$100,000-200,000	$10,000
$200,000+	$20,000

תנאי מכירה

1. "קדם - בית מכירות פומביות" (להלן "קדם") פועלת כשלוחה מטעם מוכרי הפריטים המוצעים למכירה פומבית.
2. "קדם" תפיץ קטלוג לכל מכירה (להלן: "הקטלוג") ובו יפורטו, בין היתר, הפריטים המוצעים למכירה, מספריהם ומחירי הפתיחה שלהם. למען הסר ספק, הנתונים המופיעים בקטלוג נועדו לשמש לצרכי מידע בלבד לקונה ואין בהם כל אחריות לגבי תאור, יחוס, בעלים קודמים, תקופה, מקור או כל נתון אחר. הזכויות על התמונות המופיעות בקטלוג שמורות ל"קדם".
3. המחירים אשר מופיעים ברשימת הפריטים, הינם מחירי מינימום ואינם מהווים הערכה.
4. "קדם" תמנה אדם לתפקיד מנהל מכירה, שיהיה אחראי מטעמה, בין היתר, לעריכת המכירה הפומבית וניהולה.
5. מנהל המכירה שומר לעצמו את הזכות למנוע השתתפות במכירה מאנשים שאינו מעוניין בהשתתפותם. למנהל המכירה הסמכות הבלעדית לקבוע מי זכה במכירה, לבטל מכירה של פריט כלשהו (גם אחרי מכירתו), או להעמידו מחדש למכירה וזאת עפ"י שיקול דעתו הבלעדי. כן רשאי מנהל המכירה להוסיף או להוציא פריט מהמכירה, או לשנות נתונים לגבי פריט המוצע למכירה שנתקבלו לאחר הדפסת הקטלוג.
6. השתתפות במכירה מותנית בקבלת שלטית ממוספרת. הקונה בכוח יצטייד לפני המכירה, בשלטית ממוספרת כאמור, אשר תשמשו לצורך הצבעה במכירה.
7. המכירה תתנהל בדולרים של ארה"ב.
8. "מחיר פטיש" לעניין המכירה הפומבית משמע הסכום הנקוב כהצעת קונה בכוח שהצעתו נתקבלה ע"י תנאים אלה. מיד לאחר הקשת ה"פטיש" והכרזת מספרו הסידורי של הקונה בכוח ע"י מנהל המכירה, תיחשב הצעת הקונה בכוח כנתקבלה והפריט שהוצג למכירה יהפוך לקניינו של אותו קונה מצע ההצעה (להלן: "הקונה הזוכה"), בכפוף לביצוע מלוא התחייבויותיו לתשלום עפ"י הסכם זה. הקונה בכוח שהצעתו נתקבלה ישלם ל"קדם", בתוספת למחיר הפטיש, **עמלה (בתוספת מע"מ) בשיעור 25% עבור 180,000$ הראשונים שבכל פריט, 18% עבור הסכום שבין 180,000$ ל- 1,000,000$ שבכל פריט ו-12% עבור הסכום שמעבר ל- 1,000,000$ שבכל פריט.** התשלום המלא יעשה מיד בסיום המכירה.
9. הסימן ✈ בפרט מציין שזהו פריט שיובא על ידי קדם מחוץ לישראל, ולכן הוא כפוף לחוקי המס הישראליים **וחייב בתשלום מע"מ על מלוא מחיר הפטיש ועמלת הקונה**. עם זאת, אזרח זר שיקנה את הפריט ויבקש לייצאו מחוץ לישראל באמצעות חברת השילוח העובדת עם קדם יהיה פטור ממס זה.
10. התשלום עבור הרכישות יעשה בהעברה בנקאית. יתקבלו גם תשלומים במזומן עד לסכום של 11,000 ש"ח (בכפוף לחוק), בהמחאה לא סחירה ובכרטיס אשראי עד לסכום של 25,000$.
11. **באחריות הקונה לדאוג להוצאת הפריטים שרכש, ישירות ממשרדי "קדם", או באמצעות שליח או חברת משלוחים מטעמו. במקרה שהרוכש יבקש, "קדם" תוכל, ללא אחריות מצידה, לארוז ולשלוח את הפריטים בתשלום מלא על חשבון הקונה. לתעריפי אריזה ומשלוח יש לפנות למשרדי "קדם". המחיר מותנה בסוג האריזה, חברת המשלוח וארץ היעד.**
12. תשלום בשקלים עבור פריט שמחירו נקוב בדולרים ארה"ב, יחושב לפי שער החליפין (שער יציג) של דולר ארה"ב המפורסם ע"י בנק ישראל ביום המכירה, או לפי שער החליפין ביום התשלום, הגבוה מבין שניהם.
13. כל פיגור בתשלום, יגרור חיוב בריבית פיגורים על הסכום החייב בשיעור של 2% לחודש בתוספת הפרשי הצמדה לשער הדולר ארה"ב.
14. הרוכש פריט כל שהוא, בין אם לעצמו ובין אם עבור אדם אחר, מתחייב לשלם עבור הפריטים ולקחתם. בידי מנהל המכירה הסמכות לנקוט בכל האמצעים שייראו לו על מנת שהרוכש יעמוד בהתחייבותו ובין השאר גם לבטל מכירה, למכור הפריט לאחר, לחייב את הרוכש בהוצאות שנגרמו למנהל המכירה כולל ריבית והצמדה, להגיש תביעת פיצויים, לעכב שחרור הפריט ולהוסיף לסכום המגיע את ההוצאות שנגרמו.
15. "קדם" אחראית כלפי הקונה בכוח ליתן מידע באשר למהות הפריט, מקוריותו ומצבו. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, מובהר בזאת כי מידע הנמסר ע"י "קדם" ניתן במעמדה כשלוחה מטעם המוכר ומבוסס על מידע מצטבר וניסיון מומחים מטעמה. על כל קונה בכוח לבדוק במהלך הצגת הפריטים לקהל במועדים שלפני המכירה, את מצבו, גודלו, מקורו, טיבו וערכו של הפריט. מבלי לגרוע מהאמור, לקונה הזוכה נתונה הזכות להשיג בכתב בפני "קדם" בכל הנוגע למקוריותו ומצבו וזאת לא יאוחר מ-30 יום ממועד המכירה. היה ויוכח ל"קדם" שאכן נפלה טעות במידע שנמסר לגבי הפריט, תשיב "קדם" לקונה הזוכה את הסכום ששולם כנגד החזרת הפריט לחזקתה. ביצעה "קדם" הלכה כאמור, לא יהיו לקונה כל תביעות ו/או דרישות נוספות כלפיה.
16. הקונה מתחייב לקבל לחזקתו את הפריט שרכש ולהשלים את התחייבויותיו לתשלום לא יאוחר משבוע ממועד המכירה. למען הסר ספק, מסירת החזקה בפריט תעשה רק לאחר שהשלים הקונה את מלוא התחייבויותיו לתשלום.
17. "קדם" תייצג ללא תשלום לקוחות אשר נצבר מהם או אינם מעוניינים להשתתף במכירה. לקוחות אלו יתבקשו למלא עד יום המכירה את "טופס הצעת מחיר" המופיע בקטלוג המכירה או באתר האינטרנט של "קדם". למען הסר ספק, כל מעשה ו/או מחדל בקשר לייצוג כאמור, אין בהם כדי להטיל על "קדם" ו/או על הפועלים מכוחה חבות מכל סוג. "טופס הצעת מחיר" יתקבל עד שלוש שעות לפני שעת המכירה.
18. לקוחות המעוניינים להשתתף במהלך המכירה באמצעות הטלפון, מתבקשים לפנות מראש ובהקדם לצורך תיאום ולא יאוחר משלוש שעות לפני שעת המכירה.
19. לבתי המשפט המוסמכים בעיר ירושלים מוקנית סמכות השיפוט היחידה והבלעדית בכל סכסוך הנוגע לעניינים הנובעים ו/או הקשורים לרכישת ו/או למסירת הפריט בין "קדם" לבין הקונה.
20. בכל מקרה של חילוקי דעות, הנוסח העברי הוא הקובע.

Terms of Sale

1. "Kedem" Public Auction House ("Kedem") acts as agent for sellers of items to be offered for sale to the public ('the Sellers').
2. "Kedem" will produce a catalogue for every sale ('The Catalogue'), which will include a list of items available at the sale, their serial numbers and opening prices. For the avoidance of doubt, information provided in the Catalogue, including opening prices, descriptions of items and any other information concerning the items, are solely for the purpose of information for potential buyers and are in no way to be construed as stand and\or obligation on behalf of "Kedem" and\or its employees and\or representatives. Kedem reserves all rights to the pictures that appear in the catalog.
3. "Kedem" will appoint a person as manager of the sale ('the Auctioneer') who will be responsible on its behalf for the execution and management of the auction.
4. The Auctioneer reserves the right to prevent participation in the auction of any person. The auctioneer reserves the right to determine the winner of each lot, to cancel the sale of any item (even after it's sold) or to re-enter it for sale, at his own discretion and at any stage whatsoever. The auctioneer also has the right to withdraw or add items to the sale and to add or withdraw from the Catalogue any information about an item to be offered in the auction on the basis of information received by "Kedem" after publication of the Catalogue.
5. In order to participate in the auction, a potential purchaser must obtain a numbered paddle before the auction which will enable him to bid at the auction.
6. The auction will be conducted using US Dollars as currency.
7. On the fall of the hammer and the acknowledgment of the numbered paddle of the offeror by the Auctioneer, the offeror`s offer will be binding and will be considered to be accepted and title to the item will pass to the offeror whose offer was accepted ('the Purchaser'), subject to the fulfilment by the Purchaser of all payment obligations to "Kedem" as set out hereunder.
8. The amount mentioned in an offer at a sale by a Purchaser which is accepted (the Hammer Price) shall be paid to "Kedem" by the Purchaser, together with a commission ('the Commission') and Israeli VAT on commission only. **The commission per lot will be 25% of the hammer price up to and including $180,000, 18% of the portion of the hammer price above $180,000 up to an including $1,000,000, and 12% of the portion of the hammer price above $1,000,000.** Payment to "Kedem" shall be effected immediately upon the conclusion of the auction but, at any event, not later than seven days after the date of the auction.
9. The sign ✈ by the opening price indicates an item that arrived from outside Israel and is subjected to the Israeli tax laws, meaning a **17% value added tax on the purchase price and the buyer's commission**. This tax will not be collected from foreign residents paying in foreign currency and exporting the item(s) via a shipper recognized by Kedem.
10. The payment for items can be remitted by bank transfer. Kedem also accepts cash payments which do not exceed NIS 11,000 (subject to Israeli law) and checks and credit card payments which do not exceed $25,000. Kedem accepts only non-negotiable checks.
11. **It is the responsibility of the buyer to collect the purchased items directly from the offices of "Kedem," or have them collected by a delivery service or courier on his behalf. In certain cases in which a buyer so requests, "Kedem" can, at its sole discretion and without taking or accepting any responsibility for damages or loss, pack and ship the items to the buyer, provided the buyer pays in advance for the full cost of shipping and handling. The cost of shipping and handling varies according to type, size and weight of the package, the shipping method and the shipping destination. For further information about shipping methods and charges, please contact "Kedem".**
12. An item which is priced in US dollars will be calculated in New Israel Shekels in accordance with the representative rate of exchange as published by Israel Bank on the date of the auction or on the date of payment, the higher of the two exchange rates.
13. A Purchaser is liable to pay interest on any delay in payment, at the rate of 2% per month of the amount payable, with adjustments to index-link all outstanding amounts payable to the Dollar Exchange Rate.
14. The purchaser, whether for himself or for another, is obliged to pay for the items and take them. The auctioneer has the right to take any means he thinks appropriate to ensure the purchaser keeps his obligation, among these to cancel a sale, sell the item to another, charge the purchaser with an expenses caused to the auctioneer including interest and index linkage,sue for compensation, delay the release of the item and add all expenses to the sum due.
15. "Kedem" is responsible for the information given regarding the items' nature, originality and condition. However all information given by "Kedem", in its capacity as agent for the consignor, and based on accumulated information and the experience of its experts. It is entirely the responsibility of the prospective purchaser to check and inspect the items to determine condition, quality, authenticity, size, authorship during the allocated time prior to the auction. The purchaser may submit in writing, any doubts regarding the authenticity and condition of the item within 30 days of the sale. If it is proven to "Kedem" that there has clearly been an error in the information which was given relating to any tem, "Kedem" shall refund any sums paid by the purchaser and the item shall be returned to the possession of "Kedem". Subject to this obligation, the purchaser shall have no claims and\or further demands with respect to that item.
16. A purchaser is obliged to collect the purchased item and to fulfill his obligations to pay for the item no later than seven days from the date of the sale of the item. For the avoidance of doubt, the right to possession of the item will pass only once the purchaser has fully filled his payment obligations as set out in these conditions.
17. "Kedem" will represent, free of charge, potential purchasers who do not wish or who are unable to attend the auction. These potential purchasers are requested to complete the Absentee bidding form in the catalogue or website, no later than one day prior to auction. "Kedem" will not be liable, under no circumstances, for any error, emissions in connection therewith. Absentee bidding forms will be received no later than 3 hours before the auction.
18. Any potential purchaser who wishes to participate in the auction via telephone shall make the necessary arrangements within a reasonable time before commencement of the auction and no later than 3 hours before the auction.
19. The courts of Jerusalem, Israel, shall have the sole jurisdiction in any dispute between "Kedem" and the purchaser or any potential purchaser, based on the details of this agreement and\or related to the sale and\or to the transfer of any item.
20. In any case of doubt the Hebrew version of this Terms Of Sale will be the binding document.

Detail from Item 3 פרט מפריט